

לאומי | דוחות כספיים מאוחדים

2020

דוח זה אינו מהווה דוח תקופתי בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970. הדוח התקופתי (אשר כולל את כל הפרטים לגבי דירקטורים ונושאי משרה בכירה הדרושים לפי הוראות בנק ישראל) דוח על הסיכונים והערכת האקטואר של זכויות עובדים נמצאים באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il. הדוח על הסיכונים ותיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il אודות < מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
דוח כספי שנתי 2020
תוכן העניינים

עמוד

5

דבר יו"ר הדירקטוריון

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

7

תיאור עסקי קבוצת לאומי

8

היעדים והאסטרטגיה העסקית

9

מגמות מרכזיות בסביבת הפעילות

11

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

13

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון והנהלה

13

סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק

ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

14

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

19

סיכונים מובילים ומתפתחים בסביבת הפעילות

20

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

21

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

26

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

41

מגזרי פעילות - גישת הנהלה

44

מגזרי פעילות פיקוחיים

47

חברות מוחזקות עיקריות

ג. סקירת הסיכונים

50

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

52

סיכוני אשראי

78

סיכוני שוק

85

סיכון נזילות ומימון

89

סיכונים תפעוליים

92

סיכונים אחרים

ד. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקרות ונהלים

101

מדיניות חשובנאית ואומדנים בנושאים קריטיים

105

בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

106

דירקטוריון

107	Certification הצהרה
110	דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי
111	דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים - לבעלי המניות בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי
דוחות כספיים	
112	דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות - דוחות כספיים שנתיים
113	דוח רווח והפסד מאוחד
114	דוח מאוחד על הרווח הכולל
115	מאזן מאוחד
116	דוח על השינויים בהון מאוחד
118	דוח על תזרימי מזומנים מאוחד
121	פירוט הביאורים
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים	
א. ממשל תאגידי	
294	חברי דירקטוריון הבנק
296	שינויים בדירקטוריון
298	חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם
299	מבקרת פנימית
302	שכר רואי חשבון המבקרים
303	מדיניות תגמול נושאי משרה
304	שכר נושאי משרה בכירה
ב. פרטים נוספים	
307	תרשים חברות מוחזקות עיקריות והשקעות של הבנק
308	השליטה בבנק
308	רכוש קבוע ומתקנים
309	נכסים לא מוחשיים
310	משאבי אנוש
314	מבנה ארגוני
317	הליכים משפטיים
317	הסכמים מהותיים
318	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
329	דירוג האשראי
330	מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים
ג. נספחים	
336	שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית
340	דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני
343	מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני
344	דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב שנתי
345	מאזן מאוחד - מידע רב שנתי
346	מילון מונחים
356	אינדקס

דבר יו"ר הדיסקטוריון

בימים אלה, אנו עדים להתקדמות משמעותית, תוך מובילות בינלאומית, במבצע חיסונים בארץ, אשר יחד עם תקווה להמשך עמידה בכללי הזהירות, נותן לנו קצה אור ומשב של אופטימיות לפוטנציאל היציאה ממשבר הקורונה שפקד את העולם בשנה החולפת, 2020. לאומי היטיב לזהות בשלבים מוקדמים את סימני המשבר ההולך וקר, וזאת לאחר שעקבנו מקרוב כבר במהלך חודש דצמבר 2019 אחר התפתחות משבר הקורונה בסין. כפועל יוצא, עבר לאומי באופן חלוצי בארץ למצב של ניהול משבר כבר בפברואר 2020 - עוד בטרם התקבלו הנחיות במשק, וביצע התאמות דינמיות במודל השירות, העבודה, הניהול, והאסטרטגיה עם פתיחות מחשבתית ותכנון צופה פני עתיד, והכל תוך שמירה על בריאות עובדי ולקוחות הבנק.

לאומי פגש את משבר הקורונה עם איתנות פיננסית ביחסי הלימות ההון והנזילות, עובדים מקצועיים ומסורים, וקדמה טכנולוגית. הדבר סייע לנו להוביל בהנשמת הכלכלה הישראלית; וכבר במהלך חודשיו הראשונים של המשבר, לאומי העמיד פתרונות מגוונים, יצירתיים, ומתאמים לצרכים המשתנים של כלל לקוחותיו. הבנק מינף את המובילות הטכנולוגית והמוכנות הגבוהה שלו להמשכיות עסקית בתרחישי קיצון, כולל לעבודה מרחוק עם משאב אנושי מצומצם, והאיץ מיידית את מתן האשראי, שבמהלכו הפגינו עובדי הבנק הרתמות, מסירות, ומקצועיות מעוררי השתאות במתן שירות ופתרונות בנקאיים לכלל הלקוחות שניצבו בפני מציאות מורכבת ומשתנה.

משבר הקורונה - שהתאפיין כסערה גלובלית מושלמת ומשולבת בריאותית, חברתית, וכלכלית - הציב, כמו כל משבר, אתגרים והזדמנויות לטווח המידי והארוך, תוך עיצוב מחדש של הסביבה הבנקאית העתידית. כחלק מהתמורות של המשבר משתנים טעמי, הרגלי, וצרכי הלקוחות ומואץ השימוש בטכנולוגיות תומכות החלטה ושירות מרחוק ללקוחות, וכן במקביל מבשילים מהלכים רגולטוריים הנגזרים מרפורמת שטרם ומהמשבר. לאומי התאים את האסטרטגיה העסקית תוך אופטימיזציה של משאביו.

לצד התמודדות עם משבר הקורונה, במהלך שנת 2020, המשיכה קבוצת לאומי להנהיג בנקאות יוזמת וחדשנית עבור לקוחותינו, תוך העמקת טיב הקשר ושיפור מתמיד ברמת השירות לו זוכים לקוחותינו ולפי בחירתם - במענה אנושי ובמענה הדיגיטלי, כחלק מהמחויבות למתן שירות מסור, הוגן, שקוף, מקצועי וזמין. לאומי המשיך להשקיע ולשדרג את השירותים והפתרונות הדיגיטליים, לרבות מסעות לקוח דיגיטלי, תשלום דיגיטלי מהנייד, משכנתא דיגיטלית, Pepper, ניהול תיקים דיגיטלי - VIDEA, ומסחר בניירות ערך דיגיטלי - Pepper Invest. במקביל, לאומי התאים את מודל הסינוף וחיצוק את המענה האנושי לפי צרכי הלקוחות - בהזמן פגישה לסניף, בכתוב לבנקאי באמצעות האפליקציה, ובמענה הטלפוני.

שנת 2020 הייתה שנת קדמה בשלום האזורי עם חתימת הסכמי אברהם בין ישראל לבין איחוד האמירויות הערביות, ממלכת בחריין, ממלכת מרוקו, ורפובליקת סודאן. הסכמים אלו הניחו את המסגרת המדינית לכינון שלום בין העמים, ומבטאים באופן המובהק ביותר את רצון העמים להושיט ידם לשלום. לאומי גאה בהובלת מימוש היחסים העסקיים בין המדינות, ובסיוע בקידום באמצעות ההון האנושי, הפיננסי, והעסקי, עם ניסיון שנצבר במשך כ-120 שנות פעילותו. כך, ביחד עם המנכ"ל וחברי ההנהלה, הובלנו משלחת אנשי עסקים לאיחוד האמירויות, וכן קיימנו בדובאי, בשיתוף עם כלכליסט ורשת 13, את הכנס העסקי הראשון של אנשי עסקים ישראליים ואמירתיים. חתמנו על מזכרי הבנות עם הבנקים המובילים באיחוד האמירויות (First Abu Dhabi Bank ו-Emirates NBD) ובבחרין (National Bank of Bahrain). כמוכן, פגשנו ואירחנו בישראל גורמי ממשל ואנשי עסקים מאיחוד האמירויות ומבחרין על מנת להדק את הקשרים החברתיים והכלכליים בין המדינות. יוזמות אלה סייעו ביצירת התשתית להשכנת שלום וקירוב הלבבות של עמי המדינות והאיזור כולו, ואת היסודות עליהם יצמחו שיתופי פעולה כלכליים רחבי היקף.

קבוצת לאומי מסכמת את שנת 2020 ברווח נקי של 2,102 מיליוני ש"ח, המשקף תשואה על ההון של 5.7%. עיקר ההכנסות והרווחיות נובעות מפעילות בעסקי הליבה. הבנק הוביל בתחילת 2020 הנפקת אג"ח CoCo למשקיעים מחו"ל, מהלך חלוצי בישראל, בסכום כולל של כ-750 מיליון דולר. מהלך זה מעיד על האמון והמוניטין הרב שלו זוכים לאומי והנהלתו בשווקים הבינלאומיים ומשקף את חוזקה של כלכלת ישראל.

בסיכום שנתי ירד התוצר המקומי הגולמי בישראל בכ-2.4% אל מול גידול של כ-3.4% בשנת 2019. כמו כן, בשנת 2020 הסתכם הגירעון בתקציב המדינה בכ-160.3 מיליארד ש"ח (כ-11.5% מהתוצר) לעומת גירעון של כ-52.2 מיליארד ש"ח (כ-3.7% מהתוצר) בשנת 2019, ויחס החוב עלה לכ-69% מהתוצר לאחר שני עשורים של ירידה מתמדת. במהלך שנת 2020 השקל עבר טלטלה בשל מחנק נזילות של טווח קצר, ולאחר שנחלש במהלך מרץ, הוא סיים את השנה עם התחזקות של כ-7.0% ביחס לדולר. בנק ישראל הוריד את הריבית המוצהרת שלו ל-0.1% בתחילת הרבעון השני של 2020, שיעור אשר לא השתנה מאז. בהתאם להערכת קרן המטבע הבינלאומית (IMF) תוצר המשק העולמי הצטמצם בכ-3.5% בשנת 2020 (לעומת צמיחה בקצב של כ-2.8% בשנת 2019) תוך צפי להתאוששות לקצב צמיחה של כ-5.5% בשנת 2021, וזאת על רקע ציפייה לתרומה חיובית של חיסון האוכלוסייה ושל הרחבה תקציבית נוספת במספר מדינות גדולות. באשר למשקים המובילים בעולם, היקפי הפגיעה לאור משבר הקורונה הינם משמעותיים ועומדים על קצב צמיחה שלילית בארה"ב ובאזור האירו בשיעור של כ-3.4% ו-7.2%, בהתאמה. בכל המשקים המובילים, הריבית מצויה ברמה אפסית, בחלקם היא אף שלילית ונראה כי לא תעלה בעת הקרובה.

כקבוצה פיננסית מובילה ומשפיעה על התרבות העסקית והחברתית בישראל, אנו רואים במחויבותנו לקהילה עוגן חברתי וערכי שנמשיך לטפח בהתאם לחזון, ערכי, ומסורת לאומי. במסגרת זו, לאומי תרם מאות אלפי שקלים לבתי חולים לרכישת ציוד להתמודדות עם מחלת הקורונה. עובדי לאומי נרתמו כדי לסייע לדיירי בתי אבות להצטייד בפתרונות פיננסיים וטכנולוגיים שהקלו עליהם בהתמודדות בתקופה מאתגרת זו. כמו כן, לאומי המשיך לפעול לחיזוק החינוך, הצעת "דור המחר", וקידום אוכלוסיית הגיל השלישי תוך קיום שותפויות אסטרטגיות עם עמותות חברתיות רבות (כגון "אחריו", "לתת", "אמאנינא", "כוכבי המדבר", "אמץ לוחם", ועוד). השקעת לאומי בקהילה בשנת 2020 הסתכמה בכ-37 מיליון ש"ח ומעל לכ-2,300 מעובדי לאומי התנדבו במהלך השנה החולפת בהיקף של כ-16,000 שעות התנדבות במגוון רחב של פעילויות בקהילות שונות.

ברצוני להודות לחברי ההנהלה שפרשו על תרומתם להובלת הבנק במקצועיות ובמסירות, ולאחל למחליפיהם הצלחה רבה ועבודה פורייה. אני מודה בשמי ובשם הדירקטוריון להנהלה ולציבור העובדים עבור העבודה המסורה בשנה מאתגרת במיוחד. כמו כן, אני מודה בשמי, בשם הדירקטוריון, בשם ההנהלה ובשם העובדים לקהל לקוחותינו ולמשקיעים על האמון המתמשך שהם מביעים בעשייתנו ובדרכנו.

ד"ר סאמר חאג' יחיא
יו"ר הדירקטוריון

8 במרס 2021

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה תיאור עסקי קבוצת לאומי

בנק לאומי וחברות הבנות שלו מהווים את אחת הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל, ומנהלים פעילות שהחלה לפני 119 שנים. קודמתו של הבנק, חברת אנגליא פלשתניה, הוקמה בלונדון בשנת 1902 על ידי אוצר ההתיישבות היהודים, ג'ואיש קולוניאל טרסט לימיטד, קודמתה של אוצר התיישבות היהודים בע"מ¹.

הבנק מוגדר כתאגיד בנקאי על פי חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, והוא בעל רישיון בנק על פי החוק האמור. כ"בנק" וכ"תאגיד בנקאי" מודרכת ותחומה פעילותו של הבנק במערכת של חוקים, צווים ותקנות, בהם בין היתר, פקודת הבנקאות, חוק בנק ישראל, חוק הבנקאות (רישוי) וחוק הבנקאות (שירות ללקוח), וכמו כן בהוראות, כללים, הנחיות והבעות עמדה של המפקח על הבנקים.

קבוצה בנקאית מובילה בישראל, ובמטרה להשיג רווחיות נאותה לאורך זמן, לאומי בוחן כל העת את המגמות והשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל, ומגבש אסטרטגיה המתמודדת עם שינויים אלו.

למימוש האסטרטגיה, הבנק מאורגן בשלושה קווי עסקים מרכזיים הממוקדים בפלחי שוק שונים, כאשר כל קו עסקים מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים למגזר לקוחות מסוים, זאת לצד פעילות חברות הבנות בחו"ל ובישראל:

1. **הבנקאות הקמעונאית** מתמקדת במתן שירותים בנקאיים בעיקר למשקי בית (כולל משכנתאות), ללקוחות עתירי נכסים (Private Banking) ולעסקים קטנים. הבנקאות הקמעונאית בנויה באופן שמאפשרת התאמה אישית לצרכי הלקוחות על ידי מתן חוויית לקוח רב ערוצית אינטגרטיבית, בערוץ הסניפי ובערוצים הישירים (סלולר, אינטרנט, לאומי CALL, מסופים, עמדות מידע וכספומטים).

2. **הבנקאות העסקית** מתמקדת במתן שירותים לתאגידים ישראליים ובינלאומיים בהיקפי פעילות שונים ובמגוון תחומי עיסוק. מטרת הבנקאות העסקית הינן לשרת את מגוון הלקוחות במכלול השירותים הפיננסיים והבנקאיים הנדרשים להם, תוך ייזום מעורבות של היחידות השונות בקבוצת לאומי בארץ ובחו"ל, כאמצעי להגדלת מגוון המוצרים והשירותים המוצעים ללקוחות.

3. **בנקאות שוקי הון וניהול פיננסי** עוסקת בניהול הנוסטרו של הבנק ובנוסף בהפעלת כלל חדרי העסקאות בבנק במטרה לתת שרות ללקוחות הפועלים בשוקי ההון והכספים, לרבות הלקוחות המוסדיים. ניהול ההשקעות הריאליות מתבצע בעיקר באמצעות חברת לאומי פרטנרס.

בנוסף לקווי העסקים המנוהלים בבנק, לאומי פועל באמצעות חברות הבנות בארץ ובחו"ל:

פעילות חברות הבנות בארץ - כללה בשנת 2020 פעילות השקעות ריאליות, חיתום ובנקאות השקעות המבוצעת באמצעות לאומי פרטנרס.

פעילות חברות הבנות בחו"ל - מבוצעת באמצעות חברות הבנות לאומי ארה"ב ולאומי בריטניה, אשר הפעילות העיקרית שלהן הינה הענקת אשראי ללקוחות עסקיים, מסחריים ועסקים קטנים. בתקופת הדוח החל הבנק בתהליך סגירה של הנציגות שהפעיל בסין. טרם התקבל אישור הרגולטור הסיני לסגירה.

קבוצת לאומי מתמודדת בשוק תחרותי בכל מגזרי הפעילות. המתחרים העיקריים הנם בנקים ישראליים אחרים, אולם במגזרי פעילות מסויימים קיימים ומתווספים כל העת מתחרים נוספים, כגון: בנקים זרים, מתחרים חוץ בנקאיים, גופים מוסדיים אחרים ופתרונות מבוססי טכנולוגיה (חברות Fintech).

משרד רואי חשבון סומך חייקין ושות' (KPMG) בריטמן אלמגור זהר ושות' (Deloitte) משמשים כרואה החשבון המבקרים המשותפים של הבנק החל משנת 1950 ושנת 2020, בהתאמה.

¹ אוצר התיישבות היהודים בע"מ הייתה בעלת השליטה בבנק לפני השוואת זכויות ההצבעה בבנק בשנת 1991. בשנת 1993, רוב המניות בבנק הועברו לבעלות המדינה בהתאם לחוק המניות הבנקאיות שבהסדר (הוראת שעה), התשנ"ד-1993. ביום 3 בספטמבר 2007, חדלה החברה מלהיות בעלת עניין בבנק.

היעדים והאסטרטגיה העסקית

החזון של לאומי

“להנהיג בנקאות יזמת וחדשנית עבור הלקוח”

בבסיס החזון עומדת השאיפה לעצב מערכת עסקית דינמית, המשלבת את ערכי הבנק עם חדשנות מוצרית וטכנולוגית. מערכת שתהיה עבור לקוחותינו מקום בו יוכלו למצוא את המענה הטוב והמתאים ביותר לצרכיהם הפיננסיים. זאת תוך חתירה לרווחיות נאותה, שמירה על יציבות הבנק ויצירת איזון עם צרכי העובדים וציפיות בעלי המניות. כקבוצה פיננסית בעלת השפעה מרכזית על התרבות העסקית והציבורית בישראל, לאומי רואה במחויבותו לקהילה עוגן חברתי וערכי שאותו ימשיך לטפח.

האסטרטגיה של לאומי

לאור המגמות והשינויים המשמעותיים בסביבת הפעילות, אימץ לאומי שני כיווני פעולה מרכזיים שהשילוב ביניהם נמצא בליבת האסטרטגיה של הקבוצה. מצד אחד התאמה של מודל הבנקאות המסורתית, תוך שימת דגש על המשך מתן שירות מקצועי ואיכותי לכל סוגי הלקוחות בהתאם לצרכיהם, העדפותיהם וקצב אימוץ החדשנות הדיגיטלית שלהם, ומצד שני בנייה של “הבנקאות החדשה”, המבוססת על הדיגיטל והחדשנות הטכנולוגית. שני כיווני פעולה אלו תלויים ומשולבים עם ההכרח להתייעל ולמקסם את ניצול ההון תוך כדי עמידה ביעדי הלימות ההון.

התאמת מודל “הבנקאות המסורתית”

לאומי פועל כבר מזה מספר שנים להתאמת מודל הפעילות של הבנק. כחלק מתהליך זה לאומי הקים את חטיבת תפעול אשר מרכזת את הפעילות התפעולית של הבנק מתוך מטרה לשפר את השירות והמקצועיות עבור הלקוחות, לצד הגמשת המודל, ביטול כפילויות ושיפור הבקורות. הקבוצה ממשיכה ביישום תכנית רב-שנתית של התאמת מודל השירות עבור הלקוחות בראייה רב-ערוצית.

במסגרת אסטרטגית צמצום פעילות הבנקאות הפרטית הבינלאומית, השלים לאומי את סגירת שלוחותיו הבינלאומיות הממוקדות בתחום זה.

כיום פעילות לאומי בחו"ל מתמקדת בעיקר באשראי מסחרי-עסקי ואשראי לעסקים קטנים באמצעות חברות הבנות בארה"ב ובבריטניה.

בתקופת הדוח הבנק שם דגש על שיפור השירות ללקוחות, לרבות האוכלוסייה המבוגרת, בין היתר, על ידי מתן אפשרות לקבלת שרות בכל אחד מסניפי הבנק, לפי קו העסקים הרלוונטי ללקוח, אפשרות להזמנת פגישה לבנקאי בסניף וקבלת שרות לפי המועד שנקבע ללא המתנה בתור, חיזוק מרכז הבנקאות הטלפוני, שירות דיגיטלי של “כתוב לבנקאי” ועוד.

העמקת בנייתו של מודל “הבנקאות החדשה”

לצורך התאמת המודל העסקי של הבנק לבנקאות החדשה, לאומי המשיך והעמיק בתקופת הדוח את פעילותו בתחום הבנקאות הדיגיטלית, זאת, בין היתר, באמצעות הרחבת סל השירותים ושדרוג מתמיד של השירותים הדיגיטליים הניתנים באפליקציית ובאתר לאומי.

בשנים האחרונות חווה השוק הפיננסי שינויים מרחיקי לכת בשל ארבע תמורות עיקריות: התפתחויות טכנולוגיות, שינויים בתפיסות וציפיות צרכניות, רגולציה וקניסת ענקיות האינטרנט לשוק. בכדי לשמור על גמישות ולהוביל בעידן “הבנקאות החדשה”, לאומי המשיך להעמיק את הצעת הערך, המודל העסקי וצמתי הנגיעה שלו בלקוח על ידי הרחבה ושדרוג של השירותים הדיגיטליים הניתנים בקבוצה.

דוגמאות נבחרות:

בשנת 2017 הושק Pay, אפליקציית תשלומים בטוחה וחינמית מקבוצת לאומי, הפתוחה ללקוחות כל הבנקים ומאפשרת תשלומים הן בין אנשים והן לעסקים. בנוסף בשנה זו הושק Pepper, פלטפורמה המספקת שירותי בנקאות קמעונאיים החל משלב פתיחת חשבון וכלה בביצוע מגוון פעולות בנקאיות שכיחות כגון הלוואות, פיקדונות, כרטיסי אשראי וניירות ערך. Pepper משתמש בטכנולוגיה מתקדמת ובשיתופי פעולה כאמצעי בידול מרכזי אל מול התחרות, וזאת לצורך הרחבת הצעת הערך המוצרית שלו ללקוחות. ב-Pepper, כל המוצרים הבנקאיים, לרבות מוצרי אשראי, חסכונות, העברות, כרטיסי חיוב ועוד, מוצעים ללקוח בכל מקום וזמן דרך הטלפון הנייד, באופן דיגיטלי ועצמאי. מוצרים אלו מונגשים באמצעות ממשק נוח וידידותי, מותאמים לצרכים הפרסונליים של כל לקוח והכל במטרה לעודד ניהול פעיל של הכסף.

בשנת 2018, השיק Pepper את Pepper Invest, פלטפורמה למסחר בניירות ערך של חברות גדולות בשוק האמריקאי אשר בנוסף לרכישת מניות שלמות, מאפשרת רכישות בסכומים של החל מ-50 ש"ח בזכות מנגנון ייחודי של שברי מניות (Grouping). גם Pepper Invest מיישם עקרונות של פשטות, שקיפות ונוחות הן מצד חווית המשתמש, והן מצד מנגנון העמלות. עקרונות אלו, לצד האפשרות להתנסות עם השקעה בסכומים נמוכים, הצליחו במהרה להוכיח את אסטרטגיית האוקיינוס הכחול שעמדה בבסיס Pepper Invest, ולמשוך פלחי שוק שמעולם לא היו קהלים פעילים בשוק ההון בצורה עצמאית.

בשנת 2020 השיקו לאומי ו-Pepper את היכולת לשלם מהנייד באמצעות האפליקציה, בבתי עסק באופן בטוח ומהיר, תוך שליטה בהוצאות.

בנוסף, בשנת 2018 קבוצת לאומי הקימה את חברת VIDEA שהנהנה חברה לניהול תיקים דיגיטלי. מדובר במהלך פורץ דרך בשוק הישראלי. VIDEA מנהלת את כספי הלקוחות באמצעות אלגוריתם חדשני. מדובר בניהול תיקים דיגיטלי, שקוף ופשוט עבור הלקוח. זאת בדומה לנעשה בחברות מובילות כמו Wealthfront ובנקים מובילים בעולם. בצעד זה שוב מוכיחה קבוצת לאומי את המובילות שלה בתחום הדיגיטלי.

- בשנת 2020 לאומי הוסיף מספר רב של מוצרים דיגיטלים לטובת לקוחותיו.
 - פתיחת חשבון בדיגיטל - פתיחת חשבון בנק בתהליך דיגיטלי מלא, כולל: חשבון פרטי יחיד, חשבון משותף וחשבון השקעות מנוהל.
 - הלוואות ללקוחות כל הבנקים - הושק תהליך דיגיטלי מקצה לקצה - מבדיקת הזכאות להלוואה בזמן אמת, דרך פתיחת החשבון ועד להעמדה בפועל של ההלוואה.
 - שירות "תשלום בנייד" (ארנק לאומי) - שירות המאפשר לבעלי אפליקציית לאומי (אנדרואיד) לשלם בבתי עסק על ידי הצמדת הטלפון הנייד למסוף התשלום, תוך הפעלת מערכת זיהוי מתקדמת למניעת הונאות. שירות מקביל הושק אף ב-Pepper.
 - משכנתא דיגיטלית - הורחב השירות כך שמתאפשר ללקוח לברר את מידת זכאותו לסיוע ברכישת דירה ממשרד השיכון. כמו כן הושקה האפשרות לקבל את מסמכי המשכנתא במייל ולחתום עליהם מבלי להגיע לסניף (total digital).
- כל המוצרים והערוצים בהם הם מונגשים מאפשרים למשתמשים ליהנות מחוויית לקוח פרסונלית, איכותית ומתקדמת, כזו המושתתת על מענה לצרכיהם, באופן ידידותי, הוגן ומותאם אישית, "בכל זמן ומכל מקום".
- מימוש האסטרטגיה של הקבוצה, מבוצע בהתאמה לתיאבון הסיכון, אשר אושר על ידי הדירקטוריון, תוך שימוש בתהליכים וכלים מתקדמים לניהול סוגים שונים של סיכונים והשלמת ההערכות לדרישות רגולטוריות.
- ראוי לציין כי, בתכנון אסטרטגי קיימת מידה לא מעטה של אי וודאות, כאשר הגשמת תכניות אסטרטגיות ארוכות טווח תלויה בגורמים משתנים רבים, ובהם: מצב השווקים בישראל ובח"ל, המצב הביטחוני, וכן השפעות מתמשכות של השינויים הרגולטוריים, אשר עדיין לא ניתן לומר בוודאות מה יהיה היקפם ומיקודם בטווח של שנים.
- המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

מגמות מרכזיות בסביבת הפעילות

הסביבה העסקית והתחרותית בה פועל הבנק מורכבת ומושפעת מגורמים אקסוגניים מגוונים.

למידע בנוגע לסביבה המאקרו כלכלית בארץ ובעולם ראה פרק [התפתחויות עיקריות במשק](#).

התגברות הרגולציה

השפעת הרגולציה על ענף הבנקאות ממשיכה להתעצם. ריבוי הרגולציה ומורכבותה מגביל את מקורות ההכנסה, מביא לגידול בהוצאות הנדרשות לשם עמידה בהוראות הרגולציה ומחייב שיפור מתמיד ברמת השירות והחדשנות. השינויים הרגולטוריים, משנים וצפויים להמשיך ולשנות בשנים הקרובות את פני הבנקאות.

הבנק מתמודד עם דרישות רגולציה שונות, בינלאומיות ומקומיות, ובכלל זה הסדרה המעודדת את התחרות במקטעים שונים הנוגעים לתחומי הפעילות של המערכת הבנקאית. מגמה זו משתקפת בהוראות וביזמות חקיקה שונות, שנועדו להקל על כניסתם לשוק של שחקנים חדשים; זאת, בין היתר, באמצעות הגדלת המקורות שיעמדו לרשותם, קביעת מדרגות רגולטוריות מקלות, מתן הקלה בהתחברות למערכות התשלומים והסליקה וכן העברה ושיתוף של המידע המצוי בבנקים. במסגרת זו ניתן למנות, בין היתר, את רפורמת הבנקאות הפתוחה, הרפורמה לעניין הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים הגדולים ושורה של "הגנות ינוקא" והקלות שניתנות להן במסגרת רפורמה זו, רפורמת מעבר בין בנקים, והצעת החוק לעידוד פיתוח טכנולוגיה בתחום הפיננסי בישראל, שמטרתה ליצור מסגרת אסדרה שתאפשר לחברות בתחום הפינטק לפעול בישראל, לשם הגברת הנגישות למוצרים ושירותים שונים, העלאת רמת השירות והתחרות בתחום וכן הפחתה בעלויות השירותים הפיננסיים בישראל.

לצד זאת מתמודד הבנק עם דרישות ציות כגון FATCA, CRS, עבירת מס כעבירת מקור, דרישות מתחום ניהול הסיכונים, רגולציה שנועדה להתמודד עם אילוצי משבר הקורונה, ועוד.

הרגולציה הינה, אם כן, נושא המשפיע באופן מיידי על שורה של החלטות עסקיות ואסטרטגיות של הבנק, לרבות לעניין תחומי הפעילות השונים של הבנק.

למידע נוסף בנוגע לסביבה הרגולטורית והשלכות היוזמות המרכזיות ראה פרק [חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית](#).

סביבת הצרכן

שינויים כלכליים, חברתיים וטכנולוגיים, עם דגש על השימוש הגובר במובייל, השיתוף הרב של מידע ברשתות חברתיות והשיפור המתמיד בחוויית הלקוח שמספקות חברות הייטק ורשתות קמעונאיות, תוך דגש על נוחות וזמינות "בכל מקום ובכל זמן", פשטות, התאמה אישית והוגנות ושקיפות, ממשיכים להגביר את המודעות הצרכנית ולשנות את הרגלי הצריכה באופן מהותי.

גורמים שאינם בנקים, ובראשם חברות הזנק חדשניות ("פינטק"), ממשיכים לייצר פתרונות ו/או מוצרים חדשניים בתחומי הקמעונאות ולאחרונה גם בתחומי הבנקאות העסקית ובתחומים נוספים. פתרונות אלה מציבים רף חדש בחוויית הלקוח ותחרות ישירה אל מול הבנקים בתחומים שונים. יותר ויותר בנקים בעולם פועלים בדרכים שונות לשתף פעולה עם אותן חברות פינטק.

בנוסף, בשנים האחרונות ישנה התעצמות של מגמה שמובילות (Google, Amazon, Facebook, Apple) - GAFA חברות הטכנולוגיה המובילות, אשר נכנסות לתחומי פעילות פיננסיים ישירות מול הלקוחות, בעיקר בנושאים הקשורים לתשלומים אך גם לתחומים אחרים. זהו איום מתגבר שהרגולטורים השונים בוחנים כיצד להגיב אליו ולכן מוקדם מידי לקבוע כיצד יתפתח.

סביבת התחרות

בנקים מקומיים

התחרות בין הבנקים המקומיים ממשיכה להתמקד במשקי הבית ובמגזרי העסקים הקטנים והבינוניים. בנק דיגיטלי חדש מתוכנן לעלות לאוויר בשנת 2021. הבנקים מפרסמים ומשיקים הצעות ערך המתבססות על חדשנות טכנולוגית ודיגיטלית, מועדוני לקוחות ומוצרים מובילים (משכנתאות, ייעוץ בהשקעות ועוד).

הלחץ התחרותי והטכנולוגיה המתפתחת מובילים את הבנקים להשקיע עשרות ואף מאות מיליוני ש"ח בחדשנות, השקעה שהופכת את השירות הבנקאי לזמין ונוח הרבה יותר ללקוחות. לדוגמה, מוצר המשכנתא הדיגיטלית שפיתח לאומי - עבור לקוחות כל הבנקים.

מתחרים חוץ בנקאיים

הלוואות על ידי גופים מוסדיים - בשנים האחרונות ניכרת מגמה ברורה של גידול באשראי שניתן על ידי גופים מוסדיים למגזר העסקי, לרבות מתן מימון לפרויקטים תשתיתיים וכן לנכסים מניבים ואף בליווי ההקמה של פרויקטים למגורים.

בנוסף, בעידוד השינויים הרגולטוריים מהתקופה האחרונה, המעודדת פעילות בתחום האשראי הצרכני והמסחרי על ידי גופים פיננסיים שאינם בנקים, גדלה באופן עקבי הפעילות של אותם גופים חוץ בנקאיים, שבחלק מהם הגופים המוסדיים השקיעו ומשקיעים וחלקם נהנים ממימון שמקורו גם בגופים מוסדיים. ראוי לציין כי האשראי העסקי הניתן על ידי הבנקים בישראל מהווה כיום פחות ממחצית מסך האשראי העסקי במשק.

פתרונות מבוססי טכנולוגיה (BigTech ו-FinTech) שמהווים תחרות אל מול תחומי פעילות בנקאיים ספציפיים - בשנים האחרונות, עם התרחבות השימוש בטכנולוגיה מתקדמת (בעיקר במכשירי סמארטפון וטאבלט) על ידי הצרכנים, הולכים ומתרחבים היצע ואיכות המיזמים/פיתוחים חדשניים שמציעים שירותים פיננסיים מבוססי טכנולוגיה מתקדמת. המיזמים הללו מאיצים את אימוץ החדשנות בקרב התעשייה הפיננסית, ובעוד שמרביתם אינם מהווים תחרות כוללת אל מול הבנקים המסורתיים, הם בהחלט מאיימים לנגוס בחלקם של הבנקים בתחומי פעילות מסוימים.

ענקיות הטכנולוגיה (BigTech) כמו אמזון, גוגל, פייסבוק, עליבאבא, מיקרוסופט, אפל, פייפאל, אינטואיט ודומיהן עלולות להוות סיכון גדול למודלים של בנקאות מסורתית. חברות אלו מציעות שירותים בנקאיים (לדוגמה: תשלומים) בלי להגדיר את עצמן כבנק ובלי להיות מפוקחות כמו בנקים.

שוק התשלומים: לאחרונה התפרסמו בעיתונות תכניות למיזמים של חברות כ"א, ענקי קמעונאות וארנקים דיגיטלים של בנקים מסורתיים. דוגמאות לכך הנם המיזם המתהווה של כאל ו-BIT והמיזם של שופרסל ו-PAYBOX.

בנקאות פתוחה

במהלך שנת 2021 יכנסו לתוקף השלבים המרכזיים ביוזמת הבנקאות הפתוחה, אשר תאפשר ללקוחות הבנקים וחברות כרטיסי האשראי לשתף צדדים שלישיים במידע הפיננסי שלהם. שחקנים חדשים, לאו דווקא בנקים, יוכלו לגשת לחשבון הבנק של לקוח, בהסכמתו, ולהציע לו שירותים בנקאיים מותאמים לצרכיו.

לבנקאות הפתוחה מקום מרכזי באסטרטגיה של הבנק מתוך מטרה להציע ולאפשר ללקוחות הבנק לצרוך את המוצרים והשירותים המתקדמים ביותר.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

להלן מדדי ביצוע עיקריים (ב-%)

ליום 31 בדצמבר					
2016	2017	2018	2019	2020	
מדדי ביצוע עיקריים:					
9.3	9.8	⁽ⁱ⁾ 9.5	⁽ⁱⁱ⁾ 9.8	5.7	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון
0.6	0.7	0.7	0.8	0.4	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק לנכסים ממוצעים ^(ד)
11.15	11.43	11.07	11.88	11.87	יחס הון עצמי רובד 1
6.77	6.94	7.05	7.35	6.57	יחס מינוף ^(ה)
132	122	121	123	137	יחס כיסוי נזילות ^(ה)
2.97	3.05	3.05	3.02	2.55	יחס הכנסות ^(ב) לנכסים ממוצעים ^(ד)
66.1	62.9	⁽ⁱ⁾ 60.6	⁽ⁱⁱ⁾ 56.8	53.8	יחס יעילות
1.74	1.84	1.97	1.92	1.70	יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים ^(ד)
0.90	0.92	0.91	0.70	0.64	יחס עמלות לנכסים ממוצעים ^(ד)
מדדי ביצוע נוספים:					
15.21	14.99	14.54	15.67	15.58	ההון הכולל לרכיבי סיכון ^(א)
7.1	7.4	7.7	7.6	6.8	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק למאזן
38.3	35.2	33.0	33.9	38.8	שיעור הפרשה למס מהרווח לפני מיסים
(0.05)	0.06	⁽ⁱ⁾ 0.19	0.22	0.88	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מתוך היתרה הממוצעת של האשראי לציבור
0.19	0.20	⁽ⁱ⁾ 0.26	0.20	0.65	מזה: הוצאות בגין הפרשה קבוצתית מתוך היתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽ⁱⁱ⁾
1.95	2.05	2.19	2.14	1.90	הכנסות ריבית נטו, ליתרה ממוצעת של נכסים נושאי ריבית (NIM)
1.02	0.94	0.96	0.86	0.75	סך כל ההכנסות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^(ב,ג)
0.67	0.59	0.58	0.49	0.41	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^(ג)
מדדי איכות אשראי עיקריים:					
1.31	1.18	⁽ⁱ⁾ 1.21	1.16	1.76	שיעורי יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין האשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
1.75	1.60	⁽ⁱ⁾ 1.34	1.23	1.61	שיעור אשראי לציבור פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
(0.03)	(0.15)	⁽ⁱ⁾ (0.09)	(0.24)	(0.18)	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור

(א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.
 (ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.
 (ג) כולל פעילות חוץ מאזנית.
 (ד) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים.
 (ה) למידע נוסף בנוגע ליחס המינוף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימון ההון, סעיף [ההון והלימות ההון](#), ולמידע נוסף בנוגע ליחס כיסוי נזילות ראה פרק [חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם](#).
 (ו) כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור 136 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018](#).
 (ז) התשואה להון בשנת 2019 ובשנת 2018 בנטרול השפעת לאומי קארד עמדה על שיעור של 9.2%-9.0%, בהתאמה.
 (ח) יחס היעילות לשנת 2019 ולשנת 2018 בנטרול השפעת לאומי קארד עמד על שיעור של 58.1%-60.5%, בהתאמה.

להלן נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד לשנת הדיווח

2016	2017	2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח					
2,791	3,172	3,257	3,522	2,102	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
7,526	8,046	8,890	8,841	8,723	הכנסות ריבית, נטו
(125)	172	519	609	2,552	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
5,328	5,342	4,871	5,081	4,366	הכנסות שאינן מריבית
3,887	4,052	4,121	3,225	3,281	מזה: עמלות
8,500	8,415	8,337	7,908	7,046	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,778	4,591	4,544	4,325	3,742	מזה: משכורות והוצאות נלוות
					רווח נקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (בשקלים חדשים):
1.85	2.08	2.15	2.37	1.44	רווח נקי בסיסי
1.84	2.08	2.15	2.37	1.44	רווח נקי מדולל

להלן נתונים עיקריים מהמאזן, לסוף שנת הדיווח

2016	2017	2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח					
438,603	450,916	460,560	468,781	556,035	סך כל הנכסים
74,757	81,333	80,113	76,213	136,194	מזה: מזומנים ופיקדונות בבנקים
77,201	77,299	74,571	84,949	92,297	ניירות ערך
261,957	268,764	272,602	282,478	295,341	אשראי לציבור, נטו
406,889	417,363	424,399	432,907	517,940	סך כל ההתחייבויות
346,854	362,854	364,714	373,644	447,031	מזה: פיקדונות הציבור
3,394	4,858	5,210	6,176	15,143	פיקדונות מבנקים
22,640	15,577	17,798	19,958	16,303	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
31,347	33,167	35,305	35,406	37,664	הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
					נתונים נוספים:
15.9	21.0	22.6	25.1	18.9	מחיר למניה (בשקלים חדשים)
-	63.594	86.609	95.339	-	דיבידנד למניה (באגורות) ^(א)
12,257	11,623	11,208	9,621	9,080	מספר משרות ממוצע

(א) הדיבידנד למניה הוא בגין רווח של כל שנת דיווח.

מידע צופה פני עתיד בדוח הדיקטוריון וההנהלה

דוח הדיקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדיקטוריון וההנהלה נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות את התממשותן של תחזיות אלה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק

סיכון האשראי - הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו.

סיכון זה גלום בעסקי הליבה של הקבוצה ובא לידי ביטוי בפעילות מול לקוחות עסקיים, מסחריים וקמעונאיים וגם בפעילות הנוסטרן. הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311. החשיפות לסיכונים האשראי מנוהלות תוך זיהוי ואמידת הסיכונים, קביעת מגבלות תיאבון הסיכון של הבנק, מנגנוני בקרה וניטור הסיכונים ודיווחם.

למידע נוסף בנוגע לסיכון האשראי וניהולו ראה פרק [סיכוני אשראי](#).

סיכון השוק, לרבות סיכונים נזילות - סיכון שוק הינו הסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי הריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. סיכון הנזילות הינו הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. הניהול השוטף של סיכונים השוק נועד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים, תוך הערכת הרווח החזוי לצד הנזקים העלולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים אלה. החשיפות לסיכונים שוק מנוהלות באופן דינאמי במסגרת מערכת מגבלות שנקבעה על ידי הדיקטוריון וועדות הסיכונים ברמות השונות, אשר תוחמת את השפעת חשיפות השוק על השווי ההוגן, הרווח החשבונאי, קרן ההון ומצב הנזילות.

למידע נוסף בנוגע לסיכון השוק וניהולו ראה פרק [סיכוני שוק](#). למידע נוסף בנוגע לסיכון הנזילות וניהולו ראה פרק [סיכון נזילות ומימון](#).

בפעילות הבנק כמתווך פיננסי קיימים סיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיה וחדשנות, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים המשכיות עסקית, סיכונים משפטיים וסיכונים ציות.

סיכון תפעולי - הינו הסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים כולל אירועי סייבר.

ניהול הסיכונים התפעוליים מתבצע לפי סטנדרטים מקובלים בכל חלקי הקבוצה וככל שסביבת הסיכון משתנה הבנק מעדכן את הכלים לניהול סיכונים אלה. בשנים האחרונות, בעקבות ההתפתחות המהירה בטכנולוגיה בכלל ובתוך כך בבנקאות, ובעקבות שינויים חיצוניים לבנק, עלו סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיה וחדשנות וסיכונים מעילות והונאות. הבנק פעל וממשיך לפעול לחזק את ניהול הסיכונים בתחום זה.

למידע נוסף בנוגע לסיכון התפעולי וניהולו ראה פרק [סיכונים תפעוליים](#).

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים התפתחויות עיקריות במשק¹

רקע כללי

מרבית מדינות העולם חוו מאז ראשית שנת 2020 גלי תחלואה משמעותיים בשל התפשטות מגפת הקורונה. נכון למועד פרסום הדוח, למעלה מ-780 אלף אנשים נדבקו בישראל ולמעלה מ-5,700 אנשים נפטרו. מרבית הממשלות בעולם פעלו בדרך של הטלת סגר, הפסקת חלקים משמעותיים מן הפעילות הכלכלית וטיפול בנפגעי המחלה, תוך הגדלה ניכרת של ההוצאות לטיפול באזרחים והעסקים אשר עבודתם הופסקה. במהלך הרבעון השני הוחל בפתחת המשקים וחזרה מדורגת לפעילות ובמהלך הרבעון השלישי עלתה התחלואה בקרב מדינות רבות, בכללן ישראל אשר נכנסה לסגר שני בחודש ספטמבר 2020. בראשית הרבעון הרביעי, החריפה מגמה זו במדינות רבות ובישראל הוטל סגר שלישי הדוק בראשית חודש ינואר 2021 כאשר בראשית חודש מרס הוסר חלק ניכר מהמגבלות. במקביל, בחודש דצמבר 2020 הוחל בחיסון האוכלוסייה בישראל כנגד הנגיף ולמעלה מ-4.8 מיליון תושבים (נכון למועד פרסום הדוח) חוסנו במנה הראשונה מתוך שתיים הנדרשות לחיסון יעיל וכ-3.5 מיליון תושבים חוסנו במנה השנייה.

המשק העולמי

ב-26 בינואר 2021, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את תחזיותיה לשנת 2020 ולשנים הבאות. ביחס לתחזית קודמת (מחודש אוקטובר 2020) נרשם שיפור, בעיקר כתוצאה מנתוני צמיחה טובים במחצית השנייה של השנה באזורים רבים, ביחס לתחזיות קודמות. לפי התחזית הנוכחית, תוצר המשק העולמי צפוי להצטמצם בכ-3.5% בשנת 2020 (לעומת צמיחה בקצב של כ-2.8% בשנת 2019, דהיינו פער שלילי של כ-6.3% תוצר) תוך התאוששות לקצב צמיחה של כ-5.5% בשנת 2021, נתון אשר עודכן אף הוא כלפי מעלה. זאת, על רקע ציפייה לתרומה חיובית של חיסון האוכלוסייה ושל הרחבה תקציבית נוספת הצפויה בכמה מדינות גדולות. כאשר למשקים המובילים, היקפי הנזק משמעותיים אף הם: בארה"ב ובפרט באזור האירו צפויים קצבי צמיחה שליליים, של כ-3.4% ו-7.2%, בהתאמה.

צמיחה עולמית/שיעור שינוי ריאלי

מקור: IMF - World economic outlook / January 2021

2019	2020	
2.8%	(3.5)%	עולם
2.2%	(3.4)%	ארה"ב
1.3%	(7.2)%	אזור האירו
0.3%	(5.1)%	יפן
1.4%	(10.0)%	בריטניה
6.0%	2.3%	סין
4.2%	(8.0)%	הודו

מגפת הקורונה הביאה את הבנקים המרכזיים הגדולים בעולם ליישם מדיניות מוניטרית מרחיבה מאוד, כולל שימוש בכלים מגוונים מעבר לכלי הריבית, התומכים בשוקי ההון והכספים. הבנק המרכזי של ארה"ב, לדוגמה, הוריד את הריבית לטווח של 0.00%-0.25% ופעל באמצעים שונים להרחבה כמותית. בכל המשקים המובילים, הריבית מצויה ברמה אפסית, בחלקם היא אף שלילית ונראה כי לא תעלה בעת הקרובה. גם הריבית לטווח ארוך מצויה ברמות נמוכות מאד ובחלק מהמשקים היא אף ברמה שלילית.

הצמיחה במשק הישראלי

משבר הקורונה החל להשפיע לשלילה על צמיחת המשק הישראלי כבר ברבעון הראשון של 2020, בו נרשמה צמיחה שלילית אשר החריפה ברבעון השני ואילו במחצית השנייה של השנה נרשמה התאוששות כך שבסיכום שנתי ירד התוצר המקומי הגולמי כ-2.4% (ירידה של 4.1% לנפש) לעומת גידול של כ-3.4% בשנת 2019. זאת, על רקע ירידה משמעותית של כ-9.4% בצריכה הפרטית ושל כ-4.8% בהשקעות בנכסים קבועים. הירידה בצריכה הפרטית הושפעה מאד מצמצום צריכת שירותים שונים, בהם טיסות לחו"ל, שירותי אומנות, בידור ופנאי, ושירותי מסעדות ובתי מלון. בהתאם לכך, ענפים רבים, בעיקר בתחומי השירותים, נפגעו באופן קשה, ובחלקם, למשל, בתחום התיירות והתרבות, ההשבתה הייתה מלאה, במרבית תקופת המשבר. שוק העבודה הושפע באופן מיידי מהמשבר ובחודש אפריל 2020, כמיליון וחצי עובדים ועובדות, נעדרו מעבודתם - רובם

¹ מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר, הבורסה לניירות ערך, IMF.

הוצאו לחופשה ללא תשלום כאשר גם בחודש דצמבר 2020, עדיין יותר מחמש מאות אלף עובדים טרם הוחזרו לעבודתם. עיקר הפגיעה בתעסוקה הייתה, כאמור, בענפי השירותים אשר צוינו מעלה. תכניות הסיוע הממשלתיות מיתנו את הפגיעה בהכנסות של משקי הבית, כפרט אלה אשר עבודתם הופסקה.

החזרה לשגרת פעילות, גם אם שונה מהמוכר, תושפע, בין השאר, מהיקף האוכלוסייה שתחוסן וממידת היעילות של החיסון, בנק ישראל העריך, בתחזית מה-4 בינואר, 2021, כי הצמיחה בשנת 2021 צפויה להסתכם בכ-6.3% על פי תרחיש החיסון המהיר (תרחיש הכולל התחסנות מהירה של האוכלוסייה עד מאי 2021) לעומת זאת, בתרחיש החיסון האיטי (תרחיש הכולל תהליך התחסנות מתמשך יותר - עד יוני 2022) צפויה צמיחה איטית יותר, של 3.5% בשנת 2021. לאחר מועד התחסנות האוכלוסייה בכל אחד מהתרחישים, אין מגבלות של הממשלה בעלות משמעות כלכלית משמעותית על הפעילות במשק. לעת עתה, העריך הבנק המרכזי, כי לאור קצב ההתחסנות המהיר של השבועיים שקדמו למועד פרסום התחזית, נראה שהסבירות להתממשות התרחיש המהיר גבוהה באופן ניכר מאשר התרחיש האיטי.

תקציב המדינה ומימון

בשנת 2020 הסתכם הגירעון בתקציב המדינה בכ-160.3 מיליארד ש"ח (כ-11.7% תוצר) לעומת גירעון של כ-52.2 מיליארד ש"ח (3.7% תוצר) בשנת 2019. גידול חד זה בגירעון מקורו במשבר הבריאותי אליו נקלע העולם כולו ובתוכו ישראל החל מראשית השנה שחלפה. כאשר בוחנים את העלייה של 8% תוצר בגירעון הרי שמרביתה היא תוצאה של התרחבות ניכרת בהוצאות הממשלה כתוצאה ממשבר הקורונה (גידול של כ-6.5 אחוזי תוצר מתוך ה-8%) ואילו ירידה בהכנסות הסתכמה בתרומה של כ-1.5% תוצר. זאת, על רקע ירידה בהכנסות ממיסים אשר הייתה מתונה יחסית, בין השאר, בהשפעת המיסים הישירים שהיקף הגבייה שלהם אף עלה בשנה שחלפה, שכן ההשפעה של הגידול החד במספר הכלתי מועסקים לא ניכרה (באופן משמעותי) בגביית המס על הכנסותיהם.

על רקע העובדה שבמהלך שנת 2020, פעלה הממשלה ללא מסגרת תקציב מאושרת, התאפשר לה להוציא 1/12 מתקציב 2019 בכל חודש, מצב אשר הגביל את יכולת ההרחבה התקציבית. לנוכח משבר הקורונה, נדרשה הממשלה להוציא סכומים ניכרים ולפיכך אושר ב-7 באפריל, 2020, תיקון לחוק ומאז בוצעו תיקונים נוספים להוראת השעה בהתייחס להרחבת ההוצאה לטיפול במשבר הקורונה, המאפשרים לממשלה להגדיל את ההוצאה מעבר למגבלת התקציב שתוארה לעיל וזאת לצורך מימון ההתמודדות עם המשבר ולמטרה זו בלבד.

מאז חודש מרס 2020, החליטה הממשלה על שורה של צעדים בהיקף כולל העולה על כ-130 מיליארד ש"ח כדי לסייע למשק להתמודד עם המשבר כמפורט בהמשך.

לצורך גיוון מקורות המימון של הגירעון, והקלת הנטל על שוק האג"ח המקומי, גייסה הממשלה בחודשים מרס ואפריל, 2020, כ-10 מיליארד דולר בהנפקות אג"ח לטווח ארוך שביצעה בחו"ל. זאת בהמשך לכ-3 מיליארד דולר אשר גויסו בהנפקת אג"ח שהייתה בחודש ינואר 2020. בראשית חודש אוקטובר 2020, גויסו בשווקים הגלובליים כ-1.5 מיליארד יורו. ההנפקות בוצעו לטווחים של שנתיים וארבע שנים והריבית הממוצעת בהן עמדה על פחות מ-0.02%.

סחר חוץ

הגירעון המסחרי של ישראל, דהיינו, הפער בין היבוא ליצוא של הסחורות, הסתכם בשנת 2020 בכ-20.2 מיליארד דולר, ירידה של כ-15% בהשוואה לגירעון בשנת 2019. עם זאת, הגירעון המסחרי ה"בסיסי" (הגירעון ללא אנויות, מטוסים, יהלומים וחומרי אנרגיה) דווקא התרחב בשנה שחלפה בכ-22% והסתכם בכ-15.9 מיליארד דולר, כך שנראה כי השפעת ירידת מחירי האנרגיה בעקבות משבר הקורונה היא הגורם המרכזי לצמצום ערך היבוא ולקטונו בגירעון הכולל. המשבר, אשר ראשיתו בהטלת סגר במהלך חודש מרס 2020, גרם בתחילה לירידה חדה הן ביבוא והן ביצוא הסחורות. עם זאת, החל בחודש מאי 2020 ולמרות הסגרים בהמשך השנה, נרשמה התאוששות בפעילות סחר החוץ. הדבר ניכר הן ביבוא מוצרי צריכה והן ביבוא מוצרי השקעה לרמות הגבוהות משמעותית מאלה שהיו טרם המשבר. יבוא חומרי הגלם התרחב אף הוא והדבר בא לידי ביטוי גם בהתאוששות של היצוא התעשייתי.

שער החליפין ויתרות המט"ח

בשנת 2020, יוסף השקל ביחס לדולר בשיעור של כ-7.0%, כאשר מרבית הייסוף (6.6%) נרשמה ברבעון האחרון של השנה. ביחס לאירו פחת השקל בשיעור של כ-1.7% ואילו ביחס לסל המטבעות נרשם ייסוף של כ-5.1%. במהלך חודש מרס 2020, נרשמה מידת תנודתיות גבוהה בשוק המט"ח ושערו של השקל מול הדולר פחת והגיע עד ל-3.862 ש"ח ב-17 במרס. פעילות בנק ישראל, המתוארת בהמשך, פעלה למיתון התנודתיות והתחזקות השקל.

יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש דצמבר 2020, על כ-173.3 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-126.0 מיליארד דולר בסוף חודש דצמבר 2019. הגידול הניכר ביתרות מוסבר בעיקר בשערוך היתרות, ספיגת אשראי דולרי, העברות הממשלה מחו"ל ורכישות מט"ח בהיקף ניכר. בשנת 2020 הגביר בנק ישראל את היקף ההתערבות בשוק המט"ח ורכש סך של כ-21 מיליארד דולר.

בנק ישראל הודיע ב-14 בינואר, 2021, שירכוש בשנת 2021 סכום של 30 מיליארד דולר בשוק המט"ח. ההודעה מראש על היקף הרכישות מיועדת לספק לשוק ודאות לגבי מחויבות הבנק להתמודדות עם הייסוף החד שחל לאחרונה, ובכך לתמוך בהמשך התמודדות המשק עם ההשלכות הכלכליות של משבר הקורונה.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן (המדד "בגין") ירד בשנת 2020, ב-0.7% לעומת עלייה של 0.6% בשנת 2019. מדובר בסטייה משמעותית מיעד יציבות המחירים (3%-1%) אותו קבעה הממשלה. משבר הקורונה צמצם את יכולת איסוף הנתונים השגרתית של הלמ"ס מאז חודש מרס, מצב שהצריך שימוש בכלים שונים לצורך השלמת הנתונים החסרים. בהסתכלות על סעיפי המדד הראשיים ניתן לראות כי הירידה במדד המחירים לצרכן השנה הייתה רוחבית - שמונה סעיפים ראשיים מבין עשרה בסך הכל ירדו בשנת 2020, כאשר חלקם ירדו בעיקר על רקע ההשלכות של מגפת הקורונה.

מדד המחירים לצרכן ("הידוע") ירד בשנת 2020, ב-0.6%.

במהלך הרבעון הראשון של השנה לא חל שינוי בריבית בנק ישראל והיא עמדה על 0.25%. לאור עוצמת הפגיעה בפעילות הכלכלית בישראל, החליטה הועדה המוניטרית ב-6 באפריל, 2020, על הורדת הריבית מ-0.25% ל-0.1%, שיעור אשר לא השתנה מאז. בהחלטת הועדה מיום 4 בינואר, 2021, היא ציינה כי "הקצב המהיר של תהליך ההתחסנות בישראל מגדיל את האופטימיות באשר לחזרה מהירה של המשק לתוואי של צמיחה בשנה הקרובה. עם זאת, הסיכונים לפעילות עדיין גבוהים, והפגיעה במשק ובפרט בשוק העבודה צפויה להיות ממושכת. לכן, הוועדה תמשיך להפעיל מגוון כלים כדי להעמיק את מידת ההרחבה של המדיניות המוניטרית ולהבטיח את המשך פעילותם התקינה של השווקים הפיננסיים. הוועדה תרחיב את השימוש בכלים הקיימים, כולל כלי הריבית, ותפעיל כלים נוספים, ככל שתעריך שהדבר נדרש כדי להשיג את יעדי המדיניות המוניטרית, ולמתן את הפגיעה הכלכלית שנוצרה כתוצאה מהמשבר".

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה ירד בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-0.4% לאחר שעלה בשנת 2019 בכ-17.8%. עיקר ירידות השערים היה בחודש מרס 2020 עם חרפת משבר הקורונה בעולם ובארץ אשר השפיע לשלילה על שוקי ההון בעולם כולו. ברבעון השני, על רקע ההקלות בסגר, עלה המדד, אשר המשיך ועלה גם ברבעון השלישי בהשפעת תכניות הסיוע הממשלתיות. ברבעון האחרון של השנה הואצו העלויות, על רקע אישור החיסון לנגיף הקורונה על ידי הרשויות בארצות הברית והתחלת השימוש בו בישראל.

מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה, עלה בשנת 2020 בשיעור של כ-42.9% בהשוואה לממוצע 2019 והסתכם בכ-1.858 מיליארד ש"ח.

שוק אגרות החוב הממשלתיות התאפיין בשנת 2020 בהתפתחויות שונות בין הרבעונים במהלך השנה. זאת, בהשפעת משבר הקורונה. מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד עלה בשנת 2020 בשיעור של כ-1.2% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא-צמודות עלה בשיעור של כ-1.3%.

מדד אגרות החוב הלא-ממשלתיות (אג"ח חברות) צמודות המדד, שמר על יציבות בשנת 2020. אמנם, הוא רשם ירידות שערים חדות, ברבעון הראשון, לאור החשש מהשפעת המשבר על מצב החברות אך בשלושת הרבעונים הבאים נרשמה התאוששות והמדד עלה.

תכניות הסיוע של ממשלת ישראל

משבר הקורונה, שגרם לפגיעה כלכלית קשה ומהירה במשקי הבית ובעסקים, הביא את ממשלת ישראל להחליט בחודש מרס 2020, על שורה של צעדים בהיקף כולל של כ-80 מיליארד ש"ח, אשר הורחבו בחודש מאי לכ-100 מיליארד ש"ח ובהמשך ליותר מ-130 מיליארד ש"ח, לצורך התמודדות עם המשבר. התכניות כללו, בין השאר, קרנות הלוואה בערבות מדינה ותמיכה בעצמאים.

בחודש יולי החליטה הממשלה על רשת ביטחון לשכירים, עצמאיים ועסקים עד יוני 2021 שעקרונותיה המרכזיים הם מתן וודאות לשנה הקרובה ומהירות בהעברת הכסף לחשבון. להערכת נגיד בנק ישראל, עלותה התקציבית הפוטנציאלית של התכנית מסתכמת בעשרות מיליארדי שקלים. בנוסף, ב-29 ביולי אישרה הכנסת את תכנית הסיוע הכלכלי במסגרתה מרבית תושבי ישראל יקבלו מענקים בהיקף מצטבר של יותר מ-6 מיליארד ש"ח.

בסוף חודש ספטמבר 2020, אישרה הכנסת שורת מהלכים לצמצום הפגיעה במשק במהלך תקופת הסגר השני והעמקת המענה הכלכלי לעסקים, ביניהם הורדת רף הפגיעה בעסק לקבלת מענק הוצאות קבועות בחודשים ספטמבר-אוקטובר ל-25%, מתן מקדמות על חשבון מענק הוצאות קבועות, תכנית שימור עובדים מקיפה ודחיית ההפחתה בדמי האבטלה. לצורך מימון הצעדים האמורים, וכן הצפי בהרחבת אוכלוסיות הזכאים בשל ההגבלות שהוטלו בשלב זה, אישרה מליאת הכנסת את הגדלת ההוצאה הממשלתית בשנת 2020 ב-2.5 מיליארד ש"ח לצורך התמודדות עם משבר הקורונה ובשנת 2021 ב-8 מיליארד ש"ח נוספים. הגידול לא יהיה חלק מחישוב מגבלת ההוצאה לשנים הבאות.

תכנית מוניטרית של בנק ישראל

בנק ישראל, פעל החל מחודש מרס 2020, באמצעות שורה של צעדי מדיניות, מעבר להורדת הריבית ל-0.1%, כדי לתמוך בשוקי ההון, לסייע בתמסורת המדיניות המוניטרית ולהקל על לקוחות המערכת הבנקאית, העסקים והצרכנים. בין שאר הפעולות ניתן למנות:

1. פעילות בשוק הפתוח כולל רכישה בשוק המשני של אג"ח ממשלתיות מסוגים שונים ולתקופות שונות לפדיון ב-85 מיליארד ש"ח, על מנת לוודא ששוק האג"ח הממשלתי מתפקד כיאות ומתוך מטרה להקל על תנאי האשראי במשק ולתמוך בפעילות הכלכלית וביציבות הפיננסית. נכון ל-31 בדצמבר 2020, עמד היקף הרכישות על 46.2 מיליארד ש"ח.
 2. ביצוע עסקאות ריפוי עם אג"ח ממשלתי וכן עם אג"ח תאגידיות בדירוג AA ומעלה, ככטוחות, מול מוסדות פיננסיים.
 3. הקלות רגולטוריות שונות לטובת מתן שירותים לציבור.
 4. הפעלת כלי נזילות נוסף בשווקים הפיננסיים, בהיקף של עד 15 מיליארד דולר, אשר נועד לספק נזילות דולרית לבנקים המקומיים. ברבעון השלישי בנק ישראל חדל לגלגל את העסקאות שביצע ונכון ל-31 בדצמבר 2020 יתרת העסקאות עומדת על אפס.
 5. הפחתת דרישות ההון מהבנקים המסחריים בנקודת אחוז.
 6. הנחייה לדירקטוריונים של הבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד והרכישה העצמית של מניות בעת הזו.
 7. בנק ישראל מציע לבנקים תכנית של הלוואות בריבית קבועה לטווח של 3 שנים בגובה של 0.1% לצורך הגדלת היצע האשראי לעסקים קטנים וזעירים ללא מגבלה על גובה הלוואות, כשבכוונתו להפעיל אותה עד להודעה חדשה. ב-6 ביולי הודיע בנק ישראל על חידוש תכנית הלוואות לטווח ארוך, שסיפק הבנק למערכת הבנקאית, במטרה להגדיל את היצע האשראי לעסקים קטנים וזעירים. ב-22 באוקטובר 2020, הודיע בנק ישראל על נדבך חדש בתכנית להקלת האשראי לעסקים קטנים וזעירים בהיקף של עד 10 מיליארד ש"ח שיופעל עד סוף חודש יוני 2021. במסגרת התכנית, בנק ישראל יספק למערכת הבנקאית הלוואות לטווח של ארבע שנים בריבית קבועה של מינוס 0.1%, כנגד הלוואות שהבנקים יעניקו לעסקים קטנים וזעירים, ובתנאי שהריבית על הלוואות לעסקים קטנים וזעירים לא תעלה על פריים +1.3%. היקף הלוואות במסגרת תכנית אלה עמד ב-31 בדצמבר 2020 על 19.6 מיליארד ש"ח.
 8. בחודש דצמבר 2020, הודיע בנק ישראל כי בכוונתו להציע עסקאות ריפוי לגופי האשראי החוץ בנקאיים המפוקחים על ידו (חברות כרטיסי האשראי) או על ידי רשות שוק ההון. עסקאות הריפוי תבוצענה בכפוף להעמדת אשראי לעסקים קטנים וזעירים ובהתאם לדיווח שיועבר לשם כך לבנק ישראל.
 9. תכנית לרכישת אג"ח קונצרני בשוק המשני. בנק ישראל ירכוש אג"ח בהיקף של 15 מיליארד ש"ח על בסיס סמן רחב של ניירות ערך. הסמן כולל אך ורק חברות בדירוג A- ומעלה, ואינו כולל אג"ח של חברות זרות, אג"ח בעלות מרכיב הוני ואג"ח שלא צמודות לשקל ואינן בריבית קבועה. יתרת הרכישות נכון ל-31 בדצמבר 2020 עמדה על 3.5 מיליארד ש"ח.
- צעדים אלה של בנק ישראל תמכו בהגברת היציבות בשווקים הפיננסיים ובכך הקלו על הבנק לסייע ללקוחותיו, הן במגזר העסקי והן במגזר משקי הבית.

השפעת משבר הקורונה

התפשטות נגיף הקורונה בחודש ינואר 2020 החלה להשפיע על מרבית מדינות העולם במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020, ולאחרונה הוחרפה מהירות התפשטות הנגיף בעקבות הופעה של מוטציות שונות. מרבית הממשלות פועלות בדרך של הטלת סגר זמני, הפסקות זמניות ומתמשכות של חלקים משמעותיים מן הפעילות הכלכלית וטיפול בנפגעי המחלה, תוך הגדלה ניכרת של ההוצאות לטיפול באזרחים והעסקים אשר עבודתם הופסקה. הבנקים המרכזיים ברחבי העולם פועלים במגוון של כלים לצורך תמיכה בפעילות הכלכלית, מעבר להורדות הריבית.

משבר הקורונה הינו אירוע משמעותי מתמשך המשבש את הפעילות העסקית והכלכלית ומלווה בחוסר וודאות משמעותית לגבי אורכו ומידת השפעתו. השלכות המשבר על הכלכלה העולמית והמקומית הינן משמעותיות, תוך כדי ירידה ניכרת של התוצר הגלובלי בשנת 2020 ובראשית שנת 2021, ובהתאם לכך תתכן השפעה מהותית על עסקי הבנק.

כל עוד לא הושגה הפצה נרחבת מאוד של חיסון יעיל לאורך זמן עד כה ו/או תרופה יעילה ופשוטה, דרך ההתמודדות עם הנגיף כוללת הקפדה על כללי ריחוק חברתי, לרבות סגר, דבר אשר ממשיך ומשבש את הפעילות הכלכלית התקינה, כאשר נקודת הסיום של המשבר אינה נראית עדיין בעת הנוכחית. בהעדר צעדים יעילים לשם השגת שליטה במצב התחלואה, משבר הקורונה בהיבטיו הכלכליים עלול להימשך בעתיד הנראה לעין.

על מנת לתת מענה לצרכים הנוכחיים ולאפשר המשכיות עסקית גם במצבי חירום מתמשך, יחידות מרכזיות בלאומי עברו לתצורת עבודה חדשה המשלבת עבודה מהבית ופיצול פיזי של יחידות אורגניות לקפסולות. בוצעו התאמות בתהליכי העבודה והבקרה. במטרה לוודא כי החשיפה נשארת בגבולות סובלנות הסיכון נקבעו בקורות עסקיות, תהליכיות ומיכוניות המגדרות את הסיכונים. מאחר ומדובר בתצורת עבודה דינמית המשתנה מעת לעת מתקיים תהליך שוטף לבחינת השינויים הנדרשים בתהליכי העבודה והתאמתם לסובלנות הסיכון.

בעקבות משבר הקורונה החליט הפיקוח על הבנקים (במכתב הפיקוח על הבנקים מתאריך 29 במרס 2020), להפחית בדרישות הלימות ההון הרגולטורי המזערי. בעקבות זאת, דירקטוריון הבנק החליט ביום 16 באפריל 2020 לקבוע כי יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי יעמוד על 9.5% חלף 10.5% וכי הבנק יפסיק, בשלב זה, את חלוקת הדיבידנד ואת המשך ביצוע תכניות הרכישה העצמית של מניות הבנק.

כמו כן, לאור העלייה ברמת הסיכון, חודדו דגשים בהעמדת אשראי בתקופת המשבר ומתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות לכשיידרש.

לצד זאת בוחן הבנק את הדרכים למתן סיוע ללקוחותיו שנקלעו למשבר זמני ואשר להערכת הבנק יצלחו את המשבר. במסגרת זו מובאות בחשבון השפעות המשבר ונעשית בחינה מעמיקה של הלקוחות נוכח המשבר. בעקבות המשבר גדלו ההוצאות להפסדי אשראי והסתכמו בשנת 2020 בסך של 2,552 מיליון ש"ח. עיקר הגידול הינו בהפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי. ההפרשה להפסדי אשראי של הבנק מייצגת את אומדני הבנק. הפרשה זו מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת משמעותי שהופעל בתקופה המדווחת בסביבה משתנה המאופיינת בחוסר וודאות חריג.

למידע נוסף ראה פרק [סיכוני אשראי](#).

עם התפשטות נגיף הקורונה, חלה עלייה ברמת התנודתיות של גורמי הסיכון בשווקים הפיננסיים ונרשמו ירידות ערך משמעותיות בשווקי המניות והאשראי הסחיר, ותנודות חריפות בעקומי הריבית חסרי הסיכון ושערי החליפין. החל מהרבעון השני של השנה התנודתיות בשווקים התמתנה וחלה התאוששות בשוק ההון. עם זאת חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים יכולה להימשך.

במהלך הרבעון הרביעי לא חל שינוי מהותי ביחס כיסוי הנזילות. לכל אורך התקופה הנסקרת יחס ה-LCR במט"ח ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

סיכונים מובילים ומתפתחים בסביבת הפעילות

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות של הבנק המושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו-כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים.

להלן הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר:

- סיכון אסטרטגי.
- סיכון אבטחת מידע וסייבר.
- סיכון טכנולוגיה.
- סיכון רגולציה.
- סיכון סביבתי.
- סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct).
- סיכון מאקרו-כלכלי.

לפירוט על סיכונים אלו ראה בפרק סקירת הסיכונים, [החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם](#).

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן "הרווח הנקי") בשנת 2020 הסתכם לסך של כ-2,102 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-3,522 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 40.3%.

התשואה להון בשנת 2020 עמדה על שיעור של כ-5.7% בהשוואה לכ-9.8% בשנת 2019 (9.2% בנטרול השפעות מכירת לאומי קארד).

התשואה להון ברבעון הרביעי של השנה עמדה על שיעור של 9.8% בהשוואה לשיעור של 8.7% ברבעון המקביל אשתקד.

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון עמד ליום 31 בדצמבר 2020 על שיעור של 11.87% יחס ההון הכולל ליום 31 בדצמבר 2020 עמד על שיעור של 15.58% לפרטים נוספים ראה [ביאור 25](#).

הכנסות הריבית נטו ירדו בשנת 2020 בכ-118 מיליון ש"ח, קיטון בשיעור של כ-1.3%, לעומת התקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהכנסות הריבית נטו נובע בעיקר מהמדד השלילי בתקופה המדווחת בשיעור של (0.6%) בהשוואה למדד חיובי בשיעור של 0.3% בתקופה המקבילה אשתקד. ההשפעה של ירידת ריבית בנק ישראל וריבית הפד קוזזה כתוצאה מהגידול ביתרה הממוצעת של נכסים נושאי ריבית.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2020 משקפות שיעור הוצאה של כ-0.88% מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור לעומת שיעור הוצאה של כ-0.22% בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול המשמעותי בשיעור הוצאה להפסדי אשראי נובע מהשפעת השינויים בסביבה המקרו כלכלית על רקע התפרצות נגיף הקורונה והשפעתו על מצב הכלכלי בארץ ובעולם ואי הודאות הקיימת לגבי השלכותיו. עיקר הגידול מתבטא בהפרשה הקבוצתית, אשר מהווה כ-74% מסך הוצאה להפסדי אשראי בתקופה המדווחת. הגידול בהפרשה הקבוצתית הינו, על רקע הגידול בחובות הבעייתיים והחמרה באינדיקטורים הכלכליים העומדים בבסיס חישוב ההפרשה, כדי לתת מענה להחמרה אפשרית במצב הלווים ברבעונים הבאים, ולהתפתחות שלילית אפשרית בימי הפיגור, על רקע אי הודאות הקיימת בנוגע למשכו של המשבר והשפעותיו העתידיות.

עיקר הגידול בהוצאה להפסדי אשראי בהשוואה לשנה קודמת מקורו במחצית הראשונה של השנה. שיעור הוצאה להפסדי אשראי במחצית הראשונה של השנה - 1.19%, ברבעון השלישי - 0.76% וברבעון הרביעי של השנה ירד שיעור הוצאה לשיעור של 0.37%.

שיעור ההפרשה להפסדי אשראי ביחס ליתרת האשראי ליום 31 בדצמבר 2020 עמד על שיעור של 1.76%.

לפרטים נוספים ראה פרק [סיכוני אשראי](#) להלן.

הכנסות מימון שאינן מריבית הסתכמו לסך של כ-1,026 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-1,686 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד (1,372 מיליון ש"ח ללא השפעת מכירת לאומי קארד). עיקר הירידה מקורה בהפסדים שנרשמו בסעיף זה ברבעון הראשון של השנה, על רקע הירידות בשוקי ההון ומהשפעת נגזרים והפרשי שער. יצוין כי ההכנסות לתקופה המדווחת כוללות בתוכן רווח ממכירה של מניות ויזה ארה"ב בסך של 86 מיליון ש"ח (לפני השפעת מס). ההכנסות לתקופה המקבילה אשתקד כוללות הכנסות בסך של כ-123 מיליון ש"ח ממכירת סופר פארם וממכירת שב"א (לפני השפעה מס).

העמלות התפעוליות והאחרות עלו בשנת 2020 בכ-56 מיליון ש"ח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. הגידול מקורו בעמלות מניירות ערך ובעמלות המרה, על רקע עלייה במחזורי העסקאות ובביקוש למט"ח.

ההוצאות התפעוליות ירדו בתקופה המדווחת בכ-862 מיליון ש"ח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 10.9%. הוצאות השכר והנלוות ירדו בשיעור של 13.5% בעיקר על רקע הפרשות למענקים, בהתחשב בתוצאות הכספיות, וירידה במצבת העובדים.

ההוצאות התפעוליות האחרות (לרבות הוצאות האחזקה והפחתה), ירדו בשיעור של 7.8%.

יחס היעילות לשנת 2020 ירד לשיעור של 53.8% בהשוואה ל-56.8% אשתקד (58.1% בנטרול השפעת ההכנסה ממכירת לאומי קארד).

יחס היעילות ברבעון הרביעי של השנה ירד לשיעור של 50.7% בהשוואה ל-61.7% ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח הבסיסי הנקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בשנת 2020 הסתכם לכ-1.44 ש"ח לעומת 2.37 ש"ח בשנת 2019.

למידע בנוגע לתוצאות לפי רבעונים ראה נספח [דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני](#).

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הכנסות ריבית, נטו

הכנסות ריבית, נטו של קבוצת לאומי, ירדו בשנת 2020 בכ-118 מיליון ש"ח בהשוואה לשנת 2019, קיטון בשיעור של כ-1.3%. הקיטון בהכנסות בסכום האמור הינו עקב השפעת המדד על הכנסות הריבית בשנת 2020 אשר עמדה על סך של כ-101 מיליון ש"ח הוצאה לעומת כ-55 מיליון ש"ח הכנסה אשתקד על רקע מדד בשיעור שלילי של 0.6% בשנת 2020 בהשוואה למדד חיובי בשיעור של 0.3% בשנת 2019. בנוסף, בשנת 2020 הייתה ירידה בתשואה על נכסים נושאי ריבית בעיקר במגזר השקלי הלא צמוד. השפעות אלו קוזזו חלקית מגידול בהיקף הנכסים הכספיים נושאי ריבית.

היחס של הכנסות ריבית, נטו לבין היתרה הממוצעת של נכסים נושאי ריבית (התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית) הינו 1.90% לעומת 2.14% בתקופה המקבילה אשתקד.

פער הריבית הכולל בשנת 2020 הוא 1.78% לעומת פער של 1.91% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן נתונים על פערי הריבית בחלוקה למגזרים:

במגזר השקלי הלא צמוד, פער הריבית בשנת 2020 עמד על שיעור של 2.00% לעומת 2.22% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המט"ח פער הריבית בשנת 2020 עמד על שיעור של 0.78% לעומת 0.79% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המדדי פער הריבית בשנת 2020 עמד על שיעור של 1.12% לעומת 0.94% בתקופה המקבילה אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).

הוצאות בגין הפסדי אשראי

		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
		2020	2019	השינוי
		במיליוני ש"ח		באחוזים
	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי	669	59	610 +
	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי	1,883	550	1,333 +
	סך כל הוצאה בגין הפסדי אשראי	2,552	609	1,943 +
מזה:				
	הוצאות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי	2,105	454	1,651 +
	הוצאות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור	175	22	153 +
	הוצאות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר	271	134	137 +
	הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות	1	(1)	2 +
	סך כל הוצאה בגין הפסדי אשראי	2,552	609	1,943 +
יחסים באחוזים:				
	שיעור ההוצאה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	0.23	0.02	
	שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	0.88	0.22	
	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	(0.18)	(0.24)	
	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	(10.00)	(20.04)	

למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה פרק סיכונים אשראי, סעיף ג'לו', הערכה, סיווג וכללי הפרשה להפסדי אשראי, ביאור 13 וביאור 30.

הכנסות שאינן מריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	השינוי	2019	2020
במיליוני ש"ח			
באחוזים			
הכנסות מימון שאינן מריבית	(660)	1,686	1,026
עמלות	56	3,225	3,281
הכנסות אחרות	(111)	170	59
סך הכל	(715)	5,081	4,366

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	השינוי	2019	2020
במיליוני ש"ח			
באחוזים			
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר ^(א)	(712)	711	(1)
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו	188	189	377
רווחים, נטו ודיבידנד ממניות שאינן למסחר ^(א)	42	185	227
רווחים (הפסדים) נטו ממניות של חברות מוחזקות ^(ב)	(289)	287	(2)
רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	(15)	15	-
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים בגין פעילויות למטרות מסחר	219	148	367
רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(א)	(93)	151	58
סך הכל	(660)	1,686	1,026

- (א) רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער.
 (ב) בשנת 2019 כולל רווח ממכירת לאומי קארד בסך של 314 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) ורווח ממכירת סופר-פארם בסך של 71 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס). בקיזוז הפסד ממכירת השלוחה ברומניה בסך 99 מיליון ש"ח.
 (ג) בשנת 2020 כולל רווח ממכירת מניות ייזה בסך 86 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) ובשנת 2019 כולל רווח ממכירת מניות שב"א ושיערוך בסך של 52 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס).
 (ד) כולל הפסד בגין נגזרי ריבית שעיקר מטרותם גידור כלכלי של השפעת השינויים בשווי שוק של אגרות חוב זמינות למכירה בקרן ההון.

להלן פירוט העמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	השינוי	2019	2020
במיליוני ש"ח			
באחוזים			
ניהול חשבון	(48)	690	642
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	90	637	727
כרטיסי אשראי	17	310	327
טיפול באשראי	(24)	197	173
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים ^(א)	(28)	296	268
הפרשי המרה	31	361	392
עמלות מעסקי מימון	11	431	442
עמלות אחרות	7	303	310
סך כל העמלות	56	3,225	3,281

(א) כולל דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירה.

הגידול בעמלות בשנת 2020 בשיעור של כ-1.7% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד מקורו בעמלות מניירות ערך ובעמלות המרה, על רקע עלייה במחזורי העסקאות ובביקוש למט"ח, בעיקר ברבעון הראשון של השנה עקב משבר הקורונה. גידולים אלו קוזזו בירידה בעמלות ניהול חשבון, ובעמלות טיפול באשראי, בין היתר, על רקע ירידה בפעילות במשק בשל הקורונה. ההכנסות מעמלות מהוות כ-46.6% מההוצאות התפעוליות והאחרות בהשוואה ל-40.8% בתקופה המקבילה אשתקד.

הלן פירוט ההכנסות האחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2020	2019	השינוי
	במיליוני ש"ח		
	באחוזים		
רווחים מיעודה לפיצויים	9	22	(13)
הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד	50	148	(98)
סך הכל	59	170	(111)

הוצאות תפעוליות ואחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2020	2019	השינוי
	במיליוני ש"ח		
	באחוזים		
משכורות והוצאות נלוות	3,742	4,325	(583)
פחת והפחתות	678	600	78
הוצאות אחזקת בניינים וציוד	853	921	(68)
הוצאות אחרות	1,773	2,062	(289)
סך כל הוצאות התפעוליות והאחרות	7,046	7,908	(862)

ההוצאות התפעוליות והאחרות בשנת 2020 מהוות 53.8% מסך כל ההכנסות לעומת 56.8% בתקופה המקבילה אשתקד. סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות (במונחים שנתיים) מהווה 1.27% מסך המאזן, לעומת 1.69% בתקופה המקבילה אשתקד.

הוצאות שכר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2020	2019	השינוי
	במיליוני ש"ח		
	באחוזים		
שכר ונלוות	3,374	3,969	(595)
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה	368	356	12
סך הכל הוצאות שכר	3,742	4,325	(583)

הוצאות שכר ונלוות מהוות כ-53.1% מסך כל ההוצאות התפעוליות, לעומת 54.7% בתקופה המקבילה אשתקד. הוצאות השכר ירדו בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד בעיקר על רקע הפרשות למענקים, בהתחשב בתוצאות הכספיות, וירידה במצבת העובדים.

הוצאות והשקעות בגין מערך טכנולוגיית המידע

להלן הוצאות והשקעות בגין מערך טכנולוגיית המידע

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020			
במיליוני ש"ח			
סך הכל	אחר	חומרה ^(א)	תוכנה
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד:			
470	-	86	384
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות			
194	-	49	145
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים			
63	3	-	60
הוצאות בגין מיקור חוץ			
590	9	84	497
הוצאות בגין פחת			
88	27	24	37
הוצאות אחרות			
1,405	39	243	1,123
סך הכל הוצאות			
תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה:			
246	-	-	246
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות			
102	-	-	102
עלויות בגין מיקור חוץ			
205	-	60	145
עלויות רכישה או רישיונות שימוש ^(ב)			
18	18	-	-
עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין			
571	18	60	493
סך הכל עלויות			
1,430	339	183	908
יתרות נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע			
סך הכל עלות מופחתת			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019			
במיליוני ש"ח			
סך הכל	אחר	חומרה ^(א)	תוכנה
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד:			
440	-	3	437
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות			
189	-	26	163
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים			
90	4	39	47
הוצאות בגין מיקור חוץ			
498	9	94	395
הוצאות בגין פחת			
96	30	22	44
הוצאות אחרות			
1,313	43	184	1,086
סך הכל הוצאות			
תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה:			
300	-	-	300
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות			
179	-	-	179
עלויות בגין מיקור חוץ			
234	-	80	154
עלויות רכישה או רישיונות שימוש ^(ב)			
5	5	-	-
עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין			
718	5	80	633
סך הכל עלויות			
1,492	313	197	982
יתרות נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע			
סך הכל עלות מופחתת			

(א) לרבות תשתיות תקשורת.

(ב) עלויות רכישה או רישיונות שימוש בגין מערך טכנולוגיית המידע אשר לא סווגו בדוחות הכספיים כרכוש קבוע (עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין) אלא כהוצאה מראש.

(ג) לרבות רכישות ורישיונות שימוש של תוכנה וחומרה לכלל החטיבות בתאגיד הבנקאי.

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל

רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
רווח (הפסד) כולל אחר (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר של חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני לעובדים ⁽¹⁾	התאמות בגין הטבות לעובדים ⁽²⁾	סך הכל	התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה (2018 -)	התאמות מתרגום ^(א) נטו לאחר השפעת ניירות ערך לפי שווי הוגן ^(ב)	רווחים (הפסדים) נטו בגין גידורי תזרים מזומנים	חלק הבנק ברווח כולל אחר של חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני לעובדים ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח							
יתרה ליום 1 בינואר 2018							
(3,051)	(4)	(3,055)	(2,950)	(39)	-	(170)	104
שינוי נטו במהלך השנה ^(ד)							
888	18	906	1,187	30	-	110	(421)
מכירת מניות של חברה מאוחדת לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
31	(44)	(13)	-	-	-	(13)	-
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018							
(2,132)	(30)	(2,162)	(1,763)	(9)	-	(73)	(317)
שינוי נטו במהלך השנה							
(1,355)	(17)	(1,372)	(2,208)	(4)	(2)	(126)	968
מכירת מניות של חברה מאוחדת							
19	4	23	23	-	-	-	-
השפעה מצטברת בגין הישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב ^(ה)							
(27)	-	(27)	-	-	-	-	(27)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019							
(3,495)	(43)	(3,538)	(3,948)	(13)	(2)	(199)	624
שינוי נטו במהלך השנה							
703	(21)	682	214	(3)	28	(96)	539
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020							
(2,792)	(64)	(2,856)	(3,734)	(16)	26	(295)	1,163

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

(ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ג) ההתאמות בגין הטבות לעובדים הינן נטו מההתאמות בגין נכסי תכנית, לרבות השפעת המעבר לקופה משלמת בגין פורשים וכוללות תכניות פרישה מרצון שבוצעו.

(ד) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף, ראה [ביאור 136. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018](#).

(ה) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מכשירים פיננסיים (ASU 2016-01) ולרבות העדכונים המתייחסים אליהם. ראה [ביאור 1.כד. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019](#).

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי הסתכם ב-31 בדצמבר 2020 ב-556.0 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-468.8 מיליארד ש"ח בסוף 2019 - גידול של 18.6%, מאזן הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2020 ב-532.8 מיליארד ש"ח לעומת 449.0 מיליארד ש"ח בסוף 2019, גידול של 18.7%.

ערך הנכסים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך מאזן הקבוצה הינו כ-109.1 מיליארד ש"ח, כ-19.6% מסך הנכסים. ב-2020 יוסף השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-7.0%, פוחת ביחס לאירו ב-1.7% ויוסף ביחס לליש"ט ב-3.7%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לירידה בשיעור של כ-1.2% בסך כל המאזן של הקבוצה.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה - סך כל המאזן וכן יתיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-1,734 מיליארד ש"ח, לעומת 1,621 מיליארד ש"ח בסוף 2019, גידול של כ-7.0%.

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

	מאוחד			
	31 בדצמבר			
	2020	2019	השינוי	
	במיליוני ש"ח			
			באחוזים	
סך כל המאזן	556,035	468,781	87,254	18.6
מזומנים ופיקדונות בבנקים	136,194	76,213	59,981	78.7
ניירות ערך	92,297	84,949	7,348	8.6
אשראי לציבור, נטו	295,341	282,478	12,863	4.6
בניינים וציוד	2,932	3,043	(111)	(3.6)
פיקדונות הציבור	447,031	373,644	73,387	19.6
פיקדונות מבנקים	15,143	6,176	8,967	+
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	16,303	19,958	(3,655)	(18.3)
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	37,664	35,406	2,258	6.4

2. להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים

	מאוחד			
	31 בדצמבר			
	2020	2019	השינוי	
	במיליוני ש"ח			
			באחוזים	
אשראי תעודות, נטו	1,067	727	340	46.8
ערביות להבטחת אשראי, נטו	5,186	5,219	(33)	(0.6)
ערביות לרוכשי דירות, נטו	20,123	21,230	(1,107)	(5.2)
ערביות והתחייבויות אחרות, נטו	16,999	16,099	900	5.6
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו, נטו	15,655	14,824	831	5.6
מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו, נטו	12,813	12,431	382	3.1
התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערביות, נטו	52,909	45,282	7,627	16.8
מכשירים נגזרים ^(א)	698,304	763,365	(65,061)	(8.5)
אופציות מכל הסוגים	92,392	218,622	(126,230)	(57.7)
נכסים כספיים חוץ מאזניים של לקוחות	1,177,655	1,152,658	24,997	2.2

(א) כולל עסקאות "פורורד", חוזי החלפות פיננסיות, swaps, futures ונגזרי אשראי. למידע נוסף ראה [ביאור 28 ו-28ב](#).

למידע נוסף בנושא צמצום סך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי בהתאם להוראות סעיף 9ג) לחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, ראה פרק [חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית](#).

האשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור ברוטו גדל בשנת 2020 בשיעור של 5.2%. האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי, הסתכם בסוף 2020 ב-295.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-282.5 מיליארד ש"ח בסוף 2019, גידול בשיעור של כ-4.6%. בנטרול השפעת השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ, גדל האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2020 בשיעור של 5.4% בהשוואה לסוף שנת 2019.

האשראי לציבור נטו, מהווה 53.1% מסך כל המאזן לעומת 60.3% בסוף 2019.

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים בסוף 2020 ב-19,048 מיליון ש"ח בהשוואה ל-18,141 מיליון ש"ח בסוף 2019, והמגלמים גם כן סיכוני אשראי.

האשראי לציבור נטו בשקלים לא צמודים מהווה ליום 31 בדצמבר 2020 כ-71.5% מסך האשראי, וכ-70.1% בתקופה המקבילה אשתקד. האשראי הצמוד מהווה ליום 31 בדצמבר 2020 14.6% מסך האשראי, בהשוואה לכ-15.5% ביום 31 בדצמבר 2019.

למידע נוסף בנוגע להשפעת משבר הקורונה ראה פרק [סיכוני אשראי](#).

להלן התפתחות האשראי לציבור, לאחר הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים

	31 בדצמבר		2020	השינוי	באחוזים
	2019	2020			
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	83,954	89,753	5,799	6.9	
אנשים פרטיים - אחר	27,398	25,412	(1,986)	(7.2)	
בינוי ונדל"ן	62,187	69,542	7,355	11.8	
מסחרי	28,212	27,048	(1,164)	(4.1)	
תעשייה	20,134	19,991	(143)	(0.7)	
אחר	60,593	63,595	3,002	5.0	
סך הכל	282,478	295,341	12,863	4.6	

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק [סיכוני אשראי](#).

סיכון אשראי בעייתי

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות

	31 בדצמבר					
	2019		2020		2020	
	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל
סיכון אשראי פגום, נטו	153	1,997	3,078	253	1,997	2,250
סיכון אשראי נחות, נטו	25	361	364	108	361	469
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת, נטו	309	2,078	3,608	271	2,078	2,349
סך הכל	487	4,436	7,050	632	4,436	5,068

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות (המשך)

31 בדצמבר		
2019	2020	
במיליוני ש"ח		
4,920	7,807	סיכון אשראי בעייתי מסחרי
1,460	1,427	סיכון אשראי בעייתי קמעונאי
6,380	9,234	סך הכל
1,312	2,184	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
5,068	7,050	סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשה להפסדי אשראי

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק [סיכוני אשראי וכיאור 30](#).

לפרטים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת התמודדות עם נגיף הקורונה, ראה [כיאור 1 כנגד 5](#).

ניירות ערך

מדיניות ניהול ההשקעות בניירות ערך (הנוסטרו)

מדיניות ניהול ההשקעות בניירות ערך (הנוסטרו) של הקבוצה מוגדרת במסגרת תכנית העבודה השנתית והרב-שנתית של הקבוצה. המדיניות מגדירה את תיאבון הסיכון המאושר להשגת היעדים העסקיים. תיאבון הסיכון כולל עקרונות ומגבלות כמותיות להפסדים שהקבוצה מוכנה לספוג בתרחישים ברמות שונות של חומרה. המגבלות העיקריות מתייחסות לסכומי ההשקעה, רמות סיכון (דירוגי אשראי, מח"מ הריבית, וכו'), חשיפה למנפיק, חשיפה למנהל השקעות/למנהל קרן, חשיפה גיאוגרפית, וכו'. כל ההשקעות מבוצעות מתוך רשימה של מכשירי השקעה מותרים להשקעה.

תיקי הנוסטרו מנוהלים מתוך ראייה כוללת ברמת הבנק והקבוצה בהיותם מרכיב מרכזי בניהול סיכוני הנזילות וסיכוני השוק.

הראייה הכוללת משתקפת בעקרון העדפת השקעות בעלות מתאם חלקי/נמוך עם יתר פעילות הבנק והקבוצה. בהתאם לכך, מובא בחשבון היתרון הגלום בהשקעות הנוסטרו במט"ח בניירות ערך שהונפקו בחו"ל, התורמות לפיזור סיכונים מחוץ למשק הישראלי.

פיזור הסיכונים בתיק הנוסטרו רב מימדי: פיזור גיאוגרפי, בין ענפי משק, בין מנפיקים, בין מנהלי השקעות, בין מכשירי השקעה וכד'.

ההשקעות מבוצעות על בסיס שיקולי רווחיות מתואמת סיכון תוך התחשבות בדרישות ההון המתאימות.

בשיקולי ההשקעה מיוחס דגש מיוחד להימנעות מהפסדים משמעותיים (Tail Risk).

פעילות הנוסטרו מתמקדת בעיקרה בשווקים מרכזיים, המתפקדים בסביבה פיקוחית מפותחת ואפקטיבית.

אישור המכשירים המותרים להשקעה מביא בחשבון היבטים שונים כגון שקיפות וקלות גישה למקור בלתי תלוי ואמין לשערור/תמחור השווי, ומזעור המורכבות והסיכונים התפעוליים והמשפטיים.

ההשקעות הקבוצה בניירות ערך ב-31 בדצמבר 2020 הסתכמו ב-92.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-84.9 מיליארד ש"ח ב-2019, גידול של 8.6%.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לארבע קטגוריות: ניירות ערך למסחר, מניות וקרנות שאינן למסחר, אגרות חוב זמינות למכירה ואגרות חוב מוחזקות לפדיון.

סיווג נייר ערך הנרכש על ידי הבנק לתיק ניירות ערך למסחר, לאגרות חוב זמינות למכירה, למניות וקרנות שאינן למסחר או לתיק אגרות חוב מוחזקות לפדיון מתבצע במועד רכישתו ונעשה בהתאם לכוונת הבנק לשימוש בנייר. ניירות שנרכשים לצורכי מסחר (או במטרה לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר), לצורכי עשיית שוק או במסגרת חדר עסקאות, מסווגים לתיק ניירות ערך למסחר. ניירות הנרכשים במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק מסווגים בתיק הזמין למכירה או כמניות שאינן למסחר (החל מיום 1 בינואר 2019). אגרות חוב הנרכשות על מנת להחזיקן עד לפדיונם מסווגים בתיק המוחזק לפדיון.

ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת נזקף לדוח רווח והפסד. אגרות חוב זמינות למכירה מוצגות במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת מוצג בסעיף נפרד בהון ברווח כולל אחר שנקרא "התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן" בניכוי המס המתייחס. החל מיום 1 בינואר 2019 מניות וקרנות שאינן למסחר שיש להן שווי הוגן זמין מוצגות במאזן לפי שווי הוגן וההפרש בין השווי ההוגן לעלות מוצג בסעיף נפרד במסגרת הכנסות מימון שאינן מריבית ברווח והפסד ונקרא "רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו ממניות שאינן למסחר". בכל מקרה שבו קיימת ירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני ההפרש נזקף לרווח והפסד. אגרות חוב מוחזקות לפדיון מוצגים במאזן לפי עלות מופחתת.

אופן חישוב השווי ההוגן

השווי ההוגן של ניירות ערך ישראליים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים.

אגרות החוב בישראל הנקובות בשקלים ואינן סחירות משוערכות באמצעות מודל, מכיוון שאין שוק פעיל לאגרות החוב הללו.

בסוף שנת 2019, במסגרת אימוץ עדכון לתקינה חשבונאית, סיווגה חברת הבת בארה"ב אגרות חוב מהתיק המוחזק לפדיון לתיק הזמין למכירה בסך של 216 מיליון דולר. למועד המעבר נזקפה יתרה בסך 8 מיליון דולר לרווח כולל אחר.

להלן סיווג סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד

		31 בדצמבר		2019		2020			
		אגרות חוב מוחזקות לפדיון	אגרות חוב זמינות למכירה ^(א)	מניות וקרנות לא למסחר ^(ב)	ניירות ערך למסחר ^(ג)	אגרות חוב מוחזקות לפדיון	מניות וקרנות לא למכירה ^(א)	מניות וקרנות לא למסחר ^(ב)	ניירות ערך למסחר ^(ג)
במיליוני ש"ח									
אגרות חוב									
	של ממשלת ישראל	3,919	34,821	3,144	41,884	3,080	33,132	2,715	38,927
	של ממשלות זרות ^(ד)	-	19,893	223	20,116	-	18,121	213	18,334
	של מוסדות פיננסיים בישראל	-	69	323	392	-	-	101	101
	של מוסדות פיננסיים זרים ^(ד)	-	8,861	98	8,959	-	9,597	201	9,798
	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	2,265	6,996	80	9,341	1,543	7,748	154	9,445
	של אחרים בישראל	-	220	58	278	-	140	53	193
	של אחרים זרים	818	6,067	46	6,931	822	3,530	87	4,439
	מניות וקרנות נאמנות	-	4,335	61	4,396	-	3,712	-	3,712
	סך כל ניירות הערך	7,002	76,927	4,033	92,297	5,445	72,268	3,524	84,949

- (א) כולל רווחים, נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך 2.06 מיליארד ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2019 - רווחים, נטו בסך 1.09 מיליארד ש"ח).
- (ב) כולל רווחים, נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך 52 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2019 - רווחים, נטו בסך 25 מיליון ש"ח).
- (ג) מזה: ממשלת ארה"ב בסך 11.5 מיליארד ש"ח (31 בדצמבר 2019 - בסך 12.7 מיליארד ש"ח).
- (ד) מרבית אגרת החוב של מוסדות פיננסיים זרים הינם מסוג supranational או עם גיבוי מדינות.

ליום 31 בדצמבר 2020 כ-83.3% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה, כ-4.4% כתיק למסחר, כ-4.7% כמניות וקרנות שאינן למסחר וכ-7.6% כתיק לפדיון. כ-4.8% משווי ניירות הערך הינן השקעות בקרנות ובמניות של חברות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של הקרנות/מניות הנסחרות בבורסה.

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה [ביאור 33.א](#).

התיק הזמין למכירה

1. בשנת 2020 היה גידול ברווח כולל אחר בגין אגרות חוב זמינות למכירה בסך 0.8 מיליארד ש"ח (לפני השפעת המס) בהשוואה לגידול ברווח כולל אחר בגין אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 1.5 מיליארד ש"ח (לפני השפעת המס) בשנת 2019.
 2. בשנת 2020 לרווח והפסד נזקפו רווחים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 0.4 מיליארד ש"ח לעומת רווחים נטו בסך 0.2 מיליארד ש"ח בשנת 2019.
- היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של אגרות חוב המוחזקות בתיק הזמין למכירה ליום 31 בדצמבר 2020 מסתכמת בסכום חיובי של 1.2 מיליארד ש"ח (לאחר השפעת המס), לעומת סכום חיובי של 0.6 מיליארד ש"ח בסוף 2019. סכומים אלה מייצגים רווחים נטו שטרם מומשו לתאריכי הדוחות.
- למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה [ביאור 12](#).

השקעות במניות ובקרנות

- סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 31 בדצמבר 2020 בכ-4.4 מיליארד ש"ח, מזה מניות וקרנות סחירות 2.8 מיליארד ש"ח ושאינן סחירות 1.6 מיליארד ש"ח. החל מינואר 2019, שינויים בשווי ההוגן של מניות וקרנות שאינן למסחר שטרם מומשו יוכרו באופן שוטף ישירות בדוח רווח והפסד במקום ברווח הכולל האחר. מסך כל ההשקעה 4.3 מיליארד ש"ח מסווגים בתיק המניות וקרנות שאינן למסחר.
- ההון הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 31 בדצמבר 2020 על סך של 0.6 מיליארד ש"ח.
- למידע נוסף ראה [ביאור 12](#).

התיק למסחר

- ב-31 בדצמבר 2020, בתיק למסחר יש כ-4.0 מיליארד ש"ח אגרות חוב לעומת 3.5 מיליארד ש"ח אגרות חוב ב-31 בדצמבר 2019. נכון ל-31 בדצמבר 2020 התיק למסחר מהווה כ-4.4% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 4.1% ב-31 בדצמבר 2019. בגין אגרות חוב למסחר נרשמו בדוח רווח והפסד רווחים שמומשו וטרם מומשו בסך של 51 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 148 מיליון ש"ח בשנת 2019, ובגין מניות וקרנות נרשמו רווחים שמומשו ושטרם מומשו בסך 7 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 3 מיליון ש"ח ב-2019.
- למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה [ביאור 12](#).

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

א. השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאינם משכנתאות), שכולו המדורג בדרוג השקעה (Investment Grade), מסתכם בכ-9.3 מיליארד ש"ח (כ-2.9 מיליארד דולר) ל-31 בדצמבר 2020 לעומת 9.4 מיליארד ש"ח בסוף 2019. מתוך התיק הנ"ל ל-31 בדצמבר 2020 כ-7.0 מיליארד ש"ח (כ-2.2 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון.

התיק הזמין למכירה של השקעות בניירות ערך מגובי נכסים בחו"ל ליום 31 בדצמבר 2020 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-5.1 מיליארד ש"ח. 93.27% מסך אגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (FNMA, FHLMC, GNMA) ומדורגות, נכון למועד הדוח, כדירוג AAA.

נכון ליום 31 בדצמבר 2020 הסתכמה עליית הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-66 מיליון ש"ח.

סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדראליים אמריקאים מסתכם בכ-0.3 מיליארד ש"ח.

התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-2.78 שנים בממוצע (מח"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות בסך של כ-1.9 מיליארד ש"ח מתוכן אגרות חוב מסוג CLO בסך של כ-1.5 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-4.7 שנים בממוצע.

למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה [ביאור 12](#).

ב.

השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-31 בדצמבר 2020 כ-45.7 מיליארד ש"ח (14.2 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל. 39.5 מיליארד ש"ח (12.3 מיליארד דולר) מניירות הערך הללו מסווגים בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון. 98.85% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדרוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה למוסדות פיננסיים זרים ראה פרק [סיכוני אשראי](#).

ליום 31 בדצמבר 2020 הסתכמה יתרת עליית הערך המצטברת בהון העצמי בגין ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, ושנכללו בתיק הזמין למכירה ב-1.1 מיליארד ש"ח (שהם 0.7 מיליארד ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר ובתיק לפדיון. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים. 88.42% מניירות הערך שבתיק למסחר הינם בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-31 בדצמבר 2020 הסתכם ב-0.4 מיליארד ש"ח (0.1 מיליארד דולר).

השקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-31 בדצמבר 2020 ב-36.3 מיליארד ש"ח, מזה סך של 35.6 מיליארד ש"ח אגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-43.1% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.3 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.3 מיליארד ש"ח כולל קרן הון חובית בסך של 16 מיליון ש"ח.

כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר רשומות למסחר וסחירות בבורסה.

למידע נוסף לשעבוד ניירות ערך ראה [ביאור 27](#).

פיקדונות הציבור

פיקדונות הציבור בקבוצה הסתכמו בסוף 2020 ב-447.0 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-373.6 מיליארד ש"ח בסוף 2019, גידול בשיעור של 19.6%. בנטרול השפעת השינוי בשערי החליפין, גדלו פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2020 בשיעור של 21.5% בהשוואה לסוף שנת 2019.

הגידול הינו בין היתר על רקע מעבר של כספים משוק ההון לפיקדונות על רקע התנודות בשווקים עקב נגיף הקורונה, וגידול בפיקדונות של גופים מוסדיים.

להלן תמהיל פיקדונות הציבור לפי סוגים ומגזרי הצמדה

	31 בדצמבר		
	2020	2019	השינוי
	במיליוני ש"ח		
מטבע ישראל:			
לא צמוד	310,835	244,462	66,373
צמוד למדד	10,925	13,877	(2,952)
מטבע חוץ:			
כולל צמוד מטבע חוץ	123,595	113,937	9,658
לא כספי	1,676	1,368	308
סך הכל	447,031	373,644	73,387
באחוזים			
לא צמוד	27.2		
צמוד למדד	(21.3)		
כולל צמוד מטבע חוץ	8.5		
לא כספי	22.5		
סך הכל	19.6		

להלן ההתפתחויות בסוגי הפיקדונות השונים

- פיקדונות הציבור בשקלים לא צמודים גדלו ב-66.4 מיליארד ש"ח, לעומת 31 בדצמבר 2019 בעיקר בפיקדונות לפי דרישה.
- פיקדונות הציבור הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע החוץ גדלו ב-9.7 מיליארד ש"ח, גידול בשיעור של כ-8.5% לעומת 31 בדצמבר 2019.
- פיקדונות צמודים למדד קטנו ב-3.0 מיליארד ש"ח, לעומת 31 בדצמבר 2019, בעיקר בפיקדונות לזמן קצוב.

נכסים כספיים חוץ מאזניים של לקוחות

להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בקבוצת לאומי

31 בדצמבר			
	השינוי	2019	2020
באחוזים			במיליוני ש"ח
3.3	27,266	815,751	843,017
			תיקי ניירות ערך ^(א)
			נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול: ^{(א)(ב)(ג)}
(100.0)	(56,280)	56,280	-
			קרנות נאמנות ^(ד)
19.1	28,673	150,291	178,964
			קופות גמל ופנסיה
19.4	25,338	130,336	155,674
			קרנות השתלמות

(א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת.

(ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.

(ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שרותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיועצים בלאומי.

(ד) בסוף שנת 2020 הפסיקה הקבוצה לתת שירותי תפעול לקרנות נאמנות.

פיקדונות ממשלות

פיקדונות ממשלות הסתכמו לסוף 2020 בכ-208 מיליון ש"ח לעומת 315 מיליון ש"ח בסוף 2019, ירידה של 107 מיליון ש"ח לעומת שנת 2019.

סעיף זה כולל פיקדונות של ממשלות זרות בשלוחות בחו"ל שהסתכמו בסוף 2020 בכ-15 מיליון ש"ח לעומת 131 מיליון ש"ח בסוף 2019.

פיקדונות בבנקים ופיקדונות מבנקים

א. פיקדונות בבנקים (מרכזיים ומסחריים)

31 בדצמבר			
	2019	2020	
	בבנקים מרכזיים	בבנקים מסחריים	בבנקים מרכזיים
	בבנקים מסחריים	במיליוני ש"ח	
			מטבע ישראל:
2,208	61,183	1,477	122,785
			לא צמוד
9,344	839	7,952	1,434
			מט"ח כולל צמוד מט"ח
11,552	62,022	9,429	124,219
			סך כל הפיקדונות בבנקים

בסך כל הפיקדונות בבנקים חלה עלייה בשיעור של 81.7%, הנובעת בעיקר מיציאה של הלקוחות משוק ההון והפקדת הכספים בבנקים, כתוצאה מהתפרצות משבר הקורונה.

ב. פיקדונות מבנקים (מרכזיים ומסחריים)

31 בדצמבר			
2019		2020	
מבנקים מסחריים	מבנקים מרכזיים	מבנקים מסחריים	מבנקים מרכזיים
במיליוני ש"ח			
מטבע ישראל:			
2,281	-	1,830	8,777
לא צמוד			
3,762	133	4,401	135
מט"ח כולל צמוד מט"ח			
6,043	133	6,231	8,912
סך כל הפיקדונות מבנקים			

על פי החוק, רשאי בנק ישראל לתת הלוואות לתאגידים הבנקאיים כנגד ביטחונות. לצורך כך, משמשים פיקדונות הבנק בבנק ישראל, וכן תיק ניירות הערך של הבנק ששוועבד.

ביום 31 בדצמבר 2020 היה סך כל הפיקדונות של הקבוצה בבנק ישראל 123 מיליארד ש"ח, וכנגדם לא היו הלוואות מבנק ישראל. כפי שניתן לראות מלוחות אלה, מצב הנזילות בקבוצה גבוה ביותר ולקבוצה פיקדונות נטו בבנקים בהיקף של 118.5 מיליארד ש"ח.

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

31 בדצמבר			
2019		2020	
באחוזים	השינוי	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
(32.1)	(3,071)	9,559	6,488
אגרות חוב			
(5.6)	(584)	10,399	9,815
כתבי התחייבות נדחים ושטרי הון			
(18.3)	(3,655)	19,958	16,303
סך הכל			

תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב

ביום 25 במאי 2018 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מרשות לניירות ערך. ביום 18 במאי 2020 החליטה הרשות לניירות ערך להאריך את התקופה להצעת ניירות ערך על פי תשקיף המדף עד ליום 24 במאי 2021.

ביום 29 בינואר 2020, הנפיק הבנק סך של 750 מיליון דולר ארה"ב ערך נקוב כתבי התחייבות נדחים סדרה לאומי \$ 2031. הסדרה נרשמה למסחר ברצף מוסדיים בבורסה בתל-אביב.

כתבי התחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2031 עומדים לפדיון בתשלום אחד, לאחר 11 שנים ממועד הנפקתם, כאשר לבנק עומדת האפשרות לבצע פדיון מוקדם לאחר 6 שנים ממועד הנפקתם, בכפוף לתנאים מסוימים.

כתבי התחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2031 נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 3.275% לשנה, עד ליום 29 בינואר 2026, אשר תשולם בתשלומים חצי שנתיים. במועד זה, בהינתן אי מימוש זכותו של הבנק לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה בכתבי התחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2031, כך שמאותו מועד, הריבית השנתית תהיה שווה לסכום של תשואת אג"ח ממשלת ארה"ב ל-5 שנים במועד שינוי הריבית, ומרווח בשיעור של 1.631%, כמפורט במסמכי ההנפקה.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (אירוע מכונן לאי קיימות או אירוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, המוקדם מביניהם), ימרו כתבי התחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2031 למניות על פי ממוצע שערי הסגירה שנקבעו למניות הבנק בבורסה ב-14 ימי המסחר העוקבים האחרונים לפני היום בו נמסרה הודעת ההמרה (מתורגם לדולר ארה"ב לפי השער באותו מועד), או על פי שער הרצפה שנקבע (3.6048 דולר ארה"ב, כפוף להתאמות), כגובה מביניהם.

כתבי התחייבות סדרה לאומי \$ 2031 כשירים להכלל בהון רובד 2 החל ממועדי הנפקתם.

על פי דוח הצעת מדף מיום 2 ביוני 2020 הנפיק הבנק ביום 4 ביוני 2020 סך של כ-2.4 מיליארד ש"ח אגרות חוב סדרה 181. אגרות החוב עומדות לפדיון בתשלום אחד ביום 5 בספטמבר 2023, צמודות למדד המחירים לצרכן, ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 1% אשר תשולם אחת לשנה ביום 5 בספטמבר של כל אחת מהשנים 2020 עד 2023 כולל. אגרות חוב סדרה 181 אינן מוכרות לצורך הון פיקוחי.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 17 בפברואר 2020, דיווח מידי מיום 19 במאי 2020 ודיווחים מידיים מיום 4 ביוני 2020.

ביום 30 ביוני 2020 נפרעו אגרות חוב סדרה 177 של הבנק בערך נקוב של כ-5.3 מיליארד ש"ח. אגרות חוב אלה לא היוו חלק מההון הפיקוחי של הבנק.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 11 בנובמבר 2020.

ביום 10 בנובמבר 2020 נפרעו כתבי התחייבות נדחים סדרה י"ד של הבנק בערך נקוב של כ-0.9 מיליארד ש"ח. לפי הוראות בנק ישראל, כתבי ההתחייבות הנדחים נכללו בהון הפיקוחי בכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, ובכפוף להפחתה בשיעור שווה בחמש השנים האחרונות שלפני פירעונם. בהתאם, בשנה האחרונה שלפני הפירעון, כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה י"ד לא היו חלק מההון הפיקוחי של הבנק.

פדיון מוקדם של שטרי הון נדחים

ביום 8 ביולי 2020 החליט דירקטוריון הבנק לפדות בפדיון מוקדם מלא את שטרי הון סדרות 300 ו-301 אשר הונפקו לציבור באוגוסט 2009. בהתאם לכך, ביום 10 באוגוסט 2020 נפדו שטרי ההון בסכום כולל של כ-2.1 מיליארד ש"ח (כולל הפרשי הצמדה בסדרה 300).

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 8 ביולי 2020, דיווח מידי מיום 16 ביולי 2020 ודיווח מידי מיום 11 באוגוסט 2020.

ביום 30 בדצמבר 2020 החליט דירקטוריון הבנק לפדות בפדיון מוקדם מלא כתבי התחייבות נדחים סדרה 400 אשר הונפקו לציבור בינואר 2016. בהתאם לכך, ביום 21 בינואר 2021 נפדו כתבי התחייבות בסך כ-0.9 מיליארד ש"ח. בעקבות ההחלטה על פדיון מוקדם מלא, שפורסמה ביום 30 בדצמבר 2020, כתבי התחייבות סדרה 400 לא הוכרו בהון הפיקוחי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2020.

ביום 30 בדצמבר 2020 החליט דירקטוריון הבנק לפדות בפדיון מוקדם מלא גם את שטרי הון סדרות 200 ו-201 אשר הונפקו לציבור בפברואר 2010. בהתאם לכך, ביום 4 בפברואר 2021 נפדו שטרי הון סדרות 200 ו-201 בסך כולל של כ-2.3 מיליארד ש"ח. שטרי ההון נכללו בהון הפיקוחי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2020, בהתאם להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299.

למידע נוסף ראה דיווחים מידיים מיום 30 בדצמבר 2020, דיווח מידי מיום 17 בינואר 2021, דיווח מידי מיום 24 בינואר 2021 ודיווח מידי מיום 7 בפברואר 2021.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2020 ב-37,664 מיליון ש"ח, לעומת 35,406 מיליון ש"ח בסוף 2019. השינוי בהון העצמי הושפע מהרווח לתקופה ומהעלייה בקרן ההון בנין אג"ח זמינות למכירה אשר קוזזה על ידי הגידול בהתחייבויות בגין הטבות לעובדים לנוכח ירידת ריבית ההיוון. הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים. יחס הון למאזן ב-31 בדצמבר 2020 הגיע ל-6.8% בהשוואה ל-7.6% ב-31 בדצמבר 2019.

מבנה הלימות ההון^(א)

31 בדצמבר		
2020	2019	
במיליוני ש"ח		
הון לצורך חישוב יחס ההון		
39,262	37,603	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
12,297	11,987	הון רובד 2, לאחר ניכויים
51,559	49,590	סך הכל הון כולל
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
303,356	288,340	סיכון אשראי
5,313	5,008	סיכויי שוק
22,182	23,116	סיכון תפעולי
330,851	316,464	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
יחס ההון לרכיבי סיכון		
11.87%	11.88%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
15.58%	15.67%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.23%	10.27%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים
12.73%	13.77%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים

(א) למידע נוסף בגין מבנה הלימות ההון ראה [ביאור 225](#).

יחס הון עצמי רובד 1 ביום 31 בדצמבר 2020 הינו 11.87%, ירידה של כ-0.01% לעומת 31 בדצמבר 2019.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.
2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית וכן מאופן חישוב ריבית ההיוון שמשמשת לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים, כמפורט בהמשך.

הון רובד 1 נוסף, מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202. בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה.

הון רובד 2

הון רובד 2 כולל בעיקר מכשירי הון, ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, כמפורט בהוראות, כך שהסכום המוכר בגינם בפועל הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת הכרה המתבססת על יתרת מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 ביום 31 בדצמבר 2013 אשר מופחתת בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 בינואר 2022. בשנת 2020 תקרת ההכרה הינה 20%.

מכשירי הון המונפקים מתחילת שנת 2014 נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

למידע בנוגע להנפקות כתבי התחייבויות נדחים שהנפיק הבנק בשנת 2020 והכשירים להיכלל בהון רובד 2 וכן למידע בדבר מכשירי הון רובד 2 שנפדו ראה פרק [אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבויות נדחים](#).

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", כפי שהייתה בתוקף עד ליום 1 במרס 2020, תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5% וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. דרישה זו חלה על לאומי.

כמו כן, על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדויר" התאגיד הבנקאי נדרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 ואת יעד ההון הכולל, בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדויר.

חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 בנושא מדידה והלימות הון - חישוב דרישות להון מזערי ולתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף

ביום 1 במרס 2020 פרסם בנק ישראל חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 בנושא מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות ולעדכון הוראה מספר 218 בנושא יחס המינוף. בהתאם לחוזר, ההוראות תוקנו כך שתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% (חלף 20% עובר לפרסום החוזר), מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יחזיק ביחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-10%, ביחס הון כולל לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-13.5% וביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. תוקף החוזר מיום פרסומו. לתיקון ההוראות אין השפעה על דרישות ההון המזערי של לאומי.

חוזר להתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250
ביום 29 במרס 2020 פרסם מכתב הפיקוח על הבנקים על הבנקים בנושא "חלוקת רווחים בעקבות משבר הקורונה" (להלן: מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 29 במרס 2020). במכתב הודיע הפיקוח על הבנקים על הפחתה בדרישות ההון הרגולטוריות המזעריות החלות על הבנקים, וזאת בעקבות משבר הקורונה ובמסגרת מכלול הצעדים שנקטו על ידי בנק ישראל בעקבות המשבר. כמו כן, התבקשו כל הבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד והתכנית לרכישה עצמית של מניות, על רקע משבר הקורונה ואי הוודאות, מתוך ציפייה שהמקורות ההוניים שישתחררו כתוצאה מההקלה לא ישמשו לצורך חלוקת דיבידנדים או ביצוע רכישה עצמית של מניות.

ביום 31 במרס 2020 פרסם בנק ישראל חוזר בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250) (להלן: הוראת השעה), על רקע התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בעולם ובישראל. בין יתר הוראות החוזר נקבעה התאמה להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 בנושא "מדידה והלימות הון", כך שתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יחזיק ביחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-9% וביחס הון כולל לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-12.5% (חלף 10%-13.5% בהתאמה, עובר לפרסום החוזר). הוראה זו חלה על לאומי.

תוקף הוראת השעה המקורית היה עד ליום 30 בספטמבר 2020. ביום 16 בספטמבר 2020 פרסם בנק ישראל חוזר המאריך את תוקפה של הוראת השעה עד ליום 31 במרס 2021 (תום תוקף ההוראה). תוקף ההקלה ביעדי ההון יהיה עד תום 24 חודשים מתום תוקף ההוראה, ובלבד שיחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון במועד תום תוקף ההוראה או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

ביום 7 במרס 2021 פרסם בנק ישראל טיוטת חוזר לתיקון הוראת השעה. על פי טיוטת החוזר, מוצע להאריך את תוקפה של הוראת השעה עד ליום 30 בספטמבר 2021. כמו כן, נקבע בטיטת החוזר כי בתקופת ששת החודשים מתום תוקף הוראת השעה, הפחתה ביחסי ההון של עד 0.3 נקודות האחוז לא תחשב כחריגה מיחסי ההון הנדרשים, בכפוף לתכנון הון מוקפד ושמרני ולדיווח לפיקוח על הבנקים. ביום 7 במרס גם פורסמה הודעה מטעם בנק ישראל, ולפיה לצד ההצעה להאריך את תוקפה של הוראת השעה וההקלות ההוניות שבמסגרתה עד ליום 30 בספטמבר 2021, הפיקוח על הבנקים מצפה מהמערכת הבנקאית שלא לעשות שימוש בעודפי ההון לצורך חלוקת דיבידנדים לפחות עד לתום תוקף הוראת השעה.

ביום 27 באפריל 2020 פרסם בנק ישראל חוזר להתאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250). על פי החוזר, במטרה לסייע ולהפחית את השפעות המשבר על נוטלי המשכנתאות, נקבע בהוראת השעה כי בגין הלוואות לדיוור אשר יעמדו בתקופת המשבר (החל מיום 19 במרס 2020 ועד תום תוקף ההוראה), לא תחול דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1% מיתרת הלוואה, הקבועה בסעיף 14א. להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיוור. תוקף הוראה זו הוארך עד ליום 31 במרס 2021, במסגרת החוזר מיום 16 בספטמבר 2020 להארכת תוקף הוראת השעה.

בהתאם להוראת השעה, ובתוספת דרישת ההון בגין יתרת הלוואות לדיוור, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 31 בדצמבר 2020 הינן 9.23% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-12.73% ליחס ההון הכולל.

ביום 15 בנובמבר 2020 פרסם בנק ישראל חוזר להתאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם וירוס הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250). על פי החוזר נקבעה התאמה להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא "יחס המינוף", כך שתאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד (חלף 5% עובר לפרסום החוזר). תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (חלף 6% עובר לפרסום החוזר). בהתאם לחוזר, יהיה על לאומי לעמוד ביחס מינוף מזערי של 5.5%. עם תום תוקף הוראת השעה, תמשיך ההקלה לחול עוד 24 חודשים, ובלבד שיחסי המינוף לא יפחתו מיחס המינוף במועד תום תוקף ההוראה או יחס המינוף המינימאלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. הוראה זו חלה על לאומי מיום פרסום החוזר.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי הנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדי הון לעת אירוע תרחיש קיצון. לפירוט תהליך ה-ICAAP והשימוש במבחני קיצון, ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה הפיקוח על הבנקים על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

לאור האמור במכתב הפיקוח על הבנקים מיום 29 במרס 2020 ובהוראת השעה, ובהתאם להפחתה בדרישות הרגולטוריות המזעריות החלות על הבנקים בעקבות משבר הקורונה, כמפורט לעיל, החליט דירקטוריון הבנק ביום 16 באפריל 2020 לקבוע כי יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי יעמוד על 9.5% חלף 10.5%.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 16 באפריל 2020 (אסמכתא: 034294-01-2020).

מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 20 בנובמבר 2017 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 40% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד.

ביום 6 במרס 2019 אישר דירקטוריון הבנק שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד לפיו מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת, בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

כאמור לעיל, במכתב הפיקוח על הבנקים מיום 29 במרס 2020, התבקשו כל הבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד ותכנית הרכישה העצמית, על רקע משבר הקורונה. בהמשך לאמור במכתב, ולאור הוראת השעה (הוראה מספר 250), שפורסמה ביום 31 במרס 2020, החליט דירקטוריון הבנק ביום 16 באפריל 2020 להפסיק, בשלב זה, את חלוקת הדיבידנד ואת המשך ביצוע תכנית הרכישה העצמית של מניות הבנק.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 16 באפריל 2020 (אסמכתא: 034294-01-2020).

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
24 במאי 2018	19 ביוני 2018	19.18	292
14 באוגוסט 2018	6 בספטמבר 2018	23.96	361
12 בנובמבר 2018	10 בדצמבר 2018	25.08	375
6 במרס 2019	3 באפריל 2019	18.40	275
26 במאי 2019	23 ביוני 2019	29.27	437
13 באוגוסט 2019	8 בספטמבר 2019	24.95	369
26 בנובמבר 2019	22 בדצמבר 2019	20.87	306
26 בפברואר 2020	23 במרס 2020	20.29	297

תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק

ביום 26 בפברואר 2020 אישר דירקטוריון הבנק תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 700 מיליון ש"ח, החל מיום 1 במרס 2020 ועד ליום 26 בפברואר 2021. תכנית הרכישה בוצעה באמצעות חבר בורסה חיצוני ובלתי תלוי שפעל על פי ייפוי כוח בלתי חוזר, בהתאם למנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה רשות ניירות ערך. תכנית הרכישה תוכננה להתבצע בשלושה שלבים נפרדים, שכל אחד מהם היה בלתי הדי, בהתאם לתנאי מנגנון נמל מבטחים. ביצוע שלב א' החל ביום 1 במרס 2020, והסתיים ביום 2 באפריל 2020 ובמהלכו נרכשו 13,488,021 מניות בסך של 250 מיליון ש"ח.

כאמור לעיל, בעקבות מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 29 במרס 2020, בו התבקשו כל הבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד ותכנית הרכישה העצמית, על רקע משבר הקורונה, ולאור הוראת השעה (הוראה מספר 250), מיום 31 במרס 2020, החליט דירקטוריון הבנק ביום 16 באפריל 2020 להפסיק, בשלב זה, את המשך ביצוע תכנית הרכישה העצמית של מניות הבנק.

נכון למועד פרסום הדוח, בבעלות הבנק 71,824,258 מניות רדומות.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 16 באפריל 2020 (אסמכתא: 034294-01-2020).

התאמות להון עצמי רובד 1:

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק וכן בשל התנודתיות הרבה שמדידה מעין זו יוצרת בהון הפיקוחי של הבנק.

ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לעניין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016.

ביום 13 בינואר 2020 התקבל אישור בנק ישראל להארכת תוקף האישור עד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024 (כולל).

שינוי השיטה ממתן באופן משמעותי את התנודתיות בהון הפיקוחי של הבנק הנובעת משינויים בריבית להיוון.

למידע נוסף בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק [מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים](#).

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". על פי מכתב זה, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית על ההון הפיקוחי על פני חמש שנים בקו ישר.

ביוני 2016 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות שעלותה הסתכמה בכ-438 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 בדצמבר 2020 מיוחסים להון הפיקוחי 90% מעלויות תכנית זו.

ביוני 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב נוסף בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן". המכתב האריך את תוקף ההקלה בגין התייעלות בכך אדם עד לסוף יוני 2018.

ביולי 2017 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות נוספת שעלותה הסתכמה בכ-204 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 בדצמבר 2020 מיוחסים להון הפיקוחי 70% מעלויות תכנית זו.

בספטמבר 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב על הארכת תוקף שני המכתבים בשנה וחצי נוספות, עד ליום 31 בדצמבר 2019, במטרה לאפשר יישום של תכניות התייעלות נוספות.

ביום 29 ביולי 2019 חתם הבנק עם ארגון העובדים על הסכם קיבוצי מיוחד לשנים 2019-2022. כתוצאה מכך חל גידול חד פעמי בהתחייבות האקטוארית של הבנק בסך של כ-526 מיליון ש"ח לפני מס (כ-346 מיליון ש"ח אחרי מס).

במסגרת ההבנות הנוגעות להסכם הקיבוצי, אישר דירקטוריון הבנק יציאה בתכנית פרישה מרצון. עלות התכנית הסתכמה בכ-167 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 בדצמבר 2020 מיוחסים להון הפיקוחי 30% מעלויות תכנית זו.

בדצמבר 2019 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב על הארכת תוקף שני המכתבים בשנתיים נוספות, עד ליום 31 בדצמבר 2021, במטרה לאפשר גיבוש תכניות התייעלות נוספות.

שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

במהלך חודש דצמבר 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת של "באזל 3" להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את הכינוי "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. בין היתר, נקבעו שינויים באופן החישוב של דרישות ההון על פי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, נקבעה גישה סטנדרטית אחידה לגבי הסיכון התפעולי וכן נקבעו שינויים במסגרת מדידת סיכוני השוק. במרס 2020 פורסמה הודעה מטעם הגוף המפקח על ועדת באזל, שלפיה היישום של הסטנדרטים השונים הכלולים במסגרת העדכון הכוללת, יידחה בשנה וחל ב-1 בינואר 2023. בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו הוראות אלה על ידי הפיקוח על הבנקים בישראל.

באפריל 2019 הודיע הפיקוח על הבנקים על הכוונה להתחיל ליישם הנחיות של ועדת באזל משנת 2014 בנושא "הגישה הסטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגד" (SA-CCR). בתאריך 1 ביוני 2021 או שנה לאחר תאריך היישום בפועל באיחוד האירופי, המאוחר מביניהם. ביום 7 בפברואר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת חוזר ליישום ההוראות, ועל פיה תאריך היישום של ההוראות צפוי להיות 1 ביולי 2022. הבנק בוחן את ההשפעות של טיוטת החוזר וממשיך בהיערכותו ליישום ההוראות.

דיווח של תאגידים בנקאיים וחכ"א בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא חכירות

ביום 1 ביולי 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים וחכ"א בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא חכירות" המאמץ את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא חכירות. הנחיות החוזר מיושמות מיום 1 בינואר 2020. השפעת התקן נכון ליום 31 בדצמבר 2020 היא קיטון של כ-0.03% ביחס הון עצמי רובד 1.

למידע נוסף בגין תקן החכירות ראה [ביאור 1.1](#).

חוזר להתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא הון פיקוחי - השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים
 ביום 1 בדצמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר להתאמות ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים", הכולל הוראות מעבר שיחולו על השפעת האימוץ לראשונה של הכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים. בהתאם לחוזר ליישום הכללים החדשים, מועד התחולה שלהם על התאגידים הבנקאיים הוא ביום 1 בינואר 2022. במידה וכתוצאה מהיישום לראשונה של כללים אלה יחול קיטון בהון עצמי רובד 1 של הבנק, נטו לאחר השפעת המס, הבנק יהיה רשאי לכלול באופן חלקי בהון עצמי רובד 1 (כלומר להוסיף חזרה להון עצמי רובד 1) את הקיטון בהון עצמי רובד 1 שנרשם ביום היישום לראשונה, וזאת על פני שלוש שנים (תוספת של 75% בשנת היישום לראשונה, עם קיטון של 25% מדי שנה, עד לתוספת של 0% ב-1 בינואר של שנת היישום הרביעית).

למידע נוסף בגין יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים ראה [ביאור 1.1.כד](#).

חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי והוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 - הגישה הסטנדרטית - סיכוני אשראי

ביום 2 בפברואר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים", להתאמת הוראות ניהול בנקאי תקין לכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים. בין היתר, עודכנו הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא מדידה והלימות הון - הון פיקוחי, והוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 בנושא מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי, כך שתאגידים בנקאיים ידרשו, החל מיום 1 בינואר 2022, לנכות מהון עצמי רוברד 1 סכומים לצורך כיסוי בגין הלוואות לדיור שלאורך זמן אינן צוברות.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים לסוף דצמבר 2020 בכ-330.9 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון, יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ויחס הון כולל בכ-0.04%.
- שינוי הון עצמי רוברד 1 - הון עצמי רוברד 1 לסוף דצמבר 2020 מסתכם בכ-39.3 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רוברד 1, יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ויחס הון כולל בכ-0.03%.
- שינוי בשער החליפין - פיחות של 1% בשער החליפין של השקל מול כל המטבעות יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.02%.
- התחייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהונת על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של כ-0.09% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, השפעה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל, לרבעון השוטף.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

יחס מינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדידת ההון הרגולטורי מחולק במדידת החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רוברד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, בהתאם להתאמות פיקוחיות לעניין חישוב ההון. מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

יחס המינוף עשוי להיות מושפע מהשינויים בהון הרגולטורי של הבנק. בין היתר, בחישוב יחס המינוף הובאה בחשבון השפעה של יישום תכנית ההתייעלות והתאמות מיישום ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

31 בדצמבר		
2019	2020	
במיליוני ש"ח		
בנתוני המאוחד		
37,603	39,262	הון רוברד 1
511,820	597,538	סך החשיפות
יחס מינוף		
7.35%	6.57%	יחס מינוף
6.00%	5.50%	יחס מינוף מזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים

למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראה [ביאור 25](#).

למידע נוסף אודות התאמות להוראת השעה בנושא יחס המינוף, ראה סעיף [התאמות להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250](#) לעיל.

יחס המינוף ב-31 בדצמבר 2020 הינו 6.57%, ירידה של כ-0.78% לעומת 31 בדצמבר 2019.

הירידה ביחס המינוף נובעת, בין היתר, מגידול משמעותי בהיקף המאזן, בעיקר כתוצאה מגידול של כ-60 מיליארד ש"ח במזומנים ופיקדונות בבנקים וכ-7 מיליארד ש"ח בניירות ערך.

מגזרי פעילות - גישת ההנהלה

מגזר פעילות - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות, תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו. כמו כן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק.

קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

פעילות הבנק בארץ מנוהלת כדלקמן:

1. בנקאית - מתן שירותים בנקאיים ללקוחות הפרטיים והעסקים הקטנים. קו העסקים כולל את מערך המשכנתאות ואת מערך הבנקאות הפרטית. פועל במבנה של ארבעה מערכים: עסקים קטנים, בנקאות פרטית, פרימיום וקמעונאות. השרות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצרכיהם.

2. מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות בינוניות (Middle Market) ובעלי העניין של חברות אלו.

3. עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק, בפעילותן בארץ ובעולם.

4. נדל"ן - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לענף הבינוי והנדל"ן.

5. שוקי הון - ניהול הנוסטרו של הבנק, ניהול נכסים והתחייבויות וניהול השקעות נכסים פיננסיים.

6. אחר - פעילויות שאינן נזקפות לקווי העסקים האחרים.

תוצאות הפעילות נזקפות לקו העסקים שבו מתנהל חשבון הלקוח.

- הכנסות ריבית נטו - קו העסקים מזוכה בריבית המתקבלת מהלוואות שהעמיד, בניכוי עלות גיוס המקורות (מחיר מעבר). כמו כן, קו העסקים מזוכה במחיר מעבר בגין פיקדונות שגייס בניכוי הריבית ששולמה ללקוחות.

- הכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) - מיוחסות לקווי העסקים בהתאם לפעילות הלקוח.

- הוצאות קווי העסקים - כוללות את ההוצאות הישירות של קווי העסקים, וכן מועמסות על קווי העסקים, הוצאות יחידות המטה הנותנות להם שירותים.

תוצאות פעילות קווי העסקים, הן בצד המאזני והן בצד הרווח והפסד, נבחנות באופן שוטף על ידי הדירקטוריון והנהלה. בחינת התוצאות מבוצעת אל מול יעדים הנקבעים במסגרת תכנית עבודה שנתית ומול נתוני תקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, מבוצעת בחינה של מגוון מדדים נוספים הנוגעים לפעילות קווי העסקים.

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת ההנהלה

התוצאות של מרבית מגזרי הפעילות השונים לפי גישת ההנהלה הינם בהתאמה למגמות הכלליות של התפתחות ההכנסות והוצאות של הקבוצה. שנת 2020 התאפיינה במדד שלילי של 0.6% בהשוואה למדד חיובי של 0.3% בשנת 2019 ובירידות בריבית בנק ישראל וריבית הפד, מגמות אשר הובילו לקיטון בהכנסות הריבית נטו, בעיקר במגזרי הפעילות הבנקאית, המסחרית והעסקית, מגמות אלו קוזזו חלקית כתוצאה מהגידול ביתרה הממוצעת של נכסים נושאי ריבית במגזרי הפעילות הבנקאית ומסחרית.

ההוצאות להפסדי אשראי בשנת 2020 גדלו משמעותית לעומת שנת 2019 במרבית מגזרי הפעילות בארץ ובפעילות החברות הבנות בחו"ל וזאת כתוצאה מהשפעת השינויים בסביבה המקרו כלכלית על רקע התפרצות נגיף הקורונה והשפעתו על המצב הכלכלי בארץ בעולם ואי הוודאות הקיימת לגבי השלכותיו. לפרטים נוספים ראה סעיף [השפעת משבר הקורונה](#) בפרק סיכומי אשראי.

הקיטון בהוצאות התפעוליות והאחרות בשנת 2020 לעומת שנת 2019 במגזרי הפעילות השונים בארץ נובע בעיקר מירידה בהוצאות השכר והנלוות על רקע הפרשות למענקים, בהתחשב בתוצאות הכספיות, וירידה במצבת העובדים וכן מצמצום פעילויות שונות כתוצאה ממשבר הקורונה.

סך ההכנסות במגזר אחר בשנת 2019 כללו רווח ממכירת לאומי קארד בסך של 314 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) ורווח ממכירה ושיערוך מניות שב"א בסך של 52 מיליון ש"ח (לפני מס), בקיזוז הפסד ממכירת השלוחה ברומניה בסך של כ-99 מיליון ש"ח. בשנת 2020 סך ההכנסות במגזר אחר כללו מכירה של מניות ויזה ארה"ב בסך של כ-86 מיליון ש"ח.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020											
בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	עסקים קטנים	משכנתאות	סך הכל בנקאית	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר	חברות	חברות	סך הכל
									בנות בארץ	בנות בחו"ל	
במיליוני ש"ח											
הכנסות ריבית נטו:											
1,126	1,142	2,047	4,315	1,118	880	834	510	-	128	938	8,723
657	(20)	(965)	(328)	34	(252)	(127)	668	-	7	(2)	-
1,783	1,122	1,082	3,987	1,152	628	707	1,178	-	135	936	8,723
הכנסות שאינן מריבית											
1,344	448	22	1,814	416	236	309	948	126	254	263	4,366
3,127	1,570	1,104	5,801	1,568	864	1,016	2,126	126	389	1,199	13,089
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי											
333	482	178	993	352	762	210	(18)	(33)	4	282	2,552
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות											
2,610	951	245	3,806	667	227	125	382	871	190	778	7,046
רווח (הפסד) לפני מס											
184	137	681	1,002	549	(125)	681	1,762	(712)	195	139	3,491
הפרשה (הטבה) מס											
63	47	233	343	188	(43)	233	602	(47)	41	39	1,356
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק											
121	90	448	659	361	(82)	448	1,162	(665)	139	80	2,102
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020											
27,530	24,253	91,313	143,096	44,626	39,389	31,559	8,700	5,339	790	21,842	295,341
181,676	47,710	-	229,386	65,775	28,390	10,149	90,938	5	-	22,388	447,031
183,752	19,455	-	203,207	25,909	10,043	2,336	585,627	21,484	312,520	16,529	1,177,655

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019												
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית									
			אחר	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	סך הכל בנקאית	משכנתאות	עסקים קטנים	סך הכל	
במיליוני ש"ח												
הכנסות ריבית נטו:												
8,841	1,047	81	1	522	821	888	972	4,509	2,311	1,271	927	מחיצוניים
-	(36)	12	3	192	(194)	(255)	305	(27)	(1,294)	43	1,224	בינמגרי
8,841	1,011	93	4	714	627	633	1,277	4,482	1,017	1,314	2,151	הכנסות ריבית נטו
5,081	279	324	420	1,366	323	205	413	1,751	3	454	1,294	הכנסות שאינן מריבית
13,922	1,290	417	424	2,080	950	838	1,690	6,233	1,020	1,768	3,445	סך כל ההכנסות
609	58	7	(13)	(37)	71	(124)	80	567	7	329	231	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7,908	825	204	1,059	396	133	350	721	4,220	278	1,097	2,845	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
5,405	407	206	(622)	1,721	746	612	889	1,446	735	342	369	רווח (הפסד) לפני מס
1,830	72	48	(140)	588	255	209	304	494	251	117	126	הפרשה (הטבה) מס
3,522	297	141	(482)	1,135	491	403	585	952	484	225	243	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019												
282,478	22,966	958	5,760	8,358	26,387	37,696	40,661	139,692	85,390	25,110	29,192	אשראי לציבור, נטו
373,644	22,364	-	10	74,326	6,940	20,632	53,313	196,059	-	39,125	156,934	פיקדונות הציבור
1,152,658	17,731	313,901	20,734	547,613	2,294	21,766	24,183	204,436	-	18,175	186,261	נכסים בניהול

מגזרי פעילות פיקוחיים

מגזר פעילות פיקוחי - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות מסוימות או אשר מאגד לקוחות בסיווגים מסוימים שהוגדרו על ידי הפיקוח על הבנקים.

להלן תיאור מגזרי הפעילות העיקריים שנקבעו על פי הוראות בנק ישראל

1. מגזר משקי בית - אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
2. מגזר בנקאות פרטית - אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון ש"ח.
3. מגזר עסקים קטנים וזעירים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) קטן מ-50 מיליון ש"ח.
4. מגזר עסקים בינוניים - עסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-50 מיליון ש"ח וקטן מ-250 מיליון ש"ח.
5. מגזר עסקים גדולים - עסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-250 מיליון ש"ח.
6. גופים מוסדיים - כולל קופות גמל, קרנות נאמנות, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, חברות ביטוח, בהתאם להגדרת המפקח על הבנקים.
7. מגזר ניהול פיננסי - כולל את הפעילויות הבאות:
 - א. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך ובמכשירים נגזרים, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של התאגיד הבנקאי, עסקאות רכש חוזר ושאיילה של ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.
 - ב. פעילות ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמינות למכירה ובאגרות חוב המוחזקות לפדיון, שלא שויכו למגזרי פעילות אחרים (כאשר ללווה אין חבות לבנק מלבד ניירות ערך), מכשירים נגזרים ומכשירים נגזרים שהם חלק מניהול נכסים והתחייבויות, פיקדונות בבנקים ומבנקים בארץ ובעולם, גידור או הגנה על הפרשי שער של השקעות בשלוחות בחו"ל, פיקדונות בממשלות ושל ממשלות.
 - ג. פעילות השקעה ריאלית - השקעה במניות זמינות למכירה והשקעות בחברות כלולות של עסקים.
 - ד. אחר - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, שירותי ייעוץ, פעילויות מכירה וניהול תיקי אשראי, פעילויות פיתוח מוצרים פיננסיים.
8. מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך הכל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

למידע נוסף ראה [ביאור 29א](#).

להלן תמצית הפעילות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020											
סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		משקי בית									
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	אחר	הלוואות לדיוור	הכנסות ריבית נטו
במיליוני ש"ח											
8,723	936	(6)	1,202	73	1,441	724	1,802	57	1,499	995	הכנסות ריבית נטו
4,366	263	22	1,127	207	549	290	773	151	923	61	הכנסות שאינן מריבית
13,089	1,199	16	2,329	280	1,990	1,014	2,575	208	2,422	1,056	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
2,552	282	-	(29)	(1)	1,001	285	569	-	271	174	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
7,046	778	717	321	231	376	421	1,531	83	2,345	243	רווח (הפסד) לפני מס
3,491	139	(701)	2,037	50	613	308	475	125	(194)	639	הוצאות (הכנסות) מס
1,356	39	(229)	804	19	219	117	177	47	(73)	236	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
2,102	80	(472)	1,220	31	394	191	298	78	(121)	403	
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020											
300,631	22,266	-	-	4,386	77,154	29,502	50,658	(N)320	26,212	90,133	אשראי לציבור, ברוטו
447,031	22,388	-	-	80,499	72,512	47,145	77,259	26,082	121,146	-	פיקדונות הציבור
1,177,655	16,529	-	46,453	844,180	70,151	25,942	67,433	44,850	62,117	-	נכסים בניהול
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019											
סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		משקי בית									
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	אחר	הלוואות לדיוור	הכנסות ריבית נטו
במיליוני ש"ח											
8,841	1,011	6	446	174	1,457	863	2,198	115	1,722	849	הכנסות ריבית נטו
5,081	279	369	1,541	170	559	306	760	145	909	43	הכנסות שאינן מריבית
13,922	1,290	375	1,987	344	2,016	1,169	2,958	260	2,631	892	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
609	58	-	(30)	(6)	27	31	372	-	144	13	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
7,908	825	813	226	274	497	502	1,581	100	2,848	242	רווח (הפסד) לפני מס
5,405	407	(438)	1,791	76	1,492	636	1,005	160	(361)	637	הוצאות (הכנסות) מס
1,830	72	(214)	677	28	536	229	359	57	(141)	227	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
3,522	297	(224)	1,099	48	956	407	646	103	(220)	410	
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019											
285,806	23,219	-	-	3,399	67,085	28,879	50,605	(N)346	28,159	84,114	אשראי לציבור, ברוטו
373,644	22,364	-	-	68,329	53,531	40,919	57,988	23,717	106,796	-	פיקדונות הציבור
1,152,658	17,731	-	45,377	819,923	75,156	26,786	52,402	46,867	68,416	-	נכסים בניהול

(א) כולל יתרת הלוואות לדיוור ליום 31 בדצמבר 2020 בסך 103 מיליון ש"ח וליום 31 בדצמבר 2019 בסך 107 מיליון ש"ח.

מידע לפי אזורים גיאוגרפיים^(א)

להלן נתונים עיקריים לפי אזורים גיאוגרפיים

	פיקדונות הציבור			אשראי לציבור, נטו			סך הכל מאזן		
	31 בדצמבר			31 בדצמבר			31 בדצמבר		
	השניוני	2019	2020	השניוני	2019	2020	השניוני	2019	2020
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
באחוזים				באחוזים			באחוזים		
ישראל	20.9	351,280	424,643	5.4	259,512	273,499	20.0	438,923	526,844
ארה"ב	2.0	19,137	19,514	(3.2)	17,777	17,213	(1.2)	23,774	23,484
בריטניה	(10.9)	3,227	2,874	(10.8)	5,189	4,629	(6.2)	6,058	5,684
אחרות בחו"ל	-	-	-	-	-	-	(12)	26	23
סך הכל	19.6	373,644	447,031	4.6	282,478	295,341	18.6	468,781	556,035

להלן פירוט התפלגות הרווח הנקי לפי אזורים גיאוגרפיים

	רווח (הפסד) נקי			
	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	השניוני	2019	2020	
	במיליוני ש"ח			
באחוזים				
ישראל	(36.9)	(1,240)	3,360	2,120
ארה"ב	(46.9)	(107)	228	121
בריטניה	-	(78)	(64)	(142)
רומניה	-	13	(13)	-
אחרות בחו"ל	(72.7)	(8)	11	3
סך הכל	(40.3)	(1,420)	3,522	2,102

(א) מסווג לפי מקום המשרד.

למידע נוסף ראה פרקים [חברות מוחזקות עיקריות](#), [סיכוני אשראי וביאור 29.א.ד.](#)

חברות מוחזקות¹ עיקריות

קבוצת לאומי פועלת בארץ ובחו"ל באמצעות חברות בנות שהינן: בנקים, חברות למימון וחברות לשירותים פיננסיים. כמו כן משקיעה הקבוצה בתאגידיים ריאליים הפועלים בפעילות לא בנקאית.

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-31 בדצמבר 2020 בכ-10.8 מיליארד ש"ח לעומת 12.0 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2019. הירידה בסך ההשקעות נובעת בעיקר מפירעון של שטרי הון. התרומה של החברות המוחזקות לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה בשנת 2020 בסך 166 מיליון ש"ח לעומת בסך 333 מיליון ש"ח בשנת 2019.

למידע בנוגע להשקעה והתרומה לרווח הקבוצה של כל אחת מהחברות העיקריות - ראה [ביאור 15](#).

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-31 בדצמבר 2020 ב-7,243 מיליון ש"ח, לעומת 8,062 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2019. התרומה שלהן לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה בשנת 2020 בכ-139 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-141 מיליון ש"ח בשנת 2019, קיטון של 1.4%. תשואת הקבוצה על ההשקעה בחברות מאוחדות בארץ היתה בשנת 2020 2.0% לעומת 2.3% בשנת 2019.

לאומי פרטנרס בע"מ

לאומי פרטנרס מהווה את זרוע הבנקאות להשקעות של קבוצת לאומי.

את שנת 2020 סיימה לאומי פרטנרס ברווח נקי של כ-106 מיליון ש"ח אשר נבע בעיקר מהשקעות ומהכנסות מעמלות בהשוואה לרווח של כ-141 מיליון ש"ח בשנת 2019.

ההון העצמי הסתכם ב-31 בדצמבר 2020 ב-3,634 מיליון ש"ח, לעומת 1,961 מיליון ש"ח בסוף 2019.

ביום 19 ביולי 2020 אישר בנק ישראל את בקשת בנק לאומי להגדיל בהדרגה את היקף ההשקעות הריאליות בקבוצת לאומי (המבוצעות נכון להיום באמצעות לאומי פרטנרס) עד לסכום מירבי של 12.5% מההון העצמי של הבנק.

לצורך מימון הגידול בהשקעות כאמור, וכחלק מהליך שינוי מבני בקבוצת לאומי שמטרתו ריכוז ההשקעות הריאליות של הקבוצה בחברה אחת (לאומי פרטנרס), השקיעו לאומי אחזקות פיננסיות בע"מ ולאומי החזקות ריאליות בע"מ (חברות בנות של בנק לאומי) בלאומי פרטנרס סך של כ-1,570 מיליון ש"ח כנגד הקצאת מניות רגילות ב' וסך של 795 מיליון ש"ח כנגד שטרי הון.

לאומי פרטנרס עוסקת בארבעה תחומי פעילות עיקריים:

- ניהול תיק ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי**
לאומי פרטנרס (להלן - החברה) עוסקת בייזום, איתור וביצוע של השקעות ישירות ועקיפות בחברות, בפרויקטים ובקרנות השקעה פרטיות.
מדיניות ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי מותאמת לתיאבון הסיכון שלה ולמגבלות חוק הבנקאות (רישוי), ולפיכך כוללת החזקות מיעוט בלבד (עד 20% מכל אחד מאמצעי השליטה, וללא שליטה). החברה מתמקדת בהשקעות בעלות אופק בינוני וארוך, המתאימות למדיניות שנקבעה. אסטרטגיית ההשקעות הריאליות קובעת העדפה לחברות פרטיות ולהיתכנות מימוש גבוהה.
במהלך שנת 2020 החברה ביצעה השקעות חדשות בחברות, קרנות והלוואות מזנין בהיקף של כ-623 מיליון ש"ח. כמו כן התחייבה להשקעות נוספות בסך של כ-233 מיליון ש"ח. יתרת ההתחייבויות של החברה להשקעה בקרנות ההשקעה הפרטיות הסתכמה ב-31 בדצמבר 2020 בכ-592 מיליון ש"ח. יתרת ההשקעות הריאליות של החברה ליום 31 בדצמבר 2020 היא כ-3.14 מיליארד ש"ח.
- חיתום, יעוץ וניהול של גיוסי הון פרטיים וציבוריים בישראל**
באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס חתמים בע"מ, מעניקה החברה מגוון רחב של שירותים בתחום החיתום והיעוץ לחברות ולבעלי ענין.
בשנת 2020 השתתפה לאומי פרטנרס חתמים בהנפקות ציבוריות בהיקף כולל של כ-18 מיליארד ש"ח, והובילה כ-33 הנפקות ציבוריות בהיקף של כ-6.2 מיליארד ש"ח.
- יעוץ וניהול תהליכי מיזוגים ורכישות (M&A) וגיוסי הון**
השירותים ניתנים לחברות ישראליות וזרות המבקשות לבצע התרחבות אסטרטגית באמצעות רכישות, או למשקיעים או בעלי שליטה המעוניינים למכור או להקטין את השקעותיהם.

¹ להגדרת חברות מוחזקות - ראה [ביאור 2.1](#).

סל השירותים במסגרת זו כולל: סיוע באפיון הצרכים והמטרות האסטרטגיים של החברה, אפיון ההשקעה/המשקיע האופטימלי להגשמת מטרות אלה, איתור על בסיס גלובלי של מטרות ההשקעה/משקיעים, סיוע ביצירת מגעים עם חברת המטרה, ליווי המו"מ עד למיצוי, בניית עסקה (Deal Structuring) באופן שישרת את מטרות הלקוח, וסיוע בגישה למקורות מימון לעסקה.

בפעילותה משתפת לאומי פרטנרס פעולה עם בתי השקעות וגורמים אחרים בארץ ובחו"ל.

בדצמבר 2019 חתמה לאומי פרטנרס על מסמך עקרונות לא מחייב עם חטיבת הבנקאות להשקעות של הבנק הבינלאומי Macquarie לשיתוף פעולה בלעדי בתחום הבנקאות להשקעות. שיתוף הפעולה יחול לגבי עסקאות גיוס הון ועסקאות מיזוגים ורכישות של חברות ישראליות וחברות בעלות זיקה לישראל שהצד השני להן איננו ישראלי.

4. ביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי

החברה, באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס מחקרים, עוסקת בביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי בעיקר לקבוצת לאומי וכן לגופים כלכליים חיצוניים.

ביום 12 באוקטובר 2020 אישרה הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית ללאומי פרטנרס בע"מ מסגרת השקעה של 225 מיליון ש"ח במסגרת מסלול הטבה מספר 43 של הרשות.

במסגרת זו, השקעות בחברות טכנולוגיה העומדות בתנאי מסלול ההטבה תהיינה זכאיות להגנה מפני הפסד של עד 40% ביחס לכלל ההשקעות שתיעשנה במסגרתו.

חברות מאוחדות (שלוחות) בחו"ל

סך כל ההשקעות של הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בשלוחות בחו"ל בסוף 2020 הסתכם ב-3,543 מיליון ש"ח בהשוואה ל-3,874 מיליון ש"ח בסוף 2019. התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה בשנת 2020 הסתכמה ברווח בסך 25 מיליון ש"ח לעומת 189 מיליון ש"ח בשנת 2019.

לבנק שלוחות בארה"ב ובריטניה. בנוסף, בשנת 2020 החל הבנק בתהליך סגירה של הנציגות שהפעיל בסין.

למידע נוסף בנוגע לתרומת השלוחות לרווח הקבוצה - ראה [ביאור 15](#).

בנק לאומי ארה"ב

בנק לאומי ארה"ב (BLUSA) התאגד בשנת 1968 והוא בעל רישיון לבנק מסחרי ממדינת ניו יורק וחבר ב-FDIC (החברה לביטוח פיקדונות).

BLUSA מחזיקה שליטה מלאה ב-LISI, הפועלת בעיקר בתחום מסחר בניירות ערך עבור לקוחות BLUSA.

BLUSA עוסקת בבנקאות מסחרית, בעיקר מימון מסחרי לחברות מקומיות (Middle Market) ומול חברות ישראליות הפועלות בארה"ב, וכן בבנקאות פרטית לתושבי ארה"ב ולתושבי חוץ. עיקר הפעילות המסחרית הינה בתחומי נדל"ן, הייטק, בתי אבות ומסחר. BLUSA פועלת באמצעות חמישה סניפים בניו יורק, קליפורניה, פלורידה ואילינוי וכן נציגות בישראל.

ביום 30 בינואר 2020 התקבלה החלטה על חלוקת דיבידנד בסך של 73 מיליון דולר. החלוקה בפועל התבצעה בתחילת חודש מרס 2020. חלקו היחסי של בנק לאומי מכח החזקותיו ב-BLC, הינו 61.8 מיליון דולר.

הרווח הנקי של BLUSA בשנת 2020 הסתכם לסך של כ-49 מיליון דולר בהשוואה לסך של כ-75 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 35% הקיטון ברווח הנקי נובע בעיקר מהוצאות הפסדי אשראי שנרשמו עקב משבר הקורונה.

התשואה להון בשנת 2020 עמדה על שיעור של כ-6% בהשוואה לכ-9% בשנת 2019.

סך המאזן של BLUSA בשנת 2020 הסתכם לסך כ-7,224 מיליון דולר לעומת 6,884 מיליון דולר בשנת 2019, גידול בשיעור של 5%.

בנק לאומי בריטניה (BLUK)

בנק לאומי בריטניה פי.א.ל.סי. (בנק לאומי בריטניה) נוסד בשנת 1959 וממשיך בפעילות הקבוצה באנגליה, שהחלה בשנת 1902. לאומי בריטניה מחזיקה שליטה מלאה ב-Leumi ABL Limited, הפועלת בעיקר בתחום של מימון חייבים.

בנק לאומי בריטניה עוסק בבנקאות מסחרית. פעילות זו כוללת מימון נדל"ן, סחר בינלאומי וכן מימון חברות ישראליות הפעילות באירופה בכלל ובאנגליה בפרט. מימון הנדל"ן כולל מימון מגוון פעילויות בבריטניה ובמערב אירופה ובכלל זה השקעות ופיתוח של נדל"ן למגורים ומימון נדל"ן מסחרי (בעיקר בתי מלון, בתי אבות ומעונות סטודנטים). המימון ניתן הן ללקוחות מקומיים והן לתושבי חוץ (בעיקר ישראלים).

בנק לאומי בריטניה מפוקח על ידי ה-PRA (Prudent Regulation Authority) וה-FCA (Financial Conduct Authority) שהינן זרועות של הבנק המרכזי בבריטניה.

ההפסד הנקי של BLUK בשנת 2020 הסתכם לסך של כ-4) מיליון ליש"ט בהשוואה לרווח בסך של כ-10 מיליון ליש"ט בתקופה המקבילה אשתקד.

התשואה להון בשנת 2020 עמדה על שיעור של כ-2% (בהשוואה לכ-4.5% בשנת 2019).

סך המאזן של BLUK בשנת 2020 הסתכם לסך כ-1,306 מיליון ליש"ט לעומת 1,334 מיליון ליש"ט בשנת 2019, קיטון בשיעור של 2%.

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

ניהול סיכונים בלאומי

הפעילות העסקית של הבנק כרוכה בניהול סיכונים פיננסיים ושיאנים פיננסיים. הסיכונים הפיננסיים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם: סיכונים אשראי שהינם אינטגרליים בעיסוק הליבה של הבנק וכן סיכונים שוק ונזילות. לצד ניהול הסיכונים הפיננסיים, פעילות הבנק כרוכה בסיכונים שאינם פיננסיים אשר ניהולם הינו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים וסייבר, סיכון רגולציה, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי, סיכון מודלים, סיכון סביבתי, סיכון הבנקאות ההוגנת (conduct) וסיכון מאקרו-כלכלי.

אסטרטגיית ניהול הסיכונים בלאומי הינה שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרת אלו מושגת תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרים גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת ניהול הסיכונים כוללת מנגנונים לזיהוי סיכונים ואמידתם, הגדרת מבנה ארגוני ותחומי אחריות לניהולם לרבות מנגנוני בקרה ודיווח נאותים. בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים בקבוצת לאומי

ניהול הסיכונים בלאומי מבוסס על שלושה "קווי הגנה" כפי שנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 - "ניהול סיכונים".

1. קו הגנה ראשון - הנהלות קווי העסקים, יחידות התמך ולאומי טכנולוגיות נושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם וליישום סביבת בקרה נאותה על פעילותה באמצעות תהליכי זיהוי, מדידה, ניטור, בקרה, הפחתה ודיווח.

2. קו הגנה שני - החטיבה לניהול סיכונים, שהינה פונקציה בלתי תלויה האחראית לתכנון ולפיתוח של מסגרת העבודה הכוללת לניהול סיכונים בבנק. תחומי האחריות המרכזיים של החטיבה לניהול סיכונים עומדים בהגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310, לרבות אחריות על ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה והבנק, יצירת תמונה כוללת ועדכנית של הסיכון לצורך קבלת החלטות, הובלה בכתיבת מדיניות הסיכונים של לאומי בכל הסיכונים המרכזיים, סיוע לדירקטוריון בגיבוש תיאבון הסיכון של הבנק והובלת תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP).

קו ההגנה השני כולל פונקציות נוספות, כגון: היועצת המשפטית הראשית של הבנק האחראית על ניהול הסיכונים המשפטיים והחשבונאי הראשי אשר באחריותו הדיווח הכספי וה-SOX.

3. קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית כפופה ישירות לדירקטוריון. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הוראות חוק והנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

דירקטוריון הבנק אחראי, בין השאר, על התוויית אסטרטגיית הסיכון הכוללת לרבות תיאבון הסיכון, פיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, אישור המבנה הארגוני, אישור מדיניות ניהול סיכונים עבור כל אחד מהסיכונים המהותיים, פיקוח ואתגור של רמות הסיכון אליהם נחשפים הקבוצה והבנק תוך וידוא הלימה לתיאבון הסיכון וציות להוראות חוק ורגולציה.

מנהלת הסיכונים הראשית, אשר הינה חברת הנהלת הבנק וראש החטיבה לניהול סיכונים, אחראית להובלת ניהול הסיכונים העיקריים בקבוצה ובבנק.

בכפוף למנהלת הסיכונים הראשית מכהנים ראש מערך וראשי אגפים לניהול הסיכונים השונים, שניהולם באחריות החטיבה לניהול סיכונים, ובהם סיכונים אשראי, סיכונים שוק, סיכונים תפעוליים וסיכונים מודלים.

ביום 1 בינואר 2021 חל שינוי במבנה הארגוני של החטיבה לניהול סיכונים במסגרתו מערך הציות הוכפף לחטיבה לניהול סיכונים.

הבנק פועל ליישום מסגרת ניהול סיכונים קבוצתית, הכוללת עקרונות בתחום הממשל התאגידי ובקרה, ככל שאינם סותרים את הוראות החוק והרגולציה המקומית בשלוחות. בכל חברת בת בארץ ובחו"ל מונה מנהל סיכונים ראשי אשר כפוף ניהולית למנכ"ל חברת הבת ובכפיפות מקצועית עקיפה (Dotted Line) למנהלת הסיכונים הראשית של הקבוצה.

שינויים בסביבת הסיכון והשפעתם על הקבוצה

התפשטות נגיף הקורונה בחודש ינואר 2020 החלה להשפיע על מרבית מדינות העולם במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 ולאחרונה הוחרפה מהירות התפשטות הנגיף בעקבות הופעה של מוטציות שונות. משבר הקורונה הינו אירוע משמעותי מתמשך המשבש את הפעילות העסקית והכלכלית ומלווה בחוסר וודאות משמעותית לגבי אורכו ומידת השפעתו. פרופיל הסיכון של לאומי נבחן רבעוני במסגרת דוח החשיפות המדווח לדירקטוריון אחת לרבעון. בחינת פרופיל הסיכון מתבצעת, בין השאר, באמצעות מתודולוגיה לסיווג רמת החומרה של החשיפות לסיכונים השונים. המתודולוגיה מבוססת על כימות השפעת התממשות תרחישים שונים על הון הקבוצה, קרי על יציבותה, וכוללת גם "הערכות מומחה" מקרב הגורמים הרלוונטיים בבנק. שינויים בחומרת גורמי הסיכון על רקע משבר הקורונה ראה [טבלת חומרת גורמי סיכון](#). תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process).

תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP) משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים, הן במצב עסקים רגיל והן תחת תרחיש קיצון, שהקבוצה חשופה אליהם. מביצוע התהליך עולה כי לבנק יש הון ונזילות הולמים להתמודדות עם כלל הסיכונים שזוהו, הן במצב עסקים רגיל והן בהתממשות תרחישי קיצון חמורים. תוצרי התהליך מרוכזים במסמך ה-ICAAP שהוגש לפיקוח על הבנקים בפברואר 2021.

למידע נוסף, ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

תיאבון הסיכון של הקבוצה

תיאבון הסיכון של הקבוצה מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחיש קיצון. תיאבון הסיכון מותאם לאסטרטגיה של לאומי ולגבולות המיקוד העסקי שבהם בחר להתמקד בפועל ובראייה צופה פני עתיד. תיאבון הסיכון מתייחס לאופן ההתנהלות של לאומי בזיהוי, מדידה, בקרה, ניהול והפחתה של הסיכונים, כאשר להתנהלות זו השפעה ישירה על פרופיל הסיכון השיורי של הקבוצה. מגבלות תיאבון הסיכון נבחנות מידי שנה ומאושרות על ידי הדירקטוריון במסגרת תהליך ה-ICAAP. בפברואר 2021 אושר תיאבון הסיכון העדכני של הקבוצה כחלק ממסמך ה-ICAAP.

מסמך תיאבון הסיכון מהווה נקודת ייחוס למסמכי המדיניות הספציפיים לכל סוג סיכון אשר בהם מפורטות מגבלות סיכון נוספות והנחיות לניהול הסיכון.

הצהרת תיאבון הסיכון של הקבוצה דנה בהיקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו. נקבעו מדדים בתחומים שונים, הן כמותיים והן איכותיים, המבוססים על הנחות צופות פני עתיד אשר מבטאים את הצהרות תיאבון הסיכון המצרפי של הקבוצה.

שימוש במבחני קיצון במסגרת ניהול הסיכונים

ביצוע מבחן קיצון אחיד הינו סטנדרט בין-לאומי מקובל ונדרש בהתאם להמלצות ועדת באזל, ותורם להבנת מוקדי הסיכון להם חשופה המערכת הבנקאית ובנק בודד. תהליך זה מחזק את השקיפות במערכת הבנקאית, מאפשר לבחון את עמידותם של התאגידים הבנקאיים במצב של התפתחות תנאי שוק שליליים ולהשוות ביניהם. התהליך תומך בשיפור המתודולוגיות והבנת גורמי הסיכון בתאגידים הבנקאיים ובפיקוח על הבנקים.

על רקע התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הפעילות הכלכלית ביצע הבנק בחודשים יוני 2020 ונובמבר 2020 תרחישים אחידים בנושא "משבר הקורונה". בנוסף, בקבוצת לאומי קיים סט של מבחני קיצון פנימיים המתעדכן באופן שוטף, במטרה לבחון מוקדי סיכון עיקריים לאור ההתפתחויות השונות בסביבה בה פועל הבנק.

השפעת מבחני הקיצון החמורים ביותר נבחנת גם לגבי תכנון ההון של הקבוצה במטרה לבדוק שהקבוצה עומדת בכל המגבלות הרגולטוריות והפנימיות שנקבעו בקשר להתממשות התרחישים.

למידע נוסף, ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

סיכוני אשראי

אשראי הינו פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במסגרת ניהול סיכוני אשראי מנטר הבנק את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של ההפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, הלוואות לדיר, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי ממונף.

במהלך שנת 2020 בוצעו התאמות בניהול סיכון האשראי ובתיאבון הסיכון ונקבעו מעת לעת הוראות שעה למדיניות האשראי.

לא חלו שינויים מהותיים בשנת 2020 במבנה הממשל התאגידי הקשור לסיכון אשראי.

השפעת משבר הקורונה

משבר הקורונה הינו אירוע משמעותי מתמשך המשבש את הפעילות העסקית והכלכלית ומלווה בחוסר וודאות משמעותית לגבי אורכו ומידת השפעתו. השלכות המשבר על הכלכלה העולמית והמקומית הינן משמעותיות ומלוות בירידה ניכרת של התוצר הגלובלי בשנת 2020 ובראשית שנת 2021, ובהתאם לכך תתכן גם השפעה מהותית על עסקי הבנק.

במשק עם שיעורי תחלואה גבוהים, דרך ההתמודדות עם הנגיף כוללת הקפדה על כללי ריחוק חברתי, לרבות סגרים, דבר אשר ממשיך ומשבש את הפעילות הכלכלית התקינה. ככל שתהליך ההתחסנות בישראל ימשיך ויתקדם בהצלחה, תוך כדי השגת התחסנות וחסניות טבעית של רוב גדול מהאוכלוסייה, האפשרות להמשיך ולפתוח פעילויות שונות במשק תגבר וזאת תוך כדי היווצרות מצב של חזרה מהירה יחסית של ביקושים לשוק כתוצאה מהשיפור הצפוי במצבם של משקי הבית. בהיעדר שליטה במצב התחלואה משבר הקורונה בהיבטיו הכלכליים והרפואיים עלול להימשך עוד פרק זמן.

בשים לב לאופיו הייחודי של המשבר ההשפעות השליליות שלו הינן בלתי אחידות ומוגדשות יותר בענפים המושפעים באופן ישיר מההגבלות על הפעילות, בראשן מגבלת ההתקלות והריחוק החברתי. קיימים ענפים במעגל הפגיעה הראשון בהם נגרמה פגיעה משמעותית דוגמת: תיירות, תעופה, תרבות ובידור ושירותי אוכל, וכן השפעות עקיפות משמעותיות על מכלול רחב של ענפים בתחומי המסחר והשירותים וכן נדל"ן שאיננו למגורים.

התכניות הממשלתיות לסיוע בגין משבר הקורונה תמכו במצבם הכלכלי של משקי הבית. עם זאת, השלכות הצעדים המגבילים והסגרים מכבידים על שוק העבודה ומצב התעסוקה. מניסיון העבר לפרמטר זה עלולה להיות השפעה שלילית על תיק האשראי למשקי הבית.

לאור אופיו המתמשך של המשבר, טרם ניתן לאמוד את עוצמת הפגיעה בתיק האשראי של הבנק. הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות השליליות באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים.

כמו כן, לאור העלייה ברמת הסיכון, חודדו דגשים בהעמדת אשראי בתקופת המשבר, ומתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות לכשיידרש.

לצד זאת בוחן הבנק את הדרכים למתן סיוע ללקוחותיו שנקלעו למשבר זמני ואשר להערכת הבנק יצלחו את המשבר. במסגרת זו מובאות בחשבון השפעות המשבר ונעשית בחינה מעמיקה של הלקוחות נוכח המשבר.

כחלק ממאמציו של הבנק לתמוך בצרכי לקוחותיו ולצלוח את המשבר, העמיד הבנק אשראי ללקוחותיו באמצעות הקרנות בערבות מדינה לאשראי לעסקים ואשר בקשות לשינוי בתנאי הלוואות של לקוחות משקי הבית ולקוחות עסקיים שנקלעו למשבר זמני.

בעקבות המשבר גדלו ההוצאות להפסדי אשראי והסתכמו בשנת 2020 בסך של 2,552 מיליון ש"ח. עיקר הגידול הינו בהפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי.

ההפרשה להפסדי אשראי של הבנק מייצגת את אומדני הבנק. הפרשה זו מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת משמעותי שהופעל בתקופה המדווחת בסביבה משתנה המאופיינת בחוסר וודאות חריג.

תהליך ההפרשה כולל שלושה שלבים מרכזיים, אשר הותאמו לנסיבות המשבר:

- זיהוי ואיתור לווים בעלי אינדיקטורים שליליים, לרבות לווים אשר נפגעו ממשבר הקורונה, או פועלים בענפי משק אשר חשופים יותר להשפעות השליליות של המשבר. הבנק שם דגש רב על תהליכי חיתום אשראי קפדניים ופעילויות הניטור והלווי על מנת להבין את התפתחות הסיכונים הגלומים בתיק האשראי, להיערך מבעוד מועד ולבצע התאמות נדרשות. בתוך כך, עורך הבנק בחינה זהירה של הצורך להחמיר את דירוג הסיכון והסיווג של חובות שעלולים להיות מושפעים לרעה מהמשבר.
- ביצוע הוצאות להפסדי אשראי ביחס לחובות פגומים ברמה הפרטנית (Individual).
- ביצוע הפרשות המבטאות את ההפסד הצפוי לבנק ברמה הקבוצתית (Collective). במסגרת זו, מתבסס הבנק על מידע הקיים בידיו, כגון: היקף המחיקות, פרופיל הסיכון של ענף המשק, סיווג החוב, תיאכון הסיכון, תנאי הכלכלה וכיו"ב. לאורך שנת 2020, הושם דגש על השינוי במאפייני הסיכון של הלקוחות ושל ענפי המשק השונים ובהערכות הכלכליות, בהתייחס, בין היתר, לשיעור האבטלה והצמיחה. החמרה בכל אחד מפרמטרים אלה צפויה להביא להגדלת ההפרשה להפסדי אשראי. שיעור האבטלה על פי הגדרה רחבה של ה"למ"ס (ההגדרה הרגילה בתוספת הנעדרים זמנית בשל חל"ת וירידה בשיעור ההשתתפות) הסתכם בחודש דצמבר 2020 בכ-16.3%. שיעור הצמיחה היה בשנת 2020 שלילי כאשר התמ"ג ירד בכ-2.4%, שיעור ירידה מתון ביחס לתחזיות הגופים השונים, ציבוריים ופרטיים, שניתנו במהלך השנה. זאת ועוד, בתהליך גיבוש אומדני ההפרשה משולבת בחינה של מצב הלקוחות אשר נפגעו מהמשבר במישרין, או הפועלים בענפי משק אשר חשופים יותר להשפעות השליליות של המשבר, כגון תעופה, תיירות, הארחה, הסעדה, בילוי ופנאי ואנרגיה. במסגרת זו, גובש מנגנון לבחינה ולמיפוי של קבוצות סיכון לפי מידת עוצמת פגיעתן מהמשבר מחד, ולפי מידת סיכויי התאוששות שלהן, מאידך. בשלב הבא, נאמדה האפשרות שחלק מסוים מלקוחות אלה יחוו הידרדרות במצבם הכספי עד כדי סיווגים בסיווג בעייתי או קרות אירוע הפסד. מנגנון זה כולל שורה של משתנים שונים שהתוספו לתהליך ההפרשה השגרתי המתואר לעיל כגון: דירוגי סיכון והסתברויות לכשל אשראי, הנחות בדבר הפסד בהינתן כשל אשראי, הערכות בדבר היקף הלקוחות שנפגעו מהמשבר באופן שעלול להביא לעליית סיכון האשראי בגינם, הערכות בדבר מצב הפיגורים וכיוצא באלה. במסגרת זו חושבו מספר תרחישים המייצגים נסיבות ומצבים אשר לדעת ההנהלה הינם במנעד הסבירות, להם יוחסו משקלות לצורך כימות האומדן הטוב ביותר. יודגש כי בעטייה של אי הוודאות הרבה האופפת את הנסיבות הנוכחיות - ובהתאם - הקושי הקיים בזיהוי, הכרה ומדידה של הפסדי האשראי, אומדן הפסדי האשראי בצל המשבר הינו תוצאה של הנחות והערכות אשר בשלב זה קשה עד מאד לקבוע את סבירותן. קושי זה מתגבר על רקע פעולות למיתון השפעות המשבר אשר עשויות לטשטש את השלכותיו על סיכון האשראי של הלקוחות, כגון דחיות תשלומים ותכניות הסיוע הממשלתי.

נוכח ההשתנות התכופה בתנאים הכלכליים והמשקיים, בחן הבנק במהלך שנת 2020 את הפרמטרים המרכזיים בתהליך ההפרשה וביצע את העדכונים שנמצאו מתאימים. עם זאת, שינויים נוספים בהערכות, באומדנים ובתחזיות של ההנהלה יכולים להשפיע באופן משמעותי על ההפרשה להפסדי אשראי.

הערכות ותחזיות כלכליות ואחרות באשר למשך המשבר וחומרתו עלולות להשתנות באופן תכוף ומשמעותי, ולפיכך נתונות בחוסר וודאות גבוה. משכך, קשה להעריך או לצפות כיצד ישתנה מצב הלקוחות והתנהגותם.

קשה להעריך כיצד שינויים פוטנציאליים במשתנה כלשהו עלולים להשפיע על ההפרשה להפסדי אשראי בכללותה, הואיל וההנהלה מתחשבת במנעד רחב של גורמים, מדדים ואינדיקטורים בתהליך גיבוש האומדן. ייתכן שינויים במשתנים אלה לא יחולו באותו שיעור, או לא יהיו עקביים בהשפעתם על הרכיבים השונים של תיק האשראי. יתר על כן, שינויים עתידיים באומדן ההפרשה להפסדי אשראי יכולים לנבוע מגורמים שונים ומגוונים, כגון שינויים ביתרות האשראי, תמהיל האשראי הענפי, איכות הלווים, מחיקות, סיווגים חשבונאיים וכיוצא באלה.

למרות האמור לעיל, על מנת להמחיש את רגישות ההפרשה וכדי לבחון את ההשפעה האלטרנטיבית של הנחות והערכות אחרות, השתמש הבנק בתרחישים שונים אשר גובשו לצורך בסיס האומדן, והשווה אותם ליתרת ההפרשה שהוכרה במועד המאזן וכומתה על בסיס הקצאת משקלות לתרחישים אלה. במסגרת זו, הניח הבנק שבתרחיש אופטימי היקף הלקוחות החשופים למשבר אשר יחוו הידרדרות שתביא להחמרת סיווגם ו/או שיעור ההפרשה בגינם יהיה נמוך יותר ביחס לאומדנים בתרחיש הבסיס וזאת בהתבסס על שורה של משתנים שונים כמתואר לעיל, נסיבות שעשויות להיות מלוות ברמת אבטלה נמוכה מזו הקיימת בהערכות הבסיס לצד צמיחה בשיעור גבוה יותר מזה שבהערכות הבסיס. מאידך, הניח הבנק באופן אלטרנטיבי כי בתרחיש פסימי היקף הלקוחות החשופים למשבר אשר יחוו הידרדרות שתביא להחמרת סיווגם ו/או שיעור ההפרשה בגינם יהיה גבוה יותר ביחס לאומדנים בתרחיש הבסיס בהתבסס על משתנים שונים כמתואר לעיל, נסיבות שעלולות להיות מלוות בשיעור אבטלה על פי הגדרתו הרחבה, אשר ייותר ברמה זו שפיתחה טרום המשבר. הבנק השווה את תוצאות שני התרחישים האלטרנטיביים הבסיס, אשר יתיר את התוצר ברמה נמוכה מזו שהייתה טרום המשבר. הבנק השווה את תוצאות שני התרחישים האלטרנטיביים המתוארים לעיל ליתרת ההפרשה להפסדי אשראי שהוכרה בדוחותיו הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020. מבלי להתחשב בהשפעות של קיזוז או קורלציה, ההשפעה של האמור לעיל, באופן היפותטי, עשויה להביא להקטנת ההפרשה להפסדי אשראי בכ-0.5 מיליארד ש"ח, או עלולה להביא להגדלתה בכ-0.3 מיליארד ש"ח.

ניתוח זה הינו סובייקטיבי במידה גבוהה ואינו מיועד, או מתיימר, להעריך שינויים עתידיים בהפרשה להפסדי אשראי מסיבות רבות, ביניהן:

- השפעות השינויים עלולות שלא להתנהג באופן ליניארי.
 - קיימים קשרי גומלין, אשר עשויים להיות מהותיים, בין השינויים.
 - המשבר השפיע על תחומים רבים במהירות, בעוצמה ובדפוס שלא נראו באחרונה בהיסטוריה, ולכן חוסר הוודאות מעיב על כל תהליך אמידה.
 - שינויים משמעותיים בחומרת המשבר ובמשכו, ההשפעות של תמיכה ממשלתית, התפתחויות במישור הבריאותי ומהירות ההתאוששות יכולים להשפיע באופן משמעותי על אומדני ההפרשה, ללא קשר לרגישויות שהומחשו לעיל.
 - קיום הפגיעה הכלכלית ויכולת הלקוח להתמודד עמה תלויים בגורמים רבים אשר אינם ברורים בשלב זה כל צרכם, ובכללם מהירות החזרה לשגרה, הצלחת מבצעי ההתחסנות, יכולת עסקים ומשקי בית להתמודד ולהסתגל באמצעות שינוי דפוסי פעילות והתנהגות, תמיכת הממשלה, פעולות בנק ישראל וכיוצא באלה.
- הבנק סבור שהאומדן הקיים הינו נאות במועד הדיווח. הואיל ושיקול דעת משמעותי הופעל במסגרת ניתוח זה, ייתכן שאחרים אשר יבצעו ניתוחים דומים יגיעו למסקנות שונות.

יובהר כי חוסר הוודאות לגבי אופן התפתחות המשבר והשלכותיו על הכלכלה הריאלית עדיין גבוהים, כך שההפרשה יכול שתשתנה - תגדל או תקטן - בעתיד בסכומים מהותיים בהתאם להתפתחויות ובעטיו של חוסר הוודאות כמתואר לעיל. חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה

הבנק יישם את הנחיות בנק ישראל כדלקמן: הנחיה מיום 21 באפריל 2020 בנושא דגשים פיקוחיים לגבי טיפול בחובות ודיווח לציבור ומיום 11 באוקטובר 2020 בנושא אירוע נגיף הקורונה - דגשים פיקוחיים לשינויים נוספים בתנאי הלוואה ומיום 3 בדצמבר 2020 ו-17 בדצמבר 2020 בנושא משבר נגיף הקורונה - דגשים בנושא המתווה הנוסף לדחיית תשלומים ומשבר נגיף הקורונה - דגשים בנושא המתווה הנוסף לדחיית תשלומים לעסקים קטנים, בהתאמה.

הבנק אימץ את המתווים האחידים לדחיית תשלומי הלוואות שגובשו על ידי בנק ישראל ואשר עודכנו והורחבו מיום 7 במאי 2020, מיום 13 ביולי 2020 ומיום 29 בספטמבר 2020 ופעל על פי הנחיות המתווים הנ"ל לאישור בקשות של אנשים פרטיים ולקוחות עסקיים לשינוי בתנאי הלוואותיהם בעיקר באמצעות דחיית תשלומים. על פי המתווה המקיף המעודכן מיום 29 בספטמבר 2020 התקופה להגשת הבקשה לדחיית תשלומי הלוואות האורכה עד לתאריך 31 בדצמבר 2020. הארכת התקופה כללה את כל סוגי ההלוואות: משכנתאות, אשראי צרכני ואשראי לעסקים.

ככלל, דחיית התשלומים ניתנה ללווים שערכ המשבר שילמו את ההלוואות כסדרן ושנקלעו למשבר זמני עקב נגיף הקורונה, כשלהערכת הבנק צפוי כי יצלחו את המשבר. ביחס להלוואות צרכניות עד 100 אלף ש"ח הנחיות בנק ישראל כללו גם מרכיב דחיה ללא שיקול דעת הבנק.

בנוסף, ביום 30 בנובמבר 2020 אימץ הבנק את המתווה האחיד הנוסף לדחיית תשלומי משכנתאות והלוואות צרכניות וביום 10 בדצמבר 2020 אימץ הבנק את המתווה האחיד למתן סיוע לעסקים קטנים וזעירים¹ בפירעון הלוואות.

המתווה החדש לדחיית תשלומי משכנתאות והלוואות צרכניות מיום 30 בנובמבר 2020 נועד לסייע ללקוחות שנפגעו משמעותית מהשלכות המשבר ושעומדים במספר תנאים מצטברים². לקוחות אלו יוכלו לפנות לבנק (ללא שיקול דעת הבנק) בבקשה לפעול לפי המתווה האחיד החדש באופן שיביא להפחתה משמעותית בהחזרי הלוואות שלהם לתקופות זמן ממושכות מוגדרות. מתווה זה נכנס לתוקפו ביום 1 בינואר 2021.

המתווה החדש למתן סיוע לעסקים קטנים וזעירים מיום 10 בדצמבר 2020 מאפשר לעסקים קטנים וזעירים שנפגעו משמעותית מהמשבר ושעומדים במספר תנאים מצטברים³, לפנות לבנק בבקשה לדחות ללא שיקול דעת הבנק את רכיב הקרן בהלוואה. בהלוואות עד 500 אלף ש"ח לתקופה של עד שנה (לבחירת הלקוח) ובהלוואות מעל 500 אלף ש"ח לתקופה של עד חצי שנה (לבחירת הלקוח). מתווה זה נכנס לתוקפו ביום 1 בינואר 2021.

אישור הבקשות לדחיית תשלומים בהלוואות ב-2020 בהתאם למתווים האחידים לעיל, התבסס על מתווים שגובשו על ידי קווי העסקים בשיתוף החטיבה לחשבונאות והחטיבה לניהול סיכונים אשר הותאמו למאפייני קווי העסקים ולמאפייני הסיכון של הלקוחות (לרבות: לקוחות כפיגור מעל 30 יום, לקוחות ברשימות מעקב ולקוחות מסווגים) ובכלל זה עדכניות דרוג הלווים ובחינת נאותות הסיכוי בהתאם לכללי הבנק והרגולציה. תהליך האישור לווה בהגדרת מתווה סמכויות ייעודי.

¹ עסק קטן - מחזור פעילות 50-10 מיליון ש"ח. עסק זעיר - מחזור פעילות עד 10 מיליון ש"ח.
² תנאים מצטברים: לקוחות שההלוואות שלהם נמצאות בסטטוס דחיה נכון ליום תחילת המתווה הנוסף, שנכון ל-28 בפברואר 2020, הכנסת משק הבית שלהם אינה עולה על 20,000 נטו ושקיימת פגיעה בהכנסתם בשיעור של 40% ומעלה.
³ הלוואה נמצאת בסטטוס דחיה נכון ל-31 בדצמבר 2020, מחזור המכירות של העסק ירד בלפחות 25% במשך שלושה חודשים (לא רציפים בהכרח), במהלך מרס-דצמבר 2020, ביחס לתקופה המקבילה אשתקד.

החלק הארי של יתרות החוב הרשומות של ההלוואות שאושרו בגינן דחיות נכון למועד הדוח ושעדיין נמצאים בתקופת הדחיה הוא בין שלושה עד שישה חודשים, בהתייחס לאשׂראי צרכני ואשׂראי עסקי, הדחיה נעשתה במתכונת של הארכת תקופת ההלוואה במנגנון של דחיית תשלום הקרן.

בהלוואות לדיר מרבית דחיות התשלומים ניתנו במתכונת של גרייס מלא (קרן וריבית), כאשר התשלומים הנדחים, בתוספת ריבית והפרשי הצמדה, נפרסו על יתרת תקופת המשכנתא.

הרוב המכריע של מבקשי הדחיות נענה בחיוב.

הבנק עוקב אחר כלל לקוחותיו ובכלל זה גם אחר אוכלוסיית הלקוחות אשר דחו תשלומי הלוואה על מנת לזהות במועד כל התדרדרות באשׂראי לרבות חשיפה פוטנציאלית להפסד. זאת הן במסגרת תהליכי הניטור והאיתור של הלקוחות ברשימות המעקב השוטפות של הבנק והן במסגרת ניטור ייעודי לזהו לקוחות בעלי פוטנציאל פגיעה גבוה יותר מהמשכר.

מתוך סך המשכנתאות שהוקפאו שעדיין קיימת בגינן יתרת חוב ל-31 בדצמבר 2020 כ-63% חזרו לשלם כרגיל.

למידע נוסף ופירוט לגבי התפתחויות שחלו בתיק האשׂראי ומדדים איכותיים המאפיינים את התיק ניתן לראות בהמשך פרק זה וכן [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

פרטים בדבר יתרת החובות בישראל^(א), לגביהם בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה החל מיום 1 במרס 2020 ועד ליום 31 בדצמבר 2020, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי בעקבות הדחיה

מזה: כפיגור של 30 ימים או יותר	פירוט נוסף של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים לפי משך תקופת דחיית התשלומים ^(א) למועד הדיווח		פירוט נוסף של יתרת האשׂראי לציבור בגינו נדחו תשלומים				חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון למועד הדיווח ^(ב)		חובות לא בעייתיים			חובות לא בעייתיים		
	יתרת אשׂראי לצבור	יתרת אשׂראי	סך הכל	חובות לא בעייתיים	חובות בעייתיים	חובות בדירוג ביצוע אשׂראי	חובות בדירוג ביצוע אשׂראי	סכום התשלומים שנדחו בפועל ^(ה)	מספר הלוואות ^(ה)	יתרת האשׂראי בגינו נדחו תשלומים	סכום התשלומים שנדחו בפועל	חובות בעייתיים	חובות בדירוג ביצוע אשׂראי	חובות בדירוג ביצוע אשׂראי
מיליוני ש"ח														
-	1,027	1	386	514	355	-	159	174	75	44	688			
15	2,325	74	119	312	266	-	46	33	24	123	345			
46	7,145	680	1,262	2,318	2,050	7	261	98	308	14,631	2,416			
21	1,608	416	786	1,475	1,237	1	237	37	232	30,928	1,512			
142	12,844	5,488	2,391	8,115	2,364	154	5,597	104	505	17,929	8,219			
224	24,949	6,659	4,944	12,734	6,272	162	6,300	446 ^(ג)	1,144	63,655	13,180			
125	21,690	4,142	11,314	17,112	12,009	258	4,845	585	1,194	83,088	17,697			

- (א) חובות אשר בוצעו לגביהם דחיות תשלומים בחברות בנות בחו"ל, הינם לפי מתווים מקומיים והיתרה בגינם אינה מהותית.
- (ב) נכון ליום 31 בינואר 2021 הסתכמה יתרת האשׂראי בגינו נדחו תשלומים לסך של כ-7,584 מיליון ש"ח ויתרת התשלומים שנדחו בפועל הסתכמה לסך של כ-682 מיליון ש"ח.
- (ג) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת של דחיות שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה ואינה כוללת דחיה אשר לה הלוח זכאי לפי כל דין.
- (ד) מזה: סווגו כחובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית בסך 205 מיליון ש"ח.
- (ה) מספר ההלוואות מוצג ביחידות.

עד ליום 31 בינואר 2021, לאומי הקפיא תשלומים שוטפים של הלוואות לעסקים קטנים וזעירים בהיקף של כ-1.2 מיליארד ש"ח. מתוכם, כ-170 מיליון ש"ח בלבד עדיין נמצאים בסטטוס הקפאת תשלומים.

עד ליום 31 בינואר 2021, לאומי הקפיא תשלומים שוטפים של החזרי משכנתאות בהיקף של כ-0.9 מיליארד ש"ח. מתוכם, כ-360 מיליון ש"ח בלבד עדיין נמצאים בסטטוס הקפאת תשלומים.

בנפרד מהמתווה האחד הנ"ל, החל מחודש אוגוסט 2020 הבנק מאפשר בתנאים מסוימים, ללקוחות אשר שילמו את הלוואות הדיור שלהם כסידרן, לקבל דחיה של תשלום קרן ההלוואה (גרייס חלקי) לתקופה של עד שנתיים.

הלוואות בערבות מדינה

על רקע התפרצות נגיף הקורונה, הבנק חתם על הסכמים עם המדינה (שעודכנו מעת לעת) להעמדת הלוואות בערבות מדינה במסגרת "קרנות קורונה", שייעודן סיוע לעסקים (קטנים, בינוניים וגדולים), שנקלעו לקשיים תזרימיים כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה. תנאי הלוואות נקבעו על ידי משרד האוצר והם אחידים לכל סוגי הלוואים.

כספי הקרנות מיועדים להעמדת הלוואות למימון פערי תזרים לעסקים.

בקרנות קורונה קיימים מספר מסלולי הלוואה: מסלול כללי, מסלול בסיכון מוגבר ומסלול בקרן לעסקים גדולים

- מסלול כללי - סכום הלוואה מקסימלי עד 40% מהמחזור השנתי, אך לא יותר מ-20 מיליון ש"ח.
 - מסלול בסיכון מוגבר (החל מ-21 ביוני 2020) - סכום הלוואה מקסימלי עד 40% מהמחזור השנתי, אך לא יותר מ-20 מיליון ש"ח. במסלולים הנ"ל, עסק חדש יהיה זכאי לקבל הלוואה בסכום שלא יעלה על 16% מההוצאות המצטברות של העסק או 0.5 מיליון ש"ח, הגבוה מביניהם.
 - מסלול בקרן לעסקים גדולים - סכום הלוואה מקסימלי עד 8% מהמכירות, ולא יותר מ-100 מיליון ש"ח, הנמוך מבניהם.
 - בחברות היי טק: 8% מהמחזור או 8% מסך ההוצאות, למעט הוצאות מימון, לפי הגבוה מבין השניים, אך לא יותר מ-100 מיליון ש"ח.
- תקופת האשראי:** בכל המסלולים שנה עד 10 שנים (להלוואות חדשות בלבד), דחיית תשלומי הקרן עד שישה חודשים בהלוואות עד שנתיים.
- בהלוואות מעל שנתיים ניתן לתת גרייס של 12 חודשים.
- בהלוואות קיימות בהן הסתיימה תקופת הגרייס ניתן יהיה לדון בהארכת תקופת הגרייס על מרכיב קרן הלוואה לתקופה נוספת של עד 12 חודשים.
- במסלול הכללי ובסיכון מוגבר בשנה הראשונה הריבית על הגרייס משולמת על ידי המדינה.
- בטחונות לקוח:** עד 5% מגובה הלוואה המאושרת.

הסיכון באשראי זה מגודר על ידי המדינה על פי השיעורים הספציפיים הבאים:

- במסלול הכללי: עד 85% באשראי ספציפי ולא יותר מ-15% לכלל התיק.
 - במסלול בסיכון מוגבר: עד 95% באשראי ספציפי ולא יותר מ-60% לכלל התיק (מיועד לעסקים שנפגעו באופן משמעותי ממשבר הקורונה, לפי מבחנים שקבע משרד האוצר).
 - במסלול לעסקים גדולים: עד 75% בהלוואה הבודדת ולא יותר מ-12% לכלל התיק.
- קבלת ערבות המדינה סייעה לבנק לתמוך בצרכי לקוחותיו ותרמה באופן חיובי לאיכות תיק האשראי של הבנק.

מידע בדבר אשראי שניתן בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם משבר נגיף הקורונה ליום 31 בדצמבר 2020

יורת חוב רשומה ליום 31 בדצמבר 2020	סיווג לקוח
במיליוני ש"ח	
3,807	עסקים קטנים וזעירים
1,595	עסקים בינוניים
469	עסקים גדולים
5,871	סך הכל

הערות:

1. סיווג הלקוחות מבוסס על מגזרי פעילות פיקוחיים.
2. עד סמוך לפרסום הדוח העמיד הבנק במסגרת הקרן בערבות המדינה הלוואות לעסקים בסך של כ-6.2 מיליארד ש"ח. בנוסף אישר הבנק הלוואות בסך של כ-0.2 מיליארד ש"ח שטרם נמשכו על ידי הלקוחות.

למידע נוסף אודות סיכון האשראי ראה פרק סיכון אשראי [בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#)

סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים

31 בדצמבר 2020			
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי:^(א)			
198,744	83,930	24,028	306,702
סיכון אשראי מאזני			
88,669	3,226	17,129	109,024
סיכון אשראי חוץ מאזני			
287,413	87,156	41,157	415,726
סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי			
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
3,358	5,687	1,519	10,564
א. לא בעייתי			
7,213	772	641	8,626
ב. סך הכל בעייתי ^(ב)			
3,177	722	250	4,149
השגחה מיוחדת			
404	-	54	458
נחות			
3,632	50	337	4,019
פגום			
10,571	6,459	2,160	19,190
סך הכל סיכון אשראי מאזני			
873	-	212	1,085
סיכון אשראי חוץ מאזני			
11,444	6,459	2,372	20,275
סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
56	720	38	814
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ג)			
298,857	93,615	43,529	436,001
סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור			
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים			
3,212	50	207	3,469
א. חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית			
8	-	-	8
ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראי שסולקו			
3,220	50	207	3,477
סך הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור			
שיעור אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור^(ד)			
1.15%			

(א) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ב) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ג) לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ד) שיעור ה-NPL עלה לעומת 31 בדצמבר 2019 כתוצאה מהשפעות משבר הקורונה, העלייה ברובה חלה ברכעון הרכיבי של שנת 2020 כתוצאה מסיווג של חובות מסחריים בענפי משק אשר חשופים יותר להשפעות השליליות של המשבר כחובות פגומים בארגון מחדש.

סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים (המשך)

31 בדצמבר 2019			
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי:^(א)			
189,787	83,117	25,740	298,644
סיכון אשראי מאזני			
84,484	2,573	16,748	103,805
סיכון אשראי חוץ מאזני			
274,271	85,690	42,488	402,449
סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי			
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
1,973	472	1,684	4,129
א. לא בעייתי			
4,175	830	613	5,618
ב. סך הכל בעייתי ^(ב)			
1,524	830	229	2,583
השגחה מיוחדת			
426	-	73	499
נחות			
2,225	-	311	2,536
פגום			
6,148	1,302	2,297	9,747
סך הכל סיכון אשראי מאזני			
865	-	19	884
סיכון אשראי חוץ מאזני			
7,013	1,302	2,316	10,631
סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
92	830	58	980
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ג)			
281,284	86,992	44,804	413,080
סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור			
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים			
1,910	-	234	2,144
א. חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית			
8	-	-	8
ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראי שסולקו			
1,918	-	234	2,152
סך הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור			
שיעור אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור			
0.75%			

(א) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ב) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ג) לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

תנועה ביתרת פגומים

תנועה בחובות פגומים בגין אשראי לציבור

31 בדצמבר								
2019				2020				
סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	
במיליוני ש"ח								
2,751	340	31	2,380	2,531	311	-	2,220	יתרת חובות פגומים לתחילת השנה
1,660	184	-	1,476	3,073	234	50	2,789	חובות שסווגו כחובות פגומים במהלך השנה
(34)	(1)	-	(33)	(8)	-	-	(8)	חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום
(701)	(62)	-	(639)	(557)	(55)	-	(502)	חובות פגומים שנמחקו
(1,063)	(149)	(14)	(900)	(991)	(153)	-	(838)	חובות פגומים שנפרעו
(43)	-	(2)	(41)	(29)	-	-	(29)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
(39)	(1)	(15)	(23)	-	-	-	-	יציאה מאיחוד
2,531	311	-	2,220	4,019	337	50	3,632	יתרת חובות פגומים לסוף השנה

מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש

31 בדצמבר								
2019				2020				
סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	
במיליוני ש"ח								
1,645	319	8	1,318	1,019	290	-	729	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה
478	168	-	310	2,393	214	-	2,179	ארגונים מחדש שבוצעו במהלך השנה
-	-	-	-	-	-	-	-	חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום בשל ארגון מחדש עוקב
(205)	(46)	-	(159)	(135)	(48)	-	(87)	חובות בארגון מחדש שנמחקו
(852)	(150)	-	(702)	(628)	(139)	-	(489)	חובות בארגון מחדש שנפרעו
(21)	-	(1)	(20)	(8)	-	-	(8)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
(26)	(1)	(7)	(18)	-	-	-	-	יציאה מאיחוד
1,019	290	-	729	2,641	317	-	2,324	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף השנה

הגידול ביתרת החובות בארגון מחדש לסוף שנת 2020 לעומת סוף שנת 2019 הינו כתוצאה מהשפעות משבר הקורונה, העלייה ברובה חלה ברבעון הרביעי של שנת 2020 כתוצאה מסיווגם של חובות מסחריים בענפי משק אשר חשופים יותר להשפעות השליליות של המשבר כחובות פגומים בארגון מחדש.

גילוי, הערכה, סיווג, וכללי הפרשה להפסדי אשראי

בנושא הוצאות בגין הפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2011 והעדכונים של הוראות אלו ממועד זה. הבנק נוהג לאמוד, להעריך ולעדכן את גובה ההפרשה להפסדי אשראי באופן שוטף, בהתאם לניסיון העבר, ניתוח מצבם של הלווים הנבחנים באופן פרטני, וכן בהתאם לתחזיות כלכליות והערכות לגבי השווקים והסקטורים העסקיים השונים.

למידע נוסף בנוגע לאופן קביעת שיעורי הפרשה קבוצתית בגין משבר הקורונה ראה פרק סיכויי אשראי. [השפעת משבר הקורונה](#).

למידע נוסף בנושא הפרשה להפסדי אשראי ראה פרק [מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים](#).

תנועה ביתרת ההפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים

31 בדצמבר							
2019				2020			
סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי
במיליוני ש"ח							
613	150	4	459	539	167	-	372
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה							
80	(78)	-	158	675	(30)	7	698
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי							
(701)	(62)	-	(639)	(557)	(55)	-	(502)
מחיקות חשבונאיות							
565	157	-	408	439	130	-	309
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות							
(2)	-	-	(2)	(2)	-	-	(2)
התאמות מתרגום דוחות כספיים							
(16)	-	(4)	(12)	-	-	-	-
יציאה מאיחוד							
539	167	-	372	1,094	212	7	875
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף השנה							

למידע נוסף בנוגע לאופן קביעת שיעורי הפרשה קבוצתית ראה פרק [מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים](#).
למידע נוסף בנוגע להפרשות ראה [ביאור 13](#).

הלן פירוט מדדי סיכון האשראי

31 בדצמבר	
2019	2020
באחוזים	
0.89	1.34
שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור	
0.34	0.27
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור	
1.54	2.12
שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור	
0.22	0.88
שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	
(0.24)	(0.18)
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת	
1.16	1.76
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור	
131.49	131.62
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור פגום	
94.79	109.46
שיעור יתרת האשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר	
(20.04)	(10.00)
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	

למידע נוסף בנוגע להוראות מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי ראה פרק [מדיניות חשבונאית קריטית](#), [הפרשה להפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים](#).

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות מוגדר כחשיפה בודדת או קבוצה של חשיפות בעלות מכנה משותף ופוטנציאל לגרימת הפסדים משמעותיים. ניהול סיכוני הריכוזיות מתבצע בעיקר על ידי קביעת מגבלות ומעקב ובקרה אחרי עמידה בהן.

מקורות הריכוזיות הרלוונטיים לתיק האשראי של הבנק הינם: ענפי משק, לווה בודד וקבוצות לווים.

סיכון הריכוזיות מנוהל באמצעות הקפדה על עמידה בכל המגבלות הרגולטוריות, וכן באמצעות הגדרה וניטור שוטף לגבי העמידה במכלול של מגבלות פנימיות (שהינן מחמירות בהשוואה למגבלות הרגולטוריות), תוך ניצול מיטבי ואפקטיבי של המגבלות הפנימיות והרגולטוריות בנושא.

פיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים

תיק האשראי של הבנק מפוצל בין ענפי המשק השונים במטרה לפזר את הסיכון הגלום במצב של ריכוז גבוה בענף אחד. בענפי משק המאופיינים ברמת סיכון נמוכה יחסית, אנו שואפים להגיע לשיעור מימון גבוה מחלקנו במערכת.

מדיניות האשראי של הבנק לגבי מגזרי פעילות שונים ולגבי ענפי משק שונים משתנה מעת לעת בהתאם לסכיבה העסקית, למיקוד העסקי של הבנק, לתיאבון הסיכון של הבנק ולהנחיות כלליות וספציפיות של בנק ישראל.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק

31 בדצמבר 2020

הפסדי אשראי ^(א)							
יתרת	מחיקות	הוצאות	מזה:	מזה:	מזה:	סיכון	
הפרשה	חשבונאיות	(הכנסות)	סיכון	סיכון	דירוג	אשראי	
להפסדי	נטו	בגין הפסדי	אשראי	אשראי	ביצוע	אשראי	כולל ^(א)
אשראי		אשראי	פגום	בעייתי ^(ד)	אשראי ^(ה)		
							במיליוני ש"ח
							בנין פעילות לווים בישראל
							ציבור-מסחרי
(454)	105	147	281	511	25,216	26,086	תעשייה
(479)	25	145	137	350	61,643	62,099	בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ו)
(405)	(32)	100	332	525	32,926	33,769	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
(471)	35	157	467	1,000	30,407	31,491	מסחר
(233)	(13)	51	4	12	33,739	33,751	שרותים פיננסיים
(1,261)	112	828	941	1,953	44,922	47,542	ענפים אחרים
(3,303)	232	1,428	2,162	4,351	228,853	234,738	סך הכל מסחרי^(ז)
(635)	6	174	26	748	87,028	93,455	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
(790)	136	271	336	654	40,745	43,115	אנשים פרטיים - אחר
(4,728)	374	1,873	2,524	5,753	356,626	371,308	סך הכל ציבור- פעילות בישראל
(3)	-	1	-	-	46,509	46,509	בנקים וממשלות בישראל
(4,731)	374	1,874	2,524	5,753	403,135	417,817	סך הכל פעילות בישראל
							בנין פעילות לווים בחו"ל
(984)	155	678	1,732	3,481	59,100	64,693	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	-	15	15	53,722	53,737	בנקים וממשלות בחו"ל
(984)	155	678	1,747	3,496	112,822	118,430	סך הכל פעילות בחו"ל
(5,715)	529	2,552	4,271	9,249	515,957	536,247	סך הכל פעילות בישראל ובחו"ל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 311,668, 87,901, 3,019, 15,255, 118,404 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ד) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ז) סיכון האשראי המסחרי כולל יתרה בסך 2,707 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2019						
הפסדי אשראי ^(א)			מזה:	מזה:	מזה:	סיכון
יתרת	מחיקות	הוצאות	מזה:	מזה:	מזה:	סיכון
הפרשה	חשבונאיות	(הכנסות)	סיכון	סיכון	דירוג	אשראי
להפסדי	נטו	בגין הפסדי	אשראי	אשראי	ביצוע	אשראי
אשראי		אשראי	פגום	בעייתי ^(ד)	אשראי ^(ה)	כולל ^(א)
במיליוני ש"ח						
בנין פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
						תעשייה
(409)	189	89	388	640	24,029	24,938
(356)	24	29	118	294	52,222	52,689
(273)	(37)	(128)	331	436	30,401	30,837
(357)	210	235	433	776	29,343	30,151
(168)	12	(6)	5	18	33,848	33,866
(543)	37	48	366	1,047	44,057	45,177
(2,106)	435	267	1,641	3,211	213,900	217,658
(466)	29	22	-	830	85,491	86,786
(656)	111	135	311	629	42,077	44,393
(3,228)	575	424	1,952	4,670	341,468	348,837
(2)	-	(1)	-	-	43,263	43,263
(3,230)	575	423	1,952	4,670	384,731	392,100
בנין פעילות לווים בחו"ל						
(486)	92	186	919	1,710	60,981	64,243
-	-	-	-	-	47,688	47,688
(486)	92	186	919	1,710	108,669	111,931
(3,716)	667	609	2,871	6,380	493,400	504,031

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 298,888, 111,819, 10,970, 1,117, 81,237 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ד) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירוג שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירוג שביגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) כולל הלוואות לדירוג, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ז) סיכון האשראי המסחרי כולל יתרה בסך 2,902 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום הפעילות שבו לכנק חשיפת האשראי הגדולה ביותר מבין ענפי המשק העסקיים. בדומה לענפי המשק האחרים, מוגדרים במדיניות האשראי מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

הדגש שנתון לאומי למימון ענף הנדל"ן מתבטא, בין היתר, בכך שחלק משמעותי מהפעילות של הבנק מרוכז במערך ייעודי המתמחה בליווי לקוחות מתחום זה. מערך בנייה ונדל"ן מלווה את העסקאות הגדולות ו/או המורכבות בתחום, תוך הבאה לידי ביטוי של המומחיות והניסיון המעשי של קציני האשראי המאיישים אותו.

חלק מהותי ממימון פרויקטים של בנייה ותשתית נעשה במתכונת "הפרויקט הסגור" (Construction Loan) המאופיין בבחינה תקופתית שוטפת ומעקב צמוד אחר הפרמטרים הרלוונטיים (כגון: קצב המכירות, התקדמות הבנייה, עמידה בתקציב), תוך הסתמכות, בין השאר, על מפקחי בנייה חיצוניים ומוסמכים.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק לאור רמת הסיכון והתמחור ההולם. בשל כך ומתוך רצון להמשיך ולהיות דומיננטיים במימון ענף הנדל"ן הבנק פועל לניצול מיטבי ואפקטיבי של המגבלות הפנימיות והרגולטוריות בנושא.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

הסיכון לתחום הנדל"ן מנותח גם במסגרת תרחיש קיצון מערכתי שהבנק בוחן. במסגרת זו הפסדי האשראי מפולחים לפי ענפי המשנה ונבחנים אל מול תיאבון הסיכון.

בנוסף למגבלה הרגולטורית ובמטרה לנהל באופן אפקטיבי את התמהיל הפנימי של סיכון האשראי, מקפיד הבנק על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים, ובין ענפי המשנה השונים.

החל משנת 2016 מבטח הבנק את תיק הערבויות מכוח חוק המכר (דירות). על פי החלטת הנהלת הבנק, לא יחודש הביטוח הנ"ל לפרויקטים חדשים שיתחילו החל מ-1 בינואר 2021. עם זאת, ערבויות מכר שהוצאו במסגרת פרויקטים שהחלו עד ליום 31 בדצמבר 2020, לרבות ההתחייבויות להוצאתן, תמשכנה להיות מבטוחות במסגרת הפוליסות הקיימות.

פוליסות אלה, שנרכשו ממבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג אשראי בינלאומי גבוה, מבטיחות את הבנק למקרה בו יידרש לשלם בשל חילוט הערבויות, והכל על פי תנאי הפוליסה. הביטוח מאפשר להפחית את ההון המרותק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי" (ההפחתה הינה בהתאם לדירוג מבטחי המשנה).

ביום 12 בינואר 2020 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בנושא מגבלת חבות ענפית. העדכון מאפשר לבנקים להעמיד אשראי נוסף בהיקף של 4% מתיק האשראי למימון פרויקטים תשתיתיים אשר נכללים במסגרת ענף "עבודות הנדסה אזרחית", מעבר לאשראי בהיקף של 20% לשאר תחומי הבינוי והנדל"ן.

ביום 15 במרס 2020 במסגרת ההקלות הרגולטוריות ושירותים לציבור שניתנו למערכת הבנקאית על רקע התפשטות נגיף הקורונה, קבע בנק ישראל במסגרת הוראת שעה שבנקים יוכלו להגדיל את האשראי לענף הבינוי והנדל"ן, כך שסך האשראי (בניכוי תשתיות לאומיות) יעלה משיעור של 20% ל-22% מסך כל תיק האשראי של הבנק (סך המגבלה, כולל תשתיות, תעמוד על 24%). תוקף ההוראה הוארך ב-16 בספטמבר 2020 בשישה חודשים ל 31 במרס 2021.

ביום 10 בינואר 2021 פרסם בנק ישראל עדכון לנב"ת 315 ביחס למגבלת ענף בינוי ונדל"ן במערכת הבנקאית כדלקמן:

- הוארך התוקף בחמש שנים של ההקלה בהוראת השעה, שאפשרה לבנקים להגדיל את החשיפה לענף בינוי ונדל"ן מ-20% ל-22% (לא כולל תשתיות לאומיות), עד לשנת 2025;
- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן (כולל תשתיות לאומיות) גדלה ב-2 נקודות אחוז (סך המגבלה עלה ל-26% מ-24% מהיקף תיק האשראי).
- נקבע כי אשראי, בדין ניתן ביטוח אשראי כשיר יסווג לפי הענף המבטח. כך שלצורכי מדידת המגבלה הענפית אשראי לבינוי ונדל"ן המכוסה בביטוח אשראי כשיר יופחת מהחבות הענפית של ענף בינוי ונדל"ן.

נכון ליום 31 בדצמבר 2020 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית הקבועה בחוק ובמגבלות הפנימיות, שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים.

להלן התפתחות החבויות לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל)

	31 בדצמבר		
	השינוי	2019	2020
	במיליוני ש"ח		
סיכון אשראי מאזני	7,697	62,949	70,646
ערבויות לרוכשי דירות ^(א)	(329)	5,510	5,181
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ^(א)	4,279	29,649	33,928
סך הכל סיכון אשראי כולל	11,647	98,108	109,755

(א) במונחי סיכון אשראי.

השפעת משבר הקורונה

ככלל ההערכה היא כי ענף "הבנייה למגורים" יפגע פחות מענפים אחרים ורוב החברות אשר נכנסו למשבר לאחר עשור של גאות בתחום, יעברו אותו בצורה טובה יחסית לחברות הפעילות בענפי משק אחרים. יחד עם זאת חברות חשופות יותר מתמיד להיבטים תזרימיים לאור השפעות המשבר והסגרים, שעלולים לגרום להאטה במכירות ועיכובים בבנייה. בשנת 2020 ספגו המרכזים הבינוניים והגדולים בתחום המסחר, פגיעה משמעותית, כתוצאה ממגבלות התנועה לאורך השנה וכן לאור האצת המעבר של הציבור למסחר מקוון. במבט קדימה, ההערכה היא כי עם חזרה לפעילות מלאה, מרכזים אלו יתאוששו, אך בקצב איטי וזאת גם לאור מגמות המסחר המקוון ועודפי היצע שקיימים בשוק. שוק המשרדים, הפגין חוסן יחסי וספג פגיעה מתונה (בעיקר לאור הצמיחה שהפגין מגזר שירותי ההייטק והפגיעה המתונה שספגו הענפים מוטי המשרדים). במבט קדימה, לאור עודפי היצע בשוק המשרדים עוד טרם המשבר והמשך עבודה חלקית מהבית ההערכה היא שבשנת 2021 תיתכן ירידה בשיעורי התפוסה ובשכר דירה.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בענף באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים.

כמו כן, לאור העלייה ברמת הסיכון, חודדו דגשים בהעמדת אשראי בתקופת המשבר ומתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות ככל שיידרש. לצד זאת בוחן הבנק את הדרכים למתן סיוע ללקוחותיו שנקלעו למשבר זמני ואשר להערכת הבנק יצלחו את המשבר. במסגרת זו מובאות בחשבון השפעות המשבר ונעשית בחינה מעמיקה של הלקוחות נוכח המשבר. כחלק ממאמציו של הבנק לתמוך בצרכי לקוחותיו ולצלוח את תקופת המשבר יישם הבנק את הנחיות בנק ישראל.

למידע נוסף, ראה פרק סיכוני אשראי, [שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה](#).

להלן נתונים נוספים על האשראי הכולל

להלן התפלגות סך כל האשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ-מאזני לפי גודל האשראי ללווה בודד

31 בדצמבר							
2019				2020			
שיעור	שיעור	שיעור	שיעור	שיעור	שיעור	שיעור	שיעור
מסך הכל	מסך הכל	ממספר	מסך הכל	מסך הכל	ממספר	מסך הכל	ממספר
אשראי	האשראי	סך הכל	אשראי	האשראי	סך הכל	אשראי	האשראי
חוץ מאזני	המאזני	הלווים	חוץ מאזני	המאזני	הלווים	חוץ מאזני	המאזני
באחוזים				באחוזים			
מ-	טד					מ-	טד
-	80	71.3	11.1	3.2	72.1	-	80
80	600	22.9	11.0	17.8	21.8	80	600
600	1,200	3.9	4.1	14.7	4.1	600	1,200
1,200	2,000	1.1	2.7	7.4	1.2	1,200	2,000
2,000	8,000	0.6	4.9	8.5	0.6	2,000	8,000
8,000	20,000	0.1	4.4	6.7	0.1	8,000	20,000
20,000	40,000	0.06	5.4	6.9	0.07	20,000	40,000
40,000	200,000	0.06	18.7	18.2	0.06	40,000	200,000
200,000	800,000	0.01 ^(א)	18.9	10.1	0.01 ^(א)	200,000	800,000
800,000	מעל 800,000	- ^(ב)	18.8	6.5	- ^(ב)	800,000	מעל 800,000
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

(א) ב-2020 - 152 לווים וב-2019 - 125 לווים.
 (ב) ב-2020 - 31 לווים וב-2019 - 22 לווים (באחוזים פחות מ-0.01).

למידע נוסף על חלוקת האשראי לפי גודל - ראה [ביאור 3.30](#).

להלן סיכון אשראי לפי גודל אשראי של לווה שהיקפו עולה על 800 מיליון ש"ח

31 בדצמבר							
2019				2020			
מספר	מספר	מספר	מספר	מספר	מספר	מספר	מספר
לווים	לווים	לווים	לווים	לווים	לווים	לווים	לווים
אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי
מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	מאזני
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
מ-	טד					מ-	טד
800	1,200	9	7,264	8,462	17	800	1,200
1,200	1,600	4	4,993	1,966	5	1,200	1,600
1,600	2,000	5	3,309	5,047	5	1,600	2,000
2,000	2,400	2	2,743	1,641	2	2,000	2,400
2,400	2,800	1	2,419	2,717	2	2,400	2,800
2,800	3,200	-	-	-	-	2,800	3,200
3,200	3,943	1	-	-	-	3,200	3,943
3,943	19,283	22	20,728	19,833	31	3,943	19,283

אין צדדים קשורים שהאשראי בגינם וסיכון האשראי החוץ מאזני עולה על 800 מיליון ש"ח.

קבוצת לווים¹

הקבוצה מקיימת תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי היא ממלאת אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

ביום 1 באוגוסט 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראה הנ"ל. על פי התיקון, חשיפה של בנק ל"קבוצת לווים חברת כרטיסי אשראי" לא תעלה על 15% מהון התאגיד הבנקאי, וזאת בדומה למגבלה החלה על חשיפה ל"קבוצת לווים בנקאית". הוראה זו תכנס לתוקף באופן מדורג בתוך 3 שנים ממועד ההפרדה של חברת כרטיסי האשראי מהתאגיד הבנקאי. ביום 27 באוקטובר 2019 פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון נוסף להוראה הנ"ל. העדכון קובע כי חבות נטו של לווה העוסק בפעילות ספקולטיבית ושאינו לווה מפוקח, תוגבל לשיעור של 10% מהון התאגיד הבנקאי (חלף מגבלה של 15%). מגבלה זו תחול גם על החבות המצטברת של לווים כאמור השייכים לקבוצת לווים העוסקים בפעילות ספקולטיבית (זאת חלף מגבלת קבוצת לווים רגילה של 25%).

תחולת ההוראה לבנק העומד במגבלות הינה ביום פרסומה. בנק שאינו עומד במגבלות נדרש לצמצם את החריגה של החשיפה בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 1 ביולי 2020.

נכון ליום 31 בדצמבר 2020, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

¹ קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה וכל הנשלט על ידם; לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חשיפה למדינות זרות

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם:

31 בדצמבר					
2019			2020		
חשיפה ^(אזכ)			חשיפה ^(אזכ)		
סך הכל	חוץ מאזנית ⁽²⁾	מאזנית	סך הכל	חוץ מאזנית ⁽²⁾	מאזנית
במיליוני ש"ח					
35,857	6,771	29,086	35,074	5,774	29,300
21,892	8,660	13,232	25,727	8,049	17,678
5,360	1,756	3,604	5,384	1,966	3,418
2,832	1,762	1,070	2,965	1,915	1,050
6,842	1,356	5,486	5,278	1,613	3,665
19,553	2,069	17,484	24,706	2,616	22,090
92,336	22,374	69,962	99,134	21,933	77,201
סך הכל החשיפה למדינות זרות					
1,314	206	1,108	1,193	276	917
מזה: סך החשיפות למדינות ה-GIPS ⁽⁷⁾					
2,239	827	1,412	1,960	892	1,068
מזה: סך החשיפות למדינות ה-LDC ⁽⁸⁾					
556	150	406	1,170	152	1,018
מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות ⁽⁹⁾					

(א) החשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי.

(ב) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים ולפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.

(ד) החשיפה למדינות ה-GIPS כוללת את המדינות: יוון, איטליה, פורטוגל וספרד.

(ה) החשיפה למדינות ה-LDC כוללת את המדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות, שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.

(ו) הבנק קבע מספר קריטריונים שעל פיהם נקבעה רשימת המדינות אשר התנאים הנוכחיים בהן עשויים להעיד על בעיות נזילות ויתכן שיהיו בעלי השפעה על יכולת הפירעון שלהן, היתרה מתייחסת ל-16 מדינות. (בדצמבר 2019 ל-13 מדינות).

חלק ב' - ליום 31 בדצמבר 2020 וליום 31 בדצמבר 2019, אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

חשיפת אשׂראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפת האשׂראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים מסחריים, לחברות החזקה בנקאיות, בנקים להשקעות, חברות ביטוח וגופים פיננסיים אחרים.

הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שמולם יש חשיפות אשׂראי קבוצתיות.

השפעת משבר הקורונה

במהלך הרבעון הראשון על רקע ההשלכות המהותיות של אירוע נגיף הקורונה והתנודתיות הגבוהה בשווקים הפיננסיים חל גידול במרווחי האשׂראי של כלל המוסדות הפיננסיים המקומיים והזרים שאליהם חשוף הבנק. במקביל לתנודתיות בשווקים והחששות ממיתון עולמי החלו הבנקים המרכזיים בעולם במהלכים במטרה לתמוך במערכות הפיננסיות בעולם ובכלל זה צעדים כגון: הקלה בדרישות ההון, הקלה ביישום רפורמות חשבונאיות, מתן כלי נזילות לבנקים ועוד.

ברבעון השני חל צמצום משמעותי במרווחי האשׂראי של הבנקים ומוסדות פיננסיים זרים אליהם חשוף הבנק. במהלך הרבעונים השלישי והרביעי נרשמו ירידות מדודות נוספות במרווחי האשׂראי.

הבנק המשיך את הניטור אחר מוסדות פיננסיים זרים זאת כחלק מאופן ניהול החשיפה למוסדות פיננסיים זרים והתאים את החשיפה בהתאם לשינויים אותם זיהה בסביבת הסיכון. ניהול זה מביא בחשבון בין היתר:

- יחסים פיננסיים שונים כגון יחסי ההון, יחסי הנזילות ועוד כפי שמפורסמים על ידי הבנקים.
- הערכת השוק כפי שמשקפת בשווי השוק של מניותיהם ובסיכון כפי שנאמד בעזרת נגזרי האשׂראי (CDS) ומרווחי האג"ח שלהם.
- הדירוג על פי סוכנויות הדירוג הבינלאומיות.
- חוסנה הפיננסי של המדינה בה נמצא מרכז פעילותו של הבנק.
- הצעדים שנקטה המדינה במטרה לתמוך במערכת הפיננסית שלה ובכלכלתה.
- מגבלות כמותיות על היקף החשיפה לבנק בודד ולמדינה.

עיקר החשיפה לבנקים ומוסדות פיננסיים זרים הינה בדירוגי השקעה. הבנק אינו סבור כי בנקים ומוסדות פיננסיים אלו נמצאים ברמת סיכון גבוהה.

להלן חשיפת אשׂראי למוסדות פיננסיים זרים^(א)

31 בדצמבר 2020 ^(א)			
חשיפת אשׂראי נוכחית	סיכון אשׂראי חוץ מאזני נוכחי ^(א)	סיכון אשׂראי מאזני ^(ב)	סיכון אשׂראי במיליוני ש"ח
חשיפת אשׂראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(א)			
24,323	581	23,742	AAA עד AA-
4,588	725	3,863	A+ עד A-
742	216	526	BBB+ עד BBB-
100	7	93	BB+ עד B-
163	-	163	ללא דרוג
29,916	1,529	28,387	סך הכל חשיפת אשׂראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים

ראה הערות [בעמוד הבא](#).

להלן חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים^(א) (המשך)

31 בדצמבר 2019 ^(ה)			
חשיפת אשראי נוכחית	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(א)	סיכון אשראי מאזני ^(ב)	סיכון אשראי במיליוני ש"ח
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(ד)			
20,289	762	19,527	AAA עד AA-
4,996	470	4,526	A+ עד A-
451	231	220	BBB+ עד BBB-
171	11	160	BB+ עד B-
148	-	148	כלא דרוג
26,055	1,474	24,581	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים

- (א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.
 (ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-31 בדצמבר 2020 בשווי של 600 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2019 בשווי של 527 מיליון ש"ח.
 (ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
 (ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנויות S&P ו-Moody's בלבד לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי.
 (ה) נכון לימים 31 בדצמבר 2020 ו-31 בדצמבר 2019, לא קיים סיכון אשראי בעייתי מול מוסדות פיננסיים זרים.

הערות:

- חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה [ביאור 12](#)).
- חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים, ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לניסוס מקורות לבנקים, וכו'.
- למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה [ביאור 28.ב.ב](#).

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכונים אשראי

ההתפתחויות שחלו במשך שנים האחרונות (סביבת ריבית נמוכה, ביצועי מחיר למשתכן ועלייה מתונה במחירי הדיור) הביאו לגידול משמעותי בהיקף האשראי לדיור בישראל, הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה. תיק הלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף תוך ניתוח המגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון. בכלל זה מבוצע מעקב אחר התפלגות האשראי לפי בסיסי הצמדה, יכולת החזר חודשי, ריבית, שיעור מימון ודירוג אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק. הבנק מקפיד על מדיניות חיתום מאוזנת הלוואות בחשבון את יכולת החזר של הלווה, בסיס הצמדה והריבית, שיעור המימון ועוד, זאת תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים. במסגרת העמדת הלוואות לדיור, מעמיד הבנק גם הלוואות פרטניות למשתתפים בקבוצת רכישה. מימון במסגרת קבוצת רכישה נותן מענה לביקושי שוק של התארגנויות פרטיות, בעלי קרקע היסטוריים וכיו"ב. מהיבט הסיכון, המימון ניתן לאוכלוסיות שונות, בפיזור גיאוגרפי, ולאחר שכל לווה עובר בדיקת יכולת סילוק הלוואה.

במהלך שנת 2020 חל גידול בהעמדות אשראי חדש ("ביצועים") לעומת שנת 2019 בקשר עם ביקושים לאשראי לדיור בישראל, הן למטרת מגורים והן אשראי למטרת השקעה בשעבוד דירת מגורים.

להלן נתונים על ביצועי הלוואות חדשות שניתנו והלוואות שמוחזרו לרכישת דירת מגורים ובמשכון דירת מגורים בישראל

	2019	2020	
	סך הכל שנתי	סך הכל שנתי	שיעור השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	ב-%
מכספי הבנק	13,703	17,016	24.2
מכספי האוצר	145	150	3.4
הלוואות חדשות	13,848	17,166	24.0
הלוואות שמוחזרו	2,856	2,590	(9.3)
סך כל ביצועים	16,704	19,756	18.3

השפעת משבר הקורונה

התוכניות הממשלתיות לסייע בגין משבר הקורונה תמכו במצבם הכלכלי של משקי הבית. עם זאת, השלכות הצעדים המגבילים והסגרים מכבידים על שוק העבודה ומצב התעסוקה. מניסיון העבר, לפרמטר זה עלולה להיות השפעה שלילית על תיק האשראי לדיור. לאור אופיו המתמשך של המשבר טרם ניתן לאמוד את עוצמת הפגיעה בתיק ההלוואות לדיור של הבנק. הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים.

כמו כן, לאור העלייה ברמת הסיכון, חודדו דגשים בהעמדת אשראי בתקופת המשבר, ומתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות ככל שיידרש.

לצד זאת בוחן הבנק את הדרכים למתן סיוע ללקוחותיו שנקלעו למשבר זמני ואשר להערכת הבנק יצלחו את המשבר. במסגרת זו מובאות בחשבון השפעות המשבר ונעשית בחינה מעמיקה של הלקוחות נוכח המשבר.

כחלק ממאמציו של הבנק לתמוך בצרכי לקוחותיו ולצלוח את תקופת המשבר יישם הבנק את הנחיות בנק ישראל.

ביום 15 במרס 2020 פרסם בנק ישראל מספר הקלות רגולטוריות ובהן: הקלה במגבלות על הלוואות למשקי בית לכל מטרה במשכון דירה. הבנק אימץ הקלה זו בכדי לסייע ללקוחותיו לאחר שהשתכנע כי הלקוחות הללו יוכלו לצלוח את המשבר.

ביום 27 באפריל 2020 פרסם בנק ישראל הוראת שעה, נב"ת 250, הקובעת עדכון להוראה 329, על פיה הבנקים רשאים להעמיד לרוכשי הדירות משכנתא בהתבסס על הכנסתם טרם היציאה לחל"ת ובהתקיים מספר תנאים. מטרת אישור זה לסייע ללקוחות הבנקים לקבל משכנתא בתקופה של יציאה לחל"ת או ירידה למשרה חלקית בשל משבר הקורונה. הבנק אימץ הקלה זו בכדי לסייע ללקוחותיו לאחר שהשתכנע כי הלקוחות הללו יוכלו לצלוח את המשבר.

החל מחודש אוגוסט 2020 הבנק מאפשר בתנאים מסוימים ללקוחות אשר שלמו את הלוואות הדיור שלהם כסדרן, לקבל דחיה של תשלום קרן ההלוואה (גרייס חלקי) לתקופה של עד שנתיים.

למידע נוסף, ראה פרק סיכויי אשראי, [שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה](#).

ביום 27 בדצמבר 2020 פרסם בנק ישראל עדכון לנב"ת מספר 329 המבטל את מגבלת ריבית הפריים (על פיה חלקה של הלוואת הפריים לא יעלה על שליש מסך ההלוואה) ומותיר רק את המגבלה הקובעת כי היחס בין חלק ההלוואה לדיור בריבית משתנה, לבין סך ההלוואה, לא יעלה על 66.66%. ההוראה נכנסה לתוקף ביום 17 בינואר 2021 לנוטלי הלוואה חדשה לדיור וביום 28 בפברואר 2021 למחזור הלוואה לדיור.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

שנת יתרת תיק האשראי	שיעור השינוי	במיליוני ש"ח	ב-%
31 בדצמבר 2018	79,944	3.8	
31 בדצמבר 2019	83,746	4.8	
31 בדצמבר 2020	89,594	7.0	

בשנים 2018 ו-2019 חל גידול בהיקף האשראי לדיור. הגידול נמשך ואף התעצם בשנת 2020, בין היתר על רקע ההתעוררות בשוק הנדל"ן כתוצאה מהבשלת פרויקטים של מחיר למשתכן.

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק ההלוואות לדיור נערך מעקב גם על מאפייני התיק ומאפייני האשראי החדש, וביניהם על התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי) ויחס החזר (יחס החזר מוגדר כיחס בין הכנסה החודשית הפנויה ובין החזר החודשי).

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך כל תיק האשראי במיליוני ש"ח	מגזר מט"ח		מגזר צמוד מדד				מגזר לא צמוד				
	ריבית משתנה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		
	שיעור מתיק האשראי במיליוני ש"ח	יתרה במיליוני האשראי ב-ש"ח	שיעור מתיק האשראי במיליוני ש"ח	יתרה במיליוני האשראי ב-ש"ח	שיעור מתיק האשראי במיליוני ש"ח	יתרה במיליוני האשראי ב-ש"ח	שיעור מתיק האשראי במיליוני ש"ח	יתרה במיליוני האשראי ב-ש"ח	שיעור מתיק האשראי במיליוני ש"ח	יתרה במיליוני האשראי ב-ש"ח	
79,944	1.2	959	23.1	18,503	15.8	12,596	41.3	33,038	18.6	14,848	31 בדצמבר 2018
83,746	0.9	732	22.7	19,012	16.1	13,509	41	34,311	19.3	16,182	31 בדצמבר 2019
89,594	0.6	575	21.9	19,658	15.7	14,077	40.6	36,380	21.2	18,904	31 בדצמבר 2020

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל

להלן התפתחות ביצוע האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נושאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חיי הלוואה):

2018		2019		2020		ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי
ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי						
שיעור מביצוע											
באחוזים											
17.1	20.6	18.8	16.7	15.2	16					קבועה - צמודה	
17.2	19.2	18.7	18.5	17.6	19.1					משתנה כל 5 שנים ומעלה - צמודה	
28.1	24.3	29.1	28	29.9	31.2					קבועה - לא צמודה	
5.3	3.2	2.8	3.3	3.9	2.5					משתנה כל 5 שנים ומעלה - לא צמודה	
32	32.4	30.6	33.4	33.4	31.2					משתנה עד 5 שנים - לא צמודה	
0.3	0.2	-	0.1	-	-					משתנה - מט"ח	

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדיור בריבית משתנה במהלך שנת 2020 עמד על 54.0% לעומת כ-55.0% בשנת 2019. הנתונים מתייחסים לכל מסלולי הריבית המשתנה ומגזרי הצמדה השונים לרבות הלוואות בהן הריבית משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה. בנטרול הלוואות בהן שיעור הריבית המשתנה, משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה, אשר הוראת המפקח מחריגה אותה מהגדרת הלוואות בריבית משתנה, שיעור האשראי לדיור בריבית משתנה שהועמד במהלך שנת 2020 הינו 32.2% לעומת 32.6% בשנת 2019.

נתונים המתייחסים לאשראי חדש לדיור בישראל

במהלך שנת 2020 הועמדו הלוואות חדשות לדיור בסך של 17.0 מיליארד ש"ח מכספי הבנק.

ההלוואה הממוצעת שהועמדה על ידי הבנק בשנת 2020 היתה 774 אלפי ש"ח, לעומת 723 אלפי ש"ח בשנת 2019 ו-717 אלפי ש"ח בשנת 2018.

להלן יתרת תיק ההלוואות לדיור והיתרות בפיגור מעל 90 יום פיגור בישראל

	יתרת חוב רשומה		שיעור הסכום בפיגור באחוזים
	סכום בפיגור	במיליוני ש"ח	
31 בדצמבר 2018	862	80,417	1.07
31 בדצמבר 2019	830	84,212	0.99
31 בדצמבר 2020	720	90,228	0.80

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2020, הכוללת את ההפרשה הקבוצתית על הלוואות לדיור הינה 634 מיליון ש"ח המהווה 0.71% מיתרת האשראי לדיור, לעומת יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2019, בסך של 466 מיליון ש"ח המהווה 0.56% מיתרת האשראי לדיור.

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי)

2018		2019		2020		שיעור מימון
ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
באחוזים ^(א)						
17.5	17.2	18.7	19.9	19.8	20.5	מעל 60 ועד 70 כולל
15.5	17.5	19.4	18.2	18.5	20.1	מעל 70 ועד 75 כולל
0.3	0.2	0.2	0.1	0.2	0.2	מעל 75

(א) מסך האשראי החדש לדיור שהעמיד הבנק.

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 31 בדצמבר 2020 עומד על 45.5% לעומת 45.1% בשנת 2019.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל

יחס ההחזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין ההחזר החודשי.

שיעור הלוואות שהועמדו בשנת 2020 בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 במועד אישור האשראי עמד על 0.3% מסך העמדות האשראי החדשות, לעומת 0.5% בשנת 2019.

חישוב זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדיווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפירעון ארוכים מ-25 שנה בישראל

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיור בשנת 2020, בהן מועדי הפירעון על פי חוזי הלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד בממוצע על כ-37.5% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-37.6% במהלך שנת 2019.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת ההחזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

במטרה להתמודד עם הגידול בהיקפי האשראי הפרטי ועם מוטת השליטה הרחבה הנדרשת לניהולו, וכן במטרה ליישם ממשל תאגידי נאות, הורחבו וחוזקו בשנים האחרונות מספר פונקציות, הן בחטיבה הבנקאית המהווה קו הגנה ראשון, והן בחטיבה לניהול סיכונים המהווה קו הגנה שני.

בחטיבה הבנקאית פועלות מזה מספר שנים יחידות ייעודיות ומתמחות, כאשר המרכזיות שבהן:

מרכזי ניהול אשראי וסיכונים - מרכזים את הטיפול בכל בקשות האשראי שהן מעבר לסמכויות הסניפים, תוך יצירת הפרדה בין מנהל הלקוח לגורם המאשר את מתן האשראי; מהווים עוגן מקצועי לאנשי האשראי בסניפים; מנהלים שגרת מעקב ובקרה אשר תוצאותיה משקפות הן לדרג השטח בסניפים והן להנהלת החטיבה.

יחידות גבייה מוקדמת ומרכזי חוב"ב - מרכזים את הטיפול בחובות שבהם קיימת חריגה או אותר פיגור בתשלומים טרום סיווג הלווה כבעייתי, וכן בלקוחות שסווגו כבעייתיים. יחידות אלה מקיימות שירות מקצועי של הליכי טיפול, הסדרים וגבייה, ובכלל זה על ידי הפעלת משרדי עורכי דין חיצוניים.

בחטיבה לניהול סיכונים מבוצעים ניטור ובקרת קו הגנה שני, הכוללים בין היתר: איתור מגמות וסגמנטים בתיק האשראי הפרטי, מעקב אחר טיב הניבוי של המודלים לאמידת סיכון הלווים, בחינת טיבם ושלמותם של נוהלי הבקרה של הגורמים העסקיים, בחינת מדגמים של תיקים פרטניים לפי הצורך ועוד.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך מרכזי בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוונת הניהול השוטף של פעילות זאת. בין העקרונות המרכזיים מתוך מדיניות האשראי הפרטי ניתן למנות: הערכת אומדן סיכון האשראי של כל לווה, ביסוס החלטות החיתום על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות ו/או על בסיס התנהלות החשבון ו/או על בסיס נתונים ממאגר אשראי, קיום מערך סמכויות אשראי מוגדר ומובנה, דגשים על התנהגות עסקית הוגנת (שקיפות ומסירת מידע, התאמה של המוצר לצרכי הלקוח, הוגנות בתמחור, טיפול בתלונות מצד הלקוחות), התאמת האשראי לצרכי הלקוח ויכולותיו וערנות מוגברת להיבטי הציות העלולים לנבוע ממתן האשראי.

בנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, הורחב והוגבר גם הניטור השוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרגטיבית, בין השאר על בסיס סט מדדים פנימי.

מעת לעת וגם בשנת 2020 מעודכן סט המדדים הפנימי, הן ביחס להתפתחויות של התיק בכללותו ("מלאי") והן ביחס לפרופיל סיכון העמדות האשראי החדש, המנוטר באופן שוטף, בתדירות רבעונית לפחות. הפרמטרים שגובשו מתייחסים להיבטים ולמאפיינים רבים המשקפים נקודות מבט מגוונות ומשלימות על סיכון התיק והאשראי החדש. אף שמדובר ב"אורות אדומים" ולא במגבלות (בהגדרתן הפורמאלית), הרי שהם מבטאים את גבולות תיאבון הסיכון הרצוי ברמת תיק האשראי הפרטי. לאור התמשכות המגמות במשק הישראלי ברמת הצריכה הפרטית תחת השפעות משבר הקורונה ובעקבותיה ברמת המינוף של משקי הבית, נמשך גם בשנת 2020 הניטור ההדוק והמוגבר אחר ההתפתחויות בתיק זה.

השפעת משבר הקורונה

התכניות הממשלתיות לסיוע בגין משבר הקורונה תמכו במצבם הכלכלי של משקי הבית. עם זאת, השלכות הצעדים המגבילים והסגרים מכבידים על שוק העבודה ומצב התעסוקה. מניסיון העבר, לפרמטר זה עלולה להיות השפעה שלילית על תיק האשראי למשקי בית.

לאור אופיו המתמשך של המשבר טרם ניתן לאמוד את עוצמת הפגיעה בתיק האשראי לאנשים פרטיים של הבנק.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים.

כמו כן, לאור העלייה ברמת הסיכון, חודדו דגשים בהעמדת אשראי בתקופת המשבר, ומתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות ככל שיידרש.

לצד זאת בוחן הבנק את הדרכים למתן סיוע ללקוחותיו שנקלעו למשבר זמני ואשר להערכת הבנק יצלחו את המשבר. במסגרת זו מובאות בחשבון השפעות המשבר ונעשית בחינה מעמיקה של הלקוחות נוכח המשבר.

למידע נוסף, ראה פרק סיכוני אשראי, [שינויים בתנאי חובת כמסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה](#).

למידע נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכוני אשראי [בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

הוראת ניהול בנקאי תקין - ניהול אשראי צרכני

ביום ה-4 בפברואר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני. ההוראה מרכזת את דרישות הפיקוח על הבנקים מהמערכת הבנקאית בפעילותה מול הלקוחות הצרכניים.

תחילת ההוראה 9 חודשים ממועד פרסומה למעט סעיפים המתייחסים לשיווק אשראי צרכני שייכנסו לתוקפם שלושה חודשים ממועד הפרסום.

לפרוט נוסף בגין הוראה חדשה זו ראה פרק [חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית](#).

הלן התפתחות יתרות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיר)

'יתרת סיכון אשראי במיליוני ש"ח	
44,407	31 בדצמבר 2018
44,387	31 בדצמבר 2019
43,108	31 בדצמבר 2020

להלן התפלגות של סיכון האשׂראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי התקופה הנותרת לפירעון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיר) (א)

31 בדצמבר			
	2019	2020	
	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%
עד שנה	18.6	5,158	17.8
מעל שנה עד 3 שנים	18.0	4,992	19.4
מעל 3 שנים עד 5 שנים	37.8	10,464	35.0
מעל 5 שנים עד 7 שנים	14.9	4,117	14.5
מעל 7 שנים	1.4	385	5.6
ללא תקופת פירעון ^(א)	9.3	2,561	7.7
סך הכל	100.0	27,677	100.0

(א) יתרה זאת כוללת יתרות חובה בחשבונות עובר ושב ויתרות אשׂראי בפיגור.

להלן התפלגות סיכון האשׂראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי גודל החבות ללווה בודד (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיר) (א)

31 בדצמבר				גודל סיכון האשׂראי באלפי ש"ח	
	2019	2020		מ-	עד
	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%		
-	11.6	5,155	12.3	-	25
25	14.7	6,526	15.4	25	50
50	13.4	5,939	14.0	50	75
75	11.8	5,226	12.1	75	100
100	17.5	7,758	17.4	100	150
150	12.3	5,480	11.7	150	200
200	10.4	4,637	9.8	200	300
מעל 300	8.3	3,666	7.3	300	300
סך הכל סיכון אשׂראי כולל	100.0	44,387	100.0	43,108	

להלן התפלגות סיכון האשׂראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי מוצרי אשׂראי עיקריים (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיר) (א)

31 בדצמבר				
	2019	2020		
	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח
יתרות עובר ושב ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשׂראי	14.5	6,454	12.4	5,367
הלוואות לרכישת רכב (ששועבד)	3.1	1,368	2.8	1,201
הלוואות אחרות	44.7	19,855	44.6	19,228
סך הכל סיכון אשׂראי מאזני	62.3	27,677	59.8	25,796
מסגרת עובר ושב לא מנוצלת	14.8	6,564	16.0	6,883
מסגרת כרטיסי אשׂראי לא מנוצלת	22.5	9,971	23.6	10,166
סיכון אשׂראי חוץ מאזני אחר	0.4	175	0.6	263
סך הכל סיכון אשׂראי חוץ מאזני	37.7	16,710	40.2	17,312
סך הכל סיכון אשׂראי כולל	100.0	44,387	100.0	43,108

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק בחלוקה למגזרי הצמדה ובסיסי ריבית (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2020				
סיכון האשראי המאזני	שיעור מהתיק	מט"ח	צמוד	לא צמוד
		במיליוני ש"ח		
ב-%				
24,419	94.7	55	39	24,325
1,377	5.3	13	22	1,342
25,796	100.0	68	61	25,667

31 בדצמבר 2019				
סיכון האשראי המאזני	שיעור מהתיק	מט"ח	צמוד	לא צמוד
		במיליוני ש"ח		
ב-%				
26,302	95.0	60	41	26,201
1,375	5.0	20	29	1,326
27,677	100.0	80	70	27,527

להלן יתרות תיק הנכסים הפיננסיים של האנשים הפרטיים בבנק בעלי סיכון אשראי כולל (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר	
2019	2020
במיליוני ש"ח	
83,167	96,437
56,885	51,625
140,052	148,062
34,227	34,141

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי גובה ההכנסה הקבועה^(א) לחשבון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר			
2019		2020	
במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%
1,852	6.7	2,127	8.2
964	3.5	1,515	5.9
7,959	28.8	6,930	26.9
9,831	35.5	9,317	36.1
8,035	29.0	7,422	28.8
27,677	100.0	25,796	100.0

(א) הכנסה קבועה לחשבון (לפי תעודת זהות) כוללת את הזיכויים הקבועים בחשבון לקוח ובכלל זה משכורת, העברות מבנק/מחשבון אחר, הפקדות מזומן וצקים ועוד. ההכנסה הקבועה החודשית מחושבת על בסיס ממוצע ההכנסה במשך מספר חודשים רצופים, ובנטרול זיכויים חריגים.

(ב) חשבונות לפירעון אשראי הינם חשבונות שהפעילות היחידה המבוצעת בהם הינה פירעון הלוואה בלבד, בעוד שתיק פעילותו השוטפת של הלקוח מרוכזת בבנק אחר.

כאמור לעיל, מדיניות האשראי של הבנק לאנשים פרטיים מבוססת על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות. בהלימה לכך, למעלה מ-90% מהאשראי המאזני הינו בקרב בעלי הכנסה קבועה.

התפלגות סיכון אשראי מאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר		
2019	2020	
במיליוני ש"ח		
27,065	25,156	אשראי לא בעייתי
302	304	אשראי בעייתי לא פגום
310	336	אשראי בעייתי פגום
27,677	25,796	סך הכל סיכון אשראי מאזני
2.2%	2.5%	שיעור סיכון אשראי בעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים
111	136	מחיקות חשבונאיות, נטו
641	776	יתרת הפרשה להפסדי אשראי

למידע נוסף ובכלל זה הנוגע לחובות בעייתיים והוצאות בגין הפסדי אשראי ראה [ביאור 13](#) סיכון אשראי, אשראי לציבור, הפרשה להפסדי אשראי (הנתונים לגבי "פרטי אחר") [ביאור 30](#) מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי. ובפרק החשיפה לסיכונים סעיף [סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק](#).

חשיפת הבנק למימון ממונף

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 נקבע כי מדיניות אשראי של בנק תתייחס, בין היתר, למימון ממונף. הבנק פועל על פי עקרונות ייחודיים במדיניות האשראי לסגמנט זה, ובכלל זה בהיבט של פרמטרים פיננסיים, סמכויות אשראי ועוד.

נכון ליום 31 בדצמבר 2020 מימון ממונף מוגדר על ידי הבנק בהלימה ובהרחבה להוראות בנק ישראל, וכולל הלוואות/לווים/קבוצות לוויים העומדים באחד מהקריטריונים הבאים (ואשר החבות ברוטו בגין כל אחד מהם עולה על 0.5% מהון רוברד 1 של הבנק):

1. אשראי למטרת עסקה הונית שהגדרתו לעניין המגבלה בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 323 כאשר אשראי למימון רכישת אמצעי שליטה או כנגד אמצעי שליטה מוחזקים ללא זכות חזרה נכלל בכל שיעור מימון (גם אם נמוך מהמוגדר בהוראה).
2. מימון לחברות החזקה שכל או עיקר פעילותן הינה החזקה בחברות בנות (וללא פעילות עצמאית משמעותית), שהגדרתן במדיניות הבנק.
3. מימון ללווה, בסגמנטים השונים של ענפי המשק שהוגדרו, המאופייני בערכים חריגים משמעותית של פרמטרים מסוימים ביחס לנורמות בתחום ענף המשק הרלוונטי.

נכון ליום 31 בדצמבר 2020 סך יתרת החבות ברוטו של האשראי הממונף כפי הגדרת הבנק עומד על כ-2.1 מיליארד ש"ח, קיטון של כ-0.1 מיליארד ש"ח מסוף שנה קודמת. הבנק עומד בדרישות הוראות בנק ישראל.

יתרת האשראי המצרפיות ללוויים ממונפים

31 בדצמבר						
2019		2020				
מאזני	חוץ מאזני	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	סך הכל	
במיליוני ש"ח						ענף משק
-	-	320	-	-	520	תעשייה וחרושת
194	20	384	214	214	606	מסחר
311	2	346	313	313	348	תחבורה ואחסנה
629	9	247	638	638	247	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
427	17	80	444	444	80	בינוי ונדל"ן
67	150	-	217	217	-	שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח
280	-	361	280	280	361	אספקת מים, שירותי ביוג, טיפול באשפה ובפסולת ושירותי טיהור
1,908	198	1,738	2,106	2,106	2,162	סך הכל

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכוני אשראי ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

סיכוני שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכוני שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההון של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק כוללים (ראה הרחבה בהמשך):

- א. סיכון הריבית, הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי ריבית חסרת סיכון במטבעות השונים.
- ב. סיכון בסיס (מטבע חוץ ומדד), הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים לשווי ההתחייבויות. זאת לרבות, בגין השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.
- ג. סיכון אשראי סחיר, הנובע מהתנדוטיות במרווחי אשראי הנגזרים מיכולת החזר החוב של מנפיק המכשיר ומשינויים ברמת הסיכון הכוללת של מכשירי חוב סחירים.
- ד. סיכון ההשקעה במניות ובקרנות, הנובע מירידת ערך של ההשקעה במניות או בקרנות או ירידה ברווחים/דיבידנדים המועברים לקבוצה.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכוני השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכוני שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

השפעת משבר הקורונה

משבר הקורונה הינו אירוע משמעותי המשפיע על הפעילות העסקית והכלכלית ומלווה בחוסר וודאות משמעותית לגבי אורכו ומידת השפעתו. השלכות המשבר על הכלכלה העולמית והמקומית וכן על עסקי הבנק עלולות להיות מהותיות.

עם התפשטות נגיף הקורונה, חלה עלייה ברמת התנדוטיות של גורמי הסיכון בשווקים הפיננסיים ונרשמו ירידות ערך משמעותיות בשווקי המניות והאשראי הסחיר, ותנודות חריפות בעקומי הריבית חסרי הסיכון ושערי החליפין. החל מהרבעון השני של השנה התנדוטיות בשווקים התמתנה וחלה התאוששות בשוק ההון. עם זאת חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנדוטיות בשווקים הפיננסיים יכולה להימשך. על רקע המשבר, הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות השליליות באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים. כמו כן, הבנק מבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות ומקפיד, על ניהול סיכונים מוקפד תוך בחינה מתמדת של התפתחות האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

מדיניות ניהול סיכוני השוק

מדיניות ניהול סיכוני השוק מהווה ביטוי לאסטרטגיית ניהול סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכוני השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה. תיאבון הסיכון בא לידי ביטוי במגבלות שנקבעו.

במסגרת המדיניות לניהול סיכוני השוק נקבעו מגבלות דירקטוריון לכל גורם סיכון שוק מהותי. כמו כן, נקבעו מגבלות ברמת מנהלת סיכונים ראשית ומגבלות נוספות משלימות למגבלות אלו. מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים, כגון: שיעורי הריבית, אינפלציה, שערי חליפין, מרווחי אשראי סחיר ומחירי מניות.

ברבעון רביעי 2019 אישר הדירקטוריון את הכללת חשיפות הריבית בגין ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי נכסי תכנית בניהול התיק הבנקאי ומעבר לניהול החשיפות על בסיס שווי הון, ללא שינוי בתיאבון הסיכון. המדידה החדשה נכנסה לתוקף בשנת 2020.

החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה. חברות הבת בחו"ל קובעות מדיניות לניהול סיכוני שוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ומסגרות הסיכון שאושרו בה וכן בהתאם לרגולציה המקומית והסביבה העסקית בה הן פועלות. המידע על מצב החשיפות בפועל בהתאם למסגרות שנקבעו מתקבל מהחברות הבנות ומובא בחשבון בניהול הכולל של החשיפות בקבוצה.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים: התיק הבנקאי והתיק למסחר. הגדרת התיק למסחר נגזרת מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקאות נגזרים בפעילות הסחירה שאינם, בהכרח, לצרכי גידור. הפעילות למסחר מתבצעת בדסקים ייעודיים. הגדרת התיק הבנקאי כוללת את העסקאות אשר אינן כלולות בתיק למסחר.

במטרה לפקח ולבקר אחר יישום מדיניות ניהול סיכוני השוק, מקבל הדירקטוריון לפחות אחת לרבעון דיווח על עיקרי החשיפות לסיכוני שוק אל מול המגבלות שהוקצו, הצפת הסיכונים המרכזיים לפי קווי פעילות, מוצרים ומוקדי סיכון של הקבוצה, ודיווח על אירועים חריגים.

למידע נוסף בנוגע לפעילות לפי תיקים ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

חשיפה לסיכוני שוק הנובעים מההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים מחושב כפי הוראות בנק ישראל על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

בשנת 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מבנק ישראל לפיו, עבור מדידת הלימות ההון, היוון ההתחייבויות לזכויות עובדים יבוצע על פי עקום ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות, כאמור, מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. אישור זה מיתן באופן משמעותי את התנדוטיות של ההון הפיקוחי הנובעת משינויים בריבית ההיוון. תוקף האישור הוארך עד וכולל 31 בדצמבר 2024.

כנגד חלק מההתחייבות האקטוארית, קיימת השקעה ב"נכסי התכנית" שנועדה לשרת מחויבות זו, באמצעות השקעה בנכסים מגוונים ומפוזרים כדוגמת מניות ונכסי חוב. ההשקעה כפופה למגבלות רגולטוריות ומגבלות הנקבעות על ידי הקופות המנהלות את נכסי התכנית.

סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק

א. סיכון הריבית

סיכון הריבית הוא הסיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית והוא נובע ממספר מקורות, כלהלן: סיכון תמחור מחדש (הבדלי עיתוי בתקופות לפירעון ובמועדי התמחור מחדש של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות), סיכון עקום התשואה (תזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה), סיכון בסיס Basis Risk (מתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש) וסיכון אופציונליות (שינוי בעיתוי או בהיקף של תזרים מזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק).

הבנק מנהל את סיכון הריבית והשפעתו על הרווחיות, ההון ושווי הנכסים וההתחייבויות, תחת הנחות שונות של שינויים בריבית, לרבות תרחישים של שינויים קיצוניים בריבית על בסיס תרחישים היסטוריים וסימולציות היפותטיות. בנוסף נעשה שימוש במודל האומד את השינוי בהכנסה המימונית הצפויה, כתוצאה משינויים בריבית ובמרווח העתידי ורגישות של ההון הפיקוחי, הכולל את ההשפעות על ההון וקרן ההון כתוצאה משינוי מיידי בריבית. על מדדים אלה קיימות מגבלות ברמות היררכיה שונות.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות על בסיס מודל סטטיסטי המנסה לחזות את הפירעונות המוקדמים כתלות בריבית. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות אלו בשנים האחרונות.

הכלים לניהול ולגידור החשיפות בתיק הבנקאי הינם מדיניות המחירים, ניהול תיק אגרות-החוב, הנפקת מכשירי חוב, עסקאות חוץ-מאזניות ועוד. כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות, הבנק מגדר כלכלית חלק מסיכוני הריבית באמצעות מכשירים נגזרים. במקרים בהם הבנק בוחר לפעול במתווה של גידור מושלם על פי כללי החשבונאות השינויים בשווי הנגזרים מסווגים לקרן הון בדומה לנכס המגודר. במקרים בהם לא ניתן לגדר בגידור מושלם, או שהבנק בוחר שלא לגדר באמצעות גידור מושלם, השינויים בשווי ההון של הנגזרים מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם. כמו כן, ניהול החשיפות מסתמך, בין היתר, על תחזיות והנחות עבודה לגבי ההתפתחויות הצפויות בשוקי הכספים וההון בארץ ובעולם.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעלייה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים לשינויי ריבית.

ככלל, הרגישות לריבית נמדדת לפחות אחת לחודש, עם מדידות תכופות יותר לצרכי ניהול החשיפות.

ברבעון רביעי 2019 אישר הדירקטוריון את הכללת חשיפות הריבית בגין ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי נכסי התוכנית בניהול התיק הבנקאי ומעבר למדידת החשיפות על בסיס שווי הוגן, ללא שינוי בתיאבון הסיכון. המדידה החדשה נכנסה לתוקף בשנת 2020. מתחילת השנה חל גידול משמעותי בחשיפת השווי ההוגן לשינויים בריבית, וכן נרשמו תנודות בחשיפה בעיקר במחצית הראשונה של השנה על רקע השפעת המשבר והתנודתיות בשוקי ההון.

יובהר כי קיים חוסר וודאות לגבי השלכות של התמשכות מגפת הקורונה והשפעתם על שוקי ההון בארץ ובעולם.

למידע נוסף ראה פרק סיכון הריבית [בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#)

LIBOR

בחודש יולי 2017 הכריזה הרשות להתנהלות פיננסית בבריטניה (FCA) כי תחדל לדרוש מבנקים בפאנל המיצוע של ה-LIBOR (ליבור) לצטט ריביות החל מסוף שנת 2021. בהתאם, המערכת הפיננסית צפויה להפסיק לפרסם את ריביות הליבור ולחידול השימוש בהן, למעט ריבית הליבור הדולרית, אשר תמשיך להתפרסם עד לחודש יוני 2023.

בעקבות ההודעה, גופים רגולטוריים שונים באנגליה, אירופה, יפן וארה"ב הקימו צוותי עבודה ייעודיים לצורך זיהוי ואימוץ עוגנים חדשים להחלפת ריביות הליבור עבור כל אחד מחמשת המטבעות (דולר ארה"ב, אירו, לירה שטרלינג, ין יפני, ופרנק שוויצרי). חלק מן החלופות המובילות מבוססות בשלב זה על ריביות שמשקפות ריבית נטולת סיכון (risk free), בניגוד לריביות הליבור המשקללות גם סיכון אשראי של הבנקים. בהתאם, עשוי המעבר לעוגני ריביות נטולות סיכון לחייב תוספת של מרווח הנגזר מן הסיכון. הפרמטרים לחישוב של אותו מרווח טרם הוגדרו עבור כל סוגי המוצרים הקיימים בשוק. נכון להיום, גובשו עוגנים לתקופות של יום אחד בלבד (overnight) ולא ברור עדיין, האם העוגנים החדשים יכללו מגוון רחב של תקופות מימון (כמו ריבית הליבור), כיצד יבוצע הפרסום של ריביות מעבר ליום, באילו מועדים ובאילו אמצעים וכיצד תבוצע המרה של שיעורי הריבית, ביחס לעסקאות קיימות מסוגים שונים על בסיס הליבור.

חלק מן הגופים הרגולטוריים כבר יצאו בהנחיות אופרטיביות כלפי שחקני השוק המקומיים, בדרישה להגביר את השימוש בבסיסי הריבית החדשים, מתוך כוונה לבסס שוק סחיר בבסיסי ריבית אלו.

ביום 23 באוקטובר 2020 פרסם האיגוד הבינ"ל לנגזרים (ISDA) פרוטוקול ונספח לטובת הגדרת פרמטרים לצורך עדכון בסיס הריבית ולביצוע התאמות במקרה של הפסקת פרסום הליבור ביחס לעסקאות בנגזרים (בין OTC או בסליקה מרכזית). שני המסמכים מאפשרים בכפוף לאישור הפרוטוקול או החלה בילטרלית של הנספח על ידי שני הצדדים לעסקה, את החלת תנאי הנספח הן ביחס לעסקאות שיבוצעו ממועד זה ואילך והן ביחס לעסקאות נגזרים OTC שיהיו בתוקף נכון לאותו מועד. הבנק חתם על הפרוטוקול מתוך כוונה להחיל את תנאיו על העסקאות הרלוונטיות.

במסגרת היערכות לשינוי הצפוי הקים הבנק צוות בהובלת ראש חטיבת שוקי ההון אשר עוקב אחר פרסומים בחו"ל ובישראל ואחר הנחיות רגולטוריות בקשר לרפורמה ואחראי לגיבוש ויישום תכנית הפעולה להפסקת השימוש בליבור והמעבר למדדי ריבית חלופיים. במסגרת היערכות, הבנק ביצע מיפוי של חשיפות ומוצרים רלוונטיים, בחן סיכונים הכרוכים בהחלפת ריביות הליבור וגיבש להם מענה, אפיין את השינויים הנדרשים במערכות הבנק לצורך ביצוע המעבר לעוגנים החדשים ועוד.

הבנק שלח גילוי ללקוחות רלוונטיים לגבי הרפורמה, לצד פרסום קובץ שאלות ותשובות באתר הבנק (<https://www.leumi.co.il/Articles/46370>) במטרה ליידע את לקוחותיו בשינויים הצפויים. כחלק מאותה היערכות, הבנק בוחן קיומו של מנגנון, במסגרת הטפסים הסטנדרטיים השונים של הבנק, המתיר לבנק, בנסיבות מוגדרות מראש, לבצע החלפה של ריבית הליבור בעוגני ריבית חלופיים לאחר שתתגבש וודאות בשווקים הפיננסיים לגבי העוגנים החלופיים המקובלים ובכפוף להנחיות בנק ישראל, ומבצע עדכונים בטפסיו במידת הצורך.

למעבר לעוגנים חדשים עלולה להיות השפעה על השווי של מוצרים שונים, כגון: נגזרי ריבית, אגרות חוב, אשראים ועוד וכתוצאה מכך השפעה על רווחי התאגיד הבנקאי ועל חשיפותיו. בהתאם להערכות שביצע הבנק, לא קיימת לבנק חשיפה מאזנית מהותית בגין חוזי המוצרים, המתבססים על הליבור הנמשכים מעבר לשנת 2021. בבנק קיימת חשיפה לריבית הליבור במסגרת פעילות בעסקאות נגזרים המעוגנת, בין תחת הסכמי ISDA (שכאמור צפויים להיות מטופלים בהתאם להנחיות של ISDA) ובין תחת הסדרים אחרים שהחשיפה בגינם אינה מהותית.

השלכות חשבונאיות

להפסקת השימוש בליבור כאמור והמעבר למדדי ריבית חלופיים צפויות להיות השפעות חשבונאיות שונות במספר תחומים, אשר הינם, בין היתר:

- חשבונאות גידור - הבנק בחן את השלכות השינוי על קשרי הגידור הקיימים, התיעוד שבוצע בגינם והרחבתו לצורך שילוב השינויים שבוצעו.

- הסכמי חוב (debt modification) - הסכמי חוב שלא כוללים התייחסות ל-fallback עשויים לחייב ביצוע תיקונים (modification) להסכמים אלו. הבנק יידרש לבחון האם תיקונים אלו יטופלו כגרעיה של החוזים הקיימים והכרה לראשונה בחוזים החדשים כאשר ההפרש יוכר בדוח רווח והפסד או לחילופין כהמשך (continuation) של החוזים הקיימים באמצעות עדכון שיעור הריבית האפקטיבית.
 - שיעורי הויון - מעבר למדדי ריבית חלופיים עשוי להביא לשינויים בשיעורי הויון ובעקומי הפורוורד המשמשים כנתון (input) במודלים שונים לצורך הערכה (valuation) של נכסים והתחייבויות שונים, כגון: מכשירים פיננסיים, חכרות, נגזרים, ירידות ערך לנכסים לא פיננסיים. הבנק עדכן את שיעורי ריבית הויון עבור עסקאות שנשלקות בסליקה מרכזית. השפעת השינוי בשווי ההוגן שנבע מעדכון הריבית להויון אינה מהותית.
 - מדרג השווי ההוגן - חלק ממדדי הריבית החלופיים (כדוגמת שיעור ה-SOFR) חדשים יחסית. על כן, צפוי כי חוזים המתייחסים למדדי הריבית החלופיים הללו יסווגו ברמה 2 או 3 במדרג השווי ההוגן.
- הבנק ביצע מיפוי של חשיפות ומוצרים רלוונטיים, ובחן את השינויים הנדרשים במערכות התשתית. הבנק ממשיך את היערכותו לשינוי.

מידע כמותי על סיכון ריבית - ניתוח רגישות
שווי הוגן נטו מותאם^(א) של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר					
2019			2020		
שקל	מט"ח	סך הכל	שקל	מט"ח	סך הכל
במיליוני ש"ח					
18,586	(1,526)	20,112	17,971	(1,901)	19,872
שווי הוגן נטו מותאם ^(א)					
16,840	(1,576)	18,416	15,811	(2,187)	17,998
מזה: תיק בנקאי					

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

למידע נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 33.א](#).

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על שווי הוגן נטו מותאם^(א) על הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר					
2019			2020		
שקל	מט"ח	סך הכל*	שקל	מט"ח	סך הכל*
במיליוני ש"ח					
<u>שינויים מקבילים</u>					
1,685	197	1,488	430	(178)	608
עלייה במקביל 1%					
1,693	192	1,501	498	(129)	627
מזה: תיק בנקאי					
(2,283)	(280)	(2,003)	(1,064)	(8)	(1,056)
ירידה במקביל של 1%					
(2,337)	(306)	(2,031)	(1,035)	47	(1,082)
מזה: תיק בנקאי					
<u>שינויים לא מקבילים</u>					
667	19	648	287	(59)	346
התלכה ^(ב)					
(567)	(98)	(469)	(509)	(142)	(367)
השטחה ^(ג)					
267	(49)	316	(154)	(193)	39
עליית ריבית בטווח הקצר					
(287)	53	(340)	166	221	(55)
ירידת ריבית בטווח הקצר					

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

(ב) התלכה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.

(ג) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

* לאחר השפעות מקזזות.

הערה: בטבלה זו מוצג השינוי בשווי הוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצוין בכל שיעורי הריבית ככל מגזרי ההצמדה.

- הפער בין החשיפה לשינויים בריבית כפי שמדווח בטבלה לעיל לבין זו המשתקפת בגילוי המפורט לפי תקופות [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#) נובע מכך שהחשיפה לריבית בטבלה לעיל, הינה בתרחיש שינוי מלא של 1% בעקום, המושפע באופן שונה ממודלים וקמירות העקום.
- הפער בין החשיפה לשינויים בריבית כפי שמדווח בטבלה לעיל לבין החשיפה המוצגת [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#) נובע מטיפול שונה בהתחייבויות לפנסיה.
- חשיפת השווי ההוגן לעלייה של 1% מסתכמת בכ-0.4 מיליארד ש"ח. בשנה האחרונה חל קיטון של כ-1.3 מיליארד ש"ח אשר נובע מהפעילות העסקית שהתבטאה בהארכת מח"מ הנכסים.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

31 בדצמבר					
2019			2020		
הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל*	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל*
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
1,155	184	971	1,540	320	1,220
עלייה במקביל של 1%					
1,183	209	974	1,566	395	1,171
מזה: תיק בנקאי					
(1,078)	(136)	(942)	(1,561)	(415)	(1,146)
ירידה במקביל של 1%					
(1,077)	(209)	(868)	(1,594)	(397)	(1,197)
מזה: תיק בנקאי					

* לאחר השפעות מקזוזת.

החל מדצמבר 2020 בנק לאומי עבר לנהל את רגישות הרווח החשבונאי לפי מודל הנותן מענה לסביבת הריבית הנמוכה, לרבות התחשבות ברצפות ריבית תוך בידול בין סוגי הלקוחות וכן שימוש בהנחות שונות בתרחישי עלייה וירידת ריבית לגבי מעבר יתרות בין העו"ש והפיקדונות מספרי ההשוואה לדצמבר 2019 הוצגו מחדש בהתאמה למודל זה.

חשיפת ההון לעלייה/ירידה מיידית בריבית (לפני השפעת המס)

חשיפה במט"ח			חשיפה במט"י		
ליום 31 בדצמבר 2020					
לעלייה של 0.1%	לירידה של 1%	לעלייה של 1%	לעלייה של 0.1%	לירידה של 1%	לעלייה של 1%
במיליוני ש"ח					
(70)	539	(766)	157	(1,884)	1,377
חשיפת ההון לעלייה/ירידה מיידית בריבית ^(א)					
ליום 31 בדצמבר 2019					
לעלייה של 0.1%	לירידה של 1%	לעלייה של 1%	לעלייה של 0.1%	לירידה של 1%	לעלייה של 1%
במיליוני ש"ח					
(59)	529	(574)	228	(2,590)	2,060
חשיפת ההון לעלייה/ירידה מיידית בריבית ^(א)					

(א) מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטוארית לעובדים ואינה לוקחת בחשבון את האישור הפרטני שהתקבל מבנק ישראל, עבור מדידת הלימות ההון, לפיו היוון ההתחייבויות לזכויות עובדים יבוצע על פי עקום ממוצע נע של שמונה רבעונים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התכנית לשינויים בריבית.

במהלך שנת 2020 עמדה הקבוצה ככל מגבלות החשיפה לריבית שקבע הדירקטוריון.

למידע נוסף ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#)

ב. סיכון בסיס (מטבע חוץ ומדד)

סיכון בסיס הצמדה הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב הפרש שבין שווי הנכסים לשווי התחייבויות. זאת לרבות, בגין השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

לאומי פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, פורוורד ואופציות הן עבור לקוחותיו והן עבור פעילות הנוסטר. נגזרים בתיק הבנקאי מבוצעים בעיקר על מנת לגדר כלכלית את הפעילות המאזנית. עם זאת, על פי הכללים החשבונאיים הם אינם נחשבים כגידור מושלם ולכן יוצרים השפעה על הרווח וההפסד החשבונאי, כתוצאה מהשוני ברישום החשבונאי בין הנכסים וההתחייבויות המאזניים לבין הנגזרים. השפעה זו מנוהלת, מנוטרת ומדווחת במסגרת ועדות ההשקעה וניהול נכסים והתחייבויות.

חשיפת בסיס ההצמדה מנוהלת תחת מגבלות דירקטוריון.

החשיפה הכלכלית בפועל ברמת הקבוצה, הנתונים מוצגים כמונחים של אחוז מהון החשבונאי

המצב בפועל		
31 בדצמבר		
2019	2020	
באחוזים		
(26.3)	(38.7)	לא צמוד
25.2	37.4	צמוד מדד ^(א)
1.1	1.3	מטבע חוץ

(א) החשיפה אינה מביאה בחשבון את השפעת רצפות מדד על ההון המושקע במגזר.

במהלך שנת 2020 שיעור ההון המושקע בממוצע על פני השנה במגזר הצמוד למדד היה כ-26.3%, שיעור זה נע במהלך השנה בין עודף של 4.7% ל-42.7% מההון החשבונאי. למגזר המט"ח נותב הון בשיעור נמוך יחסית ולכן ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח אינה מהותית.

למידע כמותי נוסף בנוגע ליתרות בבסיסי ההצמדה ראה [כיאור 31](#).

הרגישות לשינויים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים ליום 31 בדצמבר 2020. המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על הון הבנק וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוץ מאזניים

דולר	אירו	ליש"ט	פר"ש	יין	
במיליוני ש"ח					
133	(30)	(11)	-	(2)	עלייה של 10% בשע"ח
(61)	19	9	-	-	ירידה של 10% בשע"ח

הרגישות לשינויים במדד ליום 31 בדצמבר 2020. המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על הון הבנק וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוץ מאזניים

השפעת השינויים על הון הבנק	
במיליוני ש"ח	
425	עלייה של 3% במדד
(525)	ירידה של 3% במדד

ג. סיכון השקעה במניות ובקרנות

הבנק הגדיר מדיניות השקעה של הקבוצה, לרבות קביעת מגבלות הן להיקף ההשקעה הכולל והן לחברה בודדת, תמהיל ההשקעות ורמות הסיכון השונות בין סוגי ההשקעות.

החשיפה של ההשקעה במניות וקרנות בתיק הבנקאי

יתרה מאזנית ושווי הוגן		
31 בדצמבר		
2019	2020	
במיליוני ש"ח		
2,395	2,769	מניות וקרנות סחירות בתיק שאינו למסחר
1,317	1,566	מניות לא סחירות בתיק שאינו למסחר
3,712	4,335	סך הכל

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכון מחיר מניות ראה פרק סיכון מניות [בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכונים שוק ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

סיכון נזילות ומימון

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות (LCR Liquidity Coverage Ratio), תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", נקבע כי על הבנק להיות בעל מלאי מספק של נכסים נזילים באיכות גבוהה, שיכול לתת מענה לצורכי הנזילות באופן של 30 ימים בתרחיש קיצון משולב הגלום בהוראה.

החל מיום 1 בינואר 2017 יחס כיסוי הנזילות המזערי שהבנק והקבוצה נדרשים לעמוד בו הינו 100%.

טיוטת הוראה לחישוב יחס מימון יציב (NSFR)

בתאריך 4 במרס 2020 פרסם בנק ישראל טיוטת הוראה "יחס מימון יציב (NSFR)" 222 - הוראה זו מתבססת על פרסום של ועדת באזל. יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. יישום ההוראה נקבע ל-1 ביולי 2021, בנוסף נדרשו הבנקים במערכת לבצע QIS על נתוני 31 בדצמבר 2019 עד לסוף שנת 2020.

לפי ה-QIS שביצע הבנק על נתוני 31 בדצמבר 2019, הבנק יעמוד ברף הרגולטורי (100%) שנדרש ליישום ההוראה. הבנק נערך ליישום ההוראה בהתאם להנחיית בנק ישראל.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

השפעת משבר הקורונה

עם התפשטות נגיף הקורונה, חלה עלייה ברמת התנדותיות של גורמי הסיכון בשווקים הפיננסיים ונרשמו ירידות ערך משמעותיות בשווקי המניות והאשראי הסחיר, ותנודות חריפות בעקומי הריבית חסרי הסיכון ושערי החליפין. החל מהרבעון השני של השנה התנדותיות בשווקים התמתנה וחלה התאוששות בשוק ההון. עם זאת חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנדותיות בשווקים הפיננסיים יכולה להימשך. במהלך הרבעון הרביעי לא חל שינוי מהותי ביחס כיסוי הנזילות. לכל אורך התקופה הנסקרת יחס ה-LCR במט"ח ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית.

יחס כיסוי הנזילות של התאגיד הבנקאי (המודל הרגולטורי) מחושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

ליום 31 בדצמבר		
2020	2019	
באחוזים		
א. בנתוני המאוחד		
137	123	יחס כיסוי הנזילות
100	100	יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי		
136	121	יחס כיסוי הנזילות
100	100	יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים

לבנק קיימת תכנית מגירה לטיפול במשבר נזילות אשר כוללת מערכת נורות אזהרה אשר יכולות להעיד על שינוי במצב הנזילות של הבנק. בהופעת סימני אזהרה יתכנס פורום ייעודי במטרה להעריך את המצב ולבחון את הצורך בהפעלת התכנית בהתאם לרמת החומרה. התכנית כוללת צעדים אופרטיביים מפורטים הנוגעים בין היתר בסדרי המימוש של הנכסים, מדיניות הטיפול בלקוחות ומערכות הדיווח לכל הגורמים העסקיים, לדירקטוריון ולבנק ישראל.

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכון הנזילות ראה פרק [סיכון הנזילות בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020 וביאור 32](#).

סיכון מימון הוא הסיכון לכניית מבנה מקורות לא מספיק יציב בטווח הארוך באופן שאינו משרת את השימושים המתוכננים.

הבנק מנהל לאורך שנים תשתית רחבה ומגוונת של מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים. בנוסף, הבנק מממן את פעילותו באמצעות פיקדונות מלקוחות מסחריים ועסקיים וכן באמצעות הנפקות של כתבי התחייבויות. ניהול המקורות מבוצע באופן שוטף ובנפרד, בשקלים ובמט"ח. כ-28% מפיקדונות הציבור מגויסים במט"ח. לבנק מגוון רחב של מקורות במט"ח מלקוחות תושבי חוץ, לקוחות מקומיים קמעונאיים, עסקיים ופיננסיים. בשנה האחרונה חל גידול בפיקדונות הלא פיננסיים במט"ח. עודף הפיקדונות על האשראי במט"ח מושקע בנכסים נזילים ועסקאות החלף לטווחים קצרים. המקורות של שלוחות חו"ל מושקעים באשראי ובנכסים נזילים, בעיקר באג"ח ברמת סיכון נמוכה. בפיקדונות הקמעונאיים בשקלים נרשמה, בעיקר במחצית הראשונה של שנת 2020 עלייה משמעותית בהיקף הפיקדונות. במהלך תקופת הדיווח חל קיטון בהיקף אגרות החוב, שטרי התחייבות וכתבי ההתחייבות הנדחים בסכום נטו של 3.5 מיליארד ש"ח.

ריכוזיות מקורות המימון מנוהלת ומנוטרת באמצעות אינדיקטורים ומודלים לניהול הסיכון. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוזם תחת מספר קטגוריות: גודל וסוג לקוח, מפקיד בודד, אורך חיי ההפקדה והתנהגות מאפיינת לאורך זמן. הניהול השוטף של מבנה המקורות כולל התוויה של מדיניות לגבי גיוון המקורות ותקופות המימון. ריכוזיות המקורות מבוקרת ומנוהלת במסגרת ניהול סיכונים הנזילות בבנק. מדידה שוטפת יומית של מדדי הנזילות, יחס כיסוי מזערי ומעקב אחר נורות אזהרה מאפשרים ניהול דינמי ומעקב אחר מקורות יציבים ומגוונים, שליטה ופיקוח על מצב הנזילות והתפתחות מגמות.

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכון מימון ראה פרק [מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

מצב ההצמדה, התקופות לפירעון ומצב הנזילות

א. מצב ההצמדה

להלן תמצית מצב מאזני ההצמדה, כפי שעולה מביאור 31

31 בדצמבר					
2019			2020		
מטבע חוץ ^(ב)	צמוד מדד	לא צמוד	מטבע חוץ ^(ב)	צמוד מדד	לא צמוד
במיליוני ש"ח					
125,080	47,018	308,527	143,244	48,412	383,169
127,698	44,602	280,548	145,996	33,317	366,913
^(א) (2,618)	2,416	27,979	^(א) (2,752)	15,095	16,256

(א) כולל עסקאות עתידיות ואופציות.

(ב) כולל צמוד מטבע חוץ.

(ג) עודף ההתחייבויות במט"ח נובע בעיקר מעסקת חיסוי כנגד חשיפת המס בנין ההשקעות בשלוחות הבנק בחו"ל, השקעה במניות וקרנות המסווגות כפריט לא כספי.

הניהול והדיווח השוטף של חשיפת הבנק לסיכונים בסיס מתבצעים על פי הגישה הכלכלית הכוללת התאמות ותוספות לגישה החשבונאית המוצגת לעיל. החשיפה בבסיס המחושבת על פי הגישה הכלכלית מפורטת בפרק [חשיפה לסיכונים](#) [ודרכי ניהולם](#).

בשנת 2020 חל גידול בסך כ-70 מיליארד ש"ח בהיקף פיקדונות הציבור (כולל כתבי התחייבות נדחים ושטרי הון). בהיקף האשראי לציבור חל גידול של כ-13 מיליארד ש"ח, בהשקעות באגרות חוב נרשם גידול של כ-7 מיליארד ש"ח ובהפקדות בבנקים, נטו, גידול בסך כ-51 מיליארד ש"ח.

ב. התקופות לפירעון

בשנת 2020 התאפיין הבנק ברמת נזילות גבוהה בשקלים, זאת לאור גידול ניכר בפיקדונות הציבור, בחלקו בעקבות מעבר משוק ההון לפיקדונות על רקע משבר הקורונה וכתוצאה ממדיניות מכוונת של הבנק בגיוס מקורות יציבים ומגוונים, באמצעות גיוס פיקדונות ממספר גדול של לקוחות לטווחי זמן שונים ובכלל זה לתקופות ארוכות. נציין כי, לאור סביבת הריבית הנמוכה אנו עדים לגידול ביתרות בחשבונות העו"ש ובחלקו מסך פיקדונות הציבור.

כ-35% מסך נכסי הבנק מופקדים לתקופות קצרות בבנקים ומושקעים בניירות ערך סחירים, בעיקר באגרות חוב ממשלתיות.

בשנת 2020 הבנק עמד בכל מגבלות הנזילות בתרחישים השונים. זאת, בהתאם למדיניות שמטרתה להבטיח עמידות גם בתרחישי לחץ קיצוניים תיאורטיים.

להלן תזרים מזומנים עתידי של הנכסים וההתחייבויות לפי תקופות לפירעון ולפי בסיס הצמדה (כולל מכשירים נגזרים ולא כולל פריטים לא כספיים) (פירוט נוסף ראה [ביאור 32](#))

על פי הוראות בנק ישראל תזרימי המזומנים בגין התחייבויות בעלת מספר מועדי פירעון ימוינו בהתאם להערכת ההנהלה על פי שיקול דעתה או מועד הפירעון החוזי המוקדם ביותר.

על פי חוזר בנק ישראל מספטמבר 2013, תאגיד בנקאי נדרש להציג את תזרימי המזומנים בגין נכסים והתחייבויות בהבחנה בין מטבע ישראלי (לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח) לבין מטבע חוץ. בנוסף, תזרימי המזומנים בגין מכשירים נגזרים המסולקים, נטו, יסווגו למטבע ישראלי או למט"ח בהתאם למטבע בו יתבצע הסילוק. אין לדווח על סכומים חוץ מאזניים של מכשירים נגזרים אלו.

עודף נכסים על התחייבויות*

ליום 31 בדצמבר 2020		
מטבע ישראלי	מטבע חוץ	סך הכל
התקופה שנותרה עד לפירעון:		
במיליוני ש"ח		
(109,034)	(69,243)	(178,277)
עד חודש		
(5,611)	24,046	18,435
מחודש ועד שנה		
79,778	27,819	107,597
משנה ועד 5 שנים		
51,556	7,430	58,986
מ-5 ועד 10 שנים		
56,448	13,627	70,075
מעל 10 שנים		
955	1,183	2,138
ללא מועד פירעון		
74,092	4,862	78,954
סך הכל		

ליום 31 בדצמבר 2019		
מטבע ישראלי	מטבע חוץ	סך הכל
התקופה שנותרה עד לפירעון:		
במיליוני ש"ח		
(99,115)	(56,425)	(155,540)
עד חודש		
6,548	5,981	12,529
מחודש ועד שנה		
69,677	33,276	102,953
משנה ועד 5 שנים		
41,815	11,864	53,679
מ-5 ועד 10 שנים		
48,180	9,016	57,196
מעל 10 שנים		
1,615	2,166	3,781
ללא מועד פירעון		
68,720	5,878	74,598
סך הכל		

* בקיזוז עודף (חוסר) יתרות בגין מכשירים נגזרים.

למידע בנוגע לתיאור עיקרי המדיניות, אמצעי הפיקוח ומימוש המדיניות, והמגבלות הנהוגות בניהול סיכוני השוק, ובכלל זה סיכוני הבסיס והנזילות, ראה פרק [סיכוני שוק](#).

מצב הנזילות וגיוס מקורות

מצב הנזילות וגיוס מקורות בבנק

בשנת 2020 חל גידול בעודפי הנזילות של המערכת הבנקאית בישראל. לצורך ספיגת העודפים מקיים בנק ישראל מדי יום, שבוע ותקופת נזילות מרכזים מוניטאריים.

הגידול בעודפי הנזילות במערכת הבנקאית נבע בעיקר בשל תכניות הסיוע של הממשלה ובנק ישראל בעקבות משבר הקורונה (רכישות אג"ח ממשלתי וקונצרני, ביצוע ריפו מול לקוחות מוסדיים, מתן הלוואות לטווח ארוך למערכת הבנקאית לטובת העמדת אשראי לעסקים קטנים, הגדלת קצבאות ביטוח לאומי ומענקי סיוע למגזר הפרטי והעסקי). בנוסף במהלך שנת 2020 רכש בנק ישראל מט"ח בסך כולל של כ-21.2 מיליארד דולר. גם לצעד זה השפעה מרחיבה על עודפי הנזילות השקליים במערכת הבנקאית.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק ממשיך להצביע על נזילות גבוהה, כתוצאה ממדיניות מכוונת לגיוס מקורות יציבים ומגוונים, תוך דגש על גיוס מקורות ממספר גדול של לקוחות, מגזרי לקוחות שונים, לטווחי זמן שונים ובמטבעות שונים.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

היקף יתרות המערכת הבנקאית (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) בבנק ישראל לסוף דצמבר 2020 עמד על כ-419 מיליארד ש"ח, לעומת כ-240 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2019.

היקף יתרות לאומי (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) בבנק ישראל לסוף דצמבר 2020 עמד על כ-123 מיליארד ש"ח, לעומת כ-61 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2019.

יתרת המזומנים ופיקדונות בבנקים נטו הסתכמה ליום 31 בדצמבר 2020 בכ-121 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-70 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2019.

כמו כן, לבנק תיק ניירות ערך בהיקף של כ-88 מיליארד ש"ח, המושקע בעיקר באגרות חוב ממשלת ישראל, אגרות חוב של ממשלות זרות, ואג"ח של בנקים בחו"ל. זאת בהשוואה ליתרה בסך כ-81 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2019.

במהלך תקופת הדוח עלה היקף הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בכ-27 מיליארד ש"ח והסתכם לסך של 842 מיליארד ש"ח.

יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות הסתכמה ב-31 בדצמבר 2020 בסך 32,384 מיליון ש"ח.

המגבלות הרגולטוריות העיקריות על העברת אמצעים נזילים או הון פיקוחי בין חברות הקבוצה בארץ ובחו"ל

1. בנק ישראל אינו מגביל הפקדה של פיקדונות על ידי הבנק בחברות הקבוצה בארץ ובחו"ל, אולם הטיל מגבלות על השקעות בהון ובכתבי התחייבות בחברות בחו"ל על ידי הבנק. לכל הגדלת השקעה או ירידה בהחזקה בכל סוג של אמצעי שליטה אל מתחת ל-80% נדרש אישור מראש של בנק ישראל.

2. שלוחת ארה"ב - הוראות הרשויות בארה"ב מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות מסוג כלשהו כלפי חברות קשורות. השיעור המירבי של החשיפה לחברה קשורה הוא 10% מהון הבנק בארה"ב, וכלפי הקבוצה עליה נמנה הבנק בארה"ב, השיעור המירבי הינו 20% מהונו.

3. שלוחת אנגליה - הוראות הרשויות בבריטניה מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות מסוג כלשהו כלפי חברות קשורות. השיעור המירבי של החשיפה של הבנק בבריטניה כלפי חברות הקבוצה (למעט בנק לאומי לישראל בע"מ) הינו 25% מהון הבנק באנגליה. בהתאם לאישור שהתקבל מהרגולטור בבריטניה (waiver), רשאית חברת הבת באנגליה להגדיל את חשיפתה כלפי בנק לאומי לישראל בע"מ לשיעור של 100% מהון הבנק באנגליה.

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

תפיסת ניהול הסיכון הינה בהלימה לאסטרטגית קבוצת לאומי, מהווה בסיס להגדרת סובלנות הסיכון, לאופן ניהול הסיכון והמשל התאגידי ולקביעת המיקוד והדגשים בתהליכי ניהול הסיכונים התפעוליים, ומאפשרת ניהול סיכונים מושכל וממוקד תוך תעדוף משימות ומשאבים.

ההון הרגולטורי הנדרש בגין סיכונים תפעוליים מחושב על בסיס הגישה הסטנדרטית בהוראות מדידת הלימות ההון של הפיקוח על הבנקים.

לשם הקטנת נזקים אפשריים בעת התממשות הסיכון, קבוצת לאומי רוכשת מערך ביטוחי המכסה מגוון סיכונים תפעוליים וכולל, בין היתר, פוליסת ביטוח בנקאית, פוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה ופוליסת ביטוח סייבר.

השפעת משבר הקורונה

משבר הקורונה הינו אירוע משמעותי המשבש את הפעילות העסקית והכלכלית ומלווה בחוסר וודאות לגבי אורכו ומידת השפעתו. השלכות המשבר על הכלכלה העולמית והמקומית וכן על עסקי הבנק עלולות להיות מהותיות.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות השליליות באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים כמו כן, הבנק מבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות ומקפיד, לאורך כל תקופת המשבר, על ניהול סיכונים תוך בחינה מתמדת של האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש וזאת בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 355 בנושא ניהול המשכיות עסקית ומדיניות הבנק בנושא זה.

בוצעו התאמות בתהליכי עבודה והבקרה אשר נבחנו בשיתוף כלל הגורמים הרלבנטיים ובכללם: המשכיות עסקית, גורמים עסקיים, ניהול סיכונים, אבטחת מידע, ציות וייעוץ משפטי.

במטרה לוודא כי החשיפה נשארת בגבולות סובלנות הסיכון נקבעו בקורות עסקיות, תהליכיות ומיכוניות המגדרות את הסיכונים. מאחר שמדובר בתצורת עבודה דינמית המשתנה מעת לעת מתקיים תהליך שוטף לבחינת השינויים הנדרשים בתהליכי העבודה והתאמתם לסובלנות הסיכון.

מבנה הממשל התאגידי

בנוסף למידע אודות מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק המתואר בפרק "מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו", להלן מידע נוסף בנוגע לניהול הסיכון התפעולי:

קו הגנה ראשון - הנהלות קווי העסקים, יחידות התמך ולאומי טכנולוגיות נושאות באחריות לניהול הסיכונים התפעוליים שבתחומי אחריותם, הן באופן שוטף והן במסגרת פרויקטים ומוצרים חדשים.

קו הגנה שני - אגף סיכונים תפעוליים, IT וסייבר בחטיבה לניהול סיכונים אחראי ומוביל את תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים, תוך גיבוש המלצות למדיניות ולסובלנות הסיכון, פיתוח מתודולוגיות וכן אחריות מקצועית, הנחיה ואתגור (בכפוף למהותיות) של קו ההגנה הראשון בתהליך ניהול הסיכונים.

קו ההגנה השלישי - ביקורת פנימית. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים, והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך ידוא יישום הנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

ועדות הנהלה ודירקטוריון - אחת לרבעון מתקיים דיון על החשיפות המהותיות לסיכונים תפעוליים. מדיניות ניהול סיכונים תפעוליים מובאת לדיון ואישור הדירקטוריון מדי שנה.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מעגנת עקרונות, קווים מנחים ומסגרת לניהול הסיכון התפעולי בלאומי, ובכלל זה: ניהול סיכון מוכוון ומותאם לפעילות קווי העסקים ומיקוד בסיכונים בעלי פוטנציאל להשלכה משמעותית.

במטרה לאפשר לדירקטוריון ולהנהלה ממשל תאגידי הולם, הוגדרה סובלנות לסיכון התפעולי אשר באה לידי ביטוי באמצעות מגבלות כמותיות והצהרות איכותיות.

פרופיל הסיכון התפעולי מנוטר תקופתית ומדווח מדי רבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון, כבסיס לקבלת החלטות.

הבנק מעדכן את מפת הסיכונים התפעוליים באופן מתמשך. העדכון מתבצע על ידי יחידות הקו הראשון תוך הכוונה, אתגור וסיוע של החטיבה לניהול סיכונים. התהליך כולל זיהוי הסיכונים, הערכתם (איכותית וכמותית) והמלצות למזעורם (תכניות הפחתה). כמו כן, קיימת מערכת התומכת בדיווח סיכונים, תיעוד בקרות, תכניות מזעור ואירועי כשל.

הבנק מנהל סיכונים בפרויקטים ומוצרים חדשים מהותיים על בסיס מתודולוגיה הכוללת זיהוי סיכונים והיערכות למזעורם וזאת במטרה לעמוד ביעדים העסקיים והתפעוליים של לאומי.

מאחר והסיכונים התפעוליים הינם חוצי ארגון ופעילויות, החטיבה לניהול סיכונים פועלת להטמעת תרבות ניהול סיכונים מתקדמת ובכלל זה דיווח וטיפול באירועים וביצוע הפקות לקחים.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

סיכון אבטחת מידע וסייבר

לאומי ממשיך לקדם מתן שירותים פיננסיים באמצעות פלטפורמות דיגיטליות ומרחיב את השימוש בטכנולוגיות מתקדמות. כפועל יוצא, המרחב לתקיפות סייבר והחשיפה של לאומי להתממשות סיכוני סייבר גדלים בהתאמה.

מרחב הסייבר מתאפיין בחוסר וודאות ובדינמיות גבוהה של סוגי ההתקפות, היקפן ועוצמתן. התממשות של אירוע סייבר עלולה לגרום לנזקים כספיים, לגניבת מידע בנקאי רגיש, לשיבוש הפעילות והרציפות התפקודית ואף לפגיעה במוניטין הבנק.

ניהול הסיכון והגנת הסייבר מיושמים תוך השקעת משאבים רבים. המשאבים מושקעים באופן דיפרנציאלי ובהלימה לאסטרטגיה העסקית, סובלנות הסיכון ולאיומים המתפתחים במרחב הסייבר.

משבר הקורונה הוביל לעלייה משמעותית בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. מאפייני התקיפה מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, פשינג והנדסה חברתית. החשיפה לסבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ומעבר לעבודה נרחבת של עובדים וספקים מרחוק.

במסגרת הפעילות לחיזוק הגנת הסייבר וניהול סיכוני הסייבר, גובשה מדיניות, מנוהלת מפת סיכוני סייבר, מיושמות תכניות למזעור והתאוששות ומבוצעים תרגולי טיפול באירועי סייבר וכן התאוששות מאירוע כאמור. כחלק מתכניות המזעור, לאומי הקים את מרכז הגנת הסייבר והביטחון (Fusion Center) שתכליתו לאפשר בצורה אופטימלית את מימוש תפיסת הסייבר והביטחון ומתן מענה לאירועים בזמן אמת.

בנוסף, לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקרות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

בשנת 2020 לא נתגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכוני טכנולוגיה

בהיות לאומי בנק מוביל ויזום חדשנות טכנולוגית, המאפשר ללקוחותיו שירותים מתקדמים בכלל הערוצים לרבות הדיגיטליים, בהתאמה לצורכיהם, הבנק נדרש לתשתיות טכנולוגיות מתקדמות ורובסטיות. תשתיות אלו יוצרות הזדמנויות עסקיות מחד, אולם מגבירות את רמת החשיפה לסיכונים טכנולוגיים בפעילות העסקית והתפעולית מאידך.

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ועובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים. הבנק פועל על פי מדיניות מוצר חדש אשר מתווה את תהליכי ניהול הסיכונים הכרוכים בהכנסת מוצרים חדשים ובכלל זה יוזמות טכנולוגיות וחדשנות.

לאומי נערך לבניית Bank of the future. במסגרת זו הבנק גיבש תכנית עסקית-טכנולוגית (תכנית מודרניזציה) לצורך השגת יעדיו העסקיים בשנים הבאות.

הבנק הקדיש משאבים ניהוליים רבים לשלבי ההכנה והתכנון לטובת הצלחת התכנית וגידור הסיכונים. היערכות לתכנית נמצאת במיקוד הנהלה בכירה ודירקטוריון ומנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

ניהול הסיכונים מבוצע על ידי חטיבת לאומי טכנולוגיות בלוי החטיבה לניהול סיכונים ובשיתוף ייעוץ חיצוני.

במהלך 2020 גובשה תכנית רב שנתית, אשר אושרה על ידי דירקטוריון הבנק.

משבר הקורונה תרם לעלייה בפעילות בערוצים הדיגיטליים. לאור זאת, לאומי ממשיך לנקוט צעדים פרואקטיביים על מנת למזער חשיפה פוטנציאלית לסיכונים המשכיות עסקית הנגזרת מהגידול בפעילויות אלו ולהמשיך לספק שירות הולם ללקוחותיו תוך חיזוק תשתיות ויישום פתרונות טכנולוגיים תומכים ועוד.

סיכון המשכיות עסקית

לאומי מנהל ומיישם תהליכים שתכליתם לאפשר התאוששות מהירה וחזרה לשגרה באירועי חירום וקיצון, תוך מזעור הפגיעה בפעילות העסקית. התהליכים כוללים:

- מדיניות להמשכיות עסקית המגדירה את הממשל התאגידי, העקרונות והתהליכים העיקריים בחירום, לרבות סט מענים ויתירות.
- מסגרת עבודה הכוללת תכנית המשכיות עסקית, ניתוח השלכות עסקיות המבוססות על סקרי סיכונים, אסטרטגיית התאוששות ומתודולוגיית תרגול.
- שמירה על יציבות תשתיות טכנולוגיות, העמדת יכולות התאוששות לרבות גיבויים ויכולות אחזור.

עם פרוץ משבר הקורונה ועל מנת לתת מענה לצרכים הנוכחיים ולאפשר המשכיות עסקית גם במצבי חירום מתמשך, יחידות מרכזיות בלאומי עברו לתצורת עבודה חדשה המשלבת עבודה מהבית ופיצול פיזי של יחידות אורגניות לקפסולות. בוצעו התאמות בתהליכי עבודה והבקרה אשר נבחנו בשיתוף כלל הגורמים הרלוונטיים. במטרה לוודא כי החשיפה נשארת בגבולות סובלנות הסיכון נקבעו בקרות עסקיות, תהליכיות ומיכוניות המגדרות את הסיכונים. הוגברו משמעותית יכולות העבודה מרחוק וישמו מגוון פתרונות טכנולוגיים שאפשרו מתן שירותים ללקוחות לאומי.

סיכון מיקור חוץ וספקים

לאומי מתקשר עם ספקים וספקי משנה לצרכים עסקיים מגוונים ומאמץ מוצרים ושירותים חדשים שפותחו על ידי גורמים חיצוניים. התלות בספקים חושפת את הבנק לסיכונים שונים, וביניהם פגיעה ברציפות התפקודית, שיבוש ודלף מידע. סיכונים אלו מנוהלים באופן שוטף בתהליכי רכש, המשכיות עסקית, אבטחת מידע וסייבר ומעוגנים בהתאם במסמכי מדיניות ונהלים.

גובשה ואושרה מדיניות מיקור חוץ ושולבה התייחסות לנושא ניהול סיכונים צד ג' במדיניות הסיכונים התפעוליים.

מעילות והונאות

משבר הקורונה והמצב הכלכלי ובמקביל השימוש הנרחב בדיגיטל, עלולים להביא לעלייה בחשיפה לסיכונים הונאות ומעילות, הן בהיבט גניבת זהות וגניבת כספים והן בהיבט פגיעה בתפקודיות, חשיפת פרטי לקוח ושימוש לרעה במידע.

לאומי משקיע משאבים רבים בזיהוי והפחתה של סיכונים אלו בפעילות שוטפת ובפעילות ניטור ממוקדת.

שולב פרק ייעודי לנושא ניהול סיכונים מעילות והונאות במדיניות ניהול סיכונים תפעוליים ומוסד פורום מעילות לריכוז הטיפול בנושא.

סיכונים הנובעים משינויים ארגוניים ותהליכיים

לאומי פועל מזה מספר שנים להתאמת מודל פעילותו ובכלל זה מבצע שינויים מבניים משמעותיים, שינויים בתחומי האחריות, והעברת נושאים ופעילויות בין חטיבות בבנק. לאומי מייחס חשיבות רבה לקיום סביבת בקרה חזקה, בין היתר באמצעות תהליכי ניהול סיכונים, פעילויות בקרה ופעילויות ניטור.

מטרת פעולות אלו הינה מזעור החשיפות לסיכונים באמצעות הקטנת הסבירות להתממשות סיכונים ו/או צמצום ההשלכות שיגרמו עקב התממשותם.

למידע נוסף אודות הסיכון התפעולי ופירוט מוקדי הסיכון העיקריים בסיכון התפעולי ראה פרק סיכון תפעולי [בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

סיכונים אחרים

סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הינו הסיכון לשינויים בחקיקה וברגולציה העלולים להשפיע על היקף ההכנסות וההוצאות של הקבוצה, ההון, תחומי הפעילות של הקבוצה או הסביבה העסקית בה היא פועלת.

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

בעת האחרונה הושם עיקר הדגש על הוראות בתחומים הבאים:

- משבר וירוס הקורונה

על רקע התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בישראל ובעולם, ובתוך כך על משקי הבית והעסקים, קבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים, שורה של צעדים רגולטוריים, במטרה לסייע למשקי הבית והעסקים לצלוח תקופה זו, תוך מתן גמישות עסקית נדרשת לתאגידים הבנקאיים.

הצעדים האמורים מתמקדים, בין היתר, בהמשכיות מתן השירותים הבנקאיים לציבור הרחב, בדגש על מעבר לערוצי הדיגיטל השונים, מתן שירותים ללא צורך בהגעה לסניפי הבנק וביצוע התאמות לעבודה מרחוק; במתן הקלות שונות לבנקים שיאפשרו את תפקודם התקין בכוח אדם חסר; ובדרישה כי הבנקים יירתמו לסיוע למשק בצלחת המשבר על ידי פריסת חובות, הגדלת האשראי, ותמחור הוגן של הלוואות.

הצעדים האמורים קצובים לתקופות שונות, בהתאם להערכות לגבי משך התמשכות אירוע נגיף הקורונה, והם מתעדכנים באופן דינאמי בהתאם לצרכי הלקוחות והבנק, והמצב במשק. השפעת הוראות הרגולציה האמורות הינה חלק מההשפעה הכוללת של האירוע על הבנק והקבוצה.

- קידום תחרות במגזר הפיננסי

במסגרת זו ניתן למנות את ההוראות הבאות:

- הקלות לבנקים חדשים, לרבות הליך רישוי מקל והקמה של לשכת שירותי מחשוב שתשרת בנקים חדשים, וכן מתן רישיון לבנק הדיגיטלי החדש;

- הקלות לחברות כרטיסי האשראי המופרדות לצורך ביסוסן כשחקן מרכזי בתחרות מול הבנקים;

- רפורמת הניוד בין בנקים שנועדה לאפשר מעבר קל ומהיר מבנק לבנק ובכלל זה העברת האחריות המלאה לניוד החשבון על הבנקים;

- חוק נתוני אשראי ומאגר נתוני אשראי המאפשר הצגת מידע לנותני אשראי שונים על מנת שיוכלו להציג ללקוחות הצעות ערך מיטביות;

- פתיחת אפשרות החיבור למערכות התשלומים לגורמים נוספים;

- המשך הסדרת הליכי רישוי לנותני שירותים פיננסיים מוסדרים;

- המלצות להגברת התחרות בתחום שירותי המסחר בניירות ערך (ברוקראז'); והוראה משלימה של הפיקוח על הבנקים הקובעת, כי על תאגיד בנקאי לאפשר ללקוח להגיש, באופן מקוון, בקשה להעברת תיק ניירות ערך לגוף פיננסי אחר, מבלי לחייבו להגיע אל סניף הבנק, וכי תאגיד בנקאי לא יסרב סירוב בלתי סביר לבקשת לקוח להעברת תיק ניירות הערך כאמור;

- הקלות בחישוב הדרישות להון מזערי לבנקים שסך נכסיהם המאזניים על בסיס מאוחד שווה או אינו עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית;

- הקלות בנוגע לרישום נהנים ובעלי שליטה בחשבונות המנוהלים עבור נותני אשראי ופלטפורמות P2P במטרה להסיר חסם אשר הקשה על גופים אלה לפעול במערכת הפיננסית הישראלית ולהתחרות במערכת הבנקאית;

- רפורמת הבנקאות הפתוחה שנועדה, בין היתר, לחייב את הבנקים לשתף מידע בנקאי של הלקוח על פי בקשתו, במטרה שעל בסיס מידע זה יוכלו ספקי צד ג' להציע ללקוח שירותים שונים, ובכלל זה: שירותי ריכוז מידע פיננסי; השוואת מחירים, עלויות או תשואות; העברת מידע לספקים פיננסיים לשם קבלת הצעות להתקשרות עבור הלקוח לשירותים פיננסיים שאותם הלקוח צורך או מבקש לצרוך (כלומר, הצעות מחיר מתחרות) או לשם סיוע בהתקשרות עמם; וכן ייעוץ בדבר התנהלות פיננסית;

- הצעת חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון מס') (הרחבת מקורות המימון לתאגידי אשראי חוץ בנקאי), התשפ"א-2021, המאפשרת להגדיל את מקורות המימון של תאגידי האשראי החוץ בנקאי, בין היתר, על ידי הגדלת סך הערך הנקוב המקסימלי של תעודות ההתחייבות שתוכל חברת אשראי חוץ בנקאית להנפיק לציבור (במקביל למתן אשראי ובכפוף ליתר התנאים הקבועים בחוק), מסך של חמישה מיליארד שקלים חדשים לסך של חמישה עשר מיליארד שקלים חדשים
 - מסמך של רשות ניירות ערך בעניין שירות ניהול תיקים, אשר נועד, בין היתר, לצורך קידום התחרות בתחום זה.
 - הצעת חוק לעידוד פיתוח טכנולוגיה בתחום הפיננסי בישראל - שמטרתה ליצור מסגרת אסדרה לחברות אלה בישראל, בין היתר על מנת לאפשר שימוש בטכנולוגיה חדשנית במערכת הפיננסית לשם הגברת הנגישות למוצרים ושירותים שונים, העלאת רמת השירות והתחרות בתחום וכן הפחתה בעלויות השירותים הפיננסיים בישראל.
 - מניעת פשיעה פיננסית - איסור הלבנת הון, שוחד ושחיתות
נמשכת המגמה, שרואה בבנקים הגורם שאחראי למנוע את הפשיעה הכלכלית. בנקים נדרשים לנטר פעילות חשודה ולהגיש דיווחים לרשויות. הבנק מתמודד עם יישום ה-FATCA והתקן האחיד של ה-OECD לאיסוף והחלפת מידע על חשבונות פיננסיים (ה-CRS), וזאת במקביל להמשך יישום מדיניות הכסף המוצהר ויישום החוק לצמצום השימוש במזומן.
 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע
נושאים אלה מצויים על סדר היום בארץ ובעולם וצוברים תאוצה עם המעבר לדיגיטציה, למיקור חוץ ולשימוש בשירותי מחשוב ענן במערכת הפיננסית.
 - ניהול סיכונים
סיכונים תפעוליים - בתקופת הדוח הושם דגש על הוראות מתחום ניהול הסיכונים התפעוליים, בין היתר, לאור הגידול בסיכונים הפוטנציאליים השונים על רקע משבר הקורונה, ונוכח חוסר הוודאות המתמשך והשינויים הקיצוניים והמהירים בתנאים הכלכליים, בשווקים הפיננסיים, בפעילות העסקית ובאופן העבודה מול הלקוחות.
סיכונים סביבתיים - בתקופת הדוח גברה ההבנה כי התממשות של סיכונים סביבתיים תפגע בכלכלה ועלולה לערער את יציבות הבנקים והמערכת הפיננסית. בהתאם, רגולטורים בארץ ובעולם דורשים מן הבנקים להיערך לניהול סיכונים הקשורים בנושא.
- המגמות והשינויים הנ"ל משפיעים וצפויים להשפיע בשנים הקרובות על המערכת הבנקאית בישראל. הבנק פועל לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות, כוחן את היערכותו לתנאי השוק המשתנים, להגברת התחרות והשקיפות, לכניסתם של שחקנים חדשים לתחומי הבנקאות הקלאסיים, להשוואת עלויות בין הבנק לגופים נוספים, לשימוש במאגרי המידע והנתונים של לקוחות הבנק על ידי גופים חוץ בנקאיים וכן למתן הצעות ערך מתאימות ללקוחות הבנק. במקביל, הרגולציה גורמת לשחיקה בהכנסות, לגידול בהוצאות הנדרשות לשם עמידה בהוראות הרגולציה, ולצורך בשיפור מתמיד ברמת השירות והחדשנות.

סיכון ציות

סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות החוק/הרגולציה.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 308 "ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי" מגדירה את תחומי האחריות של הציות באופן פורמאלי וברמה הקבוצתית. ההוראה מפרטת את ההגדרה של הוראות ציות וקובעת כי "סיכון הציות" נגזר מחוקים, תקנות, הוראות רגולציה, נהלים פנימיים, כללי התנהגות ועמדות רשות. ההוראה קובעת כי נדרש להעריך את אפקטיביות ניהול סיכון הציות ולמצוא אמצעים למדידתו כאשר, כאמור, סיכון הציות נגזר ממכלול החקיקה הרלוונטית לפעילות הבנק.

על פי מדיניות הבנק, מנוהל סיכון הציות על בסיס קבוצתי. במסגרת זו, ננקטים צעדים שונים לפיקוח ובקרה על השלוחות וחברות הבנות לצורך מעקב על יישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית. נוכח משבר הקורונה, מתבצעות התאמות באופן ניהול סיכון הציות, תוך איתור סיכונים מתפתחים המאפיינים עיתות משבר.

א. ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

לצורך ניהול אפקטיבי של סיכונים הציות פועל בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומדת קצינת הציות הראשית (Chief Compliance Officer). קצינת הציות הראשית אחראית, בין היתר, למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור. קצינת הציות הראשית משמשת גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך וגם כ-Responsible Officer בתחום ה-FATCA.

מערך ציות ואכיפה כפוף למנהלת הסיכונים הראשית.

שמירה על תרבות ציות נאותה, לרוחב הארגון, מחייבת קיומה של מסגרת בקרה ואכיפה אפקטיבית, אשר תעוגן בתהליכי העבודה ותאפשר עמידה במכלול הוראות הציות. לצורך כך, נקבעו תהליכי בקרה ואכיפה סדורים על מכלול תהליכי העבודה וסיכוני הציות הנגזרים מהם. מטרתה של מסגרת הבקרה והאכיפה הינה, בין היתר, לאתר פערים וחשיפות קיימים ופוטנציאליים לשם בחינת הצורך בעדכון תהליכי עבודה, נהלים, ביצוע הדרכות והטמעות. תהליכי הבקרה מתבססים, בין השאר, על ניתוח הוראות ציות, ממצאי הביקורת הפנימית והחיצונית, תלונות הציבור שימצאו רלוונטיות, הליכים משפטיים כנגד הבנק או בנקים אחרים היכולים להצביע על חשיפות ציות אפשריות, ניתוח מגמות ואירועים בארץ ובעולם.

המערך נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

בהתאם למגמות המתפתחות בעולם, מטפל הבנק במגוון נושאים בתחום ציות לרבות איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור והיבטי מיסוי, לרבות FATCA ו-CRS.

בין היתר, מתמקד הבנק במוקדי סיכון בעולם טכנולוגי פיננסי (כגון: פינטק, P2P, קרנות גידור, נותני שירותים פיננסיים, מטבעות וירטואליים וכדומה) - ניהול סיכוני ציות ואיסור הלבנת הון בעולם טכנולוגי פיננסי מתפתח המאופיין בהיעדר פיקוח רגולטורי מוגדר לצד מורכבות מקצועית והיעדר פרקטיקות מובנות לתהליכי בקרה עקב חדשנותם של הנושאים.

ב. אכיפה מנהלית

חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 בא לייעל את הליכי האכיפה של הוראות החקיקה בתחום דיני ניירות הערך. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, שהפר את ההוראות הרלוונטיות וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה.

קצינת הציות הראשית של הקבוצה משמשת גם כממונה על האכיפה, האחראית על יישום תכנית האכיפה הפנימית בתחום ניירות הערך וניהול השקעות אשר אושרה על ידי דירקטוריון הבנק. בשנת 2019 בוצע הליך של תיקוף חוזר של תכנית האכיפה על ידי מומחה חיצוני.

ג. FATCA – Foreign Account Tax Compliance Act, CRS – Common Reporting Standard ומדיניות כסף מוצהר
ביום 14 ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227), התשע"ו-2016 בנושא יישום הסכם FATCA שנחתם בין מדינת ישראל לארה"ב והסכמים לחילופי מידע בין מדינת ישראל למדינות אחרות לפי התקן לחילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים שפרסם ה-OECD.

תקנות מס הכנסה (יישום הסכם FATCA) התשע"ו-2016 פורסמו ביום 4 באוגוסט 2016 ומכוחן נדרש הבנק לבצע הליכי זיהוי לקוחות ולהעביר מידע לרשות המיסים בישראל אודות חשבונות המוחזקים על ידי לקוחות אמריקאים לצורך העברתו לרשות המיסים האמריקאית.

תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019 פורסמו ביום 6 בפברואר 2019, ומכוחן נדרש הבנק לבצע הליכים לזיהוי לקוחות תושבי מדינות זרות, ולדווח על לקוחות שזוהו כתושבי מדינות שישראל חתומה עמן על הסכמים לחילופי מידע לרשות המיסים בישראל לצורך העברת המידע לרשות המוסמכת במדינת התושבות שלהם.

הבנק מבצע את הדיווחים הנדרשים לרשות המיסים בישראל בהתאם להוראות החקיקה האמורה.

הבנק מיישם מדיניות כסף מוצהר תוך הקפדה כי לא ינהלו בבנק כספים שאינם מוצהרים לרשויות המס הרלוונטיות, בהקשר זה נערכו מהלכים רבים לאיתור זיהוי האוכלוסיות הרלוונטיות. במידת הצורך, נדרשים לקוחות להמציא הצהרות ואישורים שונים.

הבנק פועל במספר נדבכים על מנת לוודא ציות של קבוצת לאומי ויחידים בה להוראות החקיקה, בהם: מינוי קצינת הציות כממונה לנושא, אימוץ מדיניות ונהלי עבודה מתאימים, פיתוח כלים ממוכנים תומכים בתהליכי העבודה, גיבוש מנגנוני הדרכה והטמעה, בדיקה, בקרה ותפעול הנדרשים למילוי ההנחיות והנחיית החברות הבנות בקבוצה להיערכות מתאימה.

סיכונים משפטיים

הסיכון המשפטי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהיעדר אפשרות לאכוף קיומו של הסכם או כתוצאה מהתחייבויות תלויות לרבות בגין תביעות ודרישות מהבנק. הסיכון המשפטי כולל גם סיכונים הנובעים מחקיקה, תקנות, פסיקה והוראות רשויות, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי בהסכמים מספקים, או מפעילות ללא ייעוץ משפטי או על פי ייעוץ משפטי לקוי וכן כתוצאה מפרשנות לגבי זכויות הצדדים מכח הסכמים שבין הבנק לבין לקוחותיו.

סיכונים משפטיים נובעים מחמישה תחומים עיקריים:

- סיכוני חקיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת הוראת חקיקה ראשית או משנית, הוראות בנק ישראל או הוראות רשויות מוסמכות אחרות.
- סיכוני התקשרות חוזית - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק מול לקוחות, ספקים וגורמים אחרים שהבנק מתקשר עמם בהסכמים שונים, אם אינה מגובה בהסכם המסדיר מלוא זכויות הבנק, או שההסכם אינו ניתן לאכיפה מלאה או שהוא כולל תניות שאינן חוקיות.
- סיכוני פסיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת פסיקה תקדימית.
- סיכונים הנובעים מהליכים משפטיים המתנהלים נגד הבנק.
- סיכונים הנובעים משינויים במדיניות אכיפה.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים המשפטיים

היועצת המשפטית, אשר הינה חברת הנהלה בבנק וראש חטיבת הייעוץ המשפטי, אחראית להובלת ניהול הסיכונים המשפטיים. בקבוצה מיושמת תכנית ניהול סיכונים משפטיים שמטרתה לאתר, למנוע, לנהל ולמזער את הסיכונים המשפטיים. התכנית כוללת מסמכי מדיניות וממשק בין חטיבת הייעוץ המשפטי לבין יחידות הבנק, וכן נהלים פנימיים החלים בתוך חטיבת הייעוץ המשפטי שמטרתם לוודא כי הייעוץ המשפטי הניתן בבנק הינו ייעוץ מקצועי ומעודכן. מסמך המדיניות מעודכן באופן שוטף במהלך השנים, לרבות בשנת 2020.

לגבי חברות הבנות של הבנק בארץ ובחו"ל, נקבעה מדיניות כללית לניהול סיכונים משפטיים במסגרת מסמכי מדיניות ייעודיים, אשר על פיה הכינו החברות הבנות נוהל פנימי לניהול סיכונים משפטיים התואם את פעילותן ואת מדיניות הקבוצה בנושא. הנהלים הפנימיים אושרו על ידי חטיבת הייעוץ המשפטי ועל ידי הדירקטוריון של החברות הבנות. בהתאם למסמכי המדיניות נדרשות החברות הבנות להפנות נושאים מסוימים לייעוץ משפטי מתאים. בנוסף, שולחות החברות הבנות למנהלת הסיכונים המשפטיים של הבנק דוחות תקופתיים, וכן דוחות מידיים, בהתאם לנדרש במסמכי המדיניות. הדיווחים נשלחים בהתאם לפורמט אחיד שהוכן בחטיבת הייעוץ המשפטי. בשנת 2020 עודכנו תהליכי ניהול הסיכון המשפטי והבקורות לצידם, כמו כן, תרחיש קיצון משפטי אותגר ועודכן.

במסגרת התכנית לניהול סיכונים משפטיים הושם דגש על:

- איתור מוקדי הסיכונים המשפטיים המהותיים והטיפול בהם.
- מניעה ומזעור סיכונים משפטיים, בין היתר, באמצעות:
 - הכנת הסכמים, הנחיות ונהלים מתאימים.
 - בדיקת הוראות החקיקה (לרבות פסיקה) והוראות רשויות, ובחינת השלכותיהן על עבודת הבנק.
 - הפקת לקחים בנושאים שונים ויישום הלקחים במסמכים המשפטיים הנהוגים בבנק, וכן העברת חוות דעת בנושא ליחידות הרלוונטיות בבנק.

לצורך ביצוע תכנית ניהול הסיכונים המשפטיים, פועלים בחטיבת הייעוץ המשפטי, בראשות היועצת המשפטית הראשית שהיא מנהלת הסיכונים המשפטיים, גורמים וועדות, שתפקידם לאתר באופן שוטף דברי חקיקה ופסקי דין חדשים בעלי השלכה על עבודת הבנק, לבחנם ולרכז הטיפול בהשלכותיהם. אגף הרגולציה עוסק באיתור וטיפול במידת הצורך בהוראות רגולטוריות חדשות (חקיקה ראשית, חקיקה משנית, הוראות רשויות), כבר בשלב הצעת החוק, או בשלב גיבוש הרגולציה הרלוונטית.

פעילותם של הגורמים והוועדות הנ"ל מוסדרת בנהלי עבודה פנימיים של חטיבת הייעוץ המשפטי. בין היתר קובעים הנהלים את ממשק זרימת המידע בין כל אחד מהגורמים הנ"ל לבין הנהלת החטיבה וצוות הסיכונים המשפטיים הפועל בחטיבה.

חשיפה משפטית כללית

קיימת חשיפה משפטית כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאוחדות, ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאוחדות, המועלות, בין היתר, בבקשות לאישור תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה משפטית בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של הפיקוח על הבנקים, רשות ניירות ערך, ורגולטורים אחרים להם כפופה פעילות הבנק.

ההתקשרויות עם הלקוחות הינן, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף למציאות המשתנה. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה משפטית כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאחדות מוגשות מעת לעת תלונות לפיקוח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים מעין אלה, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

סיכון מוניטין

סיכון מוניטין הינו הסיכון לפגיעה באמון של בעלי עניין שונים (לקוחות, בעלי מניות, מחזיקי אג"ח וכו'), זאת כתוצאה מהתנהגות, פעולה, או הימנעות מפעולה של הקבוצה, נושאי משרה בקבוצה, העובדים או מעורבים אחרים.

סיכון מוניטין מתייחס לתפיסותיהם של בעלי המניות, בעלי העניין, הציבור, מעצבי דעת הקהל והתקשורת, בין אם מתבססות על עובדות ובין אם אחרת. סיכון המוניטין הינו דינאמי ומשתנה בין נושאים שונים ואוכלוסיות שונות.

מדיניות ניהול סיכונים מוניטין אושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון מתוך ראייה כי האמון חיוני לפעילות העסקית. המדיניות מגדירה את המבנה הארגוני ותחומי האחריות בניהול סיכון המוניטין.

סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הוא סיכון עסקי אשר הפגיעה שלו מהותית ונוגעת במודל העסקי של הבנק או של אחד מקווי העסקים שלו. למעשה זהו סיכון שההשפעה המיידית שלו על הרווח יכולה להיות לא משמעותית בטווח המידי, אך בטווח הבינוני או הארוך עלולה להיות משמעותית. סיכונים אסטרטגיים כוללים איומים אשר יכולים לנבוע מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים מאקרו כלכליים, ענפיים, רגולטוריים, צרכניים או טכנולוגיים.

הסיכון האסטרטגי העיקרי נובע מכך שענף השירותים הפיננסיים עובר שינויים משמעותיים בתחום הדיגיטיזציה. פתיחת ענף הבנקאות לתחרות וכניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות הטכנולוגיה המבוססות (גוגל, אמזון, פייסבוק, אפל), חברות הפינטק, חברות הביטוח וחברות האשראי החוץ בנקאי, מחייבות התאמת המודל העסקי. בנוסף, החוק להגברת התחרותיות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים ("חוק שטרומ") כולל בתוכו רכיבים העלולים להשפיע בצורה אסטרטגית על מפת התחרות בישראל. בבנק לאומי, התוצאה הישירה הינה המכירה של לאומי קארד. נושאים מהותיים נוספים הינם הפעלת מערכת נתוני אשראי (החל מאפריל 2019), ונושאים שיכנסו לתוקף במהלך שנת 2021 כגון הקלת יכולת המעבר של לקוחות והשילובים המרכזיים ביוזמת הבנקאות הפתוחה, אשר תאפשר ללקוחות הבנקים וחברות כרטיסי האשראי לשתף צדדים שלישיים במידע הפיננסי שלהם. שחקנים חדשים, לאו דווקא בנקים, יוכלו לגשת לחשבון הבנק של לקוח, בהסכמתו, ולהציע לו שירותים בנקאיים מותאמים לצרכיו.

משבר הקורונה משפיע מהותית על הסביבה שבה הבנק פועל מבחינה מאקרו כלכלית, ענפית, רגולטורית, צרכנית וטכנולוגית. במשבר שכזה עולה החשיבות של ניתוח נכון של משמעותיות המשבר, קבלת החלטות עסקיות ותפעוליות נכונות, יישום נאות של החלטות ותגובה מהירה ואפקטיבית לשינויים. בנק לאומי נערך בהתאם, גם באמצעות התאמת האסטרטגיה שלו.

לאור המגמות והשינויים המשמעותיים בסביבת הפעילות, אימץ לאומי שני כיווני פעולה מרכזיים שהשילוב ביניהם נמצא בליבת האסטרטגיה של הקבוצה. מצד אחד התאמה של מודל הבנקאות המסורתית, תוך שימת דגש על המשך מתן שירות מקצועי ואיכותי ללקוחות השונים בחלוקה לסגמנטים, בהתאם לצרכיהם, העדפותיהם וקצב אימוץ החדשנות הדיגיטלית שלהם, ומצד שני בנייה של "הבנקאות החדשה", המבוססת על הדיגיטל והחדשנות הטכנולוגית. שני כיווני פעולה אלו תלויים ומשולבים עם ההכרח להתייעל ולמקסם את ניצול ההון תוך כדי עמידה ביעדי הלימות ההון.

התכנית האסטרטגית של הבנק הינה תלת שנתית ומאשרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. התכנית האסטרטגית נקבעת לאחר קיום תהליך מקיף של בחינת מגמות ושינויים בסביבה העסקית, בסביבה התחרותית, בסביבה הטכנולוגית והעדפות הלקוחות, ובמטרה לזהות ולאתר איומים והזדמנויות.

כמו כן, הבנק מקיים תהליך שנתי לאיתור שינויים ומגמות בבנקאות העשויים להשפיע על המערכת הבנקאית הישראלית, תוך בחינת הצורך בעדכון והתאמת היעדים האסטרטגיים שהוגדרו. תהליך זה מהווה את הבסיס לגיבוש תכנית העבודה השנתית ולהגדרת היעדים המרכזיים והפרויקטים בתכנית העבודה של החטיבות העסקיות תוך קביעת מדדים לניטור, ניהול ומעקב אחר השגת היעדים האסטרטגיים.

סיכון מודל

סיכון מודל הינו החשיפה להפסד או פגיעה במוניטין הבנק עקב קבלת החלטות שגויה, מבוססת מודל, כתוצאה משימוש במודל שגוי, טעויות ביישום המודל ו/או שימוש שגוי במודל.

מדיניות ניהול סיכונים מודל אושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון מתוך ראייה כי טיב ואיכות המודלים חיוניים לפעילות השוטפת. המדיניות מתייחסת לעקרונות בניהול סיכונים המודל, הגדרת ממשל תאגידי, בעלי תפקידים ומדרגי סמכויות. בהתאם למדיניות עוגנה תכנית עבודה רב שנתית מבוססת סיכון לניהול וצמצום סיכונים מודל, הבנק ממשיך ביישום תכנית העבודה לצמצום הסיכונים.

על רקע משבר הקורונה, נוכח אי הוודאות המתמשך, והשינויים המשמעותיים והמהירים בתנאים הכלכליים, בשווקים הפיננסיים, בפעילות העסקית ובהתנהגות הלקוחות, קיימת עלייה בסיכונים הפוטנציאליים העולים משימוש במודלים. הבנק פועל באמצעים שונים לאתר מודלים החשופים לפגיעה ולצמצום סיכונים המודל המתגברים על רקע המשבר. עם זיהוי המשבר אותרו בשיתוף בעלי המודלים בחטיבות השונות מוקדי סיכון במודלים מהותיים בהם חלה עלייה של סיכונים מודלים ובגינם נדרשת התאמה למודלים ו/או לתהליכי העבודה המבוססים מודלים אלו.

ההתאמות שבוצעו במודלי ניהול סיכונים אשראי תוכננו בראי שמירת האיזון המרבי בין מגבלות המידע ואי הוודאות הקיימת כיום לבין שיקולי הוגנות, גמישות ורגישות כלפי לקוחות התאגיד ברוח הנחיית הפיקוח על הבנקים מתאריך 24 ביוני 2020¹.

אגף ניהול סיכונים מודלים מלווה את ביצוע ההתאמות בהתאם לתכנית העבודה שהוגדרה.

לאור אי הוודאות הקיימת בחינת אפקטיביות ההתאמות אלו בשוטף מוגבלות. בחינה מורחבת תבוצע לאחר צבירת מידע מינימלי על פעילות הלקוחות והפגת אי הוודאות.

סיכונים סביבתיים

סיכון סביבתי לבנק מורכב משני תחומים:

- סיכון סביבתי כתוצאה מעלויות הכרוכות ביישום הוראות רגולציה הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. הבנק יכול להיחשף לסיכון סביבתי הנ"ל באופן עקיף, בהיבטים השונים של פעילותו ובכלל זה במסגרת ניהול סיכון האשראי וזאת באם תחול הרעה במצבו הפיננסי של לווה, עקב צורך של לווה בביצוע השקעות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה או כתוצאה מירידת ערך של ביטחונות שמומשו, אך גם במקרה בו הבנק ימצא אחראי למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק ידרש לשאת בעלויות של הסרת מפגע סביבתי או שיימצא אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי.

כמו כן, יתכן סיכון מוניטין לבנק במקרה בו ייוחס לבנק קשר לגורם מפגע סביבתי, בין באופן ישיר כיוצר המפגע ובין באופן עקיף כמממן של המפגע.

- סיכון סביבתי שמקורו בשינויי אקלים ומפגעי טבע הקשורים אליהם, כגון: אירועי מזג אוויר קיצוניים, עליית מפלס פני הים וכו' וכתוצאה מההליך מעבר לאנרגיה שאינה מזהמת.

הבנק עלול להיפגע משינויים אלו באופן ישיר במתקניו, או באופן עקיף במסגרת סיכונים אשראי של לווה.

בהיבט רגולטורי בשלב זה לא נקבעו דרישות פרטניות שחלות על הבנקים בישראל. במכתבי הפיקוח על הבנקים לבנקים, מדצמבר 2020 ומפברואר 2021, בנושא ניהול סיכונים סביבתיים הודגש כי הפיקוח על הבנקים רואה חשיבות רבה בקידום נושא זה, ורואה בתאגידים הבנקאיים שותפים חשובים במעבר לכלכלה סביבתית ברת-קיימא. כהכנה ליישום הטיפול בסיכונים סביבתיים, בנק ישראל מבקש לאסוף מידע מהמערכת הבנקאית, זאת כחלק מההליך שנערך בפיקוח על הבנקים לגיבוש ואיפיון מסגרת לניהול סיכונים סביבתיים במערכת הבנקאית בישראל.

הבנק עוקב אחר ההתפתחויות בתחום ולומד את הנושא.

הבנק קבע נוהל עבודה פנימי בנושא "ניהול סיכונים אשראי מהיבטי אכיפת הוראות איכות סביבה על לווים". הנוהל מגדיר את הכלים לניהול הסיכונים הסביבתיים בהיבט האשראי ביחס לתיקי האשראי הגדולים. זאת על מנת לפעול לזיהוי הסיכונים טרם התממשותם והצפתם לדרג מקבלי החלטות, כחלק מההליך של הערכת סיכונים אשראי.

כחלק מההליך ניהול והערכת התנהלותו הסביבתית קיבל הבנק הסמכה לתקן ISO 14001 אשר מתוקף מחדש מידי שנה בבדיקה מקיפה באמצעות מכון התקנים הישראלי.

תיאור נרחב בנושא מוצג [בדוח אחריות חברתית של בנק לאומי](#) המפורסם בכל שנה על פי התקן המתקדם של GRI, ובהצהרת שיקולים באשראי והשקעות.

¹ מכתב הפיקוח למערכת הבנקאית בנושא לקוחות שנקלעו לקשיים בשל משבר הקורונה, הפיקוח על הבנקים, 24 ביוני 2020 (סימוכין LM328520).

סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct)

סיכון הבנקאות ההוגנת הינו הסיכון שהתנהלות הבנק תוביל לתוצאה בלתי רצויה עבור לקוח בשל מתן שירות באופן לא הולם, מתן שרות שאינו מתאים או התנהלות בלתי הוגנת. בסיכון זה נכללת גם התנהגות לא ראויה המשפיעה על מהימנות השוק (MARKET INTEGRITY), אמון הציבור בפעילות המגזר הבנקאי. התממשות הסיכון עלול לגרום לבנק הפסדים הנובעים מתביעות משפטיות (לרבות תביעות ייצוגיות), מהטלת עיצומים או קנסות (בשל הפרת הוראות ציות אשר משיקות לנושאי הקונדקט) ו/או מנזקי מוניטין.

נמשכת מגמת הרגולציה הצרכנית בדגש על הוגנת (Conduct). במסגרת זו, מושם דגש על התאמת המוצרים הפיננסיים השונים לצרכי הלקוח, תוך מתן גילוי מירבי, שקיפות והוגנות.

הבנק מקפיד על התנהלות שקופה והוגנת במטרה להעניק ללקוחותיו שירותים ומוצרים בעלי ערך. עיקרון זה מקבל ביטוי בחזון הבנק - להוביל בנקאות יוזמת וחדשנית עבור הלקוח. כמו כן, תהליכי הייזום והמכירה כפופים לנהלים ולבקורות אשר מבטיחים התנהלות ראויה. תהליכים אלו נבחנים באופן שוטף, במטרה לשדרגם.

הבנק הציג ללקוחותיו שנקלטו למשבר זמני ואשר להערכת הבנק יצלחו את המשבר, לבצע התאמות בתנאי ההלוואות, לרבות בהתאם למתווים לדחיית תשלומים שיזם בנק ישראל. יחד עם זאת סביר שבעוד שחלק מהלקוחות יוכלו לחזור ולשלם את התשלומים החוזיים בסוף תקופת השינוי בתנאי הלוואה, לקוחות אחרים עלולים שלא לעמוד בהתחייבויות שלהם בעקבות התמשכות המשבר והאתגרים הפיננסיים. הבנק גיבש מתווה לטיפול באוכלוסיית הלקוחות שאושרה להם דחיית תשלומים. לצד זאת, הבנק ממשיך לקדם מתן שירותים פיננסיים באמצעות פלטפורמות דיגיטליות והערכה היא שמהלך זה, בין יתר יתרונותיו, יפחית את סיכון הבנקאות ההוגנת.

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מתנאים מאקרו כלכליים לרבות צמיחה כלכלית, סביבת ריבית נמוכה, יחסי הכח הפוליטיים בעולם והשפעתם על הסחר הבינלאומי.

התפרצות נגיף הקורונה בחודש ינואר 2020, ומידת אי הוודאות הגדולה לגבי השפעותיו השונות, מהווה סיכון מאקרו כלכלי גלובלי משמעותי מאוד המשבש את הפעילות העסקית והכלכלית. קיים קושי ניכר בהערכת ההתפתחויות הכלכליות העתידיות, זאת לנוכח מידת חוסר הוודאות המשמעותית לגבי אורכו ומידת השפעתו על מסלול החיים של מדינות העולם. על כן, השלכות המשבר על הכלכלה העולמית והמקומית וכן על עסקי הבנק עלולות להיות מהותיות. משבר הקורונה, הביא בשנת 2020 לפגיעה הגדולה ביותר בצמיחה העולמית מאז מלחמת העולם השנייה, ובהיקף גדול מאשר במשבר הפיננסי הגלובלי, יותיר לכלכלות רבות ברחבי העולם עם חובות ריבוניים גדולים מאוד, התפתחות אשר עלולה להוות סיכון עתידי למידת היציבות בשווקים הפיננסיים. מדובר בפגיעה מהותית בפעילות העסקית של ענפים רגישים כמו תיירות, תעופה, פנאי, בידור, שירותי אוכל ועוד וכן השפעות עקיפות משמעותיות על מכלול רחב של ענפים בתחומי המסחר והשירותים וכן נדל"ן שאיננו למגורים. הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים. כמו כן, מתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, לכשיידרש.

פרופיל הסיכון - הגדרת חומרת גורמי הסיכון

המתודולוגיה לסיווג רמת החומרה של החשיפות לסיכונים השונים, כפי שמתוארים בטבלת חומרת גורמי הסיכון שלהלן, מבוססת על כימות השפעת התממשות תרחישים שונים על הון הקבוצה, קרי על יציבותה.

רמות החומרה מציגות את הסיכון בחלוקה לחמש רמות, כאשר פגיעה שתוביל לירידת יחס הלימות הון עצמי רובד 1 מתחת למגבלת תיאבון הסיכון (יחס הון עצמי רובד 1 של 6.5%) מוגדרת כסיכון ברמת חומרה גבוהה. הסיווג לרמות הסיכון האחרות מתבצע כפונקציה של היקף הפגיעה ביחס הלימות הון עצמי רובד 1 של הקבוצה והערכה סובייקטיבית רלוונטית. הגורמים המשפיעים על הערכה זו מורכבים משיקולים שונים, כגון: תהליכי ניהול הסיכון, השפעת קשרי הגומלין מול סיכונים אחרים ושינויים בסביבת הסיכון החיצונית היכולים להעלות או להוריד את הערכת החומרה של הסיכונים מעבר למשתקף בהערכת הפגיעה הכמותית להון. הערכה הסובייקטיבית כוללת גם "הערכות מומחה" מקרב הגורמים הרלוונטיים בבנק. במקרים בהם תרחיש כמותי כלשהו אינו נותן, להערכתנו, ביטוי מספיק גבוה לחומרת גורם הסיכון, יינתן משקל גבוה יותר להערכה איכותית.

לאור האמור לעיל, נדגיש כי ישנה שונות באופן בחינת ההשפעה של גורמי הסיכון השונים בין הבנקים ולכן יש לנקוט משנה זהירות בכיצוע השוואות שונות.

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה סעיף [מידע צופה פני עתיד](#).

טבלת חומרת גורמי הסיכון

סיכון	הגדרה	רמת חומרה*
1	סיכון אשראי כולל**	סיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי. ההתייחסות היא לסיכון אשראי מאזני וחוזי מאזני.
1.1	סיכון איכות לווים וביטחונות**	סיכון בגין כניסה לכשל של לווה/צד נגדי הגורמת לאי עמידתו בהתחייבויות כספיות חוזיות, כניסה לכשל של לווה או של צד נגדי בנגזרים והסיכון השיורי בגין אי יכולת לממש בטחונות.
1.2	סיכון ריכוזיות לווה גדול וקבוצת לווים	סיכון אשראי הנובע מגודלם היחסי של לווים בתיק האשראי של הבנק. נמוכה
1.3	סיכון ריכוזיות ענפית ומגזרית	סיכון אשראי הנובע מריכוז של אשראי ללווים בענפי משק ובמגזרים מסוימים. בינונית
2	סיכון שוק כולל	סיכון החשיפה של נכסי הקבוצה לשינויים בשערי חליפין, בריבית, באינפלציה ובמחירי נכסים, הקורלציה ביניהם ורמות התנדטיות שלהם. נמוכה-בינונית
2.1	סיכון בסיס	הסיכון עקב תנודות בשער חליפין, כולל אינפלציה (תיק למסחר ובנקאי). נמוכה
2.2	סיכון ריבית	הסיכון עקב תנודות בשערי ריבית (תיק למסחר ותיק בנקאי). נמוכה-בינונית
2.3	סיכון מרווח ומחירי מניות	הסיכון עקב תנודות במחירי מניות ואג"ח בתיק המסחרי ובתיק הבנקאי עבור נכסים המשוערכים לפי מחיר שוק. נמוכה-בינונית
3	סיכון נזילות	הסיכון בחוסר היכולת לעמוד באי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או לממש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. נמוכה
4	סיכון פנסיה	מכלול הסיכונים הקשורים להתחייבויות שונות לעובדים. נמוכה-בינונית
5	סיכון תפעולי**	סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. בינונית-גבוהה
5.1	סיכון אבטחת מידע וסייבר**	סיכון הנובע מתקיפת מערכות המחשוב ו/או תשתיות משוכצות מחשב, אשר תוצאותיה עשויות לבוא לידי ביטוי בגניבת מידע, בגניבת נכסים פיננסיים (כסף ושווה כסף) ו/או פגיעה ברציפות התפקודית (על ידי שיבוש מידע ו/או פגיעה בזמינות). בינונית-גבוהה
5.2	סיכון טכנולוגיה	סיכון להפסד כתוצאה מתקלות וכשלים מיכוניים, כתוצאה מתהליכים לקידום ויישום חדשנות טכנולוגית/מוצרים ושירותים חדשניים ו/או פרויקטים בינונית
6	סיכון משפטי ורגולציה	מכלול הסיכונים של הסיכון המשפטי וסיכון הרגולציה המפורטים בדוח. בינונית
7	סיכון ציות	סיכון הנובע מאי ציות להוראות חקיקה ותקנות מחייבות. בינונית
8	סיכון מוניטין	הסיכון שפרסום שלילי יגרום לירידה בבסיס הלקוחות, ירידה בהכנסות, בנזילות או עלויות משפטיות גבוהות. נמוכה-בינונית
9	סיכון אסטרטגי	סיכון עסקי הכולל את ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על הון, רווחים ומוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מההעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטוריים וטכנולוגיים. בינונית
10	סיכון מערכתי עולמי**	סיכונים הנגרמים עקב אירועים חיצוניים גלובליים שעלולים לגרום התממשות של מספר סיכונים במקביל. בינונית-גבוהה
11	סיכון מערכתי מקומי**	סיכונים הנגרמים עקב אירועים מקומיים שעלולים לגרום התממשות של מספר סיכונים במקביל. בינונית-גבוהה

* בהתייחס לפגיעה אפשרית בהלימות ההון והערכה סובייקטיבית של השפעת סיכונים קשים לכימות. רמת הסיכון אינה מבטאת את ההסתברות להתממשותו, אלא את הפגיעה בבנק בקרות התרחיש.

**השפעת משבר קורונה

משבר הקורונה הינו אירוע משמעותי מתמשך המשבש את הפעילות העסקית והכלכלית ומלווה בחוסר וודאות משמעותית לגבי אורכו ומידת השפעתו.

בהתאם להערכה סובייקטיבית, כתוצאה מהמשבר ואי הבהירות ביחס להתפתחות התחלואה, צעדי הסגירה במשק והמדיניות הכלכלית עלתה רמת החומרה של הסיכון המערכתי העולמי והסיכון המערכתי המקומי ברבעון הראשון של שנת 2020 "לבינונית-גבוהה", וברבעון השני והשלישי של שנת 2020 ל"גבוהה". במהלך הרבעון האחרון של 2020, עם תחילת הפצה בקנה מידה גדול של חיסונים לקורונה, רמת החומרה של הסיכון המערכתי העולמי והסיכון המערכתי המקומי שבה וירדה "לבינונית-גבוהה". כמו כן, רמת חומרת סיכון האשראי הכולל וחומרת סיכון איכות לווים ובטחונות עלתה החל מהרבעון השני של שנת 2020, ל"בינונית-גבוהה".

משבר הקורונה ובכלל זה שימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ומעבר לעבודה נרחבת של עובדים וספקים מרחוק הוביל לעלייה משמעותית בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אילו.

בהתאם להערכה סובייקטיבית, כתוצאה מהשפעות המשבר ולאור העלייה באירועי הסייבר בארץ ובעולם, בתקופה האחרונה, עלתה רמת החומרה של סיכון הסייבר ברבעון הרביעי של שנת 2020 "לבינונית-גבוהה". בהתאם, רמת חומרת סיכון התפעולי עלתה החל מהרבעון הרביעי של שנת 2020, ל"בינונית-גבוהה".

הערכות הבנק בדבר השפעות המשבר על חומרתם של כלל גורמי הסיכון אינן וודאיות ועשויות להשתנות בהתאם להתפתחויות המשבר, תהליך ההתחסנות, ובהתאם לכך גם השלכותיו על הכלכלה וכן על עסקי הבנק. ההערכות אלה הינן מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בפרק [מידע צופה פני עתיד](#).

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים. הבנק מבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק ומקפיד, לאורך כל תקופת המשבר, על ניהול סיכונים מוקפד תוך בחינה מתמדת של האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, לכשיידרש.

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות. האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר תוך הפעלת שיקול דעת אשר הנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים. התוצאות בפועל של סעיפים אלה עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות.

[כביאור 1](#) מובאים בפירוט עיקרי המדיניות החשבונאית אותה יישמה קבוצת לאומי.

להלן תיאור תמציתי של נושאים חשבונאיים קריטיים עיקריים המגלמים הערכות ואומדנים של הנהלה אשר נדונו בין הדירקטוריון, הנהלה וראי החשבון המבקרים המשותפים:

הפרשה להפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים

הוראות מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

הפרשה קבוצתית

ההפרשה הקבוצתית משקפת אומדן להפסדי אשראי המבוסס על הפסדי העבר בגין חובות בעלי מאפיינים דומים, תוך ביצוע התאמות להערכות סיכון עדכניות. הפרשה זאת מיושמת בגין קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והמוגניים ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים.

שיטת קביעת ההפרשה להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי הינה בהתאם לנדרש בהוראות הדיווח לציבור, ועיקריה:

- האשראי לציבור מפוצל לפי ענפי משק. בגין כל ענף משק נקבעים שני שיעורי הפרשה קבוצתית: האחד בגין חובות לא בעייתיים, והשני, גבוה יותר, בגין חובות בעייתיים (חובות בסיווג "השגחה מיוחדת" או "נחות").
- שיעורים אלה נקבעים על בסיס הפסדי העבר (ממוצע שיעורי המחיקות נטו בשנה השוטפת ובשנים הקלנדריות המלאות שקדמו לה, החל מ-2011).
- על שיעור הפסדי העבר מתווסף "גורם התאמה איכותי" שמהווה מקדם נוסף של ההפרשה בגין גורמים סביבתיים רלוונטיים לסיכויי הגביה של האשראי ("התאמות איכותיות"), כגון: מאפיינים ענפיים, מאפיינים כלכליים משקיים ומאפיינים של תמהיל תיק האשראי ואיכותו. לצורך קביעת "גורם ההתאמה האיכותי" הבנק מיישם תחשיב פנימי המשקלל מגוון רחב של אינדיקטורים.

ההפרשה מחושבת ומבוצעת בגין כלל החובות, הן אשראי מאזני והן מכשירי אשראי חוץ מאזני, כאשר האשראי החוץ מאזני מוכפל במקדם המרה בהתאם לסוג המכשיר ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים.

בהתאם להנחיות בנק ישראל, שיעור ההתאמות בגין הגורמים הסביבתיים לא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי שאינו בעייתי לאנשים פרטיים באותו מועד, ושיעור ההפרשה הקבוצתית בגין הלוואות לדיור לא יפחת מ-0.35% מיתרת הלוואות.

הבנק בוחר את נאותות ההפרשה הקבוצתית מידי רבעון בהתבסס, בין היתר, על הערכת הסיכונים הגלומים בתיק האשראי ועל בחינת מגמות והתפתחויות בסגמנטים העיקריים, ומתוך ראייה צופת פני עתיד, ככל שניתן להעריך. זאת, תוך יישום העקרונות של הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 "הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות".

תהליך הערכה זה לקביעת גובה ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי הפך מורכב במיוחד לאור משבר הקורונה שהינו אירוע משמעותי ומתמשך המשבש את הפעילות העסקית והכלכלית. משבר הקורונה מלווה בחוסר וודאות משמעותי לגבי אורכו ומידת השפעתו ועל רקע זה הגדיל הבנק במהלך שנת 2020 את ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי. הגידול נובע מהערכה זהירה המתחשבת בשינוי במאפייני הסיכון של הלקוחות ושל ענפי המשק השונים ובהערכות כלכליות, בהתייחס, בין היתר, לשיעור האבטלה והצמיחה.

לאור רמת אי הוודאות הגבוהה בתקופה זו, תתכנה סטיות משמעותיות באומדנים שבוצעו לקביעת יתרת ההפרשה להפסדי אשראי כפי שמוצגת בדוחות הכספיים. אומדנים אלה יותאמו בהמשך וזאת בהתאם להתפתחויות במשק והשפעתן על רמת הסיכון הגלומה בתיק.

למידע נוסף בנוגע לתהליך התאמת אומדני הפסדי האשראי בגין משבר הקורונה ראה פרק סיכונים אשראי, [השפעת משבר הקורונה](#). למידע נוסף בגין יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים ראה [ביאור 1.כד](#).

סיווג חובות בעייתיים והפרשה פרטנית

הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת וליווי צמוד. זאת, על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. לגבי הלקוחות העסקיים הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת על ידי הגורמים העסקיים המטפלים בלווה, על ידי יחידות ניהול סיכונים האשראי (נס"א) בחטיבה לניהול סיכונים ובאמצעות הערכה אובייקטיבית ככל האפשר של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם.

בחטיבה הבנקאית לקוחות עם אובליגו מעל מיליון ש"ח מזוהים ונבדקים פרטנית על ידי הגורמים המוסמכים בחטיבה לעניין סיווגם כחובות בעייתיים. יתר לקוחות החטיבה, שהינם בעלי אובליגו מתחת למיליון ש"ח והומוגניים, מזוהים ומטופלים באופן ממוכן בהתאם לקריטריונים שנקבעו.

כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכונים האשראי, מבוצעים בכל קווי העסקים (בכל אחד, בהתאמה למאפייניו) מהלכים לאיתור חובות בעייתיים מבעוד מועד. בחטיבה העסקית מבוצעת בחינה שבין היתר מבוססת קריטריונים המהווים התראה מוקדמת לאפשרות הפיכתו של חוב לבעייתי. בהתאם לכך במידה ונדרש, מעודכן דירוג הסיכון והחוב מוגדר רגיש. בחטיבה הבנקאית איתור הלקוחות הרגישים מבוצע בעיקרו באופן ממוכן וזאת בהתבסס על קריטריונים שהוגדרו עבור סוג זה של לקוחות.

לקוחות שאותרו כרגישים, נבחן הצורך בסיווגם, מדי רבעון לפני פרסום הדוח הכספי.

מתודולוגית הטיפול בחובות בעייתיים מחייבת בין היתר, בחינה שיטתית של נאותות ההפרשה להפסדי אשראי בגין החובות המסווגים כ"פגומים". ההפרשה מוערכת בהתאם לפער בין יתרת החוב הרשומה לערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לשירות החוב מהפעילות של הלקוח וממימוש ביטחונות ונכסים אחרים, מהווים בשיעור הריבית האפקטיבית של החוב. לגבי חובות שהחזר שלהם נסמך על ביטחונות (חובות מתנים בביטחון) ואין מקורות החזר זמינים ואמינים אחרים, ההפרשה נקבעת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש ולאחר הפעלת מקדמי ביטחון בכל הקשור לשווי הבטוחה שיהיה ניתן לממשו ולהפירע ממנו.

בדומה לבחינת נאותות הסיווגים מבוצעת מידי רבעון גם בחינת נאותות ההפרשה בהתאם לדרישות בנק ישראל.

בהתאם לעדכונים בהוראות ניהול בנקאי תקין, האחריות הכוללת לנאותות הסיווגים וההפרשות מוטלת על החטיבה לניהול סיכונים. בנוסף לדינאים המתקיימים בהנהלות החטיבות העסקיות ונציגי החטיבה לניהול סיכונים, מתקיים מידי רבעון דיון גם בוועדת הפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל הראשי, לגבי הסך המצרפי של ההפרשות הנדרשות לאותו רבעון, וכן בהתייחס לסווג והפרשות ספציפיים (מעבר לסף סכום שנקבע).

מכשירים נגזרים

בהתאם להוראות הדיווח הכספי של המפקח על הבנקים, הבנק מיישם את נושאים 815 ו-820 בקודיפיקציה על תיקוניהם, בכל הקשור לטיפול ולהצגה של מכשירים נגזרים.

שווי הוגן מוגדר כסכום/מחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה בין מוכר מרצון לקונה מרצון במועד המדידה. בין היתר, התקן מחייב לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של התאגיד הבנקאי.

התקן דורש מהתאגיד הבנקאי לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפקו על ידו ונמדדים לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של התאגיד הבנקאי, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.

נקבעו הנחיות ספציפיות בנוגע למתודולוגיה ולנתונים שימשו בחישוב השווי ההוגן של מכשירים נגזרים. הבנק מבצע את חישוב ההפרשה בגין סיכון אשראי ברמת לקוח, תוך שימוש במדד לאיכות האשראי בהתבסס על מודלים פנימיים או על נתוני שוק.

חישוב ההפרשה לסיכון אשראי מבוצע תוך שימוש במודל הכולל תרחישים שונים של חשיפה פוטנציאלית.

במקרים לא רבים בהם אין בבנק מודל מתמטי לשיעור מכשירים נגזרים, השווי ההוגן נקבע על פי ציטוטי מחירים המתקבלים מגורמים הסוחרים במכשירים אלה. על אף שהציטוט מתקבל מברוקרים אמינים שהבנק בחר לעבוד עמם, אין ודאות שהמחיר שצוטט משקף את המחיר שיתקבל בפועל לעסקה בכל סכום שהוא, ובפרט לעסקה בסכום גדול.

למידע נוסף בנוגע לקביעת שווי הוגן ראה [ביאור I.1](#).

ניירות ערך

ניירות ערך, למעט אגרות חוב מוחזקות לפדיון, מוצגים במאזן לפי שווי הוגן. מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות לפי עלות.

השווי הוגן של ניירות ערך ישראליים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים. לעניין ניירות ערך זרים רובו של התיק מחושב באופן יומי על ידי מוסד בינלאומי מוכר שעיסוקו בחישוב שווי הוגן של נכסים פיננסיים לצורך גילוי השווי בדוחות כספיים. מוסד זה הוא בלתי תלוי בגופים המנפיקים ובלתי תלוי בגופים המשווקים. החישוב מתבסס בעיקרו על מחירי עסקאות בשווקים פעילים ועל שיערוך עסקאות דומות. החישוב משקף את המחיר שקונה מרצון בשוק ישלם עבור ניירות ערך על בסיס מידע שוטף הנצפה בשוק. מכיוון שרק חלק מניירות הערך נסחרים בעולם בתדירות יומית, המשערך מבסס את נתוניו לצורך קביעת מחיר, באמצעות אלגוריתם תמחור על עסקאות שבוצעו בפועל, אינדיקציות למחירים מבנקים גלובליים ומקומיים, ברוקרים ובורסות. במידה ונתוני שוק מועטים או לא קיימים, המשערך משתמש במודלים מתוחכמים להערכת שווי, תוך התחשבות בזהות המנפיק והענף הרלוונטי.

בניירות ערך שהם אגרות חוב שאינן סחירות של חברות בישראל השווי הוגן מתבסס על נתונים המתקבלים מחברת "מרווח הוגן". הבנק תיקף את המודל ווידא ברמה סבירה של בטחון את נכונות השווי הוגן. לעיתים, מטעמי שמרנות, כאשר קיימים אינדיקטורים, הבנק מבצע התאמות למודל ו/או מחיר שוק במטרה לקבוע שווי הוגן נכון יותר.

למידע נוסף בנוגע לקביעת שווי הוגן ראה [ביאור 1.1](#).

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום הפסדים בגין ירידת ערך של אגרות חוב, בתיק הזמין למכירה ובתיק לפדיון, שהינה בעלת אופי אחר מזמני בהתאם לקריטריונים שנקבעו.

למידע נוסף בנוגע לכחינת ירידת ערך ראה [ביאור 1.10](#).

למידע נוסף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון סעיף [ניירות ערך](#).

התחייבויות לזכויות עובדים

זכויות הפרישה והפנסיה בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק כאשר לעובדים שהחלו עבודתם בבנק מיום 1 בינואר 1999 קיימות הפקדות שוטפות לפיצויים ותגמולים ולגביהם לבנק אין חבות פנסיונית למעט השלמה לפיצויי פיטורין. לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 הפורשים מעבודתם בבנק בגיל פרישה הזכות לבחור בקבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או לקבל פנסיה מהבנק, הכל בהתאם ובכפוף להוראות ההסכמים השונים החלים על העובדים. הבנק מפקיד עבור עובדים אלה כספים לתגמולים ופיצויים בקופת גמל לתגמולים ופיצויים של עובדי הבנק אשר מנהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה (להלן - "יעודה").

בשנים האחרונות ביצע הבנק שורה של צעדים על מנת למתן את ההשפעה של התחייבויות אלה על הדוחות הכספיים. בהמשך לצעדים אלה החל הבנק בבחינה של חלופות ביחס למצב הקיים כיום לפיו מלוא הכספים מופקדים ביעודה כאמור. בהמשך להתקשרות שנעשתה בעבר, התקשר הבנק עם גוף מוסדי נוסף להעברת כספי תגמולים וכספי פיצויים של עובדים שנצברו או ייצברו בקופת התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק, שבחרו או יבחרו בעת פרישה במסלול של הסדר ביטחון סוציאלי, לקופה משלמת. כמו כן התקשר הבנק בהסכם לרכישת פוליסת ביטוח לפורשים ממקורותיו העצמיים. בכוונת הבנק להתקשר בהסכמים דומים עם גופים מוסדיים נוספים.

הסכומים של ההתחייבויות לפנסיה מחושבים על פי מודלים אקטואריים. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים, של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואות השוק בהתאם לחלופה שהבנק בחר מתוך החלופות שנקבעו על ידי בנק ישראל, לפיהם העקום מורכב מתשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

כמו כן החישובים האקטואריים לוקחים בחשבון את תחזית עליית השכר הנומינלית על סמך נסיון העבר שמשנתה בהתאם לגיל העובד.

להלן ניתוח רגישות כמותי להשפעת הנחות עיקריות בחישוב ההתחייבות האקטוארית

קיטון של 1.0% בשיעור ההיוון של ההתחייבויות הנ"ל יגרם לגידול בסך של כ-3.5 מיליארד ש"ח בסך ההתחייבויות. קיטון של 1.0% בעליית השכר יגרם לקיטון בסך של כ-672 מיליון ש"ח בסך ההתחייבויות. עלייה של 5.0% בתוחלת החיים יגרם לגידול בסך של כ-390 מיליון ש"ח בסך ההתחייבויות. כל הסכומים הינם לפני השפעת מס.

המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי: תוחלת חיים, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה, שיעורי עזיבה עם תנאים מועדפים, שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים וכד'. על אף שהפרמטרים נקבעו בזהירות ובמקצועיות ראויה, שינוי בכל אחד מהפרמטרים האקטואריים או בכמה מהם ו/או בשיעור ההיוון ו/או בשיעור עליית השכר יביא לשינוי בגובה ההתחייבויות של הבנק.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו: www.magna.isa.gov.il

ליום 31 בדצמבר 2020 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה ביתרה שלילית בסך של 3,734 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, לעומת יתרת קרן שלילית בסך של 3,948 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, ליום 31 בדצמבר 2019.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 31 בדצמבר 2020 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") נמוכה בכ-702 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

התחייבויות בגין תביעות משפטיות

בין יתר התחייבויות הבנק, קיימות גם הפרשות בגין תביעות משפטיות שונות שננקטו נגד הבנק, ביניהן גם בקשות לאישור תביעות ייצוגיות. ההפרשות נקבעו על פי הערכת ההנהלה ומבוססות על חוות דעת משפטיות.

אחת לרבעון נערך דיון בוועדת ההפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל וכן בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לגבי הפרשות בגין תביעות מעל סכום מסוים שהוגשו נגד הבנק.

לצורך הערכת הסיכונים בהליכים משפטיים המוגשים כנגד הבנק מתבססת הנהלת הבנק על חוות דעתם של היועצים המשפטיים החיצוניים המייצגים את הבנק בתביעות אלו.

חוות דעת אלו ניתנו על ידי היועצים המשפטיים החיצוניים על פי מיטב שיקול דעתם, על יסוד העובדות המוצגות להם על ידי הבנק ועל יסוד המצב המשפטי (הדין והפסיקה) כפי שהם ידועים במועד ההערכה, אשר נתונים, לא פעם, לפרשנות ולטיעונים אפשריים סותרים.

הערכת הסיכונים הגלומים בבקשות לאישור תובענות ייצוגיות הינה מורכבת, שכן מדובר בתחום אשר ההלכות המשפטיות בו, גם בנושאים עקרוניים ומרכזיים, מצויות עדיין בהתהוות וטרם גובשו במלואן. כמו כן, ישנן תביעות בהן, בשל השלב בו מצוי ההליך, אין ביכולתם של היועצים המשפטיים החיצוניים להעריך את הסיכון הכרוך בהן.

לאור האמור לעיל, יתכן שתוצאות התביעות בפועל תהיינה שונות מההפרשות שנעשו.

מיסים על ההכנסה

מיסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד או נזקפים ישירות להון במידה ונובעים מפריטים אשר נרשמים ישירות בהון.

החל מיום 1 בינואר 2017 מיישמת הקבוצה את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מיסים על הכנסה, וזאת בהתאם לחוזר שפרסם הפקוח על הבנקים ביום 22 באוקטובר 2015 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מיסים על הכנסה", וביום 13 באוקטובר 2016 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב".

מיסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנת המס כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".

מיסים נדחים

ההכרה במיסים נדחים לקבל/לשלם הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מיסים. המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על שיעורי המס ועל חוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".

נכס מס נדחה בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי מוכר בספרים כאשר צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

הקבוצה רשמה מיסים נדחים בגין רווחים מהשקעות מוחזקות שנצברו החל מיום 1 בינואר 2017, גם אם בכונת הבנק להחזיקן ולא לממשן, וכן בגין דיבידנדים שאינם צפויים לחלוקה על ידי חברות מוחזקות.

בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות המפקח על הבנקים מחילות על תאגידיים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sox Act. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה פנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

הוראות המפקח קובעות:

- תאגידיים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.

בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-COSO 2013 (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי.

במהלך שנת 2020 ביצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל של הבנק, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

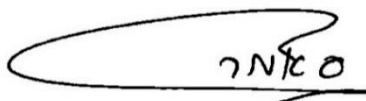
במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2020 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

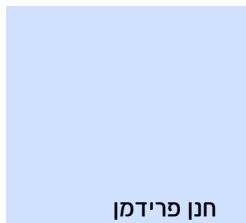
בשנת 2020 התקיימו 58 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-92 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 8 במרס 2021, הוחלט לאשר ולפרסם את תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים - המבוקרים של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2020 ולתקופה שנסתיימה באותו תאריך.

דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

ד"ר סאמר חאג' יחיא
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנהל כללי

8 במרס 2021

הצהרה - (CERTIFICATION)

אני חנן פרידמן מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2020 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לראוי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

8 במרס 2021

חנן פרידמן
מנהל כללי

הצהרה - (CERTIFICATION)

אני עומר זיו מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2020 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

8 במרס 2021

עומר זיו
סגן מנהל כללי בכיר
ראש החטיבה הפיננסית

הצהרה - (CERTIFICATION)

אני שלמה גולדפרב מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2020 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

8 במרס 2021

שלמה גולדפרב

סגן מנהל כללי בכיר

חשבונאי ראשי

ראש חטיבת החשבונאות

דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות של בנק לאומי לישראל בע"מ בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות בנות (להלן ביחד - "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2020, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן - "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB Public Company Accounting Oversight Board (בארה"ב), בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי והכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של הבנק; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות, או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2020, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת משיימום בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את המאזן המאוחד של הבנק ליום 31 בדצמבר 2020 ואת הדוח המאוחד על רווח והפסד, הדוח המאוחד על הרווח הכולל, הדוח המאוחד על השינויים בהון העצמי והדוח המאוחד על תזרימי המזומנים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020 והדוח שלנו מיום 8 במרס 2021, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

כריסמן אלמגור זהר ושות'
A Firm in the Deloitte Global
Network
רואי חשבון

סומך חייקין
שותפות רשומה בישראל ופירמה חברה
בארגון הגלובלי של KPMG המורכב
מפירמות עצמאיות המסונפות ל-
KPMG International Limited חברה
בריטית פרטית מוגבלת באחריות
רואי חשבון

רואי החשבון המבקרים המשותפים

8 במרס 2021

דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות של בנק לאומי לישראל בע"מ - דוחות כספיים שנתיים

ביקרנו את המאזן המאוחד המצורף של בנק לאומי לישראל בע"מ והחברות המאוחדות שלו (להלן - "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2020 ואת הדוח המאוחד על רווח והפסד, הדוח המאוחד על הרווח הכולל, הדוח המאוחד על השינויים בהון העצמי והדוח המאוחד על תזרימי המזומנים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

הדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2019 ולכל שנה בתקופה של שנתיים שהסתיימה באותו תאריך בוקרו על ידי סומך חייקין ורואה חשבון מבקר אחר אשר הדוח שלהם עליהם מיום 26 בפברואר 2020 כלל חוות דעת בלתי מסויגת.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של הבנק וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2020 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לשנה שהסתיימה באותו תאריך בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב, בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2020, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission), והדוח שלנו מיום 8 במרס 2021, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק.

בריטמן אלמגור זהר ושות'
A Firm in the Deloitte Global
Network
רואי חשבון

סומך חייקין
שותפות רשומה בישראל ופירמה חברה
בארגון הגלובלי של KPMG המורכב
מפירמות עצמאיות המסונפות ל-
KPMG International Limited חברה
בריטית פרטית מוגבלת באחריות
רואי חשבון

רואי החשבון המבקרים המשותפים

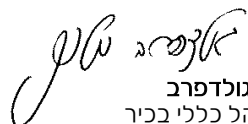
8 במרס 2021

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח רווח והפסד מאוחד
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2018	2019	2020	ביאור	
		במיליוני ש"ח		
11,346	11,437	10,175	2	הכנסות ריבית
2,456	2,596	1,452	2	הוצאות ריבית
8,890	8,841	8,723	2	הכנסות ריבית, נטו
519	609	2,552	30, 13	הוצאות בגין הפסדי אשראי
8,371	8,232	6,171		הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית				
682	1,686	1,026	3	הכנסות מימון שאינן מריבית
4,121	3,225	3,281	4, 4	עמלות
68	170	59	5	הכנסות אחרות
4,871	5,081	4,366		סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות				
4,544	4,325	3,742	6	משכורות והוצאות נלוות
1,569	1,521	1,531	16	אחזקה ופחת בניינים וציוד
2,224	2,062	1,773	7	הוצאות אחרות
8,337	7,908	7,046		סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,905	5,405	3,491		רווח לפני מיסים
1,619	1,830	1,356	8	הפרשה למיסים על הרווח
3,286	3,575	2,135		רווח לאחר מיסים
36	(15)	(13)	15	חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) נטו, של חברות כוללות לאחר השפעת המס
רווח נקי				
3,322	3,560	2,122		לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(65)	(38)	(20)		המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
3,257	3,522	2,102		המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים)				
2.15	2.37	1.44	9	רווח נקי בסיסי ומדולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

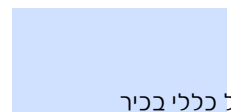
הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 35](#).

חנן פרידמן
מנהל כללי

שלמה גולדפרב
סגן מנהל כללי בכיר
חשבונאי ראשי
ראש חטיבת החשבונאות

ד"ר סאמר חאג' יחיא
יושב ראש הדירקטוריון

עומר זיו
סגן מנהל כללי בכיר
ראש החטיבה הפיננסית

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 8 במרס 2021

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח מאוחד על הרווח הכולל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח			
3,322	3,560	2,122	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
65	38	20	בניכוי רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
3,257	3,522	2,102	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מיסים:			
(634)	1,468	814	התאמות בגין הצגת אגרות חוב (2018 - ניירות ערך) זמינות למכירה לפי שווי הוגן, נטו
27	(65)	(46)	התאמות מתרגום דוחות כספיים נטו ^(א) , לאחר השפעת גידורים ^(ב)
-	(3)	43	רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור תזרים מזומנים
1,796	(3,317)	336	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים ^(ג)
34	(5)	(5)	חלקו של הבנק ברווח (הפסד) כולל אחר של חברות כלולות
1,223	(1,922)	1,142	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מיסים
(330)	573	(460)	השפעת המס המתייחס
893	(1,349)	682	רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מיסים
(26)	(13)	(21)	בניכוי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
919	(1,336)	703	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק לאחר מיסים
4,215	2,211	2,804	הרווח הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
39	25	(1)	בניכוי רווח (הפסד) כולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
4,176	2,186	2,805	רווח כולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

(ב) גידורים - רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ג) בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף שנה של תכניות פנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר. ראה גם [ביאור 23](#).

ראה גם [ביאור 10](#) בדבר רווח כולל אחר מצטבר.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
מאזן מאוחד
ליום 31 בדצמבר

2019	2020	ביאור	
	במיליוני ש"ח		נכסים
76,213	136,194	11	מזומנים ופיקדונות בבנקים
84,949	92,297	12	ניירות ערך ^{(א)(כ)}
^(ד) 1,117	3,019		ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
285,806	300,631	30,13	אשראי לציבור
(3,328)	(5,290)	30,13	הפרשה להפסדי אשראי
282,478	295,341		אשראי לציבור, נטו
744	632	14	אשראי לממשלות
765	795	15	השקעות בחברות כלולות
3,043	2,932	16	בניינים וציוד
16	15	17	מוניטין
10,970	15,252	כ28,א	נכסים בגין מכשירים נגזרים
8,486	9,558	18	נכסים אחרים
468,781	556,035		סך כל הנכסים
			התחייבויות והון
373,644	447,031	19	פיקדונות הציבור
6,176	15,143	20	פיקדונות מבנקים
315	208		פיקדונות מממשלות
^(ד) 123	605		ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
19,958	16,303	21	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
11,528	17,315	כ28,א	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
21,163	21,335	ד30,22	התחייבויות אחרות ^{(א)(ג)}
432,907	517,940		סך כל ההתחייבויות
35,406	37,664	א25	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
468	431		זכויות שאינן מקנות שליטה
35,874	38,095		סך כל ההון
468,781	556,035		סך כל ההתחייבויות וההון

(א) לפרטים בדבר סכומים הנמדדים בשווי הוגן ראה [ביאור 33](#).

(ב) לפרטים בדבר ניירות ערך ששועבדו למלווים ראה [ביאור 12](#).

(ג) מזה: הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים, 422 מיליון ש"ח (ביום 31 בדצמבר 2019 - 386 מיליון ש"ח).

(ד) סווג מחדש.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 35](#).

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח על השינויים בהון
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

קרנות הון		
עסקאות תשלום מבוסס מניות ואחרות ^(א)	פרמיה	הון מניות במיליוני ש"ח
38	1,729	7,110
יתרה ליום 1 בינואר 2018		
השפעת היישום לראשונה של תקן דיווח כספי בינלאומי 9		
-	-	-
רווח נקי		
-	-	-
רווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס		
-	-	-
דיבידנד ששולם על ידי חברות מאוחדות		
-	-	-
דיבידנד ששולם		
-	(670)	(30)
רכישה עצמית של מניות		
(8)	7	1
הנפקת מניות		
28	-	-
הטבה לעובדים בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות		
-	21	-
מכירת מניות של חברה מאוחדת לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		
58	1,087	7,081
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018		
השפעה מצטברת בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב ^(ב)		
-	-	-
רווח נקי		
-	-	-
הפסד כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס		
-	-	-
דיבידנד ששולם על ידי חברות מאוחדות		
-	-	-
דיבידנד ששולם		
-	(672)	(28)
רכישה עצמית של מניות		
(7)	6	1
הנפקת מניות		
2	-	-
הטבה לעובדים בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות		
-	-	-
מכירת מניות של חברה מאוחדת		
53	421	7,054
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019		
רווח נקי		
-	-	-
רווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס		
-	-	-
דיבידנד ששולם על ידי חברות מאוחדות		
-	-	-
דיבידנד ששולם		
-	(237)	(13)
רכישה עצמית של מניות		
-	-	-
הטבה לעובדים בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות		
53	184	7,041
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020		

(א) כולל 10 מיליון ש"ח קרנות הון אחרות.

(ב) כולל 5,805 מיליון ש"ח שאינם ניתנים לחלוקה, מזה 1,650 מיליון ש"ח בגין רכישה עצמית של מניות (2019 - 5,610 מיליון ש"ח, מזה 1,400 מיליון ש"ח בגין רכישה עצמית של מניות, 2018 - 2,849 מיליון ש"ח, מזה 700 מיליון ש"ח בגין רכישה עצמית של מניות) יתרת הסכום לחלוקה כפופה להוראות בנק ישראל ולמגבלות המפורטות בהוראות ניהול בנקאי תקין.

(ג) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מכשירים פיננסיים (ASU 2016-01) ולרבות העדכוני המתייחסים אליהם. ראה [ביאור 1.כד. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019](#).

הביאורים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

סך הכל הון	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	עודפים שנצברו ⁽²⁾	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	סך כל הון המניות וקרנות ההון
33,553	386	33,167	27,341	(3,051)	8,877
(18)	-	(18)	(18)	-	-
3,322	65	3,257	3,257	-	-
906	18	888	-	888	-
(42)	(42)	-	-	-	-
(1,369)	-	(1,369)	(1,369)	-	-
(700)	-	(700)	-	-	(700)
-	-	-	-	-	-
29	1	28	-	-	28
480	428	52	-	31	21
36,161	856	35,305	29,211	(2,132)	8,226
-	-	-	27	(27)	-
3,560	38	3,522	3,522	-	-
(1,353)	(17)	(1,336)	-	(1,336)	-
(33)	(33)	-	-	-	-
(1,387)	-	(1,387)	(1,387)	-	-
(700)	-	(700)	-	-	(700)
-	-	-	-	-	-
4	2	2	-	-	2
(378)	(378)	-	-	-	-
35,874	468	35,406	31,373	(3,495)	7,528
2,122	20	2,102	2,102	-	-
682	(21)	703	-	703	-
(39)	(39)	-	-	-	-
(297)	-	(297)	(297)	-	-
(250)	-	(250)	-	-	(250)
3	3	-	-	-	-
38,095	431	37,664	33,178	(2,792)	7,278

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח על תזרימי מזומנים מאוחד
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2018	2019	2020	
			במיליוני ש"ח
			תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
3,322	3,560	2,122	רווח נקי לשנה
			התאמות:
77	47	26	חלק הקבוצה בהפסדים נטו בלתי מחולקים של חברות כלולות ^(א)
572	600	678	פחת על בניינים וציוד (לרבות ירידת ערך)
519	609	2,552	הוצאות בגין הפסדי אשראי
-	(15)	-	רווח ממכירת תיקי אשראי
(9)	(191)	(410)	רווחים, נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה
(60)	(151)	(58)	רווחים, נטו שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר
(224)	(287)	2	הפסדים (רווחים) ממכירת מניות של חברות מוחזקות
(33)	(68)	7	הפסדים (רווחים) ממימוש בניינים וציוד - נטו
19	2	33	הפרשה לירידת ערך אגרות חוב זמינות למכירה
(237)	(192)	(283)	רווחים, נטו שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות שאינן למסחר (2018 - מניות זמינות למכירה)
82	39	66	הפרשה לירידת ערך מניות שאינן למסחר (2018 - מניות זמינות למכירה)
28	2	-	הוצאות הנובעות מעסקאות תשלום מבוסס מניות
199	(595)	(729)	מיסים נדחים - נטו
134	(64)	(980)	פיצויי פרישה ופנסיה - גידול (קיטון) בעודף העתודה על היעודה
(168)	(146)	253	ריבית שהתקבלה (שטרם התקבלה) מעבר לריבית שנצברה בתקופה בגין אג"ח זמין למכירה ואג"ח לפדיון
144	(88)	(393)	ריבית שטרם שולמה (ששולמה) בגין אג"ח וכתבי התחייבות נדחים
(467)	730	1,274	השפעת הפרשי שער על יתרות מזומנים ושווי מזומנים
4	59	-	אחר, נטו
			שינוי נטו בכספים שוטפים:
(3,172)	1,775	(4,298)	נכסים בגין מכשירים נגזרים
(1,197)	3,390	(451)	ניירות ערך למסחר
592	1,180	(1,917)	נכסים אחרים
			שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות:
2,355	(718)	5,684	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
(595)	3,326	2,379	התחייבויות אחרות
1,885	12,804	5,557	מזומנים נטו מפעילות שוטפת

(א) בניכוי דיבינד שהתקבל.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם. לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 35](#).

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
 דוח על תזרימי מזומנים מאוחד (המשך)
 לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2018	2019	2020	
			במיליוני ש"ח
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה			
			שינוי נטו בפיקדונות בבנקים לתקופה מקורית של יותר משלושה חודשים
(2,532)	3,199	(1,113)	
(12,149)	(10,795)	(16,583)	שינוי נטו באשראי לציבור ^(א)
(67)	38	112	שינוי נטו באשראי לממשלה
^(א) 124	^(א) (80)	(1,902)	שינוי נטו בניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
(4,006)	(2,048)	(3,026)	רכישת אגרות חוב מוחזקות לפדיון
72	647	1,402	תמורה מפדיון אגרות חוב מוחזקות לפדיון
			רכישת אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר (2018 - ניירות ערך זמינים למכירה)
(86,905)	(83,884)	(136,675)	תמורה ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר (2018 - ניירות ערך זמינים למכירה)
54,122	41,423	99,757	תמורה מפדיון אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר (2018 - ניירות ערך זמינים למכירה)
40,945	31,789	32,700	רכישת מניות בחברות כלולות
(123)	(377)	(67)	תמורה ממימוש השקעה בחברות כלולות
260	251	-	תמורה ממימוש השקעה בחברות בנות שאוחדו בעבר (נספח ב')
11	712	-	תמורה ממכירת תיקי אשראי
503	915	-	רכישת בניינים וציוד
(716)	(942)	(594)	תמורה ממימוש בניינים וציוד
80	107	11	קופה מרכזית לתשלום פיצויים
251	157	137	אחר
(16)	-	-	
(10,146)	(18,888)	(25,841)	מזומנים נטו לפעילות השקעה
תזרימי מזומנים מפעילות מימון			
			שינוי נטו בפיקדונות מבנקים לתקופה מקורית של יותר משלושה חודשים
1,113	1,067	9,012	
398	5,609	74,967	שינוי נטו בפיקדונות הציבור
229	(367)	(106)	שינוי נטו בפיקדונות מממשלה
^(א) (237)	^(א) (198)	482	שינוי נטו בניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
3,378	3,152	4,986	תמורה מהנפקת אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
(32)	(958)	(8,248)	פדיון אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
(1,369)	(1,387)	(297)	דיבידנד ששולם לבעלי המניות
(42)	(33)	(39)	דיבידנד ששולם לבעלי מניות חיצוניים בחברות מאוחדות
512	-	-	תמורה ממימוש השקעות בחברות מאוחדות ללא איבוד שליטה
(700)	(700)	(250)	רכישה עצמית של מניות
3,250	6,185	80,507	מזומנים נטו מפעילות מימון
(5,011)	101	60,223	גידול (קיסון) במזומנים ושווי מזומנים כולל מזומנים ושווי מזומנים המסווגים כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה ^(ב)
3	(3)	-	בניכוי שינוי במזומנים ושווי מזומנים המסווגים כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה ^(ג)
(5,014)	104	60,223	גידול (קיסון) במזומנים ושווי מזומנים
78,840	74,293	73,667	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
467	(730)	(1,274)	השפעת תנועות בשער חליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים
74,293	73,667	132,616	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

(א) כולל פעילות שוטפת מרכישת ניכיון חייבים. ראה [ביאור 30](#).
 (ב) למידע נוסף ראה [ביאור 36](#). [דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018](#).
 (ג) סווג מחדש.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
 לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 35](#).

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח על תזרימי מזומנים מאוחד (המשך)
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

ריבית ומיסים ששולמו /או התקבלו ודיבידנדים שהתקבלו

2018	2019	2020	
			במיליוני ש"ח
10,631	11,143	10,555	ריבית שהתקבלה
(2,696)	(3,423)	(2,523)	ריבית ששולמה
129	64	23	דיבידנדים שהתקבלו
^(א) (1,393)	^(א) (2,508)	(1,725)	מיסים על הכנסה ששולמו
^(א) 309	^(א) 16	237	מיסים על הכנסה שהתקבלו

(א) סווג מחדש.

נספח א' - פעולות השקעה ומימון שלא במזומן בתקופת הדוח:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

ליום 31 בדצמבר 2020 נכס זכות שימוש והתחייבויות שהוכרו בגין חכירות תפעוליות חדשות נכללו כפעילות שאינה במזומן. למידע נוסף ראה [ביאור 1.1 וביאור 1.16](#).

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

ביום 15 ביולי 2019 הוחלפו כ-139.9 מיליון ש"ח ע.ג. סדרה 201 בתמורה לכ-142 מיליון ש"ח ע.ג. סדרה 404, וכן הוחלפו כ-976.9 מיליון ש"ח ע.ג. סדרה יד' בתמורה לכ-1,099 מיליון ש"ח ע.ג. סדרה 404, כך שבסך הכל הונפקו כ-1,241 מיליון ש"ח ע.ג. סדרה 404. כתוצאה מההחלפה נרשם הפסד חשבונאי של כ-54 מיליון ש"ח.

ביום 1 בדצמבר 2019 סווגה יתרה של כ-746 מיליון ש"ח מתיק אגרות חוב המוחזקות לפידיון לתיק אגרות חוב זמינות למכירה.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

ביום 31 בדצמבר 2018 נמכרה השקעה במימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ בתמורה למניות זמינות למכירה בסך 167 מיליון ש"ח.

במשך השנה הונפקו מניות כנגד המרת זכויות שנצברו לטובת העובדים בסך 18 מיליון ש"ח.

נספח ב' - תמורה ממימוש השקעות בחברות בנות שאוחדו בעבר^(א):

נכסים והתחייבויות של חברות הבנות שאוחדו בעבר זרימת מזומנים ממימוש השקעות בחברות הבנות שאוחדו בעבר ליום המכירה

2018	2019	2020	
			במיליוני ש"ח
-	20	-	מזומנים שנגרעו
8	15,398	-	נכסים (למעט מזומנים)
4	13,370	-	התחייבויות
4	2,048	-	נכסים והתחייבויות מזהים
-	378	-	נכסים והתחייבויות המיוחסים לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
4	1,670	-	נכסים והתחייבויות שנגרעו
7	215	-	רווח הון ממימוש השקעה בחברות בנות שאוחדו בעבר
11	1,885	-	סך הכל תמורה שהתקבלה ממימוש השקעות בחברות בנות שאוחדו בעבר
-	1,153	-	בניכוי - תמורה שלא במזומן ממימוש השקעות בחברות בנות שאוחדו בעבר
11	732	-	תמורה שהתקבלה במזומן
-	20	-	בניכוי - מזומנים שנגרעו
11	712	-	זרימת מזומנים ממימוש השקעות בחברות בנות שיצאו מאיחוד

(א) למידע נוסף ראה [ביאור 1.36](#) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם. לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 35](#).

עמוד	פירוט הביאורים
122	1 עיקרי המדיניות החשבונאית
148	2 הכנסות והוצאות ריבית
149	3 הכנסות מימון שאינן מריבית
150	4 עמלות
151	א4 הכנסות מחוזים עם לקוחות
152	5 הכנסות אחרות
152	6 משכורות והוצאות נלוות
153	7 הוצאות אחרות
153	8 הפרשה למיסים על הרווח
159	9 רווח למניה רגילה
160	10 רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר
162	11 מזומנים ופיקדונות בבנקים
162	12 ניירות ערך
171	13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי
174	14 אשראי לממשלות
175	15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה
178	16 בניינים וציוד
180	17 מוניטין
181	18 נכסים אחרים
182	19 פיקדונות הציבור
183	20 פיקדונות מבנקים
183	21 אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
184	22 התחייבויות אחרות
185	23 זכויות עובדים
198	24 עסקאות תשלום מבוסס מניות
199	א25 הון
204	ב25 הלימות הון, מינוף ונזילות
209	26 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות
215	27 שעבדים ותנאים מגבילים
217	א28 מכשירים נגזרים ופעילויות גידור
218	ב28 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון
225	א29 מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים
239	ב29 מגזרי פעילות גישת ההנהלה
243	30 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי
264	31 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה
266	32 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון
270	א33 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים
273	ב33 פריטים הנמדדים בשווי הוגן
278	ג33 שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3
280	ד33 מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3
282	34 בעלי ענין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו
289	35 תמצית הדוחות הכספיים של הבנק
292	36 נושאים שונים

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. כללי

הדוחות הכספיים המאוחדים של הקבוצה ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר עריכת דוח כספי שנתי של תאגיד בנקאי. פרסום הדוחות הכספיים הוא על בסיס דוחות מאוחדים בלבד. הדוחות הכספיים סולו של הבנק מוצגים [בביאור 35](#). הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון הבנק ביום 8 במרס 2021.

ב. הגדרות

בדוחות כספיים אלה -

הבנק - בנק לאומי לישראל בע"מ.

הקבוצה - הבנק וחברות בנות שלו.

חברות מאוחדות - חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות הבנק.

חברות כלולות - חברות, למעט חברות מאוחדות לרבות שותפות או מיזם משותף, שהשקעת הבנק בהן, במישרין או בעקיפין, כלולה בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני.

חברות מוזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות.

שלוחות בחו"ל - נציגויות, סוכנויות, סניפים או חברות מאוחדות של הבנק מחוץ לישראל.

מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה הבנק פועל, בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה הבנק מפיק ומוציא את עיקר המזומנים.

מטבע ההצגה - המטבע לפיו מוצגים הדוחות הכספיים.

צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בסעיף 80 להוראות הדיווח לציבור.

מדד - מדד המחירים לצרכן בישראל שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

סכום מותאם - סכום נומינלי היסטורי שהותאם למדד בגין חודש דצמבר 2003, בהתאם להוראות גילויי דעת 23 ו-36 של לשכת רואי חשבון בישראל.

סכום מדווח - סכום מותאם למועד המעבר (31 בדצמבר 2003), בתוספת סכומים בערכים נומינליים, שנוספו לאחר מועד המעבר, ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.

דיווח כספי נומינלי - דיווח כספי המבוסס על סכומים מדווחים.

דיווח כספי מותאם - דיווח כספי בערכים המותאמים על פי השינויים בכח הקניה הכללי של המטבע הישראלי בהתאם להוראות גילויי הדעת של לשכת רואי חשבון בישראל.

עלות - עלות בסכום מדווח.

שווי הוגן - מחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפי שוק במועד המדידה.

כללי חשבונאות מקובלים בבנקים בארה"ב - כללים הנקבעים על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים, רשות ניירות ערך, המוסד לתקינה חשבונאית וגופים נוספים בארה"ב. הכללים מיושמים בהתאם להיררכיה שנקבעה בתת נושא 10-105 בקודיפיקציה של תקני החשבונאות של המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב וההיררכיה של כללי החשבונאות המקובלים. בנוסף בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, למרות ההיררכיה שנקבעה בתקן אמריקאי 168, הובהר כי כל עמדה שנמסרה לציבור על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב או על ידי צוות רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב לגבי אופן היישום של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, היא כלל חשבונאות המקובל בבנקים בארה"ב.

תקני דיווח כספי בינלאומיים - תקנים ופרשנויות שאומצו על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים הכוללים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ותקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) לרבות פרשנויות של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) ופרשנויות של הוועדה המתמדת לפרשנויות (SIC).

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

1. עקרונות הדיווח

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו. ברוב הנושאים הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב. ביתר הנושאים שהינם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) וכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP).

כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות המפקח על הבנקים הנחיות יישום ספציפיות שמבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

בדבר פירוט תקני חשבונאות חדשים, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות חדשות של הפיקוח על הבנקים אשר יישמו לראשונה ראה [סעיף \(כג\) להלן](#).

2. מטבע פעילות ומטבע הצגה

הדוחות הכספיים המאוחדים מוצגים בשקלים חדשים ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צויין אחרת.

השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועל הבנק.

למידע בדבר מטבע פעילות של שלוחות בנקאיות הפועלות בחו"ל ראה [סעיף \(ד\) להלן](#).

3. בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההסטורית למעט הנכסים וההתחייבויות המפורטים להלן:

- מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים אחרים אשר נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- מכשירים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה.
- נכסים שאינם שוטפים המוחזקים למכירה.
- נכסי והתחייבויות מיסים נדחים.
- הפרשות.
- נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים.
- השקעות בחברות כלולות.

ערכם של נכסים לא כספיים ופריטי הון שנמדדו על בסיס העלות ההיסטורית, הותאם לשינויים במדד המחירים לצרכן עד ליום 31 בדצמבר 2003. החל מיום 1 בינואר 2004 עורך הבנק את דוחותיו הכספיים בסכומים מדווחים.

4. שימוש באומדנים

בהכנת הדוחות הכספיים, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) והוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, נדרשת ההנהלה לעשות שימוש באומדנים, הערכות ולהפעיל שיקול דעת המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות, על הגילוי המתייחס לנכסים והתחייבויות תלויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות בתקופת הדיווח. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הבנק, נדרשת הנהלת הבנק להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת הבנק על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

שינוי באומדנים

האומדנים והנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. מטבע חוץ והצמדה

עסקאות במטבע חוץ

נכסים והתחייבויות נקובים במטבע חוץ או הצמודים לו מתורגמים לפי שערי חליפין יציגים, אשר פורסמו על ידי בנק ישראל, לתאריך המאזן או לתאריך מתאים אחר כדלקמן:

- נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין למועד הדיווח.
- נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי הוגן. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו הנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה.
- בדוח רווח והפסד כלולות הכנסות והוצאות ורווחים והפסדים במטבע חוץ לפי שערי החליפין היציגים השוטפים בעת ביצוע הפעולות הפרשי שער על הנכסים וההתחייבויות שבניגוד נוצרו ההכנסות וההוצאות הנ"ל.
- בהתאם להוראות המעבר לשנת 2020 הפרשי שער בגין מכשירי חוב זמינים למכירה ימשיכו להיות מוכרים בדוח רווח והפסד וזאת עד ליום 1 בינואר 2022. החל מתאריך זה יוכרו ברווח כולל אחר. במקרה של ירידת ערך שאינה זמנית הפרשי התרגום שהוכרו ברווח כולל אחר יסווגו מחדש לרווח והפסד.

מטבע הפעילות של שלוחות הפועלות בחו"ל

מטבע פעילות של ישות הוא המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת הישות. בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה ישות מפיקה מזומנים.

קביעת מטבע הפעילות של השלוחות בחו"ל נעשה בהתאם לקריטריונים הבאים:

- השלוחה מפיקה ומוציאה מזומנים במטבע זר ופעילות השלוחה בשקל הינה שולית.
 - לקוחות השלוחה גויסו על ידיה באופן עצמאי, כך שפעילות השלוחה מול לקוחות הבנק או צדדים הקרובים אליהם אינה משמעותית.
 - פעילות השלוחה מול הבנק וצדדים קשורים לו אינה משמעותית ובין היתר אין תלות במקורות מימון של הבנק או צדדים קשורים לו.
 - פעילות השלוחה עומדת בפני עצמה ואינה מהווה הרחבה או השלמה של הפעילות המקומית של הבנק.
- כאשר אחד הקריטריונים כאמור אינו מתקיים במובהק הדבר מצביע על כך שיש לטפל בשלוחה כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו שקל.
- בהתאם לאמור לעיל בחן הבנק וסיווג את השלוחה הבנקאית בארה"ב כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה משקל.

פעילות חוץ

הנכסים וההתחייבויות בגין פעילויות חוץ, כולל מניסין והתאמות לשווי הוגן שנוצרו ברכישה, תורגמו לשקל לפי שערי החליפין שבתוקף למועד הדיווח. ההכנסות וההוצאות ורווחים והפסדים של פעילויות החוץ, תורגמו לשקל לפי שערי החליפין שבתוקף במועדי העסקאות.

הפרשי השער בגין התרגום מוכרים ברווח כולל אחר, ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום דוחות כספיים".

בעת מימוש, הסכום המצטבר בקרן התרגום שנובע מפעילות החוץ מסווג מחדש לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד מהמימוש.

כאשר הקבוצה מממשת חלק מהשקעה שהינה חברה כלולה הכוללת פעילות חוץ תוך שימור השפעה מהותית, החלק היחסי של הסכום המצטבר של הפרשי השער מסווג מחדש לרווח והפסד.

גידור השקעה נטו בפעילות חוץ

הקבוצה מיישמת חשבונאות גידור בגין הפרשי שער בין מטבע הפעילות של פעילות החוץ לבין מטבע הפעילות של הבנק (שקל).

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הפרשי שער הנובעים מתרגום התחייבות פיננסית המגדרת השקעה נטו בפעילות חוץ נזקפים לרווח כולל אחר ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום דוחות כספיים". בעת מימוש השקעה בגינה בוצע הגידור, מועבר הסכום המתאים שנצבר ב"התאמות מתרגום דוחות כספיים" לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד ממימוש ההשקעה.

נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים בשווי הוגן

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן, נכללים לפי תנאי ההצמדה שנקבעו לגבי כל יתרה.

להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן ושיעורי השינוי בהם:

שיעור השינוי בשנת			31 בדצמבר		
2018	2019	2020	2018	2019	2020
(%)			(בש"ח)		
שער החליפין של:					
8.10	(7.79)	(6.97)	3.748	3.456	3.215
הדולר של ארה"ב					
3.35	(9.65)	1.70	4.292	3.878	3.944
אירו					
2.37	(4.86)	(3.68)	4.793	4.560	4.392
לירה שטרלינג					
7.09	(6.09)	2.10	3.807	3.575	3.650
פרנק שוויצרי					
מדד המחירים לצרכן:					
1.2	0.3	(0.6)	100.5	100.8	100.2
לחודש נובמבר - מדד ידוע (נקודות)					

ה. בסיס האיחוד

1. חברות בנות

חברות בנות הינן ישויות הנשלטות על ידי הבנק. הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של הבנק ושל ישויות בהן מתקיימת שליטה של הבנק. בבחינת שליטה לא נלקחות בחשבון זכויות הצבעה פוטנציאליות למעט אם סבירות המימוש או ההמרה הינה גבוהה. הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום הפסקת השליטה. המדיניות החשבונאית של חברות בנות שונתה במידת הצורך על מנת להתאימה למדיניות החשבונאית שאומצה על ידי הקבוצה.

יתרות ועסקאות הדדיות בין החברות שאוחדו בוטלו במסגרת הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים.

הדוחות הכספיים של שתי חברות בבעלות מלאה שהן חברות נכסים ושרות של הבנק מאוחדים במסגרת הדוחות הכספיים סולו של הבנק.

זכויות שאינן מקנות שליטה

זכויות שאינן מקנות שליטה הן החלק בהון חברות בנות שאינו ניתן לייחוס, במישרין או בעקיפין, לחברה האם. זכויות אלה המעניקות למחזיק בהן חלק בנכסים נטו של הנרכשת, נמדדות במועד הרכישה בשווי הוגן.

רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לבעלים של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה. סך הרווח, ההפסד ורווח כולל אחר מיוחס לבעלים של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה גם אם כתוצאה מכך יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה תהיה שלילית.

עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה תוך שימור שליטה, מטופלות כעסקאות הוניות. כל הפרש בין התמורה ששולמה או התקבלה לשינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה נזקף לחלק הבעלים של הבנק ישירות להון.

בעת שינויים בשיעור ההחזקה בחברה בת, תוך שימור שליטה, הבנק מייחס מחדש את הסכומים המצטברים שהוכרו ברווח כולל אחר בין הבעלים של הבנק לבין הזכויות שאינן מקנות שליטה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בעת אובדן שליטה, הבנק גורע את הנכסים וההתחייבויות של החברה הבת ורכיבים אחרים של הון המיוחסים לחברת הבת. אם הבנק נותר עם השקעה כלשהי בחברה הבת לשעבר אזי יתרת ההשקעה נמדדת לפי שוויה ההוגן במועד אובדן השליטה. ההפרש בין התמורה שהתקבלה ושוויה ההוגן של יתרת ההשקעה בחברת הבת לשעבר לבין היתרות שנגרעו מוכר ברווח והפסד. הסכומים שהוכרו בהון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברת בת מסווגים מחדש לרווח או הפסד. החל מאותו מועד, ההשקעה הנותרת מטופלת לפי שיטת השווי המאזני או כנכס פיננסי בהתאם למידת השפעה של הבנק בחברה.

2. חברות כלולות

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לקבוצה השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית. בבחינת קיום השפעה מהותית, לא מובאות בחשבון זכויות הצבעה פוטנציאליות.

השקעה במניות חברות כלולות מטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרת לראשונה לפי עלותה. כאשר הבנק משיג השפעה מהותית לראשונה בהשקעה שטופלה עד למועד השגת השפעה מהותית שלא בהתאם לשיטת השווי המאזני, מיושמת שיטת השווי המאזני ממועד זה ואילך.

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את חלקה של הקבוצה בהכנסות ובהוצאות ברווח והפסד וברווח כולל אחר של ישויות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני.

בעת ירידה בשיעור ההחזקה בחברה כלולה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני תוך שימור ההשפעה המהותית, הקבוצה גורעת חלק יחסי מהשקעתה ומכירה ברווח או הפסד מהמכירה. כמו כן באותו מועד חלק יחסי מהסכומים שהוכרו בקרנות הון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה כלולה, מסווג מחדש לרווח והפסד.

בעת אובדן השפעה מהותית, הקבוצה מפסיקה להשתמש בשיטת השווי המאזני החל מאותו מועד בו איבדה את ההשפעה המהותית ומטפלת בהשקעה הנותרת כנכס פיננסי המסווג לתיק ניירות ערך למסחר או למניות שאינן למסחר.

כמו כן באותו מועד חלק יחסי מהסכומים שהוכרו בקרנות הון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה כלולה מסווג מחדש לדוח רווח והפסד.

הבנק בוחן את הצורך ברישום ירידת ערך בגין השקעתו בחברות כלולות, ראה [סעיף \(כ.כ.4\)](#) להלן.

1. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

הכנסות והוצאות נכללות על בסיס צבירה למעט המפורט להלן:

- הכנסות והוצאות מניירות ערך למסחר וממכשירים נגזרים, מוכרות בהתאם לשינויים בשווי הוגן.
- ריבית שנצברה על חובות בעייתיים שסווגו כחובות פגומים מוכרת כהכנסה על בסיס מזומן כאשר לא קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנותרת של חוב פגום. במצבים אלה סכום שנגבה על חשבון הריבית שיוכר כהכנסת ריבית, מוגבל לסכום שהיה נצבר בתקופת הדיווח על היתרה הרשומה הנותרת של החוב לפי שיעור הריבית החוזי. הכנסות ריבית על בסיס מזומן מסווגות בדוח רווח והפסד כהכנסות ריבית בסעיף הרלוונטי. כאשר קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנותרת, כל התשלומים שנגבו משמשים להקטנת קרן ההלוואה. כמו כן, ריבית על סכומים בפיגור בגין הלוואות לדיור מוכרות בדוח רווח והפסד על בסיס הגביה בפועל.
- עמלות ליצירת אשראי - עמלות אשר חויבו ביצירת אשראי, למעט הלוואות לתקופה של עד שלושה חודשים, מוכרות לאורך חיי ההלוואה כהתאמת התשואה, למעט במקרים של ארגון מחדש של חוב בעייתי בהם מוכרות העמלות באופן מיידי ברווח והפסד.
- עמלות פירעון מוקדם - עמלות שחויבו בגין פירעון מוקדם מוכרות מיידי במסגרת הכנסות ריבית למעט עמלות כאמור אשר נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה.
- שינוי בתנאי החוב - במקרים של מימון מחדש או ארגון מחדש של חובות שאינם בעייתיים, בוחן הבנק אם תנאי ההלוואה שונו באופן מינורי או באופן שאינו מינורי. שינוי בתנאי של מכשיר חוב אינו מינורי כאשר הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים של ההלוואה החדשה שונה לפחות ב-10% מהערך הנוכחי של תזרימי המזומנים כפי תנאי ההלוואה המקורית. במקרים בהם שונו תנאי ההלוואה באופן מינורי כל העמלות שטרם הופחתו וכן עמלות פירעון מוקדם שנגבו מהלקוח בגין שינוי בתנאי אשראי נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה כאמור לעיל. במקרים בהם השינוי בתנאי ההלוואה אינו מינורי יזקפו העמלות ישירות לרווח והפסד.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- עמלות הקצאת אשראי מטופלות בהתאם לסבירות המימוש של המחויבות למתן אשראי. במידה והסבירות קלושה, העמלה מוכרת על בסיס קו ישר לאורך תקופת המחויבות, אחרת הבנק דוחה את ההכרה בהכנסה מעמלות אלה עד למועד מימוש המחויבות או עד למועד פקיעתה, לפי המוקדם. אם המחויבות מומשה אזי העמלות מוכרות בדרך של התאמת התשואה לאורך חיי ההלוואה כאמור לעיל. באם המחויבות פקעה מבלי שמומשה, העמלות מוכרות במועד הפקיעה ומדווחות במסגרת הכנסות מעמלות.
- הכנסות מעמלות בגין מתן שירותים נזקפות לרווח והפסד עם מתן השירות.
- עמלות אחרות כגון בגין ערבויות וליווי פרויקטים, מוכרות באופן יחסי על פני תקופת העסקה.

ז. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בנושא 820 בקודיפיקציה אשר מגדיר שווי הוגן וקובע מסגרת עבודה עקבית למדידת שווי הוגן על ידי הגדרת טכניקות הערכת שווי הוגן לגבי נכסים והתחייבויות, קביעת מדרג שווי הוגן והנחיות יישום מפורטות. כמו כן, מיישם הבנק את הוראת הפיקוח על הבנקים בנושא מדידות שווי הוגן המשלבת בהוראות הדיווח לציבור את הכללים שנקבעו בתיקון מספר 04-2011 לקודיפיקציה בנושא מדידת שווי הוגן.

התקן מחייב לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי ככל שניתן בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של הבנק.

תת נושא 10-820 בקודיפיקציה מפרט היררכיה של טכניקות מדידה המבוססות על הקביעה האם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי הוגן הינם נצפים או לא נצפים.

סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.
- נתוני רמה 2: מחירים מצוטטים לנכסים או להתחייבויות דומים בשווקים פעילים; מחירים מצוטטים לנכסים זהים או התחייבויות זהות בשווקים שאינם פעילים; מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר כל הנתונים המשמעותיים בהם הינם נצפים בשוק או נתמכים על ידי נתוני שוק נצפים.
- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או ההתחייבות.

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הדבר הינו אפשרי, הבנק שוקל מידע שוק נצפה ורלבנטי במסגרת הערכתו. היקף ותדירות העסקאות, גודל מרווח ה-bid-ask וכן גודל ההתאמה הנדרשת כאשר משווים עסקאות דומות הינם כולם גורמים אשר נלקחים בחשבון כאשר קובעים את רמת הנזילות של שווקים ואת מידת הרלבנטיות של מחירים נצפים באותם שווקים.

הרמה במדרג השווי הוגן שאליה משתייכת מדידת השווי הוגן של מכשיר הפיננסי תיקבע על בסיס הרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהינו משמעותי למדידת השווי הוגן בשלמותו.

שיטות ההערכה המיושמות על ידי הבנק למדידת שווי הוגן נבחנות בהתחשב בנסיבות הרלוונטיות לעסקאות השונות, לרבות מחירי העסקאות האחרונות בשוק, מחירים אינדיקטיביים של שירותי הערכה ותוצאות של בדיקה לאחור (back-testing) של סוגי עסקאות דומות.

הערכה של סיכון אשראי וסיכון לאי ביצוע

נושא 820 בקודיפיקציה דורש לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי הוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפקו על ידי הבנק ונמדדים לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.

להרחבה לגבי השיטות וההנחות העיקריות המשמשות לצורך אומדן השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה [ביאור 33א](#) - להלן, בנושא יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ניירות ערך

השווי ההוגן של ניירות ערך למסחר ואגרות חוב זמינות למכירה נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק העיקרי. המחיר המצוטט אינו מותאם בשל גודל הפוזיציה של הבנק יחסית לנפח המסחר (פקטור גודל ההחזקה). במקרים בהם מחיר שוק מצוטט אינו זמין אומדן השווי ההוגן מתבסס על המידע הזמין הטוב ביותר תוך שימוש מרבי בנתונים נצפים תוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי. השווי ההוגן נקבע לפי מודלים מקובלים לתמחור, בהתבסס על הערכות שהתקבלו ממומחים להערכת שווי של מכשירים פיננסיים או בהתבסס על מערכת עצמאית של הבנק. שיטות ההערכה כוללות שימוש בפרמטרים שונים, כגון עקומי ריבית, שערי מטבעות וסטיות תקן, תוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי, אי סחירות וכיוצא באלה).

רובו של התיק מחושב מדי חודש על ידי מוסד בינלאומי מוכר שעיסוקו בחישוב שווי הוגן והוא בלתי תלוי בגופים המנפיקים ובלתי תלוי בגופים המשווקים. החישוב מתבסס בעיקרו על מחירי עסקאות בשווקים פעילים. יתרת התיק משוערכת על בסיס ציטוטים מברוקרים או מיוצרי המכשירים, או בהתבסס על מערכת של הבנק.

מכשירים פיננסיים נגזרים

השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק עיקרי.

במקרים בהם מחיר שוק מצוטט אינו זמין אומדן השווי ההוגן נערך תוך שימוש במודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הנגזר.

מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים

לרוב למכשירים פיננסיים בקטגוריה זו לא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור כגון ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי המהווה ריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי. לצורך כך, בהתאם להנחית הפיקוח על הבנקים, תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים וחובות אחרים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי בגין החובות.

ח. חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

בהתאם להוראה של המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי מיישם הבנק החל מיום 1 בינואר 2011, את נושא 310 בקודיפיקציה, עמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב כפי שאומצו על ידי המפקח בהוראות הדיווח לציבור.

ההוראה מיושמת לגבי כל יתרות החוב, כגון, פיקדונות בבנקים, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה וכו'. אשראי לציבור ויתרות חוב אחרות לגביהם לא נקבעו בהוראות הדיווח לציבור כללים ספציפיים בנושא מדידת הפרשה להפסדי אשראי (כגון: אשראי לממשלה, פיקדונות בבנקים וכד') מדווחים בספרי הבנק לפי יתרת חוב רשומה. לגבי יתרות חוב אחרות לגביהן קיימים כללים ספציפיים בנושא מדידה והכרה של הפרשה לירידת ערך (כגון: אגרות חוב), הבנק ממשיך ליישם את אותם כללי מדידה.

יתרת חוב רשומה - יתרת חוב, לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות, אך לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב. יתרת החוב הרשומה אינה כוללת ריבית צבורה שלא הוכרה.

הפרשה להפסדי אשראי

הבנק קבע נהלים לקיום הפרשה להפסדי אשראי ברמה המתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו, כולל בגין סיכון אשראי חוץ מאזני. ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני המסלולים הבאים:

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי

ההפרשה מבוצעת על מדידת ירידת הערך של החוב בהתבסס על הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבי המקורי של החוב, או כאשר החוב הינו מותנה בביטחון או כאשר צפויה תפיסת נכס, על פי השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו אשראי (בניכוי עלויות מכירה).

לענין זה הבנק מגדיר חוב מותנה בביטחון כאשר פרעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מהבטחון המשועבד לטובת הבנק או כאשר הבנק צפוי להפרע מהנכס שמוחזק על ידי הלווה גם אם לא קיים שעבוד ספציפי על הנכס והכלל כאשר ללווה אין מקורות החזר מהותיים זמינים ומהימנים אחרים.

הצורך בהפרשה הפרטנית נבחן ככלל, לגבי כל חוב שיתרתו החוזית (ללא ניכוי: מחיקות חשבונאיות שלא כרוכות בויתור משפטי, ריבית שלא הוכרה, הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות) הינה 1 מיליון ש"ח או יותר וכל חוב אחר שזוהה לצורך בחינה פרטנית על ידי הבנק. בחלק מחברות הבנות שמאוחדות הבחינה נעשית גם בסכומים נמוכים יותר. הפרשה פרטנית מוכרת לגבי כל חוב שסווג פגום (ראה להלן).

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי

אשראי מאזני - מטרתה לשקף הפרשות לירידת ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים וכן בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. מדידת הפסדי האשראי מבוססת על הכללים שנקבעו בנושא 450 בקודפיקציה - טיפול חשבונאי בתלויות ובהוראות המפקח על הבנקים, בהתבסס על שיעורי הפסד הסטוריים בענפי המשק השונים בחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי בטווח של משנת 2011 ועד לרבעון שקדם למועד הדיווח, תוך בחינת שינויים משמעותיים שחלו ברבעון השוטף. בנוסף, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הנאות הבנק לוקח בחשבון התאמה בגין גורמים סביבתיים כגון: תנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי לענף משק, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי.

בהתאם להוראות המפקח, בגין אשראי לאנשים פרטיים שיעור ההתאמה בגין הגורמים הסביבתיים לא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני שאינו בעייתי. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.

אשראי חוץ מאזני - ההפרשה מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני. שיעור המימוש לאשראי מחושב על ידי הבנק בהתבסס על מקדמי המרה לאשראי כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203, מדידה והלימות הון-סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית, בהתאמות מסוימות במקרים בהם קיים בבנק ניסיון עבר המצביע על שיעורי המימוש לאשראי.

הלוואות לדיוור - ההפרשה מחושבת על לפי נוסחה שקבע המפקח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי ההפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור. תחולת חישוב ההפרשה לפי נוסחת עומק הפיגור מתייחס לכלל ההלוואות לדיוור, למעט הלוואות שאינן נפרעות בתשלומים תקופתיים והלוואות המממנות פעילות בעלת אופי עסקי. בהתאם להוראות המפקח, יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיוור לא תפחת משיעור של 0.35% מיתרת הלוואות האמורות למועד הדיווח.

הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי בהתבסס על שיקול הדעת של ההנהלה אשר מתחשב בסיכונים הגלומים בתיק האשראי.

זיהוי וסיווג חובות בעייתיים

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כפגומים. בהתאם לנהלים אלה הבנק מסווג את יתרת החובות הבעייתיים המאזניים והחוץ מאזניים לסיווגים הבאים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום. החל מיום 1 ביולי 2017 מיישם הבנק את העדכון לקובץ שאלות ותשובות של הפיקוח על הבנקים בנושא "ישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי". העדכון מתייחס בעיקר לקביעת סיווג של חוב המתבססת על יכולת התשלום של החייב כלומר, החוזק הצפוי של מקור החזר הראשוני של החוב וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים כגון: בטחונות וערבים. מקור החזר ראשוני - מקור מזומנים יציב לאורך זמן אשר חייב להימצא תחת שליטת החייב ואשר חייב להיות מופרד במפורש או במהות לכיסוי החוב. על מנת שמקור החזר יוכר כמקור החזר ראשוני, על הבנק להראות שהחייב צפוי בהסתברות גבוהה להפיק תוך פרק זמן סביר תזרים מזומנים מתאים מפעילות עסקית נמשכת אשר ישמש לפירעון כל התשלומים הנדרשים באופן מלא במועד שנקבע בהסכם.

אשראי בהשגחה מיוחדת

אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו. אשראי שנבחן על בסיס קבוצתי יסווג בהשגחה מיוחדת כאשר הוא מצוי בפיגור של 70 עד 89 ימים.

אשראי נחות

אשראי נחות הוא אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק על ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

אשראי פגום

חוב מסווג כפגום כאשר צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. וזאת בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים כגון: מצב הפיגור של החוב, מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, הערכת מקור ההחזר הראשוני של החוב, מצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של הערבים ועוד.

חוב מסווג כפגום בכל מקרה קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה. בנוסף, חוב פגום ייחשב גם חוב שתנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור.

חוב בעייתי בארגון מחדש

חוב אשר פורמאליט עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב. לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתו הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם (1) החייב מצוי בקשיים פיננסיים ו-(2) במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב.

לצורך קביעה האם החייב נמצא בקשיים פיננסיים, הבנק בוחן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

בין היתר, הבנק בוחן קיום אחת או יותר מהנסיבות המפורטות להלן:

- למועד הסדר החוב הלווה נמצא בקשיים פיננסיים;
 - לגבי החובות שלמועד ההסדר אינם בפיגור הבנק מעריך האם בהתאם ליכולת הפירעון הנוכחית קיימת סבירות כי בעתיד הנראה לעין הלווה ייקלע למצב של כשל ולא יעמוד בתנאים החוזיים המקוריים של החוב;
 - החייב הוכרז כפושט רגל, נמצא בתהליך של כינוס נכסים או קיימים ספקות משמעותיים להמשך קיומו של הלווה כעסק חי;
 - ללא שינוי תנאי החוב, החייב לא יהיה מסוגל לגייס חוב ממקורות אחרים בריבית שוק המקובלת לגבי חייבים שאינם בכשל.
- לחייב הוענק ויתור גם אם במסגרת ההסדר בוצעה העלאה בריבית החוזית וזאת בהתקיים אחד או יותר מהמצבים הבאים:
- כתוצאה מארגון מחדש, הבנק לא צפוי לגבות את כל סכומי החוב (לרבות ריבית שנצברה) בהתאם לתנאים החוזיים;
 - שווי הוגן עדכני של הביטחון לגבי חובות מותנים בביטחון אינו מכסה את יתרת החוב החוזית ומצביע על היעדר יכולת גביה של כל סכומי החוב;
 - לחייב לא קיימת אפשרות לגייס מקורות בשיעור הנהוג בשוק עבור חוב בעל תנאים ומאפיינים כגון אלו של החוב שהועמד במסגרת ההסדר.

הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם במסגרת ההסדר הוענקה לחייב דחיית תשלומים שאינה מהותית בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפירעון ובמשך החיים הממוצע הצפוי של החוב המקורי. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה האם הדחיה בתשלומים אינה מהותית.

חובות שאורגנו מחדש, לרבות כאלה שטרם הארגון מחדש נבחנו על בסיס קבוצתי, יסווגו כחוב פגום ויוערכו על בסיס פרטני לצורך ביצוע הפרשה להפסדי אשראי או מחיקה חשבונאית. ככלל חוב בעייתי שאורגן מחדש ימשיך להימדד ולהיות מסווג כחוב פגום עד שישולם במלואו. למעט אם עמד בתנאים של חזרה מפגימה כפי שמפורט להלן.

החזרה של חוב פגום למצב שאינו פגום

חוב פגום חוזר להיות מסווג כחוב שאינו פגום בהתקיים אחד מהמצבים הבאים:

- אין בגינו רכיבי קרן או ריבית אשר הגיע מועדם וטרם שולמו והבנק צופה פירעון של הקרן הנותרת והריבית בשלמותם לפי תנאי החוזה (כולל סכומים שנמחקו חשבונאית או הופרשו).
- כאשר החוב נעשה מובטח היטב ונמצא בתהליכי גביה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- חוב שאורגן מחדש (ללא ויתור על קרן) ולאחר מכן התאגיד הבנקאי והחייב נכנסו להסכם נוסף של ארגון מחדש (ארגון מחדש עוקב) וזאת בתנאי שהחייב אינו נמצא יותר בקשיים פיננסיים במועד הארגון מחדש העוקב ושבהתאם לתנאי הארגון מחדש העוקב התאגיד הבנקאי לא העניק ויתור לחייב. סעיף זה חל על ארגונים מחדש שבוצעו או חודשו החל מיום 31 בדצמבר 2016. חוב כאמור שעבר ארגון מחדש עוקב והוסר לגביו הסיווג הפגום, יוערך על בסיס קבוצתי לצורך כימות ההפרשה להפסדי אשראי.

כללי ההחזרה מסיווג פגום כאמור לא יחולו על חובות שסווגו כפגומים כתוצאה מביצוע ארגון מחדש של חוב בעייתי למעט בארגון מחדש עוקב כאמור לעיל.

החזרה של חוב פגום למצב פגום צובר

חוב שלאחר הארגון מחדש קיים בטחון סביר שייפרע ויבצע בהתאם לתנאיו החדשים, מוחזר לטיפול כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית בתנאי שהארגון מחדש וכל מחיקה חשבונאית שבוצעה בחוב נתמכים בהערכת אשראי עדכנית של מצבו הפיננסי של החייב ובהתאם לתנאים כדלקמן:
 חוב שנפרע בתשלומי קרן וריבית חודשיים - שולמו באופן רציף שישה תשלומים לפחות מיום ביצוע הארגון מחדש.
 חוב שאינו נפרע בתשלומי קרן וריבית חודשיים - שולמו באופן רציף שישה תשלומים לפחות מיום ביצוע הארגון מחדש וגם התקבלו תשלומים שהפחיתו באופן מהותי (לפחות 20%) את יתרת החוב הרשומה שנקבעה לאחר הארגון מחדש.

הכרה בהכנסה

במועד סיווג החוב כפגום הבנק מגדיר את החוב כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית ומפסיק לצבור בגינו הכנסות ריבית, למעט האמור להלן לגבי חובות מסוימים שאורגנו מחדש. כמו כן, במועד סיווג החוב כפגום הבנק מבטל את כל הכנסות הריבית שנצברו וטרם נגבו, ואשר הוכרו כהכנסה ברווח והפסד. החוב ממשיך להיות מסווג כחוב שאינו צובר ריבית, כל עוד לא בוטל לגביו הסיווג כחוב פגום. חוב אשר פורמאלי עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי ולאחר הארגון מחדש קיים ביטחון סביר שהחוב יפרע ויבצע בהתאם לתנאיו החדשים, יטופל כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית. לפירוט לגבי הכרה בהכנסה על בסיס מזומן בגין חובות שסווגו כפגומים ראה [סעיף \(ו\) לעיל](#).

לגבי חובות שנבחנו ומפורשים על בסיס קבוצתי אשר מצויים בפיגור של 90 יום או יותר, הבנק אינו מפסיק את צבירת הכנסות הריבית.

מחיקה חשבונאית

הבנק מבצע מחיקה חשבונאית במקרים המפורטים להלן:

- כל חוב או חלק ממנו המוערך על בסיס פרטי שנחשב כבלתי ניתן לגביה ובעל ערך נמוך כך שהותרו כנס אינה מוצדקת או חוב שבגינו ניהל הבנק מאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים בדרך כלל כתקופה העולה על שנתיים).
 - במקרה של חוב שגבייתו מותנית בביטחון, כל חלק של חוב העודף על שווי הביטחונות אשר מזהה כאינו בר גביה יימחק מיידית כנגד ההפרשה להפסדי אשראי.
 - חובות בעייתיים שההפרשה בגינם נמדדת על בסיס קבוצתי ותקופת הפיגור הינה 150 יום או יותר וזאת למעט במקרה של חובות בארגון מחדש, לגביהם נבחן הצורך במחיקה במייד. בנוסף, לגבי חובות בעייתיים בארגון מחדש שנבחנו קבוצתית וכשלו, תבוצע מחיקה כאשר החוב נמצא בפיגור של 60 ימים או יותר ביחס לתנאי הארגון מחדש.
- יובהר כי מחיקות חשבונאיות אינן כרוכות בויתור משפטי והן מקטינות את יתרת החוב המדווחת לצרכים חשבונאיים בלבד, תוך יצירת בסיס עלות חדש לחוב בספרי הבנק.

למידע בדבר טיפול חשבונאי לאור משבר נגיף הקורונה ראה [סעיף כג.5](#).

ט. ניירות ערך

1. ניירות הערך בהם משקיע הבנק מסווגים לארבעה תיקים כדלקמן:

א. אגרות חוב מוחזקות לפדיון

אגרות חוב אשר לבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן עד למועד הפדיון. אגרות חוב מוחזקות לפדיון מוצגות במאזן לפי הערך הנקוב בתוספת ריבית והפרשי הצמדה ושער שנצברו, בהתחשב בחלק היחסי של הפרמיה או הניכיון ובניכוי ירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. אגרות חוב זמינות למכירה

אגרות חוב אשר לא סווגו כמוחזקות לפדיון או למסחר. אגרות חוב זמינות למכירה מוצגות במאזן לפי השווי ההוגן ביום הדיווח. ההפרשים בין השווי ההוגן לעלות המופחתת בניכוי עתודה למס, נזקפים לסעיף נפרד בהון, במסגרת רווח כולל אחר. ירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני נזקפת לדוח רווח והפסד, כמפורט [בסעיף \(5\)](#) להלן.

רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות חוב זמינות למכירה שיעודו כמגודרות בגידור שווי הוגן, נזקפים לדוח רווח והפסד במשך תקופת הגידור בגין הסיכון המגודר.

ג. ניירות ערך למסחר

ניירות ערך אשר נרכשו ומוחזקים במטרה למכורם בתקופה הקרובה. ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי השווי ההוגן ביום הדיווח. רווחים והפסדים שמומשו וטרם מומשו נזקפים לדוח רווח והפסד.

ד. מניות שאינן למסחר

מניות שקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות במאזן לפי שוויין ההוגן ביום הדיווח. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

מניות שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות במאזן לפי עלות בניכוי ירידת ערך בתוספת או בניכוי שינויים במחירים נצפים בעסקאות רגילות בהשקעות דומות או זהות של אותו מנפיק. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשינויים במחירים נצפים כאמור, נזקפים לדוח רווח והפסד.

2. הכנסות מדיבידנד, צבירת ריבית, הפרשי הצמדה ושער, הפחתת פרמיה או ניכיון (לפי שיטת הריבית האפקטיבית), וכן הפסדים מירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני נזקפים לדוח רווח והפסד.

3. הכנסות ריבית בגין זכויות מוטב שנרכשו כגון מכשירים פיננסיים מגובי נכסים כגון CMO, MBS, CLO, CDO ו-CMO (למעט מכשירים באיכות אשראי גבוהה) מוכרות לפי שיטת הריבית הפרוספקטיבית (הריבית העתידית שכוללת גם שינויים צפויים עתידיים), תוך התאמת שיעור הריבית אשר משמש להכרה בהכנסות ריבית לשינויים באומדן תזרימי מזומנים עתידיים. זכויות מוטב באיכות אשראי גבוהה הן זכויות מוטב שהונפקו בערבות ממשלת ארה"ב או על ידי סוכנויות של ממשלת ארה"ב, וכן ניירות ערך מגובי נכסים שדירוג האשראי הבינלאומי שלהם הינו לפחות AA.

4. שווי הוגן

לגבי קביעת שווי הוגן ראה [סעיף \(ז\)](#) לעיל.

5. ירידת ערך

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום הפסדים בגין ירידת ערך של אגרות חוב, בתיק הזמין למכירה ובתיק לפדיון, שהינה בעלת אופי אחר מזמני. בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים כפי שפורטו בנספח ט"ז להוראות הדיווח לציבור והנחיות 2-115 FSP בדבר זיהוי והצגת ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני, הקריטריונים לקביעה באם ירידת הערך הינה בעלת אופי אחר מזמני מתבססים על השיקולים והמבחנים כדלהלן:

- כוונת הבנק למכור את נייר הערך.
 - יותר סביר מאשר לא שהבנק יידרש למכור את נייר הערך לפני השבת בסיס העלות.
 - הנכסים והביטחונות המגבים את נייר הערך.
 - שיעור ירידת הערך מסך עלות נייר הערך.
 - הערכת כושר החזר ודירוג.
 - שינוי לרעה במצב המנפיק או במצב השוק בכללותו.
- מדיניות הבנק היא להכיר בירידת ערך כבעלת אופי אחר מזמני, לכל הפחות בגין ירידת ערך של כל אגרת חוב המקיימת אחד או יותר מהתנאים הבאים:
- אגרת חוב אשר נמכרה עד מועד פרסום הדוח לציבור.
 - אגרת חוב אשר סמוך למועד פרסום הדוח לציבור, הבנק מתכוון למכור אותה בתוך פרק זמן קצר.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- אגרת חוב אשר לגביה חלה ירידת דירוג משמעותית בין דירוג האג"ח במועד שבו היא נרכשה על ידי הבנק לבין דירוג האג"ח במועד פרסום הדוח. ירידת דירוג מתחת ל-BBB מינוס בלבד נחשבת לירידת דירוג משמעותית לצורך סעיף זה.
 - אגרת חוב אשר לאחר רכישה סווגה על ידי הבנק כבעייתית.
 - אגרת חוב אשר לגביה חל כשל אשראי שלא תוקן תוך פרק זמן סביר.
 - אגרת חוב אשר השווי ההוגן שלה נמוך מהשווי בו נרכש לפרק זמן של לפחות תשעה חודשים לסוף תקופת הדוח הכספי ובסוף תקופת הדוח כמו גם במועד הסמוך למועד פרסום הדוח הוא נמוך בשיעור של 15% או יותר מהעלות (לגבי אגרת חוב - העלות המופחתת).
- לעניין זה מתאפשרת חריגה אם בידי הבנק ראיות אובייקטיביות מוצקות וניתוח זהיר של כל הגורמים הרלבנטיים אשר מוכיח ברמה גבוהה של בטחון כי ירידת הערך הינה בעלת אופי זמני. הראיות האובייקטיביות והגורמים הרלבנטיים כוללים פרמטרים כגון: עליית שווי לאחר מועד הדוח הכספי, דירוג אשראי גבוה (קבוצה A או מעליה), ניתוח עמידות בתרחישי לחץ על ידי גורם מקצועי חיצוני או על ידי הבנק, גיבוי ובכלל זה השקעה ממשלתית ישירה בהון לצורך הבטחת האיתנות של הבנק המנפיק.
- עקרונות אלו תואמים את ההנחיה שהוציא המפקח על הבנקים, למעט ההגדרות של "דירוג משמעותי" ו"ירידת ערך משמעותית" אשר נקבעו על ידי הבנק.
- כאשר חלה ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, עלותה של אגרת החוב מופחתת לשווי ההוגן ומשמשת כבסיס עלות חדש. לא תעשה הבחנה בין ירידת ערך המיוחסת לסיכון האשראי לבין ירידת ערך המיוחסת לסיכונים אחרים כגון סיכון שוק. הפסד מירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני נזקף במלואו לדוח הרווח והפסד. עליות ערך בתקופות דיווח עוקבות מבסיס העלות החדש, נזקפות בסעיף נפרד בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד.
- מניות שאינן למסחר שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמני - הבנק מבצע בחינה איכותית על מנת להעריך אם חלה ירידת ערך של ההשקעה במניות ובמידת הצורך מעריך את השווי ההוגן של ההשקעה לצורך קביעת סכום ההפסד מירידת ערך.

1. מכשירים פיננסיים נגזרים לרבות חשבונאות גידור

הבנק מחזיק מכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור סיכונים מטבע חוץ וסיכונים ריבית, וכן מבוצעת פעילות בנגזרים שלא לצורכי גידור לרבות נגזרים משובצים שהופרדו.

חשבונאות גידור

כחלק מהאסטרטגיה הכוללת של הבנק לניהול רמת החשיפה לסיכונים שלעיל, הבנק מיעד מכשירים פיננסיים מסויימים כגידורי שווי הוגן, כגידורי תזרים מזומנים וכן גידורי מטבע חוץ. במועד יצירת הגידור הבנק מתעד באופן פורמאלי את יחסי הגידור. התייעוד כולל: מכשיר מגדר, הפריט המגודר, מהות הסיכון המגודר והשיטה להערכת אפקטיביות הגידור.

1. גידור שווי הוגן

הבנק מיעד מכשירים נגזרים כמגדרים את החשיפה לשינויים בשווי ההוגן של נכס או התחייבות. שינויים בשווי ההוגן של נגזר שיועד לגידור שווי הוגן נזקפים באופן שוטף לדוח רווח והפסד ומוצגים באותו סעיף בו מוצגות השפעות הפריט המגודר. הפריט המגודר מוצג אף הוא בשווי הוגן כאשר השינויים בשווי ההוגן שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר, נזקפים לדוח רווח והפסד.

2. גידור תזרים מזומנים

חברת הבת בארה"ב מיעדת מכשירים נגזרים כמגדרים את החשיפה להשתנות של תזרימי מזומנים עתידיים צפויים שניתן ליחס לסיכון מסויים. שינויים בשווי ההוגן של נגזר שיועד לגידור תזרים מזומנים נזקפים לרווח כולל אחר.

אם המכשיר המגדר אינו עונה עוד לקריטריונים לגידור חשבונאי, או שהוא פוקע, נמכר, מבטל או ממומש, או שהבנק מבטל את הייעוד של גידור שווי הוגן, אזי נפסק הטיפול לפי חשבונאות גידור.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

3. ניהול נכסים והתחייבויות

חשבונאות גידור אינה מיושמת לגבי מכשירים נגזרים המשמשים כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק (ALM). השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם.

4. גידור פעילות חוץ - ראה [סעיף \(ד\)](#) לעיל.

נגזרים אחרים

מכשירים נגזרים שאינם משמשים לצרכי גידור, נמדדים בשווי הוגן כאשר השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה נזקפים מיידית לרווח והפסד.

נגזרים משובצים

מכשירים נגזרים משובצים מופרדים מהחוזה המארח ומטופלים בנפרד כמכשירים נגזרים בהתאם להוראות תת נושא 10-815 בקודיפיקציה אם: (א) אין קשר ברור והדוק בין המאפיינים הכלכליים והסיכונים של החוזה המארח ושל המכשיר הנגזר המשובץ לרבות סיכוני אשראי הנובעים מנגזרי אשראי משובצים מסוימים (ב) מכשיר נפרד בעל אותם תנאים כשל המכשיר הנגזר המשובץ היה עומד בהגדרת נגזר; ו-(ג) המכשיר המשולב אינו נמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד.

מכשירים נגזרים משובצים שהופרדו מוצגים במאזן יחד עם החוזה המארח ושינויים בשוויים ההוגן נזקפים מיידית לרווח והפסד.

במקרים מסוימים (כגון מקרים בהם לבנק אין את היכולת להפריד נגזר משובץ מהחוזה המארח), הבנק בוחר לא להפריד את הנגזר המשובץ ולמדוד את המכשיר הפיננסי המשולב (hybrid instrument) בשלמותו בשווי הוגן תוך דיווח על שינויים בשווי הוגן בדוח רווח והפסד בעת היווצרותם. הבחירה כאמור נעשית במועד רכישת המכשיר המשולב או בקרות אירועים מסוימים בהם המכשיר כפוף למדידה מחדש (re-measurement event), כגון כתוצאה מצירופי עסקים או שינויים מהותיים של מכשירי החוב. בחירת שווי הוגן כאמור הינה בלתי חוזרת.

שווי הוגן

בדבר קביעת שווי הוגן ראה [סעיף \(ז\)](#) לעיל.

יא. העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות

הבנק מיישם את כללי המדידה והגילוי שנקבעו בתת נושא 10-860 בקודיפיקציה בדבר, העברות ושירות של נכסים פיננסיים, לצורך הטיפול בהעברות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות. בהתאם לכללים אלו, העברה של נכס פיננסי שלם, של קבוצת נכסים פיננסיים שלמים, או של זכות משתתפת בנכס פיננסי שלם, תסופל חשבונאית כמכירה, אם ורק אם, מתקיימים כל התנאים הבאים: (1) הנכס הפיננסי שהועבר בודד מהגורם המעביר, גם במצב של פשיטת רגל או בכינוס נכסים אחר; (2) כל מקבל יכול לשעבד או להחליף את הנכסים שקיבל, ולא קיים תנאי שגם מגביל את המקבל מלנצל את זכותו לשעבד או להחליף וגם מעניק למעביר הטבה גדולה יותר מאשר הטבה טריוויאלית; (3) המעביר אינו משמר שליטה אפקטיבית בנכסים הפיננסיים שהועברו.

בהקשר זה, לזכות משתתפת יש את כל המאפיינים הבאים: (1) מתאריך ההעברה ואילך, היא מייצגת זכות בעלות יחסית (pro rata) בנכס פיננסי שלם; (2) ממועד העברה ואילך, כל תזרימי המזומנים המתקבלים מהנכס הפיננסי השלם, מחולקים באופן יחסי בין מחזיקי הזכויות המשתתפות בסכום השווה לחלקם בבעלות; (3) לזכויותיהם של כל אחד מהזכויות המשתתפות (לרבות המעביר, בתפקידו כמחזיק זכויות משתתפות) יש קדימות זהה, ולא קיימת זכות של מחזיק זכות משתתפת כלשהו, הנחותה לעומת זכות של מחזיק זכות משתתפת אחר; וגם (4) לאף צד אין את הזכות לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי השלם, אלא אם כל מחזיקי הזכויות המשתתפות מסכימים לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי השלם.

במידה וההעברה עומדת בתנאים לטיפול בעסקה כמכירה, הנכסים הפיננסיים המועברים נגרעים מהמאזן של הבנק. הפער בין התמורה לשווי של הנכס הנגרע מהספרים יוכר בדוח רווח והפסד. במידה וההעברה אינה עומדת בתנאים לטיפול כמכירה, היא תסופל כחוב מובטח. הנכסים הפיננסיים ימשיכו להירשם במאזן של הבנק ללא שינוי בשווי שלהם והתמורה מהמכירה תוכר כהתחייבות של הבנק.

עסקאות השאלת ניירות ערך

הבנק מיישם הוראות ספציפיות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור לטיפול בעסקאות השאלה או שאילה של ניירות ערך. הם אינם נגרעים מהמאזן ומוצגים בסעיף ניירות ערך, וכנגדם הפיקדון שלהבטחת השבתו שועבדו אותם ניירות ערך מוצג בסעיף "ניירות ערך שהושאלו במסגרת הסכמי רכש חוזר" או בסעיף "ניירות ערך שנשאלו במסגרת הסכמי רכש חוזר", לפי הענין ובהתאם לשוויים ביום ביצוע העסקה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הבנק עוקב אחר שינויים בשווי ההוגן על בסיס יומי ודרישת ביטחונות מבוצעת במקרים המתאימים. ריבית שהתקבלה או ששולמה בגין ניירות ערך כאמור מדווחת במסגרת הכנסות (הוצאות) ריבית נטו.

בהתאם להוראות המפקח, עסקאות השאלה או שאילה לא מובטחת של ניירות ערך שבהן השואל אינו מעביר לתאגיד הבנקאי מרווח בטחון (מרג"ן) המתייחס ספציפית לעסקת השאלת ניירות ערך, מטופלות באופן הבא:

- א. השאלה לא מובטחת של אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר או מהתיק למסחר - כאשר הבנק משאיל ניירות ערך הוא גורע את ניירות הערך שהושאלו ומכיר באשראי בגובה שווים בשוק של ניירות הערך ביום ההשאלה. בתקופות עוקבות, הבנק מודד את האשראי באותו אופן בו נמדד נייר הערך לפני שהושאל. הכנסות על בסיס צבירה מוכרות כהכנסות ריבית מאשראי ושינויים בשווי השוק (שאינם שינויים בבסיס צבירה) מסווגים כהכנסות מימון שאינן מריבית במקרה שמדובר בניירות ערך למסחר ומניות שאינן למסחר או ברווח כולל אחר כאשר מדובר באגרות חוב זמינות למכירה. בתום ההשאלה הבנק גורע את האשראי ומכיר מחדש בנייר הערך.
- ב. שאילה לא מובטחת של ניירות ערך - כאשר הבנק שואל נייר ערך בעסקת שאילה לא מובטחת, הבנק מכיר בנייר הערך ופיקדון כנגדו, בגובה שווי השוק של נייר הערך שהתקבל במועד השאילה. ניירות הערך כאמור מסווגים בתיק למסחר. בתקופות עוקבות, שינויים בתקופת הדיווח הנובעים משינויים בשווי השוק של הנייר מסווגים כהכנסות מימון שאינן מריבית. כאשר הבנק מוכר בחסר נייר ערך ששאל, ככל מועד דיווח הבנק מכיר בהכנסות מימון שאינן מריבית את ההפרש, רק אם הוא חיובי, בין שווי השוק למועד הדיווח של נייר הערך שנמכר בחסר, לבין היתרה בגין עסקת השאילה הלא מובטחת הכלולה בסעיף פיקדונות.

סילוק התחייבות

הבנק גורע התחייבות אם היא סולקה. התחייבות סולקה בהתקיים אחד משני התנאים הבאים: (1) הבנק שילם למלווה והשתחרר ממחויבות בגין ההתחייבות או (2) הבנק שוחרר משפטית בהליך משפטי או בהסכמת המלווה מהיותו החייב העיקרי בגין ההתחייבות.

י.ב. זכויות עובדים

הטבות לאחר פרישה - פנסיה, פיצויים והטבות אחרות - תכניות להטבה מוגדרת

הטבת פנסיה הינה חלק מהתגמול המשולם לעובד תמורת שירותיו. בתכנית פנסיה להטבה מוגדרת הבנק מבטיח לספק בנוסף לשכר השוטף, תשלומי פנסיה בשנים שלאחר שהעובד יפרוש. סכום ההטבה שישולם תלוי באירועים עתידיים מסוימים הכלולים בנוסחת ההטבה של התכנית אשר כוללת בין היתר את משך חייו של העובד או שאריו, את מספר שנות השירות שסיפק העובד והשכר של העובד בשנים מיד לפני הפרישה.

הגדרות:

- שיעור להיוון ההתחייבות בגין זכויות עובדים - שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים של הבנק מבוסס על תשואות השוק בהתאם לחלופה שהבנק בחר מתוך החלופות שנקבעו על ידי בנק ישראל לפיהם העקום מורכב מתשואות אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח של אגרות חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארה"ב.
- רווח/הפסד אקטוארי - השינוי בערך של מחויבות חזויה או של נכסי תכנית הנובע מכך שהניסיון בפועל שונה מהמשוער או שנובע משינוי בהנחה אקטוארית.
- תשואה חזויה על נכסי תכנית - הבנק מחשב את שיעור התשואה החזוי לטווח ארוך על נכסי התכנית תוך שימוש בשיעורי התשואה ההיסטוריים לאורך תקופת זמן ארוכה בתיק עם הרכב נכסים דומה.
- מחויבות בגין הטבה חזויה - הערך הנוכחי האקטוארי של כל ההטבות המיוחסות לשירות של העובד שסופק לפני מועד המאזן בהתאם לנוסחת ההטבה של התכנית.
- עלות פנסיה נטו - הסכום המוכר בדוחות הכספיים של הבנק כעלות של תכנית פנסיה לתקופה מסוימת. עלות זו כוללת עלויות שנזקפות לרווח והפסד: עלות שירות, עלות ריבית, תשואה חזויה על נכסי תכנית והפחתה של רווח/הפסד אקטוארי ועלויות שנזקפות לרווח כולל אחר: רווח והפסד אקטוארי.

הפסדים ורווחים אקטואריים שנרשמים במסגרת הרווח הכולל נובעים בין היתר: שינויים שוטפים בשיעורי ההיוון.

שינויים שנובעים מכך שהניסיון בפועל שונה מההנחה האקטוארית ששימשה לחישוב ההתחייבות. הפער בין התשואה החזויה לתשואה בפועל על נכסי התכנית נזקפים אל הרווח הכולל האחר.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הפסדים ורווחים אקטוארים כמפורט להלן מופחתים בשיטת קו ישר על פי תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית.

כאשר כל או כמעט כל משתתפי התכנית לא יהיו פעילים עוד, תוחלת החיים הממוצעת הנותרת של העובדים הלא פעילים תשמש במקום תקופת השירות הממוצעת הנותרת.

המחויבות בגין ההטבה החזויה במאזן נרשמת בניכוי השווי ההוגן של נכסי התכנית. כאשר המחויבות בגין ההטבה החזויה עולה על השווי ההוגן של נכסי התכנית תרשם במאזן התחייבות בגובה הפער האמור. אם השווי ההוגן של נכסי התכנית עולה על המחויבות בגין ההטבה החזויה, ירשם במאזן נכס בגובה הפער האמור.

הבנק מבצע מדידה אקטוארית על בסיס רבטוני.

הטבות לאחר פרישה - תכניות להפקדה מוגדרת

תכנית להפקדה מוגדרת הינה תכנית המספקת הטבות לאחר פרישה בתמורה לשירותים שסופקו, מספקת חשבון אישי לכל משתתף בתכנית ומגדירה כיצד ייקבעו ההפקדות לחשבון של העובד. בתכנית זו ההטבות שמשתתף בתכנית יקבל תלויות אך ורק בסכום המופקד לחשבון המשתתף בתכנית, בתשואות שנצברו על ההשקעות של הפקדות אלה ובחילוטם של הטבות של משתתפים אחרים בתכנית שעשויים להיות מוקצים לחשבון של אותו משתתף. במקרה זה עלות ההטבה נטו לתקופה תהיה ההפקדה הנדרשת לאותה תקופה.

התחייבות הבנק לתשלום פיצויים בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין מטופלות כתכנית להפקדה מוגדרת.

הטבות אחרות לאחר פרישה

הבנק צובר את ההתחייבות לאורך תקופת העסקה בהתאם לתנאים שנקבעו.

היעדרויות בתשלום

הבנק צובר התחייבות עבור תגמול לעובדים בגין היעדרויות עתידיות אם כל התנאים הבאים מתקיימים:

- מחויבות הבנק מיוחסת לשירותים שהעובדים כבר סיפקו.
- המחויבות קשורה לזכויות שמבשילות או נצברות.
- תשלום התגמול צפוי.
- הסכום ניתן לאומדן סביר.

חופשה

ההתחייבות בגין ימי חופשה נמדדת על בסיס שוטף ללא שימוש בשיעורי היוון והנחות אקטואריות. שינויים בהתחייבות נזקפים מידיית לדוח רווח והפסד.

יובל

לצורך חישוב ההתחייבות בגין ימי חופשת יובל מובאים בחשבון שיעורי היוון והנחות אקטואריות. שינויים בהתחייבות בגין ימי חופשת יובל, נזקפים מידיית לדוח רווח והפסד.

מחלה

הבנק צובר התחייבות בגין היעדרויות המזכות בפיצוי בעת פרישה. לצורך חישוב ההתחייבות נעשה שימוש בשיעורי היוון והנחות אקטואריות. שינויים בהתחייבות נזקפים מידיית לדוח רווח והפסד.

עסקאות תשלום מבוסס מניות

עסקאות תשלום מבוסס מניות הינן עסקאות בהן הבנק מקבל שירותים מהעובד והתמורה ניתנת במכשירים הוניים. הבנק ככלל מכיר בהוצאה בגין תשלומים מבוססי מניות שהוא מעניק לעובדיו במועד בו נצרכים השירותים. בגין מענקים עם תנאי ביצוע תוכר הוצאה אם צפוי (Probable) שתנאי הביצוע יתקיימו. הבנק מכיר בגידול מקביל בהון או בהתחייבות כתלות באם מדובר במענק הוני או התחייבות. מענקים הוניים נמדדים על בסיס השווי ההוגן של המכשירים הוניים שהונפקו, במועד ההענקה. מענקים התחייבותיים נמדדים על בסיס השווי ההוגן במועד ההענקה וההתחייבות נמדדת מחדש עד מועד הסילוק. השפעות המס הקשורות לעסקאות תשלום מבוסס מניות מוכרות בעת סילוק (או פקיעה) דרך רווח והפסד.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י.ג. קיזוז נכסים והתחייבויות

הבנק מקיזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ומציג במאזן את יתרם נטו בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:

- בגין אותן ההתחייבויות, קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה (legally enforceable right) לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים;
- קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית;
- גם הבנק וגם הצד הנגדי חייבים אחד לשני סכומים הניתנים לקביעה (Determinable Amounts).

הבנק מקיזז פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי והאשראי שניתן מפיקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. המרווח בפעילות הנ"ל נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "עמלות".

הבנק מקיזז בין מכשירים נגזרים שבוצעו עם אותו צד נגדי הכפופים להסדר התחשבות נטו (master netting arrangement) לצורך חישוב חבות הלקוח המוצגת בביאורים השונים בלבד. במאזן לא מבוצע קיזוז כאמור.

י.ד. בניינים וציוד

הכרה ומדידה

בניינים וציוד מוצגים לפי עלות, בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. העלות כוללת הוצאות הניתנות לייחוס ישיר לרכישת הנכס. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללת את עלות החומרים ושכר העבודה הישיר וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למצב הפעלה באופן אליו התכוונה ההנהלה. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד הקשור, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה.

בניינים המוחזקים למכירה, מוצגים לפי הערך בספרים או שווי המימוש שלהם בניכוי עלויות מכירה, כנמוך שבהם.

רווח או הפסד ממכירת רכוש קבוע נכלל בסעיף "הכנסות אחרות" בדוח רווח והפסד.

עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט אם צפוי כי ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בחלק שהוחלף יזרמו אל הבנק ואם עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף, נגרע מהספרים.

עלויות תחזוקה שוטפות של פריטי רכוש קבוע נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

עלויות תוכנה

בהתאם להוראות הדיווח לציבור, הבנק מסווג בסעיף זה את העלויות בגין נכסי תוכנה שנרכשו או עלויות שהונו כנכס בגין תוכנות שפותחו באופן פנימי לשימוש עצמי.

תוכנות אשר נרכשות נמדדות לפי עלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

עלויות בקשר עם פיתוח והתאמה של תוכנות מחשב לשימוש עצמי מהוונות כאשר השלב הראשוני בפרייקט הושלם ואך רק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח, צפויה הטבה כלכלית עתידית ולבנק כוונה ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. כמו כן קבע הבנק סף מהותיות בסך 750 אלפי ש"ח להיוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנות. עלויות שהונו כוללות עלויות ישירות של חומרים, שירותים ושכר עבודה ישיר לעובדים. עלויות אלו נמדדות לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. עלויות אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. עלויות עוקבות בגין תוכנה מהוונות רק אם צפוי שההוצאות שהתהוו יובילו לפונקציונליות נוספת. יתר העלויות נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

פחת

הפחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר בהתאם לאורך החיים השימושי של הנכס וזאת החל מהמועד בו הנכס מוכן לשימוש. הבנק מפחית בנפרד כל חלק של רכוש קבוע שנקבע לו אורך חיים שונה. שיפורים במושכר מופחחים על פני משך תקופת השכירות לרבות אופציה שסביר שתמומש, או אורך החיים השימושי שלהם לפי התקופה הקצרה יותר.

האומדנים בדבר אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש כאשר אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שהאומדנים הנוכחיים אינם נאותים עוד ומותאמים בעת הצורך.

בקשר עם ירידת ערך נכסים לא כספיים ראה [סעיף \(ככ\)](#) להלן.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

גרעה

רווח או הפסד מגרעת פריט רכוש קבוע הינם הפער שבין התמורה מגרעת הנכס לערכו של הנכס בספרים. פער זה ירשם בנטו בסעיף הכנסות אחרות בדוח רווח והפסד.

חכירות

חוזים לרבות זכויות חכירה של קרקעות ממנהל מקרקעי ישראל או מצדדים שלישיים אחרים, המקנים לבנק שליטה בשימוש בנכס במסגרת חכירה במשך תקופת זמן עבור תמורה, מטופלים כחכירות. בעת ההכרה לראשונה מוכרת התחייבות בסכום הערך הנוכחי של דמי החכירה העתידיים במהלך תקופת החכירה (תשלומים אלה אינם כוללים תשלומי חכירה משתנים) ובמקביל מוכר נכס זכות שימוש בגובה ההתחייבות בגין החכירה בתוספת עלויות ראשוניות ותשלומי חכירה מראש ובניכוי תמריצים שהתקבלו. לגבי חכירות תפעוליות תרשם התחייבות ונכס זכות שימוש במידה ותקופת החכירה עולה על 12 חודשים.

לאחר ההכרה לראשונה, התחייבות בגין חכירה (תפעולית ומימונית) נמדדת בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית. כמו כן, הבנק בוחן נכס זכות שימוש (בגין חכירה תפעולית ומימונית) לצורך ירידת ערך בהתאם להוראות תת נושא 35-10-360 בקודיפיקציה בדבר ירידות ערך בגין רכוש קבוע.

תקופת החכירה, היא התקופה שאינה ניתנת לכיטול, שלגביה החוכר סיכם חוזית על חכירת הנכס ביחד עם תקופות נוספות כלשהן שלגביהן קיימת לחוכר אופציה להמשיך את חכירת הנכס, בתשלום נוסף או ללא תשלום נוסף, אם וודאי באופן סביר שהחוכר יממש את האופציה.

הבנק בחר בהקלה הפרקטית שלא להפריד רכיבים שאינם חכירה, כגון שירותים או תחזוקה אלא לטפל בהם כרכיב חכירה יחיד.

דמי חכירה

דמי חכירה ששולמו מראש למנהל מקרקעי ישראל בגין חכירות תפעוליות נזקפים לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת החכירה. תשלומי שכירות קבועים ומשתנים נזקפים לרווח והפסד בתקופה בגינה שולמו.

10. הוצאות הנפקה

הוצאות הנפקת אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים מופחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית על פני אורך החיים הצפוי של המכשיר המונפק.

11. נכסים שנתפסו

נכסים שנתפסו והועברו לבעלות הקבוצה עקב סילוק אשראים בעייתיים שנכללים בסעיף נכסים אחרים מוצגים על פי שווי הוגן של הנכס במועד העברתו או שווי הוגן ביום המאזן כנמוך שבהם. ההפחתות נזקפות לסעיף הוצאות תפעוליות ואחרות.

12. התחייבויות תלויות

הדוחות הכספיים כוללים הפרשות נאותות לגבי תביעות אשר לדעת הנהלת הבנק והנהלות החברות המאוחדות, המתבססות על ההערכות היועצים המשפטיים.

הטיפול החשבונאי בהתחייבויות תלויות הינו על פי הוראות המפקח על הבנקים שמסווגות את התביעות שהוגשו כנגד הבנק לשלוש קבוצות, בהתאם להסתברות התממשות החשיפות לסיכון, כמפורט להלן:

- סיכון צפוי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה מעל ל-70%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו נכללו הפרשות מתאימות בדוחות הכספיים וניתן גילוי בהתאם למהותיות.
- סיכון אפשרי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה בין 20% ל-70%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו נכללו הפרשות בדוחות הכספיים ניתן גילוי בהתאם למהותיות.
- סיכון קלוש - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה קטנה או שווה ל-20%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו לא נכללו הפרשות בדוחות הכספיים ולא ניתן גילוי בהתאם למהותיות.

יתכנו מקרים נדירים, בהם לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועצי המשפטיים, לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ובגין תביעה שאושרה כתביעה ייצוגית, ולכן לא מבוצעת הפרשה ולא ניתן גילוי.

כמו כן הקבוצה חשופה לתביעות משפטיות שטרם נטענו/הוגשו והובאו לידיעת הקבוצה. בהערכת הסיכון הנובע מטענות/תביעות שטרם הוגשו מסתמכת הקבוצה על הערכות פנימיות של הגורמים המטפלים והנהלה, המשקללות את הערכת הסיכוי להגשת תביעה, את הסיכוי להצלחת התביעה, אם וככל שתוגש ותשלומים בפשרה ככל שיהיו כאלה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ההערכה מבוססת על הניסיון שנצבר ביחס להגשת תביעות ועל ניתוח של הטענות לגופן. התוצאה בפועל עשויה להיות שונה מההערכה שנעשתה טרום הגשת התביעה.

תביעה שלגביה יש קביעה של המפקח על הבנקים כי הבנק נדרש להשיב כספים, מסווגת כצפויה ומבוצעת בגינה הפרשה בגובה הסכום שהבנק נדרש להשיב.

כביאור 26 בדבר התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות ניתן גילוי לתובענות כנגד הבנק וחברות מאוחדות שהסכום הנטען בהן מהותי. סף המהותיות נקבע כגבוה מבין 0.5% מהון הבנק או 5% מהרווח השנתי הנקי של הבנק.

בנוסף ניתן גילוי לסכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק ונגד החברות המאוחדות בנושאים שונים, שסכום כל אחת מהן עולה על 2 מיליון ש"ח ואשר אפשרות התממשותן אינה קלושה.

י.ח. ערבויות

ערבויות הינן חוזים אשר דורשים באופן מותנה מהערב לכצע תשלומים לנערב בהתאם לתנאים שנקבעו בכתב הערבות. ההתחייבות בגין הערבות מוכרת בספרים בסכום שווה ההוגן גם אם לא צפוי שהתשלומים יכוצעו בעתיד. במקרים בהם נדרש הבנק להכיר בהפרשה להפסד תלוי בגין הערבות, ההתחייבות בגין הערבות תימדד לפי הגבוה מבין השווי ההוגן וסכום ההפרשה בהתאם להוראות נושא 450 בקודיפיקציה. ההתחייבות נגרעת מהספרים במועד בו הבנק משוחרר מהסיכון.

י.ט. מיסים על ההכנסה

ההפרשה למיסים על ההכנסה של הבנק ושל חברות מאוחדות שלו שהן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס ערך מוסף המוטל על השכר במוסדות כספיים נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "משכורות והוצאות נלוות". הדוחות הכספיים כוללים מיסים שוטפים ומיסים נדחים.

מיסים שוטפים

מיסים שוטפים הינם סכומי המיסים ששולמו או צפויים להיות משולמים (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים וחוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. הוצאות המיסים השוטפים כוללים גם את השינויים בתשלומי המס המתחייבים לשנים קודמות.

מיסים נדחים

התחייבויות מיסים נדחים ונכסי מיסים נדחים נוצרים בגין הפרשים הזמניים והפסדים מועברים הקיימים בסוף תקופה.

המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על שיעורי המס ועל חוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".

הבנק מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין כל הפרשים הזמניים החייבים במס אלא אם התחייבות מיסים נדחים נובעת מהפרשים הקשורים למוניטין שאינו מופחת לצורך מס או מהתחייבות מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים שנובעים מהשקעה בחברות בנות מקומיות עד ליום 31 בדצמבר 2016. החל מיום 1 בינואר 2017 הבנק מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים שנצברו ממועד זה בגין חברות בנות מקומיות. הבנק אינו מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין ההשקעה בחברות זרות מאחר וקיימת לו הכוונה והיכולת להשקיע מחדש את הרווחים הלא מחולקים לתקופה בלתי מוגדרת.

נכס מיסים נדחים יוכר רק אם נראה שההפרש הזמני יתהפך בעתיד הנראה לעין. עם ההכרה בנכס יש לקבוע האם קיים רווח עתידי חייב במס אשר כנגדו ניתן יהיה ניתן לנכות את ההפרש. במקביל מכיר הבנק בהפרשה נפרדת - Valuation Allowance, עבור אותו סכום הכלול בנכס אשר יותר סביר מאשר לא שלא ימומש. שינויים עוקבים ב-Valuation Allowance יוכרו ברווח והפסד בתקופה השוטפת גם אם ההפרשה הוכרה לראשונה בהון.

הבנק מסווג הכנסות והוצאות ריבית בגין מיסים על הכנסה וקנסות לרשויות המס בסעיף מיסים על הכנסה.

קיצוז נכסים והתחייבויות בגין מיסים נדחים

הבנק מקזז נכסים והתחייבויות בגין מיסים נדחים כפי המפורט [בסעיף \(יג\)](#) לעיל.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

פוזיציות מס לא וודאיות

הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמזכרות נמדדות לפי הסכום המקסימאלי שסבירות התמשותו עולה על 50%. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת. הבנק מיישם את כללי ההכרה והמדידה שנקבעו במסגרת FIN48.

כ. רווח למניה

הקבוצה מציגה נתוני רווח למניה בסיסי ומדולל לגבי הון המניות הרגילות שלה. הרווח הבסיסי למניה מחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות הרגילות של הבנק במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך התקופה. הרווח המדולל למניה נקבע על ידי התאמת הרווח או ההפסד, המתייחס לבעלי המניות הרגילות והתאמת הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שבמחזור בגין ההשפעות של כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות.

כא. עסקאות עם בעלי שליטה

הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב לטיפול חשבונאי בפעולות בין תאגיד בנקאי לבין בעל שליטה בו ובין חברה בשליטת הבנק. במצבים בהם בכללים כאמור לא קיימת התייחסות לאופן הטיפול, מיישם הבנק את הכללים שנקבעו בתקן מספר 23 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בנושא.

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת הקבוצה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

כב. ירידת ערך נכסים שאינם פיננסיים

1. הבנק בוחן את הצורך ברישום הפרשה לירידת ערך בנכסים שאינם פיננסיים (כגון: בניינים וציוד, השקעות בחברות כוללות ונכסים לא מוחשיים למעט מוניטין ולמעט עלויות תוכנה בפיתוח עצמי) כאשר מתרחשים אירועים או שינויים בנסיבות, המצביעים על כך שנכסיו במאזן מוצגים בסכום העולה על סכום בר השבחה שלהם. הפסדים מירידת ערך מוכרים רק אם הערך בספרים של נכס לא שוטף אינו בר השבחה ועולה על שווי ההוגן. כלומר סך תזרימי המזומנים הלא מהוונים הצפויים לנכס מהשימוש בנכס וממימוש נמוך מהערך שלו בספרים. במקרה זה יכיר הבנק בהפסד מירידת ערך בגובה הפער שבין ערכו של הנכס בספרים לבין שווי ההוגן. הפסד זה יזקף לדוח רווח והפסד.

כאשר מוכר הפסד כאמור, הערך בספרים לאחר ירידת הערך מהווה בסיס עלות חדש. ההפסד שהוכר לא יבוטל בתקופות עוקבות גם אם תתרחש עליית ערך.

2. ירידת ערך מוניטין

הבנק בוחן את האפשרות לקיומה של ירידת ערך אחת לתקופה או בהתרחש אירועים או שינויים בנסיבות המצביעות על כך. ירידת ערך מוניטין תוכר בגובה הפער שבין השווי ההוגן של היחידה המדווחת לבין הערך שלה בספרים. ההפסד מירידת הערך לא יעלה על סכום המוניטין שהוקצה ליחידה המדווחת.

3. ירידת ערך של עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב

הבנק בוחן נכסים בלתי מוחשיים אשר נותרו מפריקט תוכנה לצורך ירידת ערך כאשר מתרחשים אירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שהעלות המופחתת עשויה לא להיות ברת השבחה.

להלן דוגמאות לאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על ירידת ערך:

- א. לא צפוי כי התוכנה תספק שירותים פוטנציאליים משמעותיים;
- ב. חל שינוי מהותי באופן או בהיקף השימוש בתוכנה או בשימוש הצפוי בתוכנה;
- ג. בוצע או יבוצע בעתיד שינוי מהותי בתוכנה;
- ד. העלויות לפיתוח או הסבת התוכנה המיועדת לשימוש עצמי חורגות משמעותית מהסכומים שנצפו מראש;
- ה. לא צפוי יותר שפיתוח התוכנה יושלם וייעשה בה שימוש.

הבנק מכיר בהפסד מירידת ערך כאשר הערך בספרים אינו בר השבחה ועולה על השווי ההוגן. הפסד מירידת ערך שהוכר לא יבוטל בתקופה מאוחרת יותר גם אם מתרחשת עליית ערך.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

4. ירידת ערך של השקעות בחברות כלולות המוצגות לפי שיטת השווי המאזני

השקעה בחברה כלולה נבחנת לירידת ערך כאשר אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שהערך בספרים של ההשקעה אינו בר השבה. במקרה זה תבוצע בחינה האם מדובר בירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, וזאת בהתבסס על משך הזמן שבו השווי ההוגן של ההשקעה נמוך מערכה בספרים וחומרת ירידת הערך, מצבה הכספי של החברה המוחזקת וכן הכוונה והיכולת של התאגיד הבנקאי להחזיק בהשקעה עד למועד שבו לא צפוי שההשקעה תימכר בהפסד. ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, תוכר בדוח רווח והפסד ולא תבוטל בתקופות עוקבות.

5. נכסים לא שוטפים מוחזקים למכירה

נכס לא שוטף (או קבוצת מימוש) יסווגו כמוחזקים למכירה כאשר ההנהלה מתחייבת לתכנית פעילה למכירת הנכס, הנכס זמין למכירה מיידית במצבו הנוכחי, צפוי כי מכירת הנכס תושלם בתוך שנה אחת והנכס משווק באופן פעיל לצורך המכירה.

הנכס (או קבוצת המימוש) יוצג לפי הנמוך מבין הערך בספרים או שווי הוגן בניכוי עלויות מכירה. הפסד מירידת ערך המוכר בעת הסיווג לראשונה של נכס כמוחזק למכירה וכן רווחים או הפסדים עוקבים כתוצאה מהמדידה מחדש נזקפים לרווח והספד. רווחים מעליית ערך מוכרים עד לסכום המצטבר של ההפסדים מירידת ערך שנרשמו מאז שהנכס סווג כמוחזק למכירה.

נכס בר פחת המסווג כמוחזק למכירה לא יופחת כל עוד מסווג כמוחזק למכירה.

כג. תקני חשבונאות חדשים, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות חדשות של המפקח על הבנקים שיושמו לראשונה

החל מתקופות הדיווח המתחילות ביום 1 בינואר 2020 מיישם הבנק תקנים חשבונאיים והוראות המפורטים להלן:

1. דיווח של תאגידי בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא חכירות

ביום 1 ביולי 2018, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דיווח של תאגידי בנקאיים וחכ"א בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא חכירות", המאמץ את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא חכירות כפי שפורסמו בעדכון תקינה ASU 2016-02 ובין היתר את כללי ההצגה, המדידה והגילוי שנקבעו בנושא 842 בקודיפיקציה.

תמצית עיקרי השינויים הינה כדלקמן:

- א. עסקאות לחכירת נכסים לתקופה שעולה על 12 חודשים יוכרו במאזן גם אם החכירה מסווגת כחכירה תפעולית.
- ב. בעסקאות חכירה תפעולית ירשם במאזן נכס זכות שימוש שמשקף את זכותו של הבנק להשתמש בנכס החכור ומנגד תירשם התחייבות לשלם בגין החכירה.
- ג. עסקאות בהן התאגיד הבנקאי מוכר נכס וחוכר אותו בחזרה יוכלו במצבים מסוימים להיחשב כעסקאות מכירה חשבונאית.
- ד. נכסי סיכון בגין נכסי זכות שימוש (Right of Use) בגין חכירות תפעוליות שיוכרו במאזן ישוקללו ב-100% לצורך יחס הון מזער.

בהתאם להוראות החדשות, עבור הסכמים שבהם הבנק הוא החוכר, במועד ההכרה לראשונה הכיר הבנק בהתחייבות בסכום השווה לערך הנוכחי של דמי החכירה העתידיים במהלך תקופת החכירה (תשלומים אלו אינם כוללים תשלומי חכירה משתנים שאינם תלויים במדד או בריבית) ובמקביל הכיר בנכס זכות שימוש בגובה ההתחייבות בגין חכירה, מותאם בגין תשלומי חכירה ששולמו מראש או שנצברו ובניכוי תמריצי חכירה, ובתוספת עלויות ישירות שהתהוו בחכירה.

כמו כן, כמתאפשר בהוראות התקן, בחר הבנק ביישום ההקלות הבאות:

- שימור ההערכות בדבר זיהוי קיומה של חכירה וסיווגה כחכירה תפעולית או מימונית במועד היישום לראשונה.
- שימוש בהקלה הפרקטית שלא להפריד רכיבים שאינם חכירה, כגון שירותים או תחזוקה, מרכיבי חכירה, אלא לטפל בהם כרכיב חכירה יחיד.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- שימוש בהקלה הפרקטית לפיה חכירות לטווח קצר של עד שנה מטופלות באופן בו דמי החכירה נזקפים לרווח והפסד לפי שיטת הקו הישר, לאורך תקופת החכירה, ללא הכרה בנכס זכות שימוש ו/או התחייבות בגין חכירה בדוח על המצב הכספי.
- להחיל את הוראות התקן על תיק חכירות בעל מאפיינים דומים (מבחינת הגודל והרכב), בגינם הבנק צופה באופן סביר כי היישום של מודל החכירה לתיק לא יהיה שונה מהותית מיישום המודל עבור כל חכירה הכלולה בתיק בנפרד.

התיקונים להוראות מאמצים בהוראות הדיווח לציבור את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב שנקבעו בעדכון. כמו כן, הותאמה מתכונת הגילוי לדוחות הכספיים של בנקים בארה"ב.

ההוראות החדשות יושמו מיום 1 בינואר 2020 בדרך של יישום למפרע מתואם. כלומר מועד היישום לראשונה הינו מועד התחילה של התקן.

השפעת יישום ההוראות על המאזן היתה גידול של כ-1.2 מיליארד ש"ח כיתרת נכסי שימוש וביתרת ההתחייבות בגין חכירה. ליישום ההוראות לא היתה השפעה מהותית על הרווח והפסד.

כמו כן, יישום ההוראות החדשות הביא לירידה בשיעור ההון העצמי רובד 1 ובהון הכולל בשיעור של כ-0.04% וכ-0.07% בהתאמה ליום 1 בינואר 2020, זאת כתוצאה משקלול נכסי הסיכון בגין נכסי זכות שימוש הנובעים מחכירות תפעוליות שהוכרו במאזן, בשיעור של 100% והתאמת יתרות המיסים הנדחים המתייחסים.

2. עדכון תקינה 15-2018 בקודיפיקציה בדבר הטיפול בעלויות הטמעה (Implementation Cost) בהסדרים של שירותי מחשוב ענן

ביום 29 באוגוסט 2018 פרסם המוסד האמריקאי לתקינה חשבונאית את עדכון תקינה 15-2018 ASU המהווה עדכון לתת נושא 40-350 בקודיפיקציה בדבר תוכנות לשימוש עצמי. בהתאם לעדכון עלויות שהתהוו לצורך הטמעה של הסדרים של שירותי מחשוב ענן ידחו או יזקפו לרווח או הפסד באותו האופן שבו הן היו מטופלות בהתאם להוראות בדבר תוכנות לשימוש עצמי וזאת למרות שמדובר בחוזה שירות. בנוסף במסגרת העדכון נקבע שעלויות ההטמעה הנדחות יופחתו לרווח והפסד בהתאם לתקופה החוזית של ההסדר הכוללת תקופות הארכה אשר ודאי באופן סביר שימושו על ידי הלקוח או שמימושו נשלט על ידי הספק. עלויות ההטמעה הנדחות יהיו כפופות להוראות בדבר ירידת ערך באופן זהה לנכסי תוכנה לשימוש עצמי.

העדכון יושם החל מיום 1 בינואר 2020 בדרך של מכאן ואילך.

ליישום העדכון לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

3. עדכון תקינה 04-2017 בקודיפיקציה בדבר ירידת ערך במוניטין

בחודש ינואר 2017 פרסם המוסד האמריקאי לתקינה חשבונאית את עדכון 04-2017 אשר מהווה תיקון להוראות ASC 350 בנושא "נכסים בלתי מוחשיים - מוניטין ואחרים". בהתאם לתיקון לא נדרש עוד לחשב את שווי ההוגן של המוניטין ולהכיר בירידת ערך בגין הפער שבין השווי ההוגן לשווי בספרים. ירידת ערך מוניטין תוכר בגובה הפער שבין השווי ההוגן של היחידה המדווחת לבין הערך בספרים שלה. עם זאת, ההפסד מירידת הערך לא יעלה על סכום המוניטין שהוקצה ליחידה המדווחת.

העדכון יושם החל מיום 1 בינואר 2020 בדרך של מכאן ואילך.

ליישום העדכון לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

4. עדכון תקינה 04-2020 בקודיפיקציה בדבר הקלות בגין השפעת רפורמת ריביות הייחוס על הדיווח הכספי

בעקבות רפורמת ריביות הייחוס, שיעורי ריבית בין בנקאיים - ה-LIBOR, יבוטלו ויוחלפו בשיעורי ריבית עוגן חלופיים שניתנים לצפייה או מבוססי עסקאות בפועל ואשר יהיו פחות רגישים למניפולציות וזאת החל מסוף שנת 2021 למעט ריבית הליבור הדולרית, אשר תמשיך להתפרסם עד ליוני 2023.

בהקשר זה פרסם באוקטובר 2018 המוסד האמריקאי לתקינה חשבונאית (ה-"FASB") את עדכון תקינה 16-2018 ASU בדבר הוספת שיעור ה-SOFR לרשימת שיעורי ריבית העוגן (benchmark) בארה"ב הכשירים לשימוש למטרות גידור חשבונאי.

ביום 22 במרס 2020 פרסם ה-FASB עדכון תקינה 04-2020 ASU בדבר הקלות בגין השפעות רפורמת ריביות העוגן על הדיווח הכספי, המהווה עדכון לנושא 848 בקודיפיקציה בדבר רפורמת ריביות הייחוס.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- עדכון תקינה ASU 2020-04 המהווה עדכון לנושא 848 בקודיפיקציה בדבר רפורמת ריביות הייחוס, מאפשר:
- טיפול בשינויים בחוזים אשר משפיעים על הסכום והעיתוי של תזרימי המזומנים החוזיים הנובעים מהפסקת שימוש בריביות ייחוס כתוצאה מהרפורמה כהמשך של החוזים הקיימים ללא ניתוח נוסף חלף יישום חשבונאות תיקון.
 - אי ביצוע בחינה מחדש של נגזרים משובצים שהוגדרו כקשורים באופן ברור והדוק למאפיינים הכלכליים ולסיכונים של החוזה המארח.
 - לשנות את התנאים הקריטיים של המכשיר המגדר המיועד מבלי לבטל את ייעוד יחסי הגידור.
 - בחירה חד פעמית למכור ו/או לסווג מחדש אגרות חוב שסווגו כמוחזקות לפדיון לפני 1 בינואר 2020 ואשר קשורות לריביות אשר מושפעות מרפורמת ריביות הייחוס, לתיק הזמין למכירה או לתיק למסחר.
- ביום 23 באוקטובר 2020 פרסם האיגוד הבינ"ל לנגזרים (ISDA) פרוטוקול ונספח לטובת הגדרת פרמטרים לצורך עדכון בסיס הריבית ולביצוע התאמות במקרה של הפסקת פרסום הליבור ביחס לעסקאות בנגזרים (בין OTC או בסליקה מרכזית). שני המסמכים מאפשרים בכפוף לאישור הפרוטוקול או החלה בילטרלית של הנספח על ידי שני הצדדים לעסקה, את החלת תנאי הנספח הן ביחס לעסקאות שיבוצעו ממועד זה ואילך והן ביחס לעסקאות נגזרים OTC שיהיו בתוקף נכון לאותו מועד. הבנק חתם על הפרוטוקול מתוך כוונה להחיל את תנאיו על העסקאות הרלוונטיות.
- להפסקת השימוש בליבור כאמור והמעבר למדדי ריבית חלופיים צפויות להיות השפעות חשבונאיות שונות במספר תחומים, אשר הינם, בין היתר:
- חשבונאות גידור - הבנק בחן את השלכות השינוי על קשרי הגידור הקיימים, התייעוד שבוצע בגינם והרחבתו לצורך שילוב השינויים שבוצעו.
 - הסכמי חוב (debt modification) - הסכמי חוב שלא כוללים התייחסות ל-fallback עשויים לחייב ביצוע תיקונים (modification) להסכמים אלו. הבנק יידרש לבחון האם תיקונים אלו יטופלו כגריעה של החוזים הקיימים והכרה לראשונה בחוזים החדשים כאשר ההפרש יוכר בדוח רווח והפסד או לחילופין כהמשך (continuation) של החוזים הקיימים באמצעות עדכון שיעור הריבית האפקטיבית.
 - שיעורי היוון - מעבר למדדי ריבית חלופיים עשוי להביא לשינויים בשיעורי היוון ובעקומי הפירוורד המשמשים כנתון (input) במודלים שונים לצורך הערכה (valuation) של נכסים והתחייבויות שונים, כגון: מכשירים פיננסיים, חכירות, נגזרים, ירידות ערך לנכסים לא פיננסיים. הבנק עדכן את שיעורי ריבית היוון עבור עסקאות שנסלקות בסליקה מרכזית. השפעת השינוי בשווי ההוגן שנבע מעדכון הריבית להיוון אינה מהותית.
 - מדרג השווי ההוגן - חלק ממדדי הריבית החלופיים (כדוגמת שיעור ה-SOFR) חדשים יחסית. על כן, צפוי כי חוזים המתייחסים למדדי הריבית החלופיים הללו יסווגו ברמה 2 או 3 במדרג השווי ההוגן.
- הבנק ביצע מיפוי של חשיפות ומוצרים רלוונטיים, ובחן את השינויים הנדרשים במערכות התשתית. הבנק ממשיך את היערכותו לשינוי.

5.

דגשים פיקוחיים לגבי טיפול חשבונאי בחובות ודיווח לציבור לאור משבר נגיף הקורונה

ביום 21 באפריל 2020, פרסם בנק ישראל מכתב בנושא "אירוע נגיף הקורונה - דגשים פיקוחיים לגבי טיפול בחובות ודיווח לציבור" המאמץ הנחיות והקלות שניתנו על ידי רשויות הפיקוח בארה"ב, כדלקמן:

שינויים בתנאי הלוואות

ייצוב לווים שאינם בפיגור בהלוואות הקיימות שלהם ושנתקלים בבעיות פיננסיות או תפעוליות בטווח הקצר מאירוע נגיף הקורונה באמצעות שינוי תנאי החובות כגון: דחיות במועדי תשלום, ויתורים על ריבית פיגורים והארכות של תקופות פירעון לא יגרום לסיווג חובות אלה כחובות בארגון מחדש של חוב בעייתי וזאת בהתקיים התנאים הבאים:

- השינוי בוצע בשל אירוע נגיף הקורונה;
 - הלווה לא היה בפיגור במועד שבו יושמה התכנית לשינוי התנאים;
 - השינוי הינו לזמן קצר (עד 6 חודשים).
- לעניין זה, הובהר כי לווים נחשבים כלווים שאינם בפיגור אם הם נמצאים בפיגור של פחות מ-30 ימים ביחס לתנאים החוזיים במועד יישום תכנית השינויים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הלוואות לדיור אשר מטופלות לפי שיטת עומק הפיגור, כאשר הדחיה לזמן קצר כאמור בוצעה לחוב אשר לא היה חוב בעייתי לפני מועד הדחיה, ככלל, אינה מחייבת סיווג של חוב כחוב בארגון מחדש.

קביעת מצב הפיגור

הבנק אינו נדרש לסווג חובות אשר לא היו לפני כן בפיגור, וניתנה להם דחיה בשל אירוע נגיף הקורונה, כחובות בפיגור בשל הדחיה. לגבי חובות שבוצעה דחיית תשלומים בשל אירוע נגיף הקורונה והיו בפיגור לפני הדחיה, יש לבצע הקפאה של ימי הפיגור למשך תקופת דחיית התשלום.

סיווג חובות בעייתיים, לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית, ומחיקות חשבונאיות

במהלך התקופה בה בוצעו הסדרים לזמן קצר, הלוואות אלה, ככלל, ידווחו כהלוואות צוברות למעט חובות אשר נצבר לגביהם מידע חדש בנוגע לירידה בסיכויי הפירעון אשר בגינם הבנק פעל בהתאם להוראות הדיווח לציבור בנושא סיווג חובות בעייתיים ומחיקות חשבונאיות.

ביום 13 ביולי 2020, פרסם בנק ישראל הודעה לעיתונות בנוגע להרחבת המתווה המקיף לדחיית תשלומי הלוואות המאריך ומרחיב את המתווה הקודם כדלקמן:

אשראי צרכני, אשראי עסקי ומשכנתאות - התקופה להגשת הבקשה לדחיית תשלומי הלוואות תוארך עד לתאריך 30 באוקטובר 2020.

משכנתאות - לקוחות שכבר קיבלו דחיה של תשלומי משכנתא יוכלו לדחות את התשלומים עד לסוף שנת 2020 גם אם הדחיה עולה על שישה חודשים. לקוחות שטרם דחו את תשלומי המשכנתא יוכלו לדחות את התשלומים לתקופה של שישה חודשים.

אשראי צרכני עד 100 אלף ש"ח - לקוחות יוכלו לדחות תשלומים בגין הלוואות אלה לתקופה של עד שישה חודשים ללא שיקול דעת הבנק בניגוד למתווה הקודם בו הדחיה היתה לשלושה חודשים.

ביום 11 באוקטובר 2020, פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "אירוע נגיף הקורונה - דגשים פיקוחיים לשינויים נוספים בתנאי הלוואות" בהמשך להארכת המתווה לדחיית תשלומים.

כאמור לעיל, דחית תשלומים של הלוואה אשר בוצעה עד ליום 31 בדצמבר 2020 במסגרת תכנית רוחבית לדחיית תשלומים שלא היתה בפיגור של 30 ימים או יותר במועד ביצוע הדחיה, לא תחייב סיווג ההלוואה כחוב בארגון מחדש של חוב בעייתי.

יחד עם זאת גם בנסיבות אלה על הבנק לוודא שהוא מזהה ומסווג באופן נאות את ההלוואות בהתאם לסיכון הגלום בהן כנדרש בהוראות הדיווח לציבור. לצורך כך ומאחר ותתכן הרעה באיכות האשראי, נדרש הבנק להעריך האם שינויים עוקבים שבוצעו בתנאי הלוואות מהווים ארגונים מחדש של חובות בהתאם להוראות הדיווח לציבור והמדיניות החשבונאית הפנימיים שלו. לגבי חובות קטנים לא נדרש לבצע את הבחינה ברמת ההלוואה הבודדת, ניתן לערוך את הבחינה כאמור ברמת קבוצת חובות בעלי מאפייני סיכון דומים.

בנוסף במסגרת מכתבי הפיקוח מחדש דצמבר 2020 נקבע כי תאגיד בנקאי רשאי לא לסווג בארגון מחדש של חוב בעייתי הלוואות לדיור, הלוואות אחרות לאנשים פרטיים והלוואות לעסקים קטנים אשר לא היו בפיגור של 30 ימים או יותר במעוד דחיית התשלומים, שלגביהן בוצעו עד ליום 31 במרס 2021 דחיות תשלומים במסגרת המתווים הנוספים גם אם הדחיה המצטברת עולה על 6 חודשים.

גילוי בדוחות לציבור

בהתאם למכתב הפיקוח על הבנקים מיום 3 בדצמבר 2020 בנושא "משבר נגיף הקורונה - דגשים בנושא המתווה הנוסף לדחיית תשלומים" תאגיד בנקאי שבחר שלא לסווג בארגון מחדש של חוב בעייתי הלוואות אשר לא היו בפיגור של 30 ימים או יותר במועד דחית התשלומים, שלגביהן בוצעו עד ליום 31 במרס 2021 דחית תשלומים במסגרת המתווה הנוסף, נדרש לכלול בדוחות הרבעוניים והשנתיים לציבור בשנת 2021 גילוי פרופורמה להצגת ההשפעות העיקריות של יישום בחירה זו על הדוחות הכספיים.

במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ובהמשך לאמור לעיל ביצע הבנק שינויים בתנאיהם של חובות וביניהם דחיה במועדי תשלום והארכות של תקופות לפירעון, אשר לא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי בעקבות הדחיה וזאת בהתאם למתווה בנק ישראל.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כד. תקני חשבונאות חדשים והוראות חדשות של המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

נושא הפרסום	דרישות הפרסום	תחילה והוראות מעבר	השפעה על הדוחות הכספיים
אימוץ עדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב - הפרשות להפסדי אשראי צפויים והוראות נוספות.	עדכון הטיפול החשבונאי הפרשות להפסדי אשראי - CECL הוראות המפקח על הבנקים מאמצות את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים כפי שפורסמו בעדכון תקינה 13-2016 ASU. מטרת הכללים החדשים היא לשפר את איכות הדיווח על המצב הכספי של התאגיד הבנקאי באמצעות הקדמת רישום ההפרשות להפסדי אשראי, באופן שתומך את אנטי המחזוריות בהתנהגות ההפרשות להפסדי אשראי, שתומך בתגובה מהירה יותר של הבנקים להידרדרות באיכות האשראי של לווים וחיזוק הקשר בין ניהול סיכוני האשראי לבין אופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים. זאת תוך התבססות על שיטות ותהליכים קיימים. תמצית עיקרי השינויים הצפויים הינם כדלקמן:	נדרש ליישם שינוי זה מיום 1 בינואר 2022 באמצעות רישום בעודפים במועד היישום לראשונה של ההשפעה המצטברת של יישום כללים אלה.	הבנק ממשיך לבחון את השפעת היישום על דוחותיו הכספיים ולהיערך ליישום הכללים החדשים ולפיכך לא ניתן לאמוד בשלב זה באופן מהימן את השפעתם הצפויה. היערכות הבנק בעיצומה וכוללת מיפוי של הדרישות, קביעת מתודולוגיה לחישוב אומדן ההפרשה להפסדי אשראי ובחינת השינויים הנדרשים על מנת להתאים את השיטות להערכת הפסדי האשראי ויישום הוראות הגילוי למרות ששיטות המדידה צפויות להתעדכן. הכללים החדשים אינם משנים את סיכון האשראי הגלום בתיק האשראי של הבנק.
	<ul style="list-style-type: none"> ההפרשה להפסדי אשראי תחושב לפי ההפסד הצפוי לאורך חיי האשראי במקום לאמוד את ההפסד שנגרם וטרם זוהה. באומדן ההפרשה להפסדי אשראי יעשה שימוש משמעותי במידע צופה פני עתיד שישקף תחזיות סבירות לגבי אירועים כלכליים עתידיים. יורחב הגילוי על ההשפעה של מועד מתן האשראי על איכות האשראי של תיק האשראי. ישתנה האופן שבו נרשמות ירידות ערך של אגרות חוב בתיק הזמין למכירה. הכללים החדשים לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי יחולו על אשראי, לרבות הלוואות לדיור, אגרות חוב המוחזקות לפדיון וחשיפות אשראי חוץ מאזניות מסוימות. 		
	<ul style="list-style-type: none"> ביום 1 בדצמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים שני חוזרים בנושאים: "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים". במסגרת החוזר נקבעו הוראות מעבר שיחולו על השפעת האימוץ לראשונה של הכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים וזאת על מנת למתן את השפעות האימוץ על ההון הפיקוחי. 		

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

נושא הפרסום	דרישות הפרסום	תחילה והוראות מעבר	השפעה על הדוחות הכספיים
	<ul style="list-style-type: none"> ”הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים”. במסגרת החוזר בוטלה בין היתרה הדרישה לחישוב הפרשה קבוצתית בשיעור מינמינלי של 0.35% בגין הלוואות לדיור ובוטלה הדרישה לחישוב הפרשה מינימלית לפי שיטת עומק הפיגור. בנוסף נדרש לנכות מהון רובד 1 סכומים בגין הלוואות לדיור שמסווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות. 		
עדכון תקינה ASU 2018-13 בדבר שינויים בדרישות הגילוי של מדידת שווי הוגן	<p>ביום 28 באוגוסט 2018 פרסם המוסד האמריקאי לתקינה חשבונאית את עדכון 2018-13 מהווה עדכון לנושא 820 בקודיפיקציה. מטרת העדכון היא שיפור אפקטיביות הגילויים בביאורים לדוחות הכספיים.</p> <p>עיקרי התיקונים הינם, בין היתר:</p> <p>א. בוטלה הדרישה להצגת הסכומים הסיבות להעברות בין רמות 1 ו-2 בהיררכיית השווי ההוגן.</p> <p>ב. בוטלה הדרישה להצגת תיאור תהליך הערכת מדידת השווי ההוגן ברמה 3.</p> <p>ג. במסגרת הדרישה למתן תיאור מילולי של הרגישות לשינויים בנתונים לא נצפים עבור מדידות שווי הוגן חוזרות ונשנות המסווגות ברמה 3 במדרג השווי ההוגן, עודכן המונח ”רגישות” ל”אי וודאות” כדי להדגיש כי המידע הנדרש הינו לגבי האי וודאיות.</p> <p>ד. התוספה דרישה לפיה יש להציג את השינויים ברווח הכולל האחר (OCI) שטרם מומש בתקופה, בגין מדידות שווי הוגן ברמה 3 בנכסים המוחזקים בסוף התקופה.</p>	נדרש ליישם שינוי זה מיום 1 בינואר 2021.	לאימוץ התיקון אין השפעה על הדוחות הכספיים מלבד שינוי הצגתי בביאור יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים.
עדכון תקינה ASU 2018-14 בדבר שינויים בדרישות הגילוי של תכניות הטבה מוגדרת	<p>דרישות הגילוי של תכניות הטבה מוגדרת</p> <p>ביום 28 באוגוסט 2018 פרסם המוסד האמריקאי לתקינה חשבונאית את עדכון תקינה ASU 2018-14 המהווה עדכון לנושא 715-20 בקודיפיקציה בדבר תגמול, הטבות פרישה ותכניות להטבה מוגדרת.</p> <p>מטרת העדכון היא שיפור אפקטיביות הגילויים בביאורים לדוחות הכספיים.</p> <p>עיקרי התיקונים הינם:</p> <p>א. בוטלה הדרישה להצגת אומדן הסכומים הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר שצפוי כי יופחתו מרווח כולל אחר מצטבר לדוח רווח והפסד כהוצאה בשנה העוקבת.</p>	נדרש ליישם שינוי זה מיום 1 בינואר 2021 בדרך של יישום רטרואספקטיבי.	לאימוץ התיקון לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

נושא הפרסום	דרישות הפרסום	תחילה והוראות מעבר	השפעה על הדוחות הכספיים
	<p>ב. התווספה דרישה לפיה נדרש לתת פירוט בדבר הסיבות לרווחים או הפסדים מהותיים הקשורים לשינוי במחויבות בגין הטבה מוגדרת במהלך התקופה ושינויים מהותיים אחרים.</p>		
עדכון תקינה ASU 2019-12 בנושא הטיפול החשבונאי במיסים על הכנסה	<p>ביום 18 בדצמבר 2019 פרסם המוסד האמריקאי לתקינה חשבונאית את עדכון תקינה ASU 2019-12 המהווה עדכון לנושא 740 בקודיפיקציה בדבר מיסים על ההכנסה. מטרת התיקון, פישוט הטיפול החשבונאי במיסים על הכנסה באמצעות ביטול חריגים ומתן הקלות באמצעות שינוי ההנחיות.</p>	<p>נדרש ליישם שינוי זה בדרך של מכאן ולהבא מיום 1 בינואר 2021.</p>	<p>הבנק בוחן את ההשפעה של העדכון על דוחותיו הכספיים.</p>

ביאור 2 - הכנסות והוצאות ריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
במיליוני ש"ח		
א. הכנסות ריבית^(א)		
10,085	9,826	8,969
		מאשראי לציבור
33	32	24
		מאשראי לממשלות
133	177	85
		מפיקדונות בבנקים
78	136	93
		מפיקדונות בבנקים מרכזיים וממזומנים
2	4	6
		מניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
1,015	1,262	998
		מאגרות חוב ^(ב)
11,346	11,437	10,175
סך כל הכנסות הריבית		
ב. הוצאות ריבית^(א)		
(1,847)	(2,026)	(1,053)
		על פיקדונות הציבור
(4)	(3)	(3)
		על פיקדונות מממשלות
-	(1)	(3)
		על פיקדונות מבנק ישראל
(29)	(26)	(11)
		על פיקדונות מבנקים
(2)	(3)	(8)
		על ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
(574)	(537)	(374)
		על אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
(2,456)	(2,596)	(1,452)
סך כל הוצאות הריבית		
8,890	8,841	8,723
סך הכנסות ריבית, נטו		
ג. פירוט ההשפעה נטו של מכשירים נגזרים מגדרים^(א)		
7	(13)	(50)
		מהכנסות ריבית
ד. פירוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות חוב		
890	1,068	806
		זמינות למכירה
40	32	25
		למסחר
85	162	167
		מוחזקות לפידיון
1,015	1,262	998
סך הכל כלול בהכנסות ריבית		

(א) כולל השפעת יחסי גידור (2018 - כולל מרכיב אפקטיבי ביחסי הגידור).

(ב) כולל ריבית בגין אגרות חוב מגובות משכנתאות (MBS) בסך 219 מיליון ש"ח (2019 - 237 מיליון ש"ח, 2018 - 203 מיליון ש"ח).

(ג) פירוט של השפעת מכשירים נגזרים מגדרים על סעיפי משנה א. ו-ב.

ביאור 3 - הכנסות מימון שאינן מריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2018	2019	2020
במיליוני ש"ח			
א. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר			
א.1. מפעילות במכשירים נגזרים^(א)			
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים ALM ^(ב)	2,338	(1,260)	(1,787)
סך הכל מפעילות במכשירים נגזרים	2,338	(1,260)	(1,787)
א.2. מהשקעה באגרות חוב			
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה ^(א)	61	208	414
הפסדים ממכירת אג"ח זמינות למכירה ^(א)	(52)	(17)	(4)
הפרשה לירידת ערך בגין אג"ח זמינות למכירה ^(א)	(19)	(2) ^(א)	(33)
סך הכל מהשקעה באג"ח	(10)	189	377
א.3. הפרשי שער, נטו	(2,246)	1,971^(א)	1,786
א.4. רווחים (הפסדים) מהשקעה במניות			
רווחים ממכירת מניות שאינן למסחר (2018 - מניות זמינות למכירה)	239	152	224
הפרשה לירידת ערך בגין מניות שאינן למסחר (2018 - מניות זמינות למכירה)	(82)	(39)	(66)
הפסדים ממכירת מניות שאינן למסחר (2018 - מניות זמינות למכירה)	(2)	(16)	(55)
דיבידנד ממניות שאינן למסחר (2018 - מניות זמינות למכירה)	16	32	10
רווחים, נטו שטרם מומשו ממניות שאינן למסחר (2018 - מניות זמינות למכירה) ^(א)	-	56	114
רווחים ממכירת מניות של חברות מוחזקות ^(א)	224	386	-
הפסדים ממכירת מניות של חברות מוחזקות ^(א)	(1)	(99)	(2)
סך הכל מהשקעה במניות	394	472	225
א.5. רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו			
סך כל הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר	476	1,387	601
ב. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרות מסחר			
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים למסחר	146	148	367
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר, נטו ^{(ה)ו(ט)}	(25)	148	51
רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות למסחר, נטו ^{(ו)ו(ט)}	85	3	7
סך הכל מפעילויות מסחר^(ה)	206	299	425
פירוט על הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרות מסחר, לפי חשיפות סיכון:			
חשיפת ריבית	(45)	27	(117)
חשיפת מטבע חוץ	231	233	501
חשיפה למניות	19	35	37
חשיפה לסחורות ואחרים	1	4	4
סך הכל	206	299	425
סך הכל הכנסות מימון שאינן מריבית	682	1,686	1,026

ראה הערות [בעמוד הבא](#).

ביאור 3 - הכנסות מימון שאינן מריבית (המשך)

- (א) למעט השפעת יחסי גידור (2018 - למעט מרכיב אפקטיבי ביחסי הגידור).
- (ב) מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
- (ג) בשנת 2020 לא היו רווחים ממכירת מניות של חברות מוחזקות (2019 - רווח ממכירת מניות לאומי קארד בסך 314 מיליון ש"ח למידע נוסף ראה [ביאור 136. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018](#), רווחים ממכירת מניות סופר פארם בסך 71 מיליון ש"ח, 2018 - רווח ממכירת אבגול תעשיות 1953 בע"מ ומימון ישיר (2006) בע"מ בסך 121 מיליון ש"ח ו-96 מיליון ש"ח בהתאמה).
- (ד) בשנת 2019 הפסד ממכירת לאומי רומניה בסך 99 מיליון ש"ח.
- (ה) מזה חלק הרווחים (הפסדים) בסך 40 מיליון ש"ח (2019 - 33 מיליון ש"ח, 2018 - 25 מיליון ש"ח), הקשורים לאגרות חוב למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן.
- (ו) בשנת 2020 לא היו רווחים (הפסדים) הקשורים למניות מוחזקות ליום המאזן (2019 ו-2018 - לא היו רווחים (הפסדים) הקשורים למניות למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן).
- (ז) סוג מחדש מרווח כולל אחר מצטבר.
- (ח) להכנסות ריבית מהשקעה באג"ח למסחר ראה [ביאור 2](#).
- (ט) כולל הפרשי שער שנבעו מפעילות למסחר.
- (י) לרבות רווחים והפסדים ממדידה לפי שווי הוגן של מניות שמתקיים לגביהן שווי הוגן זמין וכן התאמות מעלה או מטה של מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין.
- (יא) סוג מחדש.

ביאור 4 - עמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
במיליוני ש"ח		
716	690	642
ניהול חשבון		
1,129	310	327
כרטיסי אשראי		
638	637	727
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסויימים ^(א)		
260	238	215
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים ^(ב)		
85	72	80
ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים ^(ג)		
186	197	173
טיפול באשראי		
361	361	392
הפרשי המרה		
121	119	114
פעילות סחר חוץ		
12	11	9
הכנסות נטו משירות תיקי אשראי		
56	58	53
דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות		
454	431	442
עמלות מעסקי מימון		
103	101	107
עמלות אחרות		
4,121	3,225	3,281
סך כל העמלות התפעוליות		

- (א) כולל עמלות מפעילות חיתום.
- (ב) בעיקר דמי הפצה של קרנות נאמנות.
- (ג) בעיקר תפעול קופות גמל.

ביאור 4א - הכנסות מחוזים עם לקוחות^(א)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020												
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר	שווקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	סך הכל בנקאית	משכנתאות	עסקים קטנים	קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	במיליוני ש"ח
642	65	-	-	24	5	21	75	452	-	152	300	ניהול חשבון
327	6	-	-	-	-	1	11	309	-	51	258	כרטיסי אשראי
727	48	30	-	147	3	5	20	474	-	52	422	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסווימים
215	18	-	-	-	-	-	4	193	-	14	179	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
80	-	80	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים
173	2	-	-	-	58	23	45	45	13	27	5	טיפול באשראי
392	-	-	-	72	3	15	90	212	-	82	130	הפרשי המרה
114	2	-	-	7	1	14	61	29	-	27	2	פעילות סחר חוץ
53	5	45	-	-	-	-	-	3	3	-	-	דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות
9	-	-	-	-	-	-	-	9	8	-	1	הכנסות נטו משירות תיקי אשראי
549	29	-	21	21	235	115	80	48	-	36	12	עמלות מעסקי מימון ואחרות
3,281	175	155	21	271	305	194	386	1,774	24	441	1,309	סך הכל עמלות משירותים עיקריים
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019												
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר	שווקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	סך הכל בנקאית	משכנתאות	עסקים קטנים	קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	במיליוני ש"ח
690	72	-	-	25	5	26	81	481	-	171	310	ניהול חשבון
310	8	-	1	4	-	1	8	288	-	43	245	כרטיסי אשראי
637	53	19	-	143	2	5	15	400	-	38	362	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסווימים
238	14	-	-	-	1	-	5	218	-	16	202	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
72	-	72	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים
197	6	-	-	1	56	29	48	57	16	33	8	טיפול באשראי
361	3	-	-	39	2	16	91	210	-	86	124	הפרשי המרה
119	2	-	-	8	1	14	64	30	-	28	2	פעילות סחר חוץ
58	10	46	-	-	-	-	-	2	2	-	-	דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות
11	-	-	-	-	-	-	-	11	10	-	1	הכנסות נטו משירות תיקי אשראי
532	33	-	18	21	249	94	85	32	-	32	-	עמלות מעסקי מימון ואחרות
3,225	201	137	19	241	316	185	397	1,729	28	447	1,254	סך הכל עמלות משירותים עיקריים

(א) סיווג ההכנסות נעשה בהתאם למגזרי פעילות גישת ההנהלה.

ביאור 5 - הכנסות אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח			
45	93	1	רווחי הון ממכירת בניינים וציוד
(5)	(4)	(11)	הפסד הון ממכירת בניינים וציוד
8	22	9	רווחים מקופות מרכזיות לפיצויים
20	59	60	אחרות, נטו
68	170	59	סך כל הכנסות האחרות

ביאור 6 - משכורות והוצאות נלוות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח			
3,221	3,025	2,551	משכורות
40	8	(7)	הוצאה הנובעת מעסקאות תשלום מבוסס מניות ^(ב)
250	249	228	הוצאות נלוות אחרות לרבות קרן השתלמות, חופשה ומחלה
(5)	(5)	-	הטבות לזמן ארוך
690	691	602	ביטוח לאומי ומס שכר
			הוצאות בגין פנסיה (לרבות פיצויים ותגמולים): ^(א)
145	149	175	הטבה מוגדרת
200	170	181	הפקדה מוגדרת
			הטבות אחרות לאחר סיום העסקה והטבות לאחר פרישה שאינן פנסיה ^{(א)(ג)}
3	37	12	
-	1	-	הוצאות בגין הטבות אחרות לעובדים ^(א)
4,544	4,325	3,742	סך כל המשכורות והוצאות הנלוות
523	467	449	מזה: משכורות והוצאות נלוות בחו"ל

(א) ראה [ביאור 23](#), בדבר זכויות עובדים.

(ב) ראה [ביאור 23 ט. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019](#) בדבר עסקאות תשלום מבוסס מניות.

(ג) מזה: עלות שירות בגין הטבות אחרות לאחר סיום העסקה והטבות לאחר פרישה שאינן פנסיה לשנים 2019, 2018 ו-2020 הינה 9, 11 ו-10 מיליון ש"ח בהתאמה.

ביאור 7 - הוצאות אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח			
671	706	691	הוצאות בגין פנסיה - הטבה מוגדרת והטבות אחרות לאחר סיום העסקה ללא עלות שירות
314	222	130	שיווק ופרסום
290	252	218	ייעוץ מקצועי: משפטיות, ביקורת חשבונות
160	130	119	תקשורת: דואר, טלפון, משלוחים וכו'
120	101	125	מחשב ^(א)
53	49	43	משרדיות
17	17	29	ביטוח
17	12	6	הדרכה והשתלמויות
222	109	118	עמלות
2	3	-	הפסד בגין נכסים שנתקבלו בגין סילוק אשראים
2	-	-	קנסות לבנק ישראל
356	461	294	אחרות ^(ב)
2,224	2,062	1,773	סך כל הוצאות האחרות

(א) הסעיף כולל הוצאות בגין מיקור חוץ ואינו כולל הוצאות הבנק בגין מחשב מאחר ומערך התפעול הינו חלק מהבנק והוצאותיו נרשמו וסווגו בסעיפי ההוצאות השונים.

(ב) לגבי שכר דירקטורים של הבנק הכלול בסעיף זה - ראה [ביאור 34](#).

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח

א. הרכב הסעיף

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח			
מיסים שוטפים:			
1,491	2,403	2,053	בגין שנת החשבון
(71)	22	32	בגין שנים קודמות
1,420	2,425	2,085	סך כל המיסים השוטפים
בתוספת (בניכוי) שינויים במיסים נדחים:			
199	(595)	(729)	בגין שנת החשבון
199	(595)	(729)	סך הכל שינויים במיסים הנדחים
1,619	1,830	1,356	הפרשה למיסים על ההכנסה
91	70	35	מזה: הפרשה למיסים בחו"ל

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

א. הרכב הסעיף (המשך)

הרכב הוצאות (הכנסות) מיסים נדחים המיוחסים לפעילויות נמשכות הינם, כדלקמן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
במיליוני ש"ח		
202	(598)	(729)
הוצאות (הכנסות) מיסים נדחים לפני השפעת הפריטים המפורטים להלן:		
(3)	3	-
קיטון (גידול) בניכויים מועברים לצרכי מס		
199	(595)	(729)
סך כל הוצאות (הכנסות) מיסים נדחים		

הטבלה אינה כוללת את השפעת המס בגין פריטים מסוימים המוכרים בכל תקופה ישירות בהון. הוצאות המיסים בגין פריטים שהוכרו ברווח כולל אחר הסתכמו בגידול של כ-467 מיליון ש"ח בשנת 2020, בקיטון של כ-565 מיליון ש"ח בשנת 2019 ובגידול של כ-319 מיליון ש"ח בשנת 2018.

ב. התאמה בין סכום המס התיאורטי לבין הפרשה למיסים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
במיליוני ש"ח		
34.2%	34.2%	34.2%
שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק		
1,677	1,848	1,194
סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי		
מס (חסכון מס) בגין:		
(44)	16	19
הכנסות חברות מאוחדות בחו"ל		
(2)	(3)	(1)
הכנסות פטורות ובעלות שיעור מס מוגבל		
(23)	(22)	2
הפרשי פחת, תיאום פחת ורווח הון		
33	9	12
הוצאות אחרות לא מוכרות		
(29)	(107)	25
הפסדים והפרשי עיתוי שלא נרשמו בגינם מיסים נדחים		
-	-	-
שינוי מיסים נדחים עקב שינוי בשיעורי המס		
(71)	22	32
מיסים בגין שנים קודמות		
-	-	-
שינוי ביתרת הפרשה לנכס מס נדחה		
78	67	73
אחר		
1,619	1,830	1,356
הפרשה למיסים על ההכנסה		

ג. שומות מס

לבנק שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2014. בגין שנת 2015 הוצאה לבנק שומה על פי מיטב השפיטה. להערכת הנהלת הבנק קיימות בדוחות הכספיים הפרשות מתאימות. לחברות בנות מאוחדות עיקריות שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2014.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ד. התנועה בנכסי והתחייבויות המיסים הנדחים מיוחסת לפרטים הבאים

שיעור מס ממוצע 2020 באחוזים	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	הפרשי תרגום על יתרות המיסים הנדחים אחר	שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	מכירת מניות של חברה מאוחדת	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
במיליוני ש"ח							
נכסי מיסים נדחים							
34%	1,752	-	(5)	-	481	-	1,276
מהפרשה להפסדי אשראי							
32%	200	-	(2)	-	(32)	-	234
מהפרשה לחופשה ולמענקים							
34%	4,457	-	(1)	(122)	74	-	4,506
מעודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי התכנית							
28%	13	-	(1)	-	(2)	-	16
מריבית שלא נזקפה להכנסות השנה							
18%	158	-	-	-	2	-	156
זיכוי ממס והפסדים מועברים לצורך מס							
17%	19	3	2	(275)	259	-	30
מניירות ערך							
20%	3	-	-	-	1	-	2
רכוש קבוע וחכירות							
-	-	-	-	-	(1)	-	1
אחרים מפרטים לא כספיים							
17%	68	-	(1)	-	-	-	69
אחרים מפרטים לא כספיים							
	6,670	3	(8)	(397)	782	-	6,290
יתרת נכסי מיסים נדחים, ברוטו							
	(130)	-	-	-	(6)	-	(124)
הפרשה לנכס מס נדחה							
	6,540	3	(8)	(397)	776	-	6,166
יתרת נכסי מיסים נדחים בניכוי הפרשה למיסים נדחים							
	(282)	-	-	-	-	-	(227)
יתרות הניתנות לקיזוז ^(א)							
	6,258	-	-	-	-	-	5,939
יתרת מיסים נדחים בניכוי הפרשה							
התחייבות מיסים נדחים							
12%	(204)	-	-	2	(40)	-	(166)
בגין השקעות בחברות מוחזקות							
26%	(140)	-	1	-	(10)	-	(131)
התאמת נכסים לא כספיים בני פחת							
29%	(14)	-	-	(15)	3	-	(2)
אחרים מפרטים כספיים							
17%	(10)	-	-	-	-	-	(10)
אחר מפרטים לא כספיים							
	(368)	-	1	(13)	(47)	-	(309)
יתרת התחייבויות מיסים נדחים, ברוטו							
	(282)	-	-	-	-	-	(227)
יתרות הניתנות לקיזוז ^(א)							
	(86)	-	-	-	-	-	(82)
יתרת התחייבויות למיסים נדחים							
	6,172	3	(7)	(410)	729	-	5,857
יתרת מיסים נדחים, נטו							

(א) יתרות המיסים הנדחים מוצגות במאזן המאוחד על פי סיווג היתרה נטו בספרי הבנק ובחברות המאוחדות.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ד. התנועה בנכסי והתחייבויות המיסים הנדחים מיוחסת לפרטים הבאים (המשך)

שעור מס ממוצע 2019 באחוזים	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	השפעה מצטברת בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים באר"ב ⁽²⁾	הפרשי תרגום על יתרות המיסים הנדחים	שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר	שינויים שנזקפו לרווח הפסד	מכירת מניות של חברה מאוחדת	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	
במיליוני ש"ח								
נכסי מיסים נדחים								
34%	1,276	-	(5)	-	20	(57)	1,318	מהפרשה להפסדי אשראי
32%	234	-	(3)	-	(16)	(4)	257	מהפרשה לחופשה ולמענקים
34%	4,506	-	(1)	1,132	154	(10)	3,231	מעודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי התכנית
29%	16	-	(1)	-	(6)	-	23	מריבית שלא נזקפה להכנסות השנה
18%	156	-	-	-	(44)	-	200	זיכוי ממס והפסדים מועברים לצורך מס
21%	30	16	1	(500)	416	-	97	מניירות ערך
20%	2	-	-	-	(1)	-	3	רכוש קבוע וחכירות
24%	1	-	-	-	1	-	-	אחר מפריטים לא כספיים
18%	69	-	(1)	-	7	(2)	65	אחרים מפריטים כספיים
	6,290	16	(10)	632	531	(73)	5,194	יתרת נכסי מיסים נדחים, ברוטו
	(124)	-	-	-	38	-	(162)	הפרשה לנכס מס נדחה
	6,166	16	(10)	632	569	(73)	5,032	יתרת נכס מיסים נדחים בניכוי הפרשה למיסים נדחים
	(227)	-	-	-	-	-	(174)	יתרות הניתנות לקיזוז ^(א)
	5,939	-	-	-	-	-	4,858	יתרת מיסים נדחים בניכוי הפרשה
התחייבות מיסים נדחים								
11%	(166)	-	-	-	19	-	(185)	בגין השקעות בחברות מוחזקות
26%	(131)	-	2	-	(8)	-	(125)	התאמת נכסים לא כספיים בני פחת
24%	(2)	-	-	-	16	-	(18)	אחרים מפריטים כספיים
16%	(10)	-	-	-	(1)	-	(9)	אחר מפריטים לא כספיים
	(309)	-	2	-	26	-	(337)	יתרת התחייבויות מיסים נדחים, ברוטו
	(227)	-	-	-	-	-	(174)	יתרות הניתנות לקיזוז ^(א)
	(82)	-	-	-	-	-	(163)	יתרת התחייבויות למיסים נדחים
	5,857	16	(8)	632	595	(73)	4,695 ^(ג)	יתרת מיסים נדחים, נטו

- (א) יתרות המיסים הנדחים מוצגות במאזן המאוחד על פי סיווג היתרה נטו בספרי הבנק ובחברות המאוחדות.
 (ב) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים באר"ב בנושא מכשירים פיננסיים (ASU 2016-01) ולרכות העדכונים המתייחסים אליהם. ראה **ביאור 1.כ.1. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019**.
 (ג) כולל יתרת מיסים נדחים שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה בסך 73 מיליון ש"ח. למידע נוסף ראה **ביאור 1.36 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018**.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ה. התחייבויות מיסים נדחים שלא הוכרו בגין הפרשים זמניים הקשורים להשקעות בחברות בנות מקומיות

בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים, הבנק לא הכיר בהתחייבות מס נדחה בגין הפרשים זמניים מסוימים הקשורים להשקעת הבנק בחברות בנות מקומיות, שהנה קבועה במהותה. הסכום האמור יהיה ממוסה רק בעת מכירה או פירוק של החברות הבנות.

ו. הפסדים מועברים וזיכויים לצרכי מס

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020					
שנת פקיעה ראשונה	יתרת הפסד	נכסי מיסים נדחים, נטו	הפרשה לנכסי מיסים נדחים	נכסי מיסים נדחים	במיליוני ש"ח
הפסדים לצרכי מס					
-	29	-	(10)	10	חברות בנות בישראל
-	22	-	(7)	7	חברות בנות בחו"ל
זיכוי מס					
-	-	28	(113)	141	הבנק
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019					
שנת פקיעה ראשונה	יתרת הפסד	נכסי מיסים נדחים, נטו	הפרשה לנכסי מיסים נדחים	נכסי מיסים נדחים	במיליוני ש"ח
הפסדים לצרכי מס					
-	20	1	(6)	7	חברות בנות בישראל
-	9	-	(3)	3	חברות בנות בחו"ל
זיכוי מס					
-	-	31	(115)	146	הבנק

ז. המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על שיעורי המס ועל חוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק נחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ברשומות.

ח. בעקבות פרסום חוזר המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, אשראי והפרשה להפסדי אשראי הבנקים, ובכללם הבנק, הגיעו להסכמות עם רשות המיסים בנוגע להכרה בהפרשות להפסדי אשראי לצרכי מס. ההסכם נחתם בתאריך ה-19 במרס 2012, וחל לגבי חובות פגומים שנרשמו החל מיום 1 בינואר 2011 (ההסכם הקודם חל על חובות מסופקים שנרשמו עד 31 בדצמבר 2010). תוקף תחולתו של הסכם העקרונות הינו עד וכולל שנת המס 2022.

להלן עיקרי ההסכם:

חובות פגומים גדולים בבחינה פרטנית - ההפרשה מותרת לניכוי לצרכי מס בשנה בה נרשמה כהוצאה בדוחות הכספיים. בשנת המס בה הוקטנה יתרת ההפרשה בגין הפסדי אשראי (שלא כתוצאה מ"מחיקה חשבונאית" או מ"מחילה"), יתווסף לחבות המס של הבנק "מס נוסף", בתוספת ריבית והפרשי הצמדה, אשר יביא לגביית המס שהיה נגבה אילו לא הייתה מוכרת מלכתחילה ההפרשה שהותרה בניכוי. לעניין זה - "חוב גדול" הינו חוב של 1 מיליון ש"ח ומעלה, או סכום נמוך יותר על פי הודעת הבנק לפקיד השומה ובהתאם למאפייני הבנק.

חובות פגומים שאינם גדולים - ההוצאות בגין "מחיקות חשבונאיות" נטו (בקיזוז גביות באותה שנה) - מחציתן יותרו לצרכי מס בשנת המס הראשונה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה, ומחציתן יותרו בשנת המס השנייה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה.

הפרשה קבוצתית - אינה מוכרת לצרכי מס.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ט. הסכם פשרה בין הבנק לבין פקיד השומה למפעלים גדולים מאוגוסט 1987, המסדיר תשלומי מס בישראל בגין רווחי חברות בנות של הבנק בחו"ל. הסכם זה בתוקף עד למועד שבו יודיע אחד הצדדים (שנה מראש) על כוונתו להציע שינויים בהסכם.

י. על פי הסדר עם שלטונות המס מיום 14 באפריל 2005, מיום 29 ביוני 2014 ומיום 30 בדצמבר 2018, רשאי הבנק לקזז סכומי מס בתנאים מסוימים במידה ושיעור המס הכולל על הכנסות הבנק בישראל יהיה גבוה משיעור המס החל על חברות בנות בחו"ל. הסכומים שטרם קוזזו מחבות המס ושבגינם לא נכלל במאזן חסכון במס בעתיד ליום 31 בדצמבר 2020 הינם כ-13 מיליון דולר (ליום 31 בדצמבר 2019 כ-13 מיליון דולר). סכום מס מקסימלי הניתן לקיזוז בשנה הינו בין 5 ל-8 מיליון דולר.

יא. ככלל, הבנק, בתיאום עם רשויות המס, ממוסה על בסיס עליית ערך של ניירות הערך וזאת בהתאם לדרך הצגתם של ניירות הערך בדוחות הכספיים של המוסדות הפיננסיים.

יב. שינויי חקיקה בתחום המס

ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, הפחתה של שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. בפעימה הראשונה שיעור המס ירד ל-24%, החל מיום 1 בינואר 2017 ובפעימה השנייה שיעור המס ירד ל-23% החל מיום 1 בינואר 2018 ואילך.

שיעורי המס

המיסים החלים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על פי חוק מס ערך מוסף. להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על תאגידים בנקאיים משנת 2018 ואילך:

- שיעור מס רווח 17.00%.
- שיעור מס חברות 23.00%.
- שיעור מס כולל 34.19%.

יתרות המיסים הנדחים חושבו בהתאם לשיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך.

ביאור 9 - רווח למניה רגילה

א. רווח בסיסי המיוחס לבעלי מניות

חישוב הרווח הבסיסי למניה מתבסס על הרווח המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור, באופן הבא:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
רווח בסיסי		
3,257	3,522	2,102
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק (במיליוני ש"ח)		
ממוצע משוקלל של מספר המניות (באלפי מניות)		
1,523,516	1,493,609	1,466,191
יתרה לתחילת התקופה		
417	414	163
השפעה משוקללת של יחידות PSU, RSU שמומשו והנפקת מניות		
(10,931)	(9,956)	(10,582)
השפעה משוקללת בגין רכישה עצמית של מניות		
1,513,002	1,484,067	1,455,772
ממוצע משוקלל של מספר המניות		
2.15	2.37	1.44
רווח בסיסי למניה (בשקלים חדשים)		

ב. רווח מדולל למניה

חישוב הרווח המדולל למניה של הבנק מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור, לאחר התאמה בגין כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדוללות, באופן הבא:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
רווח מדולל		
3,257	3,522	2,102
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק (במיליוני ש"ח)		
ממוצע משוקלל של מספר המניות (באלפי מניות)		
1,513,002	1,484,067	1,455,772
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב רווח בסיסי למניה		
788	284	30
השפעה משוקללת של יחידות PSU, RSU שטרם מומשו		
1,513,790	1,484,351	1,455,802
ממוצע משוקלל של מספר המניות בדילול מלא		
2.15	2.37	1.44
רווח מדולל למניה (בשקלים חדשים)		

ג. הון המניות

ליום 31 בדצמבר 2020 הון המניות המונפק והנפרע בניכוי תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק במהלך השנים 2018-2020 הינו 1,452,896,006 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ.

ליום 31 בדצמבר 2019 הון המניות המונפק והנפרע בניכוי תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק במהלך שנת 2018 ו-2019 הינו 1,466,191,030 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ.

ליום 31 בדצמבר 2018 הון המניות המונפק והנפרע בניכוי תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בשנת 2018 הינו 1,493,608,816 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ.

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

א. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לאחר השפעת המס

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020							
רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
104	(170)	-	(39)	(2,950)	(3,055)	(4)	(3,051)
110	(13)	-	30	1,187	906	18	888
-	(13)	-	-	-	(13)	(44)	31
104	(170)	-	(39)	(2,950)	(3,055)	(4)	(3,051)
968	(126)	(2)	(4)	(2,208)	(1,372)	(17)	(1,355)
(27)	-	-	-	-	(27)	-	(27)
-	-	-	-	23	23	4	19
624	(199)	(2)	(13)	(3,948)	(3,538)	(43)	(3,495)
539	(96)	28	(3)	214	682	(21)	703
1,163	(295)	26	(16)	(3,734)	(2,856)	(64)	(2,792)

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

(ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ג) ההתאמות בגין הטבות לעובדים הינן נטו מההתאמות בגין נכסי תכנית, לרבות השפעת המעבר לקופה משלמת בגין פורשים וכוללות תכניות פרישה מרצון שבוצעו.

(ד) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף ראה [ביאור 136. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018](#).

(ה) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בכניסה בארה"ב בנושא מכשירים פיננסיים (ASU 2016-01) ולרבות העדכונים המתייחסים אליהם. ראה [ביאור 1.כד. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019](#).

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר (המשך)

ב. השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לפני השפעת מס ואחרי השפעת מס

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2020			2019			2018		
לפני מס	השפעת מס	לאחר מס	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס
במיליוני ש"ח								
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה:								
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:								
1,191	(404)	787	1,657	(565)	1,092	(489)	163	(326)
רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן								
(377)	129	(248)	(189) ^(א)	65	(124)	(145)	50	(95)
(רווחים) הפסדים בגין אגרות חוב (2018 - ניירות ערך) זמינות למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ^(א)								
814	(275)	539	1,468	(500)	968	(634)	213	(421)
שינוי נטו במהלך השנה								
התאמות מתרגום ^(ב) :								
(193)	-	(193)	(243)	-	(243)	-	229	-
התאמות מתרגום דוחות כספיים								
147	(50)	97	178	(61)	117	(182)	63	(119)
גידורים ^(א)								
-	-	-	-	-	-	-	7	(13)
מכירת מניות של חברה מאוחדת לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה								
(46)	(50)	(96)	(65)	(61)	(126)	27	70	97
שינוי נטו במהלך השנה								
43	(15)	28	(3)	1	(2)	-	-	-
רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור תזרים מזומנים								
(5)	2	(3)	(5)	1	(4)	34	(4)	30
חלק הבנק ברווח (הפסד) כולל אחר של חברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני								
הטבות לעובדים ^{(ה)(ו)} :								
(134)	39	(95)	(3,746)	1,276	(2,470)	1,434	(485)	949
רווח (הפסד) אקטוארי נטו השנה								
470	(161)	309	398	(136)	262	362	(124)	238
(רווחים) הפסדים נטו שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ^(ד)								
-	-	-	31	(8)	23	-	-	-
מכירת מניות של חברה מאוחדת								
336	(122)	214	(3,317)	1,132	(2,185)	1,796	(609)	1,187
שינוי נטו במהלך השנה								
1,142	(460)	682	(1,922)	573	(1,349)	1,223	(330)	893
סך הכל שינוי נטו במהלך השנה								
בניכוי השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה								
(17)	(4)	(21)	(2)	(11)	(13)	(24)	(2)	(26)
סך הכל השינוי נטו במהלך השנה								
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק								
1,159	(456)	703	(1,920)	584	(1,336)	1,247	(328)	919
סך הכל השינוי נטו במהלך השנה								

ראה הערות [בעמוד הבא](#).

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר (המשך)

- (א) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית. ראה [ביאור 3](#).
 (ב) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.
 (ג) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.
 (ד) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הוצאות בגין זכויות עובדים. פירוט נוסף ראה [ביאור 23](#).
 (ה) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף ראה [ביאור 136](#). [בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018](#).
 (ו) התאמות בגין הטבות לעובדים כוללות את עלויות תכניות הפרישה מרצון שבוצעו.
 (ז) סווג מחדש.

ביאור 11 - מזומנים ופיקדונות בבנקים

31 בדצמבר		
2019	2020	
במיליוני ש"ח		
64,661	126,765	מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים
11,552	9,429	פיקדונות בבנקים מסחריים ^(א)
76,213	136,194	סך הכל ^(ב)
73,667	132,616	מזה: מזומנים, פיקדונות בבנקים ופיקדונות בבנקים מרכזיים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים

- (א) בניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
 (ב) מזה מזומנים משועבדים בסך 1,951 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 743 מיליון ש"ח).

הערה: בדבר שיעבודים ראה [ביאור 27](#).

ביאור 12 - ניירות ערך

31 בדצמבר									
2019					2020				
הפסדים שטרם הוכרו	רווחים שטרם הוכרו	עלות מופחתת לשווי הוגן	הערך במאזן	הערך במאזן ^(א)	הפסדים שטרם הוכרו	רווחים שטרם הוכרו	עלות מופחתת לשווי הוגן	הערך במאזן	הערך במאזן ^(א)
3,500	-	420	3,080	3,080	4,475	(1)	557	3,919	3,919
1,551	(4)	12	1,543	1,543	2,297	(8)	40	2,265	2,265
851	(2)	31	822	822	886	-	68	818	818
5,902	(6)	463	5,445	5,445	7,658	(9)	665	7,002	7,002

ראה הערות [בעמוד 164](#).

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

31 בדצמבר											
2019					2020						
רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר					רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר						
שווי הוגן ^(א)	הפסדים	רווחים	עלות מופחתת	הערך במאזן	שווי הוגן ^(א)	הפסדים	רווחים	עלות מופחתת	הערך במאזן	במיליוני ש"ח	
אגרות חוב זמינות למכירה^(א):											
33,132	-	739	32,393	33,132	34,821	(4)	1,233	33,592	34,821	של ממשלת ישראל	
18,121	(12)	64	18,069	18,121	19,893	(13)	112	19,794	19,893	של ממשלות זרות	
-	-	-	-	-	69	-	5	64	69	של מוסדות פיננסיים בישראל	
9,597	(3)	124	9,476	9,597	8,861	-	271	8,590	8,861	של מוסדות פיננסיים זרים מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	
7,748	(13)	45	7,716	7,748	6,996	(23)	87	6,932	6,996	של אחרים בישראל	
140	(3)	1	142	140	220	-	11	209	220	של אחרים זרים	
3,530	(2)	150	3,382	3,530	6,067	(4)	387	5,684	6,067	של אחרים זרים	
72,268	^(א) (33)	^(א) 1,123	71,178	72,268	76,927	^(א) (44)	^(א) 2,106	74,865	76,927	סך הכל אגרות חוב זמינות למכירה^(א):	
31 בדצמבר											
2019					2020						
הפסדים			רווחים			הפסדים			רווחים		
שטרם מומשו			שטרם מומשו			שטרם מומשו			שטרם מומשו		
התאמות שווי הוגן ^(א)			התאמות שווי הוגן ^(א)			התאמות שווי הוגן ^(א)			התאמות שווי הוגן ^(א)		
שווי הוגן ^(א)	הפסדים	רווחים	עלות	הערך במאזן	שווי הוגן ^(א)	הפסדים	רווחים	עלות	הערך במאזן	במיליוני ש"ח	
השקעה במניות וקרנות שאינן למסחר:											
3,712	(44)	100	3,656	3,712	4,335	(43)	230	4,148	4,335	מניות וקרנות מזה: מניות וקרנות שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין ^(ב)	
1,317	-	-	1,317	1,317	1,566	-	-	1,566	1,566	סך כל מניות וקרנות שאינן למסחר	
3,712	^(א) (44)	^(א) 100	3,656	3,712	4,335	^(א) (43)	^(א) 230	4,148	4,335	סך כל ניירות ערך שאינן למסחר	
81,882	(83)	1,686	80,279	81,425	88,920	(96)	3,001	86,015	88,264		

ראה הערות [בעמוד 164](#).

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

31 בדצמבר										
2019					2020					
הפסדים	רווחים	עלות	הפסדים	רווחים	עלות	הפסדים	רווחים	עלות	הפסדים	רווחים
שטרם	שטרם	מופחתת	שטרם	שטרם	מופחתת	שטרם	שטרם	מופחתת	שטרם	שטרם
מומשו	מומשו	(במניות-)	מומשו	מומשו	(במניות-)	מומשו	מומשו	(במניות-)	מומשו	מומשו
מהתאמות	מהתאמות	עלות)	מהתאמות	מהתאמות	עלות)	מהתאמות	מהתאמות	עלות)	מהתאמות	מהתאמות
שווי	שווי	הערך	שווי	שווי	הערך	שווי	שווי	הערך	שווי	שווי
הוגן ^(א)	הוגן	במאזן	הוגן ^(א)	הוגן	במאזן	הוגן ^(א)	הוגן	במאזן	הוגן ^(א)	הוגן
במיליוני ש"ח										
ניירות ערך למסחר:										
אגרות חוב -										
2,715	-	16	2,699	2,715	3,144	-	9	3,135	3,144	של ממשלת ישראל
213	(2)	1	214	213	223	-	31	192	223	של ממשלות זרות
101	-	1	100	101	323	-	4	319	323	של מוסדות פיננסיים בישראל
201	-	7	194	201	98	(1)	3	96	98	של מוסדות פיננסיים זרים
154	-	1	153	154	80	(5)	-	85	80	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
53	-	1	52	53	58	-	2	56	58	של אחרים בישראל
87	(1)	1	87	87	46	-	3	43	46	של אחרים זרים
3,524	(3)	28	3,499	3,524	3,972	(6)	52	3,926	3,972	סך הכל אגרות חוב
-	-	-	-	-	61	(1)	7	55	61	מניות וקרנות
3,524	(3) ^(א)	28 ^(א)	3,499	3,524	4,033	(7) ^(א)	59 ^(א)	3,981	4,033	סך כל ניירות הערך למסחר
85,406	(86)	1,714	83,778	84,949	92,953	(103)	3,060	89,996	92,297	סך כל ניירות הערך^(ב)

הערות:

- (א) נתוני שווי הוגן מבוססים לרוב על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.
- (ב) מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות לפי עלות בניכוי ירידת ערך, מותאמת מעלה או מטה למחירים נצפים בעסקאות דומות או זהות של אותו מנפיק.
- (ג) כלולים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר למעט ניירות ערך שיועדו כמגודרים בגידור שווי הוגן.
- (ד) נזקפו לדוח רווח והפסד אך טרם מומשו.
- (ה) לא היו אג"ח פגומות כ-31 בדצמבר 2020 (31 בדצמבר 2019 - 5 מיליון ש"ח).
- (ו) סך של 9.0 מיליארד ש"ח מתוך סך הכל ניירות ערך במט"ח הינם (SSA) Supernationals, Sovereign and Agencies (31 בדצמבר 2019 - 8.3 מיליארד ש"ח).
- (ז) במהלך חודש דצמבר 2019, סווגה יתרה של כ-746 מיליון ש"ח (216 מיליון דולר) מתיק אגרות חוב מוחזקות לפדיון לתיק אגרות חוב זמינות למכירה (ראה [ביאור 5.ג.1 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019](#)).

הערות כלליות:

- ניירות ערך שהושאלו בסך 95 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 127 מיליון ש"ח) מוצגים במסגרת סעיף אשראי לציבור.
- ניירות ערך ששוועדו הסתכמו בסך 14,419 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 4,521 מיליון ש"ח).
- לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות חוב ובמניות ובקרנות נאמנות ראה [ביאורים 2 ו-3](#).
- ההבחנה בין אג"ח של ישראל ובין אג"ח של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות שהנפיקה את נייר הערך.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף בגין עלות מופחתת והפסדים שטרם הוכרו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של אגרות חוב מוחזקות לפדיון הנמצאים בפוזיציות הפסד שטרם הוכרו

31 בדצמבר 2020										
12 חודשים ומעלה ^(ב)					פחות מ-12 חודשים ^(א)					
הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן					הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן					
סך הכל	מעל 35% ^(ה)	20%-35% ^(ד)	0-20% ^(ג)	עלות מופחתת	סך הכל	מעל 35% ^(ה)	20%-35% ^(ד)	0-20% ^(ג)	עלות מופחתת	
במיליוני ש"ח										
אגרות חוב										
-	-	-	-	-	1	-	-	1	31	של ממשלת ישראל
3	-	-	3	117	5	-	-	5	252	מגובי משכנתאות (MBS)
-	-	-	-	-	-	-	-	- ^(ו)	273	של אחרים זרים
3	-	-	3	117	6	-	-	6	556	סך כל אגרות החוב המוחזקות לפדיון

31 בדצמבר 2019										
12 חודשים ומעלה ^(ב)					פחות מ-12 חודשים ^(א)					
הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן					הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן					
סך הכל	מעל 35% ^(ה)	20%-35% ^(ד)	0-20% ^(ג)	עלות מופחתת	סך הכל	מעל 35% ^(ה)	20%-35% ^(ד)	0-20% ^(ג)	עלות מופחתת	
במיליוני ש"ח										
אגרות חוב										
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	של ממשלת ישראל
2	-	-	2	220	2	-	-	2	299	מגובי משכנתאות (MBS)
-	-	-	-	-	2	-	-	2	766	של אחרים זרים
2	-	-	2	220	4	-	-	4	1,065	סך כל אגרות החוב המוחזקות לפדיון

- (א) השקעות שהיו בפוזיציות הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך פחות מ-12 חודשים.
- (ב) השקעות שהיו בפוזיציות הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך 12 חודשים ומעלה.
- (ג) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה עד 20% מהעלות המופחתת שלהן.
- (ד) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 20% ועד 35% מהעלות המופחתת שלהן.
- (ה) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 35% מהעלות המופחתת שלהן.
- (ו) הפסדים נמוכים מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף בגין שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של אגרות חוב זמינות למכירה הנמצאות בפוזיציות הפסד שטרם מומש

31 בדצמבר 2020										
12 חודשים ומעלה ^(ב)					פחות מ-12 חודשים ^(א)					
הפסדים שטרם מומשו ^(ד)					הפסדים שטרם מומשו ^(ד)					
סך	מעל	20%-	0-	שווי	סך	מעל	20%-	0-	שווי	
הכל	35% ^(ה)	35% ^(ד)	20% ^(ג)	הוגן	הכל	35% ^(ה)	35% ^(ד)	20% ^(ג)	הוגן	
במיליוני ש"ח										
אגרות חוב										
-	-	-	-	-	4	-	-	4	1,490	של ממשלת ישראל
-	-	-	-	-	13	-	-	13	4,073	של ממשלות זרות
-	-	-	-	-	-	-	-	0-	363	של מוסדות פיננסיים זרים
13	-	-	13	1,018	10	-	-	10	926	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
-	-	-	-	-	-	-	-	0-	5	של אחרים בישראל
-	-	-	-	-	4	-	-	4	568	של אחרים זרים
13	-	-	13	1,018	31	-	-	31	7,425	סך כל אגרות חוב הזמינות למכירה

31 בדצמבר 2019										
12 חודשים ומעלה ^(ב)					פחות מ-12 חודשים ^(א)					
הפסדים שטרם מומשו ^(ד)					הפסדים שטרם מומשו ^(ד)					
סך	מעל	20%-	0-	שווי	סך	מעל	20%-	0-	שווי	
הכל	35% ^(ה)	35% ^(ד)	20% ^(ג)	הוגן	הכל	35% ^(ה)	35% ^(ד)	20% ^(ג)	הוגן	
במיליוני ש"ח										
אגרות חוב										
-	-	-	-	-	-	-	-	0-	188	של ממשלת ישראל
-	-	-	0-	70	12	-	-	12	5,258	של ממשלות זרות
-	-	-	0-	225	3	-	-	3	1,193	של מוסדות פיננסיים זרים
7	-	-	7	2,394	6	-	-	6	1,211	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
-	-	-	-	-	3	-	-	3	52	של אחרים בישראל
1	-	-	1	178	1	-	-	1	455	של אחרים זרים
8	-	-	8	2,867	25	-	-	25	8,357	סך כל אגרות חוב הזמינות למכירה

- (א) השקעות שהיו בפוזיציות הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך פחות מ-12 חודשים.
 (ב) השקעות שהיו בפוזיציות הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך 12 חודשים ומעלה.
 (ג) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה עד 20% מהעלות המופחתת שלהן.
 (ד) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 20% ועד 35% מהעלות המופחתת שלהן.
 (ה) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 35% מהעלות המופחתת שלהן.
 (ו) הפסדים נמוכים מ-1 מיליון ש"ח.
 (ז) סכומים שנוקפו לקרן ההון כחלק מרווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת מס.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי אגרות חוב זמינות למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים הנמצאים בפוזיציות הפסד שטרם מומשו

31 בדצמבר 2020					
פחות מ-12 חודשים ^(ב)		12 חודשים ומעלה ^(א)		סך הכל	
הפסדים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו
שווי הוגן	שווי הוגן ^(א)	שווי הוגן	שווי הוגן ^(א)	שווי הוגן ^(א)	שווי הוגן ^(א)
במיליוני ש"ח					
108	(1)	40	(1)	148	(2)
אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)					
576	(7)	77	(2)	653	(9)
אגרות חוב מגובי משכנתאות אחרים (כולל STRIPPED MBS-1 REMIC, CMO)					
242	(2)	901	(10)	1,143	(12)
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS)					
926	(10)	1,018	(13)	1,944	(23)
סך הכל					

31 בדצמבר 2019					
פחות מ-12 חודשים ^(ב)		12 חודשים ומעלה ^(א)		סך הכל	
הפסדים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו
שווי הוגן	שווי הוגן ^(א)	שווי הוגן	שווי הוגן ^(א)	שווי הוגן ^(א)	שווי הוגן ^(א)
במיליוני ש"ח					
112	- ^(ד)	103	(3)	215	(3)
אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)					
889	(5)	1,194	(2)	2,083	(7)
אגרות חוב מגובי משכנתאות אחרים (כולל STRIPPED MBS-1 REMIC, CMO)					
210	(1)	1,097	(2)	1,307	(3)
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS)					
1,211	(6)	2,394	(7)	3,605	(13)
סך הכל					

- (א) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מרווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת מס.
 (ב) השקעות שהיו בפוזיציות הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך פחות מ-12 חודשים.
 (ג) השקעות שהיו בפוזיציות הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך 12 חודשים ומעלה.
 (ד) הפסדים נמוכים מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)
פירוט נוסף לגבי אגרות חוב לפדיון מגובי משכנתאות

31 בדצמבר							
2019				2020			
הפסדים	רווחים	עלות	הפסדים	רווחים	עלות	הפסדים	רווחים
שטרם הוכרו	שטרם הוכרו	מהתאמות שווי מופחתת לשווי הוגן	שטרם הוכרו	שטרם הוכרו	מהתאמות שווי מופחתת לשווי הוגן	שטרם הוכרו	שטרם הוכרו
במיליוני ש"ח							
אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)							
אגרות חוב לפדיון מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)							
1,546	(4)	12	1,538	2,138	(4)	40	2,102
מזה: ניירות ערך שקיימת לגביהם ערבות של GNMA							
878	(4)	5	877	1,129	(4)	19	1,114
ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC							
668	-	7	661	1,009	-	21	988
אגרות חוב מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)							
5	-	-	5	159	(4)	-	163
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC או GNMA או בערבותם							
5	-	-	5	159	(4)	-	163
1,551	(4)	12	1,543	2,297	(8)	40	2,265
סך הכל אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)							
1,551	(4)	12	1,543	2,297	(8)	40	2,265
סך כל אגרות חוב לפדיון מגובי משכנתאות							

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי אגרות חוב זמינות למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים

31 בדצמבר							
2019				2020			
רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)				רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)			
שווי	הפסדים	הוגן	עלות	שווי	הפסדים	הוגן	עלות
מופחתת רווחים				מופחתת רווחים			
במיליוני ש"ח							
אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)							
אגרות חוב מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)							
2,645	(3)	21	2,627	2,547	(2)	36	2,513
מזה: אגרות חוב שקיימת לגביהם ערבות של GNMA							
540	(1)	3	538	743	(1)	9	735
אגרות חוב שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC							
2,105	(2)	18	2,089	1,804	(1)	27	1,778
אגרות חוב מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)							
מזה: אגרות חוב שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC, או GNMA או בערבותם							
3,438	(7)	20	3,425	2,526	(9)	41	2,494
3,044	(6)	14	3,036	2,184	(8)	33	2,159
סך הכל אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)							
6,083	(10)	41	6,052	5,073	(11)	77	5,007
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS)							
מזה: אשראי שאינו לאנשים פרטיים - אגרות חוב מסוג CLO							
1,665	(3)	4	1,664	1,923	(12)	10	1,925
1,153	(2)	3	1,152	1,513	(5)	9	1,509
אשראי שאינו לאנשים פרטיים - ניירות ערך שקיימת לגביהם ערבות של SBA							
437	(1)	-	438	323	(7)	-	330
סך כל אגרות חוב זמינות למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים							
7,748	(13)	45	7,716	6,996	(23)	87	6,932

(א) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מרווח כולל אחר נטו לאחר השפעת המס.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)
פירוט נוסף לגבי ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות ומגובי נכסים

31 בדצמבר							
2019				2020			
הפסדים	רווחים	הפסדים	רווחים	הפסדים	רווחים	הפסדים	רווחים
שטרם מומשו	שטרם מומשו	שטרם מומשו	שטרם מומשו	שטרם מומשו	שטרם מומשו	שטרם מומשו	שטרם מומשו
מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	מהתאמות לשווי הוגן ^(א)
עלות מופחתת	עלות מופחתת	עלות מופחתת	עלות מופחתת	עלות מופחתת	עלות מופחתת	עלות מופחתת	עלות מופחתת
במיליוני ש"ח							
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)							
ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)							
3	-	-	3	2	-	-	2
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC							
3	-	-	3	2	-	-	2
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)							
40	-	-	40	34	(3)	-	37
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC, או GNMA או בערבותם							
-	-	-	-	33	(3)	-	36
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)							
43	-	-	43	36	(3)	-	39
סך הכל ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)							
111	-	1	110	44	(2)	-	46
סך כל ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות ומגובי נכסים							
154	-	1	153	80	(5)	-	85

(א) רווחים (הפסדים) שנזקפו לדוח רווח והפסד.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות^(א), אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי

31 בדצמבר 2020					
אשראי לציבור					
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):					
143,317	24	786	144,127	10,879	155,006
40,741	90,365	25,398	156,504	158	156,662
624 ^(ב)	90,237	-	90,861	-	90,861
184,058	90,389	26,184	300,631	11,037	311,668
סך הכל חובות^(א)					
מזה: ²					
2,324	-	317	2,641	-	2,641
1,308	50	20	1,378	15	1,393
3,632	50	337	4,019	15	4,034
56	720	38	814	-	814
3,525	2	266	3,793	-	3,793
7,213	772	641	8,626	15	8,641
סך הכל חובות בעייתיים					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):					
3,103	1	228	3,332	3	3,335
779	635	544	1,958	-	1,958
- ^(ד)	634 ^(ב)	-	634	-	634
3,882	636	772	5,290	3	5,293
875	7	212	1,094	-	1,094
מזה: בגין חובות פגומים					

- (א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
 (ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 460 מיליון ש"ח.
 (ג) יתרת הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
 (ד) יתרות נמוכות מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות^(א), אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

31 בדצמבר 2019						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל ציבור	פרטי אחר ^(א)	דיוור	מסחרי ^(א)	
במיליוני ש"ח						
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):						
144,355	12,800	131,555	795	-	130,760	שנבדקו על בסיס פרטני
154,533	282	154,251	27,241	84,421	42,589	שנבדקו על בסיס קבוצתי ¹
84,934	-	84,934	-	84,220	714 ^(א)	מזה: לפי עומק פיגור
298,888	13,082	285,806	28,036	84,421	173,349	סך הכל חובות ^{2(א)}
מזה²:						
1,019	-	1,019	290	-	729	חובות בארגון מחדש
1,512	-	1,512	21	-	1,491	חובות פגומים אחרים
2,531	-	2,531	311	-	2,220	סך הכל חובות פגומים
980	-	980	58	830	92 ^(ה)	חובות בפיגור 90 ימים או יותר
2,102	-	2,102	244	-	1,858 ^(ה)	חובות בעייתיים אחרים
5,613	-	5,613	613	830	4,170	סך הכל חובות בעייתיים
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):						
1,899	2	1,897	176	-	1,721	שנבדקו על בסיס פרטני
1,431	-	1,431	461	467	503	שנבדקו על בסיס קבוצתי ³
466	-	466	-	466 ^(ב)	- ^(ד)	מזה: לפי עומק פיגור
3,330	2	3,328	637	467	2,224	סך הכל הפרשה להפסדי אשראי ⁴
539	-	539	167	-	372	מזה: בגין חובות פגומים

- (א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
 (ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 299 מיליון ש"ח.
 (ג) כולל יתרת הלוואות לדיוור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
 (ד) יתרות נמוכות מ-1 מיליון ש"ח.
 (ה) סוג מחדש.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
2,590	467	657	3,714	2	3,716	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
2,105	175	271	2,551	1	2,552	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(816)	(6)	(383)	(1,205)	-	(1,205)	מחיקות חשבונאיות
429	-	247	676	-	676	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(387)	(6)	(136)	(529)	-	(529)	מחיקות חשבונאיות נטו
(24)	-	-	(24)	-	(24)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
4,284	636	792	5,712	3	5,715	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
402	-	20	422	-	422	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
2,700	479	634	3,813	3	3,816	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
454	22	134	610	(1)	609	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(967) ^(א)	(29)	(385) ^(א)	(1,381)	-	(1,381)	מחיקות חשבונאיות
439 ^(א)	-	275 ^(א)	714	-	714	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(528)	(29)	(110)	(667)	-	(667)	מחיקות חשבונאיות נטו
(16)	-	-	(16)	-	(16)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
(20)	(5)	(1)	(26)	-	(26)	מימוש השקעה בחברת בת שאוחדה בעבר
2,590	467	657	3,714	2	3,716	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
366	-	20	386	-	386	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

(א) סווג מחדש.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018					
הפרשה להפסדי אשראי					
אשראי לציבור					
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
2,506	450	741	3,697	3	3,700
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה					
21	-	-	21	-	21
שינויים שנזקפו להון ^(א)					
2,527	450	741	3,718	3	3,721
יתרה ליום 1 בינואר 2018					
254	32	233	519	-	519
הוצאות בגין הפסדי אשראי					
(740)	(4)	(453)	(1,197)	-	(1,197)
מחיקות חשבונאיות					
654	-	287	941	-	941
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות					
(86)	(4)	(166)	(256)	-	(256)
מחיקות חשבונאיות נטו					
16	1	(1)	16	-	16
התאמות מתרגום דוחות כספיים					
(11)	-	(173)	(184)	-	(184)
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה ^(ב)					
2,700	479	634	3,813	3	3,816
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹					
441	-	20	461	-	461
מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים					

(א) השפעת היישום לראשונה של תקן דיווח כספי בינלאומי 9 בחברות בנות בחו"ל.

(ב) יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת התקופה מוצגת בניכוי נכסים שסווגו כמוחזקים למכירה במספרי השוואה. למידע נוסף אודות יתרות ותנועות שסווגו כמוחזקות למכירה במספרי השוואה ראה [ביאור 136. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018](#).

ביאור 14 - אשראי לממשלות

31 בדצמבר	
2019	2020
במיליוני ש"ח	
11	9
אשראי לממשלה	
733	623
אשראי לממשלות זרות	
744	632
סך כל האשראי לממשלות	

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה

א. הרכב של חברות כלולות

31 בדצמבר	
2019	2020
חברות כלולות	
במיליוני ש"ח	
765	795
סך כל השקעות במניות לפי שיטת השווי המאזני (לרבות מוניטין)	
184	152
מזה - רווחים שנצברו ממועד הרכישה	
סעיפים שנצברו בהון ממועד הרכישה:	
(18)	(23)
התאמות בגין חברות כלולות	
פרטים בדבר מוניטין:	
(^א) 135	(^א) 197
הסכום המקורי, נטו	
131	135
יתרה להפחתה	

ב. חלק הקבוצה ברווחים או בהפסדים של חברות כלולות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018 ^(ב)	2019	2020
במיליוני ש"ח		
39	(19)	(19)
חלק הקבוצה ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות		
(3)	4	6
הפרשה למיסים נדחים		
36	(15)	(13)
חלק הקבוצה ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר השפעת מס		

(א) ייחוס תמורת הרכישה לנכסים ולהתחייבויות הנרכשים על ידי חברת הבת מסתיים לאחר מועד הדיווח.
 (ב) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף ראה [ביאור 136](#). בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ג. פרטים על חברות מוחזקות עיקריות

חברות בת מאוחדות^(א)

31 בדצמבר					
2019	2020	2019	2020		
	חלק בהון המקנה		חלק בהון המקנה		
	זכות לקבלת רווחים		זכות לקבלת רווחים		
	חלק בזכויות בהצבעה		חלק בזכויות בהצבעה		
באחוזים				שם החברה	
				פרטים על החברה	
				בישראל	
100.0	100.0	100.0	100.0	שירותים עסקיים ופיננסיים	לאומי פרטנרס בע"מ ^(ב)
99.8	99.8	99.8	99.8	ליווי פיננסי לחברות היי-טק	לאומי-טק בע"מ ^(ד)
100.0	100.0	100.0	100.0	שרותי תפעול קופות גמל וקרנות נאמנות	לאומי שירותי שוק ההון בע"מ
				בחוץ לארץ	
84.7	84.7	84.7	84.7	חברת החזקות - רשומה בארה"ב	בנק לאומי לישראל קורפוריישן ^(ה)
84.6	84.6	84.6	84.6	עסקי בנק כללי - רשומה בארה"ב	בנק לאומי ארה"ב ^(ה)
100.0	100.0	100.0	100.0	עסקי בנק כללי - רשומה בבריטניה	בנק לאומי בריטניה פי.אל.סי
100.0	100.0	100.0	100.0	ביטוח - רשומה בא"י התעלה	לאומי רי לימיטד

(א) הנתונים לגבי החברות המאוחדות משקפים את השקעת הבנק בהן בניכוי השקעות כל חברה בחברות אחרות בקבוצת הבנק, ואת חלק הבנק בתוצאות פעולותיהן בניכוי חלקה של כל חברה בתוצאות הפעולות של חברות אחרות בקבוצת הבנק בגין השקעות האמורות.

(ב) השקעות הוניות אחרות כוללות שטרי הון.

(ג) חלק הבנק בקרן הון בגין הטבה בהלוואות בעלי שליטה 190 מיליון ש"ח (2019 - 176 מיליון ש"ח).

(ד) חלק הבנק בקרן הון בגין הטבה בהלוואות בעלי שליטה 82 מיליון ש"ח (2019 - 82 מיליון ש"ח).

(ה) בנק לאומי ארה"ב ובנק לאומי לישראל קורפוריישן הינן חברות שמטבע הפעילות שלהן שונה מהשקל. ראה [ביאור 1.1](#).

2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
ערבויות עבור				תרומה לרווח (הפסד)				השקעה	
החברה לטובת		רווח (הפסד)		הנקי המיוחס		השקעות		במניות	
גופים שמחוץ		כולל		לבעלי מניות		הוניות		לפי	
לקבוצה		אחר		הבנק		אחרות ^(ב)		שווי מאזני	
במיליוני ש"ח									
637	696	11	2	121	100	1,192	222	1,915	3,587
5	-	-	2	5	3	-	-	1,019	1,024
-	-	-	-	(1)	3	-	-	30	33
-	-	1	(5)	(5)	(2)	-	-	45	82
7	-	(104)	(114)	215	113	-	-	2,481	2,224
-	-	(5)	(14)	(9)	(85)	244	235	1,019	940
-	-	-	-	(14)	(1)	-	-	51	50

ביאור 16 - בניינים וציוד

א. הרכב

סך הכל	עלויות תוכנה	ציוד, ריהוט וכלי רכב	בניינים ומקרקעין ^(א)	במיליוני ש"ח
עלות נכסים				
10,790	4,375 ^(ג)	3,503 ^(ג)	2,912 ^(ג)	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018
843	549	112	182	תוספות
(1,253)	(1,048)	(85)	(120)	גריעות
(62)	(19)	(17)	(26)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
10,318	3,857	3,513	2,948	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
594	426	104	64	תוספות
(193)	(90)	(82)	(21)	גריעות
(52)	(16)	(14)	(22)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
10,667	4,177	3,521	2,969	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020
פחת והפסדים מירידת ערך				
7,937	3,636 ^(ג)	2,657 ^(ג)	1,644 ^(ג)	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018
600	395	144	61	פחת לשנה
(1,214)	(1,044)	(85)	(85)	גריעות
(48)	(10)	(17)	(21)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
7,275	2,977	2,699	1,599	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
678	497	118	63	פחת לשנה
(175)	(79)	(80)	(16)	גריעות
(43)	(12)	(15)	(16)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
7,735	3,383	2,722	1,630	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020
2,853	739	846	1,268	הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2018
3,043	880	814	1,349	הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2019
2,932	794	799	1,339	הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2020^(א)

(א) לרבות התקנות ושיפורים במושכר.

(ב) לרבות הוצאות שהונו בקשר לפיתוח עלויות תוכנה לשימוש עצמי אשר הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2020 בסך 581 מיליון ש"ח (2019 - 531 מיליון ש"ח).

(ג) הוצג מחדש.

ב. שיעור הפחת הממוצע

31 בדצמבר		
2019	2020	
2.36%	2.35%	בניינים ומקרקעין
14.90%	12.78%	ציוד, ריהוט וכלי רכב
22.26%	22.84%	עלויות תוכנה

ביאור 16 - בניינים וציוד (המשך)

- ג. בניינים ומקרקעין שאינם בשימוש הקבוצה, בעיקר בניינים מושכרים, כלולים במאזן בסך 32 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 20 מיליון ש"ח).
- ד. נכסים בסך 49 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 49 מיליון ש"ח), טרם נרשמו על שם הבנק בלשכת רישום מקרקעין. הסיבות העיקריות לאי רישום הינן העדר הסדר רישום מקרקעין באור ("פרצלציה") ואי רישום פרויקט כבית משותף על ידי הקבלן/היזם.
- ה. היתרה המאזנית של בניינים וציוד העומדים למכירה הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2020 בסך 61 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - בסך 4 מיליון ש"ח). לא צפוי הפסד ממימוש בניינים וציוד העומדים למכירה, מעבר להפרשות שנעשו בגינם.
- ו. היתרה המאזנית של רכוש קבוע בשלבי הקמה הסתכמה ביום 31 בדצמבר בסך 143 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 102 מיליון ש"ח).
- ז. סעיף בניינים וציוד כולל שיפורים וזכויות שכירות, לרבות תשלומים על חשבון חלק מהבניינים על קרקע חכורה.

ח. מידע בגין חכירות

1. הוצאות בגין חכירות

31 בדצמבר	
2020	
במיליוני ש"ח	
169	הוצאות בגין חכירות תפעוליות
1	הוצאות בגין חכירות לטווח קצר
2	הוצאות בגין תשלומי חכירה משתנים
172	סך הכל הוצאות בגין חכירות

2. מידע נוסף על חכירות

31 בדצמבר	
2020	
במיליוני ש"ח	
	מזומנים ששולמו בגין יתרות שנכללו במדידה של התחייבויות בגין חכירות:
170	תזרים מזומנים בגין פעילות שוטפת בגין חכירות תפעוליות
42	נכסי זכות שימוש שהוכרו בגין חכירות תפעוליות חדשות
	יתרת תקופה משוקללת ממוצעת (בשנים):
4.5	בגין חכירות תפעוליות
	ריבית היוון משוקללת ממוצעת (באחוזים):
1.00	בגין חכירות תפעוליות

ביאור 16 - בניינים וציוד (המשך)

3. תזרימי מזומנים לא מהוונים והתחייבויות בגין חכירות תפעוליות לפי תקופות פירעון

31 בדצמבר		
2020		
התחייבות בגין חכירה	תזרימי מזומנים לא מהוונים	
148	150	עד שנה
124	126	מעל שנה עד שנתיים
94	96	מעל שנתיים עד 3 שנים
81	84	מעל 3 שנים עד 4 שנים
77	80	מעל 4 שנים עד 5 שנים
407	443	מעל 5 שנים
931	979	סך הכל

ביאור 17 - מוניטין

א. תנועה במוניטין

סך הכל מוניטין במיליוני ש"ח		
		עלות
17		ליום 31 בדצמבר 2018
(1)		התאמות מתרגום דוחות כספיים
16		ליום 31 בדצמבר 2019
(1)		התאמות מתרגום דוחות כספיים
15		ליום 31 בדצמבר 2020
		הפחתות והפסדים מירידת ערך
-		ליום 31 בדצמבר 2018
-		הפחתה לשנה
-		ליום 31 בדצמבר 2019
-		הפחתה לשנה
-		ליום 31 בדצמבר 2020
15		יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2020
		הערך בספרים
17		ליום 31 בדצמבר 2018
16		ליום 31 בדצמבר 2019
15		ליום 31 בדצמבר 2020

ביאור 17 - מוניטין (המשך)

ב. תנועה במוניטין לפי מגזרי פעילות פיקוחיים ולפי גישת הנהלה

פעילות חו"ל	אחר	במיליוני ש"ח
17	(1)	17
ליום 31 בדצמבר 2018		
הפרשי תרגום		
16	(1)	16
ליום 31 בדצמבר 2019		
הפרשי תרגום		
15		15
ליום 31 בדצמבר 2020		

ביאור 18 - נכסים אחרים

31 בדצמבר		
2019	2020	
במיליוני ש"ח		
5,939	6,258	מיסים נדחים לקבל, נטו - ראה ביאור 8(ד)
21	42	עודף מקדמות ששולמו למס הכנסה על העתודות השוטפות
238	110	קופה מרכזית לתשלום פיצויים
2	6	נכסים שנתקבלו בגין אשראים שסולקו
41	51	יתרת הוצאות הנפקה להפחתה של אגרות חוב, שטרי התחייבויות וכתבי התחייבות נדחים
46	37	נכסים בגין פעילות במסלקת מעוף ^(א)
397	369	שווי פוליסת ביטוח בשלוחה בחו"ל
204	202	הוצאות מראש
192	169	הכנסות לקבל
1,406	1,385	חייבים אחרים ויתרות חובה
-	929	נכסי זכות שימוש בגין חכירה תפעולית ^(ב)
8,486	9,558	סך כל הנכסים האחרים

(א) מוצג בשווי הוגן.

(ב) החל מיום 1 בינואר 2020 בעקבות יישום נושא 842 בקודיפיקציה בדבר חכירות, הוכר לראשונה נכס זכות שימוש בגובה ההתחייבות בגין החכירה בתוספת עלויות ראשוניות ותשלומי חכירה מראש ובניכוי תמריצים שהתקבלו. למידע בגין חכירות ראה [ביאור 1.1](#).

ביאור 19 - פיקדונות הציבור

א. סוגי פיקדונות לפי מקום הגיוס ולפי סוג המפקיד

31 בדצמבר		
2019	2020	
במיליוני ש"ח		
בישראל		
לפי דרישה		
86,908	116,042	אינם נושאים ריבית
135,846	176,276	נושאים ריבית
222,754	292,318	סך הכל לפי דרישה
128,526	132,325	לזמן קצוב
351,280	424,643	סך כל פיקדונות בישראל ¹
מחוץ לישראל		
לפי דרישה		
8,118	11,363	אינם נושאים ריבית
6,287	6,713	נושאים ריבית
14,405	18,076	סך הכל לפי דרישה
7,959	4,312	לזמן קצוב
22,364	22,388	סך כל פיקדונות מחוץ לישראל
373,644	447,031	סך כל פיקדונות הציבור
¹ מזה:		
130,513	147,228	פיקדונות של אנשים פרטיים
68,329	80,499	פיקדונות של גופים מוסדיים
152,438	196,916	פיקדונות של תאגידים ואחרים

ב. פיקדונות הציבור לפי גודל

31 בדצמבר		
2019	2020	
במיליוני ש"ח		
		תקרת הפיקדון
103,709	117,472	עד 1
92,249	108,612	מעל 1 ועד 10
66,169	77,759	מעל 10 ועד 100
36,318	54,650	מעל 100 ועד 500
75,199	88,538	מעל 500
373,644	447,031	סך הכל

ביאור 20 - פיקדונות מבנקים

31 בדצמבר		
2019	2020	במיליוני ש"ח
בישראל		
בנקים מסחריים:		
5,517	5,744	פיקדונות לפי דרישה
391	331	קיבולים
בנקים מרכזיים:		
133	135	פיקדונות לפי דרישה
-	8,777	פיקדונות לזמן קצוב
מחוץ לישראל		
בנקים מסחריים:		
4	2	פיקדונות לפי דרישה
7	89	פיקדונות לזמן קצוב
67	15	קיבולים
בנקים מרכזיים:		
57	50	פיקדונות לפי דרישה
-	-	פיקדונות לזמן קצוב
6,176	15,143	סך כל פיקדונות מבנקים

ביאור 21 - אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים^(א)

31 בדצמבר		שער תשואה פנימי ^(ג)	משך חיים ממוצע ^(ב)	
2019 ^(א)	2020	באחוזים	שנים	במיליוני ש"ח
אגרות חוב, כתבי התחייבות ושטרי הון במטבע ישראלי שאינם ניתנים להמרה:				
4,695	3,688	2.4	2.8	במטבע ישראלי לא צמוד
10,784	5,719	1.4	3.3	צמודות למדד המחירים לצרכן
15,479	9,407			סך הכל ¹
14,907	8,847	-	-	¹ מזה: רשומים למסחר
כתבי התחייבות ניתנים להמרה:				
926	926	3.2	0.1 ^(ד)	במטבע ישראלי לא צמוד
3,553	3,525	2.1	3.3 ^(ד)	צמודות למדד המחירים לצרכן
-	2,445	3.3	4.7 ^(ד)	בדולרים של ארה"ב
19,958	16,303			סך כל אגרות החוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות הנדחים
8,812	8,438			מזה כתבי התחייבות נדחים הנכללים בהון רוברד^(ה) 2^(ו)

- (א) יתרת הנכיון בקיזוז הפרמיה על אגרות חוב ועל כתבי התחייבות נדחים שטרם נקפה לדוח רווח והפסד קוזה מאגרות החוב.
 (ב) משך חיים ממוצע, הינו ממוצע תקופות התשלומים משוקללות בתזרים המהוון לפי שיעור התשואה הפנימי.
 (ג) שיעור תשואה פנימי, הינו שיעור ריבית המנכה את תזרים התשלומים הצפוי אל היתרה המאזנית הכלולה בדוח הכספי.
 (ד) משך חיים ממוצע למועד שינוי הריבית מבוסס על חישוב משך חיים ממוצע אפקטיבי כפי שמחושב לצורך החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית. בכתבי התחייבות נדחים לא צמודים 0.1 שנים, בצמודים למדד 3.5 שנים, בדולר ארה"ב 4.5 שנים (ליום 31 בדצמבר 2019 - לא צמודים 1 שנים, צמודים ומדד 2.5 שנים).
 (ה) הון רוברד 2 בהתאם להוראות המעבר של באזל 3.
 (ו) הוצג מחדש.

הערה:

למידע נוסף ראה [ביאור 25.A](#).

ביאור 22 - התחייבויות אחרות

31 בדצמבר		
2019	2020	
במיליוני ש"ח		
82	86	עתודה למיסים נדחים, נטו - ראה ביאור 8(ד)
625	1,271	עודף עתודות שוטפות למס הכנסה על מקדמות ששולמו
12,856	11,546	עודף התחייבויות בגין הטבות לעובדים על נכסי התכנית - ראה ביאור 23(ח)
333	339	הכנסות מראש
4,349	4,274	זכאים בגין פעילויות בכרטיסי אשראי
766	545	הוצאות לשלם בגין שכר והוצאות נלוות
68	220	שווי שוק של ניירות ערך שנמכרו בחסר
386	422	הפרשה להפסדי אשראי בגין סעיפים חוץ מאזניים
305	260	הוצאות לשלם
426	428	הפרשות אחרות בגין זכויות עובדים
215	232	הפרשה לחופשה
36	36	חופשת יובל צבורה
32	37	התחייבויות בגין פעילות במסלקת המעוף ^(א)
684	708	זכאים אחרים ויתרות זכות
-	931	התחייבויות אחרות בגין חכירות תפעוליות ^(ב)
21,163	21,335	סך כל ההתחייבויות האחרות

(א) מוצג בשווי הוגן.

(ב) החל מיום 1 בינואר 2020 בעקבות יישום נושא 842 בקודיפיקציה בדבר חכירות, הוכרה לראשונה התחייבות בגין חכירה בסכום הערך הנוכחי של דמי החכירה העתידיים. למידע בגין חכירות ראה [ביאור 1.1](#). למידע על התחייבויות בגין חכירות תפעוליות לפי תקופות לפירעון ראה [ביאור 16.1](#).

ביאור 23 - זכויות עובדים

א. פיצויי פרישה ופנסיה

1. כללי

לעובדים שהחלו עבודתם בבנק מיום 1 בינואר 1999 (להלן "עובדי דור ב") וטרם קבלו קביעות במועד חתימת הסכם קיבוצי מיוחד בשנת 2000 בעניין הסדר פנסיוני, קיימות הפקדות שוטפות לתכנית פנסיה חיצונית. לבנק לא תהיה כל חבות פנסיונית לגבי עובדים אלה להוציא השלמה לפיצויי פיטורין בהתאם להסכם.

לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 (להלן "עובדי דור א") וקיבלו קביעות עד מועד חתימת ההסכם דלעיל, הפורשים מעבודתם בבנק בגיל פרישה, למעט אלו המוזכרים לעיל **ובסעיף ב**, להלן, קיימת הזכות לבחור בקבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או בקבלת פנסיה מהבנק, תוך ויתור על כספי הפיצויים והתגמולים והכל כפוף להוראות הדין. הזכאות לפנסיה מחושבת לפי שיעור של 40% בגין חמש עשרה שנות העבודה הראשונות דהיינו 2.67% לשנה ושל 1.5% לכל שנה לאחר מכן, עד לשיעור מרבי של 70%.

העתודות לפנסיה מבוססות על חישוב אקטוארי הלוך בחשבון את גיל הפרישה על פי מחקר ובהתבסס על ניסיון העבר. החישוב האקטוארי נערך בשיטת הערכה של הטבות נצברות בהתחשב בפרמטרים שונים, ביניהם הסתברות על בסיס ניסיון העבר לגבי שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכות כספי פיצויים ותגמולים, נכות וכו'. במחקר שבוצע בשנת 2017 המסתמך על ניסיון העבר, נמצא שכ-3.5% מושכים פיצויים ותגמולים בפרישה רגילה ו-10% בפרישה מוקדמת. בנוסף, הפורשים בגיל הפרישה יהווו כ-20% מההתחייבות ואילו הפורשים בפרישה מוקדמת יהווו כ-25% מההתחייבות.

צבירת ההתחייבות הינה בשיטת הקו-הישר עד לגיל הפרישה המוקדמת (ממוצע גילאי הפרישה בפועל של עובדי דור א' בשנים האחרונות, גברים ונשים). לאחר מועד זה, הטבות נוספות המיוחסות לשנים העוקבות נצברות בהתבסס על נוסחת תכנית ההטבות של עובדי דור א'. כמו כן מוצע החישוב בהנחת עליית שכר נומינלית המבוססת על ניסיון העבר ומשתנה בהתאם לגיל העובד.

החישוב האקטוארי מבוסס על הוראות עדכניות של האקטואר הראשי במשרד האוצר לגבי שיעורי תמותה מחודש נובמבר 2019 אשר נקבעו על ידי הממונה על שוק ההון בטוח וחסכון לחברות הביטוח, ואשר אומצו לאוכלוסיית עובדי הבנק.

גובה ההתחייבות לזכויות עובדים מושפע ממספר משתנים מרכזיים, הכוללים משתני שוק (שיעורי ריביות היוון ההתחייבויות לטווחי הזמן השונים) ומשתנים אקטואריים, כאשר חלק מהמשתנים האקטואריים הינם משתנים התנהגותיים של העובדים. ייתכן כי יתקיים קשר בין שינויים במשתני השוק לבין שינויים במשתנים האקטואריים ההתנהגותיים. לדוגמה, ייתכן כי באם תתרחש עליית ריבית חדה במשק הישראלי, אשר בעקבותיה תעלנה גם תשואות האג"ח הממשלתיות (אשר תקטין את גובה ההתחייבויות לפנסיה), יצמצם גם שיעור העובדים הבוחרים במסלול פנסיה (החלטה אשר גם תצמצם את גובה ההתחייבויות של הבנק לפנסיה).

בהקשר זה יצוין כי ביום 6 בנובמבר 2019 פורסם חוזר על ידי הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון לעניין עדכון ההנחות הדמוגרפיות בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה. לחוזר האמור לא היתה השפעה מהותית על היקף ההתחייבויות לעובדים.

חישוב ההתחייבות האקטוארית של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואות אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA ומעלה למועד הדיווח. מסיבות פרקטיות נקבע שחישוב המרווח יתבסס על מרווחי אגרות החוב הקונצרניות בארה"ב.

ההתחייבות לפנסיה של הבנק, לגבי עובדים שפרשו ובחרו בפנסיה, וכן זו המוזכרת **ובסעיף ב**, להלן, מכוסה על ידי עתודה לפנסיה, המחושבת על פי הערך הנוכחי של ההתחייבות כפי שחושב על ידי אקטואר.

2. הטבות ל"בוגרי לאומי"

בנוסף לתשלומי הפנסיה ו/או התגמולים והפיצויים, זכאי "בוגר לאומי", להטבות נוספות שעיקרן שי לחג, שכר לימוד לילדי הפנסיונר לזכאים וסקר רפואי לזכאים.

"בוגר לאומי" הינו מי שסיים עבודתו בבנק לאחר שהשלים 25 שנות עבודה בבנק, או מי שסיים עבודתו לאחר 15 שנות עבודה בבנק וגילו 50 שנים ויותר.

הסכום שנצבר ליום 31 בדצמבר 2020 עבור העלויות הצפויות בגין הזכויות הנ"ל בתקופה שלאחר תקופת ההעסקה על פי חישוב אקטוארי מסתכם בכ-332 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 320 מיליון ש"ח).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ב. תנאי העסקה ופרישה לבעלי חוזים אישיים

1. כללי

תנאי ההעסקה והפרישה המקובלים לבעלי חוזים אישיים בבנק כוללים רכיבי תגמול קבוע ובכלל זה משכורת חודשית, זכויות סוציאליות, תנאים נלווים כגון קרן השתלמות, ביטוח בריאות, הסדרי ביטוח, פטור ושיפוי ותנאי פרישה וסיום העסקה, כגון תשלום הודעה מוקדמת. עוד כוללים תנאי ההעסקה לבעלי חוזים אישיים בבנק, רכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע ובכלל זה: מענק שנתי מותנה ביצועים, מענק אישי ומענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים. עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה יכול שיהיו זכאים גם למענקים נוספים כגון מענק שימור ומענק הצטיינות יתרה. נושאי משרה בבנק יכול שיהיו זכאים, בנוסף על האמור, גם למענק הסתגלות בסכום של עד 6 משכורות חודשיות בעת סיום יחסי עבודה בבנק. כמו כן, בעלי חוזים אישיים בבנק יכול שיתחייבו כלפי הבנק לתקופת אי-תחרות של עד 6 חודשים ממועד הפסקת עבודתם בפועל בבנק.

הסדרי פרישה ופנסיה לבעלי חוזים אישיים

זכויות הפרישה והפנסיה של בעלי החוזים האישיים בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק: דור א', דור ב' ודור ג' ולפי נסיבות סיום ההעסקה (פיטורין, התפטרות, או פרישה). הסדרי הפרישה בבנק לעובדים אלו כוללים זכאות לפיצויים בשיעור שבין 100% ועד ל-250%, בתוספת הכספים שנצברו בקופת התגמולים. זכאות זו באה במקום זכאות העובדים לפיצויים על פי דין והיא כוללת את הכספים והזכויות שנצברו בקופות הפיצויים של העובד במהלך העסקתו (לרבות רווחים).

בגין תנאי ההעסקה בדור א' רשאי העובד במקרה של סיום יחסי עובד ומעביד (פיטורין, התפטרות או פרישה, לפי העניין ולפי התנאים בחוזה) לוותר על הזכויות והכספים העומדים לזכותו בקופות התגמולים והפיצויים (בגין זכויות דור א') בתמורה לזכאות לפנסיה תקציבית מהבנק ("קצבת הפרישה"). העובד זכאי לקבל את קצבת הפרישה החל מהגעתו לגיל פרישה או, בכפוף לעמידה בתנאים של ותק וגיל, לקבל את קצבת הפרישה באופן מיידי (מלא או מופחת, לפי העניין).

בגין תנאי ההעסקה בדור ב' במקרה של סיום יחסי עובד ומעביד (פיטורין, התפטרות או פרישה, לפי העניין ולפי התנאים בחוזה) ובכפוף לעמידה בתנאים של ותק וגיל, רשאי העובד לבחור ולקבל, במקום הזכאות להשלמת פיצויים, קצבת ביניים מהבנק (מלאה או מופחתת, לפי העניין) עד למועד הזכאות לקבלת פנסיה בהתאם לתנאי תקנון הקופה החיצונית והוראות הדין.

שיעור קצבת הפרישה או קצבת הביניים לפי העניין הינו 2.67% לשנה בגין 15 שנות העבודה הראשונות. לאחר מכן - שיעור של 1.5% לשנה בגין כל שנה עד לחתימת חוזה אישי, 2% לשנה בגין כל שנה בה כיהן עם חוזה אישי ו-2.5% לשנה בגין כל שנת כהונה כחבר הנהלה, והכל עד לשיעור מרבי של 70%. הזכאות לקבל קצבת פרישה מהבנק מותנית בכך שכל הזכויות והכספים שיעמדו לזכות העובד בקופת התגמולים והפיצויים (בגין זכויות דור א') יהוו מקור לתשלום קצבת הפרישה מהבנק כאמור.

סכום ההוצאה המירבית הנוספת של הבנק, במידה שהעובדים הכלולים בסעיף זה יפוטרו מיידית ועל פי הזכאות בכל תקופה, יסתכם בסך 137 מיליון ש"ח (כולל מס שכר על הפנסיה) (2019 - 153 מיליון ש"ח). הסיבה לירידה נובעת משינויי בהנחות מועד וסבירות הפרישה.

2. המנכ"ל

מר חנן פרידמן מכהן כנושא משרה בבנק החל מיום 1 בספטמבר 2014, וכמנכ"ל של הבנק החל מיום 1 בנובמבר 2019 ("מועד התחילה"). ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל שחלים ממועד התחילה. תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל הינם בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק, ונקבעו בהתאם לקבוע בהוראה 301A ולמגבלות הקבועות בחוק מגבלת התגמול.

תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל:

1. **משכורת** - המנכ"ל זכאי החל ממועד התחילה למשכורת חודשית בסך כולל של 228,000 ש"ח, צמוד לעליית מדד המחירים לצרכן הידוע במועד התחילה¹ ויכול שיהיה צמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול ובכפוף להוראותיו ("המשכורת").

¹ מובהר כי במקרה של ירידה במדד לא תהיה הקטנה בהתאם של המשכורת.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

המנכ"ל יכול שיהיה זכאי, בכפוף לאישור ועדת הביקורת והדירקטוריון, לרכיב תשלום קבוע נוסף, אשר גובהו יקבע כך שסך רכיבי התגמול למנכ"ל (למעט תגמול שהוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים) יעמדו במגבלה שנקבעה בסעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול². בגין רכיב קבוע זה לא יבוצעו הפרשות סוציאליות, למעט הפרשות על פי דין לפיצויי פיטורין ולתגמולים.

2. **הפסקת עבודה בהודעה מוקדמת** - הסכם ההעסקה של המנכ"ל הוא לתקופה בלתי קצובה. כל אחד מהצדדים רשאי לסיים את ההתקשרות בהסכם במתן הודעה מוקדמת של 6 חודשים מראש.

3. **הפרשות וניכויים לתגמולים, לפיצויים ולזכויות סוציאליות** - הבנק יבצע הפרשות לתגמולים ולביטוח בגין אובדן כושר עבודה בגין המנכ"ל, אשר יועברו מדי חודש בחודשו לביטוח מנהלים, לקופות גמל ו/או להסדר פנסיוני, כפי שיוסכם בין הצדדים, מעת לעת, בשיעור של 7.5% וכן ינכה הבנק סכום נוסף בשיעור של 6% ממשכורת המנכ"ל לתגמולים (להלן: "ההפרשות לתגמולים"). הבנק יבצע הפרשות לפיצויים אשר יועברו מדי חודש בחודשו לקופת פיצויים, בשיעור של $8\frac{1}{3}\%$ ממשכורת³ המנכ"ל וכן יפריש עבור המנכ"ל לקרן השתלמות, מדי חודש בחודשו, סך השווה ל-7.5% מהמשכורת, ובמקביל ינכה הבנק, על חשבון המנכ"ל, סך השווה ל-2.5% מהמשכורת, וזאת עד לתקרה המזכה לצורך מס, ויעבירם לקרן השתלמות.

4. **תנאי פרישה** - כאמור לעיל, המנכ"ל מכהן כנושא משרה בבנק החל מיום 1 בספטמבר 2014. בעת כניסת חוק מגבלת התגמול לתוקף ביום 12 באוקטובר 2016 ("המועד הקובע"), עודכנו תנאי הכהונה וההעסקה של נושאי המשרה שכיהנו באותה עת בבנק בהתאם לקבוע בחוק זה, ובכלל זה תנאי הכהונה וההעסקה של מר פרידמן, לרבות זכויותיו במקרה של פרישה. לפיכך, במקרה של פרישה יהיה זכאי המנכ"ל לזכויות פרישה בגין כהונתו בבנק בתקופה שממועד תחילת כהונתו בבנק ועד למועד הקובע, וכן לזכויות פרישה בגין כהונתו בבנק בתקופה שמהמועד הקובע ועד למועד סיום יחסי העבודה עם הבנק, כמפורט להלן: במקרה של ניתוק יחסי העבודה בין המנכ"ל לבין הבנק (פיטורין, התפטרות או פרישה לפנסיה) יהיה זכאי המנכ"ל לזכויות הבאות (במצטבר):

(1) בגין תקופת עבודת המנכ"ל החל מהמועד הקובע - המנכ"ל יהיה זכאי לפיצויי פיטורין בסכום השווה ל-100%⁴ מהמשכורת החודשית האחרונה הידועה בעת ניתוק יחסי העבודה בינו לבין הבנק כפול מספר השנים מהמועד הקובע ועד למועד ניתוק יחסי העבודה, ובתוספת הכספים והזכויות שנצברו בקופות התגמולים בגין הפרשות לתגמולים שנעשו על ידי הבנק והמנכ"ל בגין תקופת העסקת המנכ"ל בתקופה הנ"ל (מהמועד הקובע ועד למועד סיום יחסי העבודה).

(2) בגין תקופת עבודת המנכ"ל עד למועד הקובע: המנכ"ל יהיה זכאי לפיצויים בסכום השווה ל-250% מהמשכורת החודשית נכון לערב המועד הקובע כפול במספר שנות עבודתו בבנק עד למועד הקובע, ובתוספת הכספים והזכויות שנצברו בקופות התגמולים בגין הפרשות לתגמולים שנעשו על ידי הבנק והמנכ"ל בגין תקופת העסקת המנכ"ל בתקופה כאמור (עד המועד הקובע)⁵. בנוסף, יהיה זכאי המנכ"ל גם למענק הסתגלות בהתאם לסכום שהופרש בגינו בספרי הבנק ערב המועד הקובע⁶.

5. **אי תחרות** - המנכ"ל התחייב כלפי הבנק לתקופת אי תחרות של 6 חודשים ממועד סיום עבודתו בבנק ("תקופת אי תחרות"). בתקופת אי התחרות יהיה זכאי המנכ"ל למשכורת ולכל יתר התנאים הנלווים, למעט הפרשות לתנאים סוציאליים.

6. **פטור, ביטוח ושיפוי** - המנכ"ל זכאי לפטור, ביטוח ושיפוי נושאי משרה, כמקובל בבנק מעת לעת.

7. **ימי חופשה, דמי הבראה וימי מחלה** - כמקובל לבכירים בבנק על פי נהלי הבנק.

8. **תנאים נלווים** - המנכ"ל זכאי להטבות כמקובל לבכירים בבנק.

9. **הוראות בנושא מענקים שנתיים** - המנכ"ל אינו זכאי למענק שנתי משתנה החל ממועד התחילה.

² יצוין כי בחישוב המגבלות שנקבעו בחוק מגבלת התגמול, ובהתאם לקבוע בחוק האמור, לא יכללו הפרשה לפיצויים והפרשה לתגמולים על פי דין. עוד יצוין כי הואיל וסך עלות השכר של המנכ"ל עולה על התקרה שנקבעה בחוק מגבלת התגמול, הרי שחלק מהשכר לא מוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 32 (17) בפקודת מס הכנסה.

³ לרבות כל הרכיבים בגינם ניתן לשלם פיצויי פיטורין על פי הדין.

⁴ זכאות לפיצויים כאמור מותנית בהעברה לבנק של הפרשות לפיצויים שנעשו באותה תקופה או סכום השווה לגובה הפרשות כאמור.

⁵ זכאות לפיצויים כאמור מותנית בהעברה לבנק של הפרשות לקופת הפיצויים.

⁶ שש פעמים המשכורת החודשית ערב המועד הקובע.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

3. יושב ראש הדירקטוריון של הבנק

ד"ר סאמר חאג' יחיא החל לכהן כדירקטור בבנק ביום 30 בספטמבר 2014, והחל לכהן כיו"ר הדירקטוריון ("היו"ר", או "יו"ר הדירקטוריון") ביום 22 ביולי 2019 (בסעיף זה, "מועד התחילה").

ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה וההעסקה של היו"ר שחלים ממועד התחילה. תנאי הכהונה וההעסקה של יו"ר הדירקטוריון כאמור, הינם בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק.

תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון נקבעו בהתאם להוראה 301A הקובעת כי יו"ר הדירקטוריון יהיה זכאי לתגמול קבוע בלבד, וכן לתנאים סוציאליים והוצאות נלוות.

תנאי הכהונה וההעסקה של יו"ר הדירקטוריון:

1. **משכורת** - החל ממועד התחילה, זכאי יו"ר הדירקטוריון למשכורת חודשית בסך כולל של 228,000 ש"ח צמוד לעליית המדד הידוע במועד התחילה⁷ ויכול שיהיה צמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול ובכפוף להוראותיו ("המשכורת").

2. **תגמול קבוע המותאם להוראות הדין** - יו"ר הדירקטוריון יכול שיהיה זכאי, בכפוף לאישור ועדת הביקורת והדירקטוריון, לרכיב תשלום קבוע נוסף. גובהו של רכיב זה ייקבע כך שסך רכיבי התגמול ליו"ר הדירקטוריון (למעט תגמול שהוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים) יעמדו במגבלה שנקבעה בסעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול⁸. בגין רכיב קבוע זה לא יבוצעו הפרשות סוציאליות, למעט הפרשות על פי דין לפיצויי פיטורין ולתגמולים.

3. **תקופת ההעסקה וסיומה** - תנאי העסקת יו"ר הדירקטוריון הינם לתקופת העסקתו החל ממועד התחילה ("תקופת ההעסקה") והם יהיו בתוקף כל עוד הוא מכהן כיו"ר הדירקטוריון של הבנק או ככל שהדבר יתחייב בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בעניין זה. במהלך תקופת ההעסקה כל אחד מהצדדים יהיה רשאי לסיים את ההתקשרות במתן הודעה מוקדמת של 6 חודשים מראש.

4. הפרשות וניכויים לתגמולים, לפיצויים ולזכויות סוציאליות

4.1 הבנק יבצע הפרשות לתגמולים⁹ בגין יו"ר הדירקטוריון, אשר יועברו מדי חודש בחודשו לביטוח מנהלים, לקופות גמל ו/או להסדר פנסיוני, כפי שיוסכם בין הצדדים, מעת לעת, בשיעור של 7.5%, וכן ינכה הבנק סכום נוסף בשיעור של 6% ממשכורת יו"ר הדירקטוריון לתגמולים (להלן: "ההפרשות לתגמולים").

4.2 הבנק יבצע הפרשות לפיצויים אשר יועברו מדי חודש בחודשו לקופת פיצויים, בשיעור של 8^{1/3}% ממשכורת יו"ר הדירקטוריון.¹⁰

4.3 הבנק יפריש עבור יו"ר הדירקטוריון לקרן השתלמות, מדי חודש בחודשו, סך השווה ל-7.5% מהמשכורת, ובמקביל ינכה הבנק, על חשבון יו"ר הדירקטוריון, סך השווה ל-2.5% מהמשכורת וזאת עד לתקרה המזכה לצורך מס, ויעבירם לקרן השתלמות.

5. תנאי פרישה - זכויות יו"ר הדירקטוריון בעת סיום כהונה יהיו כדלקמן:

5.1 **פיצויים ותגמולים** - עם סיום כהונתו של יו"ר הדירקטוריון בבנק, מכל סיבה שהיא, יהיה יו"ר הדירקטוריון זכאי לזכויות הבאות: יו"ר הדירקטוריון יהיה זכאי לפיצויים בסך 100%¹¹ מהמשכורת האחרונה כפול מספר שנות (ו/או כל חלק מהן) כהונתו כיו"ר הדירקטוריון במהלך תקופת ההעסקה, וזאת בנוסף לזכאותו של היו"ר לכספים ולזכויות שנצברו בקופת התגמולים בגין ההפרשות לתגמולים שבוצעו על ידי הבנק ויו"ר הדירקטוריון בגין תקופת ההעסקה.

⁷ מובהר כי במקרה של ירידה במדד לא תהיה הקטנה בהתאם של המשכורת.

⁸ יצוין כי בחישוב המגבלות שנקבעו בחוק מגבלת התגמול, ובהתאם לקבוע בחוק האמור, לא יכללו הפרשה לפיצויים והפרשה לתגמולים על פי דין. עוד יצוין כי הואיל וסך עלות השכר של יו"ר הדירקטוריון עולה על התקרה שנקבעה בחוק מגבלת התגמול, הרי שחלק מהשכר לא מוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 32 (17) בפקודת מס הכנסה.

⁹ כולל ביטוח מפני אובדן כושר עבודה.

¹⁰ לרבות כל הרכיבים בגינם ניתן לשלם פיצויי פיטורין על פי הדין.

¹¹ זכאות לפיצויים כאמור מותנית בהעברה לבנק של ההפרשות לפיצויים שנעשו או סכום השווה לגובה ההפרשות כאמור.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

5.2. **אי תחרות** - יו"ר הדירקטוריון התחייב כלפי הבנק לתקופת אי תחרות של 6 חודשים לאחר מועד סיום כהונתו ("תקופת אי תחרות"). בתקופת אי התחרות יהיה זכאי יו"ר הדירקטוריון למשכורת ולכל יתר התנאים הנלווים, למעט הפרשות לתנאים סוציאליים.

6. **פטור, ביטוח ושיפוי** - היו"ר זכאי לפטור, ביטוח ושיפוי נושאי משרה, כמקובל בבנק מעת לעת.

7. **ימי חופשה, דמי הבראה וימי מחלה** - כמקובל בבנק.

8. **תנאים נלווים** - יו"ר הדירקטוריון זכאי להטבות כמקובל בבנק.

9. **הוראות בנושא מענקים שנתיים** - יו"ר הדירקטוריון אינו זכאי למענק שנתי משתנה.

ג. עתודה לחופשה

כסעף התחייבויות אחרות קיימת הפרשה בגין ימי חופשה שטרם נוצלו אשר חושבה על בסיס שכר אחרון בתוספת תשלומים נלווים. בנוסף קיימת הפרשה עבור ימי מחלה שיומרו לימי חופשה אשר חושבה על בסיס אקטוארי. ההפרשות מסתכמות לסך 232 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 215 מיליון ש"ח).

ד. התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק

הבנק מפקיד, עבור העובדים בדור א', כספים לתגמולים ולמרכיב פיצויים בקופת גמל לתגמולים ולפיצויים של עובדי הבנק, אשר מנוהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה.

זכויות הפרישה והפנסיה בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק כאשר לעובדים שהחלו עבודתם בבנק מיום 1 בינואר 1999 קיימות הפקדות שוטפות לפיצויים ותגמולים ולגביהם לבנק אין חבות פנסיונית למעט השלמה לפיצויי פיטורין, וככלל לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 הפורשים מעבודתם בבנק, בהתקיים תנאים מסוימים, הזכות לבחור בין קבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או הסדר ביטחון סוציאלי, או שילוב של החלופות, הכל בהתאם ובכפוף להוראות ההסכמים השונים החלים על העובדים. עבור עובדים אלה מופקדים כספים לתגמולים ולפיצויים בקופת גמל לתגמולים ופיצויים של עובדי הבנק אשר מנוהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה. במהלך שנת 2019 התקשר הבנק עם גופים מוסדיים להעברת כספי תגמולים וכספי פיצויים של עובדים שנצברו או ייצברו בקופת התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק, שבחרו או יבחרו בעת פרישה במסלול של הסדר ביטחון סוציאלי, לקופה משלמת. כמו כן התקשר הבנק בהסכם לרכישת פוליסת ביטוח לפורשים ממקורותיו העצמיים.

ה. מדיניות תגמול נושאי משרה בבנק

ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי המשרה בבנק (להלן: "מדיניות התגמול"). מדיניות התגמול נכנסה לתוקף בתחילת שנת 2020 ותחול עד לתום שנת 2022. מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק, על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי ועל הוראות חוק תגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק מגבלת התגמול").

מדיניות התגמול קובעת את המסגרת לתגמול נושאי המשרה בבנק והיא כוללת, בין היתר, התייחסות לרכיבי התגמול הקבוע שהינו התגמול העיקרי לנושאי המשרה, הכולל משכורת קבועה, זכויות סוציאליות, תנאים נלווים למשכורת ותנאי פרישה וסיום העסקה, וכן, לרכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע ובכלל זה: מענק שנתי מדיד מותנה ביצועים, המורכב מרכיב מענק המבוסס על תשואה משוקללת להון של הבנק, רכיב מענק המבוסס על תשואת המנייה המשוקללת של הבנק בהשוואה לתשואת מדד ת"א-בנקים ורכיב מענק המבוסס על יחס היעילות המשוקלל של הבנק; מענק אישי איכותי, המתבסס על השגת יעדים אישיים וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריותו של נושא המשרה הרלוונטי; ומענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים. יצוין כי חברי הדירקטוריון לרבות יו"ר הדירקטוריון, אינם זכאים למענק שנתי משתנה. מנכ"ל הבנק אינו זכאי למענק שנתי משתנה, אלא אם יקבע אחרת על ידי האורגנים המוסמכים של הבנק.

סך המענקים המשתנים לנושא משרה מוגבל בתקרה של 8 משכורות חודשיות בשנה, כאשר בגין אירועים מיוחדים יהיו רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון לאשר מענק מיוחד נוסף למי מנושאי המשרה, שלא יעלה על משכורת חודשית אחת.

בנוסף, לדירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול, הסמכות להפחית את המענק השנתי המדיד, בהתאם לשיקול דעתו. כמו כן, מדיניות התגמול קובעת, בהתאם להוראה 301A, מנגנון השבת מענקים משתנים, לרבות קריטריונים להשבה, נסיבות הפעלת מנגנון השבה ותקופת ההשבה.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

עוד קבועים במסגרת מדיניות התגמול הסדרי דחיית תשלומי המענק המשתנה לנושאי המשרה, אשר תשלומם כפוף לעמידת הבנק ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים בסמוך לפני כל אחד ממועדי ההבשלה.

מדיניות התגמול קובעת מנגנונים והסדרים שונים שנועדו לאפשר לוועדת התגמול ודירקטוריון הבנק לאשר עדכונים במדיניות התגמול או ברכיבי התגמול בתנאי הכהונה וההעסקה של נושאי המשרה שמדיניות התגמול חלה עליהם במהלך תקופת מדיניות התגמול, מבלי להידרש לקבלת אישור מיוחד של האסיפה הכללית של הבנק במועד העדכון כאמור. עדכונים כאמור במדיניות ייעשו ככל שהנסיבות הקיימות במועד העדכון, יצדיקו לדעת ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק את ביצוע העדכונים כאמור.

כך למשל, מדיניות התגמול קובעת כי ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים להצמיד את התגמול הנמוך ביותר בבנק לצורך סעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול לתקרת התגמול של נושאי המשרה בבנק, באופן שסך רכיבי התגמול לנושאי המשרה (למעט תגמול שהוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים) יעלה בשיעור זהה לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק באותה עת. מדיניות התגמול קובעת עוד כי התגמול של מי מנושאי המשרה בבנק יכול שיעלה בהתאם להחלטת ועדת התגמול והדירקטוריון על הרף הקבוע בסעיף 2(א) לחוק מגבלת התגמול, ובמקרה כזה חלק מהשכר של אותם נושאי משרה לא יוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 32(17) לפקודת מס הכנסה.

1. מדיניות תגמול עובדים מרכזיים

מדיניות תגמול מעודכנת ל"עובדים מרכזיים" בבנק, שאינם נושאי משרה, אושרה על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון במהלך שנת 2020 והיא תחול החל משנת 2021. מדיניות זו קובעת את המסגרת לתגמול עובדים מרכזיים כאמור והיא כוללת, בין היתר, התייחסות למרכיב השכר, לתנאים הנלווים, לתנאי הפרישה, ולמרכיב המענקים השנתי. מדיניות זו גובשה בשים לב לעקרונות מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק, בהתאמות הנדרשות ובהתאם לקבוע ולנדרש בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין.

2. מדיניות תגמול לכלל העובדים

מדיניות תגמול מעודכנת לכלל עובדי הבנק (שאינם עובדים מרכזיים) שאושרה על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון במהלך שנת 2020, והיא מושתתת על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין.

מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק כאמור, נועדה לשמש כלי לקידום עמידה ביעדים העסקיים של הבנק ובכלל זה לאפשר גיוס עובדים איכותיים לעבודה בבנק, לשמר אותם לאורך זמן, להניע אותם לשיפור ביצועים ולהשגת המטרות והיעדים העסקיים של הבנק, תוך מניעת נטילת סיכונים שחורגים מתיאבון הסיכון של הבנק.

מדיניות התגמול מתייחסת בין היתר, למשכורת ולתנאים הנלווים לשכר וכן למענקים, לתנאי פרישה ולתשלומים אחרים להם זכאים כלל העובדים.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות

1. הטבות לעובדים

ליום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
במיליוני ש"ח		
הטבות לאחר פרישה - פנסיה ופיצויים		
15,867	20,470	20,491
סכום ההתחייבות		
6,235	7,614	8,945
השווי ההוגן של נכסי התכנית		
9,632	12,856	11,546
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)		
חופשת יובל צבורה		
41	36	36
סכום ההתחייבות		
-	-	-
השווי ההוגן של נכסי התכנית		
41	36	36
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)		
הטבות אחרות		
533	635	639
סכום ההתחייבות		
-	-	-
השווי ההוגן של נכסי התכנית		
533	635	639
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)		
סך הכל¹		
10,206	13,527	12,221
עודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי תכנית שנכללו בסעיף "התחייבויות אחרות"		
64	61	84
מזה: בגין הטבות לעובדים בחו"ל		

2. תכנית הטבה מוגדרת

א. מחויבות ומצב המימון

1. שינוי במחויבות בגין הטבה חזויה

ליום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
במיליוני ש"ח		
17,995	15,867	20,470
מחויבות בגין הטבה חזויה בתחילת השנה		
145	149	175
עלות שירות		
653	640	573
עלות ריבית		
39	39	33
הפקדות משתפי תכנית		
(1,801)	4,526	555
הפסד (רווח) אקטוארי		
20	(22)	(19)
שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ		
(1,184)	(698)	(1,296)
הטבות ששולמו ^(א)		
-	(31)	-
אחר		
15,867	20,470	20,491
מחויבות בגין הטבה חזויה בסוף השנה		
15,063	18,902	18,817
מחויבות בגין הטבה מצטברת בסוף השנה		

(א) כולל סכומים לא מהותיים בגין צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות (המשך)

2. תכנית הטבה מוגדרת (המשך)

א. מחויבות ומצב המימון (המשך)

2. שינוי בשווי ההוגן של נכסי התכנית ומצב המימון של התכנית

ליום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח			
6,708	6,235	7,614	שווי הוגן של נכסי התכנית בתחילת השנה
(60)	1,143	743	תשואה בפועל על נכסי תכנית ^(א)
110	403	1,272	הפקדות לתכנית על ידי התאגיד הבנקאי
39	39	33	הפקדות משתתפי תכנית
3	(24)	(31)	שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ
(572)	(182)	(732)	הטבות ששולמו ^(א)
7	-	46	אחר
6,235	7,614	8,945	שווי הוגן של נכסי התכנית בסוף השנה
9,632	12,856	11,546	מצב המימון - התחייבות נטו שהוכרה בסוף השנה

(א) כולל סכומים לא מהותיים בגין צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין.
(ב) לרבות השפעת המעבר לקופה משלמת בגין פורשים. ראה [סעיף ד](#), בביאור זה.

3. סכומים שהוכרו במאזן המאוחד

ליום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח			
-	-	-	סכומים שהוכרו בסעיף נכסים אחרים
9,632	12,856	11,546	סכומים שהוכרו בסעיף התחייבויות אחרות
9,632	12,856	11,546	התחייבות נטו שהוכרה בסוף שנה

4. סכומים שהוכרו ברווח כולל אחר מצטבר לפני השפעת מס

ליום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח			
2,668	5,908	5,564	הפסד אקטוארי, נטו
-	-	-	התחייבות נטו בגין המעבר
2,668	5,908	5,564	יתרת סגירה ברווח כולל אחר מצטבר

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות (המשך)

2. תכנית הטבה מוגדרת (המשך)

ב. הוצאה לתקופה

1. רכיבי עלות ההטבה שנכללו ברווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח			
145	149	175	עלות שירות
653	640	573	עלות ריבית
(356)	(364)	(365)	תשואה חזויה על נכסי התכנית
356	401	470	הפחתה של סכומים שלא הוכרו - הפסד (רווח) אקטוארי נטו
-	31	-	אחר
798	857	853	סך עלות ההטבה, נטו
200	170	181	סך הוצאה בגין תכנית פנסיה להפקדה מוגדרת
998	1,027	1,034	סך הוצאות שנכללו ברווח והפסד

2. שינויים בנכסי תכנית ובמחויבות להטבה שהוכרו ברווח כולל אחר לפני השפעת מס

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח			
(1,385)	3,678 ^(א)	177	הפסד (רווח) אקטוארי נטו לשנה
(356)	(401)	(470)	הפחתה של סכומים שלא הוכרו - הפסד אקטוארי נטו
(7)	(31)	(46)	אחר לרבות שינוי מבני
8	(6)	(5)	שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ
(1,740)	3,240	(344)	סך הכל הוכר ברווח כולל אחר
798	857	853	סך עלות ההטבה נטו
(942)	4,097	509	סך הכל הוכר בעלות ההטבה, נטו לתקופה וברווח כולל אחר

(א) כולל התאמות בגין שנים קודמות.

3. אומדן של הסכומים הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר שצפוי כי יופחתו מרווח כולל אחר מצטבר לדוח רווח והפסד כהוצאה בשנת 2021 לפני השפעת המס

במיליוני ש"ח	
521	הפסד אקטוארי נטו
521	סך הכל צפוי כי יופחת מרווח כולל אחר

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות (המשך)

3. הנחות^(א)

א. ההנחות על בסיס ממוצע משוקלל המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה ולמידת עלות ההטבה נטו לשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר.
1. ההנחות העיקריות המשמשות לקביעת המחויבות בגין ההטבה

31 בדצמבר		
2018	2019	2020
באחוזים		
2.74	1.22	1.00
1.59	1.42	1.63
0.1-3.7	0.1-3.7	0.1-3.7
0-6.3	0-6.3	0-6.3

2. ההנחות העיקריות המשמשות למדידת עלות ההטבה נטו לתקופה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
באחוזים		
2.22	2.16	1.62
5.50	5.50	4.59
0-6.3	0-6.3	0-6.3

ב. השפעה של שינוי בנקודת אחוז אחת על המחויבות בגין הטבה חזויה לפני השפעת מס

קיטון בנקודת אחוז אחת			גידול בנקודת אחוז אחת		
31 בדצמבר			31 בדצמבר		
2018	2019	2020	2018	2019	2020
במיליוני ש"ח					
2,457	3,435	3,549	(1,993)	(2,760)	(2,846)
-	714	766	-	(635)	(681)
(179)	(202)	(309)	200	233	320
(499)	(635)	(672)	571	714	755

(א) ההנחות מתייחסות לנתוני בנק בלבד.

גובה ההתחייבות לזכויות עובדים מושפע ממספר משתנים מרכזיים, הכוללים משתני שוק (שיעורי ריביות היוון ההתחייבויות לטווחי הזמן השונים) ומשתנים אקטואריים, כאשר חלק מהמשתנים האקטואריים הינם משתנים התנהגותיים של העובדים. ייתכן כי יתקיים קשר בין שינויים במשתני השוק לבין שינויים במשתנים האקטואריים ההתנהגותיים. לדוגמא, ייתכן כי באם תתרחש עליית ריבית חדה במשק הישראלי, אשר בעקבותיה תעלנה גם תשואות האג"ח הממשלתיות (אשר תקטין את גובה ההתחייבויות לפנסיה), יצטמצם גם שיעור העובדים הבוחרים במסלול פנסיה (החלטה אשר גם תצמצם את גובה ההתחייבויות של הבנק לפנסיה).

בהקשר זה יצויין כי ביום 6 בנובמבר 2019 פורסם חוזר על ידי הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון לעניין עדכון ההנחות הדמוגרפיות בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה. לחוזר האמור לא היתה השפעה מהותית על היקף ההתחייבויות לעובדים.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות (המשך)

4. נכסי תכנית

א. הרכב השווי ההוגן של נכסי תכנית

ליום 31 בדצמבר 2020			
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1
במיליוני ש"ח			
246	-	-	246
מזומנים ופיקדונות בכנקים			
1,733	101	51	1,581
מניות			
533	-	124	409
אגרות חוב ממשלתיות			
997	-	32	965
אגרות חוב קונצרניות			
5,436	5,315	106	15
אחר ^(א)			
8,945	5,416	313	3,216
סך הכל			

ליום 31 בדצמבר 2019			
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1
במיליוני ש"ח			
323	-	-	323
מזומנים ופיקדונות בכנקים			
2,011	106	82	1,823
מניות			
884	-	186	698
אגרות חוב ממשלתיות			
1,319	-	35	1,284
אגרות חוב קונצרניות			
3,077	2,779	94	204
אחר			
7,614	2,885	397	4,332
סך הכל			

(א) לרבות הפקדות בקופה משלמת ופוליסות ביטוח שנרכשו בגין פורשים. ראה [סעיף ד](#). בביאור זה.

ב. השווי ההוגן של נכסי תכנית לפי סוגי נכסים ויעד הקצאה לשנת 2021

	אחוז מנכסי התכנית		יעד הקצאה
	2019	2020	2021
31 בדצמבר			
באחוזים			
מזומנים ופיקדונות בכנקים	4	3	3
מניות	27	19	19
אגרות חוב ממשלתיות	12	6	6
אגרות חוב קונצרניות	17	11	11
אחר	40	61	61
סך הכל	100	100	100

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות (המשך)

4. נכסי תכנית (המשך)

ג. התנועה בשווי ההוגן של נכסי תכנית ששווים נמדד על בסיס שימוש בנתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020					
תשואה בפועל על נכסי התכנית					
יתרת פתיחה	רווחים/ (הפסדים) שמומשו	רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו	רכישות/ מכירות וסילוקים, נטו	העברות לתוך/מחוץ לרמה 3	יתרה סגירה
במיליוני ש"ח					
106	-	4	(9)	-	101
מניות					
2,779	(2)	534	989	1,015	5,315
אחר					
2,885	(2)	538	980	1,015	5,416
סך הכל					

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019					
תשואה בפועל על נכסי התכנית					
יתרת פתיחה	רווחים/ (הפסדים) שמומשו	רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו	רכישות/ מכירות וסילוקים, נטו	העברות לתוך/מחוץ לרמה 3	יתרה סגירה
במיליוני ש"ח					
101	4	(11)	12	-	106
מניות					
601	(1)	460	490	1,229	2,779
אחר					
702	3	449	502	1,229	2,885
סך הכל					

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות (המשך)

5. תזרימי מזומנים

א. הפקדות

הפקדות בפועל			
לשנה שהסתיימה ביום			תחזית ^(א)
2018	2019	2020	2021
במיליוני ש"ח			
149	442	1,305	117
			הפקדות

(א) אומדן ההפקדות שצפוי לשלמן לתכנית להטבה מוגדרת במהלך שנת 2021.

ב. ההטבות שהבנק צופה לשלם בעתיד^(א)

שנה	במיליוני ש"ח
2021	767
2022	736
2023	757
2024	803
2025	833
2026-2030	4,851
2031 ואילך	13,917
סך הכל	22,664

(א) בערכים מהוונים.

ביאור 24 - עסקאות תשלום מבוסס מניות

א. כללי

בהתאם למדיניות תגמול שאושרה ביום 11 בפברואר 2014 על ידי האסיפה הכללית של הבנק, מחצית מהמענק השנתי המשתנה לנושאי משרה בכירה בבנק ישולם ביחידות מניה חסומות מותנות ביצועים (Performance Share Units או יחידות PSU).

לפרטים ראה [ביאור 25.ה.](#)

בנוסף, הבנק העניק לשני נושאי משרה בבנק מניות חסומות (Restricted Share Units או יחידות RSU). יחידות RSU הינן יחידות של מניות חסומות אשר בהתקיים תנאי הבשלה מתאימים, מומרות אוטומטית למניות רגילות של הבנק, המוחזקות על ידי הבנק כמניות רדומות וזאת ללא תשלום מחיר מימוש כלשהו.

יחידות RSU מוקצות בהתאם למסלול רווח הון לפי סעיף 102(ב)(2) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961.

לפרטים ראה [ביאור 25.ה.](#)

ב. פרטים בדבר עסקאות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים

מספר יחידות ליום 31 בדצמבר 2020									
מנהלים בכירים		חברי הנהלה		מנכ"ל		יו"ר דירקטוריון		מנהלים שפרשו	
חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות
-	3,091	-	12,773	-	8,017	-	-	-	169,117
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	(3,091)	-	(12,773)	-	(8,017)	-	-	-	(169,117)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מספר יחידות ליום 31 בדצמבר 2019									
מנהלים בכירים		חברי הנהלה		מנכ"ל		יו"ר דירקטוריון		מנהלים שפרשו	
חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות
-	30,270	-	166,944	-	94,100	-	63,368	-	344,189
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	(22,565)	-	(120,677)	-	(68,836)	-	(48,997)	-	(244,798)
-	(4,614)	-	(25,477)	-	(25,264)	-	(14,371)	-	69,726
-	-	-	(8,017)	-	8,017	-	-	-	-
-	3,091	-	12,773	-	8,017	-	-	-	169,117

ביאור א25 - הון

א. הון המניות

31 בדצמבר 2019		31 בדצמבר 2020	
מונפק ונפרע ^(א)	רשום	מונפק ונפרע ^(א)	רשום
ש"ח			
1,524,527,267	3,215,000,000	1,524,720,264	3,215,000,000

(א) כל המניות שהונפקו רשומות על שם המניות שהונפקו ושיונפקו המורו או יומרו לסטוק רגיל הניתן להעברה ביחידות בנות 1.0 ש"ח. הזכויות הנלוות למניות הבנק קבועות בתקנון הבנק.

הסטוק הרגיל רשום למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

925,750,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 400), אשר הונפקו על ידי הבנק ביום 21 בינואר 2016, ואשר על פי תנאיהם היו ניתנים להמרה בנסיבות מסוימות למניות רגילות של הבנק, נפדו בפדיון מוקדם ביום 21 בינואר 2021. לפרטים נוספים ראה [סעיף ה](#), לביאור זה.

613,800,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 401) ו-209,100,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 402) הונפקו על ידי הבנק ביום 8 ביולי 2018, וניתנים להמרה בנסיבות מסוימות ל-60,316,730 ו-20,547,781 מניות רגילות של הבנק, בהתאמה, נכון ליום 31 בדצמבר 2020.

664,150,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 403) הונפקו על ידי הבנק ביום 31 בינואר 2019 ו-777,000,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 403) נוספים הונפקו על ידי הבנק ביום 13 במרס 2019 בדרך של הרחבת סדרה. כתבי התחייבות הנדחים הנ"ל ניתנים להמרה בנסיבות מיוחדות ל-13,240,516 מניות רגילות של הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2020.

1,240,950,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 404) הונפקו על ידי הבנק ביום 15 ביולי 2019. כתבי ההתחייבות הנדחים הנ"ל ניתנים להמרה בנסיבות מיוחדות ל-103,454,891 מניות רגילות של הבנק נכון ליום 31 בדצמבר 2020.

750,000,000 דולר ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה לאומי \$ 2031) הונפקו על ידי הבנק ביום 29 בינואר 2020 וניתנים להמרה בנסיבות מסוימות ל-208,055,925 מניות רגילות של הבנק, נכון ליום ההנפקה.

ב. תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק

ביום 26 בפברואר 2020 אישר דירקטוריון הבנק תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 700 מיליון ש"ח, החל מיום 1 במרס 2020 ועד ליום 26 בפברואר 2021. תכנית הרכישה בוצעה באמצעות חבר בורסה חיצוני ובלתי תלוי שפעל על פי יפוי כוח בלתי חוזר, בהתאם למנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה רשות ניירות ערך. תכנית הרכישה תוכננה להתבצע בשלושה שלבים נפרדים, שכל אחד מהם היה בלתי הדיר, בהתאם לתנאי מנגנון נמל מבטחים. ביצוע שלב א' החל ביום 1 במרס 2020, והסתיים ביום 2 באפריל 2020 ובמהלכו נרכשו 13,488,021 מניות בסך של 250 מיליון ש"ח.

כפי שיפורט להלן, בהמשך למכתב הפיקוח על הבנקים מיום 29 במרס 2020, בו התבקשו כל הבנקים לבחון את מדיניות חלוקת הדיבידנד ותכנית הרכישה העצמית על רקע משבר הקורונה, ולאור החוזר שפרסם בנק ישראל ביום 31 במרס 2020 בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250), החליט דירקטוריון הבנק ביום 16 באפריל 2020 להפסיק, בשלב זה, את תכנית הרכישה העצמית של מניות הבנק. למידע נוסף ראה סעיף [עדכון יעד הון עצמי רובד 1, הפסקת חלוקת דיבידנד והפסקת תכנית הרכישה העצמית](#), להלן.

נכון למועד פרסום הדוח, בבעלות הבנק 71,824,258 מניות רדומות.

ג. חוזר להתאמות להוראת ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250

ביום 29 במרס 2020 פורסם מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא "חלוקת רווחים בעקבות משבר הקורונה" (להלן: מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 29 במרס 2020). במכתב הודיע הפיקוח על הפחתה בדרישות ההון הרגולטוריות המזעריות החלות על הבנקים, וזאת בעקבות משבר הקורונה ובמסגרת מכלול הצעדים שנקטו על ידי בנק ישראל בעקבות המשבר. כמו כן, התבקשו כל הבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד והתכנית לרכישה עצמית של מניות, על רקע משבר הקורונה ואי הוודאות, מתוך ציפייה שהמקורות הנוניים שישתחררו כתוצאה מההקלה לא ישמשו לצורך חלוקת דיבידנדים או ביצוע רכישה עצמית של מניות.

ביאור 25א - הון (המשך)

ביום 31 במרס 2020 פרסם בנק ישראל חוזר בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250) (להלן: הוראת השעה), על רקע התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בעולם ובישראל. בין יתר הוראות החוזר נקבעה התאמה להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 בנושא "מדידה והלימות הון", כך שתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יחזיק ביחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-9% וביחס הון כולל לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-12.5% (חלף 10%-13.5% בהתאמה, עובר לפרסום החוזר). הוראה זו חלה על לאומי.

תוקף הוראת השעה המקורית היה עד ליום 30 בספטמבר 2020. ביום 16 בספטמבר 2020 פרסם בנק ישראל חוזר המאריך את תוקפה של הוראת השעה עד ליום 31 במרס 2021 (תום תוקף ההוראה). תוקף ההקלה ביעדי ההון יהיה עד תום 24 חודשים מתום תוקף ההוראה, ובלבד שיחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון במועד תום תוקף ההוראה או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

ביום 7 במרס 2021 פרסם בנק ישראל טיוטת חוזר לתיקון הוראת השעה. על פי טיוטת החוזר, מוצע להאריך את תוקפה של הוראת השעה עד ליום 30 בספטמבר 2021. כמו כן, נקבע בטיטת החוזר כי בתקופת ששת החודשים מתום תוקף הוראת השעה, הפחתת ביחסי ההון של עד 0.3 נקודות האחוז לא תחשב כחריגה מיחסי ההון הנדרשים, בכפוף לתכנון הון מוקפד ושמרני ולדיווח לפיקוח על הבנקים. ביום 7 במרס גם פורסמה הודעה מטעם בנק ישראל, ולפיה לצד ההצעה להאריך את תוקפה של הוראת השעה וההקלות ההוניות שבמסגרתה עד ליום 30 בספטמבר 2021, הפיקוח על הבנקים מצפה מהמערכת הבנקאית שלא לעשות שימוש בעודפי ההון לצורך חלוקת דיבידנדים לפחות עד לתום תוקף הוראת השעה.

ביום 27 באפריל 2020 פרסם בנק ישראל חוזר להתאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250). על פי החוזר, במטרה לסייע ולהפחית את השפעות המשבר על נוטלי המשכנתאות, נקבע בהוראת השעה כי בגין הלוואות לדיור אשר יעמדו בתקופת המשבר (החל מיום 19 במרס 2020 ועד תום תוקף ההוראה), לא תחול דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1% מיתרת ההלוואה, הקבועה בסעיף 14א. להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיור. תוקף הוראה זו הוארך עד ליום 31 במרס 2021, במסגרת החוזר מיום 16 בספטמבר 2020 להארכת תוקף הוראת השעה.

בהתאם להוראת השעה, ובתוספת דרישת ההון בגין יתרת ההלוואות לדיור, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 31 בדצמבר 2020 הינן 9.23% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-12.73% ליחס ההון הכולל.

ביום 15 בנובמבר 2020 פרסם בנק ישראל חוזר להתאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם וירוס הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250). על פי החוזר נקבעה התאמה להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא "יחס המינוף", כך שתאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד (חלף 5% עובר לפרסום החוזר). תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (חלף 6% עובר לפרסום החוזר). בהתאם לחוזר, יהיה על לאומי לעמוד ביחס מינוף מזערי של 5.5%. עם תום תוקף הוראת השעה, תמשיך ההקלה לחול עוד 24 חודשים, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף במועד תום תוקף ההוראה או יחס המינוף המינימאלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. הוראה זו חלה על לאומי מיום פרסום החוזר.

ד. דכון יעד הון עצמי רובד 1, הפסקת חלוקת דיבידנד והפסקת תכנית הרכישה העצמית

במכתב הפיקוח על הבנקים מיום 29 במרס 2020 התבקשו הדירקטוריונים של הבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד ותכנית הרכישה העצמית על רקע המשבר ואי הוודאות.

לאור האמור במכתב זה ובהוראת השעה, ובהתאם להפחתה בדרישות הרגולטוריות המזעריות החלות על הבנקים בעקבות משבר הקורונה, כמפורט לעיל, החליט דירקטוריון הבנק ביום 16 באפריל 2020 כלהלן:

א. לקבוע כי יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי יעמוד על 9.5% חלף 10.5%.

ב. להפסיק, בשלב זה, את חלוקת הדיבידנד ואת המשך ביצוע תכנית הרכישה העצמית של מניות הבנק.

ה. תכנית תגמול מבוסס מניות

ביום 11 בפברואר 2014 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק בגין השנים 2013-2016 (להלן - "מדיניות התגמול הקודמת"), וזאת לאחר אישור הדירקטוריון בהתאם לאישור והמלצת ועדת התגמול. מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק ועל הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי.

ביאור 25א - הון (המשך)

בהתאם למדיניות התגמול הקודמת, מחצית המענק השנתי המשנתה לנושאי משרה בכירה בבנק ישולם ביחידות מניה חסומות מותנות ביצועים (Performance Share Units או יחידות PSU).

בהתאם לאמור במדיניות התגמול הקודמת, שיעור הכמות הכוללת והמצטברת של יחידות ה-PSU שתוקצינה לכלל הבכירים (יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל וחברי הנהלת הבנק) בגין כל שנות תכנית המענקים (2013 עד 2016) לא תעלה על 0.38% מההון המונפק והנפרע של הבנק.

כחלק מאישור המענק השנתי מותנה הביצועים לנושאי המשרה בבנק בגין שנת 2016 ובהתאם למדיניות התגמול הקודמת וכן מדיניות התגמול החדשה לשנים 2017-2019 אשר אושרה באסיפה הכללית של הבנק ביום 3 בנובמבר 2016, וזאת לאחר אישור הדירקטוריון בהתאם לאישור והמלצות ועדת התגמול (להלן: "מדיניות התגמול החדשה"), ביום 6 באפריל 2017 הנפיק הבנק 578,969 יחידות PSU חדשות (להלן - "יחידות 2017 PSU"), על שם הנאמן עבור יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל ונושאי משרה אחרים בבנק במסלול הוני עם נאמן לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה. בהתקיים התנאי למימוש יחידות 2017 PSU בכל אחד ממועדי ההבשלה, כמפורט להלן, תבשלנה יחידות 2017 PSU וימרו באופן אוטומטי ל-578,969 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, אשר היוו כ-0.038% מההון המונפק והנפרע של הבנק במועד הנפקת היחידות 2017 PSU. על פי דוח ההצעה הפרטית שפורסם על ידי הבנק ביום 30 במרס 2017 השווי ההוגן המצטבר של כל יחידות 2017 PSU הסתכם לסך של כ-9.3 מיליון ש"ח.

הבשלת יחידות 2017 PSU בכל אחד ממועדי ההבשלה תותנה בכך שהבנק עמד ביחס הלימות ההון הנדרש על פי הוראות המפקח על הבנקים בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפרסם הבנק בסמוך לפני כל אחד ממועדי ההבשלה. לא עמד הבנק ביחס כאמור, תידחה הבשלת המנה הרלבנטית למועד הבא שבו יעמוד הבנק ביחס הלימות ההון הנדרש כאמור, בהתאם לדוחות הכספיים שיפרסם.

יחידות 2017 PSU שהוקצו כאמור אינן סחירות, כאשר בהתאם לאישור הבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ (להלן - "הבורסה"), המניות שתנבענה מהבשלת היחידות הנ"ל תירשמנה למסחר בבורסה על-שם החברה לרישומים של בנק לאומי לישראל בע"מ.

הבשלתן של יחידות 2017 PSU נעשית בשלוש מנות שוות והיא מותנית בתוצאות העסקיות של הבנק, של כל אחת מן השנים הקלנדריות 2017, 2018 ו-2019 בגין יחידות 2017 PSU בהתאם ובכפוף לאמור ולתנאי הקבוע במדיניות התגמול החדשה וכמפורט בדוח ההצעה הפרטית שפורסם על ידי הבנק ביום 30 במרס 2017, כאשר בכפוף להתקיימות התנאי ביחס לאותו מועד הבשלה, תומר כל יחידת 2017 PSU באופן אוטומטי למניה אחת בת 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, בהגיע כל מועד הבשלה (להלן: "התנאי להבשלת יחידות ה-PSU"). נכון ליום 31 בדצמבר 2020 הבשילו 578,969 יחידות 2017 PSU למניות רגילות, ולא נותרו יחידות 2017 PSU שטרם הבשילו.

1. שינויים בהון הבנק

בהתאם לתכנית התגמול של הבנק, התנאי להבשלת השליש השלישי והאחרון של יחידות ה-PSU אשר הוקצו לנושאי משרה בבנק כחלק מאישור המענק השנתי מותנה הביצועים בגין מחצית המענק לשנת 2017 (להלן - "יחידות ה-2017 PSU") למניות, התקיים, ולפיכך השליש השלישי והאחרון של יחידות ה-2017 PSU הבשילו למניות. בהתאם, ביום 26 בפברואר 2020 הוקצו לנושאי המשרה בבנק 192,997 מניות בהתאם למספר יחידות ה-2017 PSU אשר הבשילו למועד זה.

על פי הקבוע במדיניות התגמול, המניות המוקצות בשל הבשלת יחידות ה-2017 PSU כאמור, הופקדו בידי הנאמן לתכנית התגמול, איסופ שירותי ניהול ונאמנות בע"מ (להלן - "הנאמן לתכנית").

לפרטים נוספים ראה [ביאור 25א לדוחות הכספיים השנתיים לשנת 2019](#).

2. תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב

ביום 25 במאי 2018 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מרשות לניירות ערך. ביום 18 במאי 2020 החליטה הרשות לניירות ערך להאריך את התקופה להצעת ניירות ערך על פי תשקיף המדף עד ליום 24 במאי 2021.

ביום 29 בינואר 2020, הנפיק הבנק סך של 750 מיליון דולר ארה"ב ערך נקוב כתיבת החייבות נדחים סדרה לאומי \$ 2031. הסדרה נרשמה למסחר ברצף מוסדיים בבורסה בתל-אביב.

כתיבת ההתחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2031 עומדים לפדיון בתשלום אחד, לאחר 11 שנים ממועד הנפקתם, כאשר לבנק עומדת האפשרות לבצע פדיון מוקדם לאחר 6 שנים ממועד הנפקתם, בכפוף לתנאים מסוימים.

ביאור 25א - הון (המשך)

כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2031 נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 3.275% לשנה, עד ליום 29 בינואר 2026, אשר תשולם בתשלומים חצי שנתיים. במועד זה, בהינתן אי מימוש זכותו של הבנק לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה בכתבי ההתחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2031, כך שמאותו מועד, הריבית השנתית תהיה שווה לסכום של תשואת אג"ח ממשלת ארה"ב ל-5 שנים במועד שינוי הריבית, ומרווח בשיעור של 1.631%, כמפורט במסמכי ההנפקה.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (אירוע מכונן לאי קיימות או אירוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, המוקדם מביניהם), יומרו כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2031 למניות על פי ממוצע שערי הסגירה שנקבעו למניות הבנק בבורסה ב-14 ימי המסחר העוקבים האחרונים לפני היום בו נמסרה הודעת ההמרה (מתורגם לדולר ארה"ב לפי השער באותו מועד), או על פי שער הרצפה שנקבע (3.6048 דולר ארה"ב, כפוף להתאמות), כגובה מביניהם.

כתבי התחייבות סדרה לאומי \$ 2031 כשירים להכלל בהון רוברד 2 החל ממועדי הנפקתם.

על פי דוח הצעת מדף מיום 2 ביוני 2020 הנפיק הבנק ביום 4 ביוני 2020 סך של כ-2.4 מיליארד ש"ח אגרות חוב סדרה 181. אגרות החוב עומדות לפדיון בתשלום אחד ביום 5 בספטמבר 2023, צמודות למדד המחירים לצרכן, ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 1% אשר תשולם אחת לשנה ביום 5 בספטמבר של כל אחת מהשנים 2020 עד 2023 כולל. אגרות חוב סדרה 181 אינן מוכרות לצורך הון פיקוחי.

ביום 30 ביוני 2020 נפרעו אגרות חוב סדרה 177 של הבנק בערך נקוב של כ-5.3 מיליארד ש"ח. אגרות חוב אלה לא היו חלק מההון הפיקוחי של הבנק.

ביום 10 בנובמבר 2020 נפרעו כתבי התחייבות נדחים סדרה י"ד של הבנק בערך נקוב של כ-0.9 מיליארד ש"ח. לפי הוראות בנק ישראל, כתבי ההתחייבות הנדחים נכללו בהון הפיקוחי בכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, ובכפוף להפחתה בשיעור שווה בחמש השנים האחרונות שלפני פירעונם. בהתאם, בשנה האחרונה שלפני הפירעון, כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה י"ד לא היו חלק מההון הפיקוחי של הבנק.

למידע נוסף, ראה [סעיף א](#) לעיל.

ח. פדיון מוקדם של שטרי הון נדחים

ביום 8 ביולי 2020 החליט דירקטוריון הבנק לפדות בפדיון מוקדם מלא את שטרי הון סדרות 300 ו-301 אשר הונפקו לציבור באוגוסט 2009. בהתאם לכך, ביום 10 באוגוסט 2020 נפדו שטרי ההון בסכום כולל של כ-2.1 מיליארד ש"ח (כולל הפרשי הצמדה בסדרה 300).

ביום 30 בדצמבר 2020 החליט דירקטוריון הבנק לפדות בפדיון מוקדם מלא כתבי התחייבות נדחים סדרה 400 אשר הונפקו לציבור בינואר 2016. בהתאם לכך, ביום 21 בינואר 2021 נפדו כתבי התחייבויות סדרה 400 בסך כ-0.9 מיליארד ש"ח. בעקבות ההחלטה על פדיון מוקדם מלא, שפורסמה ביום 30 בדצמבר 2020, כתבי התחייבות סדרה 400 לא הוכרו בהון הפיקוחי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2020.

ביום 30 בדצמבר 2020 החליט דירקטוריון הבנק לפדות בפדיון מוקדם מלא גם את שטרי הון סדרות 200 ו-201 אשר הונפקו לציבור בפברואר 2010. בהתאם לכך ביום 4 בפברואר 2021 נפדו שטרי הון סדרות 200 ו-201 בסך כולל של כ-2.3 מיליארד ש"ח. שטרי ההון נכללו בהון הפיקוחי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2020, בהתאם להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299.

ט. מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 20 בנובמבר 2017 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות חלוקת דיבידנד, לפיה מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 40% מהרווח הנקי של הבנק בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד.

ביום 6 במרס 2019 אישר דירקטוריון הבנק שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד לפיו מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת, בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביאור א25 - הון (המשך)

כאמור לעיל, במכתב הפיקוח על הבנקים מיום 29 במרס 2020, התבקשו כל הבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד ותכנית הרכישה העצמית, על רקע משבר הקורונה. בהמשך לאמור במכתב, ולאור הוראת השעה, שפורסמה ביום 31 במרס 2020, החליט דירקטוריון הבנק ביום 16 באפריל 2020 להפסיק, בשלב זה, את חלוקת הדיבידנד.

למידע נוסף ראה סעיף [עדכון יעד הון עצמי רוכד 1, הפסקת חלוקת דיבידנד והפסקת תכנית הרכישה העצמית](#) לעיל.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
24 במאי 2018	19 ביוני 2018	19.18	292
14 באוגוסט 2018	6 בספטמבר 2018	23.96	361
12 בנובמבר 2018	10 בדצמבר 2018	25.08	375
6 במרס 2019	3 באפריל 2019	18.40	275
26 במאי 2019	23 ביוני 2019	29.27	437
13 באוגוסט 2019	8 בספטמבר 2019	24.95	369
26 בנובמבר 2019	22 בדצמבר 2019	20.87	306
26 בפברואר 2020	23 במרס 2020	20.29	297

ביאור 225 - הלימות הון, מינוף ונזילות

כללי

במאי 2013 תיקן הפיקוח על הבנקים את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 בנושא מדידה והלימות הון, על מנת להתאימן להנחיות באזל 3.

יודגש, כי הוראות באזל 3 קובעות שינויים משמעותיים בחישוב דרישות ההון הרגולטורי, בין היתר, בכל הקשור לנושאים הבאים:

- רכיבי ההון הפיקוחי.
- ניכויים מההון והתאמות פיקוחיות.
- טיפול בחשיפות לתאגידי פיננסיים.
- טיפול בחשיפות לסיכון אשראי בגין חובות פגומים.
- הקצאת הון בגין סיכון CVA.

התיקונים להוראות הנ"ל נכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר.

בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון וכן זכויות המיעוט שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי נוכח מההון בהדרגה בשיעור של 20% בכל שנה, החל מיום 1 בינואר 2014 ועד ליום 1 בינואר 2018. מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. נכון לשנת 2020 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 20%.

בנוסף, ביום 29 באוגוסט 2013 פרסם חוזר הפיקוח על הבנקים בנושא דרישות הגילוי של באזל הנוגעות להרכב ההון אשר קבע דרישות גילוי מעודכנות שיידרשו הבנקים לכלול כחלק מאימוץ הוראות באזל 3.

ביום 15 במרס 2018, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר שבמסגרתו עודכנו שיעורי השקלול של הלוואות המובטחות במלואן על ידי משכנתאות על נכס למגורים, כך שחלף משקל סיכון של 75% נקבע משקל סיכון של 60% בלבד, עבור הלוואות בשיעור מימון הגבוה מ-60%. זאת רק בנוגע להלוואות שניתנו מיום זה ואילך.

ביום 13 בנובמבר 2018, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר שבמסגרתו עודכן שיעור מקדם ההמרה לאשראי בגין ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי דירות שניתנו על פי חוק המכר. בהתאם לחוזר הערבויות כאמור אשר טרם נמסרה הדירה למשתכן הופחת מקדם ההמרה לאשראי משיעור של 50% לשיעור של 30%.

רכיבי הון הנתונים לתנדטיות

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות וכן בשל התנדוטיות הרבה שמדידה מעין זו הביאה להון הפיקוחי של הבנק.

בהקשר זה, ביום 12 ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לעניין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016.

ביום 13 בינואר 2020 התקבל אישור בנק ישראל להארכת תוקף האישור עד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024 (כולל).

שינוי השיטה ממתן באופן משמעותי את התנדוטיות הנובעת משינויים בריבית להיוון.

ביום 15 בנובמבר 2016 החליט דירקטוריון הבנק בהתבסס על המלצת וועדת הביקורת לחשב את ההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים, על בסיס מרווח קבוע של אגרות חוב בדירוג בינלאומי AA.

לצורך ההון הרגולטורי ההתחייבות הפנסיונית הינה בסך 18,675 מיליון ש"ח והון עצמי רובד 1 39,262 מיליון ש"ח וזאת לעומת ההתחייבות הפנסיונית בספרים בסך של 20,945 מיליון ש"ח והון עצמי רובד 1 35,317 מיליון ש"ח.

להלן ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2020:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון ליום 31 בדצמבר 2020 מסתכמים בכ-330.9 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ויחס הון כולל בכ-0.04%.
- שינוי הון עצמי רובד 1 - הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2020 מסתכם בכ-39.3 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ויחס הון כולל בכ-0.03%.

ביאור 225 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

31 בדצמבר	
2020	2019
במיליוני ש"ח	
א. נתונים	
הון לצורך חישוב יחס ההון	
37,603	39,262
הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים ^(ב)	
11,987	12,297
הון רובד 2, לאחר ניכויים	
49,590	51,559
סך הכל הון כולל	
יתרות משוקללות של נכסי סיכון	
288,340	303,356
סיכון אשראי ^(ב)	
5,008	5,313
סיכויי שוק	
23,116	22,182
סיכון תפעולי	
316,464	330,851
סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון	
יחס ההון לרכיבי סיכון	
11.88%	11.87%
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ^(ד)	
15.67%	15.58%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ^(ד)	
10.27%	9.23%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)	
13.77%	12.73%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)	
ב. חברות בנות משמעותיות	
בנק לאומי ארה"ב	
14.04%	13.82%
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	
14.91%	15.07%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	
7.00%	7.00%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי השלטונות המקומיים ^(ג)	
10.50%	10.50%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי השלטונות המקומיים ^(ג)	

- (א) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש עד ליום 31 במרס 2020 הינם 10%-13.5% בהתאמה. ביום 31 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה בעקבות משבר הקורונה לפיה יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 9%-12.5% בהתאמה. ליחסים אלה מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. לפירוט נוסף על הוראת השעה בעקבות משבר הקורונה ראה סעיף א לעיל.
- (ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכניות התייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל", הפוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021, 30 ביוני 2022 וליום 30 בספטמבר 2024. לסך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון התווסף סך של 1 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020 בשל התאמות בגין תכניות התייעלות (ליום 31 בדצמבר 2019 הופחתו 283 מיליון ש"ח). לפרטים נוספים על ההתאמות בגין תכניות התייעלות ראה [סעיף ד](#).
- (ג) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית הינו 4.5%-8% בהתאמה. ליחסים אלה מתווספת כרית לשימור הון של 2.5% נכון ליום 31 בדצמבר 2020.
- (ד) ביום 1 בינואר 2020 הבנק החל ליישם את ההוראות החדשות בנושא חכרות. יישום ההוראות החדשות הביא לירידה ביחס הון עצמי רובד 1 בשיעור של כ-0.03% ובהון הכולל בשיעור של כ-0.05%, זאת כתוצאה משקלול נכסי הסיכון בגין נכסי זכות שימוש הנובעים מחכירות תפעוליות שהוכרו במאזן בשיעור של 100% והתאמת יתרות המיסים הנדחים המתייחסים.

ביאור 225 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ג. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון

31 בדצמבר		
2019	2020	במיליוני ש"ח
1. הון עצמי רובד 1		
35,406	37,664	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
266	295	הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - זכויות מיעוט
-	-	הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - בגין הטבות לעובדים
1,687	1,368	התאמות בגין המעבר בין העקום החשבונאי לעקום ממוצע נע 8 רבעונים ^(א)
37,359	39,327	סך הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
התאמות פיקוחיות וניכויים:		
(148)	(150)	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים
-	(188)	מיסים נדחים לקבל
(11)	(13)	התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
(159)	(351)	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1
403	286	סך ההתאמות בגין תכנית ההתייעלות
37,603	39,262	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
2. הון רובד 2		
8,897	8,505	הון רובד 2: מכשירים לפני ניכויים
3,090	3,792	הון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים
11,987	12,297	סך הון רובד 2 לפני ניכויים
ניכויים:		
-	-	סך הכל ניכויים - הון רובד 2
11,987	12,297	סך הכל הון רובד 2
49,590	51,559	סך הכל הון כולל

(א) בהתאם לאישור פרטני מהפיקוח על הבנקים.

הערה: סך הכל הון כולל מחושב בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211, 299 בדבר "מדידה והלימות הון", החלות מיום 1 בינואר 2014.

ד. השפעת התאמות בגין תכנית ההתייעלות על יחס הון עצמי רובד 1

31 בדצמבר		
2019	2020	באחוזים
יחס ההון לרכיבי סיכון		
11.74%	11.78%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, לפני השפעת התאמות בגין תכנית ההתייעלות ^(א)
0.14%	0.09%	השפעת ההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ^(ב)
11.88%	11.87%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון

(א) לרבות השפעת אימוץ כללי החשבונאות המוקבלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים.

(ב) ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית" של המערכת הבנקאית בישראל. בהתאם למכתב, דירקטוריון התאגיד הבנקאי יתווה תכנית רב שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו במכתב יקבל הקלה, לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית על פני 5 שנים בקו ישר לעניין חישוב הלימות ההון. לפרטים נוספים ראה [ביאור 23](#).

ביאור 225 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ה. יחס מינוף לפי הוראות הפיקוח על הבנקים

ביום 28 באפריל 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שקוף שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יחס המינוף מבוטא באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 להגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של הבנק היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. ככלל, המדידה הינה עקבית עם הערכים החשבונאיים ולא מובאים בחשבון משקלי סיכון. כמו כן, הבנק לא מורשה להשתמש בביטחונות פיזיים או פיננסיים, ערבויות או טכניקות אחרות להפחתת סיכון אשראי, כדי להפחית את מדידת החשיפות, אלא אם כן הותר ספציפית בהתאם להוראה. נכסים מאזניים שנוכו מהון רובד 1 (בהתאם להוראה 202) מנוכים ממדידת החשיפות. בהתאם להוראה הבנק מחשב את החשיפה בגין נגזרים בהתאם לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, ואת החשיפות בגין פריטים חוץ מאזניים על ידי המרה של הסכום הרעיוני של הפריטים במקדמי המרה לאשראי כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שיידרש מהבנק הוא 6%.

ביום 15 בנובמבר 2020 פרסם בנק ישראל חוזר להתאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם וירוס הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250). על פי החוזר נקבעה התאמה להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא "יחס המינוף", כך שתאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד (חלף 5% עובר לחוזר). תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (חלף 6% עובר לחוזר). בהתאם לכך, הבנק נדרש לעמוד ביחס מינוף מזערי של 5.5%. עם תום תוקף הוראת השעה, תמשיך ההקלה לחול עוד 24 חודשים, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף במועד תום תוקף ההוראה או יחס המינוף המינימאלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

31 בדצמבר	
2019	2020
במיליוני ש"ח	
א. בנתוני המאוחד^(א)	
37,603	39,262
הון רובד 1	
511,820	597,538
סך החשיפות	
יחס המינוף	
7.35%	6.57%
יחס המינוף ^(ב)	
6.00%	5.50%
יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	
ב. חברות בת משמעותיות	
בנק לאומי ארה"ב	
12.46%	11.41%
יחס המינוף	
5.00%	5.00%
יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי השלטונות המקומיים	

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכניות התייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים. ההשפעה של ההקלה בגין תכניות התייעלות על יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2020 המוערכת בכ-0.05% נזקפת על פני 5 שנים בקו ישר ממעוד תחילתן. (0.08% ליום 31 בדצמבר 2019) לפריטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכנית התייעלות ראה [סעיף 1](#) לעיל.

כמו כן, בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון התאמות מיישום ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נט של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

(ב) ביום 1 בינואר 2020 הבנק החל ליישם את ההוראות החדשות בנושא חכירות. יישום ההוראות החדשות הביא לירידה ביחס המינוף בשיעור של כ-0.01%.

ביאור 225 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

1. יחס כיסוי נזילות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים

ביום 28 בספטמבר 2014 פורסם חוזר במסגרתו נוספה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא יחס כיסוי נזילות אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון כגינם וכן את תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים (המכנה).

תרחיש הקיצון שנקבע בהוראה כולל זעזוע המשלב זעזוע ספציפי לתאגיד וזעזוע מערכתי ובמסגרתו הוגדרו שיעורי משיכה סטנדרטיים לתזרימים יוצאים ושיעורי קבלה של תזרימים נכנסים בהתאם לקטגוריות של היתרות השונות.

יחס כיסוי הנזילות מונהג החל מיום 1 באפריל 2015.

החל מיום 1 בינואר 2017 ואילך, יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש הינו 100%. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימאליות אלו.

31 בדצמבר		
2019	2020	באחוזים
א. בנתוני המאוחד		
123	137	יחס כיסוי הנזילות
100	100	יחס כסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי		
121	136	יחס כיסוי הנזילות
100	100	יחס כסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים

הערה: בנק לאומי ארה"ב אינו נדרש ביחס כיסוי נזילות.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. התקשרות חוץ מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגביה^(א)

יתרת אשראי מפיקדונות לפי מידת גביה^(ב)

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
במיליוני ש"ח	
295	254
מטבעי ישראלי לא צמוד	
1,197	1,101
מטבעי ישראלי צמוד למדד	
1,492	1,355
סך הכל	

תזרימים בגין עמלת גביה ומרווחי ריבית בגין הפעילות במידת גביה ליום 31 בדצמבר

סך הכל 2019	סך הכל 2020	מעל עשרים שנים	מעל עד עשרים שנים	מעל עד עשר שנים	מעל עד חמש שנים	מעל עד שלוש שנים	מעל עד שנה	במיליוני ש"ח
37	28	1	3	5	5	8	6	תזרימים חוזיים עתידיים
36	28	-	3	6	5	8	6	תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים
32	26	-	2	5	5	8	6	תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים ^(ד)
במגזר השקלי הלא צמוד								
2	1	-	-	-	-	1	-	תזרימים חוזיים עתידיים
2	1	-	-	-	-	1	-	תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים
2	1	-	-	-	-	1	-	תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים ^(ד)

- (א) אשראים ופיקדונות מפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלות גבייה (במקום מרווח).
 (ב) הלוואות עומדות ופיקדונות ממשלה שניתנו בגינם בסך 159 מיליון ש"ח (2019 - 118 מיליון ש"ח) לא נכללו בלוח זה.
 (ג) כולל מגזר מט"ח.
 (ד) ההיוון בוצע לפי שיעור 2.26% (2019) - לפי שיעור 2.31%.

מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות

2019		2020	
במיליוני ש"ח			
מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות:			
118	105	הלוואות מפיקדונות לפי מידת הגביה	
27	45	הלוואות עומדות	

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
במיליוני ש"ח	
(1) חוזי שכירות לזמן ארוך - דמי שכירות של בניינים, ציוד וכלי רכב ודמי אחזקה בשל התקשרויות לתשלום בשנים הבאות רלוונטי לשנת 2019 בלבד ^(א)	
244	
182	
152	
113	
102	
657	
מכל 5 שנים	
1,450	
סך הכל חוזי שכירות לזמן ארוך	
692	669
(2) התחייבויות לרכישת ניירות ערך	
30	24
(3) התחייבויות להשקעה בבניינים ובציוד ורכישתם	

(א) החל מיום 1 בינואר 2020 בעקבות יישום נושא 842 בקודיפיקציה בדבר חכירות, ההתחייבויות בגין חוזי שכירות נכללו במסגרת התחייבויות אחרות. למידע על חוזי שכירות לשנת 2020 ראה [ביאור 16.ח](#).

ג. תביעות משפטיות

במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק וחברות מאוחדות מסוימות תובענות משפטיות, לרבות בקשות לאישור תביעות ייצוגיות.

לדעת הנהלת הבנק והנהלות החברות המאוחדות סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק ונגד החברות המאוחדות בנושאים שונים, שסכום כל אחת מהן עולה על 2 מיליון ש"ח ואשר אפשרות התממשותן אינה קלושה, מסתכם בסך של כ-240 מיליון ש"ח.

1. להלן פירוט של תובענות שהוגשו נגד הבנק שהסכום הנתען בהן מהותי. לדעת הנהלת הבנק המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תובענות אלו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי נזקים כתוצאה מהתובענות כאמור.

1.1 תובענות שהוגשו בתקופת הדוח (ולאחר תקופת הדוח, ככל שהוגשו)

א. ביום 21 בינואר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים אחרים. עניינה של התובענה בטענת המבקשים לפיה הבנק מחייב, לכאורה, את כלל לקוחותיו (יחידים, עסקים קטנים ועסקים גדולים) עבור עסקאות לרכישת מוצרים ו/או שירותים מחו"ל, בין אם לשימוש עצמי ובין אם לצורך העברתם לחו"ל ו/או ייבואם לארץ, לפי פרק 7 לתעריפון - "סחר חוץ" וזאת במקום לחייב בעמלות הנמוכות יותר לפי פרק 5 לתעריפון - "מטבע חוץ". המבקשים מעריכים את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה, אותה הם מתיימרים לייצג, בעשרות מיליוני שקלים.

ב. ביום 10 במאי 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד שני בנקים אחרים. לטענת המבקשים, הבנקים פוגעים בפרטיות לקוחותיהם ומפרים חובת סודיות בכך שמעבירים מידע מזהה על לקוחות הבנק לחברות כגון פייסבוק וגוגל. כן נטען כי הבנקים עשו שימוש בכלים של צדדים שלישיים, כדי לעקוב אחרי הלקוחות שלהם בזמן ביצוע פעולות באתרים ובאפליקציות הבנקאיות וזאת לשם עריכת קמפיינים פרסומיים. המבקשים מעריכים את הנזק האישי שנגרם להם כ-1,000 ש"ח ואינם נוקבים בסכום נזק קבוצתי.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. ביום 16 בנובמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק בטענה שהבנק מפר את הוראות הדין בשעה שהוא מחייב את לקוחותיו בגין הוצאות צד שלישי בסכומים שאינם מפורטים בחלק 11 לתעריפון. בבקשה נטען כי ההפרה הינה של כל אחד מ-22 הרכיבים/נושאים המנויים בחלק 11 לתעריפון ואשר בגינם נגבית מהלקוח הוצאת צד שלישי. הטענה הספציפית המתייחסת למבקשת היא לגבי גביית עלות משלוח באמצעות שליח בעת הזמנת פנקסי שיקים (למרות שניתן לה גילוי נאות מלא). המבקשים מציינים כי הנזק שנגרם למבקשת הינו 125.74 ש"ח ואינם מציינים את הערכת הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה.

ד. ביום 24 בנובמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד שישה בנקים נוספים. בתובענה נטען כי הבנקים הפרו את חוק נתוני אשראי התשע"ו-2016 ואת התקנות אשר הותקנו על פיו, בטענה שהבנקים העבירו דיווחים למאגר נתוני אשראי על קיומם של הליכים משפטיים כנגד לקוחות, שלא בהתאם להוראות הדין ובאופן שפגע ביכולתם של הלקוחות לקבל אשראי ופגע בפרטיותם ובשמם הטוב. המבקשים אינם נוקבים בסכום נזק קבוצתי וטוענים לנזק ממוני שסכומו שונה בין חברי הקבוצה וכן לנזק שאינו ממוני.

ה. ביום 2 במרס 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד שני בנקים נוספים. בתובענה נטען כי הבנקים אינם רשאים לגבות מלקוחות שהם עסק גדול עמלת רישום פעולה (עמלת שורה), בנוסף לעמלות הספציפיות, הנגבות בגין השירותים השונים. המבקשת מציינת כי הנזק שנגרם לה הינו 101.65 ש"ח ואינה מציינת את הערכת הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה.

1.2 תובענות תלויות ועומדות שהוגשו בתקופות דיווח קודמות

א. ביום 2 בדצמבר 2013 הוגשה בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד הבנק בנושא עמלת פירעון מוקדם של הלוואות שלא לדיור. לטענת המבקשים, חישוב עמלת פירעון מוקדם על ידי הבנק, הן ביחס להלוואות לגביהן חלים עקרונות חישוב הקבועים בהוראות ניהול בנקאי תקין והן ביחס להלוואות לגביהן חלים כללים שקבע הבנק, לא נעשה כדין. לטענת המבקשים, אין באפשרותם להעריך בשלב זה, את סכום התביעה הכולל. ביום 3 בנובמבר 2019 ניתנה החלטה על ידי בית המשפט המחוזי בתל-אביב שאישרה באופן חלקי את הבקשה לאישור תובענה ייצוגית, ביחס לסוגיה של דרך חישוב עמלת הפירעון המוקדם בהלוואות שאינן מפוקחות, וביום 22 בדצמבר 2019 הגישו המבקשים ערעור לבית משפט העליון על החלטה זו.

ב. ביום 11 בפברואר 2015, הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק בסכום נטען של כ-2.3 מיליארד ש"ח (שמאוחר יותר הופחת ל-1.5 מיליארד ש"ח). לטענת המבקש, הבנק מנהל לכאורה "רשימה שחורה" של לקוחות, לפיה הוא נוהג לסמן לקוחות בכוכבית במערכות הבנק לזמן בלתי מוגבל, באופן הפוגע או מקשה עליהם, לטענתו, לקבל אשראי או לבצע פעילות עסקית אחרת מול הבנק. ביום 1 באפריל 2020 ניתן פסק הדין של בית המשפט המחוזי, שדחה את הבקשה לאישור תובענה ייצוגית וחייב את המבקש בתשלום הוצאות לבנק. ביום 24 ביוני 2020 הגיש המבקש ערעור לבית המשפט העליון על פסק הדין.

ג. ביום 22 ביולי 2015 התקבלה בבנק בקשה לאישור תובענה ייצוגית שהוגשה נגד הבנק. לטענת המבקשת, תשלומים המשולמים ישירות לבנק על חשבון חוב אשר בגינו מתנהל הליך גבייה בהוצאה לפועל, מדווחים על ידי הבנק להוצאה לפועל באיחור, וכתוצאה מכך נוצר, כביכול, פער בין החוב האמיתי לחוב הרשום בתיק ההוצאה לפועל. המבקשת מעריכה את סכום התביעה הקבוצתי במיליוני ש"ח.

ד. ביום 11 בפברואר 2016 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד ארבעה בנקים נוספים, בטענה שהבנקים נותנים הטבות לסטודנטים, אולם מגבילים את גילם של הסטודנטים. סכום התביעה הכולל מוערך על ידי התובע ב-219 מיליון ש"ח. ביום 26 בספטמבר 2019 דחה בית המשפט המחוזי את הבקשה לאישור התובענה הייצוגית, וביום 4 בנובמבר 2019 הגישה המבקשת ערעור לבית המשפט העליון על פסק הדין הנ"ל של בית המשפט המחוזי.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ה. ביום 7 במרס 2016 הוגשה לבית המשפט בארה"ב תביעה, על ידי מספר רב של תובעים, כנגד עשרות נתבעים, וביניהם: הבנק, בנק לאומי USA ובנק הפועלים, בטענה שהנתבעים תומכים בהתנחלויות, באופן שפוגע בתושבים פלסטינאים, ברכושם ובזכויותיהם, בין היתר, באמצעות ביצוע העברות בנקאיות. סכום התביעה הנטען נגד כל הנתבעים יחדיו היה במקור 34.5 מיליארד דולר ובהמשך הופחת לסך של 1 מיליארד דולר ארה"ב. ביום 29 באוגוסט 2017 ניתן אישור על ידי בית המשפט בארה"ב לבקשה לסילוק על הסף של התובענה. ביום 8 בספטמבר 2017 הגישו התובעים ערעור על החלטה זו, וביום 19 בפברואר 2019 קיבל בית המשפט את הערעור שהגישו התובעים וביטל את ההחלטה שאישרה את הסילוק על הסף. ביום 8 ליוני 2020 אישר בית המשפט את בקשת התובעים לסילוק התביעה נגד הבנק ונגד חלק מהנתבעים. ולפיכך הבנק אינו נתבע בהליך. ההליך המשפטי ימשיך להתנהל נגד יתר הנתבעים, ביניהם בנק לאומי USA.

ו. ביום 29 במרס 2017, הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק (ותביעות מקבילות גם נגד בנקים אחרים). לטענת המבקש, הבנק אינו רשאי לגבות "עמלת קורספונדנט" בעת שהבנק מבצע העברת מט"ח מחשבון לקוח לזכות חשבון בנק בחו"ל, ולחילופין, טוען המבקש כי הבנק רשאי לגבות עמלת קורספונדנט רק בהתאם להוצאה הממשית שהיתה לו (הסכום שבפועל שילם הבנק לקורספונדנט). המבקש טוען כי סכום הנזק האישי שנגרם לו הוא כ-30 דולר, והנזק הקבוצתי לא ניתן להערכה.

ז. ביום 6 במאי 2018 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. טענת המבקש היא, כי הבנק אינו ממלא כביכול את חובתו לעשות מאמץ סביר לאיתור בעלי חשבונות ללא תנועה שמעל סכום חובת ההשקעה לפי צו הבנקאות "פיקדונות ללא תנועה" התש"ס-2000, וכי לא די בשערך החשבונות שהבנק מבצע על פי הוראות הצו, אלא על הבנק לשערך את החשבונות בסכומים גבוהים יותר. לטענת המבקש, כלל הנזק של חברי הקבוצה לא ניתן להערכה.

ח. ביום 16 בספטמבר 2018 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. לטענת המבקש, כאשר הבנק משיב ללקוחותיו כספים שנכב מהם שלא כדין (למשל בטעות), הוא משיב אותם בערכם הנומינלי בשיעור שבו נגבו, בלי לשלם את שווי התעשרותו של הבנק כתוצאה מהחזקת הכספים, ובלי לשלם הפרשי הצמדה וריבית על פי חוק. לטענת המבקש, הנזק שנגרם לו הוא 0.51 ש"ח, ואין לו יכולת להעריך את היקף הנזק שנגרם לקבוצה.

ט. ביום 5 ביוני 2019 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים אחרים. לטענת המבקש, הפרשי המרת מט"ח מהווים "עמלה" המחייבת גילוי נאות על ידי הבנקים ולפיכך, בין היתר, גביתה נעשית שלא כדין, וכן הבנק גובה עמלה ביתר. הנזק שלטענת המבקש נגרם לכל חברי הקבוצה אותה הוא מתיימר לייצג עומד על כ-8 מיליארד ש"ח (המבקש טוען לנזקים נוספים שלא כומתו), מתוכם מיוחס לבנק סך של כ-2.2 מיליארד ש"ח. ביום 21 ביוני 2020 ניתן פסק הדין של בית המשפט המחוזי בתל-אביב, שהורה על דחיה על הסף של הבקשה לאישור תובענה ייצוגית וחייב את המבקשים בתשלום הוצאות למשיבים. ביום 6 ביולי 2020 הגיש המבקש ערעור לבית המשפט העליון על פסק הדין.

1.3 תובענות שהסתיימו בתקופת הדוח (ולאחריו ככל שהיו)

א. ביום 29 באפריל 2015 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. סכום התביעה כ-150 מיליון ש"ח. לטענת המבקש, כספים של ניצולי שואה, אשר הופקדו לפני מלחמת העולם השנייה בבנק אפ"ק ולא נמשכו על ידי הלקוחות במהלך המלחמה, הושבו ללקוחות או ליורשיהם כשהם אינם משוערכים כביכול לערכים ריאליים. ביום 11 בפברואר 2021 ניתן פסק דינו של בית המשפט המחוזי שדחה את הבקשה לאישור התובענה.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. ביום 22 במאי 2016 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק, ונגד בנקים אחרים. עניינה של התובענה בטענה כי כאשר הבנקים המשיבים גובים במזומן עמלות פעולה על ידי פקיד, הם גובים את העמלה הנקובה בתעריפון ללא הטבות שלטענת המבקשים אמורות לחול על קבוצות אוכלוסייה מסוימות, וכן אינם לוקחים עמלות אלו בחשבון בעת חישוב עמלת המינימום הנגבית בחשבון הלקוחות. המבקשים לא העריכו את הסכום המדויק שנגבה לטענתם שלא כדין מכל חברי הקבוצה. ביום 20 בספטמבר 2018 ניתן פסק דין על ידי בית המשפט המחוזי בתל-אביב שדחה את הבקשה לאישור תובענה ייצוגית, וביום 12 בנובמבר 2018 הוגש ערעור על פסק הדין הנ"ל על ידי המבקשים. ביום 12 בנובמבר 2020 ניתן פסק דין של בית המשפט העליון הדוחה את הערעור. ובכך נדחתה באופן סופי התובענה שהוגשה נגד הבנק.

ג. ביום 22 בינואר 2017 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. עניינה של התובענה בטענה שהבנק מבצע לכאורה פעולת המרה של יתרות זכות במט"ח אשר מופקדות לזכות חשבונות מטבע ישראלי של לקוחות, וזאת גם אם הלקוחות לא ביקשו שירות זה. לטענת המבקש, הנזק לכאורה שנגרם ללקוחות כתוצאה מכך, הינו עמלת ההמרה וההפרש בין המרה לפי שער יציג לבין המרה לפי השער בו בוצעה ההמרה בפועל, שהוא נמוך יותר. המבקש טען כי סכום הנזק האישי שנגרם לו הוא כ-38 ש"ח, את הנזק שנגרם לקבוצה העריך במיליון ש"ח, ללא פירוט. ביום 23 באוגוסט 2020 אישר בית המשפט הסדר פשרה בהליך זה. בכך הסתיים ההליך המשפטי.

1.4 למועד פרסום הדוחות הכספיים לא מתנהלות תביעות מהותיות נגד חברות בנות של הבנק, למעט המפורט [בסעיף 1.1.2](#).

ד. התחייבויות תלויות והתקשרויות שונות

בשנת 2018 הגישה עמותת צדק פיננסי עתירה לבג"צ נגד המפקחת על הבנקים דאז והיועץ המשפטי לממשלה (שתוקנה בשנת 2019 כך שהופנתה גם כנגד משטרת ישראל) ("העתירה"). בעתירה התבקשו סעדים שנועדו למנוע את המשך כהונתם ומינויים בתאגידים בנקאיים אחרים של מי שנחקר בישראל בקשר לפרשת הלקוחות האמריקאיים. כן התבקש צו שיורה ליועץ המשפטי לממשלה ולמשטרה להסביר מדוע החקירה אינה ממוצה ומדוע לא מוגשים כתבי אישום. הבנק אינו צד לעתירה.

בתגובה שהגישה הפרקליטות לעתירה ב-19 באוקטובר 2020 צוין כי בחודש אוגוסט 2017 הורה היועץ המשפטי לממשלה על פתיחה בחקירה פלילית וקבע כי התיק יועבר לטיפול המשטרה. ביום 20 בדצמבר 2020 הגישה המדינה הודעה בעתירה במסגרתה דיווחה על החלטת הפרקליטות לסגור את החקירה וכן טענה כי העתירה מיצתה את עצמה ודינה להימחק. ביום 26 בינואר 2021 הורה בג"ץ על מחיקת העתירה במתכונתה הנוכחית.

ה. הבנק ערב כלפי עמיתי חלק מקופות הגמל שהיו מנוהלות על ידי לאומי שרותי שוק ההון בע"מ (ולשעבר לאומי גמל בע"מ), ואשר פעילותן נמכרה לפריזמה קופות גמל בע"מ ("פריזמה"). הערבות מבטיחה את החזר סכומי הקרן המקוריים שהופקדו המסתכמים ב-31 בדצמבר 2020 בערכים נומינליים ב-1,506 מיליון ש"ח. ערך הנכסים של הקופות הנ"ל ליום 31 בדצמבר 2020 מסתכם ב-3,734 מיליון ש"ח. בנוסף, ערבות זו אינה חלה על הפקדות בחשבונות שנפתחו בקופות הנ"ל לאחר 22 בינואר 2007.

כנגד ההתחייבות האמורה, התחייבה פריזמה כי במקרה של מימוש הערבויות, או כל חלק מהן, היא תשלם לבנק השתתפות בסכום שלא יעלה על 35 מיליון ש"ח לשנה קלנדרית, כשסכום זה צמוד למדד מיום 30 באוקטובר 2006 ועד ליום התשלום. סכום השתתפות שלא נוצל בשנה מסוימת לא יועבר לשנים הבאות.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

1. כתבי שיפוי

1. הבנק התחייב מראש לשפות את הדירקטורים, נושאי המשרה האחרים בבנק ואת בעלי החוזים האישיים הניהוליים בבנק שאינם נושאי משרה ("בעלי חוזים ניהוליים") בגין חבות כספית וזאת עקב מילוי תפקידם בבנק ובחברות מוחזקות מטעם הבנק בגין רשימת אירועים המזכים בשיפוי, שלדעת ועדת הביקורת ודירקטוריון הבנק ניתן לצפותם בהתחשב בפעילות הבנק ובנסיבות העניין הכוללים, בין היתר, את הפעילות הבנקאית השגרתית של הבנק, הצעת ניירות ערך לציבור על פי תשקיף, דיווחים לציבור ולרשויות הפיקוח, פעילות בנושא חוק ההגבלים העסקיים, אירועי סייבר וכל פעילות אחרת הנלווית לפעילות הבנק. הסכום המירבי שישלם הבנק בגין מימוש השיפויים בפועל של השיפויים אשר ניתנו וינתנו לכל נושאי המשרה בבנק ולנושאי המשרה בחברות הבת, במצטבר, בגין מסכת אירועים אחת מן האירועים המזכים בשיפוי, לא יעלה על 25% (עשרים וחמישה אחוזים) מההון העצמי של הבנק על פי דוחותיו הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) הידועים לפני מועד השיפוי בפועל (להלן: "סכום השיפוי המירבי"). סכום השיפוי המירבי הינו בנוסף לסכומים שיתקבלו מחברת הביטוח, אם יתקבלו, במסגרת ביטוח שרכש הבנק, אם רכש ו/או במסגרת ביטוח ו/או שיפוי של צד אחר זולת הבנק (כך שסכום השיפוי המירבי לא יפחת עקב תשלומי ביטוח ו/או שיפוי כאמור ששולמו, ככל ששולמו). בנוסף, בין היתר, התחייב הבנק מראש לשפות את הדירקטורים, נושאי המשרה האחרים בבנק ובעלי החוזים הניהוליים, בגין הוצאות התדיינות סבירות, לרבות הוצאות כאמור שהוצאו עקב חקירה או הליך אשר הסתיים בלא הגשת כתב אישום ומבלי שהוטלה חבות כספית כחלופה להליך פלילי או שהסתיים בלא הגשת כתב אישום אך בהטלת חבות כספית כחלופה להליך פלילי בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או בקשר לעיצום כספי. עוד כולל כתב השיפוי התחייבות לשיפוי בשל הוצאות ו/או תשלום לנפגע ההפרה על פי ובכפוף לקבוע בחוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה) התשע"א-2011 ("חוק ייעול הליכי אכיפה") וכן בשל הוצאות בקשר עם הליך לפי פרק ז-1 לחוק ההגבלים העסקיים - התשמ"ח-1988.

ביום 23 בדצמבר 2019, החליטה אסיפת בעלי מניות מיוחדת של הבנק לאשר תיקון לרשימת האירועים לכתבי ההתחייבות לשיפוי (להלן: "כתב התחייבות לשיפוי מתוקן") לדירקטורים המכהנים בבנק, לרבות אלה אשר יכהנו בבנק מעת. רשימת האירועים עודכנה בהתאם לאירועים שלדעת הבנק הינם אירועים צפויים לאור פעילותו בפועל בעת מתן ההתחייבות לשיפוי. כמו כן, במסגרת אסיפה זו, הוחלט על אישור תנאי כהונה והעסקה של המנכ"ל ויו"ר הדירקטוריון, לרבות הענקת כתב התחייבות לשיפוי מתוקן.

תיקון כתבי השיפוי כאמור חל גם בהתייחס לנושאי משרה אחרים בבנק ולבעלי חוזים ניהוליים שאינם נושאי משרה בבנק, בהתאם להחלטת ועדת הביקורת מיום 24 בספטמבר 2019 ודירקטוריון הבנק מיום 29 באוקטובר 2019.

תיקון רשימת האירועים לכתב ההתחייבות לשיפוי לדירקטורים ולנושאי משרה בבנק תואם את תקנון הבנק ואת מדיניות התגמול המעודכנת של הבנק.

בנוסף, ביום 15 בפברואר 2004 קיבלה האסיפה הכללית של הבנק החלטה על מתן פטור מראש מאחריות לדירקטורים, בשל נזק עקב הפרת חובת הזהירות שלהם כלפי הבנק. ההחלטה על מתן פטור כאמור חלה גם בהתייחס לנושאי המשרה אחרים בבנק, בהתאם להחלטת ועדת הביקורת ודירקטוריון הבנק מחודש יוני 2003.

2. הבנק התחייב לשפות את עובדי הבנק בגין הוצאות ו/או בכל תשלום לנפגע הפרה על פי או בכפוף לקבוע בחוק ייעול הליכי האכיפה, וזאת בהתאם לתנאים המקובלים בכתבי שיפוי הניתנים על ידי הבנק.

3. הבנק התחייב לשפות יועצים חיצוניים מסוימים ולרבות בקשר עם תכניות להענקת או הצעת נירות ערך לנושאי משרה או עובדים של הבנק או חברות בנות, בהתאם לעניין, בגין חבות או הפסד, ובמקרים שונים לרבות בגין הוצאות משפטיות אחרות, בקשר עם השירותים שניתנו לבנק על ידם.

4. הבנק וחברות הבנות התחייבו לשפות את חברות כרטיסי האשראי הבינלאומיות, "ויזה" ו"מאסטרכארד" בגין ביצוע התחייבויות של מקס איט פיננסיים בע"מ ושל חברות הבנות בנוגע לפעילות בכרטיסי אשראי מסוג "ויזה" ו"מאסטרכארד", לפי המקרה.

5. הבנק וחברות הבנות נוהגים לתת, מעת לעת, בתנאים ובנסיבות מקובלים, והכל במהלך העסקים הרגיל, כתבי שיפוי מוגבלים בסכום ובתקופה ושאינם מוגבלים בסכום ובתקופה, וכן כולל בהתייחס לחובות החלות על הבנק כחבר הבורסה לניירות ערך בתל-אביב, ולרבות במסגרת עסקאות למכירת החזקות בחברות בקבוצה והסכמי תפעול הנפקה וסליקה עם חברות כרטיסי האשראי.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

6. הבנק נותן, מעת לעת, לחברות בנות, כתבי שיפוי מוגבלים בסכום ובתקופה ושאינם מוגבלים בסכום ובתקופה, לצורך מתן השיפויים על ידיהן לנושאי משרה וזאת בשל סיכונים החלים על נושאי משרה בחברות וכן לצורך עמידה של חברות בנות בהוראות רגולטוריות. כמו כן הבנק נותן כתבי שיפוי לעובדים של הבנק ולנושאי משרה של חברות בנות וזאת בגין רשימה של אירועים אשר פורטו בהם.
7. במסגרת הסכם המכירה של לאומי רומניה באפריל 2019, ניתן שיפוי לנושאים שונים, חלקם מוגבלים בסך של 15 מיליון אירו לתקופה של עד חמש שנים מועד המכירה, וחלקם ללא הגבלה בסכום. להערכת הבנק השיפוי שאינו מוגבל בסכום מתייחס לנושאים שגם ככל ויתממשו, החשיפה בגינם אינה מהותית. כמו כן, ניתן שיפוי לדירקטורים שניהנו בלאומי רומניה עד מועד המכירה, בהתאם לנוסח כתבי השיפוי המקובלים בבנק לדירקטורים ונושאי משרה, וכן שיפוי לעובדים בלאומי רומניה ובבנק בקשר עם הליך המכירה.
8. במסגרת הנפקה בינלאומית של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה כפוייה למניות גילות של הבנק, בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקין 202, אשר הוצעו לרוכשים מוסדיים מאושרים בארה"ב (Qualified Institutional Investors) על פי כלל 144A לחוק ניירות ערך של ארה"ב 1933 (the United States Securities Act of 1933) (להלן: "חוק ניירות ערך של ארה"ב") ומחוץ לארה"ב בהסתמך על תקנה S לחוק ניירות ערך של ארה"ב, אשר בוצעה בינואר 2020 (להלן: "ההנפקה"), נדרש הבנק, תחת הסכם המכירה (Purchase Agreement) למול החתמים, אשר נחתם בסמוך לאחר השלמת תמחור ההנפקה, לשפות את החתמים, וצדדים הקשורים להם, בגין נזקים, תביעות, והפסדים אשר ייגרמו להם, ככל שיגרמו, תחת חוק ניירות הערך בארה"ב ו/או תחת חוק המסחר בניירות ערך משנת 1934 (the United States Securities Exchange Act of 1934) ביחס לפרטים מהותיים לא נכונים, או כאלה שנטען לגביהם כי אינם נכונים, אשר נכללו במסמכי ההנפקה או בכל מידע אחר שנמסר על ידי הבנק או בשמו בקשר עם ההנפקה, או השמטה של פרטים מהותיים ו/או טענה לגבי השמטה של פרטים כאמור ממסמכים או ממידע כאמור.

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים

- ליום 31 בדצמבר 2020 וליום 31 בדצמבר 2019, אגרות חוב וכתבי התחייבות שהונפקו על ידי חברות מאוחדות בארץ אינן מובטחות על ידי שעבודים שוטפים על נכסיהן. חברות מאוחדות שיעבדו ניירות ערך ונכסים אחרים להבטחת פיקדונות שנתקבלו מ-FHLB (Federal Home Loan Bank) וכן התחייבויות מסוימות בהתאם לדרישת שלטונות הארצות בהן הם פועלים. הנכסים המשועבדים מסתכמים בסך 2,360 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 2,810 מיליון ש"ח). סך ההתחייבויות בגינן שועבדו הנכסים מסתכמות בסך 670 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 1,987 מיליון ש"ח).
- כחבר הבורסה לניירות ערך בתל-אביב, הבנק הינו חבר בקרן הסיכונים של מסלקת הבורסה.
- הסכום של קרן הסיכונים יהיה בגובה היתרה התקופתית לחיוב הגבוהה ביותר שהייתה לחבר בששת החודשים שהסתיימו בחודש הקלנדרי שקדם למועד העדכון. הקרן מעדכנת את הסכומים 4 פעמים בשנה.
- בנוסף - הבנק חתם על מסגרת אשראי בגובה 150 מיליון דולר עם מסלקת יורוקליר להבטחת סליקת ניירות ערך של לקוחות. מסגרת האשראי מגובה בניירות ערך שמחזיק הבנק במסלקת יורוקליר.
- כל אחד מהחברים בקרן הסיכונים משעבד ניירות ערך לטובת מסלקת הבורסה בטחונות בגובה חלקו היחסי בקרן, אשר מבטיחים את חיובי החבר כלפי המסלקה ואת חלקו של החבר בקרן הסיכונים. כמו כן מבטיחים בטחונות אלו גם את חיובי חברי קרן הסיכונים האחרים, וזאת אם הבטחונות שהעמיד החבר האחר לא יספיקו לכיסוי כל חיובי החבר האחר, ובהתאם לחלקו היחסי של כל אחד מהחברים בקרן, עד לגובה הבטחונות שניתנו או עד לגובה החיובים כלפי מסלקת הבורסה, לפי הנמוך. לתאריך הדוח הכספי, חלקו של הבנק בקרן של מסלקת הבורסה הינו 175 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 171 מיליון ש"ח). סך כל הנכסים ששועבדו על ידי הבנק למסלקת הבורסה הינו 344 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 180 מיליון ש"ח).
- הבנק הינו חבר גם בקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף. הבנק התחייב כלפי מסלקת המעו"ף לתשלום כל חיוב כספי הנובע מעסקאותיו במעו"ף עבור לקוחותיו, הנוסטרו שלו ומעסקאות מעו"ף של חבש"ס (חבר בורסה אחר שאינו סולק בעצמו במסלקת מעו"ף). סכום ההתחייבות של הבנק מוצג [בביאור T30](#). מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים (המשך)

הבנק משעבד למסלקת המעו"ף בטחונות בגובה חלקו היחסי בקרן הסיכונים וכן בגין התחייבויותיו כאמור לעיל, אשר מבטיחים את חיוביו כלפי מסלקת המעו"ף ואת חלקו בקרן הסיכונים. בנוסף, מבטיחים הבטחונות את חיובי חברי קרן הסיכונים האחרים. במקרה שהבטחונות שהעמיד חבר אחר בקרן לא הספיקו לכיסוי כל חיוביו, רשאית מסלקת המעו"ף לממש גם את הבטחונות שהעמידו לה חברי קרן הסיכונים האחרים, בהתאם לחלקו היחסי של כל אחד מהם בקרן, עד לגובה הבטחונות שניתנו או עד לגובה החיובים כלפי מסלקת מעו"ף, לפי הנמוך.

לתאריך הדוח הכספי, חלקו של הבנק בקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף עומד על כ-162 מיליון ש"ח.

הבנק כמו כל חבר מסלקה אחר, רשאי להבטיח את חיוביו לקרן הסיכונים של מסלקת מעו"ף, באמצעות שעבוד אגרות חוב ממשלתיות ופיקדונות. סך כל אגרות החוב ופיקדונות ששועבדו על ידי הבנק למסלקת המעו"ף, בגין פעילות הלקוחות, הנוסטר וקרן הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020 הינו 903 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 822 מיליון ש"ח).

הבנק משתתף בהסדר להבטחת סופיות הסליקה במצבי כשל בהם אין יתרה מספקת בחשבון הסליקה של אחד או יותר מהמשתתפים האחרים, וזאת כמשתתף במערכת זה"כ ובעל חשבון סליקה במערכת וחבר במערכות התשלומים מס"כ ומסלקת השיקים ("משתתף"). במקרה של כשל, ישא כל משתתף שלא כשל ("משתתף שורד") בחיובי המשתתף שכשל, על פי חלקו היחסי של המשתתף השורד חלקי הפרש בין 100% לחלקו היחסי של המשתתף שכשל. חלקו היחסי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2020 במס"כ הינו 17.1% ובמסלקת השיקים - 21.61% אחוז זה מתעדכן אחת לשישה חודשים על פי המשקל היחסי של חיובי כל משתתף אשר הועברו במערכת התשלומים הרלוונטית בששת החודשים הקודמים. תקרה כוללת להשתתפות כל המשתתפים עומדת על 300 מיליון ש"ח במס"כ ו-150 מיליון ש"ח במסלקת השיקים. במקרה של כשל, ביום העסקים העוקב ליום הכשל, מייד לאחר פתיחת המערכת, בנק ישראל ישגר למערכת הוראת תשלום רב-צדדית לחיוב חשבון הסליקה של המשתתף הכושל ולזיכוי חשבונות הסליקה של המשתתפים השורדים בסכום אותו שילם כל משתתף שורד במסגרת ההסדר, בתוספת ריבית בנק ישראל. הסדר הכשל לא נועד לטפל במצב של חדלות פירעון ידועה או קרובה לוודאית. במקרה של חדלות פירעון הטיפול יועבר לפיקוח על הבנקים.

הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם צדדים נגדיים בהסכמים מסוג CSA - (Credit Support Annex) שנועדו למזער את סיכוני האשראי ההדדיים שנוצרים בין הצדדים בעת מסחר בנגזרים. על פי ההסכמים מידי תקופה מבוצעת מדידה של שווי כלל העסקאות בנגזרים שבוצעו בין הצדדים ואם החשיפה נטו של אחד הצדדים עוברת סף שנקבע מראש מחייב הצד האמור להעביר לצד השני פיקדונות בגובה סכום החשיפה, עד למועד המדידה הבא. ליום 31 בדצמבר 2020 העמידה הקבוצה לטובת צדדים נגדיים פיקדונות בסכום כולל של 1,363 מיליון דולר ארה"ב (31 בדצמבר 2019 - 753 מיליון דולר ארה"ב).

הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם צדדים נגדיים בהסכמים, לצורך ביצוע עסקאות עתידיות סחירות בבורסות בחו"ל עבורם ועבור לקוחותיהם. ליום 31 בדצמבר 2020 הפקידה הקבוצה בצדדים נגדיים הנ"ל סכום של 913 מיליון דולר ארה"ב (31 בדצמבר 2019 - 693 מיליון דולר ארה"ב). כמו כן, הקבוצה העבירה בהעברה לתיחום חשיפה אגרות חוב בסך 795 מיליון דולר ארה"ב ו-315 מיליון אירו ו-50 מיליון דולר קנדי (2019 - 565 מיליון דולר ארה"ב ו-315 מיליון אירו). יש לציין, שטיקר הביטחונות שהועברו בגין פעילות הלקוחות בעסקאות אלו היו כספי הלקוחות בהתאם להסכמי תיחום החשיפה שחתם הבנק עמם.

הבנק חתם על אגרת חוב על פיה שעבד הבנק בשעבוד קבוע ראשון בדרגה ובהמחאה על דרך שעבוד, ללא הגבלה בסכום, לטובת בנק ישראל, את כל הנכסים והזכויות בחשבונות ספציפיים המתנהלים ע"ש בנק ישראל, במסלקת הבורסה לניירות ערך בתל-אביב, ב-Euroclear Bank או בכל מסלקה אחרת עליה יסכימו הבנק ובנק ישראל. הנכסים המשועבדים בחשבון ב-Euroclear Bank, או בחשבון אחר המתנהל במסלקה מחוץ לישראל, משועבדים גם בשעבוד צף ראשון בדרגה לטובת בנק ישראל. ביום 25 בפברואר 2021 חתם הבנק על אגרת חוב על פיה שעבד לטובת בנק ישראל בשעבוד קבוע ראשון בדרגה ובהמחאה על דרך השעבוד, ללא הגבלה בסכום, את כל הנכסים הנ"ל ואת כל זכויותיו בגין ובקשר עם חלק מתיק ההלוואות לדיור המובטחות בשעבוד זכויות במקרקעין, וכן בשעבוד צף ראשון בדרגה את הנכסים המשועבדים בחשבון ב-Euroclear Bank, או בחשבון אחר המתנהל במסלקה מחוץ לישראל.

שעבודים אלה באים להבטיח את כל התחייבויות הבנק בקשר עם אשראים שבנק ישראל נתן או ייתן לבנק והעמדת בטוחות להבטחתם, כמפורט במסמכי האשראי, למעט אשראים על פי הסכם אשראי בין בנק ישראל לבנק ואגרת חוב מובטחת מיום 21 במאי 2008.

השנה, סיפק בנק ישראל למערכת הבנקאית הלוואות לטווח ארוך במטרה להגדיל את היצע האשראי הבנקאי לעסקים קטנים וזעירים, זאת כנגד ביטחונות כמקובל בכל הלוואה מוניטרית הניתנת על ידי בנק ישראל. במסגרת תכניות אלו, קיבל הבנק במהלך שנת 2020, אשראי בהיקף של כ-8.8 מיליארד ש"ח המובטח בשעבודים הנ"ל.

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים (המשך)

ביום 21 במאי 2008 חתם הבנק על אגרת חוב על פיה שעבד הבנק בשעבוד צף ראשון בדרגה, לטובת בנק ישראל, את זכויותיו לקבלת סכומים וחיוכים כספיים בשקלים, המגיעים ושיגיעו לבנק מפעם לפעם מאת לקוחותיו, שהינם תאגידים (שהתאגדו לפי דיני מדינת ישראל), שאינם מפגרים בהחזר לבנק של אשראים שקיבלו מהבנק, בגין אשראים בשקלים שמשך החיים הממוצע (מח"מ) של כל אשראי אינו עולה על שלוש שנים, שניתנו וינתנו על ידי הבנק ללקוחות הנ"ל.

31 בדצמבר	
2019	2020
במיליוני ש"ח	
המקורות של ניירות ערך שהתקבלו ואשר הבנק רשאי למכור או לשעבד, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים	
1,117 ^(א)	3,019
ניירות ערך שהתקבלו בעסקאות שאילת ניירות ערך כנגד מזומן	
השימושים בניירות ערך שהתקבלו כביטחון ובניירות ערך של הבנק, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים	
123 ^(א)	605
ניירות ערך שהושאלו בעסקאות השאלת ניירות ערך כנגד מזומן	

(א) סווג מחדש.

מלבד ניירות ערך אלו, נכון ליום המאזן, הועמדו כביטחון ניירות ערך נוספים המוצגים בסעיף ניירות ערך כמפורט לעיל, אשר המלווים אינם רשאים למכור או לשעבד.

בנוסף הבנק מפקיד אג"ח ממשלתיים כביטחונות לפעילות בחוזים סחירים, במקום מזומן. ניירות אלו מוחזקים בתיק הזמין.

הבנק מפקיד מעת לעת בבנק לאומי ארה"ב, בטחונות (פיקדונות כספיים או אג"ח ממשלתיים) לגיבוי התחייבויות הבנק, בקשר עם אשראים הניתנים על ידי בנק לאומי ארה"ב בבטחון התחייבויות של בנק לאומי לישראל, וזאת על פי הוראות ה-Federal Reserve. בטחונות אלו מופקדים במסגרת הסכם Designated Deposit Agreement שנחתם במאי 2018 והחליף שטר מישכון מספטמבר 2010. סכום הבטחונות המופקדים כאמור ליום 31 בדצמבר 2020 היה אג"ח אמריקאי ממשלתי 160 מיליון דולר ארה"ב (31 בדצמבר 2019 - 265 מיליון דולר ארה"ב).

ביאור 28א - מכשירים נגזרים ופעילויות גידור

כללי

הפעילות הנ"ל כרוכה בנטילת סיכונים שהעיקריים בהם הינם:

- סיכון אשראי הנמדד על פי סכום ההפסד המירבי הצפוי אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי העסקה. לכיסוי הסיכון נדרשים ביטחונות מהלקוח בהתאם לסיכון הנובע מהעסקאות. הביטחונות הנדרשים נכללים במסגרת הנדרש בגין סך כל חבות הלקוח.
- סיכונים שוק כוללים סיכונים הנובעים משינויים בשיעורי הריבית, בשערי החליפין, במדד המחירים לצרכן, בשערי ניירות ערך/מדדים ובשערי סחורות. סיכונים השוק הנובעים מעסקאות במכשירים נגזרים, הינם חלק מסך כל סיכונים השוק של המכשירים הפיננסיים. הפעילות במכשירים נגזרים מתבצעת במסגרת הגבולות המותרים לחשיפה לסיכונים שוק, כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריונים של חברות הקבוצה.
- סיכון נזילות הנובע מאי וודאות לגבי המחיר שהבנק יצטרך לשלם לכיסוי העסקה. סיכון זה קיים בעיקר במכשירים אשר סחירותם, או סחירות נכס הבסיס, נמוכה. במסגרת הדרישות לביטחונות נלקח בחשבון סיכון זה.

ביאור 228 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד

31 בדצמבר 2020		
סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר
במיליוני ש"ח		
(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים		
(א) חוזי ריבית		
23,806	21,497	2,309
8,082	6,732	1,350
3,899	3,899	-
209,398	187,068	22,330
245,185	219,196	25,989
5,973	-	5,973
(ב) חוזי מטבע חוץ		
231,721	189,234	42,487
16,313	15,469	844
17,355	16,511	844
19,252	18,541	711
284,641	239,755	44,886
-	-	-
(ג) חוזים בגין מניות		
135,225	134,763	462
23,164	22,340	824
23,071	22,341	730
75,967	75,894	73
257,427	255,338	2,089
(ד) חוזי סחורות ואחרים		
2,778	2,778	-
254	254	-
254	254	-
157	157	-
3,443	3,443	-
(ה) חוזי אשראי		
-	-	-
-	-	-
-	-	-
790,696	717,732	72,964

(א) מזה: SWAPS שהתאגיד הבנקאי משלם שיעור ריבית קבוע בסך 103,343 מיליון ש"ח.

(ב) מזה: חוזי החלפת שקל-מדד בסך 12,553 מיליון ש"ח.

(ג) כולל בעיקר עסקאות גידור החלפת ריבית IRS.

(ד) מזה: חוזי החלפת מטבע חוץ ספוט בסך 12,852 מיליון ש"ח.

(ה) מזה: נסחרים בכורסה בסך 22,272 מיליון ש"ח.

ביאור 228 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2019		
סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר
במיליוני ש"ח		
(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים		
(א) חוזי ריבית		
25,397	24,316	1,081
חוזי Forward-Futures		
18,070	⁽¹⁾ 16,688	⁽¹⁾ 1,382
אופציות שנכתבו		
16,227	16,227	-
אופציות שנקנו		
312,664	275,579	37,085
Swaps ^(א)		
372,358	332,810	39,548
סך הכל ^(ב)		
5,064	-	⁽¹⁾ 5,064
מזה: נגזרים מגדרים ^(ג)		
(ב) חוזי מטבע חוץ		
209,221	176,729	32,492
חוזי Forward-Futures ^(ד)		
27,964	26,722	1,242
אופציות שנכתבו		
30,334	29,092	1,242
אופציות שנקנו		
19,865	19,155	710
Swaps ^(א)		
287,384	251,698	35,686
סך הכל		
-	-	-
מזה: נגזרים מגדרים ^(ג)		
(ג) חוזים בגין מניית		
142,193	141,575	618
חוזי Forward-Futures		
62,577	61,474	1,103
אופציות שנכתבו		
62,565	61,378	1,187
אופציות שנקנו ^(ה)		
52,613	52,584	29
Swaps		
319,948	317,011	2,937
סך הכל		
(ד) חוזי סחורות ואחרים		
1,133	1,133	-
חוזי Forward-Futures		
444	444	-
אופציות שנכתבו		
441	441	-
אופציות שנקנו		
279	279	-
Swaps		
2,297	2,297	-
סך הכל		
(ה) חוזי אשראי		
-	-	-
הבנק ערב		
-	-	-
הבנק מוטב		
-	-	-
סך הכל		
981,987	903,816	78,171
סך כל הסכום הנקוב		

(א) מזה: SWAPS שהתאגיד הבנקאי משלם שיעור ריבית קבוע בסך 164,068 מיליון ש"ח.

(ב) מזה: חוזי החלפת שקל-מדיד בסך 15,522 מיליון ש"ח.

(ג) כולל בעיקר עסקאות גידור החלפת ריבית IRS.

(ד) מזה: חוזי החלפת מטבע חוץ ספוט בסך 11,436 מיליון ש"ח.

(ה) מזה: נסחרים בבורסה בסך 61,181 מיליון ש"ח.

(ו) סווג מחדש.

ביאור 228 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2020					
התחייבויות בגין נגזרים ברוטו			נכסים בגין נגזרים ברוטו		
סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר
במיליוני ש"ח					
(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים					
5,703	5,070	633	5,189	4,926	263
384	-	384	94	-	94
6,471	6,117	354	4,862	4,829	33
-	-	-	-	-	-
4,994	4,969	25	5,032	4,998	34
171	171	-	172	172	-
-	-	-	-	-	-
17,339	16,327	1,012	15,255	14,925	330 ^(א)
-	-	-	-	-	-
17,339	16,327	1,012	15,255	14,925	330
465	439	26	363	322	41

(א) מזה: שווי הוגן ברוטו של נכסים בגין נגזרים משוכצים בסך 3 מיליון ש"ח, שווי הוגן ברוטו של התחייבויות בגין נגזרים משוכצים בסך 24 מיליון ש"ח.

31 בדצמבר 2019					
התחייבויות בגין נגזרים ברוטו			נכסים בגין נגזרים ברוטו		
סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר
במיליוני ש"ח					
(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים					
4,746	4,492	254	4,657	4,527	130
171	-	171 ^(ב)	10	-	10
2,977	2,819	158	2,443	2,294	149
-	-	-	-	-	-
3,812	3,708	104	3,826	3,721	105
43	43	-	44	44	-
-	-	-	-	-	-
11,578	11,062	516	10,970	10,586	384 ^(א)
-	-	-	-	-	-
11,578	11,062	516	10,970	10,586	384
361	347	14	173	173	-

(א) מזה: שווי הוגן ברוטו של נכסים בגין נגזרים משוכצים בסך - מיליון ש"ח, שווי הוגן ברוטו של התחייבויות בגין נגזרים משוכצים בסך 50 מיליון ש"ח.
(ב) סווג מחדש.

ביאור 228 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ב. גידור חשבונאי

1. השפעת חשבונאות גידור תזרים מזומנים על רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2019		2020	
רווח (הפסד) שסוג מחדש	רווח (הפסד) שסוג מחדש	רווח (הפסד) שסוג מחדש	רווח (הפסד) שסוג מחדש
מרווח (הפסד) כולל אחר	מרווח (הפסד) כולל אחר	מרווח (הפסד) כולל אחר	מרווח (הפסד) כולל אחר
מצטבר לרווח והפסד ^(א)	מצטבר לרווח והפסד ^(א)	מצטבר לרווח והפסד ^(א)	מצטבר לרווח והפסד ^(א)
במיליוני ש"ח			
א. נגזרים המשמשים לגידור תזרים מזומנים^(ב)			
(3)		43	
חוזי ריבית ^(ג)			

- (א) סכומי רווח (הפסד) שסוגו מחדש מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר נכללו בסעיף הכנסות (הוצאות) ריבית או בסעיף הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בהתאם לשורה בה מוצגת השפעת הפריט המגודר.
 (ב) משקף סכומים הכלולים בהערכת אפקטיביות הגידור.
 (ג) חברת הבת בארה"ב מייצגת נגזרים מסוימים כמכשירים מגדרים בגידור תזרים מזומנים, נגזרים המגדרים חשיפה להישנות תזרים מזומנים מהלוואות שניתנו. השפעת הגידור צפויה להפחית באופן משמעותי את היקף החשיפה להלוואות שניתנו.

2. השפעת חשבונאות גידור שווי הוגן על הרווח (הפסד)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2019	2020
במיליוני ש"ח	
סך כל ההכנסות (הוצאות) ריבית שהוכרו בדוח רווח או הפסד	
(13)	(50)
ההשפעה של גידורי שווי הוגן:	
א. רווח (הפסד) מגידורי שווי הוגן	
חוזי ריבית	
176	166
(189)	(216)
פריטים מגודרים	
נגזרים מגדרים	

3. פריטים מגודרים בגידור שווי הוגן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2019		2020		
התאמות שווי הוגן מצטבר שהגדילו (הקטינו) את הערך בספרים	התאמות שווי הוגן מצטבר שהגדילו (הקטינו) את הערך בספרים	הערך בספרים	הערך בספרים	הערך בספרים
של הפריט המוגדר	של הפריט המוגדר	של הפריט המוגדר	של הפריט המוגדר	של הפריט המוגדר
יחסי גידור קיימים	יחסי גידור קיימים	יחסי גידור קיימים	יחסי גידור קיימים	יחסי גידור קיימים
שהופסקו	שהופסקו	שהופסקו	שהופסקו	שהופסקו
במיליוני ש"ח				
-	127	4,024	14	303
5,465				
ניירות ערך - מכשירי חוב המסווגים כזמינים למכירה				

ביאור 228 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ב. גידור חשבונאי (המשך)

4. השפעת גידור השקעה נטו בפעילות חוץ על רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ועל דוח רווח או הפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2019		2020	
רווח (הפסד) שסוג מחדש	סכומים שנזקפו לרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)	רווח (הפסד) שסוג מחדש	סכומים שנזקפו לרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)
מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)	מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)	מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)	מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)
במיליוני ש"ח			
פיקדונות ששימשו עבור גידורי השקעה, נטו			
178		147	
-		-	
פיקדונות במטבע חוץ			

(א) סכומי רווח (הפסד) שסוגו מחדש מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר נכללו בסעיף הכנסות (הוצאות) ריבית או בסעיף הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.

5. השפעת נגזרים שלא יועדו כמכשירים מגדרים על דוח רווח או הפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2019	2020
רווח (הפסד) שהוכר בהכנסות (הוצאות) מפעילות במכשירים נגזרים ^(א)	רווח (הפסד) שהוכר בהכנסות (הוצאות) מפעילות במכשירים נגזרים ^(א)
במיליוני ש"ח	
נגזרים שלא יועדו כמכשירים מגדרים	
(154)	(535)
חוזי ריבית	
(1,145)	(1,071)
חוזי מטבע חוץ	
183	182
חוזים בגין מניות	
4	4
חוזי סחורות ואחרים	
(1,112)	(1,420)
סך הכל	

(א) נכלל בסעיף הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.

ביאור 228 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ג. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה

31 בדצמבר 2020						
סך הכל	אחרים	ממשלות ובנקים מרכזיים		דילרים/ ברוקרים	בנקים	בורסות
		מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח			
15,255	3,226	166	2,764	8,871	228	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ב)} סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
9,355	1,714	28	1,409	6,204	-	הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים
3,784	325	135	1,020	2,304	-	הפחתת סיכון אשראי בגין בטחון במזומן שהתקבל
2,116	1,187	3	335	363	228	סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים
19,446	8,222	91	4,061	6,720	352	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ^{(ד)(ה)}
7,582	4,431	9	912	2,230	-	הפחתת סיכון אשראי חוץ מאזני
11,864	3,791	82	3,149	4,490	352	סיכון אשראי חוץ מאזני נטו בגין מכשירים נגזרים
13,980	4,978	85	3,484	4,853	580	סך הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
17,339	8,033	28	1,562	7,525	191	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ג)} סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
9,355	1,714	28	1,409	6,204	-	מכשירים פיננסיים
5,494	4,321	-	148	1,025	-	בטחון במזומן ששועבד
2,490	1,998	-	5	296	191	סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
31 בדצמבר 2019						
סך הכל	אחרים	ממשלות ובנקים מרכזיים		דילרים/ ברוקרים	בנקים	בורסות
		מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח			
10,970	2,229	141	2,039	6,386	175	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ב)} סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
6,820	1,303	-	1,352	4,165	-	הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים
3,314	474	133	617	2,090	-	הפחתת סיכון אשראי בגין בטחון במזומן שהתקבל
836	452	8	70	131	175	סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים
20,702	9,014	84	4,825	6,312	467	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ^{(ד)(ה)}
8,542	4,837	-	1,295	2,410	-	הפחתת סיכון אשראי חוץ מאזני
12,160	4,177	84	3,530	3,902	467	סיכון אשראי חוץ מאזני נטו בגין מכשירים נגזרים
12,996	4,629	92	3,600	4,033	642	סך הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
11,578	5,525	-	1,422	4,477	154	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ג)} סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
6,820	1,303	-	1,352	4,165	-	מכשירים פיננסיים
3,335	3,095	-	62	178	-	בטחון במזומן ששועבד
1,423	1,127	-	8	134	154	סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים

(א) הבנק לא קיזז הסכמי התחשבות נטו.

(ב) מתוך זה יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 15,252 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 10,970 מיליון ש"ח).

(ג) מתוך זה יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 17,315 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 11,528 מיליון ש"ח).

(ד) סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) לפני הפחתת סיכון אשראי, כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

(ה) ההפרש, אם הוא חיובי, בין סך כל הסכומים בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) שנכללו בחבות הלווה, כפי שחושבו לצורך מגבלות על חבות של לווה, לפני הפחתת סיכון אשראי, לבין היתרה המאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים של הלווה.

הערה:

בשנים 2020 ו-2019 לא הוכרו הפסדי אשראי בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 228 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ד. פירוט מועדי פירעון - סכומים נקובים: יתרות

31 בדצמבר 2020					
	מכל	מכל	מכל	מכל	מכל
סך	שנה ועד	שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה
הכל	שנים	שנים	שנים	שנים	שנים
במיליוני ש"ח					
חוזי ריבית:					
12,553	2,245	6,881	2,005	1,422	שקל - מדד
232,632	64,441	101,365	36,429	30,397	אחר
284,641	4,759	18,982	87,725	173,175	חוזי מטבע חוץ
257,427	-	688	51,825	204,914	חוזים בגין מניות
3,443	-	-	2,478	965	חוזי סחורות ואחרים
790,696	71,445	127,916	180,462	410,873	סך הכל
31 בדצמבר 2019					
	מכל	מכל	מכל	מכל	מכל
סך	שנה ועד	שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה
הכל	שנים	שנים	שנים	שנים	שנים
במיליוני ש"ח					
חוזי ריבית:					
15,522	2,618	6,268	4,635	2,001	שקל - מדד
356,836	74,532	160,318	71,773	50,213	אחר
287,384	3,816	13,290	85,138	185,140	חוזי מטבע חוץ
319,948	-	1,650	48,177	270,121	חוזים בגין מניות
2,297	-	-	306	1,991	חוזי סחורות ואחרים
981,987	80,966	181,526	210,029	509,466	סך הכל

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים

א. כללי

מגזר פעילות פיקוחי - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות מסוימות או אשר מאגד לקוחות בסיווגים מסוימים שהוגדרו על ידי הפיקוח על הבנקים. מגזר פעילות פיקוחי מוגדר בעיקר בהתבסס על סיווג הלקוחות.

ב. תיאור מגזרי הפעילות העיקריים שנקבעו על פי הוראות בנק ישראל:

1. מגזר משקי בית - אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
2. מגזר בנקאות פרטית - אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון ש"ח.
3. מגזר עסקים זעירים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) קטן מ-10 מיליון ש"ח.
4. מגזר עסקים קטנים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-10 מיליון ש"ח וקטן מ-50 מיליון ש"ח.
5. מגזר עסקים בינוניים - עסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-50 מיליון ש"ח וקטן מ-250 מיליון ש"ח.
6. מגזר עסקים גדולים - עסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-250 מיליון ש"ח.
7. מגזר גופים מוסדיים - מכיל לקוחות מוסדיים כהגדרתם בחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995, ולרבות קופות גמל, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות, תעודות סל, חברות ביטוח, חברי בורסה המנהלים כספי לקוחות.
8. מגזר ניהול פיננסי - כולל את הפעילויות הבאות:
 - א. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך ובמכשירים נגזרים, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של התאגיד הבנקאי, עסקאות רכש חוזר ושאליה של ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.
 - ב. פעילות ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמניות למכירה ובאגרות חוב המוחזקות לפדיון, שלא שויכו למגזרי פעילות אחרים (כאשר ללווה אין חבות לבנק מלבד ניירות ערך), מכשירים נגזרים מגדרים ומכשירים נגזרים שהם חלק מניהול נכסים והתחייבויות, פיקדונות בבנקים ומכשירים בארץ ובעולם, גידור או הגנה על הפרשי שער של השקעות בשלוחות בחו"ל, פיקדונות בממשלות ושל ממשלות.
 - ג. פעילות השקעה ריאלית - השקעה במניות זמניות למכירה והשקעות בחברות כלולות של עסקים.
 - ד. אחר - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, שירותי ייעוץ, פעילויות מכירה וניהול תיקי אשראי, פעילויות פיתוח מוצרים פיננסיים.
9. מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך כל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

סיווג לקוחות

בהתאם לחוזר, סיווג הלקוחות למגזרי הפעילות יעשה על פי מחזור הפעילות שלהם או מאפייניהם (לקוחות פרטיים ופרטיים אחרים). כאשר לתאגיד בנקאי אין מידע לגבי מחזור ההכנסות של לקוח עסקי, אשר אין לו חבות כלפי התאגיד הבנקאי (לרבות מסגרת אשראי וכו'), התאגיד הבנקאי רשאי לסווג אותו למגזר הפעילות הפיקוחי הרלבנטי לפי סך הנכסים הפיננסיים לאחר הכפלתם במקדם של 10. כמו כן כאשר לדעת הבנק מחזור ההכנסות אינו מייצג את היקף הפעילות של הלקוח יסווג הלקוח כדלקמן: לקוח שחבותו נמוכה מ-100 מיליון ש"ח בהתאם לסך הנכסים במאזן העסק כפי הכללים שפורטו בקובץ שאלות ותשובות ולקוח שחבותו עולה על 100 מיליון ש"ח יסווג למגזר עסקים גדולים. במהלך התקופה בוצעו פעולות להשלמת מידע שחסר בעיקר בנוגע למחזור הפעילות של הלקוחות העסקיים. במקרים בהם המידע טרם הושלם, סווגו הלקוחות בהתאם להערכות ומידע נוסף שנמצא בידי הבנק. הבנק פועל להשלמת המידע ותהליך טיוב הנתונים.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020			
פעילות בישראל			
מסקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים
במיליוני ש"ח			
3,362	4	1,950	825
178	107	128	156
3,184	(103)	1,822	669
(690)	160	(20)	55
2,494	57	1,802	724
984	151	773	290
3,478	208	2,575	1,014
445	-	569	285
2,567	83	1,531	421
21	-	-	-
2,588	83	1,531	421
445	125	475	308
163	47	177	117
282	78	298	191
-	-	-	-
282	78	298	191
-	-	-	-
282	78	298	191
111,951	314	49,304	27,875
-	-	-	-
112,629	307	49,873	28,197
116,345	320	50,658	29,502
362	-	821	448
758	-	38	-
117,069	25,653	70,842	43,406
116,986	25,650	70,749	43,319
121,146	26,082	77,259	47,145
77,577	1,349	48,452	31,374
78,967	695	49,136	32,806
61,996	41,741	59,238	23,901
2,207	2	1,678	662
287	55	124	62
-	-	-	-
2,494	57	1,802	724

- (א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
 (ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
 (ג) נכסים בנייהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

פעילות חו"ל									
סך הכל	סך פעילות חו"ל	סך הכל	סך פעילות חו"ל	סך פעילות חו"ל	סך פעילות חו"ל	סך פעילות חו"ל	סך פעילות חו"ל	סך פעילות חו"ל	סך פעילות חו"ל
סך הכל	סך פעילות חו"ל	אחר	פעילות חו"ל	אנשים פרטיים	סך פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים
10,175	1,057	115	902	40	9,118	-	1,091	18	1,868
1,452	113	7	58	48	1,339	-	376	196	198
8,723	944	108	844	(8)	7,779	-	715	(178)	1,670
-	(8)	(15)	56	(49)	8	(6)	487	251	(229)
8,723	936	93	900	(57)	7,787	(6)	1,202	73	1,441
4,366	263	89	98	76	4,103	22	1,127	207	549
13,089	1,199	182	998	19	11,890	16	2,329	280	1,990
2,552	282	-	281	1	2,270	-	(29)	(1)	1,001
7,046	778	117	470	191	6,268	717	359	214	376
-	-	-	-	-	-	-	(38)	17	-
7,046	778	117	470	191	6,268	717	321	231	376
3,491	139	65	247	(173)	3,352	(701)	2,037	50	613
1,356	39	11	74	(46)	1,317	(229)	804	19	219
2,135	100	54	173	(127)	2,035	(472)	1,233	31	394
(13)	-	-	-	-	(13)	-	(13)	-	-
2,122	100	54	173	(127)	2,022	(472)	1,220	31	394
20	20	7	32	(19)	-	-	-	-	-
2,102	80	47	141	(108)	2,022	(472)	1,220	31	394
513,368	31,300	7,623	21,710	1,967	482,068	9,225	207,738	4,030	71,631
743	-	-	-	-	743	-	743	-	-
291,015	23,656	-	23,102	554	267,359	-	-	4,033	72,320
300,631	22,266	-	21,734	532	278,365	-	-	4,386	77,154
4,019	629	-	604	25	3,390	-	-	1	1,758
814	14	-	14	-	800	-	-	-	4
476,173	25,329	1,499	16,432	7,398	450,844	11,487	47,376	72,039	62,972
412,230	24,093	712	16,194	7,187	388,137	-	-	71,482	59,951
447,031	22,388	733	15,100	6,555	424,643	-	-	80,499	72,512
324,705	30,724	2,819	27,484	421	293,981	18,396	27,515	919	88,399
330,851	28,315	3,057	25,114	144	302,536	18,505	26,802	753	94,872
1,101,696	17,277	-	1,588	15,689	1,084,419	-	40,228	794,455	62,860
8,969	937	409	530	(2)	8,032	(7)	2,090	14	1,386
(1,053)	(112)	(427)	370	(55)	(941)	-	(1,583)	59	55
807	111	111	-	-	696	1	695	-	-
8,723	936	93	900	(57)	7,787	(6)	1,202	73	1,441

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 ^(ד)			
פעילות בישראל			
משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים
במיליוני ש"ח			
3,392	4	2,404	842
300	176	189	262
הכנסות ריבית מחיצוניים			
הוצאות ריבית לחיצוניים			
הכנסות ריבית, נטו:			
3,092	(172)	2,215	580
(521)	287	(17)	283
מחיצוניים			
בינמגזרי			
2,571	115	2,198	863
952	145	760	306
סך הכנסות ריבית, נטו			
סך הכנסות שאינן מריבית			
סך כל הכנסות			
157	-	372	31
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי			
הוצאות תפעוליות ואחרות:			
3,063	100	1,581	502
27	-	-	-
לחיצוניים			
בינמגזרי			
3,090	100	1,581	502
סך הוצאות תפעוליות ואחרות			
276	160	1,005	636
86	57	359	229
רווח (הפסד) לפני מיסים			
190	103	646	407
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח			
רווח (הפסד) לאחר מיסים			
-	-	-	-
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר השפעת מס			
190	103	646	407
רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה			
-	-	-	-
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה			
190	103	646	407
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק			
109,612	332	50,239	27,771
יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)			
-	-	-	-
מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)			
110,266	328	50,700	28,020
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)			
112,273	346	50,605	28,879
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח			
310	-	762	259
יתרת חובות פגומים			
888	-	72	-
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום			
107,842	23,498	58,035	38,456
יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)			
107,746	23,491	57,926	38,357
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)			
106,796	23,717	57,988	40,919
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח			
75,945	730	47,876	29,940
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}			
77,731	742	48,528	31,321
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)			
67,701	43,681	51,617	26,111
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}			
פיצול הכנסות ריבית, נטו:			
2,156	2	1,940	651
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור			
415	113	258	212
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור			
-	-	-	-
אחר			
2,571	115	2,198	863
סך הכל הכנסות ריבית, נטו			

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) סווג מחדש.

פעילות חו"ל									
סך הכל	סך הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים
11,437	1,340	162	1,106	72	10,097	-	1,449	33	1,973
2,596	290	15	172	103	2,306	-	536	490	353
8,841	1,050	147	934	(31)	7,791	-	913	(457)	1,620
-	(39)	25	(199)	135	39	6	(467)	631	(163)
8,841	1,011	172	735	104	7,830	6	446	174	1,457
5,081	279	80	113	86	4,802	369	1,541	170	559
13,922	1,290	252	848	190	12,632	375	1,987	344	2,016
609	58	-	59	(1)	551	-	(30)	(6)	27
7,908	832	138	483	211	7,076	813	269	252	496
-	(7)	(7)	-	-	7	-	(43)	22	1
7,908	825	131	483	211	7,083	813	226	274	497
5,405	407	121	306	(20)	4,998	(438)	1,791	76	1,492
1,830	72	1	77	(6)	1,758	(214)	677	28	536
3,575	335	120	229	(14)	3,240	(224)	1,114	48	956
(15)	-	-	-	-	(15)	-	(15)	-	-
3,560	335	120	229	(14)	3,225	(224)	1,099	48	956
38	38	12	29	(3)	-	-	-	-	-
3,522	297	108	200	(11)	3,225	(224)	1,099	48	956
460,499	32,196	7,573	23,386	1,237	428,303	10,207	163,559	2,137	64,446
625	-	-	-	-	625	-	625	-	-
280,556	24,333	1	23,476	856	256,223	-	-	2,142	64,767
285,806	23,219	-	22,667	552	262,587	-	-	3,399	67,085
2,531	501	-	500	1	2,030	-	-	-	699
980	3	-	3	-	977	-	-	-	17
424,522	25,339	1,647	18,494	5,198	399,183	13,152	40,126	66,919	51,155
365,403	24,339	870	18,348	5,121	341,064	-	-	65,932	47,612
373,644	22,364	838	15,334	6,192	351,280	-	-	68,329	53,531
313,063	32,424	3,092	28,770	562	280,639	18,104	25,378	988	81,678
316,464	30,527	2,245	27,849	433	285,937	17,675	24,953	1,014	83,973
1,064,513	17,453	-	1,198	16,255	1,047,060	-	51,368	735,417	71,165
9,826	1,179	729	440	10	8,647	6	2,590	1	1,301
(2,026)	(286)	(675)	295	94	(1,740)	(1)	(3,065)	172	156
1,041	118	118	-	-	923	1	921	1	-
8,841	1,011	172	735	104	7,830	6	446	174	1,457

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018 ⁽¹⁾			
פעילות בישראל			
משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים
במיליוני ש"ח			
4,112	5	2,113	806
388	170	142	163
הכנסות ריבית מחיצוניים			
הוצאות ריבית לחיצוניים			
הכנסות ריבית, נטו:			
3,724	(165)	1,971	643
(895)	273	115	145
מחיצוניים			
בינמגזרי			
2,829	108	2,086	788
1,604	145	856	338
סך הכנסות ריבית, נטו			
סך הכנסות שאינן מריבית			
סך כל הכנסות			
266	-	276	(174)
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי			
הוצאות תפעוליות ואחרות:			
3,516	104	1,598	533
3	-	-	-
לחיצוניים			
בינמגזרי			
3,519	104	1,598	533
סך הוצאות תפעוליות ואחרות			
648	149	1,068	767
216	51	369	269
רווח (הפסד) לפני מיסים			
432	98	699	498
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח			
רווח (הפסד) לאחר מיסים			
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס			
432	98	699	498
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה			
46	-	3	2
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה			
386	98	696	496
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק			
113,257	325	50,351	25,473
יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)			
מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)			
113,968	320	50,790	25,686
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^{(א)(ד)}			
116,376	325	50,785	26,789
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח			
382	-	771	116
יתרת חובות פגומים			
913	-	81	-
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום			
104,509	22,637	59,532	36,653
יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)			
104,478	22,624	56,397	35,319
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^{(א)(ה)}			
106,821	23,919	57,414	39,227
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח			
82,072	753	48,401	28,614
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}			
82,357	702	49,258	28,886
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)			
69,951	41,283	50,531	25,942
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}			
פיצול הכנסות ריבית, נטו:			
2,476	3	1,870	626
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור			
353	105	216	162
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור			
אחר			
2,829	108	2,086	788
סך הכל הכנסות ריבית, נטו			

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) כולל יתרה ממוצעת של נכסים שסווגו כמחזקים למכירה בסך 8,461 מיליון ש"ח.

(ה) כולל יתרה ממוצעת שהתחייבויות שסווגו כמחזקים למכירה בסך 77 מיליון ש"ח.

(ו) סווג מחדש.

פעילות חו"ל									
סך הכל	סך הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים
11,346	1,380	181	1,154	45	9,966	-	1,080	26	1,824
2,456	263	12	219	32	2,193	-	487	522	321
8,890	1,117	169	935	13	7,773	-	593	(496)	1,503
-	(37)	44	(199)	118	37	3	(86)	661	(179)
8,890	1,080	213	736	131	7,810	3	507	165	1,324
4,871	300	102	124	74	4,571	79	713	213	623
13,761	1,380	315	860	205	12,381	82	1,220	378	1,947
519	92	-	93	(1)	427	(1)	21	4	35
8,337	890	88	554	248	7,447	665	275	268	488
-	3	3	-	-	(3)	8	(15)	1	-
8,337	893	91	554	248	7,444	673	260	269	488
4,905	395	224	213	(42)	4,510	(590)	939	105	1,424
1,619	92	52	52	(12)	1,527	(226)	316	37	495
3,286	303	172	161	(30)	2,983	(364)	623	68	929
36	-	-	-	-	36	-	36	-	-
3,322	303	172	161	(30)	3,019	(364)	659	68	929
65	19	13	9	(3)	46	(4)	(3)	(1)	3
3,257	284	159	152	(27)	2,973	(360)	662	69	926
451,698	33,234	8,276	23,916	1,042	418,464	7,594	161,288	1,307	58,869
758	-	-	-	-	758	-	758	-	-
275,329	24,530	5	23,472	1,053	250,799	-	-	1,280	58,755
284,164	25,753	2	24,650	1,101	258,411	-	-	676	63,460
2,796	610	-	577	33	2,186	-	-	-	917
1,023	27	-	27	-	996	-	-	-	2
417,402	26,505	1,646	20,034	4,825	390,897	12,484	35,396	68,820	50,866
359,147	25,477	869	19,824	4,784	333,670	-	-	67,058	47,794
364,785	25,908	885	20,120	4,903	338,877	-	-	61,126	50,370
304,161	24,818	2,454	21,832	532	279,343	16,312	23,646	784	78,761
317,870	34,157	3,460	30,031	666	283,713	16,265	25,898	1,116	79,231
1,016,142	18,220	1	1,702	16,517	997,922	-	43,110	693,109	73,996
10,085	1,198	765	411	22	8,887	3	2,698	12	1,199
(1,847)	(259)	(693)	325	109	(1,588)	-	(2,701)	152	125
652	141	141	-	-	511	-	510	1	-
8,890	1,080	213	736	131	7,810	3	507	165	1,324

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020									
סך הכל אנשים פרטיים	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				סך הכל אנשים פרטיים
	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
במיליוני ש"ח									
3,366	4	2	-	2	3,362	1,265	59	2,038	הכנסות ריבית מחיצוניים
285	107	107	-	-	178	178	-	-	הוצאות ריבית מחיצוניים
									הכנסות ריבית, נטו:
3,081	(103)	(105)	-	2	3,184	1,087	59	2,038	מחיצוניים
(530)	160	161	-	(1)	(690)	356	(3)	(1,043)	בימגזרי
2,551	57	56	-	1	2,494	1,443	56	995	סך הכנסות ריבית, נטו
1,135	151	148	3	-	984	697	226	61	סך הכנסות שאינן מריבית
3,686	208	204	3	1	3,478	2,140	282	1,056	סך כל הכנסות
445	-	-	-	-	445	272	(1)	174	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
									הוצאות תפעוליות ואחרות:
2,650	83	80	3	-	2,567	2,113	211	243	לחיצוניים
21	-	-	-	-	21	21	-	-	בימגזרי
2,671	83	80	3	-	2,588	2,134	211	243	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
570	125	124	-	1	445	(266)	72	639	רווח (הפסד) לפני מיסים
210	47	47	-	-	163	(101)	28	236	הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח
360	78	77	-	1	282	(165)	44	403	רווח (הפסד) לאחר מיסים
									חלקו של הבנק ברווחים של חברות
									כלולות לאחר השפעת מס
									רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות
360	78	77	-	1	282	(165)	44	403	שאינן מקנות שליטה
									רווח המיוחס נקי לבעלי זכויות שאינן
									מקנות שליטה
									רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות
360	78	77	-	1	282	(165)	44	403	הבנק
112,265	314	143	69	102	111,951	21,869	3,728	86,354	יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)
112,936	307	136	69	102	112,629	22,096	3,767	86,766	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)
116,665	320	141	76	103	116,345	22,205	4,007	90,133	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
362	-	-	-	-	362	335	1	26	יתרת חובות פגומים
758	-	-	-	-	758	38	-	720	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
142,722	25,653	25,653	-	-	117,069	117,041	8	20	יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)
142,636	25,650	25,650	-	-	116,986	116,986	-	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)
147,228	26,082	26,082	-	-	121,146	121,146	-	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
78,926	1,349	577	143	629	77,577	19,581	3,730	54,266	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}
79,662	695	338	216	141	78,967	18,833	3,799	56,335	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)
103,737	41,741	41,741	-	-	61,996	61,996	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}
									פיצול הכנסות ריבית, נטו:
2,209	2	1	-	1	2,207	1,156	56	995	מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור
342	55	55	-	-	287	287	-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	אחר
2,551	57	56	-	1	2,494	1,443	56	995	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 ^(א)									
סך הכל אנשים פרטיים	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				סך הכל
	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
3,396	4	2	-	2	3,392	1,403	71	1,918	הכנסות ריבית מחיצוניים
476	176	176	-	-	300	319	-	(19)	הוצאות ריבית מחיצוניים
									הכנסות ריבית, נטו:
2,920	(172)	(174)	-	2	3,092	1,084	71	1,937	מחיצוניים
(234)	287	288	-	(1)	(521)	567	-	(1,088)	בינגזרי
2,686	115	114	-	1	2,571	1,651	71	849	סך הכנסות ריבית, נטו
1,097	145	144	1	-	952	705	204	43	סך הכנסות שאינן מריבית
3,783	260	258	1	1	3,523	2,356	275	892	סך כל הכנסות
157	-	-	-	-	157	142	2	13	הוצאות בנין הפסדי אשראי
									הוצאות תפעוליות ואחרות:
3,163	100	97	3	-	3,063	2,598	224	241	לחיצוניים
27	-	-	-	-	27	26	-	1	בינגזרי
3,190	100	97	3	-	3,090	2,624	224	242	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
436	160	161	(2)	1	276	(410)	49	637	רווח (הפסד) לפני מיסים
143	57	58	(1)	-	86	(159)	18	227	הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח
293	103	103	(1)	1	190	(251)	31	410	רווח (הפסד) לאחר מיסים
									חלקו של הבנק ברווחים של חברות
									כלולות לאחר השפעת מס
293	103	103	(1)	1	190	(251)	31	410	רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
									רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
									רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
293	103	103	(1)	1	190	(251)	31	410	יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)
109,944	332	151	90	91	109,612	23,985	4,205	81,422	מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)
									יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)
110,594	328	146	91	91	110,266	24,269	4,245	81,752	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
112,619	346	145	94	107	112,273	23,983	4,176	84,114	יתרת חובות פגומים
310	-	-	-	-	310	310	-	-	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
888	-	-	-	-	888	58	-	830	יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)
131,340	23,498	23,498	-	-	107,842	107,834	8	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)
131,237	23,491	23,491	-	-	107,746	107,746	-	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
130,513	23,717	23,717	-	-	106,796	106,796	-	-	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}
76,675	730	351	243	136	75,945	20,427	4,087	51,431	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח
78,473	742	343	242	157	77,731	20,313	4,016	53,402	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}
111,382	43,681	43,681	-	-	67,701	67,701	-	-	פיצול הכנסות ריבית, נטו:
2,158	2	1	-	1	2,156	1,236	71	849	מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור
528	113	113	-	-	415	415	-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	אחר
2,686	115	114	-	1	2,571	1,651	71	849	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) סווג מחדש.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020									
מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
סך הכל	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן
במיליוני ש"ח									
4,643	1,868	1,029	839	825	512	313	1,950	1,282	668
482	198	183	15	156	148	8	128	107	21
הכנסות ריבית מחיצוניים									
4,161	1,670	846	824	669	364	305	1,822	1,175	647
(194)	(229)	(108)	(121)	55	103	(48)	(20)	55	(75)
הוצאות ריבית מחיצוניים									
3,967	1,441	738	703	724	467	257	1,802	1,230	572
1,612	549	221	328	290	226	64	773	635	138
91	2	2	-	8	7	1	81	68	13
מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי									
5,579	1,990	959	1,031	1,014	693	321	2,575	1,865	710
1,855	1,001	784	217	285	261	24	569	514	55
הוצאות בנין הפסדי אשראי									
2,328	376	250	126	421	339	82	1,531	1,229	302
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
לחיצוניים									
2,328	376	250	126	421	339	82	1,531	1,229	302
בימגזרי									
1,396	613	(75)	688	308	93	215	475	122	353
סך הוצאות תפעוליות ואחרות									
513	219	(30)	249	117	36	81	177	43	134
883	394	(45)	439	191	57	134	298	79	219
רווח (הפסד) לפני מיסים									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס									
883	394	(45)	439	191	57	134	298	79	219
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה									
883	394	(45)	439	191	57	134	298	79	219
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק									
148,810	71,631	44,997	26,634	27,875	18,063	9,812	49,304	30,590	18,714
יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)									
150,390	72,320	45,575	26,745	28,197	18,325	9,872	49,873	31,033	18,840
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)									
157,314	77,154	47,549	29,605	29,502	18,147	11,355	50,658	31,227	19,431
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח									
3,027	1,758	1,478	280	448	373	75	821	590	231
יתרת חובות פגומים									
42	4	1	3	-	-	-	38	29	9
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום									
177,220	62,972	51,677	11,295	43,406	37,826	5,580	70,842	56,834	14,008
יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)									
174,019	59,951	49,139	10,812	43,319	37,774	5,545	70,749	56,771	13,978
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)									
196,916	72,512	59,240	13,272	47,145	40,834	6,311	77,259	62,332	14,927
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח									
168,225	88,399	42,667	45,732	31,374	19,741	11,633	48,452	28,613	19,839
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}									
176,814	94,872	44,368	50,504	32,806	19,506	13,300	49,136	28,471	20,665
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)									
145,999	62,860	47,046	15,814	23,901	20,688	3,213	59,238	48,337	10,901
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}									
3,726	1,386	695	691	662	412	250	1,678	1,129	549
פיצול הכנסות ריבית, נטו:									
241	55	43	12	62	55	7	124	101	23
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור									
3,967	1,441	738	703	724	467	257	1,802	1,230	572
אחר									
סך הכל הכנסות ריבית, נטו									

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 ^(א)										
מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים				
סך הכל	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	סך הכל	בינוני ונדל"ן
במיליוני ש"ח										
5,219	1,973	1,144	829	842	546	296	2,404	1,658	746	הכנסות ריבית מחיצוניים
804	353	333	20	262	243	19	189	156	33	הוצאות ריבית מחיצוניים
הכנסות ריבית, נטו:										
4,415	1,620	811	809	580	303	277	2,215	1,502	713	מחיצוניים
103	(163)	(10)	(153)	283	312	(29)	(17)	52	(69)	בינמגזרי
4,518	1,457	801	656	863	615	248	2,198	1,554	644	סך הכנסות ריבית, נטו
1,625	559	246	313	306	244	62	760	627	133	סך הכנסות שאינן מריבית
92	2	2	-	4	3	1	86	73	13	מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי
6,143	2,016	1,047	969	1,169	859	310	2,958	2,181	777	סך כל הכנסות
430	27	(14)	41	31	56	(25)	372	361	11	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
2,579	496	298	198	502	411	91	1,581	1,296	285	לחיצוניים
1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	בינמגזרי
2,580	497	298	199	502	411	91	1,581	1,296	285	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
3,133	1,492	763	729	636	392	244	1,005	524	481	רווח לפני מיסים
1,124	536	284	252	229	140	89	359	188	171	הפרשה למיסים על הרווח
2,009	956	479	477	407	252	155	646	336	310	רווח לאחר מיסים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס
2,009	956	479	477	407	252	155	646	336	310	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,009	956	479	477	407	252	155	646	336	310	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
142,456	64,446	40,492	23,954	27,771	18,682	9,089	50,239	32,650	17,589	יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)
143,487	64,767	40,776	23,991	28,020	18,737	9,283	50,700	32,981	17,719	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)
146,569	67,085	41,562	25,523	28,879	19,221	9,658	50,605	32,443	18,162	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
1,720	699	345	354	259	245	14	762	530	232	יתרת חובות פגומים
89	17	5	12	-	-	-	72	63	9	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
147,646	51,155	42,338	8,817	38,456	32,967	5,489	58,035	46,848	11,187	יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)
143,895	47,612	39,159	8,453	38,357	32,935	5,422	57,926	46,830	11,096	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)
152,438	53,531	44,301	9,230	40,919	35,080	5,839	57,988	46,388	11,600	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
159,494	81,678	40,406	41,272	29,940	19,156	10,784	47,876	29,114	18,762	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}
163,822	83,973	39,473	44,500	31,321	20,096	11,225	48,528	28,989	19,539	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)
148,893	71,165	57,239	13,926	26,111	22,243	3,868	51,617	42,733	8,884	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}
פיצול הכנסות ריבית, נטו:										
3,892	1,301	667	634	651	421	230	1,940	1,339	601	מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור
626	156	134	22	212	194	18	258	215	43	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	אחר
4,518	1,457	801	656	863	615	248	2,198	1,554	644	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) סווג מחדש.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

ניהול פיננסי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020				
סך הכל	אחר	פעילות השקעה ריאלית	ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות למסחר
במיליוני ש"ח				
1,091	(6)	5	1,058	34
376	-	-	367	9
הכנסות ריבית מחיצוניים				
715	(6)	5	691	25
487	(16)	2	479	22
1,202	(22)	7	1,170	47 ^(ה)
1,127	74	326	227	500 ^(ה)
2,329	52	333	1,397	547
(29)	(24)	-	(5)	-
הוצאות ריבית, נטו:				
359	105	16	49	189
(38)	2	3	(43)	-
321	107	19	6	189
2,037	(31)	314	1,396	358
804	(1)	131	538	136
1,233	(30)	183	858	222
(13)	-	(13)	-	-
1,220	(30)	170	858	222
-	-	-	-	-
1,220	(30)	170	858	222
207,738	311	4,497	177,519	25,411
743	-	743	-	-
47,376	1	45	27,020	20,310
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
27,515	-	2,769	15,446	9,300
26,802	-	3,065	14,565	9,172
40,228	40,228	-	-	-
מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות מימון שאינן מריבית, נטו:				
-	-	-	(21)	488
-	-	-	(87)	28
-	-	-	638	(181)
-	-	-	-	45
-	-	-	632	-
-	-	-	1,162	380
-	-	-	329	-
-	-	-	(100)	-
-	-	-	6	167
-	-	-	1,397	547

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) לרבות בגין ניירות ערך ומכשירים נגזרים.

(ה) הכנסות ריבית נטו מפעילות למסחר בביאור 2 אינן כוללות יתרות בינמגזריות בסך 22 מיליון ש"ח.

(ו) הכנסות מימון שאינן מריבית מפעילות למסחר בביאור 3 אינן כוללות עמלות והכנסות אחרות בסך 63 מיליון ש"ח ויתרות בינמגזריות בסך 20 מיליון ש"ח וכוללות הכנסות שאינן מריבית בגין פעילות חו"ל בסך 8 מיליון ש"ח.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

ניהול פיננסי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019				
סך הכל	אחר	פעילות השקעה ריאלית	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות למסחר
במיליוני ש"ח				
1,449	3	1	1,410	35
536	-	-	533	3
הכנסות ריבית מחיצוניים				
הוצאות ריבית מחיצוניים				
הכנסות ריבית, נטו:				
913	3	1	877	32
מחיצוניים				
(467)	41	(7)	(435)	(66)
בימגזרי				
446	44	(6)	442	(34) ^(ה)
סך הכנסות ריבית, נטו				
1,541	88	331	725	397 ^(ו)
סך הכנסות שאינן מריבית				
1,987	132	325	1,167	363
סך כל הכנסות				
(30)	(23)	-	(7)	-
הוצאות בגין הפסדי אשראי				
הוצאות תפעוליות ואחרות:				
269	91	18	(5)	165
לחיצוניים				
(43)	1	4	(48)	-
בימגזרי				
226	92	22	(53)	165
סך הוצאות (הכנסות) תפעוליות ואחרות				
1,791	63	303	1,227	198
רווח (הפסד) לפני מיסים				
677	12	113	481	71
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח				
1,114	51	190	746	127
רווח (הפסד) לאחר מיסים				
(15)	-	(15)	-	-
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס				
1,099	51	175	746	127
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה				
-	-	-	-	-
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה				
1,099	51	175	746	127
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק				
163,559	279	1,941	143,791	17,548
יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)				
625	-	625	-	-
מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)				
40,126	622	53	25,630	13,821
יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)				
-	-	-	-	-
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)				
-	-	-	-	-
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח				
25,378	-	2,624	16,888	5,866
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}				
24,953	-	2,860	13,518	8,575
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)				
51,368	51,368	-	-	-
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^(ב)				
מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות מימון שאינן מריבית, נטו:				
-	-	-	38	208
הפרשי שער, נטו ^(ד)				
-	-	-	30	24
הפרשי שער, מדד ^(ד)				
-	-	-	1,450	(134)
חשיפות ריבית, נטו ^(ד)				
-	-	-	-	38
חשיפות למניות, נטו ^(ד)				
-	-	-	(611)	-
מרווחי ריבית שמשויכים לניהול פיננסי				
-	-	-	907	136
סך הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, לפי בסיס צבירה				
רווחים או הפסדים ממכירה או מירידת ערך שאינה זמנית של				
-	-	-	172	-
אגרות חוב				
-	-	-	97	-
שינוי בפער בין שווי הוגן לבין בסיס צבירה של מכשירים נגזרים				
-	-	-	(9)	227
שנרשם ברווח והפסד				
-	-	-	(9)	227
הכנסות אחרות שאינן מריבית				
-	-	-	1,167	363
סך הכל הכנסות ריבית, נטו והכנסות מימון שאינן מריבית				

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) לרבות בגין ניירות ערך ומכשירים נגזרים.

(ה) הכנסות ריבית נטו מפעילות למסחר בביאור 2 אינן כוללות יתרות בימגזריות בסך (66) מיליון ש"ח.

(ו) הכנסות מימון שאינן מריבית מפעילות למסחר בביאור 3 אינן כוללות עמלות והכנסות אחרות בסך 49 מיליון ש"ח ויתרות בימגזריות בסך 69 מיליון ש"ח וכוללות הכנסות שאינן מריבית בגין פעילות חו"ל בסך 20 מיליון ש"ח.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ד. מידע על הפעילות לפי אזורים גיאוגרפיים^(א)

31 בדצמבר 2020						
סך הכל מאוחד	סך הכל מחוץ לישראל	אחר	רומניה	בריטניה	ארה"ב	ישראל
במיליוני ש"ח						
13,089	1,097	1	-	68	1,028	11,992
סך כל ההכנסות ^(ב)						
2,102	(18)	3	-	(142)	121	2,120
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק						
556,035	29,191	23	-	5,684	23,484	526,844
סך כל הנכסים						
31 בדצמבר 2019						
סך הכל מאוחד	סך הכל מחוץ לישראל	אחר	רומניה	בריטניה	ארה"ב	ישראל
במיליוני ש"ח						
13,922	1,171	2	(2)	109	1,062	12,751
סך כל ההכנסות (הוצאות) ^(ב)						
3,522	162	11	(13)	(64)	228	3,360
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק						
468,781	29,858	26	-	6,058	23,774	438,923
סך כל הנכסים						
31 בדצמבר 2018						
סך הכל מאוחד	סך הכל מחוץ לישראל	אחר	רומניה	בריטניה	ארה"ב	ישראל
במיליוני ש"ח						
13,761	1,479	(1)	74	331	1,075	12,282
סך כל ההכנסות ^(ב)						
3,257	383	2	31	131	219	2,874
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק						

(א) הסיווג בוצע לפי מיקום המשרד.
(ב) הכנסות ריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית.

ביאור 229 - מגזרי פעילות גישת ההנהלה

א. כללי

מגזר פעילות על פי גישת הנהלה - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות, תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו. כמו כן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק ובהתאם להחלטת הנהלת הבנק והדירקטוריון.

קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

פעילות הבנק בארץ מנוהלת כדלקמן:

1. בנקאית - מתן שירותים בנקאיים ללקוחות הפרטיים והעסקיים הקטנים. קו העסקים כולל את מערך המשכנתאות ואת מערך הבנקאות הפרטית. פועל במבנה של ארבעה מערכים: עסקים קטנים, בנקאות פרטית, פרימיום וקמעונאות. השרות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצרכיהם.

2. מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות בינוניות (Middle Market) ובעלי העניין של חברות אלו.

3. עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק, בפעילותן בארץ ובעולם.

4. נדל"ן - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לענף הבינוי והנדל"ן.

5. שוקי הון - ניהול הנוסטרו של הבנק, ניהול נכסים והתייכויים וניהול השקעות נכסים פיננסיים.

6. אחר - פעילויות שאינן נזקפות לקווי העסקים האחרים.

תוצאות הפעילות נזקפות לקו העסקים שבו מתנהל חשבון הלקוח.

1. הכנסות ריבית נטו - קו העסקים מזוכה בריבית המתקבלת מהלוואות שהעמיד, בניכוי עלות גיוס המקורות (מחיר מעבר). כמו כן, קו העסקים מזוכה במחיר מעבר בגין פיקדונות שגייס בניכוי הריבית ששולמה ללקוחות.

2. הכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) - מיוחסות לקווי העסקים בהתאם לפעילות הלקוח.

3. הוצאות קווי העסקים - כוללות את ההוצאות הישירות של קווי העסקים, וכן מועמסות על קווי העסקים ואת הוצאות יחידות המטה הנותנות להם שירותים.

תוצאות פעילות קווי העסקים, הן בצד המאזני והן בצד הרווח והפסד, נבחנות באופן שוטף על ידי הדירקטוריון והנהלה. בחינת התוצאות מבוצעת אל מול יעדים הנקבעים במסגרת תכנית עבודה שנתית ומול נתוני תקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, מבוצעת בחינה של מגוון מדדים נוספים הנוגעים לפעילות קווי העסקים.

ביאור 229 - מגזרי פעילות גישת ההנהלה (המשך)

ב. מידע על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020												
סך הכל	חברות כרות בחו"ל	חברות כרות בארץ	אחר	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	סך הכל בנקאית	משכנתאות	עסקים קטנים	בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	במיליוני ש"ח
											הכנסות ריבית, נטו:	
8,723	938	128	-	510	834	880	1,118	4,315	2,047	1,142	1,126	הכנסות ריבית - מחיצוניים
-	(2)	7	-	668	(127)	(252)	34	(328)	(965)	(20)	657	הכנסות (הוצאות) ריבית - בינמגזרי
8,723	936	135	-	1,178	707	628	1,152	3,987	1,082	1,122	1,783	הכנסות ריבית, נטו
4,366	263	254	127	948	309	236	416	1,813	24	448	1,341	הכנסות שאינן מריבית
13,089	1,199	389	127	2,126	1,016	864	1,568	5,800	1,106	1,570	3,124	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
2,552	282	4	(33)	(18)	210	762	352	993	178	482	333	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
7,046	778	190	871	382	125	227	667	3,806	245	951	2,610	רווח (הפסד) לפני מס
3,491	139	195	(711)	1,762	681	(125)	549	1,001	683	137	181	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
1,356	39	41	(47)	602	233	(43)	188	343	234	47	62	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
2,102	80	139	(664)	1,162	448	(82)	361	658	449	90	119	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרות ליום 31 בדצמבר 2020												
295,341	21,842	790	5,339	8,700	31,559	39,389	44,626	143,096	91,313	24,253	27,530	אשראי לציבור, נטו
447,031	22,388	-	5	90,938	10,149	28,390	65,775	229,386	-	47,710	181,676	פיקדונות הציבור
1,177,655	16,529	312,520	21,484	585,627	2,336	10,043	25,909	203,207	-	19,455	183,752	נכסים בניהול

ביאור 229 - מגזרי פעילות גישת ההנהלה (המשך)

ב. מידע על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019												
חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות עסקים קטנים										
סך הכל	אחר	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	סך הכל בנקאית	משכנתאות	עסקים קטנים	מסחרית	סך הכל	פרימיום ובנקאות עסקים קטנים	
במיליוני ש"ח												
הכנסות ריבית, נטו:												
8,841	1,047	81	1	522	821	888	972	4,509	2,311	1,271	927	הכנסות (הוצאות) ריבית - מחיצוניים
-	(36)	12	3	192	(194)	(255)	305	(27)	(1,294)	43	1,224	הכנסות (הוצאות) ריבית - בינמגזרי
8,841	1,011	93	4	714	627	633	1,277	4,482	1,017	1,314	2,151	הכנסות ריבית, נטו
5,081	279	324	420	1,366	323	205	413	1,751	3	454	1,294	הכנסות שאינן מריבית
13,922	1,290	417	424	2,080	950	838	1,690	6,233	1,020	1,768	3,445	סך כל ההכנסות
609	58	7	(13)	(37)	71	(124)	80	567	7	329	231	הוצאות (הכנסות) בנין הפסדי אשראי
7,908	825	204	1,059	^(N) 396	133	350	721	4,220	278	1,097	^(N) 2,845	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
5,405	407	206	(622)	1,721	746	612	889	1,446	735	342	369	רווח (הפסד) לפני מס
1,830	72	48	(140)	^(N) 588	255	209	304	494	251	117	^(N) 126	הוצאות (הכנסות) מס
3,522	297	141	(482)	1,135	491	403	585	952	484	225	243	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרות ליום 31 בדצמבר 2019												
282,478	22,966	958	5,760	8,358	26,387	37,696	40,661	139,692	85,390	25,110	29,192	אשראי לציבור, נטו
373,644	22,364	-	10	74,326	6,940	20,632	53,313	196,059	-	39,125	156,934	פיקדונות הציבור
1,152,658	17,731	313,901	20,734	547,613	2,294	21,766	24,183	204,436	-	18,175	186,261	נכסים בניהול

(א) סווג מחדש.

ביאור 229 - מגזרי פעילות גישת ההנהלה (המשך)

ב. מידע על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018 ^(א)												
חברות בנות בחו"ל		חברות בנות בארץ		בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות עסקים קטנים								
סך הכל	אחר	שוקי הון	נדל"ן	מסחרית	עסקית	סך הכל בנקאית	משכנתאות	מסקנות	עסקים קטנים	פרימיום	מחיצוניים	סך הכל
במיליוני ש"ח												
הכנסות ריבית, נטו:												
8,890	1,115	390	6	(23)	748	827	1,039	4,788	2,441	1,335	1,012	הכנסות (הוצאות) ריבית - מחיצוניים
-	(36)	(4)	(2)	844	(207)	(242)	123	(476)	(1,529)	10	1,043	הכנסות (הוצאות) ריבית - בינמזרי
8,890	1,079	386	4	821	541	585	1,162	4,312	912	1,345	2,055	הכנסות ריבית, נטו
4,871	300	1,180	147	485	315	217	408	1,819	10	487	1,322	הכנסות שאינן מריבית
13,761	1,379	1,566	151	1,306	856	802	1,570	6,131	922	1,832	3,377	סך כל ההכנסות
519	92	113	(8)	23	(172)	(70)	28	513	30	270	213	הוצאות (הכנסות) בנין הפסדי אשראי
8,337	893	896	958	363	132	276	713	4,106	274	1,099	2,733	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,905	394	557	(799)	920	896	596	829	1,512	618	463	431	רווח (הפסד) לפני מס
1,619	91	158	(254)	315	306	204	283	516	211	158	147	הוצאות (הכנסות) מס
3,257	284	383	(545)	611	590	392	546	996	407	305	284	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרות ליום 31 בדצמבר 2018												
272,602	25,421	560 ^(א)	5,946	6,901	24,384	33,532	38,262	137,596	81,524	26,478	29,594	אשראי לציבור, נטו
364,714	25,908	- ^(ב)	274	66,033	6,597	19,592	49,671	196,639	-	38,046	158,593	פיקדונות הציבור
972,855	17,625	285,016	21,085	421,022	1,008	19,122	22,137	185,840	-	18,354	167,486	נכסים בניהול

(א) לא כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה בסך 8,042 מיליון ש"ח.
(ב) לא כולל יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה בסך 71 מיליון ש"ח.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות^(א) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל ציבור	פרטי אחר	דיוור	מסחרי	
במיליוני ש"ח						
3,716	2	3,714	657	467	2,590	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
2,552	1	2,551	271	175	2,105	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(1,205)	-	(1,205)	(383)	(6)	(816)	מחיקות חשבונאיות
676	-	676	247	-	429	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(529)	-	(529)	(136)	(6)	(387)	מחיקות חשבונאיות נטו
(24)	-	(24)	-	-	(24)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
5,715	3	5,712	792	636	4,284	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
422	-	422	20	-	402	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל ציבור	פרטי אחר	דיוור	מסחרי	
במיליוני ש"ח						
3,816	3	3,813	634	479	2,700	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
609	(1)	610	134	22	454	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(1,381)	-	(1,381)	(385) ^(ב)	(29)	(967) ^(ב)	מחיקות חשבונאיות
714	-	714	275 ^(ב)	-	439 ^(ב)	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(667)	-	(667)	(110)	(29)	(528)	מחיקות חשבונאיות נטו
(16)	-	(16)	-	-	(16)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
(26)	-	(26)	(1)	(5)	(20)	מימוש השקעה בחברת בת שאוחדה בעבר
3,716	2	3,714	657	467	2,590	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
386	-	386	20	-	366	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) סווג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות^(א) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
2,506	450	741	3,697	3	3,700	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
21	-	-	21	-	21	שינויים שנזקפו להון ^(ב)
2,527	450	741	3,718	3	3,721	יתרה ליום 1 בינואר 2018
254	32	233	519	-	519	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(740)	(4)	(453)	(1,197)	-	(1,197)	מחיקות חשבונאיות
654	-	287	941	-	941	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(86)	(4)	(166)	(256)	-	(256)	מחיקות חשבונאיות נטו
16	1	(1)	16	-	16	התאמות מתרגום דוחות כספיים
(11)	-	(173)	(184)	-	(184)	בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה ^(ג)
2,700	479	634	3,813	3	3,816	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
441	-	20	461	-	461	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

- (א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
 (ב) השפעת היישום לראשונה של תקן דיווח כספי בינלאומי 9 בחברות בנות בחו"ל.
 (ג) למידע נוסף ראה [ביאור 36. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.](#)

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות^(א) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א) ועל החובות^(א) בגינם היא חושבה

31 בדצמבר 2020					
אשראי לציבור					
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):					
143,317	24	786	144,127	10,879	155,006
40,741	90,365	25,398	156,504	158	156,662
624 ^(א)	90,237	-	90,861	-	90,861
184,058	90,389	26,184	300,631	11,037	311,668
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):					
3,103	1	228	3,332	3	3,335
779	635	544	1,958	-	1,958
- ^(א)	634 ^(ב)	-	634	-	634
3,882	636	772	5,290	3	5,293
875	7	212	1,094	-	1,094
סך הכל חובות פגומים					
31 בדצמבר 2019					
אשראי לציבור					
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):					
130,760	-	795	131,555	12,800	144,355
42,589	84,421	27,241	154,251	282	154,533
714 ^(א)	84,220	-	84,934	-	84,934
173,349	84,421	28,036	285,806	13,082	298,888
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):					
1,721	-	176	1,897	2	1,899
503	467	461	1,431	-	1,431
- ^(א)	466 ^(ב)	-	466	-	466
2,224	467	637	3,328	2	3,330
372	-	167	539	-	539
סך הכל חובות פגומים					

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 460 מיליון ש"ח (2019 - 299 מיליון ש"ח).

(ג) יתרת הלוואות לדיוור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

(ד) יתרות נמוכות מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א)

1. איכות אשראי ופיגורים

31 בדצמבר 2020					
חובות לא פגומים - מידע נוסף		בעייתיים ^(ב)			
כפיגור של 30 ועד 89 ימים ^(ה)	כפיגור של 90 ימים או יותר ^(ד)	סך הכל	פגומים ^(ג)	לא פגומים	לא בעייתיים
במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
29	9	28,846	110	128	28,608
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(א)					
22	3	29,440	325	99	29,016
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן ^(א)					
28	1	19,352	4	7	19,341
שרותים פיננסיים					
118	29	75,361	1,594	1,634	72,133
מסחרי - אחר					
197	42	152,999	2,033	1,868	149,098
סך הכל מסחרי					
512	720	90,228	26	722 ^(א)	89,480
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור					
104	38	25,796	336	304	25,156
אנשים פרטיים - אחר					
813	800	269,023	2,395	2,894	263,734
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
-	-	1,631	-	-	1,631
בנקים בישראל					
-	-	9	-	-	9
ממשלת ישראל					
813	800	270,663	2,395	2,894	265,374
סך הכל פעילות בישראל					
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
226	-	12,204	287	576	11,341
בינוי ונדל"ן ^(א)					
187	14	18,855	1,312	1,137	16,406
מסחרי - אחר					
413	14	31,059	1,599	1,713	27,747
סך הכל מסחרי					
-	-	549	25	-	524
אנשים פרטיים					
413	14	31,608	1,624	1,713	28,271
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל					
-	-	8,774	-	-	8,774
בנקים בחו"ל					
-	-	623	15	-	608
ממשלות בחו"ל					
413	14	41,005	1,639	1,713	37,653
סך הכל פעילות בחו"ל					
1,226	814	300,631	4,019	4,607	292,005
סך הכל ציבור					
-	-	10,405	-	-	10,405
סך הכל בנקים					
-	-	632	15	-	617
סך הכל ממשלות					
1,226	814	311,668	4,034	4,607	303,027
סך הכל					

ראה הערות [בעמוד 248](#).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

31 בדצמבר 2019					
חובות לא פגומים - מידע נוסף		סך הכל	בעייתיים ^(ב)		
בפיגור של 30 ועד 89 ימים ^(ה)	בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ד)		פגומים ^(ג)	לא פגומים	לא בעייתיים
במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
48	8	23,782	79	102	23,601
בינוי ונדל"ן - בינוי					
28	13	27,097	300	94	26,703
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן					
54	4	17,162	4	11	17,147
שרותים פיננסיים					
150	64	74,614	1,116	1,155	72,343
מסחרי - אחר					
280	89	142,655	1,499	1,362	139,794
סך הכל מסחרי					
620	830	84,213	-	830 ^(ו)	83,383
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור					
154	58	27,677	310	302	27,065
אנשים פרטיים - אחר					
1,054	977	254,545	1,809	2,494	250,242
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
-	-	2,167	-	-	2,167
בנקים בישראל					
-	-	11	-	-	11
ממשלת ישראל					
1,054	977	256,723	1,809	2,494	252,420
סך הכל פעילות בישראל					
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
17	3	11,962	362	77	11,523
בינוי ונדל"ן					
139	- ^(ז)	18,732	359	511	17,862
מסחרי - אחר					
156	3	30,694	721	588	29,385
סך הכל מסחרי					
-	-	567	1	-	566
אנשים פרטיים					
156	3	31,261	722	588	29,951
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל					
-	-	10,171	-	-	10,171
בנקים בחו"ל					
-	-	733	-	-	733
ממשלות בחו"ל					
156	3	42,165	722	588	40,855
סך הכל פעילות בחו"ל					
1,210	980	285,806	2,531	3,082	280,193
סך הכל ציבור					
-	-	12,338	-	-	12,338
סך הכל בנקים					
-	-	744	-	-	744
סך הכל ממשלות					
1,210	980	298,888	2,531	3,082	293,275
סך הכל					

ראה הערות [בעמוד 248](#).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

הערות:

- (א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים. למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ב) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדויר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדויר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ג) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי, ראה [ביאור 2.2.30](#) להלן.
- (ד) מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים. צוברים הכנסות ריבית.
- (ה) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך 472 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 210 מיליון ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.
- (ו) כולל יתרת הלוואות לדויר בסך 78 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 85 מיליון ש"ח) עם הפרשה לפי עומק פיגור, בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של לווה, כאשר נעשה שינוי בלוח הסילוקין בגין יתרת ההלוואה שטרם הגיע מועד פירעונה.
- (ז) 2.4% מהאשראי לנכסים מניבים שניתן באמצעות מערך בינוי ונדל"ן בבנק הינו בשיעור LTV העולים על 85%.
- (ח) יתרת החובות הלא פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר, נכון ליום 31 בדצמבר 2020, בסך של 800 מיליון ש"ח הינם אשראי שנתן הבנק, מתוכו 80 מיליון ש"ח הינו בגין הלוואות שאינן לדויר ו-720 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדויר, כאשר מתוכן סך של 196 מיליון ש"ח הינו בפיגור של עד 149 יום, 144 מיליון ש"ח הינו בפיגור של 150-249 יום והיתרה הינה בגין חוב בפיגור של 250 ימים או יותר.
- (ט) סוג מחדש.

איכות האשראי - מצב פיגור החובות

מצב הפיגור מנוטר באופן שוטף ומהווה אחת האינדיקציות המרכזיות לאיכות האשראי. קביעת מצב הפיגור מבוצעת לפי ימי הפיגור בפועל. חוב המוערך על בסיס פרטני מועבר לטיפול כחוב לא מבצע (לא צובר הכנסות ריבית) לאחר 90 ימי פיגור. חובות המוערכים על בסיס קבוצתי, מצב הפיגור משפיע על סיווג החוב (סיווג החוב חמור יותר ככל שמעמיק הפיגור) ולרוב לאחר 150 ימי פיגור הבנק מבצע מחיקה חשבונאית של חוב. חוב שאורגן מחדש כחוב בעייתי והוחזר לצבור ריבית, כאשר הוא מפגר במשך 60 ימי פיגור ביחס לתנאי החוב החדשים, יחזור שוב להיות מטופל כחוב לא מבצע. לגבי הלוואות לדויר, למעט הלוואות ללא תשלום רבעוני או חודשי, הבנק קובע הפרשה לפי שיטת עומק הפיגור.

יצוין כי לאור הנחיות בנק ישראל מיום 21 באפריל 2020 וכחלק מהמאמצים לסייע ללווים בקשיים, הסדרי חוב שבמסגרתם שונו תנאי החוב ובפרט נדחו מועדי התשלום המקוריים, לא הובאו בחשבון בקביעת סטטוס הפיגור או סיווג החוב.

לפרטים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ראה [ביאור 5.כ.1](#).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א)

2. מידע נוסף על חובות פגומים
א. חובות פגומים והפרשה פרטנית

31 בדצמבר 2020					
	יתרת ^(ב) חובות פגומים	יתרת ^(ב) בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית ^(ג)	יתרת ^(ב) חובות פגומים	יתרת ^(ב) חובות פגומים	יתרת ^(ב) חובות פגומים
ביננו ונדל"ן - בינוי	47	14	63	110	357
ביננו ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	195	21	130	325	1,086
שרותים פיננסיים	1	1	3	4	403
מסחרי - אחר	1,107	428	487	1,594	3,431
סך הכל מסחרי	1,350	464	683	2,033	5,277
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	-	-	26	26	26
אנשים פרטיים - אחר	334	212	2	336	834
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	1,684	676	711	2,395	6,137
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
ביננו ונדל"ן	287	86	-	287	358
מסחרי - אחר	1,267	325	45	1,312	1,357
סך הכל מסחרי	1,554	411	45	1,599	1,715
אנשים פרטיים	24	1	1	25	25
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	1,578	412	46	1,624	1,740
ממשלות בחו"ל	15	-	-	15	15
סך הכל פעילות בחו"ל	1,593	412	46	1,639	1,755
סך הכל ציבור	3,262	1,088	757	4,019	7,877
סך הכל ממשלות	15	-	-	15	15
סך הכל	3,277	1,088	757	4,034	7,892
מזה:					
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים	2,675	947	594	3,269	
חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים	2,148	589	493	2,641	

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
 (ב) יתרת חוב רשומה.
 (ג) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.
 (ד) יתרה נמוכה מ-1 מיליון ₪.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)
א. חובות פגומים והפרשה פרטנית (המשך)

31 בדצמבר 2019				
	יתרת ^(ב) חובות פגומים	יתרת ^(ב) חובות פגומים	יתרת ^(ג) חובות פגומים	יתרת ^(ג) חובות פגומים
	סך הכל	סך הכל	סך הכל	סך הכל
	יתרת קרן חוזית של חובות פגומים	יתרת ^(ב) חובות פגומים	יתרת הפרשה פרטנית ^(ג)	יתרת הפרשה פרטנית ^(ג)
במיליוני ש"ח				
פעילות לווים בישראל				
ציבור-מסחרי				
בינוי ונדל"ן - בינוי	323	79	22	11
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	1,097	300	235	2
שרותים פיננסיים	410	4	1	1
מסחרי - אחר	2,981	1,116	541	217
סך הכל מסחרי	4,811	1,499	799	231
אנשים פרטיים - אחר	765	310	3	166
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	5,576	1,809	802	397
פעילות לווים בחו"ל				
ציבור-מסחרי				
בינוי ונדל"ן	379	362	-	100
מסחרי - אחר	392	359	222	41
סך הכל מסחרי	771	721	222	141
אנשים פרטיים	1	1	-	1
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	772	722	222	142
סך הכל ציבור	6,348	2,531	1,024	539
מזה:				
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים	2,023	694	493	1,329 ^(ד)
חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים	1,019	357	181	662

- (א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) יתרת חוב רשומה.
(ג) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.
(ד) סווג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2019			2020		
מזה: נרשמו על בסיס מזומן	הכנסות ריבית שנרשמו ^(א)	יתרה ^(ב) ממוצעת של חובות פגומים	מזה: נרשמו על בסיס מזומן	הכנסות ריבית שנרשמו ^(א)	יתרה ^(ב) ממוצעת של חובות פגומים
במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
-	1	140	-	1	103
3	5	305	1	4	242
-	-	7	-	-	5
5	10	1,152	2	8	1,284
8	16	1,604	3	13	1,634
-	-	-	-	-	9
-	2	317	-	5	317
8	18	1,921	3	18	1,960
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
-	3	153	-	-	313
5	5	380	2	40	511
5	8	533	2	40	824
-	-	9	-	-	29
5	8	542	2	40	853
-	-	-	-	-	11
5	8	542	2	40	864
13	26 ^(ד)	2,463	5	58 ^(ד)	2,813
-	-	-	-	-	11
13	26 ^(ד)	2,463	5	58 ^(ד)	2,824

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
 (ב) יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.
 (ג) הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.
 (ד) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 410 מיליון ש"ח (2019 - 402 מיליון ש"ח).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)
ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018		
מזה: נרשמו על בסיס מזומן	הכנסות ריבית שנרשמו ^(א)	יתרה ^(ב) ממוצעת של חובות פגומים
במיליוני ש"ח		
פעילות לווים בישראל		
ציבור-מסחרי		
1	1	265
בינוי ונדל"ן - בינוי		
2	4	379
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן		
-	-	6
שרותים פיננסיים		
4	10	1,347
מסחרי - אחר		
7	15	1,997
סך הכל מסחרי		
-	2	373
אנשים פרטיים - אחר		
-	-	(38)
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה ^(ה)		
7	17	2,332
סך הכל ציבור - פעילות בישראל		
פעילות לווים בחו"ל		
ציבור-מסחרי		
6	6	133
בינוי ונדל"ן		
4	6	520
מסחרי - אחר		
10	12	653
סך הכל מסחרי		
1	1	20
אנשים פרטיים		
11	13	673
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל		
18	30 ^(ד)	3,005
סך הכל ציבור		

- (א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.
(ג) הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.
(ד) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 294 מיליון ש"ח.
(ה) למידע נוסף ראה [ביאור 136. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018](#).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
2019				2020			
צובר שאינו צובר הכנסות ריבית	צובר של 30 ימים ועד 89 ימים ^(ב)	צובר של 30 ימים ועד 89 ימים ^(ב)	צובר שאינו צובר הכנסות ריבית	צובר שאינו צובר הכנסות ריבית	צובר של 30 ימים ועד 89 ימים ^(ב)	צובר של 30 ימים ועד 89 ימים ^(ב)	צובר שאינו צובר הכנסות ריבית
סך הכל ^(ג)	סך הכל ^(ג)	סך הכל ^(ג)	סך הכל ^(ג)	סך הכל ^(ג)	סך הכל ^(ג)	סך הכל ^(ג)	סך הכל ^(ג)
במיליוני ש"ח							
<u>פעילות לווים בישראל</u>							
<u>ציבור-מסחרי</u>							
48	15	1	32	87	14	1	72
בינוי ונדל"ן - בינוי							
202	139	-	63	259	67	-	192
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן							
3	1	-	2	2	1	-	1
שרותים פיננסיים							
356	122	8	226	895	325	8	562
מסחרי - אחר							
609	277	9	323	1,243	407	9	827
סך הכל מסחרי							
290	72	5	213	317	126	4	187
אנשים פרטיים - אחר							
899	349	14	536	1,560	533	13	1,014
סך הכל ציבור - פעילות בישראל							
<u>פעילות לווים בחו"ל</u>							
<u>ציבור-מסחרי</u>							
-	-	-	-	17	-	-	17
בינוי ונדל"ן							
120	24	-	96	1,064	4	-	1,060
מסחרי - אחר							
120	24	-	96	1,081	4	-	1,077
סך הכל מסחרי							
120	24	-	96	1,081	4	-	1,077
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל							
1,019	373	14	632	2,641	537	13	2,091
סך הכל ציבור							

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
 (ב) צובר הכנסות ריבית.
 (ג) נכלל בחובות פגומים.

הערה: ההתחייבויות למתן אשראי נוסף לחייבים שלגביהם בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי במסגרתו בוצעו שינויים בתנאי האשראי הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2020 בסך 20 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2019 - 0 מיליון ש"ח).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

1. ארגונים מחדש שבוצעו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2019			2020		
יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	מספר חוזים
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
<u>פעילות לווים בישראל</u>					
<u>ציבור-מסחרי</u>					
40	41	344	73	74	348
בינוי ונדל"ן - בינוי					
26	26	89	158	158	104
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן					
2	2	22	1	1	12
שרותים פיננסיים					
230	234	1,690	847	851	2,067
מסחרי - אחר					
298	303	2,145	1,079	1,084	2,531
סך הכל מסחרי					
168	171	5,317	214	217	6,092
אנשים פרטיים - אחר					
466	474	7,462	1,293	1,301	8,623
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
<u>פעילות לווים בחו"ל</u>					
<u>ציבור-מסחרי</u>					
12	12	2	61	61	2
בינוי ונדל"ן					
-	-	-	1,039	1,039	8
מסחרי - אחר					
12	12	2	1,100	1,100	10
סך הכל מסחרי					
12	12	2	1,100	1,100	10
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל					
478	486	7,464	2,393	2,401	8,633
סך הכל ציבור					

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

1. ארגונים מחדש שבוצעו (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018		
מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש
במיליוני ש"ח		
פעילות לווים בישראל		
ציבור-מסחרי		
400	47	47
בינוי ונדל"ן - בינוי		
161	33	33
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן		
24	2	1 ^(ב)
שרותים פיננסיים		
1,762	253	248
מסחרי - אחר		
2,347	335	329
סך הכל מסחרי		
8,649	217	216
אנשים פרטיים - אחר		
(2,956)	(37)	(37)
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה ^(ב)		
8,040	515	508
סך הכל ציבור - פעילות בישראל		
פעילות לווים בחו"ל		
ציבור-מסחרי		
2	2	2
בינוי ונדל"ן		
6	57	57
מסחרי - אחר		
8	59	59
סך הכל מסחרי		
8	59	59
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל		
8,048	574	567
סך הכל ציבור		

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) למידע נוסף ראה [ביאור 136](#) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

2. ארגונים מחדש שכשלו^(ב)

31 בדצמבר					
2018		2019		2020	
יתרת חוב רשומה ^(ג)	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה ^(ג)	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה ^(ג)	מספר חוזים
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
15	120	22	176	15	144
בינוי ונדל"ן - בינוי					
14	50	15	40	15	46
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן					
^(ה) -	5	1	12	1	7
שרותים פיננסיים					
78	540	104	733	108	810
מסחרי - אחר					
107	715	142	961	139	1,007
סך הכל מסחרי					
49	2,503	58	1,888	54	1,850
אנשים פרטיים - אחר					
(9)	(1,248)	-	-	-	-
בניכוי יתרות שסוגו כנכסים מוזקקים למכירה ^(ד)					
147	1,970	200	2,849	193	2,857
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
1	2	^(ה) -	1	^(ה) -	1
בינוי ונדל"ן					
60	9	^(ה) -	1	-	-
מסחרי - אחר					
61	11	-	2	-	1
סך הכל מסחרי					
1	2	-	-	-	-
אנשים פרטיים					
62	13	-	2	-	1
סך הכל ציבור - פעילות חו"ל					
209	1,983	200	2,851	193	2,858
סך הכל ציבור					

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.

(ג) יתרת החוב הרשומה לסוף הרבעון בו בוצע הכשל.

(ד) למידע נוסף ראה [ביאור 36. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018](#).

(ה) יתרות נמוכות מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

3. מידע נוסף על הלוואות לדיור

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

יתרות לסוף תקופה לפי שיעור המימון (LTV)^(ב), סוג החזר וסוג ריבית

31 בדצמבר 2020					
יתרת הלוואות לדיור					
סיכון אשראי חוץ מאזני סך הכל	¹ מזה: ריבית משתנה	¹ מזה: בולט ובלון	סך הכל ¹		
במיליוני ש"ח					
2,818	36,610	1,525	58,016	עד 60%	שיעור ראשון: שיעור המימון
409	20,923	611	32,366	מעל 60%	
-	4	-	7		שיעבוד משני או ללא שיעבוד
3,227	57,537	2,136	90,389		סך הכל
31 בדצמבר 2019					
יתרת הלוואות לדיור					
סיכון אשראי חוץ מאזני סך הכל	¹ מזה: ריבית משתנה	¹ מזה: בולט ובלון	סך הכל ¹		
במיליוני ש"ח					
2,270	35,258	1,771	54,809	עד 60%	שיעור ראשון: שיעור המימון
303	19,730	659	29,601	מעל 60%	
-	9	-	11		שיעבוד משני או ללא שיעבוד
2,573	54,997	2,430	84,421		סך הכל

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
 (ב) היחס בין המסגרת המאושרת בעת העמדת המסגרת לבין שווי הנכס, כפי שאושר על ידי הבנק בעת העמדת המסגרת. יחס ה-LTV מהווה אינדיקציה נוספת של הבנק להערכת סיכון הלקוח בעת העמדת המסגרת. מידי רבעון נבדקת ההפרשה הקבוצתית המינימאלית בשיעור של 0.35% כנדרש בהוראות בנק ישראל מול ההפרשה בשיעור של 0.75% הנדרשת על אשראי בעל LTV הגבוה מ-60%. יש לציין כי ההפרשה הקבוצתית גבוהה מההפרשה הנדרשת על פי LTV.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
 ג. אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של הלווה

31 בדצמבר 2020				
סיכון אשראי חוץ מאזני ^{(א)(ב)}	אשראי ^(א)	מספר לוויים ^(ג)	תקרת האשראי	
במיליוני ש"ח			אשראי ללווה באלפי ש"ח	
			טד	ד
1,315	554	468,323	10	0
1,772	976	176,894	20	10
3,437	2,484	196,016	40	20
5,656	6,109	203,842	80	40
5,127	10,863	145,800	150	80
3,856	17,058	100,369	300	150
3,095	26,617	69,205	600	300
4,471	45,179	58,671	1,200	600
3,027	22,735	17,302	2,000	1,200
2,620	14,528	6,345	4,000	2,000
2,789	11,519	2,556	8,000	4,000
4,892	20,547	1,984	20,000	8,000
5,927	21,205	937	40,000	20,000
20,585	55,753	903	200,000	40,000
10,044	19,705	108	400,000	200,000
10,763	11,184	44	800,000	400,000
7,264	8,462	17	1,200,000	800,000
4,993	1,966	5	1,600,000	1,200,000
3,309	5,047	5	2,000,000	1,600,000
2,743	1,641	2	2,400,000	2,000,000
2,419	2,717	2	2,670,975	2,400,000
110,104	306,849	1,449,330		סך הכל

ראה הערות [בעמוד הבא](#).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
ג. אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של הלווה (המשך)

31 בדצמבר 2019				
תקרת האשראי	מספר לוויים ^(ג)	אשראי ^(א)	סיכון אשראי חוץ מאזני ^(א,ב)	
אשראי ללווה באלפי ש"ח		במיליוני ש"ח		
מ	עד			
0	10	443,831	680	1,194
10	20	170,897	1,074	1,653
20	40	194,004	2,751	3,234
40	80	201,655	6,354	5,330
80	150	148,303	11,413	4,916
150	300	104,624	18,052	3,778
300	600	70,958	27,354	3,046
600	1,200	55,352	42,494	4,092
1,200	2,000	15,552	20,295	2,838
2,000	4,000	5,914	13,439	2,708
4,000	8,000	2,402	10,555	2,993
8,000	20,000	1,892	19,345	4,866
20,000	40,000	888	20,391	5,502
40,000	200,000	889	55,280	20,518
200,000	400,000	85	15,949	7,259
400,000	800,000	40	10,587	11,481
800,000	1,200,000	9	4,404	3,768
1,200,000	1,600,000	4	1,971	3,387
1,600,000	2,000,000	5	3,863	5,016
2,000,000	2,400,000	2	1,538	3,046
2,400,000	2,800,000	1	1,125	1,458
2,800,000	3,200,000	-	-	-
3,200,000	3,942,755	1	1,335	2,607
סך הכל		1,417,308	290,249	104,690

(א) לפני השפעת הפרשות להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לוויים. באשראי מאזני בתוספת שווי הוגן של מכשירים נגזרים בסך 6,218 מיליון ש"ח.

(ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.

(ג) מספר הלוויים לפי סך הכל אשראי וסיכון אשראי חוץ מאזני.

הערות:

החל במדרגת אשראי של 8,000 אלפי ש"ח נערך המיון בשיטת איחוד ספציפי, לגבי יתר הלוויים הוצג האשראי באיחוד שכבות.

הגדרת "לווה" וכן הגדרת "חבות", לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני הינן בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים".

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ד. מכשירים פיננסיים חוץ - מאזניים

31 בדצמבר			
2019		2020	
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	יתרות החוזים ^(א)	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	יתרות החוזים ^(א)
במיליוני ש"ח			
א. מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה - עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:			
2	729	3	1,070
אשראי תעודות			
74	5,293	68	5,254
ערביות להבטחת אשראי			
18	21,248	18	20,141
ערביות לרוכשי דירות			
158	16,257	172	17,171
ערביות והתחייבויות אחרות ^(ב)			
13	14,837	15	15,670
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו			
25	12,456	28	12,841
מסגרות חו"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו			
81	28,655	98	32,567
התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן ¹			
15	16,723	20	20,460
התחייבויות להוצאת ערביות			
-	2,921	-	3,083
מסגרות לפעילות במכשירים נגזרים שלא נוצלו			
-	4,778	-	7,175
אישור עקרוני לשמירת שיעור ריבית ^(ג)			

1. מזה: חשיפות אשראי בגין מחויבות לספק נזילות למבני איגוח בחסות אחרים שלא נוצלו ב-31 בדצמבר 2019 בסך 207 מיליון ש"ח המחויבויות לעיל מהוות חלק קטן יחסית מהמחויבויות של אותם גופי איגוח.

- (א) יתרת החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.
 (ב) כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת הבורסה והמעוף בסך 421 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2019 סך של 259 מיליון ש"ח).
 (ג) התחייבויות למתן אשראי שניתנו ללקוחות במסגרת "אישור עקרוני ושמירת שיעור הריבית" להוראת ניהול בנק תקין 451, נהלים למתן הלוואות לדיור.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
ה. ערבויות לפי מועד פירעון

ליום 31 בדצמבר 2020				
סך הכל	מעל חמש שנים	שלוש עד חמש שנים	שנה עד שלוש שנים	עד שנה
במיליוני ש"ח				
5,254	286	153	1,225	3,590
ערבויות להבטחת אשראי				
20,141	-	-	20,141	-
ערבויות לרוכשי דירות				
17,171	1,087	957	4,929	10,198
ערבויות והתחייבויות אחרות				
42,566	1,373	1,110	26,295	13,788
סך הכל ערבויות				
ליום 31 בדצמבר 2019				
סך הכל	מעל חמש שנים	שלוש עד חמש שנים	שנה עד שלוש שנים	עד שנה
במיליוני ש"ח				
5,293	241	124	809	4,119
ערבויות להבטחת אשראי				
21,248	-	-	21,248	-
ערבויות לרוכשי דירות				
16,257	1,513	2,072	3,043	9,629
ערבויות והתחייבויות אחרות				
42,798	1,754	2,196	25,100	13,748
סך הכל ערבויות				

נתוני הביטחונות שלהלן משקפים ביטחונות שהבנק קיבל ספציפית כנגד ערבויות: יתרת המזומנים אשר זמינים לבנק במטרה לפצות על הפסדים שמומשו תחת ערבויות אלה ושיפויים הסתכמו לסך של כ-347 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2019 - 319 מיליון ש"ח). כמו כן, ניירות ערך ונכסים סחירים אחרים, המוחזקים כביטחונות, הסתכמו לסך של כ-11 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2019 - 13 מיליון ש"ח).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

1. מכירה ורכישה של אשראי לציבור

סיכון אשראי לציבור שנמכר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר										
2019					2020					
יתרה לסוף שנה של האשראי שנמכר, אשר (הפסד) הבנק נותן עבורו שירות	סך הכל רווח	סיכון אשראי מזה: מזה: סיכון אשראי לציבור בטייתי	סיכון אשראי מזה: מזה: סיכון אשראי לציבור בטייתי	סיכון אשראי מזה: מזה: סיכון אשראי לציבור בטייתי	סיכון אשראי מזה: מזה: סיכון אשראי לציבור בטייתי	יתרה לסוף שנה של האשראי שנמכר, אשר (הפסד) הבנק נותן עבורו שירות	סך הכל רווח	סיכון אשראי מזה: מזה: סיכון אשראי לציבור בטייתי	סיכון אשראי מזה: מזה: סיכון אשראי לציבור בטייתי	
במיליוני ש"ח										
1,500	15	62	35	900	1,268	-	-	175	-	סך הכל מסחרי
1,043	-	-	-	-	898	-	-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	אנשים פרטיים - אחר
2,543	15	62	35	900	2,166	-	-	175	-	סך הכל סיכון אשראי לציבור

סיכון אשראי לציבור שנרכש

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2019			2020		
מזה: סיכון אשראי לציבור בטייתי	סיכון אשראי מזה: מזה: סיכון אשראי לציבור בטייתי	אשראי לציבור שנרכש בתקופה	מזה: סיכון אשראי לציבור בטייתי	סיכון אשראי מזה: מזה: סיכון אשראי לציבור בטייתי	אשראי לציבור שנרכש בתקופה
במיליוני ש"ח					
-	-	9,419	-	-	8,957
-	-	-	-	-	-
-	-	70	-	-	61
-	-	9,489	-	-	9,018

(א) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ז. סינדיקציות והשתתפות בסינדיקציות של הלוואות

31 בדצמבר 2020					
עסקאות סינדיקציה שיזמו אחרים		עסקאות סינדיקציה שהבנק יזם ^(א)			
חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
סיכון אשראי	חלקו של הבנק	סיכון אשראי	חלקם של אחרים	סיכון אשראי	חלקו של הבנק
חוץ מאזני ^(ב)	אשראי לציבור	חוץ מאזני ^(ב)	אשראי לציבור	חוץ מאזני ^(ב)	אשראי לציבור
במיליוני ש"ח					
1,281	17,859	4,743	8,513	2,464	4,280
-	91	166	2,522	166	2,505
-	289	-	1	-	1
1,281	18,239	4,909	11,036	2,630	6,786

31 בדצמבר 2019					
עסקאות סינדיקציה שיזמו אחרים		עסקאות סינדיקציה שהבנק יזם ^(א)			
חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
סיכון אשראי	חלקו של הבנק	סיכון אשראי	חלקם של אחרים	סיכון אשראי	חלקו של הבנק
חוץ מאזני ^(ב)	אשראי לציבור	חוץ מאזני ^(ב)	אשראי לציבור	חוץ מאזני ^(ב)	אשראי לציבור
במיליוני ש"ח					
1,602	2,611	3,878	7,996	2,692	3,764
-	-	190	2,940	190	2,927
-	-	-	1	-	1
1,602	2,611	4,068	10,937	2,882	6,692

(א) לרבות אם התאגיד הבנקאי נותן שירות מהותי בעסקת הסינדיקציה.
 (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 31 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

31 בדצמבר 2020						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים ^(ב)	מטבע חוץ ^(א)			מטבע ישראלי	
		במטבעות אחרים	באירו	בדולרים של ארה"ב	צמוד למדד המחירים לצרכן	לא צמוד
במיליוני ש"ח						
נכסים						
136,194	848	1,999	1,457	5,416	-	126,474
מזומנים ופיקדונות בבנקים						
92,297	4,396	5,141	3,895	42,965	5,194	30,706
ניירות ערך						
3,019	-	880	1	1,554	-	584
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר						
295,341	924	5,403	3,377	31,124	43,202	211,311
אשראי לציבור, נטו ^(ג)						
632	-	-	10	613	-	9
אשראי לממשלה						
795	795	-	-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות						
2,932	2,932	-	-	-	-	-
בניינים וציוד						
15,252	4,957	464	807	3,004	12	6,008
נכסים בגין מכשירים נגזרים						
15	15	-	-	-	-	-
מוניטין						
9,558	1,179	39	1	916	4	7,419
נכסים אחרים						
556,035	16,046	13,926	9,548	85,592	48,412	382,511
סך כל הנכסים						
התחייבויות						
447,031	1,676	5,668	9,256	108,671	10,925	310,835
פיקדונות הציבור						
15,143	113	71	642	3,710	-	10,607
פיקדונות מבנקים						
208	-	-	9	84	-	115
פיקדונות הממשלה						
605	-	-	-	251	-	354
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר						
16,303	-	-	-	2,445	9,244	4,614
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים						
17,315	4,908	892	1,159	3,172	178	7,006
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים						
21,335	347	166	20	787	12,269	7,746
התחייבויות אחרות						
517,940	7,044	6,797	11,086	119,120	32,616	341,277
סך כל ההתחייבויות						
38,095	9,002	7,129	(1,538)	(33,528)	15,796	41,234
הפרש^(ד)						
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	482	(7,990)	1,052	32,704	(701)	(25,547)
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)						
-	-	65	236	(959)	-	658
אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)						
-	12	19	102	(44)	-	(89)
אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)						
38,095	9,496	(777)	(148)	(1,827)	15,095	16,256
סך הכל כללי						
-	-	84	252	(1,109)	-	773
אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)						
-	238	(82)	419	181	-	(756)
אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)						

(א) כולל צמודים למטבע חוץ.

(ב) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

(ג) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיס הצמדה בהתאם להצמדה של האשראי בגינו נוצר בסך 5,290 מיליון ש"ח.

(ד) הון עצמי כולל זכויות שאינן מקנות שליטה.

ביאור 31 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

31 בדצמבר 2019						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים ^(ב)	מטבע חוץ ^(א)			מטבע ישראלי	
		במטבעות אחרים	באירו	בדולרים של ארה"ב	צמוד למדד המחירים לצרכן	לא צמוד
במיליוני ש"ח						
נכסים						
76,213	917	1,859	1,103	6,785	-	65,549
מזומנים ופיקדונות בבנקים						
84,949	3,712	1,953	5,059	38,649	3,186	32,390
ניירות ערך						
1,117	-	(ה)	(ה)	956 (ה)	-	161
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר						
282,478	424	5,096	3,775	31,513	43,731	197,939
אשראי לציבור, נטו ^(ג)						
744	-	-	20	713	-	11
אשראי לממשלה						
765	765	-	-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות						
3,043	3,043	-	-	-	-	-
בניינים וציוד						
10,970	3,693	228	187	2,111	97	4,654
נכסים בגין מכשירים נגזרים						
16	16	-	-	-	-	-
מוניטין						
8,486	259	20	3	757	4	7,443
נכסים אחרים						
468,781	12,829	9,156	10,147	81,484	47,018	308,147
סך כל הנכסים						
התחייבויות						
373,644	1,368	5,220	9,531	99,241	13,878	244,406
פיקדונות הציבור						
6,176	-	67	444	3,385	-	2,280
פיקדונות מבנקים						
315	-	-	8	199	-	108
פיקדונות הממשלה						
123	11	(ה)	(ה)	(ה)	-	112
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר						
19,958	-	-	-	-	14,337	5,621
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים						
11,528	3,637	301	185	1,698	285	5,422
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים						
21,163	350	115	19	496	13,093	7,090
התחייבויות אחרות						
432,907	5,366	5,703	10,187	105,019	41,593	265,039
סך כל ההתחייבויות						
35,874	7,463	3,453	(40)	(23,535)	5,425	43,108
הפרש^(ד)						
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	634	(4,150)	(1,159)	23,180	(3,009)	(15,496)
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)						
-	-	(1)	972	(1,351)	-	380
אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)						
-	-	8	133	(128)	-	(13)
אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)						
35,874	8,097	(690)	(94)	(1,834)	2,416	27,979
סך הכל כללי						
-	-	2	1,496	(1,531)	-	33
אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)						
-	-	71	1,188	(113)	-	(1,146)
אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)						

(א) כולל צמודים למטבע חוץ.

(ב) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

(ג) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיס הצמדה בהתאם להצמדה של האשראי בגינו נוצר בסך 3,328 מיליון ש"ח.

(ד) הון עצמי כולל זכויות שאינן מקנות שליטה.

(ה) סווג מחדש.

ביאור 32 - נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון^(א)

31 בדצמבר 2020				
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים				
מט"ל	מט"ל	מט"ל	מט"ל	
שנה	שלושה חודשים	עד שלושה חודשים ^(ב)	עד דרישה ועד חודש ^(ג)	
עד שנתיים	עד שנה ^(ד)	עד חודשים ^(ה)	עד חודש ^(ו)	
במיליוני ש"ח				
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח):				
36,393	39,140	23,167	175,498	נכסים ¹
8,721	24,223	27,461	275,908	התחייבויות ²
27,672	14,917	(4,294)	(100,410)	הפרש
30,916	32,250	20,419	47,075	מזה: אשראי לציבור ¹
6,954	21,357	23,162	266,578	מזה: פיקדונות הציבור ²
(1,068)	(13,271)	(3,844)	(8,324)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
131	688	193	(300)	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
26,735	2,334	(7,945)	(109,034)	הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים
מטבע חוץ^(א)				
13,076	27,219	10,733	22,882	נכסים ¹
2,107	16,954	13,186	100,749	התחייבויות ²
10,969	10,265	(2,453)	(77,867)	הפרש
5,208	8,428	4,585	10,859	מזה: אשראי לציבור ¹
1,085	12,909	10,211	94,555	מזה: פיקדונות הציבור ²
9,533	6,288	(5,170)	(71,155)	מזה: הפרש בדולר
3,595	4,009	1,407	(11,096)	מזה: הפרש בגין פעילות חוץ
1,068	13,271	3,844	8,324	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
(131)	(688)	(193)	300	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
11,906	22,848	1,198	(69,243)	הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים
סך הכל				
49,469	66,359	33,900	198,380	נכסים ¹
10,828	41,177	40,647	376,657	התחייבויות ²
38,641	25,182	(6,747)	(178,277)	הפרש ^(ה)
36,124	40,678	25,004	57,934	מזה: אשראי לציבור ¹
8,039	34,266	33,373	361,133	מזה: פיקדונות הציבור ²

- (א) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנתרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.
- (ב) נכסים ללא תקופת פירעון כולל נכסים בסך 774 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.
- (ג) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (ד) כפי שנכללה **בביאור 31**, לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים, שאינם מסולקים נטו.
- (ה) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.
- (ו) אשראי בתנאי חח"ד, שסווג בהתאם לתקופת המסגרת, הינו בסך 8.7 מיליארד ש"ח. אשראי בחריגה בסך 0.8 מיליארד ש"ח, סווג ללא מועד פירעון.
- (ז) אין הפרש זה משקף בהכרח חשיפה בריבית ו/או במאזני הצמדה.

הערה: סך הכל התחייבויות ממוריאליות שכנגדן ניתן אשראי לטווח קצר בבנק הינו 6.0 מיליארד ש"ח.

יתרה מאזנית ⁽⁷⁾									
שיעור תשואה חוזי ^(ה)	סך הכל	ללא תקופת פירעון ^(ב)	סך הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנים	מעל עשר עד עשרים שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל ארבע עד חמש שנים	מעל שלוש עד ארבע שנים	מעל שנתיים עד שלוש שנים
באחוזים									
3.02	432,080	2,783	474,381	17,668	49,571	55,439	19,753	24,057	33,695
1.39	375,661	1,828	376,390	4,898	5,607	4,838	4,101	5,432	15,201
	56,419	955	97,991	12,770	43,964	50,601	15,652	18,625	18,494
3.39	254,511	1,221	296,204	13,643	46,195	46,870	14,930	19,469	24,437
1.78	321,790	-	323,129	-	683	1,200	757	1,031	1,407
	(25,805)	-	(25,567)	-	(286)	955	(812)	275	808
	713	-	713	-	-	-	-	-	1
	31,327	955	73,137	12,770	43,678	51,556	14,840	18,900	19,303
2.42	112,866	1,242	122,868	6,859	6,719	16,524	4,711	5,485	8,660
2.04	140,143	59	144,043	80	157	8,139	505	644	1,522
	(27,277)	1,183	(21,175)	6,779	6,562	8,385	4,206	4,841	7,138
3.70	39,906	1,229	41,089	352	220	3,258	2,076	2,504	3,599
1.32	123,565	-	124,288	-	-	4,795	-	15	718
	(33,231)	909	(27,679)	6,639	5,989	7,180	3,366	4,037	5,614
	4,604	53	6,340	1,822	799	(595)	2,046	1,845	2,508
	25,805	-	25,567	-	286	(955)	812	(275)	(808)
	(713)	-	(713)	-	-	-	-	-	(1)
	(2,185)	1,183	3,679	6,779	6,848	7,430	5,018	4,566	6,329
2.90	544,946	4,025	597,249	24,527	56,290	71,963	24,464	29,542	42,355
1.57	515,804	1,887	520,433	4,978	5,764	12,977	4,606	6,076	16,723
	29,142	2,138	76,816	19,549	50,526	58,986	19,858	23,466	25,632
3.43	294,417	2,450	337,293	13,995	46,415	50,128	17,006	21,973	28,036
1.66	445,355	-	447,417	-	683	5,995	757	1,046	2,125

ביאור 32 - נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון^(א) (המשך)

31 בדצמבר 2019			
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים			
מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
עד דרישה ועד חודש ^(ז)	עד שלושה חודשים עד שנה ^(ח)	עד שלושה חודשים ^(ט)	מעל שנה עד שנתיים
במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח):			
115,916	24,022	49,105	34,052
נכסים ¹			
208,260	18,070	36,117	12,157
התחייבויות ²			
(92,344)	5,952	12,988	21,895
הפרש			
46,832	18,821	33,209	28,311
מזה: אשראי לציבור ¹			
199,828	16,592	25,431	7,402
מזה: פיקדונות הציבור ²			
(6,936)	(4,184)	(8,136)	(647)
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)			
165	60	(132)	90
אופציות (במונחי נכס הבסיס)			
(99,115)	1,828	4,720	21,338
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים			
מטבע חוץ^(א)			
22,102	9,007	20,564	18,434
נכסים ¹			
85,298	15,791	20,191	1,770
התחייבויות ²			
(63,196)	(6,784)	373	16,664
הפרש			
9,902	3,802	8,362	6,934
מזה: אשראי לציבור ¹			
80,449	13,750	17,811	1,292
מזה: פיקדונות הציבור ²			
(58,387)	(7,905)	(2,312)	16,698
מזה: הפרש בדולר			
(9,944)	(304)	2,786	4,254
מזה: הפרש בגין פעילות חוץ			
6,936	4,184	8,136	647
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)			
(165)	(60)	132	(90)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)			
(56,425)	(2,660)	8,641	17,221
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים			
סך הכל			
138,018	33,029	69,669	52,486
נכסים ¹			
293,558	33,861	56,308	13,927
התחייבויות ²			
(155,540)	(832)	13,361	38,559
הפרש ^(ז)			
56,734	22,623	41,571	35,245
מזה: אשראי לציבור ¹			
280,277	30,342	43,242	8,694
מזה: פיקדונות הציבור ²			

(א) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.

(ב) נכסים ללא תקופת פירעון כולל נכסים בסך 864 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.

(ג) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(ד) כפי שנכללה בביאור 31, לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים, שאינם מסולקים נטו.

(ה) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(ו) אשראי בתנאי חח"ד, שסווג בהתאם לתקופת המסגרת, הינו בסך 8.3 מיליארד ש"ח. אשראי בחריגה בסך 1.0 מיליארד ש"ח, סווג ללא מועד פירעון.

(ז) אין הפרש זה משקף בהכרח חשיפה בריבית ו/או במאזני הצמדה.

(ח) סווג מחדש.

הערה: סך הכל התחייבויות ממוריאליות שכנגדן ניתן אשראי לטווח קצר בכנק הינו 5.7 מיליארד ש"ח.

יתרה מאזנית ⁽¹⁾									
שיעור תשואה חוזי ⁽ⁿ⁾	ללא תקופת פירעון ⁽²⁾		סך הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנים	מעל עשר שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל ארבע עד חמש שנים	מעל שלוש עד ארבע שנים	מעל שנתיים עד שלוש שנים
	סך הכל	פירעון ⁽²⁾							
באחוזים									
3.09	355,809	2,713	394,333	15,840	44,093	49,237	15,698	19,923	26,447
1.41	307,176	1,098	310,060	5,775	6,040	8,354	5,253	3,908	6,126
	48,633	1,615	84,273	10,065	38,053	40,883	10,445	16,015	20,321
3.33	241,668	1,133	279,454	12,362	41,148	43,087	14,348	17,862	23,474
1.02	258,321	-	259,041	-	675	2,088	1,214	1,133	4,678
	(17,807)	-	(17,352)	-	62	932	(11)	632	936
	185	-	184	-	-	-	-	-	1
	31,011	1,615	67,105	10,065	38,115	41,815	10,434	16,647	21,258
3.19 ⁽ⁿ⁾	103,836	2,194	111,875	3,797	5,390	13,172	4,326	6,503	8,580
1.64 ⁽ⁿ⁾	124,002	28	125,331	48	61	376	240	613	943
	(20,166)	2,166	(13,456)	3,749	5,329	12,796	4,086	5,890	7,637
3.83	40,386	2,193	40,786	330	357	2,592	1,958	2,950	3,599
1.68	113,955	-	114,212	-	-	-	5	330	575
	(22,763)	2,159	(16,728)	3,407	4,911	11,504	3,683	4,705	6,968
	6,078	268	9,004	1,069	1,098	3,623	1,758	2,390	2,274
	17,807	-	17,352	-	(62)	(932)	11	(632)	(936)
	⁽ⁿ⁾ (185)	-	(184)	-	-	-	-	-	(1)
	(2,544)	2,166	3,712	3,749	5,267	11,864	4,097	5,258	6,700
3.11	459,645	4,907	506,208	19,637	49,483	62,409	20,024	26,426	35,027
1.48	431,178	1,126	435,391	5,823	6,101	8,730	5,493	4,521	7,069
	28,467	3,781	70,817	13,814	43,382	53,679	14,531	21,905	27,958
3.40	282,054	3,326	320,240	12,692	41,505	45,679	16,306	20,812	27,073
1.22	372,276	-	373,253	-	675	2,088	1,219	1,463	5,253

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

א. כללי

הביאור כולל מידע בדבר הערכת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים על פי הנחיות המפקח על הבנקים. לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי ההוגן במקרים אלה נאמד על פי הערך הנוכחי של תזרים המזומן העתידי המהווה בשיעור ריבית המשקף את רמת הריבית בו הייתה מבוצעת עסקה דומה ביום הדיווח. אומדן של השווי ההוגן מחושב באמצעות הערכת תזרים המזומן העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון שהוא סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המוצגת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימוש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. בהנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית. בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים עשויים להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפירעון. בשל כל אלו יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי הקבוצה כעסק ח'. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

ב. עיקרי השיטות וההנחות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

נכסים פיננסיים:

אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומן עתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. יתרת האשראי מוינה למספר קטגוריות בהתאם למגזר הפעילות וכן לדרוג האשראי של הלווים. בכל קטגוריה חושב התזרים של התקבולים העתידיים (קרן וריבית) לפי בסיסי ההצמדה השונים. תקבולים אלה הונו בשיעורי ריבית המשקפים את רמת הסיכון והמרווח הממוצע הגלומים באשראי באותה קטגוריה ואת תקופת האשראי.

בדרך כלל שיעור ריבית זה נקבע לפי שיעור ריבית לפיו נעשות עסקאות דומות במועד הדיווח.

השווי ההוגן של יתרות חובה בחשבונות עו"ש, הוערך בהתאם לערך במאזן.

השווי ההוגן של חובות פגומים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית המשקפים את סיכון האשראי הגבוה הגלום בהם. בכל מקרה, שיעורי ריבית אלה משקפים את שיעורי הריבית הגבוהים ביותר המשמשים את הקבוצה בעסקאות במועד הדיווח באותו מגזר.

שווי הוגן של יתרות עו"ש שסווגו כחובות פגומים חושב בהתאם לאומדן המח"מ שלהם ולפי שיעורי הריבית המירביים הנהוגים בבנק.

תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.

פיקדונות בבנקים ואשראי לממשלות - שיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעורי ריבית שבהם בוצעו עסקאות דומות במועד הדיווח.

ניירות ערך - ניירות ערך סחירים לפי שווי שוק. ניירות ערך שאינם סחירים, מניית לפי עלות ואגרות חוב לפי מודל המביא בחשבון את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים והמביאים בחשבון גם את ההסתברות לכשל וערך השוק.

התחייבויות פיננסיות:

פיקדונות הציבור - יתרת הפיקדונות מוינה למספר קטגוריות בהתאם למגזרי הפעילות, בסיסי ההצמדה ותקופות ההפקדה. בכל קטגוריה חושב התזרים של התשלומים העתידיים (קרן וריבית). תשלומים אלה הונו בשיעורי ריבית המשקפים את שיעור הריבית הממוצע בו הקבוצה מגייסת פיקדונות דומים מאותה קטגוריה לתקופה שנותרה עד לפירעון. חשבונות עובר ושכ (עו"ש) ופיקדונות ללא זמן פירעון-היתרה במאזן נחשבת כאומדן של השווי ההוגן.

פיקדונות מבנקים ופיקדונות ממשלות- השווי ההוגן נאמד בשיטת היוון תזרימי מזומן עתידיים לפי אומדן שיעורי הריבית שבהם הקבוצה עשויה לגייס פיקדונות דומים במועד הדיווח.

אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים - לפי שווי שוק או בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור ריבית בו הקבוצה מגייסת פיקדונות דומים, או יכולה להנפיק כתבי התחייבות דומים ביום הדיווח.

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

נכסים והתחייבויות פיננסיים אחרים:

מכשירים פיננסיים נגזרים:

מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר המכשיר, ההערכה נעשתה לפי השוק הפעיל ביותר. מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא בזה).

31 בדצמבר 2020				
שווי הוגן				
יתרה במאזן	רמה 1 ^(א)	רמה 2 ^(א)	רמה 3 ^(א)	סך הכל
במיליוני ש"ח				
נכסים פיננסיים				
מזומנים ופיקדונות בכנקים	136,194	127,710	6,938	1,581
ניירות ערך ^(ב)	92,297	50,256	38,510	4,187
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	3,019	3,019	-	-
אשראי לציבור, נטו	295,341	2,661	91,683	201,873
אשראי לממשלות	632	-	24	589
נכסים בגין מכשירים נגזרים	15,252	2,644	10,841	1,767
נכסים פיננסיים אחרים	1,950	38	-	1,912
סך כל הנכסים הפיננסיים	544,685^(ג)	186,328	147,996	211,909
התחייבויות פיננסיות				
פיקדונות הציבור	447,031	3,473	337,410	105,878
פיקדונות מבנקים	15,143	113	6,034	8,929
פיקדונות מממשלות	208	-	94	122
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	605	605	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	16,303	16,233	-	802
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	17,315	2,631	14,445	239
התחייבויות פיננסיות אחרות	5,746	257	4,272	1,217
סך כל ההתחייבויות הפיננסיות	502,351^(ד)	23,312	362,255	117,187
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי	301	-	-	301
בנוסף, התחייבויות בגין זכויות עובדים ברוטו - פנסיה ופיצויים ^(ד)	20,491	-	203	20,288

- (א) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
 רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
 רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.
 (ב) לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות ערך ראה [ביאור 12](#).
 (ג) מזה: נכסים והתחייבויות בסך 144,975 מיליון ש"ח ובסך 309,860 מיליון ש"ח, בהתאמה אשר היתרה במאזן שלהם זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן) או מהווה קירוב לשווי הוגן (מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים לגביהם נעשה שימוש ביתרה במאזן כקירוב לשווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה [ביאורים 333-333](#).
 (ד) ההתחייבות מוצגת בברוטו, אינה מתחשבת בנכסי התכנית המנהלים כנגדה.

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

31 בדצמבר 2019				
סך הכל	שווי הוגן			יתרה במאזן
	רמה 3 ^(א)	רמה 2 ^(א)	רמה 1 ^(א)	
במיליוני ש"ח				
נכסים פיננסיים				
76,192	1,251	8,104	66,837	76,213
מזומנים ופיקדונות בכנקים				
85,406	2,772	31,831	50,803	84,949
ניירות ערך ^(ב)				
1,117	-	-	1,117 ^(ה)	1,117 ^(ה)
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר				
283,464	192,218	88,862	2,384	282,478
אשראי לציבור, נטו				
770	759	11	-	744
אשראי לממשלות				
10,970	1,237 ^(ה)	7,587 ^(ה)	2,146 ^(ה)	10,970
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
2,008	1,961	-	47	2,009
נכסים פיננסיים אחרים				
459,927	200,198	136,395	123,334 ^(ג)	458,480 ^(ג)
סך כל הנכסים הפיננסיים				
התחייבויות פיננסיות				
372,353	98,136	270,780	3,437	373,644
פיקדונות הציבור				
6,160	183	5,977	-	6,176
פיקדונות מבנקים				
323	87	236	-	315
פיקדונות מממשלות				
123	-	-	123 ^(ה)	123 ^(ה)
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר				
20,869	828	-	20,041	19,958
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נידחים				
11,528	295	9,100 ^(ה)	2,133 ^(ה)	11,528
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים				
5,055	607	4,348	100	5,052
התחייבויות פיננסיות אחרות				
416,411	100,136	290,441	25,834 ^(ג)	416,796 ^(ג)
סך כל ההתחייבויות הפיננסיות				
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
301	301	-	-	301
עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי				
20,470	20,284	186	-	20,470
בנוסף, התחייבויות בגין זכויות עובדים ברוטו - פנסיה ופיצויים ^(ד)				

- (א) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
 רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
 רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.
 (ב) לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות ערך ראה [ביאור 12](#).
 (ג) מזה: נכסים והתחייבויות בסך 129,303 מיליון ש"ח ובסך 216,344 מיליון ש"ח, בהתאמה אשר היתרה במאזן שלהם זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן) או מהווה קירוב לשווי הוגן (מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים לגביהם נעשה שימוש ביתרה במאזן כקירוב לשווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה [ביאורים 233-233](#).
 (ד) ההתחייבות מוצגת בברוטו, אינה מתחשבת בנכסי התכנית המנוהלים כנגדה.
 (ה) סוג מחדש.

ביאור 333 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה

31 בדצמבר 2020			
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
מחירים	נתונים נצפים	נתונים לא נצפים	סך הכל שווי הוגן
מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	משמעותיים אחרים (רמה 2)	משמעותיים (רמה 3)	
במיליוני ש"ח			
נכסים			
אגרות חוב זמינות למכירה:			
29,809	4,979	33	34,821
אגרות חוב ממשלת ישראל			
11,046	8,847	-	19,893
אגרות חוב ממשלות זרות			
-	69	-	69
אגרות חוב מוסדות פיננסיים בישראל			
-	8,861	-	8,861
אגרות חוב מוסדות פיננסיים זרים			
-	4,440	2,556	6,996
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)			
105	115	-	220
אגרות חוב אחרות בישראל			
-	6,059	8	6,067
אגרות חוב אחרות זרים			
40,960	33,370	2,597	76,927
סך הכל אגרות חוב זמינות למכירה			
מניות וקרנות נאמנות שאינן למסחר:			
2,769	-	-	2,769
מניות וקרנות נאמנות שאינן למסחר			
ניירות ערך למסחר:			
3,144	-	-	3,144
אגרות חוב ממשלת ישראל			
223	-	-	223
אגרות חוב ממשלות זרות			
323	-	-	323
אגרות חוב מוסדות פיננסיים בישראל			
-	98	-	98
אגרות חוב מוסדות פיננסיים זרים			
-	58	22	80
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)			
58	-	-	58
אגרות חוב אחרות בישראל			
-	44	2	46
אגרות חוב אחרות בחו"ל			
61	-	-	61
מניות וקרנות נאמנות למסחר			
3,809	200	24	4,033
סך הכל ניירות ערך למסחר			
נכסים בגין מכשירים נגזרים:			
-	144	148	292
חוזי שקל - מדד			
14	4,448	439	4,901
חוזי ריבית			
-	3,553	1,158	4,711
חוזי מטבע - חוץ			
2,062	2,677	18	4,757
חוזי מניות			
149	19	4	172
חוזי סחורות ואחרים			
419	-	-	419
פעילות בשוק המעוף			
2,644	10,841	1,767	15,252
סך הכל נכסים בגין מכשירים נגזרים			
אחרים:			
3,567	-	-	3,567
אשראי ופיקדונות בגין השאלות ניירות ערך			
3,019	-	-	3,019
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר			
38	-	-	38
אחר			
6,624	-	-	6,624
סך הכל אחרים			
56,806	44,411	4,388	105,605
סך כל הנכסים			

ביאור 333 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2020			
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
בתחילת ש"ח			
התחייבויות			
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:			
-	332	63	395
חוזי שקל - מדד			
14	5,288	-	5,302
חוזי ריבית			
-	6,145	176	6,321
חוזי מטבע - חוץ			
2,050	2,657	-	4,707
חוזי מניות			
148	23	-	171
חוזי סחורות ואחרים			
419	-	-	419
פעילות בשוק המעוף			
2,631	14,445	239	17,315
סך הכל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים			
אחרים:			
3,474	21	-	3,495
פיקדונות הציבור			
605	-	-	605
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר			
257	-	-	257
אחרים			
4,336	21	-	4,357
סך הכל אחרים			
6,967	14,466	239	21,672
סך כל התחייבויות			

ביאור 333 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2019			
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
במיליוני ש"ח			
נכסים			
אגרות חוב זמינות למכירה:			
30,470	2,662	-	33,132
אגרות חוב ממשלת ישראל			
12,258	5,863	-	18,121
אגרות חוב ממשלות זרות			
41	9,556	-	9,597
אגרות חוב מוסדות פיננסיים זרים			
-	6,293	1,455	7,748
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)			
108	32	-	140
אגרות חוב אחרות בישראל			
-	3,530	-	3,530
אגרות חוב אחרות זרים			
42,877	27,936	1,455	72,268
סך הכל אגרות חוב זמינות למכירה			
מניות וקרנות זמינות למכירה:			
2,395	-	-	2,395
מניות וקרנות נאמנות			
ניירות ערך למסחר:			
2,715	-	-	2,715
אגרות חוב ממשלת ישראל			
213	-	-	213
אגרות חוב ממשלות זרות			
101	-	-	101
אגרות חוב מוסדות פיננסיים בישראל			
-	201	-	201
אגרות חוב מוסדות פיננסיים זרים			
-	154	-	154
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)			
53	-	-	53
אגרות חוב אחרות בישראל			
-	87	-	87
אגרות חוב אחרות בחו"ל			
3,082	442	-	3,524
סך הכל ניירות ערך למסחר			
נכסים בגין מכשירים נגזרים:^(א)			
-	127	82	209
חוזי שקל - מדד			
17	3,667	764	4,448
חוזי ריבית			
-	1,942	379	2,321
חוזי מטבע - חוץ			
1,774	1,841	8	3,623
חוזי מניות			
30	10	4	44
חוזי סחורות ואחרים			
325	-	-	325
פעילות בשוק המעוף			
2,146	7,587	1,237	10,970
סך הכל נכסים בגין מכשירים נגזרים			
אחרים:			
3,564	-	-	3,564
אשראי ופיקדונות בגין השאלות ניירות ערך			
1,117 ^(א)	-	-	1,117
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר			
47	-	-	47
אחר			
4,728	-	-	4,728
סך הכל אחרים			
55,228	35,965	2,692	93,885
סך כל הנכסים			

(א) סווג מחדש.

ביאור 333 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2019			
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
במיליוני ש"ח			
התחייבויות			
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:^(א)			
-	265	38	303
14	4,429	-	4,443
-	2,547	257	2,804
1,763	1,846	-	3,609
30	13	-	43
326	-	-	326
2,133	9,100	295	11,528
אחרים:			
3,437	44	6	3,487
123 ^(א)	-	-	123
100	-	-	100
3,660	44	6	3,710
5,793	9,144	301	15,238

(א) סווג מחדש.

ביאור 333 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)
ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה

31 בדצמבר 2020					
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-					
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן	סך כל הרווח (הפסד) בגין שינויים בשווי בתקופה	
במיליוני ש"ח					
-	-	737	737	(179)	אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון
-	-	737	737	(179)	סך הכל
31 בדצמבר 2019					
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-					
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים נצפים משמעותיים (רמה 3) (א)	סך הכל שווי הוגן	סך כל הרווח (הפסד) בגין שינויים בשווי בתקופה (א)	
במיליוני ש"ח					
-	-	508	508	76	אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון
-	-	508	508	76	סך הכל

(א) הוצג מחדש.

ביאור 33ג - שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020										
רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2020	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2020	העברות מרמה 3 ^(ג)	העברות אל רמה 3 ^(א)	התאמות מתרגום דוחות כספיים	מכירות סילוקים	רכישות והנפקות	ברוח כולל אחר ^(ב)	כדוח רווח והפסד ^(א)	שווי הוגן לתחילת השנה	רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:
במיליוני ש"ח										
נכסים										
אגרות חוב זמינות למכירה:										
2	33	-	34	-	-	-	-	(1)	-	ממשלת ישראל מוסדות פיננסיים בחו"ל
-	-	(7)	-	-	-	7	-	-	-	MBS/ABS
5	2,556	-	444	-	(565)	(70)	1,323	8	(39)	1,455
-	8	-	9	-	-	-	-	-	(1)	-
סך כל אגרות חוב זמינות למכירה										
7	2,597	(7)	487	-	(565)	(70)	1,330	8	(41)	1,455
אגרות חוב למסחר:										
-	22	-	22	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל אגרות חוב למסחר										
-	24	-	24	-	-	-	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים:										
11	148	-	44	-	-	-	-	22	82	חוזי שקל - מדד
(319)	439	-	-	-	(209)	-	-	(116)	764	חוזי ריבית
878	1,158	-	-	-	-	-	901	-	(122)	379
12	18	-	-	-	-	-	-	-	10	8
4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4
סך כל נכסים בגין מכשירים נגזרים										
586	1,767	-	44	-	(209)	-	901	-	(206)	1,237
593	4,388	(7)	555	-	(774)	(70)	2,231	8	(247)	2,692
התחייבויות										
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:										
-	63	-	56	-	-	-	-	-	(31)	38
-	176	-	-	-	-	-	-	-	(81)	257
סך כל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים										
-	239	-	56	-	-	-	-	-	(112)	295
-	-	-	-	-	-	-	-	-	(6)	6
סך כל אחרים										
-	239	-	56	-	-	-	-	-	(118)	301

(א) רווחים (הפסדים) נטו שמומשו נכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.
 (ב) רווחים שטרם מומשו נכללו בדוח על השינויים בהון בסעיף רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר.
 (ג) העברה מרמה 2 אל רמה 3 - הועברו עסקאות פרוורד מדד לתקופה של מעל שנה, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפירעון היא מתחת לשנה.

ביאור 33ג - שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3 (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019											
רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:											
רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2019	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2019	העברות מרמה 3 ^(א)	העברות אל רמה 3 ^(א)	התאמות מתרגום דוחות כספיים	מכירות סילוקים	רכישות והנפקות	ברוח כולל אחר ^(ב)	בדוח הפסד ^(א)	שווי הוגן לתחילת השנה		
במיליוני ש"ח											
נכסים											
אגרות חוב זמינות למכירה:											
(4)	1,455	(1,012)	-	-	(234)	(315)	308	31	(144)	2,821	MBS/ABS
נכסים בגין מכשירים נגזרים:											
(25)	82	(5)	18	-	-	-	-	-	(80)	149	חוזי שקל - מדד
618	764	-	-	-	(106)	-	-	-	728 ^(ד)	142	חוזי ריבית
229	379	-	-	-	-	-	530	-	(1,122) ^(ד)	971	חוזי מטבע - חוץ
2	8	-	-	-	-	-	-	-	(929)	937	חוזי מניות
(2)	4	-	-	-	-	-	-	-	(15)	19	חוזי סחורות ואחרים
822	1,237	(5)	18	-	(106)	-	530	-	(1,418)	2,218	סך כל נכסים בגין מכשירים נגזרים
818	2,692	(1,017)	18	-	(340)	(315)	838	31	(1,562)	5,039	סך כל הנכסים
התחייבויות											
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:											
12	38	(69)	35	-	-	-	-	-	(37)	109	חוזי שקל - מדד
-	257	-	-	-	-	-	-	-	129	128	חוזי מטבע - חוץ
12	295	(69)	35	-	-	-	-	-	92	237	סך כל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
3	6	-	-	-	-	-	-	-	3	3	סך כל אחרים
15	301	(69)	35	-	-	-	-	-	95	240	סך כל התחייבויות

(א) רווחים (הפסדים) נטו שמומשו ונכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

(ב) הפסדים שטרם מומשו ונכללו בדוח על השינויים בהון בסעיף רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר.

(ג) העברה מרמה 2 אל רמה 3 - הועברו עסקאות פרוורד מדד לתקופה של מעל שנה ומתחת ל-5 שנים, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפירעון היא מתחת לשנה.

(ד) סווג מחדש.

ביאור T33 - מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3
מידע כמותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

31 בדצמבר 2020				
ממוצע ⁽³⁾	טווח	נתונים לא נצפים	טכניקת הערכה	שווי הוגן
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה				
נכסים				
ני"ע זמינים למכירה⁽¹⁾				
bp 205	bp 205	מרווח	היוון תזרימי מזומנים	33
1.68%	1.68%	הסתברות לכשל		
25%	25%	שיעור הפסד		
אגרות חוב ממשלת ישראל				
bp 163	bp 110-215	מרווח	היוון תזרימי מזומנים	2,556
2.90%	2%-3.8%	הסתברות לכשל		
20%	20%	שיעור פירעון מוקדם		
30%	30%	שיעור הפסד		
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)				
bp 158	bp 105-210	מרווח	היוון תזרימי מזומנים	8
1.45%	1.1%-1.8%	הסתברות לכשל		
30%	30%	שיעור הפסד		
אחרים בחו"ל				
ני"ע למסחר⁽¹⁾				
bp 163	bp 110-215	מרווח	היוון תזרימי מזומנים	22
2.90%	2%-3.8%	הסתברות לכשל		
20%	20%	שיעור פירעון מוקדם		
30%	30%	שיעור הפסד		
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)				
bp 158	bp 105-210	מרווח	היוון תזרימי מזומנים	2
1.45%	1.1%-1.8%	הסתברות לכשל		
30%	30%	שיעור הפסד		
אחרים בחו"ל				
נכסים בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾				
0.12%	0%-0.24%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	90
חוזי ריבית שקל - מדד				
1.54%	^(*) 0.19%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	58
חוזי ריבית				
1.54%	^(*) 0.19%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	439
חוזי מטבע - חוץ				
1.54%	^(*) 0.19%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	1,158
חוזים בגין מניות				
1.54%	^(*) 0.19%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	18
חוזים בגין סחורות				
1.54%	^(*) 0.19%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	4
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾				
0.12%	0%-0.24%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	63
חוזי ריבית שקל - מדד				
0.12%	0%-0.24%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	176
חוזי מטבע - חוץ				
ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה				
אשראי פגום שגבייתו מותנית בכיטחון				
השווי ההוגן של הביטחון				737

ראה הערות [בעמוד הבא](#).

ביאור T33 - מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3 (המשך) מידע כמותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3 (המשך)

31 בדצמבר 2019				
ממוצע ⁽³⁾	טווח	נתונים לא נצפים	טכניקת הערכה	שווי הוגן
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה				
נכסים				
ני"ע זמינים למכירה⁽¹⁾				
bp 163	bp 110-215	מרווח	היוון תזרימי מזומנים	1,455
2.90%	2%-3.8%	הסתברות לכשל		
20%	20%	שיעור פירעון מוקדם		
30%	30%	שיעור הפסד		
נכסים בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾				
0.43%	0.04%-0.81%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	45
0.75%	^(*) 0.12%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	37
0.75%	^(*) 0.12%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	^(N) 764
0.43%	0.04%-0.81%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	82
0.75%	^(*) 0.12%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	^(N) 297
0.75%	^(*) 0.12%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	2
(0.07)%	(0.41)%-0.27%	שערי מניות	היוון תזרימי מזומנים	6
0.75%	^(*) 0.12%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	4
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾				
0.43%	0.04%-0.81%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	38
0.43%	0.04%-0.81%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	257
(0.07)%	(0.41)%-0.27%	שערי מניות	היוון תזרימי מזומנים	6
ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה				
אשראי פגום שגבייתו מתנית				
בכספון				
508 ⁽²⁾ השווי ההוגן של הכספון				

(א) סווג מחדש.
(ב) הוצג מחדש.

* בגין צד נגדי שכשל.

מידע איכותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

1. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של ניירות ערך מגובי נכסים או מגובי משכנתאות הם שיעור המרווח, ההסתברות לכשל, שיעור הפירעון המוקדם וחומרת ההפסד באירוע כשל. גידול/קיטון משמעותי בפרמטרים הלא נצפים, יבוא לידי ביטוי בשווי הוגן נמוך/גבוה באופן משמעותי.
2. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של נגזרים הינם סיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה ושיעור האינפלציה החזוי. ככל שסיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה יהיה גבוה/נמוך, השווי ההוגן של העסקה יהיה נמוך/גבוה. שינוי בשיעור האינפלציה החזוי, ישפיע על השווי ההוגן של העסקאות בהתאם לפוזיציה המדדית של הבנק בעסקאות אלו. ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והבנק מתחייב לשלם את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקאות יקטן (יגדל). ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והצד הנגדי לעסקה מחוייב לשלם לבנק את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקאות יגדל (יקטן).
3. נתון הממוצע המתייחס לפרמטר הלא נצפה "סיכון צד נגדי לעסקה" משקף ממוצע משוקלל.

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו

השליטה בבנק

בנק ללא גרעין שליטה

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדיון, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

א. יתרות

31 בדצמבר 2020			
בעלי עניין ^(טו)			
נושאי משרה ^(טז)		מחזיקי מניות-אחרים ^(טז)	
יתרה	יתרה	יתרה	יתרה
הגבוהה	ליום 31	הגבוהה	ליום 31
בדצמבר	בדצמבר	ביותר ^(טז)	ביותר ^(טז)
במיליוני ש"ח			
נכסים:			
-	-	-	-
פיקדונות בבנקים			
-	-	-	-
ניירות ערך ^(טז)			
7	5	380	228
אשראי לציבור			
-	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי			
7	5	380	228
אשראי לציבור, נטו			
-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות ^(טז)			
-	-	7	5
נכסים אחרים			
התחייבויות:			
21	16	193	193
פיקדונות הציבור			
-	-	-	-
פיקדונות מבנקים			
-	-	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים			
-	-	4	4
התחייבויות אחרות			
2	2	18	15
סיכון אשראי בסעיפים חוץ מאזניים^(טז)			

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף ד.80(3) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ב) בהתאם לסעיף ד.80(4) בהוראות הדיווח לציבור ותאגידים שאדם או שתאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין לפי חוק ניירות ערך, מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם, או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים.
- (ג) בהתאם לסעיף ד.80(8) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.
- (ה) פירוט של סעיפים אלה כלול גם [בביאור 12 וביאור 15](#).
- (ו) ביום 31 בדצמבר 2020 החזקות בעלי עניין בהון הבנק הינם ב-357,837,110 ש"ח ערך נקוב ממניות הבנק (מזה נושאי משרה: 773,093 ש"ח ערך נקוב).
- (ז) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
- (ח) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף ד.80 בהוראת הדיווח לציבור.
- (ט) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף ד.80(7) בהוראות הדיווח לציבור.
- (י) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף ד.80(2) בהוראות הדיווח לציבור. "מחזיקי מניות אחרים" נכון ליום 31 בדצמבר 2020, כולל באמצעות גופים כבעלותם, הינם אלטשולר שחם בע"מ (החל מיום 19 בדצמבר 2017) המחזיקה למיטב ידיעת הבנק ב-5.08% מההון המניות של הבנק, הפניקס אחזקות בע"מ ואקסלנס השקעות בע"מ (החל מיום 28 באוגוסט 2019) ב-7.32% מהון, הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (החל מיום 12 במרס 2020) ב-6.52% מההון, ומיטב דש השקעות בע"מ (החל מיום 4 ביוני 2020) ב-5.95% מההון.

צדדים קשורים ⁽ⁿ⁾									
המוחזקים על ידי הבנק									
אחרים ^(א)									
מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה									
חברות בנות שלא אוחדו		חברות כלולות ^(א)		חברות בנות שלא אוחדו		חברות כלולות ^(א)		אחרים ^(ב)	
היתרה	יתרה	היתרה	יתרה	היתרה	יתרה	היתרה	יתרה	היתרה	יתרה
ליום 31	ליום 31	ליום 31	ליום 31	ליום 31	ליום 31	ליום 31	ליום 31	ליום 31	ליום 31
הגבוהה	הגבוהה	הגבוהה	הגבוהה	הגבוהה	הגבוהה	הגבוהה	הגבוהה	הגבוהה	הגבוהה
בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר
(7)	(7)	(7)	(7)	(7)	(7)	(7)	(7)	(7)	(7)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
548	548	-	-	-	-	-	-	-	-
165	161	841	678	-	-	1	-	1,146	1,146
-	-	-	(50)	-	-	-	-	-	-
165	161	841	628	-	-	1	-	1,146	1,146
-	-	801	795	-	-	-	-	-	-
3	3	3	3	-	-	-	-	17	17
108	108	464	464	5	5	13	-	480	480
-	-	19	12	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	2	3	2	-	-	-	-	1	1
84	84	183	183	-	-	1	-	102	88

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

א. יתרות (המשך)

31 בדצמבר 2019			
בעלי עניין ^(טו)			
מחזיקי מניות-אחרים ^(יא) נושאי משרה ^(א)			
יתרה	יתרה	יתרה	יתרה
ליום 31 בדצמבר	ליום 31 בדצמבר	הגבוהה ביותר ^(ד)	הגבוהה ביותר ^(ד)
במיליוני ש"ח			
נכסים:			
-	-	-	-
פיקדונות בבנקים			
-	-	-	-
ניירות ערך ^(ה)			
8	7	309	275
אשראי לציבור			
-	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי			
8	7	309	275
אשראי לציבור, נטו			
-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות ^(ה)			
1	1	8	2
נכסים אחרים			
התחייבויות:			
40	31	59	57
פיקדונות הציבור			
-	-	-	-
פיקדונות מבנקים			
-	-	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים			
-	-	5	2
התחייבויות אחרות			
3	3	41	7
סיכון אשראי בסעיפים חוץ מאזניים^(ט)			

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף ד.80 (3) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ב) בהתאם לסעיף ד.80(4) בהוראות הדיווח לציבור ותאגידים שאדם או שתאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין לפי חוק ניירות ערך, מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם, או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים.
- (ג) בהתאם לסעיף ד.80(8) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.
- (ה) פירוט של סעיפים אלה כלול גם [בביאור 12 וביאור 15](#).
- (ו) 31 בדצמבר 2019 החזקות בעלי עניין בהון הבנק הינם ב-169,413,874 ש"ח, ערך נקוב ממניות הבנק (מזה נושאי משרה: 800,001 ש"ח ערך נקוב).
- (ז) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
- (ח) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף ד.80 בהוראות הדיווח לציבור.
- (ט) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף ד.80(7) בהוראות הדיווח לציבור.
- (י) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף ד.80(2) בהוראות הדיווח לציבור (החל מיום 19 בדצמבר 2017 מהווה אלטשולר שחם בע"מ בעלת עניין בבנק ולמיטב ידיעת הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2019 מחזיקה באמצעות גופים בבעלותה ב-5.59% מההון המונפק ומזכויות ההצבעה של הבנק. החל מיום 28 באוגוסט 2019, הפניקס אחזקות בע"מ ואקסלנס השקעות בע"מ מהוות בעלות עניין בבנק לאור החזקותיהן המשותפות ולמיטב ידיעת הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2019, ההחזקה המשותפת כוללת החזקות תאגידים שבשליטתן, הינה בשיעור 6.61% מהון המניות של הבנק).
- (יא) הוצג מחדש.

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)
ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020					
צדדים קשורים ⁽¹⁾			בעלי עניין ⁽¹⁾		
המוחזקים על ידי הבנק אחרים ⁽²⁾					
חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת ⁽¹⁾	חברות בנות (שלא אוחדו)	אחרים ⁽²⁾	נושאי משרה ^(א)	מחזיקי מניות אחרים ^(ח)	במיליוני ש"ח
6	21	-	23	-	8
-	(50)	-	-	-	-
3	4	-	20	-	1
1	2	-	2	-	1
(47)	(18)	-	(14)	(65)	-
(38)	(43)	-	29	(65)	9
סך הכל					

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019					
צדדים קשורים ⁽¹⁾			בעלי עניין ⁽¹⁾		
המוחזקים על ידי הבנק אחרים ⁽²⁾					
חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת ⁽¹⁾	חברות בנות (שלא אוחדו)	אחרים ⁽²⁾	נושאי משרה ^(א)	מחזיקי מניות אחרים ^(ח)	במיליוני ש"ח
1	21	-	21	-	5
2	3	-	-	-	-
1	2	-	1	-	-
(52)	(14)	-	(25)	(79)	(4)
(49)	10	-	(4)	(79)	1
סך הכל					

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80ד(3) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ב) בהתאם לסעיף 80ד(4) בהוראות הדיווח לציבור, תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.
- (ג) בהתאם לסעיף 80ד(8) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ד) פירוט בסעיף 1 להלן.
- (ה) פירוט בסעיף 2 להלן.
- (ו) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80ד בהוראות הדיווח לציבור.
- (ז) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80ד(7) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ח) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80ד(2) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ט) הוצג מחדש.

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאחדות שלו (המשך)
ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018					
בעלי עניין ^(א)			צדדים קשורים ^(א)		
המוחזקים על ידי הבנק אחרים ^(א)					
מחזיקי מניות אחרים ^(ח)	נושאי משרה ^(א)	אחרים ^(ב)	חברות בנות (שלא אוחדו)	חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת ^(ז)	אחרים ^(א)
במיליוני ש"ח					
3	-	1	-	20	9
-	-	(1)	-	3	2
-	-	1	-	3	1
-	(57)	(3)	-	(45)	(48)
3	(57)	(3)	-	(22)	(37)

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 3)ד.80 (בהוראות הדיווח לציבור).
 (ב) בהתאם לסעיף 4)ד.80 (בהוראות הדיווח לציבור, תאגידיים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.
 (ג) בהתאם לסעיף 8)ד.80 (בהוראות הדיווח לציבור).
 (ד) פירוט [בסעיף ד](#) להלן.
 (ה) פירוט [בסעיף ג](#) להלן.
 (ו) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 7)ד.80 (בהוראת הדיווח לציבור).
 (ז) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 7)ד.80 (בהוראות הדיווח לציבור).
 (ח) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 2)ד.80 (בהוראות הדיווח לציבור).

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

ג. תגמול וכל הטבה אחרת לבעלי עניין

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2018		2019		2020	
נושאי משרה					
מספר מקבלי הטבות	סך הטבות	מספר מקבלי הטבות	סך הטבות	מספר מקבלי הטבות	סך הטבות
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
20	44	20	65	20	51
13	8	12	8	11	7

בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו^(א)

דירקטור שאינו מועסק בתאגיד או מטעמו^(א)

(א) לא כולל הוצאות מס ש"ח.

(ב) מזה: הטבות עובד לזמן קצר 32 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 19 מיליון ש"ח.

(2019 - הטבות עובד לזמן קצר 48 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 15 מיליון ש"ח, 2018 - הטבות עובד לזמן קצר 44 מיליון ש"ח).

(ג) בשנת 2020 הוצאות בגין תשלומים מבוססי מניות נמוכים מ-1 מיליון ש"ח (בשנת 2019 הוצאות בגין תשלומים מבוססי מניות הינן בסך 1.7 מיליון ש"ח, 2018 הוצאות בגין תשלומים מבוססי מניות נמוכים מ-1 מיליון ש"ח).

דירקטורים ונושאי משרה בבנק בוטחו על ידי הבנק במסגרת פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים. פרמיית הביטוח הכוללת הסתכמה בסך אלפי ש"ח (2019 - 5,099 אלפי ש"ח, 2018 - 4,657 אלפי ש"ח).

ד. הכנסות ריבית, נטו בעסקאות הבנק וחברות מאוחדות שלו עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2018		2019		2020	
מזה: מחברות כלולות	מזה: מחברות כלולות	מזה: מחברות כלולות	מזה: מחברות כלולות	מזה: מחברות כלולות	מזה: מחברות כלולות
מאוחד		מאוחד ^(א)		מאוחד	
במיליוני ש"ח					
(א) בגין נכסים					
20	34	21	48	22	59
(ב) בגין התחייבויות					
-	(1)	-	-	(1)	(1)
20	33	21	48	21	58

(א) הוצג מחדש.

ה. מידע בדבר תנאי העסקאות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי עניין

עסקאות ויתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים נעשו כולן במהלך העסקים הרגיל ובתנאים הדומים לתנאי העסקאות עם גופים שאינם קשורים לבנק ולחברות המאוחדות שלו. הריבית המחויבת והריבית המשולמת בגין יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים הינן בשיעורים הרגילים בעסקאות במהלך העסקים הרגיל עם צדדים שאינם קשורים לבנק.

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק

א. תמצית דוח רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
במיליוני ש"ח		
9,626	10,069	9,028
הכנסות ריבית		
2,199	2,328	1,359
הוצאות ריבית		
7,427	7,741	7,669
הכנסות ריבית, נטו		
310	519	2,270
הוצאות בגין הפסדי אשראי		
7,117	7,222	5,399
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי		
הכנסות שאינן מריבית		
399	^(X) 1,577	963
הכנסות מימון שאינן מריבית		
2,950	2,889	2,955
עמלות		
46	147	17
הכנסות אחרות		
3,395	4,613	3,935
סך כל ההכנסות שאינן מריבית		
הוצאות תפעוליות ואחרות		
3,612	3,748	3,191
משכורות והוצאות נלוות		
1,309	1,338	1,351
אחזקה ופחת בניינים וציוד		
1,673	1,848	1,575
הוצאות אחרות		
6,594	6,934	6,117
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות		
3,918	4,901	3,217
רווח לפני מיסים		
1,371	^(X) 1,712	1,281
הפרשה למיסים על הרווח		
2,547	3,189	1,936
רווח לאחר מיסים		
710	^(X) 333	166
חלק הבנק ברווחים, נטו של חברות מוחזקות לאחר מס		
3,257	3,522	2,102
רווח נקי		

(א) לצורכי הצגה בלבד רווח ממכירת לאומי קארד מיון מחלק הבנק ברווחים, נטו של חברות מוחזקות לאחר מס להכנסות מימון שאינן מריבית והפרשה למיסים על הרווח. למידע נוסף ראה [ביאור 36. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018](#).

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ב. מאזן הבנק

31 בדצמבר		
2019	2020	
במיליוני ש"ח		
נכסים		
77,603	136,572	מזומנים ופיקדונות בבנקים
78,810	83,883	ניירות ערך
^(א) 1,117	3,019	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
261,607	277,550	אשראי לציבור
(3,053)	(4,842)	הפרשה להפסדי אשראי
258,554	272,708	אשראי לציבור, נטו
744	632	אשראי לממשלות
11,968	10,817	השקעות בחברות מוחזקות
2,805	2,749	בניינים וציוד
10,897	15,086	נכסים בגין מכשירים נגזרים
6,495	7,322	נכסים אחרים
448,993	532,788	סך כל הנכסים
התחייבויות והון		
355,203	425,661	פיקדונות הציבור
6,115	15,077	פיקדונות מבנקים
184	193	פיקדונות מממשלות
^(א) 123	354	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
19,958	16,303	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
11,431	17,156	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
20,573	20,380	התחייבויות אחרות
413,587	495,124	סך כל ההתחייבויות
35,406	37,664	הון עצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק
448,993	532,788	סך כל ההתחייבויות וההון

(א) סווג מחדש.

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)
ג. דוח על תזרימי המזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
במיליוני ש"ח		
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת		
3,257	3,522	2,102
רווח נקי לשנה		
התאמות:		
(581)	(123)	48
חלק הבנק ברווחים בלתי מחולקים של חברות מוחזקות בניכוי דיבידנד שהתקבל		
(1,351)	(^(X) 2,844)	3,086
אחר, נטו		
1,325	6,243	5,236
מזומנים נטו מפעילות שוטפת		
תזרימי מזומנים לפעילות השקעה		
(19)	(28)	(16)
רכישת מניות בחברות מוחזקות		
250	157	135
קופה מרכזית לתשלום פיצויים		
(^(X) 8,496)	(^(X) 18,743)	(21,385)
אחר		
(8,265)	(18,614)	(21,266)
מזומנים נטו לפעילות השקעה		
תזרימי מזומנים מפעילות מימון		
2,114	3,152	4,986
תמורה מהנפקת אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים		
(32)	(958)	(8,248)
פדיון אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים		
(1,369)	(1,387)	(297)
דיבידנד ששולם לבעלי מניות		
512	-	-
תמורה ממימוש השקעות בחברות מאוחדות ללא איבוד שליטה		
(700)	(700)	(250)
רכישה עצמית של מניות		
(^(X) 1,863)	(^(X) 13,272)	79,807
אחר		
2,388	13,379	75,998
מזומנים נטו מפעילות מימון		
(4,552)	1,008	59,968
גידול (קטון) במזומנים ושווי מזומנים		
76,691	72,539	72,865
יתרת מזומנים לתחילת השנה		
400	(682)	(1,266)
השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים		
72,539	72,865	131,567
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה		

ריבית ומיסים ששולמו ו/או התקבלו ודיבידנדים שהתקבלו

לשנה שהסתיימה ביום		
2018	2019	2020
במיליוני ש"ח		
9,005	9,852	9,512
ריבית שהתקבלה		
(2,438)	(3,106)	(2,356)
ריבית ששולמה		
134	221	222
דיבידנדים שהתקבלו		
(^(X) 1,141)	(^(X) 2,190)	(1,633)
מיסים על הכנסה ששולמו		
(^(X) 296)	(^(X) 9)	221
מיסים על הכנסה שהתקבלו		

(א) סווג מחדש.

ביאור 36 - נושאים שונים

א. הסכם שירותי מחשוב ותפעול לבנק אגוד לישראל בע"מ

הבנק הגיע להסכמות עם בנק אגוד לישראל בע"מ בדבר הארכת תקופת ההתקשרות למתן שירותי מחשוב ותפעול ("ההסכם"), תוך שינוי חלק מתנאי ההתקשרות.

במסגרת זו סוכם, בין היתר, כי בכפוף ובהתאם לתנאים המפורטים בכתב התוספת להסכם ("התוספת"), יוארך תוקפו של ההסכם עד ליום 31 בדצמבר 2022.

היקף השירותים השוטפים ורמת השירות שיינתנו על ידי לאומי לפי התוספת יהיו כפי השירותים השוטפים ורמת השירות שניתנו לאגוד ביום 31 בדצמבר 2016, ולאומי יספק לאגוד את השירותים השוטפים בתקופת התוספת על פי עקרון ה-follow me. בנוסף בוצעה התאמה לתמורה המשולמת במסגרת ההסכם.

ב. השפעות התפשטות נגיף הקורונה

התפשטות נגיף הקורונה בחודש ינואר 2020 החלה להשפיע על מרבית מדינות העולם במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020, ולאחרונה החרפה מהירות התפשטות הנגיף בעקבות הופעה של מוטציות שונות. מרבית הממשלות פועלות בדרך של הטלת סגר זמני, הפסקות זמניות ומתמשכות של חלקים משמעותיים מן הפעילות הכלכלית וטיפול בנפגעי המחלה, תוך הגדלה ניכרת של הוצאות לטיפול באזרחים והעסקים אשר עבודתם הופסקה. הבנקים המרכזיים ברחבי העולם פועלים במגוון של כלים לצורך תמיכה בפעילות הכלכלית, מעבר להורדות הריבית.

משבר הקורונה הינו אירוע משמעותי מתמשך המשבש את הפעילות העסקית והכלכלית ומלווה בחוסר וודאות משמעותית לגבי אורכו ומידת השפעתו. השלכות המשבר על הכלכלה העולמית והמקומית הינן משמעותיות, תוך כדי ירידה ניכרת של התוצר הגלובלי בשנת 2020 ובראשית שנת 2021, ובהתאם לכך תתכן השפעה מהותית על עסקי הבנק.

כל עוד לא הושגה הפצה נרחבת מאוד של חיסון יעיל לאורך זמן עד כה ו/או תרופה יעילה ופשוטה, דרך ההתמודדות עם הנגיף כוללת הקפדה על כללי ריחוק חברתי, לרבות סגר, דבר אשר ממשיך ומשבש את הפעילות הכלכלית התקינה, כאשר נקודת הסיום של המשבר אינה נראית עדיין בעת הנוכחית. בהעדר צעדים יעילים לשם השגת שליטה במצב התחלואה, משבר הקורונה בהיבטיו הכלכליים עלול להימשך בעתיד הנראה לעין.

על מנת לתת מענה לצרכים הנוכחיים ולאפשר המשכיות עסקית גם במצבי חירום מתמשך, יחידות מרכזיות בלאומי עברו לתצורת עבודה חדשה המשלבת עבודה מהבית ופיצול פיזי של יחידות אורגניות לקפסולות. בוצעו התאמות בתהליכי העבודה והבקרה. במטרה לוודא כי החשיפה נשארת בגבולות סובלנות הסיכון נקבעו בקורות עסקיות, תהליכיות ומיכוניות המגדרות את הסיכונים. מאחר ומדובר בתצורת עבודה דינמית המשתנה מעת לעת מתקיים תהליך שוטף לבחינת השינויים הנדרשים בתהליכי העבודה והתאמתם לסובלנות הסיכון.

בעקבות משבר הקורונה החליט הפיקוח על הבנקים (במכתב הפיקוח על הבנקים מתאריך 29 במרס 2020), להפחית בדרישות הלימות ההון הרגולטורי המזערי. בעקבות זאת, דירקטוריון הבנק החליט ביום 16 באפריל 2020 לקבוע כי יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי יעמוד על 9.5% חלף 10.5% וכי הבנק יפסיק, בשלב זה, את חלוקת הדיבידנד ואת המשך ביצוע תכניות הרכישה העצמית של מניות הבנק.

כמו כן, לאור העלייה ברמת הסיכון, חודדו דגשים בהעמדת אשראי בתקופת המשבר ומתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות לכשיידרש.

לצד זאת בוחן הבנק את הדרכים למתן סיוע ללקוחותיו שנקלעו למשבר זמני ואשר להערכת הבנק יצלחו את המשבר. במסגרת זו מובאות בחשבון השפעות המשבר ונעשית בחינה מעמיקה של הלקוחות נוכח המשבר. בעקבות המשבר גדלו הוצאות להפסדי אשראי והסתכמו בשנת 2020 בסך של 2,552 מיליון ש"ח. עיקר הגידול הינו בהפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי. ההפרשה להפסדי אשראי של הבנק מייצגת את אומדני הבנק. הפרשה זו מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת משמעותי שהופעל בתקופה המדווחת בסביבה משתנה המאופיינת בחוסר וודאות חריג.

עם התפשטות נגיף הקורונה, חלה עלייה ברמת התנודתיות של גורמי הסיכון בשווקים הפיננסיים ונרשמו ירידות ערך משמעותיות בשווקי המניות והאשראי הסחיר, ותנודות חריפות בעקומי הריבית חסרי הסיכון ושערי החליפין. החל מהרבעון השני של השנה התנודתיות בשווקים התמתנה וחלה התאוששות בשוק ההון. עם זאת חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים יכולה להימשך.

במהלך הרבעון הרביעי לא חל שינוי מהותי ביחס כיסוי הנזילות. לכל אורך התקופה הנסקרת יחס ה-LCR במט"ח ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים תוכן העניינים

עמוד	
א. ממשל תאגידי	
294	חברי דירקטוריון הבנק
296	שינויים בדירקטוריון
298	חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם
299	מבקרת פנימית
302	שכר רואי חשבון המבקרים
303	מדיניות תגמול נושאי משרה
304	שכר נושאי משרה בכירה
ב. פרטים נוספים	
307	תרשים חברות מוחזקות עיקריות והשקעות של הבנק
308	השליטה בבנק
308	רכוש קבוע ומתקנים
309	נכסים לא מוחשיים
310	משאבי אנוש
314	מבנה ארגוני
317	הליכים משפטיים
317	הסכמים מהותיים
318	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
329	דירוג האשראי
330	מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים
ג. נספחים	
336	שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית
340	דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני
343	מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני
344	דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב שנתי
345	מאזן מאוחד - מידע רב שנתי

חברי דירקטוריון הבנק^(*)(**)

ד"ר סאמר חאג' יחיא, יושב ראש^(א)

מר יצחק אידלמן^(בג)

מר אבי בזורה^(ד)

ד"ר שמואל (מולי) בן צבי^(ה)

מר יורם גבאי^(ב)

גב' תמר גוטליב^(ב)

גב' אסתר דומיניסיני^(ו)

מר אוהד מראני^(ה)

פרופ' ידידיה שטרן^(הז)

גב' אירית שלומי

(א) ד"ר סאמר חאג' יחיא, יו"ר דירקטוריון הבנק, נבחר מחדש לכהן כדירקטור במעמד "דירקטור אחר" (דירקטור שאינו דירקטור חיצוני כאמור בסעיף 111ד(א)(2) לפקודת הבנקאות 1941) (להלן: "דירקטור במעמד דירקטור אחר") באסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 10 בספטמבר 2020, והחל תקופת כהונה שלישית ואחרונה ביום 28 באוקטובר 2020, לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינויו כדירקטור במעמד דירקטור אחר וכיו"ר דירקטוריון הבנק.

(ב) דח"צ לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן "דח"צ").

(ג) מר יצחק אידלמן נבחר מחדש לכהן כדח"צ באסיפה כללית מיוחדת של הבנק שהתקיימה ביום 23 בדצמבר 2019 והחל תקופת כהונה שניה ביום 2 בפברואר 2020 (מועד תום תקופת כהונתו הראשונה) לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינויו כאמור.

(ד) מר אבי בזורה נבחר לכהן כדירקטור במעמד דירקטור אחר על ידי אסיפה כללית שנתית של הבנק שהתקיימה ביום 10 בספטמבר 2020 והחל את תקופת כהונתו הראשונה בבנק ביום 9 בנובמבר 2020, לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינויו כאמור.

(ה) דירקטור חיצוני לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 301 (להלן: "דירקטור חיצוני").

(ו) הגב' אסתר דומיניסיני נבחרה מחדש לכהן כדירקטורית במעמד דירקטור אחר באסיפה כללית מיוחדת של הבנק שהתקיימה ביום 23 בדצמבר 2019 והחלה תקופת כהונה שניה כדירקטורית בבנק החל מיום 17 בינואר 2020 (מועד תום תקופת כהונתה הראשונה) לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינויה כאמור.

(ז) פרופ' ידידיה שטרן נבחר לכהן כדירקטור חיצוני על ידי אסיפה כללית שנתית של הבנק שהתקיימה ביום 10 בספטמבר 2020 והחל את תקופת כהונתו ביום 22 בנובמבר 2020, לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינויו כאמור. יצוין, כי פרופ' שטרן כיהן כדירקטור חיצוני בבנק במשך 2 תקופות כהונה, החל מיום 30 באוקטובר 2012 ועד ליום 29 באוקטובר 2018. לפרטים ראה דיווח מידי אודות זימון אסיפה כללית שנתית מיום 5 באוגוסט 2020 (מס' אסמכתא: 2020-01-084459) ודוח משלים לזימון האסיפה שפורסם ביום 13 באוגוסט 2020 (מס' אסמכתא: 2020-01-078268).

* ביום 21 בנובמבר 2020, הגב' ציפורה סמט סיימה את כהונתה השלישית והאחרונה כדירקטורית חיצונית אשר עומדת גם בתנאי כשירות דח"צ, בהתאם להסדר פרטני (למידע נוסף ראה סעיף 1.4.2 בדוח זימון האסיפה הכללית אשר פורסם על ידי הבנק ביום 28 בספטמבר 2017 (מס' אסמכתא: 2017-01-086014)).

** לפרטים נוספים על חברי דירקטוריון הבנק, ראה פרק [שינויים כדירקטוריון](#) וכן תקנה 26 בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2020 ובאתר המגנ"א של רשות ניירות-ערך: <http://www.magna.isa.gov.il>.

נכון למועד הדוח וליום פרסומו, הדירקטוריון מונה 10 דירקטורים.

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 301 ("הוראה 301"), לפחות שליש מחברי הדירקטוריון יהיו דירקטורים העומדים בדרישות הכשירות של דירקטור חיצוני כהגדרתו בהוראה 301 ("דירקטורים חיצוניים"). בהתאם לכך, נכון למועד הדוח וליום פרסומו, מכהנים בדירקטוריון הבנק 6 דירקטורים המסווגים כדירקטורים חיצוניים ובהם נכללים 3 דח"צים בהתאם לחוק החברות, התשנ"ט-1999 ("חוק החברות").

כמו כן, לאור הגדרת "דירקטור בלתי תלוי" בחוק החברות, ועדת הביקורת של הדירקטוריון אישרה כי הדירקטורים החיצוניים בבנק הינם דירקטורים בלתי תלויים.

בהתאם לקבוע בהוראות הפיקוח על הבנקים וכן בחוק החברות והתקנות לפיו, החליט דירקטוריון הבנק כי המספר המזערי הנדרש של דירקטורים בעלי "מומחיות חשבונאית ופיננסית" שיכהנו בדירקטוריון הבנק בכל עת וישתתפו בדיוני מליאת הדירקטוריון בטיסת הדוחות הכספיים ואישורם, יהיה שלושה. זאת, על מנת לאפשר לדירקטוריון לעמוד בחובות המוטלות עליו בהתאם לדין ולמסמכי ההתאגדות של הבנק, ובייחוד לאחריותו לבדיקת מצבו הכספי של הבנק ולעריכת הדוחות הכספיים.

בקביעת המספר המזערי הנ"ל, הדירקטוריון התחשב בגודל הבנק, במורכבות פעילותו ובמגוון הסיכונים הכרוכים בה, ובמערכות והנהלים הקיימים בבנק, כגון: בקרה, ניהול סיכונים, ציות, ביקורת פנימית וביקורת רואי חשבון המבקרים. כמו כן, נלקחה בחשבון עמידת כל חברי הדירקטוריון בדרישות הכשירות לכהונה כדירקטור בבנק על פי הדין.

נכון למועד פרסום הדוח, וכפי שאישר הדירקטוריון בהסתמך על השכלתם, ניסיונם, כישוריהם וידיעותיהם, כל הדירקטורים המכהנים בדירקטוריון עומדים בהגדרת דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית בהתאם לקבוע בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדירקטור בעל כשירות מקצועית), תשס"ו-2005. לפרטים אודות השכלתם וניסיונם של חברי דירקטוריון הבנק, ראה תקנה 26 בדוח התקופתי.

החל מיום 1 בינואר 2013 ובהתאם להוראה 301, הדיונים בנוגע לדוחות הכספיים מתקיימים בוועדת הביקורת של הדירקטוריון. בהתאם להוראה 301, לפחות 2 מחברי ועדת הביקורת יהיו בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. דירקטוריון הבנק קבע כי בוועדת הביקורת של הדירקטוריון יכהנו בכל עת לפחות 3 דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. בפועל, כל הדירקטורים המכהנים בוועדת הביקורת הינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. המניין החוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדת הביקורת הינו רוב חברי הוועדה, ובלבד שרוב הנוכחים הם דירקטורים חיצוניים שהינם דירקטורים בלתי תלויים, ואחד מהם לפחות הינו דח"צ. נכון למועד פרסום הדוח, בוועדת הביקורת מכהנים 4 דירקטורים אשר מסווגים כדירקטורים חיצוניים ובהם נכללים 3 דח"צים. יצוין, כי ביום 22 ביולי 2020, אישר דירקטוריון הבנק את הפרדת ועדת תגמול מועדת ביקורת.

בהתאם לנוסח המעודכן של הוראה 301 אשר פורסם ביום 5 ביולי 2017, חלו שינויים בדרישות כשירות חברי הדירקטוריון אשר נכנסו לתוקף ב-1 ביולי 2020, כמפורט להלן: (1) השיעור הנדרש של דירקטורים "בעלי ניסיון בנקאי" גדל מחמישית לשליש; (2) לפחות מחצית מהדירקטורים נדרשים להיות בעלי "כשירות מקצועית" כמוגדר בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית), תשס"ו-2005; (3) לפחות דירקטור אחד נדרש להיות בעל ידע וניסיון מוכח בתחום טכנולוגיית המידע.

נכון למועד הדוח וליום פרסומו: (1) מכהנים בדירקטוריון הבנק 4 דירקטורים המוגדרים כבעלי "ניסיון בנקאי", אשר הינם ה"ד"ר סאמר חאג' יחיא, תמר גוטליב, אבי בזורה ואירית שלומי; (2) כל חברי הדירקטוריון מוגדרים בעלי "כשירות מקצועית"; (3) מכהן בדירקטוריון הבנק דירקטור אחד שסווג על ידי דירקטוריון הבנק כבעל ידע וניסיון מוכח בתחום טכנולוגיית המידע אשר הינו ד"ר סאמר חאג' יחיא.

שינויים בדירקטוריון

במהלך שנת 2020 חלו שינויים בהרכב הדירקטוריון, כמפורט להלן.

במסגרת תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301, שפורסם ביום 5 ביולי 2017 (להלן: "הוראה 301"), נקבע כי עד ליום 1 ביולי 2020, יקטן המספר המקסימלי של חברי הדירקטוריון בתאגידים הבנקאיים ל-10. בהתאם לכך, נכון למועד הדוח וליום פרסומו, הדירקטוריון מונה 10 דירקטורים.

אסיפה כללית שנתית ובחירת דירקטורים

ביום 26 באפריל 2020 פרסם הבנק הודעה מקדימה אודות הכוונה לזמן אסיפה כללית שנתית של בעלי מניות הבנק שעל סדר יומה ידונו מספר נושאים וביניהם, מינוי דירקטור חיצוני אחד בהתאם לקבוע בהוראה 301 (להלן "דירקטור חיצוני"), וכן שני דירקטורים במעמד "דירקטור אחר" (דירקטור שאינו דירקטור חיצוני כאמור בסעיף 11(דא)2) לפקודת הבנקאות 1941 (להלן: "פקודת הבנקאות", "דירקטור במעמד דירקטור אחר"). לפירוט ראה דיווח מיידי שפרסם הבנק ביום 26 באפריל 2020 (מס' אסמכתא: 2020-01-041766) (להלן: "הודעה המקדימה").

בהמשך להודעה המקדימה שפרסם הבנק כאמור לעיל ובהתאם לקבוע בסעיפים 11(א)1, (2) ו-3) לפקודת הבנקאות, 1941, קיבל הבנק ביום 18 במאי 2020 הודעה מהוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים שמונתה לפי סעיף 36 לחוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981 (להלן: "הוועדה למינוי דירקטורים"), במסגרתה מפורטת רשימת מועמדים לכהונת דירקטורים בבנק לבחירה באסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2020 (לפירוט ראה דיווח מיידי שפרסם הבנק ביום 19 במאי 2020 (מס' אסמכתא: 2020-01-049725) (להלן: "הודעת הוועדה למינוי דירקטורים").

ביום 5 באוגוסט 2020, פרסם הבנק זימון לאסיפה כללית שנתית שתתכנס ביום 10 בספטמבר 2020, שעל סדר יומה הנושאים הבאים: (1) דיון בדוחות הכספיים השנתיים; (2) מינוי רואי חשבון מבקרים והסמכה בנוגע לקביעת שכרם; (3) מינוי שני דירקטורים במעמד "דירקטור אחר"; (4) מינוי דירקטור חיצוני אחד (מס' אסמכתא: 2020-01-084459) (להלן: "זימון האסיפה"). ביום 13 באוגוסט 2020, פרסם הבנק דוח משלים לזימון האסיפה (מס' אסמכתא: 2020-01-078268).

באסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2020 שהתקיימה ביום 10 בספטמבר 2020 אושרו ההחלטות הבאות: (1) למנות מחדש את משרדי רואי החשבון סומך חייקין (KPMG) וברייטמן אלמגור זהר ושות' (Deloitte) כרו"ח מבקרים משותפים של הבנק, לתקופה שתחל ממועד אישור האסיפה הכללית השנתית הנוכחית ועד לתום האסיפה הכללית השנתית הבאה של הבנק ולהסמיך את דירקטוריון הבנק לקבוע את שכרם; (2) למנות את מר אבי בזורה כדירקטור במעמד "דירקטור אחר", לתקופה של 3 שנים, החל ובכפוף לקבלת הסכמת המפקח על הבנקים, או אי התנגדותו; (3) למנות את ד"ר סאמר חאג' יחיא כדירקטור במעמד "דירקטור אחר", לתקופה של 3 שנים, החל ובכפוף לקבלת הסכמת המפקח על הבנקים, או אי התנגדותו, ולא לפני יום 30 באוקטובר 2020 (לאחר תום תקופת כהונתו השנייה); ו-4) למנות את פרופ' ידידיה (צבי) שטרן כדירקטור חיצוני, לתקופה של 3 שנים, החל ובכפוף לקבלת הסכמת המפקח על הבנקים, או אי התנגדותו, אך לא לפני ה-22 בנובמבר 2020, לאחר תום תקופת כהונתו השלישית והאחרונה של הגב' ציפורה סמט.

לפירוט נוסף, ראה דיווח מיידי שפרסם הבנק אודות תוצאות האסיפה הכללית השנתית של הבנק מיום 10 בספטמבר 2020 (מס' אסמכתא: 2020-01-090973).

ביום 29 באוקטובר 2020, ד"ר סאמר חאג' יחיא, יו"ר דירקטוריון הבנק, סיים את תקופת כהונתו השנייה כדירקטור במעמד "דירקטור אחר". ד"ר סאמר חאג' יחיא נבחר לתקופת כהונה נוספת כדירקטור במעמד "דירקטור אחר" בבנק באסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2020, כמפורט להלן. ביום 28 באוקטובר 2020, התקבלה הודעה בדבר אי התנגדותו של המפקח על הבנקים למינויו לתקופת כהונה נוספת של ד"ר סאמר חאג' יחיא כדירקטור במעמד "דירקטור אחר" וכיו"ר דירקטוריון הבנק. בהתאם, ביום 30 באוקטובר 2020 ד"ר סאמר חאג' יחיא החל את כהונתו השלישית והאחרונה כדירקטור במעמד "דירקטור אחר" בבנק.

ביום 4 בנובמבר 2020 התקבלה הודעה בדבר אי התנגדותו של המפקח על הבנקים למינויו של מר אבי בזורה כדירקטור במעמד "דירקטור אחר" בבנק, וזאת בכפוף לתנאים כפי שפורטו באישור. בהתאם, ביום 9 בנובמבר 2020 החל מר אבי בזורה את כהונתו הראשונה כדירקטור במעמד "דירקטור אחר" בבנק. לפירוט נוסף, ראה דיווח מיידי מיום 9 בנובמבר 2020 (אסמכתא: 2020-01-111469).

ביום 21 בנובמבר 2020, סיימה הגב' ציפי סמט את תקופת כהונתה השלישית והאחרונה כדירקטורית חיצונית בהתאם לקבוע בהוראה 301 אשר עומדת גם בתנאי כשירות של דירקטורית חיצונית בהתאם להוראות חוק החברות, תשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות", "דח"צ", בהתאמה).

ביום 22 בנובמבר 2020 התקבלה הודעה בדבר אי התנגדות של המפקח על הבנקים למינויו של פרופ' שטרן כדירקטור חיצוני בבנק וזאת בכפוף לתנאים כפי שפורטו באישור. בהתאם, ביום 22 בנובמבר 2020, החלה כהונתו של פרופ' שטרן כדירקטור חיצוני בבנק. לפירוט נוסף, ראה דיווח מיידי מיום 22 בנובמבר 2020 (אסמכתא: 116770-01-2020).

ביום 24 בפברואר 2021 פרסם הבנק הודעה מקדימה אודות הכוונה לזמן אסיפה כללית שנתית של בעלי מניות הבנק שעל סדר יומה ידונו מספר נושאים וכיניהם, מינוי שני דירקטורים חיצוניים בהתאם לדרישות חוק החברות ומינוי שני דירקטורים חיצוניים בהתאם לקבוע בהוראה 301. לפירוט ראה דיווח מיידי שפרסם הבנק ביום 24 בפברואר 2021 (מס' אסמכתא: 022431-01-2021).

למידע בנוגע לעדכונים להוראה 301 שעניינה הדירקטוריון, ראה פרק [חברי הדירקטוריון](#).

¹ הגב' צ. סמט, שכיהנה עד ליום 17 באוגוסט 2017 כדח"צית בבנק, נבחרה מחדש על ידי האסיפה הכללית שהתכנסה ביום 3 באוקטובר 2017, לכהן כדירקטורית חיצונית אשר עומדת גם בתנאי כשירות דח"צ. בהתאם להסדר פרטני (למידע נוסף ראה סעיף 1.4.2 בדוח זימון האסיפה הכללית אשר פורסם על ידי הבנק ביום 28 בספטמבר 2017 (מספר אסמכתא: 086014-01-2017)) והחלה כהונתה השלישית בבנק ביום 22 בנובמבר 2017.

חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם

מר חנן פרידמן, עו"ד
מנהל כללי

מר רונן אגסי, רו"ח⁽¹⁾
משנה למנכ"ל, ראש חטיבה עסקית

מר שמוליק ארבל⁽¹⁾
משנה למנכ"ל, ראש החטיבה הבנקאית

מר אייל בן-חיים
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת תפעול

גב' בשמת בן-צבי, רו"ח⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת שוקי הון

מר שלמה גולדפרב, רו"ח⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, חשבונאי ראשי וראש חטיבת החשבונאות

מר עומר זיו, רו"ח⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה הפיננסית

מר יוניסי אורי, רו"ח⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת קשרי לקוחות

גב' הילה ערן זיק⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת משאבי אנוש

גב' מור פינגר, עו"ד⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, יועצת משפטית ראשית, ראש חטיבת הייעוץ המשפטי ומנהלת סיכונים משפטיים

גב' ליאת שוב, רו"ח⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, מנהלת סיכונים ראשית, ראש החטיבה לניהול סיכונים

מר חיים שקולניק⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות

גב' שרון גור
סגן מנהל כללי בכיר, מבקרת פנימית ראשית וראש חטיבת הביקורת הפנימית

גב' ליבנת עין-שי וילדר, עו"ד⁽¹⁾
מזכיר הבנק והקבוצה

סומך חייקין
ברייטמן אלמגור זהר ושות'
רואי החשבון המבקרים המשותפים של הבנק

(1) למידע על שינויים שחלו בנוגע להנהלת הבנק ונושאי משרה בכירים במהלך שנת 2020, ראה פרק **מינויים ופרישות**. פרטים נוספים על חברי הנהלת הבנק, מוצגים בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2020 ובאתר המגנ"א של רשות ניירות-ערך: <http://www.magna.isa.gov.il>

מבקרת פנימית

ביום 1 במאי 2017 מונתה גב' שרון גור כמבקרת הפנימית הראשית של הקבוצה בהתאם להמלצת וועדת הביקורת של הבנק ולהחלטת דירקטוריון הבנק מיום 27 בדצמבר 2016. המינוי של גב' גור אושר על ידי בנק ישראל ביום 22 בפברואר 2017.

המבקרת הפנימית הראשית עומדת בהוראת סעיף 146(ב) לחוק החברות התשנ"ט-1999 ובהוראת סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 (להלן: "חוק הביקורת הפנימית") ועובדי הביקורת הפנימית עומדים בהוראות סעיפים 11 ו-12 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקציית ביקורת פנימית.

המבקרת הפנימית הראשית הינה עובדת הבנק, מועסקת במשרה מלאה במעמד חברת הנהלה, וזהו עיסוקה הבלעדי. הממונה הארגוני על המבקרת הפנימית הינו יו"ר הדירקטוריון של הבנק.

לביקורת הפנימית תכנית עבודה שנתית ותכנית עבודה רב שנתית לתקופה של עד שלוש שנים. תכנית העבודה השנתית ותכנית העבודה הרב שנתית נגזרות ממיפוי נושאי ביקורת המבוססים, בין השאר, על המסמכים המפורטים בהוראה 307. תכניות העבודה נגזרות ממתודולוגיה שיטתית של הערכת סיכונים ובקורות אשר על פיה נקבעים תדירות והיקף הביקורת בכל נושא ונושא. כך, בנושאים בעלי סיכון גבוה יותר, תדירות הביקורת תהיה אחת לשנה ובנושאים בעלי סיכון נמוך יותר, תדירות הביקורת תהיה אחת לשנתיים עד שלוש שנים. הצעה לתכנית עבודה שנתית ותכנית עבודה רב שנתית, מוגשת על ידי הביקורת הפנימית ומקבלת את אישור יו"ר הדירקטוריון, ועדת הביקורת ומליאת הדירקטוריון.

תכנית העבודה השנתית ותכנית העבודה הרב שנתית מותירות בידי המבקרת הפנימית הראשית שיקול דעת לסטות מהן, בהתאם לצורך.

כמו כן, ימי הביקורת המוקצים מידי שנה לביצוע ביקורות לא מתוכננות ולבדיקת מקרים מיוחדים מאפשרים למבקרת הפנימית לבדוק נושאים העולים אד הוק, בין אם לבקשת הנהלת הבנק או וועדת הביקורת ובין אם כתוצאה מפעילויות או נושאים חדשים בקבוצה.

במסגרת עבודת הביקורת, נבחן מדגם של עסקאות מהותיות שבוצעו על ידי הבנק לרבות הליכי אישור. לעניין זה, עסקאות מהותיות לרבות רכישה או מכירה מהותית של פעילות, "עסקאות" - כאמור בסעיף 270 לחוק החברות ו"עסקה חריגה" - כהגדרתה בחוק החברות.

תכנית העבודה השנתית ותכנית העבודה הרב שנתית של הביקורת הפנימית כוללות את כל נושאי הביקורת בבנק, בחברות הבנות המאוחדות המהותיות בישראל ובחברות הבנות המהותיות בחו"ל (כמפורט [בכיאור 115](#)).

בחברות הבנות המאוחדות בישראל מכהנים כמבקרים פנימיים עובדי חטיבת הביקורת הפנימית של הבנק.

בחברות הבנות המהותיות בחו"ל, ממונים מבקרים פנימיים מקומיים (לעיתים שלוחים של הבנק).

המבקרים הפנימיים בכל אחת מחברות הבנות המהותיות בארץ ובחו"ל, כפופים לדירקטוריון או לוועדת הביקורת שלהם וחטיבת הביקורת הפנימית בלאומי מפקחת על פעילותם המקצועית בהתאם לדרישות הוראות בנק ישראל ובכפוף לדין המקומי.

העסקת המבקרת הפנימית הראשית וצוות העובדים הכפוף לה בקבוצת לאומי בארץ הינה בהיקף של 82.3 משרות בממוצע שנתי לשנת 2020 לפי הפירוט כדלקמן

ממוצע משרות של המבקרים בקבוצת לאומי בארץ	
הבנק	76.9
חברות בנות בישראל	2.4
פיקוח ובקרה על חברות בנות בחו"ל	3.0
סך הכל	82.3*

* מתוכן כ-1.3 משרות בממוצע נמצאות בחל"ד/חל"ת.

בנוסף, 4.8 משרות במיקור חוץ.

כמו כן, בחברות בנות בחו"ל מועסקים מבקרים מקומיים בהיקף של 11.5 משרות (כולל מיקור חוץ).

היקף המשרות אושר על ידי ועדת הביקורת בישראל בהתבסס על תכנית העבודה השנתית והרב שנתית.

המבקרת הפנימית ראשית, במסגרת התקציב, להיעזר במיקור חוץ לביצוע עבודות הדורשות ידע מיוחד או במקרים של תקן חסר.

להלן פרוט ההטבות והסכומים ששולמו או נרשמו בגינם הפרשות לשנת 2020 באלפי ש"ח למבקר הפנימית הראשית

שנת 2020				
שיעור בהון הבנק		תגמולים בעבור שירותים		תגמולים אחרים
משכורת		מענקים**		הפרשות סוציאליות
				שווי הטבה
				סך הכל*
(באלפי ש"ח)				
-	1,227	-	599	106
-				1,932

* לא כולל מס שכר.

** ראה [ביאור 23](#), לדוחות הכספיים.

היקף התשלומים למבקר הפנימית הראשית ורכיביהם מובאים בפני ועדת הביקורת ומאושרים על ידה.

הדירקטוריון סבור שאין בהחזקת ניירות ערך על ידי המבקר הפנימית הראשית ובתגמול הניתן לה השפעה על הפעלת שיקול דעתה המקצועי של המבקר הפנימית הראשית.

המבקר הפנימית הראשית פועלת על פי התקנים המקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים בישראל ושל הלשכה העולמית למבקרים פנימיים, IIA – The Institute of Internal Auditors.

בנוסף, המבקר הפנימית הראשית פועלת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקצית ביקורת פנימית.

ועדת הביקורת והדירקטוריון רשמו בפניהם את הצהרתה בכתב של המבקר הפנימית הראשית על פיה היא עומדת בכל הדרישות שנקבעו בתקנים המקצועיים המקובלים כאמור וכי היא פועלת גם בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על בסיס הצהרה זו, ועל בסיס תפקודה, כפי שבא לידי ביטוי בישיבות ועדת הביקורת של הדירקטוריון, נחה דעתם של ועדת הביקורת והדירקטוריון כי המבקר הפנימית הראשית עומדת בדרישות האמורות.

דוחות ותרשומות ביקורת מוגשים למבוקרים בכתב, לאחר קיום דיונים עימם על ממצאי הביקורת. בנוסף, בסמוך למועד הפצת הדוחות ותרשומות מתקיימים דיונים על ממצאים מהותיים עם ראשי החטיבות והמנכ"ל הראשי.

דוחות ותרשומות ביקורת מהותיים נדונים בוועדת הביקורת מספר פעמים בחודש. בוועדות הביקורת משתתפים בנוסף למבקר הפנימית הראשית ונציגי חטיבת הביקורת, גם ראשי החטיבות המבוקרות ונציגיהן.

לקראת מועד הדיון בוועדת הביקורת, קובעת יו"ר ועדת הביקורת, בהתייעצות עם המבקר הפנימית הראשית, אלו דוחות ותרשומות ביקורת יוצגו בשלמותם לדיון בוועדת הביקורת. כמו כן, מוגשים, באופן שוטף, לעיונם של כל חברי ועדת הביקורת, תקצירי כל דוחות הביקורת ותרשומות שהופצו על ידי הביקורת הפנימית בתקופה הרלוונטית. חברי ועדת הביקורת רשאים לעיין בכל דוח ותרשומת ביקורת שהם מוצאים לנכון ולבקש מהיו"ר להציגם לדיון בשלמותם בוועדת הביקורת.

בתום המחצית הראשונה והמחצית השנייה של השנה מגישה המבקר הפנימית הראשית ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי, ליו"ר ועדת הביקורת, לוועדת הביקורת ולדירקטוריון, דוחות סיכום פעילות הביקורת, אשר כוללים תמצית הממצאים המהותיים, המלצות המבקר ותשובות המבוקרים.

כמו כן, מגישה המבקר הפנימית הראשית ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי, ליו"ר ועדת הביקורת, לוועדת הביקורת ולדירקטוריון דוח שנתי מסכם של פעילות הביקורת במהלך כל השנה, הכולל גם מעקב אחר ביצוע תכנית העבודה השנתית, והערכת אפקטיביות מסגרת הבקרה הפנימית בקבוצה.

תכנית העבודה של הביקורת הפנימית לשנת 2020 הוגשה לוועדת הביקורת ביום 6 בפברואר 2020, אושרה בוועדה ביום 10 בפברואר 2020, הוגשה לדירקטוריון ביום 16 בפברואר 2020 ואושרה בדירקטוריון ביום 19 בפברואר 2020.

עם פרוץ משבר הקורונה התאימה הביקורת הפנימית את פעילותה ואת תהליכי העבודה. מיד לאחר הגל הראשון עודכנה תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית בהתאמה לסיכונים התקופה והביקורת הפנימית חזרה לפעילות בהיקף מלא. התכנית המעודכנת אושרה בוועדת הביקורת ביום 20 במאי 2020 ואושרה בדירקטוריון ביום 3 ביוני 2020.

דוח הביקורת הפנימית למחצית הראשונה של שנת 2020 הוגש לוועדת הביקורת ביום 3 באוגוסט 2020, נדון בוועדה ביום 6 באוגוסט 2020 ודווח בדירקטוריון ביום 27 באוגוסט 2020.

דוח הביקורת הפנימית למחצית השנייה של שנת 2020 הוגש לוועדת הביקורת ביום 25 בינואר 2021 ונדון בוועדה ביום 1 בפברואר 2021 ודווח בדירקטוריון ביום 24 בפברואר 2021.

הדוח השנתי של הביקורת הפנימית לשנת 2020 יוגש לוועדת הביקורת ביום 8 במרס 2021, ידון בוועדת הביקורת ביום 15 במרס 2021 וידון בדירקטוריון ביום 22 במרס 2021.

תכנית העבודה של חטיבת הביקורת הפנימית לשנת 2021 הוגשה לוועדת הביקורת ביום 17 בדצמבר 2020, אושרה בוועדה ביום 23 בדצמבר 2020, הוגשה לדירקטוריון ביום 31 בדצמבר 2020 ואושרה בדירקטוריון ביום 13 בינואר 2021.

למבקרת הפנימית הראשית הומצאו מסמכים ומידע כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית וניתנה לה גישה למידע כאמור באותו סעיף ובכלל זה, קיימת גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות לנתונים הכספיים.

למבקרים המבצעים ביקורת בחברות בנות בארץ ובחו"ל הומצאו מסמכים ומידע כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית וניתנה להם גישה למידע כאמור באותו סעיף ובכלל זה, קיימת גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של חברות הבנות בארץ ובחו"ל לרבות לנתונים כספיים.

לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת היקף, אופי ורציפות פעילות המבקרת הפנימית הראשית ותכנית עבודתה הינם סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בקבוצה.

שכר רואי החשבון המבקרים (א)(ב)(ג)

המאוחד		הבנק	
2020	2019	2020	2019
באלפי ש"ח			
עבור פעולות הביקורת: ^(ד)			
20,461	19,596	12,162	10,219
רואי החשבון המבקרים המשותפים			
206	196	-	-
רואי חשבון מבקרים אחרים			
20,667	19,792	12,162	10,219
סך הכל			
עבור שירותים הקשורים לביקורת: ^(ה)			
599	2,665	322	2,378
רואי החשבון המבקרים המשותפים			
2,223	2,345	315	463
רואי החשבון המבקרים המשותפים			
51	55	-	-
רואי חשבון מבקרים אחרים			
עבור שירותים אחרים:			
5,901	5,985	5,237	5,120
רואי החשבון המבקרים המשותפים			
491	409	-	-
רואי חשבון מבקרים אחרים			
9,265	11,459	5,874	7,961
סך הכל			
29,932	31,251	18,036	18,180
סך הכל שכר של רואי חשבון מבקרים			

- א. דיווח של הדירקטוריון לאסיפה הכללית השנתית על שכר רואה החשבון המבקר בעבור פעולות הביקורת ועבור שירותים נוספים לביקורת, לפי סעיפים 165 ו-167 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.
- ב. שכר רואה החשבון המבקר כולל תשלומים לשותפויות ולתאגידים בשליטתם וכן כולל תשלומים על פי חוק מע"מ.
- ג. כולל שכר ששולם ושכר שנצבר.
- ד. ביקורת דוחות כספיים שנתיים וסקירת דוחות ביניים.
- ה. כולל ביקורת דוחות התאמה למס, דיוני שומות וייעוץ מס.
- ו. Audit related fees, כולל בעיקר: תשקיפים, אישורים מיוחדים, מכתבי נוחות וטפסים או דוחות לרשויות הדורשים את חתימתו של רואה החשבון.
- ז. משרד רואי החשבון סומך חייקין (KPMG) משמשים כרואי החשבון המבקרים המשותפים של הבנק החל משנת 1950 ומשרד רואי חשבון בריטמן אלמגור זהר ושות' (Deloitte) משמשים כרואי החשבון המבקרים המשותפים משנת 2020. משנת 2003 ועד שנת 2019 שימש משרד קוסט פורר גבאי את קסירר (EY) כרואה החשבון המשותף של הבנק.

מדיניות תגמול נושאי משרה

מדיניות תגמול נושאי משרה בבנק בגין השנים 2020-2022

ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי המשרה בבנק (להלן: "מדיניות התגמול"). מדיניות התגמול נכנסה לתוקף בתחילת שנת 2020 ותחול עד לתום שנת 2022. מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק, על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי ועל הוראות חוק תגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק מגבלת התגמול").

מדיניות התגמול קובעת את המסגרת לתגמול נושאי המשרה בבנק והיא כוללת, בין היתר, התייחסות לרכיבי התגמול הקבוע שהינו התגמול העיקרי לנושאי המשרה, הכולל משכורת קבועה, זכויות סוציאליות, תנאים נלווים למשכורת ותנאי פרישה וסיום העסקה, וכן, לרכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע ובכלל זה: מענק שנתי מדיד מותנה ביצועים, המורכב מרכיב מענק המבוסס על תשואה משוקללת להון של הבנק, רכיב מענק המבוסס על תשואת המנייה המשוקללת של הבנק בהשוואה לתשואת מדד ת"א-בנקים ורכיב מענק המבוסס על יחס היעילות המשוקלל של הבנק; מענק אישי איכותי, המתבסס על השגת יעדים אישיים וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריותו של נושא המשרה הרלוונטי; ומענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים. יצוין כי חברי הדירקטוריון לרבות יו"ר הדירקטוריון, אינם זכאים למענק שנתי משתנה. מנכ"ל הבנק אינו זכאי למענק שנתי משתנה, אלא אם יקבע אחרת על ידי האורגנים המוסמכים של הבנק.

סך המענקים המשתנים לנושא משרה מוגבל בתקרה של 8 משכורות חודשיות בשנה, כאשר בגין אירועים מיוחדים יהיו רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון לאשר מענק מיוחד נוסף למי מנושאי המשרה, שלא יעלה על משכורת חודשית אחת.

בנוסף, לדירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול, הסמכות להפחית את המענק השנתי המדיד, בהתאם לשיקול דעתו. כמו כן, מדיניות התגמול קובעת, בהתאם להוראה 301A, מנגנון השבת מענקים משתנים, לרבות קריטריונים להשבה, נסיבות הפעלת מנגנון ההשבה ותקופת ההשבה.

עוד קבועים במסגרת מדיניות התגמול הסדרי דחיית תשלומי המענק המשתנה לנושאי המשרה, אשר תשלומם כפוף לעמידת הבנק ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים בסמך לפני כל אחד ממועדי ההבשלה.

מדיניות התגמול קובעת מנגנונים והסדרים שונים שנועדו לאפשר לוועדת התגמול ודירקטוריון הבנק לאשר עדכונים במדיניות התגמול או ברכיבי התגמול בתנאי הכהונה וההעסקה של נושאי המשרה שמדיניות התגמול חלה עליהם במהלך תקופת מדיניות התגמול, מבלי להידרש לקבלת אישור מחודש של האסיפה הכללית של הבנק במועד העדכון כאמור. עדכונים כאמור במדיניות ייעשו ככל שהנסיבות הקיימות במועד העדכון, יצדיקו לדעת ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק את ביצוע העדכונים כאמור.

כך למשל, מדיניות התגמול קובעת כי ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים להצמיד את התגמול הנמוך ביותר בבנק לצורך סעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול לתקרת התגמול של נושאי המשרה בבנק, באופן שסך רכיבי התגמול לנושאי המשרה (למעט תגמול שהוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים) יעלה בשיעור זהה לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק באותה עת. מדיניות התגמול קובעת עוד כי התגמול של מי מנושאי המשרה בבנק יכול שיעלה בהתאם להחלטת ועדת התגמול והדירקטוריון על הרף הקבוע בסעיף 2(א) לחוק מגבלת התגמול, ובמקרה כזה חלק מהשכר של אותם נושאי משרה לא יוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 17(32) לפקודת מס הכנסה.

למידע נוסף לגבי מדיניות התגמול, ותנאי ההעסקה של יו"ר הדירקטוריון ושל המנכ"ל ראה דוח זימון האסיפה הכללית של הבנק אשר פורסם ביום 10 בנובמבר 2019 (אסמכתא: 096531-01-2019) וכן [ביאור 2.223-1.3.223](#).

שכר נושאי משרה בכירה

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

להלן פירוט ההטבות והסכומים ששולמו או שנרשמו בגינם הפרשות לשנים 2020 ו-2019, ליושב ראש הדירקטוריון ולמקבלי השכר הגבוה ביותר מבין נושאי המשרה הבכירים בקבוצה. ההטבות המפורטות להלן אינן כוללות הטבות בגין שירותים בנקאיים, הניתנות לעובדים בבנק כגון: הטבות בריבית בגין פיקדונות כספיים בבנק, הטבות בריבית בגין משכנתאות, הנחות או פטורים מעמלות בגין שירותים בנקאיים הניתנים על ידי הבנק וכיוצא"ב. סכומי ההטבות בגין שירותים בנקאיים כאמור לגבי כל אחד ממקבלי התגמול, אינם מהותיים. ללקוחות פרטיים מסויימים של הבנק, לרבות ללקוחות הכלולים בהסדרים בין הבנק לבין קבוצות עובדים, ניתנות מעת לעת הטבות דומות לאלה הניתנות לעובדי הבנק ואף כאלו העולות עליהן.

שנת 2020

שם	תפקיד	תגמולים בעבור שירותים				שיעור החזקה בהון הבנק	תגמולים אחרים
		משכורת	מענקים ⁽⁵⁾	הפרשות סוציאליות ⁽³⁾	שווי הטבה ⁽⁴⁾ סך הכל ⁽²⁾		
		%		(באלפי ש"ח)			
ד"ר סאמר חאג' יחיא ⁽⁶⁾	יו"ר הדירקטוריון	-	2,717	479	116	3,312	
מר חנן פרידמן ⁽⁷⁾	מנכ"ל ראשי	-	2,766	487	67	3,320	
מר אבנר מנדלסון	מנכ"ל בנק לאומי ארה"ב	-	2,572	2,443	192	5,757	
מר דייב פולסון	מנהל בנקאות מסחרית בבנק לאומי ארה"ב	-	1,447	1,945	161	3,652	
מר ראג'ה דאקורי	סמנכ"ל כספים ותפעול בבנק לאומי ארה"ב	-	1,447	1,784	-	3,475	
ד"ר אבי אורטל	מנכ"ל לאומי פרטנרס	-	1,341	1,266	125	3,166	
מר אליאב בן דוד	מנכ"ל פרטנרס חתמים	-	768	1,972	51	3,016	
מר עומר זיו ⁽⁹⁾	סמנכ"ל בכיר וראש החטיבה הפיננסית	-	1,588	134	98	2,371	
גב' שרון גור ⁽¹⁰⁾⁽⁸⁾	סמנכ"ל בכיר, מבקרת פנימית ראשית וראש חטיבת הביקורת	-	1,227	599	106	1,932	
מר אייל בן-חיים ⁽¹¹⁾⁽⁸⁾	סמנכ"ל בכיר וראש חטיבת תפעול	-	1,119	85	78	1,726	

- היקף המשרה של מקבלי התגמול הינו 100%.
- לא כולל מס שכר. כולל הפרשות לתגמולים ולפיצויי פיטורים על פי דין לד"ר סאמר חאג' יחיא בסך 401 אלפי ש"ח, למר חנן פרידמן בסך 409 אלפי ש"ח, למר עומר זיו בסך 238 אלפי ש"ח, לגב' שרון גור בסך 179 אלפי ש"ח ולמר אייל בן-חיים בסך 150 אלפי ש"ח.
- הפרשות סוציאליות כוללות הפרשות לפיצויים, תגמולים, פנסיה (לרבות הסדר "פנסיה תקציבית" שחל על עובדים ותיקים ונושאי משרה ותיקים בבנק - לפרטים ראה [ביאור 1.23.א.1](#)). קרן השתלמות וביטוח לאומי וכן השלמת העתודות בגין הנ"ל עקב שינויים בשכר בתקופת הדוח. לעובדים הבכירים של הבנק, חוזי עבודה אישיים ומיוחדים עם הבנק. לפרטים לעניין תנאי הפרישה של הבכירים וזכאות להודעה מוקדמת בעת סיום יחסי עבודה - ראה [ביאור 1.23.ב.1](#).
- מובהר כי, עלות העסקת נושאי המשרה, אינה כוללת את עלות הריבית (רכיב הריבית אשר מוצג על פי תקני החשבונאות בהוצאות תפעוליות).
- שווי הטבה הכולל, בין היתר, רכב והוצאות טלפון.

5. כולל מענק חתימה, מענק שימור, מענק Long Term Incentive Plan, מענק מיוחד ומענק תשואה. לפרטים לעניין זכאות הבכירים בבנק למענקים בהתאם למדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק ראה [ביאור 2.3 ה.](#)
6. ד"ר סאמר חאג' יחיא מכהן כיו"ר דירקטוריון הבנק החל מיום 22 ביולי 2019, וכיהן קודם לכן כדירקטור בבנק החל מיום 30 בספטמבר 2014. ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה והעסקה של יו"ר הדירקטוריון של הבנק, בהתאם למדיניות התגמול של הבנק. תנאי הכהונה והעסקה של יו"ר הדירקטוריון מותאמים לקבוע בחוק מגבלת התגמול והם כוללים רכיב תגמול קבוע המשלים לתגמול המקסימלי האפשרי בבנק על פי חוק מגבלת התגמול.
בהתאם לתנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון הוא זכאי לתגמול קבוע בלבד ולתנאים סוציאליים והוצאות נלוות.
לפירוט בדבר תנאי העסקה של יו"ר הדירקטוריון ראה [ביאור 3.2.23](#), ודיווח מידי של הבנק על כינוס אסיפה כללית מיום 10 בנובמבר 2019 (מס' אסמכתא: 2019-01-096531).
7. מר חנן פרידמן מכהן כמנכ"ל הבנק החל מיום 1 בנובמבר 2019 ("יום התחילה"). מר פרידמן כיהן קודם לכן כנושא משרה בבנק החל מיום 1 בספטמבר 2014. ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה והעסקה של מנכ"ל הבנק, בהתאם למדיניות התגמול של הבנק. תנאי הכהונה והעסקה של המנכ"ל מותאמים לקבוע בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ז-2016 (להלן: "חוק מגבלת התגמול"), והם כוללים רכיב תגמול קבוע המשלים לתגמול המקסימלי האפשרי בבנק על פי חוק מגבלת התגמול.
בהתאם לתנאי הכהונה והעסקה של המנכ"ל, הוא אינו זכאי למענק שנתי משתנה.
בתקופת הדוח נרשמה הוצאה שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין זכויות עבר, להן היה זכאי מר פרידמן (בקשר עם הבשלת יחידות PSU שהוקצו לו בעבר בהתאם למדיניות התגמול של הבנק).
לפירוט בדבר תנאי העסקה של המנכ"ל ראה [ביאור 2.2.23](#), ודיווח מידי של הבנק על כינוס אסיפה כללית מיום 10 בנובמבר 2019 (מס' אסמכתא: 2019-01-096531).
8. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה לא חזויה, שאינה כלולה בטבלה לעיל, בשל חיובים אקטואריים מעודכנים ו/או שינויים בריבית היוון, בגין התחייבויות הבנק לזכויות שנרכשו בעבר לפני כניסתו לתוקף של חוק מגבלת התגמול, על ידי עובדים שהיו בתנאי דור א' ודור ב' בבנק. עובדים אלו רכשו במהלך עבודתם בבנק עד חודש אוקטובר 2016 ובהתאם לתנאי העסקתם הקודמים בבנק, זכויות ל"פנסיה תקציבית" (פנסיית זקנה ופנסיית ביניים במקרה של פרישה בתנאים מסוימים לפני הגיעם לגיל פרישה) ו/או זכויות אחרות.
9. מר עומר זיו מכהן כחבר הנהלה בבנק החל מיום 16 באוגוסט 2016, בתפקיד ראש החטיבה הפיננסית בבנק. תנאי הכהונה והעסקה של מר זיו הינם בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ולקבוע בחוק מגבלת התגמול. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה בסכום מאד זניח, שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין זכויות עבר להן היה זכאי מר זיו בקשר עם הבשלת יחידות PSU שהוקצו לו בעבר בהתאם למדיניות התגמול של הבנק.
10. גב' שרון גור מכהנת, החל מיום 1 במאי 2017, בתפקיד המבקרת הפנימית הראשית וראש חטיבת הביקורת הפנימית בבנק, במעמד חברת הנהלה. תנאי הכהונה והעסקה של גב' גור הינם בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ולקבוע בחוק מגבלת התגמול. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה, שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין התחייבויות הבנק כמפורט בהערה 8 לעיל, בסך של 631 אלפי ש"ח.
11. מר אייל בן-חיים מכהן כחבר הנהלה החל מיום 1 באפריל 2019, בתפקיד ראש חטיבת תפעול בבנק. תנאי הכהונה והעסקה של מר בן-חיים הינם בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ולקבוע בחוק מגבלת התגמול. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה, שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין התחייבויות הבנק כמפורט בהערה 8 לעיל, בסך של 445 אלפי ש"ח.
12. הלוואות שניתנו בתנאי הטבה, ככל שניתנו, ניתנו בתנאים המקובלים לכלל העובדים בבנק וסכומיהן נקבעו על פי קריטריונים אחידים. הלוואות הנ"ל הסתכמו בסכומים מאד זניחים (אלפי ש"ח בודדים) ולכן לא הוצגו בטבלה.
13. דירקטורים ונושאי משרה אחרים בוטחו על ידי הבנק במסגרת פוליסות ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק ובחברות מוחזקות. פרמיית הביטוח היחסית אינה כלולה בטבלאות דלעיל בהיותה זניחה. סך כל הפרמיה הסתכמה ב-7,398 אלפי ש"ח, והיא מתייחסת לכלל נושאי המשרה בקבוצה המבוטחת.

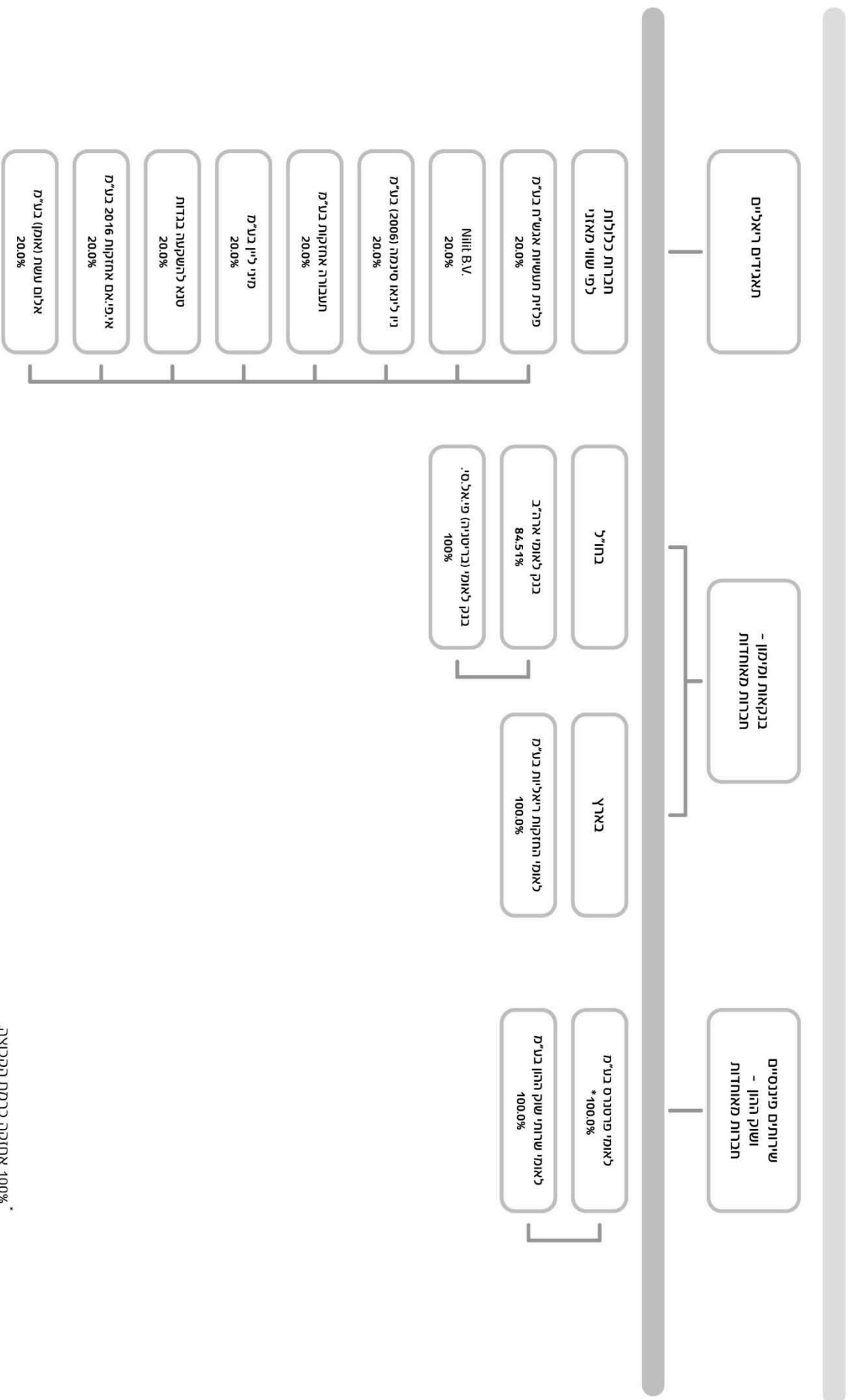
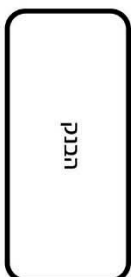
14. הדירקטוריון סבור, לאחר שקיים דיונים, קיבל הסברים וחומר רקע מתאים ורלבנטי, ובחן את התגמולים, בשים לב לפעילות הבנק והקבוצה ותוצאותיהם בשנת 2020 ובשים לב למדיניות תגמול הבנק הקבוצתית ומדיניות התגמול בחברות הקבוצה, וכן לפועלו ולתפקודו של כל בכיר בבנק או בקבוצה, כי התגמול לבכירים הנ"ל כמפורט בטבלה ובהסברים לעיל, מהווה תגמול שלבטח אינו עולה על התגמול הסביר וההוגן בנסיבות העניין, בשים לב לתרומה של כל אחד מנושאי המשרה כאמור לתוצאות הפעילות של הבנק והתגמול כאמור הינו לטובת הבנק.

שנת 2019

שם	תפקיד	תגמולים בעבור שירותים				שיעור החזקה בהון הבנק	פרטי מקבל התגמול
		משכורת	מענקים	הפרשות סוציאליות	שוי הטבה		
		(באלפי ש"ח)				%	סך הכל
מר דוד ברודט	יו"ר הדירקטוריון לשעבר	2,800	-	427	87	0.017	3,314
ד"ר סאמר חאג' יחיא	יו"ר הדירקטוריון	1,260	-	208	10	-	1,478
גב' רקפת רוסק עמינח	מנכ"ל ראשי לשעבר	2,784	-	486	52	0.001	3,322
מר חנן פרידמן	מנכ"ל ראשי וסמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת אסטרטגיה ורגולציה לשעבר	1,869	678	597	74	0.005	3,218
מר אבנר מנדלסון	מנכ"ל בנק לאומי ארה"ב	1,728	2,827	644	1,926	-	7,125
מר שמוליק ארבל	סמנכ"ל בכיר, ראש החטיבה העסקית	1,316	535	688	118	0.007	2,657
גב' שרון גור	סמנכ"ל בכיר, מבקרת פנימית ראשית וראש חטיבת הביקורת	1,229	478	605	107	0.002	2,419
מר אייל בן-חיים	סמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת תפעול	1,103	352	497	76	-	2,028

לפרטים והסברים אודות שכר ותנאי הכהונה של נושאי המשרה המפורטים בטבלה לעיל בגין שנת 2019, ראה פרק [שכר נושא משרה בכירה כדוח הכספי של הבנק לשנת 2019 \(החל מעמוד 296\)](#).

להלן תרשימים חברות מוחזקות עיקריות והשקעות של הבנק

* 100% אחזקה ברמת הקבוצה.

השליטה בבנק

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדין, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

למידע מעודכן לגבי החזקות בעלי עניין בבנק נכון ליום 31 בדצמבר 2020, ראה דוח מידי על מצבת החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה מיום 7 בינואר 2021 (אסמכתא: 003345-01-2021). ודיווח מידי מיום 6 בינואר 2021 אודות כך שאלטשולר-שחם בע"מ חדל להיות בעל עניין בבנק (אסמכתא: 01-01-2021-002298), נ, ראה דיווח מידי משלים בעניין רשימת בעלי אמצעי שליטה מהותי בבנק ליום 31 במרס 2020 מיום 19 באפריל 2020 (אסמכתא: 01-01-2020-034717) ודיווח מידי מיום 31 במאי 2020 אודות בעל מניות שהחל להיות בעל אמצעי שליטה מהותי בבנק (אסמכתא: 01-01-2020-054723).

כוש קבוע ומתקנים

בניינים וציוד - העלות המופחתת של בניינים וציוד הסתכמה ב-31 בדצמבר 2020 בסך 2.9 מיליארד ש"ח, בדומה לאשתקד.

ההשקעות בבניינים וציוד ליום 31 בדצמבר 2020 הינן כדלהלן

עלות	פחת שנצבר	יתרה להפחתה	
			31 בדצמבר
			2020
			2019
במיליוני ש"ח			
בניינים ומקרקעין	2,969	1,630	1,349
ציוד, ריהוט וכלי רכב	3,521	2,722	814
עלויות תוכנה	4,177	3,383	880
סך הכל	10,667	7,735	3,043

בניינים וציוד אלה משמשים בעיקר לפעילות הקבוצה. בניינים שאינם בשימוש הקבוצה והמושכרים לגורמים מחוץ לקבוצה הכלולים במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2020 מסתכמים בסך 32 מיליון ש"ח.

נדל"ן

מרבית שטחי המכנים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בישראל הינם בבעלות הבנק או בבעלות חברות-בנות. מרבית הנכסים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בחו"ל הינם בשכירות.

להלן נתונים בדבר התפלגות שטחי הבנק, בנייני בנק בע"מ ולין סיטי סנטר בע"מ

ליום 31 בדצמבר		
2020	2019	
באלפי מ"ר		
בעלות	249	249
שכירות	87	97
סך הכל	336	346

מערכות מידע

לבנק לאומי יש שני מרכזי מחשוב עיקריים: הראשון בקרית התקשוב בלוד והשני בתל-אביב. כמו כן קיים עותק שלישי של המידע הנשמר במתקן מרכז בנקאות בהר חוצבים ירושלים.

מרכז המחשבים של הבנק בלוד הינו מתקן תת קרקעי המוגן ברמה מקובלת מפני פגיעת רקטות, לוחמה ביולוגית, כימית ורעידות אדמה. המתקן נבנה בטכנולוגיות מתקדמות המאפשרות תפעול שוטף ברמה גבוהה ותפקוד עצמאי בשעת חירום. התשתיות במרכז המחשבים הינן ברמת שרידות ויתירות המקבילות, להבנת הבנק, לרמת TIER3 ובהתאם לתקנים שונים.

לבנק לאומי שני מחשבי Mainframe לשימוש מערכות הייצור, הפיתוח והתאוששות בחירום. מרכז המחשבים הראשי של מערך המשכנתאות ממוקם אף הוא בלוד ואתר הגיבוי שלו נמצא בתל-אביב.

אבטחת מידע בלאומי וההגנה בסייבר מתבססים על עקרון הסודיות הבנקאית, חוקים והוראות שונים, כגון הוראות חוק הגנת הפרטיות ותקנותיו, הוראות חוק המחשבים, הוראות בנק ישראל ותקנים בינלאומיים מקובלים של אבטחת מידע וסייבר.

מתוקף הוראות אלה ולאור אסטרטגיה ומדיניות לאומי בתחום ניהול סיכונים סייבר, נגזרת פעילות ענפה בתחום. הדגש הניתן בתחום זה הינו ליישום בקרות ומנגנוני אבטחת מידע צופות פני עתיד.

בעידן בו מתגברים האיומים מגורמי חוץ ופנים ארגוניים, נערך לאומי למתקפות מחשוב ופועל לגידור הסיכונים הנובעים ממתקפות סייבר למיניהן. בנוסף, לאומי פועל בתיאום עם הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל ובשיתוף המגזר הבנקאי, מערך הסייבר וה-CERT לאומי, לצורך חיזוק ההתמודדות מול איומי הסייבר.

התפעול והמחשוב של חברות הבת בארץ ובחו"ל מתבסס על מערכות נפרדות, כאשר האחריות הניהולית והמקצועית היא של הנהלות חברות הבת והדירקטוריונים שלהן ובהלימה לאסטרטגית ה-IT של לאומי.

למידע בנוגע להסכם למתן שירותי מחשוב לבנק אגוד ראה פרק [הסכמים מהתיים](#).

בשנת 2020 השקיעה הקבוצה בציוד הכולל תוכנות כ-530 מיליון ש"ח לעומת 661 מיליון ש"ח בשנת 2019. התקציב הותאם לתמיכה ביעדים האסטרטגיים כפי שהוגדרו על ידי הנהלת הבנק.

לפירוט נוסף ראה [ביאור 16](#).

בשנת 2020 התווספו המוצרים/השירותים הבאים:

- **פתיחת חשבון בדיגיטל** - פתיחת חשבון בנק בתהליך דיגיטלי מלא, כולל: חשבון פרטי יחיד, חשבון משותף וחשבון השקעות מנוהל.
- **הלוואות ללקוחות כל הבנקים** - הושק תהליך דיגיטלי מקצה לקצה - מבדיקת הזכאות להלוואה בזמן אמת, דרך פתיחת החשבון ועד להעמדה בפועל של ההלוואה.
- **שירות "תשלום בנייד" (ארנק לאומי)** - שירות המאפשר לבעלי אפליקציית לאומי (אנדרואיד) לשלם בבתי עסק על ידי הצמדת הטלפון הנייד למסוף התשלום, תוך הפעלת מערכת זיהוי מתקדמת למניעת הונאות.
- **משכנתאות**
- **משכנתא דיגיטלית** - הורחב השירות כך שמתאפשר ללקוח לברר את מידת זכאותו לסיוע ברכישת דירה ממשד השיכון. כמו כן הושקה האפשרות לקבל את מסמכי המשכנתא במייל ולחתום עליהם מבלי להגיע לסניף (total digital).
- ללקוחות בעלי משכנתא קיימת ניתנה האפשרות לצפות בנתוני המשכנתא בדיגיטל גם אם אינם מנהלים חשבון בלאומי.
- **צ'ט בוט** - בתקופת הקורונה הושק Bot חירום אינטראקטיבי ללקוחות באתר ובאפליקציית לאומי. היישום נועד לסייע במענה מהיר לפנייות לקוחות בתקופת הקורונה.
- **תשלומים מידיים** - הושק שירות דיגיטלי חדש המאפשר לכלל לקוחות לאומי לבצע העברה מיידית לחשבונות בבנקים אחרים (עד לסף של 2,000 ש"ח).
- **דחיית הלוואות ומשכנתאות** - הושקו שירותים דיגיטליים חדשים המאפשרים ללקוחות שלקחו הלוואה/משכנתא בלאומי להגיש בקשה לדחיה של עד 6 חודשי החזר תשלום.
- **הצגת עסקאות בכרטיסי אשראי בזמן אמת** - מתן אפשרות צפייה בעסקה שבוצעה, תוך מספר דקות ממועד הביצוע.
- **חיבור מערכות ERP לחשבון הבנק** - הושק שירות חדש מבוסס בנקאות פתוחה המאפשר ללקוחות עסקיים לבצע תשלומים והעברות ישירות ממערכת ה-ERP שלהם.

נכסים לא מוחשיים

1. הבנק הוא בעל הזכויות היחיד בסימן "לאומי" ובלוגו העיצובי הנלווה אליו, בישראל, בתחום הבנקאות ושירותי המימון.
2. בנוסף, הקבוצה משתמשת לצורך פעילותה בשמות החברות ובלוגו שלהן, וכן בשמות שירותים ומוצרים, שחלקם נרשמו כסימן מסחר או כסימן שירות.
3. לקבוצה מאגרי מידע רשומים בהם נשמר, בין היתר, מידע על לקוחות, ספקים ועובדי לאומי, כאשר מיושמים אמצעים טכנולוגיים מתקדמים המיועדים לאבטח את פעילות הלקוחות ואת פעילותו העסקית של הבנק תוך צימצום הסיכונים הנובעים משימוש במערכות מידע.
4. לקבוצה זכויות קנין שונות וזכויות שימוש בתוכנות מחשב ובמערכות מידע שונות לצורך ניהול עסקיה, לרבות לצורך מתן שירותים ללקוחותיה.
5. לקבוצה מוניטין מרכישת חברות. למידע נוסף ראה [ביאור 17](#).

משאבי אנוש

מצבה

בשנת 2020 ירדה מצבת משרות הקבוצה ב-423 משרות, ירידה של כ-4.6% ביחס למצבת 2019. בממוצע שנתי, ירדה מצבת משרות הקבוצה ב-541 משרות, ירידה של כ-5.6% ביחס לממוצע שנתי 2019.

ממוצע משרות ^(א) שנתי		משרות ^(א) בסוף שנה		
2019	2020	2019	2020	
8,743	8,211	8,372	7,946	הבנק בארץ
237	231	235	231	חברות מאוחדות בארץ
8,980	8,442	8,607	8,177	סך כל הקבוצה בארץ
^(ג) 641	638	632	639	חברות מאוחדות בחו"ל ^(ב)
9,621	9,080	9,239	8,816	סך כל הקבוצה בארץ ובחו"ל

- (א) משרה - משרה מלאה לרבות שעות נוספות ספציפיות, שעות עבודה של עובדי לשכות שרות והעסקת עובדים חיצוניים.
 (ב) כולל נציגויות בחו"ל.
 (ג) לא כולל את מצבת שלוחת לאומי רומניה.

מצבת משרות לפי מגזרי פעילות - גישת הנהלה

ממוצע משרות		
2019	2020	
		בנקאית:
4,061	3,835	קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית
455	433	משכנתאות
1,751	1,581	עסקים קטנים
6,267	5,849	סך הכל בנקאית
1,171	1,135	מסחרית
439	409	עסקית
221	223	נדל"ן
564	553	שוקי הון
81	42	אחר והתאמות
8,743	8,211	סך הכל בנק
237	231	חברות בנות בארץ
641	638	חברות בנות בחו"ל
9,621	9,080	סך הכל

חישוב מספר המשרות על פי מגזרי הפעילות, מתבסס על ניהול מצבת המשרות על פי קווי העסקים העיקריים בבנק, בהתאמות שונות ועל סמך אומדנים. בחישוב מספר המשרות על פי מגזרי פעילות נלקחו בחשבון גם עובדי יחידות מטה המשרתים את כלל או חלק ממגזרי הפעילות בבנק.

השכלה

שיעור בעלי השכלה האקדמאית בבנק נמצא במגמת עלייה הנובעת בעיקר מעזיבת עובדים שאינם אקדמאים, במסגרת מבצעי הפרישה שהתקיימו בשנים האחרונות.

שיעור האקדמאים בבנק עמד בסוף שנת 2020 על 78.7% מכלל העובדים, בהשוואה ל-77.7% בשנת 2019, ו-77.1% בשנת 2018. שיעור האקדמאים בקרב אנשי הסגל הגיע בשנת 2020 ל-97.4%, בהשוואה ל-97.2% בשנת 2019 ו-97.1% בשנת 2018.

גיל וותק

הגיל הממוצע בבנק בסוף שנת 2020 עמד על 43.8 שנים, בהשוואה ל-42.9 בשנת 2019 ו-43.6 בשנת 2018. הוותק הממוצע בבנק בסוף שנת 2020 עמד על 15.8 שנים, בהשוואה ל-15.0 בשנת 2019 ו-16.0 בשנת 2018.

מערך התגמולים ומבנה השכר

מבנה השכר ורמת התגמול לעובדי הבנק מושפעים בעיקר מהסכמי העבודה הקיבוציים שקיימים בבנק. ככלל, התגמול השנתי הינו דיפרנציאלי ומבוסס בין היתר על מורכבות תפקידו של העובד, תרומתו לבנק, הערכת מנהליו, דרגתו ורמת שכרו.

זכויות עובדים

יחסי העבודה בין הבנק לעובדיו בישראל, למעט עובדים בעלי חוזה עבודה אישי, מושתתים בעיקרם על הסכם עבודה קיבוצי בסיסי הקרוי "חוקת עבודה" והסכמים קיבוציים והסדרים משלימים. תנאי העבודה של חברי הנהלת הבנק, עובדים בכירים ועובדים מסוימים אחרים, מוסדרים בחוזה עבודה אישיים, לפרטים נוספים ראה [ביאור 23](#).

עלות עבודה ושכר (בבנק)*

2018	2019	2020	
			באלפי ש"ח
370.8	381.6	395.0	עלות למשרת עובד - (ללא בונוס)
410.0	431.9	397.4	עלות למשרת עובד - (כולל בונוס)
242.2	244.2	253.8	שכר למשרת עובד - (ללא בונוס)
272.1	285.1	255.7	שכר למשרת עובד - (כולל בונוס)

* עלות למשרת עובד כוללת את עלות השרות ועלות הריבית (בניכוי תשואה צפויה) בגין עובדים פעילים.

פיתוח ארגוני ולמידה

למידה ופיתוח ארגוני הינם כלים מרכזיים לארגון בתכנון ובניהול אסטרטגי של המשאב האנושי ובהתאמת כישורי העובדים לצרכים העסקיים המשתנים. למידה ופיתוח מהווים חלק בלתי נפרד מהצעת הערך לעובד ומרכיב משמעותי במחויבות עובדים. תקופת הקורונה הביאה איתה אתגר חדש לעולם הפיתוח הארגוני והלמידה, וחייבה ביצוע מהפכה באופן בו מכשירים עובדים לתפקידי ליבה, משפרים ביצועים ומפתחים ידע חדש ומיומנויות רלוונטיות.

בעולמות ההכשרה והלמידה, רוב תהליכי הפיתוח הארגוני והלמידה עברו הסבה מתהליכי למידה פרונטאלית, לתהליכי למידה מקוונים, המבוצעים מרחוק - במקרים רבים גם מבתיים של העובדים. במסגרת זו, הוסבו קורסי ליבה שלמים, פותחו שיטות למידה חדשות, עודכנו תכנים ונוצרו תשתיות רלוונטיות, שיאפשרו למידה היברידית, למידה מרחוק והעברת הידע הנדרש בצורה אפקטיבית ומדויקת.

בעולמות הפיתוח הארגוני, ליווינו מנהלים בשינויים המשמעותיים שהם חוו במהלך השנה: ניהול הצוות, השגרות והעמידה ביעדים ב-new normal. קוימו מעגלי שיח עם מאות מנהלים לצורך חיזוק החוסן, שיתוף, הצפת קשיים ואתגרים ומציאת פתרונות משותפים. וקידמה תשתית לעבודה היברידית בכלל הבנק.

בסך הכול נרשמו בשנת 2020 כ-141,897 שעות למידה בארגון (בשל העובדה שהלמידה הינה ברובה המכריע דיגיטלית ומבוזרת, הנתון נמסר בשעות, ולא בימי למידה, כפי שהיה נהוג בעבר)

למידה והכשרה בראייה עתידית - Up-skilling ו-Re-skilling

במקביל להיערכות למגמות המשתנות בעולם הפיננסי ולצרכים המשתנים בצל הקורונה, אנו ממשיכים להיערך לשינויים וההזדמנויות בעידן העבודה החדש. לצורך כך אנו פועלים להכשרת העובדים לצרכי ולמיומנויות עולם העבודה העתידי. במסגרת זו המשכנו להפעיל את "Shift" - בית הספר למקצועות העתיד והקמנו את Shift Light - בית ספר למיומנויות העתיד. במסגרת בית הספר למיומנויות העתיד, בנינו מודל שמזמין את העובדים לבצע אבחון מיומנויות אישי המצביע על רמתם בכל אחת ממיומנויות הליבה שהוגדרו כחיוניות להצלחה בעולם העבודה העתידי, ובהתאם לתוצאות האבחון, להירשם לאחד משישה מסלולי למידה: טיפול בנתונים, חוסן וגמישות, למידה, תקשורת דיגיטלית, חוש עסקי וחישיבה אסטרטגית. בנוסף, הלמידה בארגון תמכה ואפשרה ביצוע שינויים ארגוניים ותהליכי התייעלות מהירים, המחויבים במציאות החדשה. במסגרת זו בוצעו קורסים להסבות מקצועיות ולמעבר של עובדים בין תפקידים, תוך למידת מקצוע חדש.

ניהול ידע

במהלך השנה הושם דגש על ניהול ידע תומך ביצוע (מתן הידע הנדרש לעובד במהלך ביצוע תהליך העבודה), ייעול אפשרויות החיפוש, תמיכה בפרויקטים ורגולציות חדשות ואתרים המיועדים לתקשורת פנים ארגונית חוצת בנק. בנוסף, יושמו יכולות רספונסיביות לטובת גלישה באתרי ניהול הידע באמצעות הסלולר.

תכנית מצוינות ניהולית ב-New Normal

מיד עם החזרה מהסגר הראשון, נבנתה תכנית לפיתוח מצוינות ניהולית ב-"New Normal", המיועדת לחברי פורום המאה ופורום המנהיגות – שכבות הניהול הבכירות בבנק. מטרת התוכנית היא להקנות תפיסה וכלים ניהוליים להתמודדות מיטבית עם האתגרים הניהוליים והאישיים שהתגברו במשבר הקורונה. התכנית מותאמת לכל אחת מהחטיבות בארגון ומתבססת על שילוב של למידה עצמית דיגיטלית, מפגשי שיח ניהולי מקוונים וסדנאות וירטואליות בנושאים שבמיקוד: כלים לניהול היברידי, ניהול מעצים, ניהול לתוצאות וניהול בהשתנות (חוסן וניהול יחסים במציאות מורכבת).

אחריות תאגידי, תרומות ומעורבות עובדים בקהילה

קבוצה פיננסית בעלת השפעה מרכזית על התרבות העסקית והציבורית בישראל, אנו רואים במחויבותנו לקהילה עוגן חברתי וערכי שנמשיך לטפח (מתוך חזון לאומי). הפעילות של הבנק בתחום האחריות התאגידי על רקע משבר הקורונה מביאה לידי ביטוי את המחויבות שלנו להעצמת החברה והכלכלה בישראל ומהווה המשך ישיר לפעילות הרציפה וארוכת השנים של לאומי, כארגון הפועל בתוך הקהילה ולמען הקהילה. בשנת 2020 התאמנו במהירות את פעילותנו למציאות שהשתנתה ללא הכר בעקבות השלכות הקורונה על החיים במדינת ישראל בכלל ועל עולם העמותות והנזקקים בפרט. לאומי תרם מאות אלפי שקלים לבתי החולים במדינה בכדי לסייע ברכישת ציוד להתמודדות עם מחלת הקורונה וסייע לחברת 'אל על' במימון השבת מטיילים ארצה.

גם בשנת 2020 המשיך לאומי להשקיע בשותפות האסטרטגית ארוכת השנים עם ארגון "אחריי!" הפועל לשילוב בני נוער וצעירים בסיכון בחברה הישראלית. בתקופת הסגרים תמכה העמותה באלפי אנשים מתוכם למעלה מ-10,000 קשישים. בנוסף חילקו מתנדבי וחניכי העמותה אלפי ערכות למיגון מוסדות גריאטריים. כמו כן סייע הבנק לעמותה, בשיתוף מפעל הפיס, לצאת במבצע ארצי רחב בשם "בונים קריירה" למען צעירים בני 20-30 לצורך עזרה במציאת מקום עבודה מתאים תוך מתן הכשרות והתאמה אישית לצרכי המשק. המיזם זכה לכיסוי תקשורתי נרחב.

לאומי ממשיך בתמיכה ארוכת שנים בעמותות "זמים צעירים", "עתידים", "אתגרים", "שיעור אחר", "כוכבי המדבר" המצמיח מנהיגות בחברה הבדואית, פרויקט "אמץ לוחם" שבמסגרתו לאומי מאמץ חמש יחידות בצה"ל, עמותת "חברים לרפואה" ועוד.

כבכל שנה תרם הבנק כ-4,000 חבילות מזון לנזקקים בחברה היהודית ומעל 1,000 חבילות מזון וסיוע לקורונה בחברה הערבית בשיתוף עם עמותת "לתת" ועמותת "אמאנינא".

בהתאם להחלטת הדירקטוריון על הרחבת המדיניות החברתית והגברת הפעילות של לאומי למען אוכלוסיית הגיל השלישי פעל הבנק במסגרת מספר מיזמים שכללו תרומה כספית והתנדבות עובדים, ובכלל זה: מיזם לשיחות טלפונית שבועיות עם כ-300 ניצולי שואה בשיתוף עמותת 'זיכרון בסלון'; מיזם לחלוקת חבילות לראש השנה לבתיהם של כ-600 קשישים בודדים בשיתוף פעולה עם עמותת 'רוח טובה'; מיזם לחלוקת 900 אריזות שי מחממות לחורף לנתמכי עמותת 'לתת' והעמותות השותפות שלה ברחבי הארץ; מיזם לחלוקת ערכת חנוכיות ונרות לכ-600 קשישים בודדים, בשיתוף עם חניכי עמותת 'אחריי!'; מיזם להמשך מתן קורסים וסדנאות לימוד דיגיטל חינוכיות לבני הגיל השלישי והפעלת 2 סניפים ניידיים לסיוע לקשישים המרותקים לביתם.

בשנת 2020 סך ההשקעה בקהילה עמד על 37 מיליון ש"ח, למעלה מ-2,300 עובדי לאומי מהיחידות השונות התנדבו בפעילויות התנדבות רבות בהם השקיעו כ-16,070 שעות התנדבות.

נושאי אחריות תאגידי מפורטים בהרחבה בדוח השנתי לאחריות תאגידי באתר לאומי. הדוח מציג את פעילות הקבוצה בהיבטי חברה סביבה וממשל תאגידי ומתאר כיצד הבנק פועל להצמחת החברה והכלכלה בישראל, לקידום חדשנות ודיגיטל, לפיתוח ההון האנושי ושמירה על הסביבה בהיבטי התנהלות עסקית הוגנת וממשל תאגידי.

מינויים ופרישות

מינויים

מר **אורי יוניסי**, מונה לתפקיד ראש חטיבת קשרי לקוחות, כחבר הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר ובכפיפות לראש החטיבה הבנקאית, בתוקף מיום 26 ביוני 2020.

עו"ד **מור פינגרר**, מונתה לתפקיד יועצת משפטית ראשית וראש חטיבת הייעוץ המשפטי, כחברת הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, בתוקף מיום 1 בספטמבר 2020.

רו"ח **רון אגסי**, ראש חטיבת שוקי הון וחבר הנהלת הבנק, מונה לתפקיד ראש החטיבה העסקית, בדרג משנה למנכ"ל בתוקף מיום 1 בינואר 2021.

מר **שמוליק ארבל**, ראש החטיבה העסקית וחבר הנהלת הבנק, מונה לתפקיד ראש החטיבה הבנקאית, בדרג משנה למנכ"ל, בתוקף מיום 1 בינואר 2021.

רו"ח **בשמת בן צבי**, ראש חטיבת ניהול סיכונים וחברת הנהלת הבנק, מונתה לתפקיד ראש חטיבת שוקי הון, בתוקף מיום 1 בינואר 2021.

רו"ח **ליאת שוב**, מונתה לתפקיד ראש חטיבת ניהול סיכונים, כחברת הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, בתוקף מיום 1 בינואר 2021.

מר **חיים שקולניק**, מונה לתפקיד ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות, כחבר הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, בתוקף מיום 3 בינואר 2021.

גב' **אביבית קליין**, צפויה להתמנות לתפקיד ראש חטיבת משאבי אנוש, כחברת הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, בתוקף מיום 1 באפריל 2021.

רו"ח **עומר זין**, המכהן היום כחבר הנהלה וראש החטיבה הפיננסית, ימונה לתפקיד החשבונאי הראשי ולראש החטיבה הפיננסית והחשבונאית, בתוקף מיום 1 באפריל 2021.

ביום 5 באוגוסט 2020, אישר דירקטוריון הבנק את מינויו של **מיכאל שילר** לתפקיד מנכ"ל בנק לאומי אנגליה. המינוי בתוקף מיום 12 באוקטובר 2020, בכפוף לקבלת האישורים הנדרשים בהתאם לרגולציה המקומית.

גב' **שרון דניאל**, מונתה לתפקיד קצינת ציות ראשית וראש מערך ציות ואכיפה בבנק, בתוקף מיום 11 בינואר 2021.

פרישות

מר **אילן בוגנים**, ראש חטיבת דאטה וחבר הנהלת הבנק, סיים את תפקידו ב-31 במאי 2020, לאחר כ-7 שנות עבודה בלאומי.

גב' **עירית רוט**, יועצת משפטית ראשית, ראש חטיבת הייעוץ המשפטי וחברת הנהלת הבנק, סיימה את תפקידה ב-31 באוגוסט 2020, לאחר כ-3 שנות עבודה בלאומי.

מר **אילון דחבש**, ראש החטיבה הבנקאית וחבר הנהלת הבנק, סיים את תפקידו ב-31 בדצמבר 2020, לאחר כ-17 שנות עבודה בלאומי.

מר **שי בסון**, ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות וחבר הנהלת הבנק, סיים את תפקידו ב-31 בדצמבר 2020, לאחר כ-4 שנות עבודה בלאומי.

גב' **הילה ערן-זיק**, ראש חטיבת משאבי אנוש וחברת הנהלת הבנק, צפויה לסיים את תפקידה ב-31 במרס 2021, לאחר כ-29 שנות עבודה בלאומי.

רו"ח **שלמה גולדפרב**, חשבונאי ראשי, ראש חטיבת חשבונאות וחבר הנהלת הבנק, יסיים את תפקידו במהלך שנת 2021, לאחר כ-40 שנות עבודה בלאומי.

עו"ד **עין-שי וילדר ליבנת**, מזכיר הבנק והקבוצה, סיימה את תפקידה ב-28 בפברואר 2021, לאחר כ-5 שנות עבודה בלאומי.

מר **גיל קרני**, מנכ"ל בנק לאומי אנגליה, סיים את תפקידו ב-9 בנובמבר 2020.

מבנה ארגוני

המבנה הארגוני בקבוצת לאומי מחולק לפי קווי עסקים וחיבות מטה.

להלן תיאור תחומי האחריות של קווי העסקים, הממוקדים בפלחי השוק השונים:

החטיבה הבנקאית מנהלת את פעילות הלקוחות הפרטיים והלקוחות המסחריים הקטנים, המקבלים את מכלול השירותים באמצעות מערך הסניפים, ומגוון ערוצי הפצה טכנולוגיים/ישירים. השירות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצרכיהם הבנקאיים והשירותים.

החטיבה פועלת במבנה של קווי עסקים:

- **מערך לקוחות פרטיים** - אחראי על פעילות ושירותים ללקוחות משקי בית ויחידים.
- **מערך עסקים קטנים** - אחראי על כלל פעילות לקוחות העסקים הקטנים (עסקים בינוניים וגדולים מטופלים בחטיבה העסקית - ראה להלן).
- **מערך בנקאות פרטית** - אחראי על פעילות הבנקאות הפרטית בארץ. הבנקאות הפרטית נועדה לתת שירות שמותאם ללקוחות עם עושר פיננסי גבוה ביותר.

במסגרת החטיבה הבנקאית פועלת חטיבת קשרי לקוחות האחראית בין היתר על תחום המשכנתאות - האמון על מוצר המשכנתאות לכלל לקוחות הבנק ולקוחות בנקים אחרים הנוטלים משכנתאות מבנק לאומי; על מרכזי הבנקאות - הנותנים מענה טלפוני לפניית לקוחות המתקשרים למוקד לקבלת מידע וביצוע פעולות.

החטיבה הבנקאית אחראית גם על מערך השיווק והמכירות של הבנק ועל פעילות PEPPER.

החטיבה העסקית מרכזת את כלל פעילות הלקוחות העסקיים (מלבד עסקים קטנים המנוהלים בחטיבה הבנקאית - ראה לעיל) ומספקת להם מגוון שירותים הכולל, בין היתר, מימון להון חוזר ומלאי, מימון פרויקטאלי ותכניות השקעה, פקטורינג, סחר ומימון בינ"ל, פעילות השקעות, עסקאות גידורים וכיו"ב. לקוחות החטיבה משויכים לקווי עסקים:

- **מערך עסקי** - מנהל את פעילות החברות העסקיות הגדולות במשק על בסיס התמחות ענפית וסינרגיה בין תחומים.
- **מערך מסחרי** - מנהל את פעילות החברות העסקיות הבינוניות (Middle Market) באמצעות מרכזי עסקים בפריסה גיאוגרפית.
- **מערך בניה ונדל"ן** - מנהל את פעילות חברות הבניה, היזמים והקבלנים הגדולים במשק, תוך התמחות ומימנות ספציפית בכל תחומי הנדל"ן במשק.
- **מערך לאומיטק** - מנהל את פעילות חברות ההייטק וקרנות הון-סיכון בקבוצה, תוך התמחות ומימנות ספציפית בתעשיית הטכנולוגיה על כל מגזריה.
- **אגף אשראים מיוחדים** - מטפל בלקוחות עסקיים שנקלעו לקשיים באמצעות ניסיון לסייע להבראת לקוחות פעילים על ידי ליווי ותמיכה עסקית, לפעול לגביית חובותיהם של לקוחות עסקיים ששיקומם אינו אפשרי ולמכור חובות קשים בתמחור מתאים.
- **יחידת סינדיקציה איגוח וניהול חוב** - מנהלת את עסקאות הסינדיקציה ומכירת החובות תוך אופטימיזציה של תיק האשראי.

חטיבת שוקי הון אחראית על ניהול הנכסים הכספיים של הקבוצה במטבע מקומי ובמט"ח, ניהול הנוסטרו, פעילות חדר העסקות, פיתוח מוצרים פיננסיים חדשניים ומוצרי השקעה, ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול הנזילות, גיבוש מדיניות מחירים ומרווחים פיננסיים של הבנק, וריכוז שירותים תפעוליים לשוק ההון.

להלן תחומי האחריות של חטיבות המטה המעניקות שירות לקווי העסקים:

חטיבה פיננסית אחראית על ריכוז והכנת תכנית העבודה של הבנק, ניהול מרכזי הרווח והמדידה הפיננסית והניהולית, תכנון וניהול ההון של הקבוצה, הכנת תקציב הוצאות של הבנק והמעקב לביצועו.

חטיבת החשבונאות אחראית על ניהול, פיתוח וקביעת הנהלים החשבונאיים בבנק, ניהול החשבונות בבנק, הכנת הדוחות הכספיים של הבנק ושל הקבוצה, הקשר עם בנק ישראל בכל הנושאים החשבונאיים והדיווחים בגינם. החל מהרבעון השני של שנת 2021 תאחדנה החטיבה הפיננסית והחטיבה החשבונאית.

חטיבת משאבי אנוש אחראית על גיבוש אסטרטגיית משאבי אנוש בבנק ויישומה, יחסי עבודה, מבנה שכר ותגמול, יעוץ ופיתוח ארגוני לרבות למידה והכשרה ניהולית, בנקאית וכללית, רווחה וטיפול בפרט ואחריות תאגידית.

חטיבת לאומי טכנולוגיות אחראית על המחשוב של הבנק והעשייה בנושאי פיתוח טכנולוגי, טכנולוגית המידע, תקשורת, סייבר ואבטחת מידע ומרכזת את אסטרטגיית ה IT והמדיניות ברמת הקבוצה.

חטיבת תפעול אחראית על ביצוע מרבית נושאי התפעול בבנק, מהווה תשתית לידע מקצועי ושיפור השירות ללקוח.

חטיבת הייעוץ המשפטי אחראית על הייעוץ המשפטי הכולל של הבנק ושל חברות הבנות בארץ ועל ניהול הסיכונים המשפטיים של הבנק והקבוצה. כמו כן, אחראית החטיבה על הלשכה לפניות הציבור, ועל מזכירות הבנק.

חטיבה לניהול סיכונים אחראית על ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה, על מערך סיכוני אשראי ועל מערך ציות ואכיפה.

חטיבת הביקורת הפנימית אחראית באופן עצמאי ובלתי תלוי, על הביקורת בקבוצת לאומי.

הליכים משפטיים

1. הבנק צד להליכים משפטיים, לרבות בקשות לאישור תביעות נגזרות ובקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שנקטו נגדו על ידי לקוחותיו (לרבות לקוחות בעבר) וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילות הבנק במהלך עסקיו הרגיל. לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים לכל התביעות.

עילות התביעות נגד הבנק שונות ומגוונות ועימן נמנות טענות בדבר אי ביצוע הוראות או אי ביצוע במועד, בקשות לאישור עיקול, שהטילו צדדים שלישיים על נכסי חייבים, המוחזקים, לטענתם, בידי הבנק, טענות על חיובי ריבית שלא בהתאם לשיעורי הריבית שסוכמו בין הבנק לבין הלקוח, שיעורי ריבית החורגים מהמותר על פי החוק, טענות בקשר עם חיובי עמלות, טענות בנושאים הקשורים לניירות ערך, יחסי עבודה, משיכת שיקים ללא כיסוי ואי כיבוד שיקים.

למידע בנוגע לתביעות נגד הבנק, בסכומים מהותיים, ראה [ביאור 26](#).

2. במסגרת נקיטת אמצעים לגביית חובות במהלך עסקיו הרגיל נוקט הבנק, בין השאר, בהליכים משפטיים שונים נגד חייבים וערבים ובהליכים למימוש בטוחות. בדוחות הכספיים נכללו הפרשות להפסדי אשראי שבוצעו על ידי הבנק על יסוד הערכת מכלול הסיכונים הכרוכים באשראי למגזרי המשק השונים ובהתחשב בהיקף המידע על החייב/הערב הנוגע בדבר, איתנותו הפיננסית והבטוחות שניתנו לבנק להבטחת פירעון החוב.

הסכמים מהותיים

1. הסכם מעלות-סטנדרד

בהתאם להסכם מיום 29 במרס 2020 המחתה סטנדרד לוריס סוכנות לביטוח בע"מ מקבוצת הראל, החל מיום 1 באפריל 2020, את מלוא הזכויות והחובות של סטנדרד על פי הסכם מעלות-סטנדרד, וזאת בכפוף להשלמת המיזוג של סטנדרד לתוך הראל. המיזוג הושלם ביום 2 ביולי 2020.

למידע נוסף בנוגע להסכם מעלות-סטנדרד ראה פרק [הסכמים מהותיים בדוח הכספי לשנת 2019](#)

2. הסכם שירותי מחשוב ותפעול לבנק אגוד לישראל בע"מ

הבנק הגיע להסכמות עם בנק אגוד לישראל בע"מ בדבר הארכת תקופת ההתקשרות למתן שירותי מחשוב ותפעול ("ההסכם"), תוך שינוי חלק מתנאי ההתקשרות.

במסגרת זו סוכם, בין היתר, כי בכפוף ובהתאם לתנאים המפורטים בכתב התוספת להסכם ("התוספת"), יוארך תוקפו של ההסכם עד ליום 31 בדצמבר 2022.

היקף השירותים השוטפים ורמת השירות שיינתנו על ידי לאומי לפי התוספת יהיו כפי השירותים השוטפים ורמת השירות שניתנו לאגוד ביום 31 בדצמבר 2016, ולאומי יספק לאגוד את השירותים השוטפים בתקופת התוספת על פי עקרון ה-follow me. בנוסף בוצעה התאמה לתמורה המשולמת במסגרת ההסכם.

לפרטים נוספים ראה דיווח מידי שפרסם הבנק ביום 12 במאי 2020 (אסמכתא 01-047130-2020) וביום 26 במאי 2020 (אסמכתא 01-01-2020-052887).

3. הסכם בינת

נחתם הסכם מול חברת בינת תקשורת לאירוה ה-Data Center של לאומי באתר בינת בהר חוצבים. חוזה ההתקשרות הוא ל-10 שנים עם האופציה לחדש לשתי תקופות נוספות של 5 שנים.

4. הבנק העניק לנושאי משרה ולאחרים כתבי שיפוי. למידע ראה [ביאור 126](#).

5. למידע בנוגע להסכמים הנוגעים לחברות הבנות ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות](#).

6. למידע בנוגע להסכמים עם רשות המיסים ראה [ביאור 8](#).

חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית

חלק מהמידע בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו - ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

בתקופת הדוח פורסמו הצעות לשינויים רגולטורים ושינויים בהוראות דין שונות, אשר עשויה להיות להם השפעה על מאפייני הפעילות של הקבוצה, על היקף הפעילות בחלק מתחומי הפעילות של הקבוצה, על שיעור הרווחיות בחלק מפעילויות הקבוצה ועל סיכוני האשראי והסיכונים התפעוליים והמשפטיים להם חשופה הקבוצה. מרבית ההוראות מצויות בשלבים שונים של דיונים ולפיכך לא ניתן להעריך האם יפורסמו כהוראות מחייבות ואם יפורסמו מה יהיו ההוראות הסופיות שייקבעו. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב זה את ההשפעה שעשויה להיות לאותן הוראות על הפעילות הכוללת של הקבוצה, אם בכלל. בפרק זה מפורטות הוראות אשר נכנסו לתוקף במהלך תקופת הדוח והוראות הצפויות להיכנס לתוקף, אשר השפעתן על הבנק צפויה להיות משמעותית.

חקיקה

חוק שירותי תשלום

ביום 9 בינואר 2019 פורסם חוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019.

החוק מחליף את חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986, בחוק עדכני המשקף את ההתפתחויות הטכנולוגיות בתחום, והוא מבוסס גם על האסדרה האירופאית בהתאם לעקרונות ה-PSD (Payment Service Directive). בין היתר, דן החוק ביחסים החוזיים וההגנות הצרכניות שיחולו במסגרת מתן שירותי תשלום בכלל הנוגע לשתי מערכות חוזים עיקריות: (1) מערכת אחת - בין נותן שירות תשלום (מנפיק אמצעי תשלום או מנהל חשבון תשלום) לבין המשלם; (2) מערכת שנייה - בין נותן שירות תשלום (סולק או מנהל חשבון תשלום) לבין המוטב (מקבל התשלום). בנוסף, החוק קובע הנחיות שונות לעניין הוראות תשלום וביצוע פעולות תשלום והסדרי אחריות הנוגעים להם.

החוק יחול על נותני שירותי תשלום שונים ובכללם, הבנקים, חברות כרטיסי האשראי, סולקים, אפליקציות תשלום ועוד, וכן על מגוון אמצעי התשלום המתקדמים.

החוק נכנס לתוקפו ביום 14 באוקטובר 2020.

הבנק נערך ליישום החוק על היבטיו השונים.

חוק שיקים ללא כיסוי (תיקון מספר 14), התש"ף-2020

ביום 18 באוגוסט 2020 פורסם תיקון לחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א-1981. התיקון קובע כי במקרה בו הוצג שיק לפירעון ולא הייתה יתרה מספקת בחשבון הלקוח שתאפשר את פירעונו, ישלח הבנק הודעה לבעל החשבון שעליו משוך השיק, כדי ליידע אותו בדבר הצורך להפקיד כספים בחשבונו עד שעתיים וחצי לפני תום יום העסקים, על מנת למנוע את סירוב השיק.

ביום 25 בפברואר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 420 בנושא משלוח הודעות בתקשורת, הקובע הנחיות אופרטיביות לעניין משלוח הודעות ללקוחות בהתאם לתיקון האמור לחוק, ובכלל זה הנחיות בעניינים הבאים: פרטי ההודעה, הגורמים אליהם תשלח ההודעה, מועד משלוח ההודעה, ודרכי מסירת ההודעה ללקוח.

התיקון ייכנס לתוקפו שנה מיום פרסומו.

תיקון זה לחוק מחייב התאמות באופן העבודה מול הלקוחות בהקשר זה.

הוראות הפיקוח על הבנקים

עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 - מגבלת חבות ענפית

ביום 12 בינואר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 שעניינה מגבלת חבות ענפית. התיקון מאפשר לתאגיד הבנקאי לבחור במסלול בו הוא מעמיד אשראי לענף בינוי ונדל"ן עד לשיעור של 24% מסך כל חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי, ובלבד שהתוספת מעבר ל-20% מסך החבות כאמור תשמש למימון פרויקטים תשתיתיים לאומיים בשותפות המגזר הציבורי עם המגזר הפרטי. ביום 10 בינואר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון נוסף להוראה הנ"ל, לפיו מגבלת האשראי האמורה לענף בינוי ונדל"ן (לרבות חבויות לתשתיות לאומיות) תעלה משיעור של 24% לשיעור של 26% מסך כל חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי (סך כל החבויות לענף בינוי ונדל"ן, בניכוי חבויות לתשתיות לאומיות), לא יעלה על שיעור של 22% מסך חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי כאמור. הקלה זו נועדה לאפשר את הגמישות העסקית הנדרשת על רקע אירוע משבר הקורונה, והיא תוגבל לתקופה של עד תום 24 חודשים מיום 31 בדצמבר 2025, ובלבד שלאחר יום 31 בדצמבר 2025, שיעור החבות לא יעלה על השיעור ביום האמור או השיעור הקבוע בהוראה טרם ההקלה, הגבוה מביניהם.

ביום 10 בינואר 2021 פורסם תיקון נוסף להוראה, במסגרתו עודכנה הגדרת "חבות" בהוראה, באופן שבו חבות של ענף אשר בגינה רכש התאגיד הבנקאי הגנת אשראי, הכשירה למטרות הפחתת סיכון האשראי (כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203), תסווג בהתאם לענף הפעילות העיקרי של ספק ההגנה. כלל זה יחול גם ביחס לערבויות למשתכן שניתנו על פי חוק המכר (דירות) והבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה-1974, ללא מגבלה.

התיקונים האמורים יאפשרו לבנק להגדיל את היקף האשראי לענף בינוי ונדל"ן.

טיטת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בעניין "יחס מימון יציב"

ביום 5 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים טיטת הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה מספר 222, שעניינה יחס מימון יציב. הטיטת מאמצת את המלצות באזל III לעניין חישוב יחס מימון יציב נטו (Net Stable Funding Ratio – NSFR) במערכת הבנקאית בישראל.

בהתאם לטיטת נדרש תאגיד בנקאי להחזיק יחס מימון יציב נטו - המוגדר כסכום המימון היציב הזמין חלקי סכום המימון היציב הנדרש (כמוגדר בהוראה) - שיחושב על פי סך המטבעות ושלא יפחת מ-100% בכל זמן נתון.

יחס מימון יציב נטו יקוים וידווח בסך כל המטבעות יחדיו, אולם תאגידים בנקאיים מצופים לנטר ולבקר באופן פעיל את צרכי הנזילות הנדרשים ליחס מימון יציב נטו בכל אחד מהמטבעות העיקריים.

יחס המימון היציב נטו יהיה בשימוש שוטף של התאגיד הבנקאי וידווח להנהלה הבכירה ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון (כמצבי קיצון תדירות הדיווח תוגבר).

תאגיד בנקאי העומד בראש קבוצה בנקאית יישם את ההוראה על בסיס מאוחד.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 443 בנושא פיקדונות ללא תנועה וחשבונות שבעליהם נפטרו

ביום 15 בנובמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה שמטרתה לשפר את אופן הטיפול בפיקדונות ללא תנועה ובחשבונות שבעליהם נפטרו, וזאת בין היתר, באמצעות הרחבת חובות האיתור של בעלי פיקדונות וחשבונות אלו, והדרישה שתתקיים פונקציה ארגונית, שמתפקידה לוודא טיפול בפיקדונות אלה.

ההוראה תיכנס לתוקפה שנה מיום פרסומה.

יישום ההוראה מחייב שינויים בתהליכי העבודה והמשאבים המוקצים לעניין זה.

הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה - ניהול אשראי צרכני

ביום 4 בפברואר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה בנושא ניהול אשראי צרכני.

ההוראה מרכזת את דרישות הפיקוח על הבנקים מהמערכת הבנקאית בפעילותה מול הלקוחות הצרכניים, בין היתר בנושאים הבאים: קיומם של תרבות ארגונית נאותה, מדיניות ותהליכים להבטחת תהליכי שיווק אשראי נאותים והוגנים, ובפרט תהליכים לשיווק יזום של אשראי; וכן קיומם של תהליכי אישור אשראי הכוללים, בין היתר, את החובה להעמיד אשראי בהתאם ליכולתו הפיננסית של הלווה לפרוע את הלוואה.

במקביל, רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון פרסמה הנחיה מטעמה החלה על גופים מסוימים המצויים תחת פיקוחה, מתוך מטרה ליצור עקרונות וסטנדרטים עקביים אל מול נותני האשראי השונים.

תחילת ההוראה 9 חודשים ממועד פרסומה, למעט סעיפים המתייחסים לשיווק אשראי צרכני שייכנסו לתוקפם שלושה חודשים ממועד הפרסום.

יישום ההוראה עשוי לחייב שינויים בתהליכי העבודה והמשאבים המוקצים לעניין זה.

תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 - מגבלות למתן הלוואות לדיור

ביום 27 בדצמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראה. לפני התיקון קבעה ההוראה שתי מגבלות לגבי חלק הלוואה בריבית משתנה: המגבלה הראשונה קבעה, שחלקה של הלוואה בריבית פריים לא יעלה על שליש מסך הלוואה; והמגבלה השנייה קבעה שחלקה הכולל של הלוואה בריבית משתנה לא יעלה על שני שלישים מסך הלוואה.

במסגרת התיקון בוטלה המגבלה הראשונה (מגבלת ריבית הפריים), כך שלאחר התיקון לפחות שליש מסך המשכנתא יינתן בריבית קבועה, ושני השלישים הנותרים ייבחרו על ידי הלווים ללא הגבלה.

הבנק נערך לביצוע ההתאמות הנדרשות בנהלים, במערכות ובהיבטים תפעוליים נוספים הנדרשים לצורך יישום ההוראה.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 367 בנושא בנקאות בתקשורת

ביום 29 בדצמבר 2020 פרסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 367 בנושא בנקאות בתקשורת. התיקון מאפשר פתיחת חשבון מקוון לתאגידים, ללא צורך בהגעה לסניף, וכן הקלות בחיבור מרחוק של לקוחות לבנקאות בתקשורת (בנק"ש).

יישום ההוראה יאפשר לבנק גמישות בפתיחת חשבונות מרחוק עבור תאגידים.

יזמות שונות בתחום הגברת התחרותיות

בתקופה האחרונה הושם דגש מיוחד על הסדרה המעודדת את התחרות במקטעים שונים הנוגעים לתחומי הפעילות של המערכת הבנקאית. מגמה זו משתקפת בהוראות ויזמות חקיקה שונות, שנועדו להקל על כניסתם לשוק של שחקנים חדשים; זאת, בין היתר, באמצעות הגדלת המקורות שיעמדו לרשותם, קביעת מדרגות רגולטוריות מקלות, מתן הקלה בהתחברות למערכות התשלומים והסליקה וכן העברה ושיתוף של המידע המצוי בבנקים.

במסגרת זו ניתן למנות את הנושאים הבאים:

- ביום 15 בדצמבר 2019 פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 448, אשר תחל בחודש ספטמבר 2021 ושעניינה העברת פעילות פיננסית של לקוח בין בנקים באופן מקוון. ההוראה קובעת הנחיות ליישום סעיף 15 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, הקובע כי הבנקים נדרשים לאפשר ללקוחות, המבקשים להעביר את הפעילות הפיננסית שלהם מבנק לבנק, לעשות כן באופן מקוון, נוח, אמין, מאובטח וללא עלות ללקוח. בין היתר כוללת ההוראה הנחיות לגבי הנושאים הבאים: הגילוי הנאות שניתן ללקוח לאורך תהליך הניוד וההסכמות שהלקוח נדרש לספק לצורך השלמת התהליך, השלבים השונים שעל הבנק המקורי והבנק הקולט לבצע במסגרת תהליך הניוד, השירותים הבנקאיים והמוצרים הפיננסיים שינידו וינתבו כחלק מהעברת הפעילות הפיננסית של הלקוח בין הבנקים והכללים לשמירת רציפות הפעילות הפיננסית של הלקוח בעת מעבר בין בנקים.
- במקביל להוראה האמורה, פרסם ביום 10 בפברואר 2021 חוק סליקת שיקים ושיקים ללא כיסוי (תיקוני חקיקה), התשפ"א-2021, אשר נועד להבטיח כי בעת מעבר לקוח מבנק לבנק, סליקת השיקים תיערך באופן המתאים.
- רשות ניירות ערך פרסמה מסמך בעניין שירות ניהול תיקים 2.0, אשר נועד, בין היתר, לצורך קידום תחרות בתחום ניהול התיקים ופתיחת האפשרות בפני הלקוח לביצוע השוואה בין ביצועי חברות ניהול תיקים שונות.
- ביום 12 בינואר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקונים להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 470 "כרטיסי חיוב" ולהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 472 "סולקים וסליקת עסקאות בכרטיסי חיוב", במסגרתם חייב הפיקוח על הבנקים את הסולקים להפסיק בהדרגה סליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב באמצעות הטכנולוגיה הישנה (פס מגנטי) עד ליישום מלא של תקן EMV בכל המשק. תיקון זה מתווסף לתיקון קודם, אשר חייב מנפיקים ליישם פתרון תפעולי המאפשר קביעת קוד סודי אישי לביצוע עסקאות בכרטיסים שהונפקו בתקן EMV כאמור. יישום תקן ה-EMV בישראל צפוי לאפשר כניסה של טכנולוגיות תשלום מתקדמות ושחקנים נוספים, מקומיים וגלובליים לשוק התשלומים, ולהאיץ הטמעה של ארנקים אלקטרוניים ואפליקציות תשלום מתקדמות.
- ביום 25 בפברואר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 368 שעניינה יישום תקן של בנקאות פתוחה בישראל. הבנקאות הפתוחה מחייבת את הבנקים וחברות כרטיסי האשראי לשתף מידע בנקאי של הלקוח, על פי בקשתו, עם ספקי צד ג' מורשים ולאפשר ביצוע תשלומים בחשבונו באמצעות צד ג' (המפוקח לעניין זה). המטרה היא כי בהתבסס על המידע הבנקאי האמור, יוכלו ספקי צד ג' להציע ללקוחות מוצרים חדשים, מותאמים אישית ללקוח. על פי ההוראה, ביסוס הבנקאות הפתוחה יעודד כניסת שחקנים חדשים לעולמות התשלומים, המידע, השינוק והתיווך, ויאפשר תמחור וחדשנות טובים יותר ללקוח.
- ההוראה חלה בשלב זה על בנקים וחברות כרטיסי אשראי בלבד. תשתית הבנקאות הפתוחה תיפתח לצדדים שלישיים נוספים, כשתושלם חקיקה בנושא בנקאות פתוחה ותוחל עליהם רגולציה מתאימה.
- ביום 1 במרס 2020 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 בנושא מדידה והלימות הון. התיקון להוראה כולל שינוי בחישוב הדרישות להון מזערי שמטרתו להקל על בנקים שסך נכסיהם המאזניים על בסיס מאוחד שווה או אינו עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. מטרת התיקון, בהתאם לדברי ההסבר הנלווים לו, היא לאפשר שינוי במבנה המערכת הבנקאית תוך צמצום הדומיננטיות של שתי הקבוצות הבנקאיות הגדולות.
- ביום 12 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראות חדשות, העוסקות בהתאמות להוראות המפקח על הבנקים, שיחולו על בנקים חדשים ועל בנקים בשלב של הקמה. במסגרת זו פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 480 בעניין התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין החלות על בנק חדש ועל בנק בהקמה, וכן הוראת דיווח לציבור שתחול על תאגיד בנקאי חדש ותאגיד בנקאי בהקמה.
- ההוראות האמורות קובעות רגולציה מדרגת לבנקים חדשים, ויוצרות מדרגה פיקוחית מוגדרת וידועה למקימי בנק חדש, באשר לדרישות הפיקוחיות החלות על תאגיד מסוג זה. בנוסף, הן מגדירות את הדרישות שיחולו על בנק בהקמה.
- ההתאמות המרכזיות בהוראות האמורות עוסקות בנושאים הבאים: ההון העצמי הנדרש, יחס המינוף, יחס נזילות, הרכב הדיריקטוריון וועדותיו, שימוש בשירותי מחשוב ענן, ממשל תאגידי ופרסום דוחות כספיים לציבור.

- ביום 12 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 411 בנושא ניהול סיכוני הלבנת הון ואיסור מימון טרור. התיקון קובע, בין היתר, הקלות בנוגע לחובה החלה על הבנקים ברישום נהנים ובעלי שליטה בחשבונות המנוהלים עבור נותני אשראי ופלטפורמות P2P (ובלבד שמדובר בגופים המפוקחים על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, שקיבלו רישיון למתן אשראי או רישיון להפעלת מערכת לתיווך אשראי, ובתנאי שהפעילות היחידה בחשבונות אלו נעשית מכוח הרישיונות). מטרת התיקון, בהתאם לדברי ההסבר הנלווים לו, היא להסיר חסם אשר הקשה על גופים אלה לפעול במערכת הפיננסית הישראלית ולהתחרות במערכת הבנקאית.
- ביום 7 במאי 2020 הודיע בנק ישראל, כי מערך התשלומים השלים את תהליך פינוי קודי הזיהוי (קודי הבנק) אשר משמשים לזיהוי נותני שירותי תשלום ולקוחותיהם במערכות התשלומים. מהלך זה יאפשר לגופים העוסקים במתן שירותי תשלום (אשר הנים בעלי רישיון, או פטור מרישיון, המאפשר מתן שירותי תשלום), להתחבר ולפעול במערכות התשלומים ובכך צפוי להגביר את התחרות בתחום זה.
- מס"ב - פטור בתנאים מאישור הסדר כובל - ביום 18 ביוני 2020 נתנה רשות התחרות הארכה לפטור בתנאים מאישור הסדר כובל בין חמשת הבנקים הגדולים, שעניינו שיתוף הפעולה ביניהם במסגרת מרכז סליקה בנקאי בע"מ ("מס"ב") שבבעלותם המשותפת. מס"ב היא תאגיד שבאמצעותו נסלקות כל העסקאות של העברת תשלומים בין הבנקים. בהחלטת הפטור נקבעו תנאים חדשים, שתפקידם להבטיח את יכולתם של גופים חוץ-בנקאיים להשתתף במערכת מס"ב וליהנות מהשירותים שהיא מציעה בתנאים שווים לבנקים. בכלל זה, מאפשרת ההחלטה לגופים אלה לקבל גישה למערכת התשלומים המיידיים שמקדמת מס"ב. מערכת זו נועדה לאפשר העברות כספיים בין חשבונות בנק באופן מידי.

במסגרת הפטור האמור נקבעו תנאים המחייבים את מס"ב לקבל כמשתתף כל נותן שירותי תשלום שרשאי לכך על פי דין ומיוצג על ידי בנק, ולאפשר לכל משתתף ליטול חלק בוועדות הפנימיות של מס"ב הנוגעות לענייניו. כמו כן, נאסר על חמשת הבנקים הגדולים לסרב סירוב בלתי סביר לתת לגוף חוץ-בנקאי את שירותי הייצוג הנדרשים על מנת לאפשר את חיבורו למס"ב כמשתתף. בנוסף לכך, נאסר על בנק לעשות שימוש במערכת התשלומים המיידיים לצורך אפליקציית התשלומים שלו עד שהוא מייצג גוף חוץ בנקאי כך שהמיוצג מעביר עסקאות באמצעות אותה מערכת. בפטור נקבע כי תוקפו של תנאי זה, לעניין מערכת התשלומים המיידיים, הוא עד יום 30 ביוני 2022 או עד חלוף שנה מהיום שבו התחיל גוף חוץ בנקאי ראשון להעביר עסקאות כאמור באופן שוטף וסדיר, לפי המוקדם.

תנאים אלה, בשילוב עם יתר התנאים החלים על פעילותה של מס"ב, נועדו לאפשר לגופים חוץ-בנקאיים להתחרות בבנקים על מתן שירותים פיננסיים שונים ולהציע לציבור שירותים פיננסיים שונים. במקביל לפטור הנ"ל מאישור הסדר כובל בעניין פעילות מס"ב, פרסם בנק ישראל הוראות למס"ב ולמשתתפים במס"ב לעניין חובת הייצוג בסליקה או בכללי מערכת מס"ב. במסגרת זו, קבע בנק ישראל את התנאים שנועדו לאפשר לנותני שירותי תשלום גישה למערכות התשלומים השונות המנוהלות על ידי מס"ב באמצעות ייצוגם על ידי המשתתפים בסליקה, וכן לעניין הגדרתו של "סירוב סביר" ותנאים שהמשתתפים כאמור רשאים להתנות כתנאי לייצוג האמור.
- ביום 24 ביוני 2020 פרסם משרד האוצר את תזכיר חוק מתן שירות מידע פיננסי, התש"ף-2020. תזכיר זה מבקש להחליף את החלקים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016, המתייחסים לשירות להשוואת עלויות פיננסיות, בחוק חדש, שבו תוסדר כלל הפעילות הכלולה במתן שירותי מידע פיננסי, הן מצד הגופים שיינתנו את השירות והן מצד הגופים הפיננסיים בהם מרכז מידע פיננסי של לקוחות. האסדרה המוצעת תאפשר לנותני שירותי מידע פיננסי לקבל, בהסכמת לקוח, גישה מקוונת למידע פיננסי על לקוח ממקורות מידע פיננסי (בשלב זה: בנק, סולק שהוא מנפיק ואגודת פיקדון ואשראי), לצורך מתן שירותים שונים. במקביל תוטל על מקורות מידע כאמור החובה לאפשר לנותני שירותי מידע פיננסי גישה מקוונת למידע פיננסי של לקוח, בכפוף להסכמתו. שירותי המידע הפיננסי בהם דן התזכיר כוללים: שירותי ריכוז מידע פיננסי ממקורות מידע פיננסי שונים; השוואת מחירים, עלויות או תשואות; העברת מידע לספקים פיננסיים לשם קבלת הצעות להתקשרות עבור הלקוח לשירותים פיננסיים שאותם הלקוח צורך או מבקש לצרוך (כולומר, הצעות מחיר מתחרות) או לשם סיוע בהתקשרות עמם; וכן ייעוץ בדבר התנהלות פיננסית. הגישה למידע הפיננסי של לקוח המצוי בידי מקורות מידע פיננסיים צפויה, בהתאם לדברי ההסבר, להסיר חסמים למעבר בין ספקים פיננסיים שונים ולעודד את התחרות, הן מצד הביקוש והן מצד ההיצע. החוק המוצע יחול גם על התאגידים הבנקאיים, הן כנותני שירותי מידע פיננסי והן כמקורות מידע.
- ביום 2 ביולי 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 432 בנושא העברת פעילות וסגירת חשבון לקוח. בהתאם לתיקון, על תאגיד בנקאי לאפשר ללקוח להגיש, באופן מקוון, בקשה להעברת תיק ניירות ערך לגוף פיננסי אחר, מבלי לחייבו להגיע אל סניף הבנק. תאגיד בנקאי לא יסרב סירוב בלתי סביר לבקשת לקוח להעברת תיק ניירות הערך כאמור. ההנחיה נועדה להקל על לקוח המעוניין להעביר את תיק ניירות הערך שלו בין גופים שונים במערכת הבנקאית ומחוצה לה, וכן לעודד את התחרות בשוק הברוקראז', בהתאם להמלצה שעלתה במסגרת דוח הברוקראז', שפרסמו הרשות לניירות ערך ורשות התחרות.

- ביום 5 בנובמבר 2020 פרסם משרד האוצר את תזכיר חוק ניירות ערך (הסדרת פעילות ברוקר דילר), התשפ"א-2020. בתזכיר מוצע להסדיר את תחום ה"ברוקר-דילר" בישראל ולהכפיף את הגופים העוסקים בפעילות זו לפיקוח רשות ניירות ערך (למעט סוגי הגופים הנכללים בתזכיר ושנקבעה החרגתם לעניין זה, ובהם התאגידים הבנקאיים). מטרת התזכיר להגן על ציבור המשקיעים אשר עושים שימוש בשירותי ברוקר-דילר, ולהגביר את אמון הציבור בפעילות זו באופן שיאפשר את התפתחות התחום ועידוד התחרות בין ספקי השירות השונים לטובת ציבור המשקיעים.
- ביום 13 בדצמבר 2020 הודיע בנק ישראל כי יחל לבצע עסקאות ריפו עם נותני אשראי חוץ בנקאיים מפקחים. צעד זה בא, בין היתר, במטרה לחזק את יכולתם של גופים אלה להעמיד אשראי אטרקטיבי ללקוחות על ידי הוזלת מקורות המימון שלהם.
- ביום 3 בינואר 2021 פרסמו הרשות להגנת הפרטיות, רשות התחרות והרשות להגנת הצרכן ולסחר הוגן נייר מדיניות להערות הציבור, במסגרתו הן ממליצות לאמץ בדין הישראלי זכות כללית לניוד מידע אישי. בהתאם לפירוט המובא בנייר האמור, הזכות לניוד מידע צפויה, בין היתר, להגביר את רמת התחרות ואת מרחב האפשרויות לצרכנים בשווקים הדיגיטליים, שכן היא יוצרת תשתית להתפתחותם של מתחרים חדשים מבוססי ידע ומידע ומעברים קלים בין מתחרים.
- ביום 11 בינואר 2021 פורסמה הצעת חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון מספר) (הרחבת מקורות המימון לתאגידי אשראי חוץ בנקאי), התשפ"א-2021. ההצעה מאפשרת להגדיל את מקורות המימון של תאגידי האשראי החוץ בנקאי, בין היתר, על ידי הגדלת סך הערך הנקוב המקסימלי של תעודות ההתחייבות שתוכל חברת אשראי חוץ בנקאית להנפיק לציבור (במקביל למתן אשראי ובכפוף ליתר התנאים הקבועים בחוק), מסך של חמישה מיליארד שקלים חדשים לסך של חמישה עשר מיליארד שקלים חדשים.
- הצעת חוק לעידוד פיתוח טכנולוגיה בתחום הפיננסי בישראל, התשפ"א-2021 - מטרתו של החוק ליצור מסגרת אסדרה שתאפשר לחברות בתחום הפינטק לפעול בישראל. פעילות תחום הפינטק בישראל תומנת בחובה יתרונות שונים, ובין היתר, נועדה לאפשר שימוש בטכנולוגיה חדשנית במערכת הפיננסית לשם הגברת הנגישות למוצרים ושירותים שונים, העלאת רמת השירות והתחרות בתחום וכן הפחתה בעלויות השירותים הפיננסיים בישראל.
- עמדת בנק ישראל מיום 14 בפברואר 2021 בנושא ההתפתחויות בתחום התשלומים והארנקים הדיגיטליים - לפיה, מדיניות בנק ישראל באשר להתפתחות שוק התשלומים מכוונת ליצירת תשתית שתאפשר לשחקנים בשוק לייצר חדשנות בתחום התשלומים ולהרחיב על ידי כך את מגוון האפשרויות העומדות בפני הצרכנים ובתי העסק בישראל לכיצוע תשלומים. בהתאם, גיבש בנק ישראל עמדה שעל פיה יש במיזמים החדשים בתחום כדי לעודד את התחרות, לפתח את עולם התשלומים ולהביא ערך לצרכן הישראלי וכי אין מקום לעכבם, ובלבד שבשלב זה של ההתפתחויות בשוק התשלומים: (1) לא ייעשה שימוש במידע שנאסף במסגרת ארנק דיגיטלי לשם מתן שירותים פיננסיים או מכירה של מוצרים פיננסיים אחרים ללקוחות בעלי כרטיסי חיוב שהנפיקו עבורם מנפיקים שאינם בעלי הארנק; וזאת, עד אשר תיבחן סוגיה זו על כלל היבטיה; (2) בארנק פתוח תהא בתוך תקופה קצרה אפשרות לריבוי כרטיסים של מנפיקים שונים, כך שלקוחות יוכלו לעשות שימוש לפי בחירתם במספר כרטיסים בקלות ובנוחות; (3) המגבלה שהוטלה על שני הבנקים הגדולים בחוק להגברת התחרות וצמצום הריכוזיות במערכת הבנקאות לעניין מסגרות בכרטיסי אשראי חלה על כרטיסי אשראי שמונפקים או שיונפקו במסגרת מיזמים של שיתוף פעולה שבהם מעורבים שני הבנקים הגדולים, בין כרטיסים ייעודיים לשימוש בארנק דיגיטלי ובין כרטיסים אחרים, אלא אם כן יודיע בנק ישראל, בתום בחינה שהוא עורך, ששיתופי פעולה כאמור אינם בגדר הנפקה משותפת שעליהם חלה המגבלה האמורה.
- השינויים הנ"ל, לצד יוזמות שמוביל בנק ישראל, כגון: השקת מאגר נתוני אשראי שפועל החל מאפריל 2019 ואשר מאפשר לגורמים שונים לקבל דוחות וחיוויי אשראי בנוגע ללקוחות ולקוחות פוטנציאליים, עידוד התייעלות המערכת הבנקאית, רפורמת מעבר בין בנקים וקידום רגולציה התומכת במעבר לבנקאות דיגיטלית בערוצים ישירים, צפויים להשפיע בשנים הקרובות על המערכת הבנקאית בישראל.

התפתחויות רגולטוריות עקב אירוע נגיף הקורונה

על רקע התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בישראל ובעולם, ובתוך כך על משקי הבית והעסקים, קבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים, שורה של צעדים רגולטוריים, במטרה לסייע למשקי הבית והעסקים לצלוח תקופה זו, תוך מתן גמישות עסקית נדרשת לתאגידים הבנקאיים.

הצעדים האמורים מתמקדים, בין היתר, בהמשכיות מתן השירותים הבנקאיים לציבור הרחב בדגש על מעבר לערוצי דיגיטל השונים, מתן שירותים ללא צורך בהגעה לסניפי הבנק וביצוע התאמות לעבודה מרחוק; במתן הקלות שונות לבנקים שייאפשרו את תפקודם התקין בכוח אדם חסר; ובדרישה כי הבנקים יירתמו לסיוע למשק בצליחת המשבר על ידי פריסת חובות, הגדלת האשראי ותמחור הוגן של הלוואות.

להלן עיקרי הנושאים בהם עוסקות ההתאמות האמורות:

התאמות שנועדו לקדם קבלת שירותים בנקאיים מרחוק

- הנחיות הפיקוח על הבנקים:

- הצטרפות לשירותי דיגיטל - מתן אפשרות לשלוח ללקוחות הודעות בערוצים דיגיטליים, המציעות להם להצטרף לשירותי הבנקאות הדיגיטליים ומנחות אותם כיצד לבצע זאת (בהתאם לטייטה שפורסמה לאחרונה הקלה זו עתידה להפוך לקבועה כך שתחול גם בעתות שגרה). בנוסף, מתן אפשרות לבנק לשלוח בערוצי בנקאות בתקשורת ללקוחות שאין ברשותם כרטיס חיוב שהונפק על ידי הבנק, הודעות אשר מציעות להם להנפיק כרטיס חיוב. פתיחת סניפים - במהלך תקופת הקורונה נקבעו שיעורים מינימליים של סניפים שיהיו פתוחים לקהל, וזאת בהתאם להתפתחויות שחלו במהלך התקופה. השיעורים האמורים נקבעו בהתחשב, בין היתר, בפיזור גיאוגרפי נאות וביכולת לספק שירותים בנקאיים לציבור רחב של לקוחות, תוך התייחסות לסוגי השירותים שיינתנו בסניפים אלה, והצורך בתיאום תור מראש. בנוסף, התאגידים הבנקאיים נדרשו להקצאת משאבים נאותים למענה טלפוני, תוך זמן סביר, ללקוחות המשתייכים לסניפים שאינם סניפי קהל.
- מתווה להנפקת כרטיסי דביט ללקוחות מקבלי קצבאות הביטוח הלאומי - זאת על מנת לסייע ללקוחות למשוך את סכום הקצבאות מכל מכשיר בנק אוטומטי ללא הגעה לסניף.
- לקוחות פושטי רגל - הנחיה להנפיק כרטיסי דביט ללקוחות פושטי רגל ולצרפם לשירות המאפשר ביצוע פעולות בחשבון דרך אתר האינטרנט או האפליקציה של הבנק, ללא צורך באישור הנאמן בפשיטת רגל בכל בקשה פרטנית. זאת על בסיס עמדת הכונס הרשמי שנתן לכך הרשאה גורפת.
- ניהול חשבונות אפוטרופוסות - הנחיות ביחס להנפקת כרטיסי חיוב לאפוטרופוס ולאדם שמונה לו אפוטרופוס במקרים המתאימים, וכן הנחיות לגבי צירוף אפוטרופוס לקבלת מידע מרחוק, והסדרת הפעילות בחשבון אפוטרופוסות לאו דווקא בסניף שבו מתנהל חשבון הלקוח.
- הקלות לעניין קבלת שירותים בנקאיים באמצעות הטלפון - לרבות כריתת הסכם בנקאות בתקשורת, כריתת הסכם הוראת טלפונית, ביצוע שיחות טלפוניות לשיווק אשראי ללקוחות קמעונאיים, וכריתת הסכמים למתן אשראי (למעט הלוואה לדיר) בשיחת טלפון לא מוקלטת.
- הפקדת שיקים - הגדלת מגבלת סכום הפקדת שיק בודד בסלולר מ-20,000 ש"ח ל-50,000 ש"ח.
- הנגשת שירותים בנקאיים לאזרחים הוותיקים - הורדת הגיל המינימלי ממנו יקבל הלקוח קדימות בתור במענה הטלפוני מ-75 ל-70 (לאחרונה הוחלט להחיל תיקון זה גם בימי שגרה). בנוסף, נקבעה אמנה וולונטרית להנגשת שירותי בנקאות לאזרח הוותיק במטרה לסייע לאוכלוסיית האזרחים הוותיקים להתמודד עם האתגרים שנוצרו בקבלת השירותים הבנקאיים השונים בתקופת משבר הקורונה. אמנה זו גובשה על ידי המשרד לשוויון חברתי ולגמלאים, הפיקוח על הבנקים והמערכת הבנקאית. האמנה מתייחסת לשירותים מותאמים שיינתנו לאוכלוסיית האזרחים הוותיקים, לרבות בתחומים אלה: הנגשת השירותים הבנקאיים (בין היתר באמצעות סניף נייד במיקומים המאופיינים בריכוז אוכלוסייה מבוגרת), שירות משלוחים במקרים מיוחדים ובהתאם לשיקול דעת הבנק, שיפור המענה הטלפוני (הקלות נוספות לעניין הקדימות בתור), קדימות בתור בסניף, הסברה מתאימה ועוד.
- חובות זיהוי - הקלה בחובות הזיהוי בחשבון נאמנות כללי המנוהל על ידי עו"ד, רו"ח, או טוען רבני בעבור לקוחותיו. במקרה שהנאמן בחשבון נאמנות כללי (הפטור מהצהרת נהנים כל עוד אינו חורג מסכומים שנקבעו) מבקש לחרוג ממגבלות הסכומים שנקבעו לניהול חשבון מסוג זה, באפשרותו להסב את החשבון לחשבון שאינו מוגבל, על ידי משלוח הצהרת נהנים מעודכנת. הואיל ואין מדובר בפתיחת חשבון, ניתן לקבל את הצהרת הנהנים באמצעות הפקס (חלף קבלתה במקור).
- קבלת הוראת לקוח לביטול הרשאה לחיוב חשבון (או חיוב מסוים בהרשאה), באמצעות הטלפון, ובלבד שהשיחה תתועד (חלף הוראה בכתב).

- צו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירותי דמי כרטיס חיוב מיידי, מכתב התראה של עורך דין ופעולה על ידי פקיד במוקד טלפוני) (הוראת שעה), התש"ף-2020 - בהתאם לצו שפורסם ביום 13 בספטמבר 2020, הוכרזו השירותים הבאים כשירותים בני פיקוח וסכומי העמלה המרביים שניתן לגבות עבורם הוגבלו, כמפורט להלן: פעולה על ידי פקיד במוקד הטלפוני - שניים וחצי ש"ח לפעולה; מכתב התראה של עורך דין - חמישים ש"ח למכתב; דמי כרטיס חיוב מיידי - חל איסור על גביית עמלה. הצו חל לגבי לקוחות שהם יחידים ועסקים קטנים, ותוקפו לתקופה קצובה, כקבוע בצו. מטרת הצו להקל על הלקוחות בהתמודדות עם משבר הקורונה, לעודדם להימנע מלהגיע לסניפים ולהעדיף ביצוע פעילויות בנקאיות מרחוק. לצו האמור, צפויה להיות השפעה על הכנסות הבנק מגביית עמלות אלה.
 - רשם החברות ורשם המשכונות - גיבוש מתכונות עבודה מרחוק לצורך רישום וביטול משכונות ושעבודים.
 - תיקון תקנות המקרקעין (ניהול ורישום) - התיקון מאפשר רישום משכנתא באופן דיגיטלי וללא נוכחות פיזית בשני אופנים: רישום ישירות מול הרשם או רישום באמצעות הבנק.
 - הממונה על חוק המכר - הוראות חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה-1974 קובעות, כי במקרים מסוימים רוכש דירה חדשה נדרש לשלם עבורה באמצעות "פנקס שוברים". הממונה על חוק המכר פרסם תהליך המאפשר תשלום השובר כאמור, ללא הגעה פיזית לסניף הבנק.
 - ייעוץ השקעות - רשות ניירות ערך - קביעת אפשרות לעריכה מרחוק של הליך בירור הצרכים הראשוני של לקוח חדש וכן הקלות לעניין דרישת עדכון צרכי הלקוח ואופן ביצוע העדכון, והקלות לעניין תיעוד שיחת ייעוץ. הקלה זו ניתנה לתקופה קצובה. בנוסף נקבעה הקלה קבועה לעניין ביצוע בקרה על ידי "בקר שיחה".
 - תיקון חוק ההוצאה לפועל - עד התיקון קבע החוק, כי הגבלה על שימוש בכרטיסי חיוב שהטיל רשם ההוצאה לפועל על חייב, לא תחול על שימוש בכרטיס חיוב מיידי, בתנאי שניתן יהיה לבצע בו עסקאות כנגד יתרת זכות בלבד. התיקון מאפשר הנפקה של כרטיס דביט כאמור גם ללקוחות שיש בחשבונם מסגרת אשראי, וכן ביצוע עסקאות בכרטיס כנגד המסגרת הלא מנוצלת.
 - תיקון חוק כרטיסי חיוב - ויתור על דרישת "חתימה כחולה" על גבי חוזה הכרטיס והחלפתה בדרישה לקבל את הסכמתו של הלקוח ותיעודה בידי המנפיק.
- התאמות שנועדו להקל על הלקוחות בתחום האשראי**
- הרתמות המערכת הבנקאית לסיוע למשק בצליחת המשבר על ידי הגדלת האשראי ותמחור הוגן של הלוואות - מכתב הפיקוח הבנקים, בו מודגשת הציפיה הפיקוחית לפיה על הבנקים להמשיך ולספק אשראי בעת הזו ולהימנע מהקשחת תנאי החיתום, בדגש על לווים במגזר העסקים הקטנים והבינוניים ומשקי הבית; זאת, בראיה כלכלית הוליסטית וארוכת טווח, שלוקחת בחשבון את צרכי המשק והלקוחות.
 - הפחתת דרישות יחסי ההון המזעריים - הקלה של בנק ישראל בדרישות ההון, שמטרתה שימוש של הבנקים במקורות ההוניים שישתחררו כתוצאה מיישום ההקלה, לצורך הגדלת האשראי למשקי הבית ולמגזר העסקי; זאת, מבלי לגרוע מהצורך בחיתום מוקדם ואחראי, בדגש על מתן אשראי ללקוחות שלפני פרוץ משבר הקורונה עמדו בפירעון האשראי כסדרו. בנוסף הובהר, כי אין לעשות שימוש במקורות שישתחררו, לצורך חלוקת דיבידנדים או ביצוע רכישה עצמית של מניות.
 - הפחתת הדרישה בעניין יחס המינוף המזערי על מנת למנוע מצב שיחס המינוף יהווה חסם להעמדת אשראי.
 - ניהול מסגרות אשראי בחשבונות עו"ש - אפשרות לאישור חריגה מן המסגרת לבקשת לקוח לפרק זמן של שלושה ימים (חלף יום אחד לפני ההקלה), וכן אפשרות שלא ליישם את ההוראה על חריגות בסכומים שלא יעלו על 5,000 ש"ח לאנשים פרטיים ו-100,000 ש"ח לאשראי מסחרי, כאשר קיימת מסגרת אשראי בחשבון הלקוח. שיעור הריבית בחריגה לא יעלה על הריבית שנקבעה במסגרת האשראי האחרונה שהוסכמה עם הלקוח.
 - דיווחים למערכת נתוני אשראי - בהתאם להנחיות בנק ישראל, נמחקו מהמאגר דיווחים שליליים בגין התראות על 5 שיקים חוזרים החל מיום 4 במרס 2020 עד 10 באוגוסט 2020. כמו כן, עסקאות שנכנסו לקשיים בתקופת משבר הקורונה, יסומנו עם הערה ייעודית. הקלות שניתנו ללקוחות בעקבות משבר הקורונה בקשר עם דחיית תשלומי הלוואות ומשכנתאות באות לידי ביטוי בשדות הדיווח למאגר.
 - שיקים ללא כיסוי - הנחיית הפיקוח על הבנקים לפיה יש להשהות הגבלה של חשבון ובעליו בתקופה שנקבעה. המידע לגבי שיק שלא כובד יועבר למערכת לשיתוף נתוני אשראי.
 - שיעור המימון במשכנתאות -
 - הבנק רשאי להעניק הלוואה לכל מטרה במשכון דירה בשיעור מימון 70% (לעומת 50% לפני ההקלה). מתן ההלוואה מותנה בהצהרת הלווה, כי ההלוואה אינה למטרת רכישת דירה נוספת.

- לצורך אמידת הכנסת הלווה, התאגידים הבנקאיים רשאים להתחשב בסכום הממוצע של הכנסת הלווה בשלושת החודשים שקדמו ליציאתו לחל"ת או לירידה למשרה חלקית בשל משבר הקורונה, בהתקיים התנאים הבאים: (1) להערכת הבנק, בחלוף משבר הקורונה הלווה צפוי לחזור לעבודתו ברמת ההכנסה שהייתה לו טרם היציאה לחל"ת; (2) שיעור החזר מההכנסה של הלווה, לאחר היציאה לחל"ת, לא יעלה על 70%; ו-(3) הבנק יקבע מגבלה כוללת להיקף האשראי הניתן אגב הקלה זו.
- הדרישה לפיה לצורך חישוב דרישת ההון, על התאגיד הבנקאי להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור, לא תחול על הלוואות לדיור שאושרו בתקופה שהוגדרה. הקלה זו נועדה להקל בדרישת ההון מהבנק בנין המשכנתא ובהתאמה להפחית את הריבית על הלוואות לדיור.
- הסדרי חוב - החלפת דרישת החתימה על הסדר החוב בדרישה לקבלת הסכמה מתועדת של הלקוח, כך שניתן יהיה לקבל את הסכמת הלקוח גם באמצעות הטלפון.
- הקלות לעניין מועד מסירת דוח כספי עדכני לבנק לצורך קבלת אשראי מהבנק.
- הקלות המאפשרות שלא לסווג הלוואות מסוימות בארגון מחדש של חוב בעייתי; זאת על מנת לסייע לייצב לווים שלא עומדים או עשויים שלא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם בעקבות השפעת אירוע נגיף הקורונה.
- הקלות בהחזרי משכנתא לזכאים - הנחיית החשב הכללי ומשרד הבינוי והשיכון בדבר הקלות בהחזרי משכנתאות לזכאים, לרבות הצורך בהפעלת שיקול דעת והתחשבות מיוחדת בכל הקשור בהליכי גביה, ואפשרות לדחיית תשלומי משכנתא לתקופה מצטברת של עד שישה חודשים - בבקשות חדשות של לווה זכאי שלא ביצע הקפאה קודמת להלוואה, אשר הוגשו לבנק עד 31 בדצמבר 2020. בבקשות של לווה זכאי, אשר כבר קיבל הקפאה להלוואה, הבנק נדרש לאפשר להאריך את משכן של ההקפאות עד לתאריך 31 בדצמבר 2020, גם מעבר לתקופה של שישה חודשים במצטבר. המתווה המפורט להלן בעניין דחיית תשלומי משכנתאות והלוואות צרכניות, חל גם על הלוואות אלה.
- מתווים לדחיית תשלומי משכנתאות והלוואות - עם פרוץ משבר הקורונה, גיבש הפיקוח על הבנקים מתווה, שאומץ על ידי המערכת הבנקאית, המאפשר ללקוחות לדחות תשלומי הלוואות בנקאיות בשלושה מגזרי פעילות: משכנתאות, אשראי צרכני ואשראי לעסקים. המתווה אשר גובש לראשונה בתאריך 7 במאי 2020 הוארך והורחב מספר פעמים.
- ביום 30 בנובמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים מתווה נוסף המתייחס לדחיית תשלומי משכנתאות והלוואות צרכניות, העומדות בתנאים המפורטים במתווה. במתווה זה ניתן דגש על חזרת הלווים לתשלום הלוואותיהם, באמצעות לוח תשלומים מקל. התקופה להגשת הבקשה לדחיית תשלומי הלוואות בהתאם למתווה הנוסף תהיה בין התאריכים 1 בינואר 2021 ו- 31 במרס 2021. הדחיה תבוצע ללא עמלות, ובהתאם לשיעור הריבית המקורי של הלוואה.
- ביום 10 בדצמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים מתווה נוסף לסייע לעסקים קטנים וזעירים בפירעון הלוואות, בכפוף לתנאים המפורטים במתווה. מתווה זה מאפשר לעסקים קטנים וזעירים שנפגעו באופן משמעותי מהמשבר, ושעומדים בתנאים המפורטים במתווה, לדחות, ללא שיקול דעת הבנק, את רכיב הקרן בהלוואה, לתקופות המפורטות במתווה. כמו כן, ניתן דגש על חזרת לווים לתשלום בלוח תשלומים מקל. המתווה יחול לגבי בקשות שיוגשו בין התאריכים 1 בינואר 2021 עד 31 במרס 2021. הדחיה תבוצע ללא עמלות, ובהתאם לשיעור הריבית המקורי של הלוואה. דחיית התשלומים כמוה כאשראי חדש.
- תיקונים לתקנות שיקים ללא כיסוי, אשר משלימים את הנחיית הפיקוח על הבנקים בנושא ולפיה יש להשהות הגבלה של חשבון ובעליו בתקופה שנקבעה), ולפיהם שיקים שחזרו החל מיום 4 במרס 2020 ועד ליום 10 באוגוסט 2020, נגרעו ממניין השיקים המסורבים באופן קבוע (והגבלת החשבונות בטלה בהתאם). ביום 7 בפברואר 2021 פורסמה טיוטת תקנות נוספת בנושא במסגרתה מוצע כי גם שיקים שחזרו בתקופה שתחילתה ביום 8 בינואר 2021 וסופה ביום 7 בפברואר 2021, ייגרעו ממניין השיקים המסורבים.
- מתן מענה ללקוחות שנקלעו לקשיים כלכליים על רקע משבר נגיף הקורונה - מכתב המפקח על הבנקים המבהיר, כי למרות החזרה לפעילות שגרה לצד קורונה, השלכות המשבר טרם הגיעו לסיימן, ונראה כי משקי בית ועסקים רבים מושפעים וימשיכו להיות מושפעים מהשלכות המשבר שנכפה עליהם, גם בטווח הקצר והבינוני. על רקע מציאות זו, נדרשים הבנקים לנסות ולמצות, ככל הניתן, דרכים שונות לגביית החוב על כלל מרכיביו מן הלקוח, טרם פניה לערכאות משפטיות, וזאת בעצמות גבוהה יותר בהשוואה לימי שגרה, במטרה לזהות קשיים ולסייע ללקוחותיהם לצלוח את התקופה המאתגרת בה הם נמצאים, בשלב מוקדם ככל האפשר, ובכך לסייע במניעת תפיחת חובות והידרדרות עתידית שלהם. במסגרת זו ניתן לפעול במגוון כלים, ובהם: הארכת לוחות הזמנים לטיפול בחובות ביחס לימים שבשגרה; פניה יזומה ללקוחות שנקלעו לפיגור תוך זמן קצר על מנת לבחון אפשרויות סיוע; הצעת הסדרי תשלום נוחים; מתן הקלות בעמלות ובריביות פיגורים; פריסת חובות לתקופות החזר ארוכות יותר, ועוד.

- אירוע נגיף הקורונה - דגשים פיקוחיים לשינויים נוספים בתנאי הלוואה - מכתב שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 12 באוקטובר 2020, על רקע ההשפעה השלילית המשמעותית של אירוע נגיף הקורונה. המכתב מפרט פרקטיקות לייצוב לווים באופן זהיר ונאות, בעת ביצוע שינויים זהירים (prudent) בתנאי הלוואות. זאת, במטרה להקל על לחצים בתזרימי המזומנים של לווים שנפגעו, לשפר את היכולת שלהם לשרת את החוב, ולסייע ליכולת של התאגיד הבנקאי לגבות את החובות שלו. עקרונות המכתב מבוססים על הנחיות רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב מיום 3 באוגוסט 2020 תוך התאמה לנסיבות הקיימות בישראל.
- הצעת חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי (תיקון מספר 4 - הוראת שעה) (נגיף הקורונה החדש) (עיכוב הליכים לשם גיבוס ואישור הסדר חוב), התשפ"א-2021 - במסגרת הצעת החוק מוצע ליצור מסלול ייעודי לטיפול בחובות של חייבים (תאגידים ויחידים) שנפגעו ממשבר הקורונה, אשר יעמוד בתוקף לתקופה של שנה, ויאפשר לחייב להגיע להסדר חוב מוסכם כחלופה להליכי חדלות פירעון מלאים. ההסדר הזמני המוצע מאפשר לעכב הליכים משפטיים והליכי גבייה נגד החייב. בתקופת עיכוב ההליכים מוצע כי החייב ישמור את השליטה בנכסיו. לכן, במקביל כולל ההסדר המוצע הגנות חלופיות מתאימות לנושים.

הקלות בשל התנהלות הבנק בכוח אדם חסר ומרחוק

- הנחיות הפיקוח על הבנקים:
 - שינויים בעבודת הדירקטוריון - הנחיה של הפיקוח על הבנקים המאפשרת לקיים ישיבות דירקטוריון באמצעות שימוש באמצעי תקשורת חלף נוכחות פיזית. בנוסף, ניתנה אפשרות ליו"ר הדירקטוריון לקבוע את המועד ואת תדירות הדיון בנושאים השונים (בכפוף לדרישות חוק החברות), וזאת בהתחשב בסיכונים המתפתחים ובשינויים המהירים בסביבת הפעילות, והצורך לנטר את פעולות התאגיד הבנקאי. כמו כן ניתנה הקלה לעניין מועדי אישור פרוטוקול הישיבות והפצתן.
 - דיווח על פעולות בלתי רגילות - הבהרה של הפיקוח על הבנקים, לפיה הבנקים נדרשים לדווח על פעולות אלה בזמן הקצר ביותר בנסיבות העניין. עם זאת, לעניין זה ניתן להתחשב בשינוי מתכונת עבודת התאגידים הבנקאיים בתקופה זו. במקרה של עיכוב בדיווח, יש לתעד את העיכוב. הבהרה זו עולה בקנה אחד עם הבהרה של רשות איסור הלבנת הון, לפיה הרשות תקבל בהבנה עיכובים שיחולו בהעברת הדיווחים אליה. לצד זאת, מדגישה הרשות שמצופה מהמוסדות הפיננסיים להעביר לרשות את המידע במקרים המתאימים, סמוך ככל שניתן למועד הפעילות, והכל בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים ובהתאם לצורך.
 - טיפול בתלונות הציבור - הקלות לעניין טיפול בתלונות הציבור, לרבות אופן מתן התשובה ללקוח, ופרקי הזמן למתן התשובה. בשלב זה קבע הפיקוח, כי ניתן לעשות שימוש בהקלות אלה בנסיבות חריגות מאוד, למשל, סגר כללי או הפחתה משמעותית בכוח האדם.
 - רוטציה וחופשה רציפה - הקלות שונות ביישום הדרישה לקיום חופשה רציפה בשנת 2020, תוך הבחנה בין עובדים שאינם ממלאים תפקידים שזוהו כרגישים לבין עובדים הממלאים תפקידים שזוהו כרגישים. לצד הקלה זו נדרשים הבנקים להגביר את הפיקוח והבקרה בנוגע לסיכוני מעילות והונאות.
- כללי:
 - היתר כללי להעסקת העובדים במשק בשעות נוספות, בהתחשב בצרכים הייחודיים של מקום העבודה ובהתחשב בטובת העובדים, בטיחותם ובצרכיהם, שעמד בתוקפו למשך חודשיים החל מיום 17 במרס 2020. ביום 4 באוקטובר 2020 פורסם היתר נוסף, שעמד בתוקפו עד ליום 31 באוקטובר 2020.

דחיית מועדי תחילה, הקלות בדיווחים לפיקוח והוראות נוספות

- דחיית מועד התחילה של הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 368 "בנקאות פתוחה" כשלושה חודשים, כך שהיישום ההדרגתי של ההוראה יחל ביום 31 במרס 2021.
- דחיית היערכות הבנקים בנושאים שונים, ובכלל זה: דחיית היערכות לדיווח על תוצאות סקר ההשפעה הכמותית (QIS) בנושא מגבלות על שיעבוד נכסי תאגיד בנקאי; דחיית המועד להשלמת סקר ההשפעה הכמותית בנוגע לטיטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא מימון יציב נטו (NSFR) עד ליום 31 בדצמבר 2020 ודחיה בביצוע סקר הפערים אל מול הקוד הגלובלי למסחר במטבע חוץ (FX GLOBAL CODE).
- דחיית המועד האחרון לביצוע סקר בטיחות עבור מערכות בסיכון גבוה.
- הקלות בדיווחים לפיקוח בהתאם להוראות דיווח שונות, בין על ידי הקפאה זמנית של הדיווח ובין על ידי מתן דחיה במועד הדיווח הנדרש.
- דחיית ביצוע סקר בלתי תלוי על פונקציית הביקורת הפנימית (אוותו נדרש התאגיד הבנקאי לבצע אחת לחמש שנים לפחות), כך שאם תקופת חמש השנים מסתיימת במהלך שנת 2020, רשאי הבנק להאריך את השלמת הסקר בשישה חודשים.

- דחיית ביצוע סקר סיכונים תפעוליים (אותו נדרש התאגיד הבנקאי לבצע אחת לשלוש שנים לפחות), כך שאם תקופת שלוש השנים מסתיימת במהלך שנת 2020, רשאי הבנק להאריך את השלמת הסקר בשישה חודשים.
 - דחיית רפורמת "חובת ניידות בין בנקים" בשישה חודשים עד ליום 22 בספטמבר 2021.
 - צו להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) (שינוי השיעור והסכומים לעניין צמצום מסגרות אשראי לפי סעיף 9ג) לחוק(הוראת שעה), התשפ"א-2020 אשר פורסם ביום 17 בנובמבר 2020, בהמשך להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 ("החוק"). בהתאם לחוק, מיום 31 בינואר 2021 ועד יום 31 בינואר 2024, סך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות בנק בעל היקף פעילות רחב, בכל שנה, לא יעלה על 50% מסך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות הבנק כפי שהיה בשנת 2015. בחישוב סך מסגרות האשראי כאמור, יובאו בחשבון מסגרות אשראי הגבוהות מ-5,000 ש"ח ולא תופחת מסגרת האשראי בכרטיס אשראי של לקוח לסכום הנמוך מהסכום האמור. לעניין זה, "בנק בעל היקף פעילות רחב" הינו בנק ששווי נכסיו עולה על 20% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל.
- בהתאם לצו האמור, ועל רקע ההרעה במצבם הכלכלי של משקי בית רבים בעקבות אירוע נגיף הקורונה, נקבע כי סך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות בנק כאמור לא יעלה על 55% מסך המסגרות כאמור כפי שהיה בשנת 2015. בנוסף, נקבע כי בחישוב סך מסגרות האשראי כאמור, יובאו בחשבון מסגרות אשראי הגבוהות מ-7,500 ש"ח וכי לא תופחת מסגרת האשראי בכרטיס אשראי של לקוח לסכום הנמוך מהסכום האמור. תוקף הצו הינו לתקופה מוגבלת של שנה אחת, עד יום 31 בינואר 2022, ובתום תקופה זו יחול ההסדר הקבוע בחוק כמפורט לעיל.

בהתאם להוראות החוק וכאמור בהסדר הקבוע בצו, הבנק החל לפעול לצמצום סך מסגרות האשראי כאמור.

ההתאמות השונות על רקע אירוע נגיף הקורונה, נקצבו לתקופות זמן שונות, בהתאם להערכות לגבי משך התמשכות אירוע נגיף הקורונה, והן מתעדכנות באופן דינאמי בהתאם לצרכי הלקוחות והמערכת הבנקאית, והמצב במשק. השפעת הוראות הרגולציה האמורות הינה חלק מההשפעה הכוללת של האירוע על הבנק והקבוצה כאמור בדוח זה.

נושאים נוספים

ניהול סיכונים סביבתיים

בתקופה האחרונה גברה ההבנה כי התממשות של סיכונים סביבתיים תפגע בכלכלה ועלולה לערער את יציבות הבנקים והמערכת הפיננסית. בהתאם, רגולטורים בארץ ובעולם דורשים מן הבנקים להיערך לניהול הסיכונים הקשורים בנושא. הבנק לומד את הנושא ואת השפעותיו האפשריות.

הגנת הפרטיות

לאחרונה ניכרת מגמה של גידול ברגולציה בתחום הגנת הפרטיות בארץ ובעולם. בעולם מושם דגש מיוחד בנושא הגנת הפרטיות בתחום שירותי התשלום במסגרת הדיקטיבה האירופית, ה-PSD2. מגמה זו באה לידי ביטוי לאחרונה גם בארץ במסגרת מסמך להערות הציבור, שפרסמה הרשות להגנת הפרטיות בנושא הגנת פרטיות המשתמשים ביישומונים להעברת כספים ולתשלום בבתי עסק, עמדת הרשות להגנת הפרטיות היא, כי יש לשים דגש מיוחד על הליך קבלת ההסכמה לרישום ולשימוש ביישומונים, על כל היבטיו, וזאת כדי לאפשר למשתמשים לשלוט על המידע הנוגע אליהם באופן מיטבי, ועל מנת להבטיח כי השימוש במידע ייעשה בידיעתם ובהתאם להסכמתם המלאה, תוך שמירה על פרטיותם. בנוסף, במסגרת המסמך האמור מתייחסת הרשות לסוגיות כגון איסוף מידע במסגרת מתן הרשאות גישה לרכיבים שונים במכשירים הניידים (כגון מצלמה ורשימת אנשי קשר); איסוף ועיבוד מידע במסגרת קבצי "עוגיות"; הסכמה לשימוש בטכנולוגיות אחרות וחדשות; וכן פירוט זכויות המשתמשים והיבטי פרטיות בסיום ההתקשרות. בנוסף, פרסמה הרשות להגנת הפרטיות לאחרונה להערות הציבור, מסמך בנושא מינוי ממונה הגנה על הפרטיות בארגון ותפקידי. המסמך נועד להבהיר את עמדת הרשות להגנת הפרטיות, לפיה על מנת להבטיח עמידה בהוראות דיני ההגנה על מידע אישי בישראל, מומלץ למנות ממונה הגנה על הפרטיות, שיופקד על יישום דיני ההגנה על מידע אישי בארגון.

יישום ההוראות, אם יתקבלו, עשוי לחייב שינויים בתהליכי העבודה.

ניהול סיכונים תפעוליים

בתקופה האחרונה הושם דגש מיוחד על הוראות מתחום ניהול הסיכונים התפעוליים, בין היתר, לאור הגידול בסיכונים הפוטנציאליים השונים על רקע משבר הקורונה, ונוכח חוסר הוודאות המתמשך והשינויים הקיצוניים והמהירים בתנאים הכלכליים, בשווקים הפיננסיים, בפעילות העסקית, ובאופן העבודה מול הלקוחות.

במסגרת זו ניתן למנות את ההוראות הבאות:

- מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 13 באוקטובר 2020 בנושא דגשים לניהול ומעקב אחר סיכוני מודל על רקע משבר הקורונה, אשר נועד להבטיח, ככל הניתן, ביסוס איתן לאופן השימוש במודלים בעת הזו, וכן לצמצם את סיכוני המודל המתגברים על רקע המשבר.
 - מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 6 בדצמבר 2020 בנושא עבודה מרחוק במגזר הבנקאי, אשר נועד להבטיח כי שילוב עבודה מרחוק במערכת הבנקאית ייעשה תוך נקיטת הצעדים הדרושים לזיהוי וניהול הסיכונים הנובעים מכך.
 - מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 30 בדצמבר 2020 בנושא מודלים וכלים טכנולוגיים בתחום איסור הלכנת הון ומימון טרוור - דגשים לניהול סיכוני מודל, שימוש וחדשנות, אשר נועד לחזק את יכולת ניהול סיכוני הציות, וזאת בין היתר על ידי בחינת האפשרות לשימוש ב"טכנולוגיות חכמות", כגון בינה מלאכותית, למידת מכונה, רובוטיקה או עיבוד שפה טבעית.
- הבנק מיישם סטנדרטים גבוהים של ניהול סיכונים במסגרת התנהלותו, ובוחן התאמות נדרשות כפעילותו בהתאם להוראות הנ"ל.

FX Global Code

הקוד פורסם במאי 2017 על ידי קבוצת עבודה בינלאומית, שכללה בנקים מרכזיים ומשתתפים בשוק המט"ח מ-16 תחומי שיפוט ברחבי העולם.

הקוד קובע עקרונות וכללים להתנהגות תקינה ואתית של סוחרים (דילרים) בחדרי עסקאות כלפי לקוחות וגורמים אחרים.

למרות שהקוד הוגדר כוולנטרי, הוא הפך לסטנדרט עולמי מקובל בתחום זה.

ביום 13 בינואר 2020 הודיע הפיקוח על הבנקים, כי דרש מן המערכת הבנקאית ללמוד את כללי הקוד ולערוך סקר מפורט בדבר הפערים בין כללים אלה לבין המצב בפועל. בהתאם לתוצאות הסקר האמור, דרש הפיקוח על הבנקים מן התאגידים הבנקאיים ללמוד את עקרונות הקוד הבינלאומי ולפעול לצמצום מושכל של הפערים שזוהו.

הבנק נערך בהתאם.

מיסוי

ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, הפחתה של שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. בפעימה הראשונה שיעור המס ירד ל-24%, החל מיום 1 בינואר 2017 ובפעימה השנייה שיעור המס ירד ל-23% החל מיום 1 בינואר 2018 ואילך.

שיעורי המס

המיסים החלים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על פי חוק מס ערך מוסף. להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על תאגידים בנקאיים משנת 2018 ואילך:

- שיעור מס רווח 17.00%.
- שיעור מס חברות 23.00%.
- שיעור מס כולל 34.19%.

יתרות המיסים הנדחים חושבו בהתאם לשיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך.

דירוג האשראי

להלן דירוג האשראי והתחזית של המדינה והבנק ליום 8 במרס 2021:

קצר טווח	תחזית	ארוך טווח	דירוג חברת	
P-1	stable	A1	Moody's	מדינת ישראל
A-1+	stable	AA-	S&P	
F1+	stable	A+	Fitch	
P-1	stable	A2	Moody's	בנק לאומי: מט"ח
A-1	stable	A	S&P	
F1+	stable	A	Fitch	
	stable	AAA	S&P מעלות	דירוג מקומי (בישראל)
P-1	stable	Aaa	מידרוג	

להלן התפתחות דירוג האשראי ותחזית הדירוג של הבנק מה-1 בינואר 2020 ועד ליום 8 במרס 2021:

- ב-18 בפברואר 2020 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-30 באפריל 2020 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-17 ביוני 2020 סוכנות הדירוג Moody's אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-19 ביוני 2020 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-20 ביולי 2020 סוכנות הדירוג S&P אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-20 ביולי 2020 סוכנות הדירוג S&P מעלות אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-30 בספטמבר 2020 סוכנות הדירוג מידרוג אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-9 בדצמבר 2020 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-9 בדצמבר 2020 סוכנות הדירוג Moody's אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-22 בדצמבר 2020 סוכנות הדירוג S&P אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-29 בדצמבר 2020 סוכנות הדירוג S&P מעלות אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-20 בינואר 2021 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-16 בפברואר 2021 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים

א. גישת הנהלה - מגזר קמעונאות

כללי

מגזר קמעונאות מאופיין במתן הצעות ערך ושירותים פיננסיים ללקוחות משקי בית ואנשים פרטיים, עסקים קטנים ולקוחות עתירי ממון בארץ ובעולם (private banking). הצעות ושירותים אלו מוענקים ללקוחות בהתאם לצרכיהם המשתנים והעדפותיהם ובהתאם למאפיינים רלבנטיים אחרים.

מבנה המגזר ומאפייניו

סניפים:

לקוחות משקי בית ועסקים קטנים - פריסה רחבה של 186 סניפים ומרכזי שירות הפרוסים בכל רחבי הארץ. השרות ללקוחות בסניף ניתן על ידי צוותי הבנקאים המחולקים על פי מגזרי הלקוחות. צוותים אלו מרכזים את הטיפול בלקוח על כל היבטיו ומתמחים בטיפול על פי מאפייני הלקוח וצרכיו.

לקוחות בנקאות פרטית - המגזר בארץ מנוהל בחמישה מרכזי בנקאות פרטית ייחודיים בפריסה ארצית - תל-אביב, ירושלים, חיפה והרצליה פיתוח. המרכזים משרתים לקוחות פרטיים אמידים, תושבי ישראל ותושבי חוץ ומכירים את צרכיהם, העדפותיהם ותחומי התעניינותם של הלקוחות. בנוסף מנהל המערך ארבעה סניפים ייעודיים לפלח לקוחות בעלי תיקי השקעות של 3.5 מיליון ש"ח ועד 8 מיליון ש"ח הממוקמים בחיפה, רחובות, תל-אביב והרצליה.

ערוצים ישירים ודיגיטליים:

השירותים הבנקאיים ניתנים גם באתר לאומי באינטרנט, אפליקציית לאומי דיגיטל בסלולר, מוקד טלפוני במרכזי הבנקאות הטלפוניים, מרכזי ייעוץ, מכשירי מידע לאומי, ופתרונות אינטרנט וסלולר מתקדמים נוספים.

המגזר פועל, בין השאר, הן להרחבת היקף הלקוחות מקבלי שירות טלפוני במרכזי הבנקאות והן להרחבת הפעילות בערוצים הדיגיטליים (מידי יום מתבצעות אלפי פעולות באמצעות האינטרנט והסלולר).

בנוסף, ללאומי אפליקציית התשלומים Pay המנוהלת כולה דרך המובייל. האפליקציות מאפשרות למשתמשים ליהנות מחוויית תשלום פרסונלית, איכותית ומתקדמת, כזו המושתתת על מענה לצרכיהם, באופן ידידותי, הוגן ומותאם אישית, "בכל זמן ומכל מקום".

כמו כן, אפליקציית הבנקאות PEPPER, המשמשת כחשבון בנק לכל דבר שכולו במובייל, ומאפשרת את כל מה שצריך כדי לאפשר ללקוחותיה לנהל טוב יותר את הכסף שלהם. הכל באמצעות טכנולוגיות מתקדמות וחווית משתמש מותאמת ואישית.

למידע נוסף בנוגע לאפליקציית התשלומים Pay ואפליקציית הבנקאות PEPPER ראה פרק [היעדים והאסטרטגיה העסקית](#).

התפתחויות בשוקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

המגזר מושפע מהשינויים בנתונים הדמוגרפיים והכלכליים באוכלוסיית המדינה, משינויים בצריכה הפרטית וכן ממאפייני החיסכון של הלקוחות.

התחרות במגזר גוברת ונמצאת במגמת התחזקות. בשנים האחרונות התפתחה בבנקאות הקמעונאית תחרות מצד גופים פיננסיים ואחרים ובעיקר חברות כרטיסי האשראי (בתחום האשראי הצרכני), חברות הביטוח, רשתות השיווק הקמעונאיות ומיזמים טכנולוגיים פיננסיים. חלק מהתחרות נעשית על ידי גופים שאינם מבוקרים על ידי בנק ישראל או שאינם מבוקרים כלל ושאינם עובדים תחת המגבלות שחלות על הבנקים.

מוצרים ושירותים

הבנק הגדיר את העסקים הקטנים והבינוניים כאוכלוסייה במיקוד ובהתאם השיק את זירת העסקים של לאומי, שהינה מעטפת של כלים ושירותים בלעדיים וחדשניים.

אשראי פרטי: הבנק מציע ללקוחות מוצרי אשראי שונים המתאימים לצרכיהם ולשלבים השונים בחייהם. עדיין, רמת המינוף של משקי הבית בישראל נמוכה יחסית למדינות מפותחות בעולם, אולם המגמה הנה של עליית היקפי האשראי ועמה הסיכון.

מדיניות הבנק הינה לפעול לפיזור סיכון האשראי על ידי קביעת גובה מסגרות חשיפה בתיק האשראי. ניהול תיק האשראי מבוצע לפי שיקולי סיכון ותשואה מול סיכון.

הבנק מציע הלוואות לדיור ללקוחות פרטיים, הן מכספי הבנק והן במסגרת תכניות הסיוע הממשלתיות, באמצעות נציגויות בסניפים השונים הפרושות ברחבי הארץ המשויות למערך המשכנתאות. למערך המשכנתאות 64 נציגויות הפועלות בסניפי לאומי ונציגות אחת עצמאית. לאחרונה השיק הבנק את המשכנתא בדיגיטל. במסגרת זו, החל מחודש יולי 2018 לקוחות יכולים להגיש בקשה למשכנתא בדיגיטל, מכל מקום ובכל זמן שנוח להם. התשובה לבקשה מתקבלת במייל וב-SMS תוך זמן קצר. כל התהליך מתנהל באמצעים דיגיטליים, כולל העלאת מסמכים ויעוץ אישי בטלפון ובמייל. רק בסוף התהליך מתבקש הלקוח להגיע לפגישת חתימה על מסמכי הלוואה בסניף.

הלוואות בערבות המדינה

על רקע התפרצות נגיף הקורונה, החליטה המדינה על הקמת קרן הלוואות ייעודית שעיקרה סיוע לעסקים שנקלעו לקשיים תזרימיים כתוצאה מהשפעות התפרצות הנגיף.

הקרן הוקמה באפריל 2020. ההלוואות מועמדות כנגד ערבות המדינה. ההלוואות לתקופה של שנה עד 5 שנים עם אפשרות לגרייס עד 12 חודשים. הריבית בשנה הראשונה משולמת על ידי המדינה. זכאים להגשת בקשה לקרן עסקים פטורים, עוסקים מורשים, חברות, עמותות, אגודות שיתופיות או שותפויות בעלי מחזור מכירות בשנה קודמת עד 400 מיליון ש"ח.

בקרן קיימים שני מסלולים:

- המסלול הכללי - המסלול הרגיל
- המסלול המוגבר. המסלול המוגבר הוקם בתחילת יולי 2020. הנ"ל מאפשר ללקוחות בעלי רמת סיכון גבוהה יותר מזו של עסקים הפונים לקבלת הלוואה במסלול הכללי לקבל הלוואה.

נכון ליום 25 בינואר 2021 הועמדו בשני המסלולים יחד 17,500 הלוואות בסכום כולל של כ-6 מיליארד ש"ח (נתוני ההעמדות כוללים את החטיבה הבנקאית והחטיבה העסקית).

לקוחות

הבנק ערוך להציע את שירותיו בהתאמה לקבוצות האוכלוסיה השונות במגזר.

ב. גישת הנהלה - מגזר בנקאות מסחרית

כללי

הבנקאות המסחרית - מתמחה במתן מכלול השירותים הפיננסיים לחברות העסקיות הבינוניות (Middle Market) בכל ענפי המשק. בנוסף מטופלים לעיתים במגזר זה בעלי העניין של החברות העסקיות במגזר הכוללים את בעלי המניות ובעלי תפקידים בכירים.

השירות והשיווק לחברות אלה מתבצעים באופן פרטני הכולל, מימון עסקאות באמצעות מכשירי אשראי תפורים לצרכים הייחודיים של הלקוחות, התאמת מוצרי השקעה ומכשירים פיננסיים לגידור סיכונים, מימון עסקאות סחר בינלאומי, וכן מימון חברות הזנק.

הבנקאות המסחרית כוללת גם פעילות מחוץ לישראל באמצעות שלוחות הבנק בחו"ל. חברות המלוות במגזר בנקאות מסחרית יכולות לבחור לעבוד גם עם שלוחות אלו בעת הרחבת פעילותן לחו"ל.

מבנה המגזר ומאפייניו

ניהול המגזר בארץ נעשה על ידי המערך לבנקאות מסחרית ומערך לאומיטק, אשר הינם חלק מהחטיבה העסקית. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח, שירותי התפעול ניתנים באמצעות עובדי חטיבת התפעול וכן באמצעות שירותים טכנולוגיים וכו'. המערך לבנקאות מסחרית עובד במודל עסקי של 12 מרכזי עסקים בפריסה גאוגרפית, מתוך מטרה לתת את השירות המיטבי ללקוח המסחרי בזמני תגובה קצרים. מערך לאומי טק פועל באמצעות מרכז עסקים לאומי טק הממוקם בהרצליה.

התפתחות בשווקים של המגזר ובמאפייני לקוחותיו

פעילותם העיקרית של לקוחות המגזר מבוצעת בשוק המקומי בענפי המשק השונים כגון: תעשייה, תשתיות, הייטק, מסחר ושירותים, נדל"ן ועוד, וכן בשווקים בחו"ל.

הציפיות לשנת 2021 הינן ליציאה מדורגת ממשבר הקורונה ולצמיחה כלכלית מתונה בעולם ובארץ הצפויה להשליך על לקוחות המשתייכים למגזר ה-Middle market. לאור זאת, מנהלים את סיכוני האשראי של המגזר במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות, ובפרט - הלקוחות הרגישים, ובחינת מגמות ההתפתחות וההשלכות עליהם.

מוצרים ושירותים

למערך לבנקאות מסחרית ולמערך לאומיטק מגוון רחב של מוצרים המיועדים ללקוחותיהם השונים, הכולל בין היתר: מימון צרכי הון חוזר, מימון השקעות לזמן ארוך, מימון סחר חוץ, מימון נדל"ן מניב וליווי CONSTRUCTION LOAN, ניכיון חשבונות ופקטורינג, מימון מיזוגים ורכישות ועוד. בלאומיטק מוצרי אשראי נוספים וייעודיים לחברות טכנולוגיה לרבות מימון ונצ'ר לנדינג ואשראי SAAS.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר בנקאות מסחרית הינם חברות עסקיות בינוניות מענפי המשק השונים: מסחר, תעשייה, נדל"ן, היי טק ועוד. כמו כן, משתייכים למגזר זה גם בעלי העניין בחברות אלו.

ככלל, ישויכו למגזר בנקאות מסחרית, לקוחות עם היקף מסגרות אשראי מאושרות של מעל 10 מיליון ש"ח ועד 150 מיליון ש"ח (כולל), ו/או לקוחות עם מסגרות מאושרות של 250 מיליון ש"ח המיועדות למימון נדל"ן מניב או לקוחות עם מחזור עסקים של מעל 20 מיליון ש"ח ועד 400 מיליון ש"ח. כמו כן, כולל המגזר חברות טכנולוגיה בכל היקף מסגרות אשראי ומחזור עסקים.

ג. גישת הנהלה - מגזר בנקאות עסקית

כללי

מגזר הבנקאות העסקית מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לתאגידים גדולים, חלקם בעלי פעילות רב לאומית. השירותים הניתנים מבוססים על מתן פתרון כולל לצרכי הלקוח, תוך ראיית מגוון עסקיו.

מבנה המגזר ומאפייניו

המגזר לבנקאות עסקית מנוהל בישראל על ידי המערך העסקי בחטיבה העסקית. המערך העסקי פועל באמצעות 3 סקטורים עסקיים: סקטור תיירות, אנרגיה, ביטחונות ורשויות, סקטור כימיה, צריכה ופיננסיים וסקטור תעשייה, תחבורה ותשתיות. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח ומתמחים בענף המשק בו פועל הלקוח. המגזר מספק מגוון מקיף של שירותי בנקאות לכל סוגי החברות בענפים השונים. חשבונות הלקוחות מנוהלים בחטיבת התפעול, וכן ככל שרלוונטי בשלוחות הבנק בחו"ל. עסקאות מיוחדות/מורכבות כגון מימון רכישת אמצעי שליטה, בדיקת תכניות השקעה ומימון פרויקטים, פעילות סחר בין-לאומי, מימון חייבי חו"ל/חייבים מקומיים, עסקאות מימון המתבצעות בדרך של סינדיקציה, ועוד מלוות על ידי יחידות ייעודיות המתמחות בטיפול בעסקאות מסוג זה, בשל מורכבותן ורמת הסיכון הגלומה בהן.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

המגזר העסקי מנהל את סיכוני האשראי במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות ובהתמקדות בלקוחות הרגישים ובחינת מגמות ההתפתחויות וההשלכות עליהם.

מוצרים ושירותים

השירותים הניתנים כוללים, בין השאר: מימון שוטף על פי צרכי הלקוחות, מימון השקעות לשימור הפעילות והרחבתה, מתן פתרונות בתחום המימון והסחר הבינלאומי (לרבות מימון בביטוח אשראי או חברות ביטוח פרטיות של פרויקטים בחו"ל), מימון מיזוגים ורכישות, העמדת מימון בעסקאות גדולות באמצעות ארגון סינדיקטים תוך שיתוף הגופים המוסדיים ובנקים ישראלים וזרים, מכשירים פיננסיים להגנה מפני סיכוני מטבע, סיכוני ריבית ושינויים במחירי סחורות. כמו כן, הטיפול כולל יזום שירותים בנקאיים, לחברות, למנהלים ולעובדי החברות.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה מאופיינים ברובם במעמד מוביל בשוק ובדומיננטיות בתחום עיסוקם, החברות הן בחלקן ציבוריות ממגוון ענפי משק שונים, בעלות מבנה ארגוני מורכב הכולל מספר רבדים של ניהול ומוטת שליטה רחבה.

ככלל, ישויכו למגזר בנקאות עסקית, לקוחות עם היקף מסגרות מאושרות של מעל 150 מיליון ש"ח או לקוחות עם מחזור עסקים של מעל 400 מיליון ש"ח.

כללי

מעריך הנדל"ן מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחות שעיכור עיסוקם בתחום הבניה והנדל"ן. מימון ענף הבניה נעשה תוך שימוש במכשירים ובכלי ניתוח ייחודיים למגזר, תוך נקיטת מדיניות שקולה. מימון הפרויקטים נעשה במתכונת הליווי הסגור (Construction Loan), עם פיקוח ומעקב הדוקים ותוך שימת דגש על בחינה מדוקדקת של כל פרויקט.

מבנה המגזר ומאפייניו

מגזר הנדל"ן מנוהל בישראל ברובו על ידי מערך בניה ונדל"ן בחטיבה העסקית. המערך מספק מגוון מקיף של שרותי בנקאות לחברות הבניה וליזמים והקבלנים הגדולים במשק, תוך התמחות ומיומנות ספציפית בכל תחומי הנדל"ן במשק. חשבונות הלקוחות מנוהלים בחטיבת התפעול וכן ככל שרלוונטי, בשלוחות הבנק בחו"ל. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח ומתמחים בענף המשק בו פועל הלקוח.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

בעוד ששנת 2020 הייתה בסימן של צמיחה שלילית, פועל יוצא של השלכות נגיף הקורונה על המשק, הציפיה היא לחזרה לקצב של צמיחה חיובית בשנת 2021, כאשר עוצמתה תלויה ביכולת של המשק לחזור לפעילות מלאה.

מגזר הנדל"ן מנהל את סיכוני האשראי במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות ובהתמקדות בלקוחות הרגישים ובחינת מגמות ההתפתחויות וההשלכות עליהם.

תחום הבניה למגורים הושפע בשנת 2020 מהמגבלות השונות (מגבלת תנועה, הגבלת כניסה של עובדים זרים וחובת בידוד) ולמרות שהוגדר כענף משק חיוני, ישנה ירידה בפרמטרים של השקעות בבנייה, קצב התחלות הבנייה, קצב מכירה ומסירת דירות והיקף מכרזים לשיווק קרקעות, זאת לצד התארכות משך הבנייה. יחד עם זאת, הפחתת מס הרכישה בסוף חודש יולי 2020 והחזרה המסתמנת של משקיעים לשוק הדיור, עשויים לתרום לעליית הביקוש לדיור בשנת 2021, זאת בנוסף להשפעה הציפיה של הקלת בנק ישראל על מגבלת מסלול הפריים במשכנתאות והקלות נוספות בתחום המשכנתאות.

שוק הנדל"ן המסחרי מושפע במידה רבה מהתפתחויות בצריכה הפרטית והעדפות של משקי הבית. בשנת 2020 ספגו המרכזים הבינוניים והגדולים בתחום המסחר, פגיעה משמעותית, כתוצאה ממגבלות התנועה לאורך השנה וכן לאור האצת המעבר של הציבור למסחר מקוון. במבט קדימה, ההערכה היא כי עם חזרה לפעילות מלאה, מרכזים אלו יתאוששו, אך בקצב איטי וזאת גם לאור עודפי היצע שקיימים בשוק. שוק המשרדים מנגד, הפגין חוסן יחסי וספג פגיעה מתונה (בעיקר לאור הצמיחה שהפגין מגזר שירותי ההייטק) וההערכה היא שבשנת 2021 המחירים ישמרו על יציבות יחסית, לצד ירידה קלה בשיעורי התפוסה, כתוצאה מהתבססות, גם אם חלקית, של העבודה מהבית.

בשנת 2021, בדומה לשנים קודמות, צפיה הפעילות בתחום הנדל"ן להיות מושפעת מהגורמים הבאים: המצב המאקרו כלכלי וחזרת המשק לפעילות מלאה; שינויים רגולטוריים, במיוחד אלו הנוגעים לשוק המגורים; כינון ממשלה חדשה והמשך מימוש התכניות הממשלתיות, השלמת פרויקטי בנייה וכן מהיקפי ההשקעות של המדינה בתחום התשתיות הלאומיות.

מוצרים ושירותים

המימון בתחום הבניה והנדל"ן נעשה על ידי שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים בתהליך קבלת ההחלטות והבקרה אחר הליווי הפיננסי הניתן לפרויקטים ולנכסים השונים. המימון נעשה תוך מכוונות לגיוון תיק האשראי והבחנה בין המגזרים השונים - מגורים, נכסים מניבים בייעוד למסחר ומשרדים, בניה לתעשייה ומסחר. מימון פרויקטים במהלך תקופת ההקמה ובמיוחד למגורים יבוצע ככלל בשיטת הליווי הסגור (Construction Loan) המאפשרת פיקוח צמוד בתדירות גבוהה על הפרויקט המלווה.

כמו כן, במסגרת המימון של תחום הבניה והנדל"ן, המגזר מטפל בליווי עסקאות נדל"ן בחו"ל, באמצעות שלוחות הבנק בחו"ל, במתן אשראי, בליווי הייזום והפיתוח של פרויקטים בנדל"ן ומלונאות.

במהלך 2020, בשים לב לדרישות הרגולטוריות השונות, המשיך המגזר ביישום מדיניות אשראי שקולה תוך הבחנה בין רמות הסיכון השונות ובהתאמה קביעת מרווחי האשראי ותנאיו.

מימון הפעילות העסקית במוקדים העיקריים של הבנק בחו"ל, תורם לפיזור סיכונים באמצעות חשיפה לסביבות מאקרו כלכליות שונות ולמאפיינים שונים של לקוחות. על כן, תמהיל מימון הנדל"ן של הבנק, מורכב גם מעסקאות של שלוחות הבנק בחו"ל.

לקוחות

לקוחות המערך הן החברות הגדולות והבינוניות במשק בתחום ייזום הנדל"ן, קבלנות הביצוע והתשתית וחברות עסקיות נבחרות העוסקות בייזום נדל"ן וקבלנות ובתחום הנכסים המניבים.

ה. גישת הנהלה - מגזר שוקי הון

כללי

הניהול הפיננסי של הבנק והקבוצה, כולל את ניהול חדר העסקות וכן מעניק שירותים שונים לבנקים ומשקיעים מוסדיים ומשמש כ"מנהל לקוח" עבורם. להלן תחומי הפעילות העיקריים של המגזר:

- ניהול הנוסטרו על דרך של השקעת האמצעים הכספיים העצמיים של הבנק במכשירי השקעה סחירים ולא סחירים וניהול ההשקעות הישירות במניות של חברות סחירות ושאינן סחירות, כאשר ניהול ההשקעות הריאליות מתבצע על ידי לאומי פרטנרס.
- ניהול חדר עסקות, המספקים שרותי מסחר ללקוחות הבנק, ובכלל זה עשיית שוק, בעיקר במטבעות, בניירות ערך, ובמכשירים נגזרים.
- ניהול המקורות והשימושים והנזילות.
- ניהול החשיפות לסיכוני השוק - לרבות ניהול חשיפות בסיס, ריבית ונזילות.
- ניהול מחירים על ידי קביעת מחירי המעבר (Transfer Prices), ותמחור עסקאות פיננסיות מיוחדות.
- ניהול הפעילות הבנקאית של לקוחות מוסדיים ותאגידיים אחרים בעלי פעילות נרחבת בשוק ההון.
- פיתוח מכשירים פיננסיים.

מבנה המגזר

הניהול הפיננסי מבוצע על ידי חטיבת שוקי הון, שמרכזת ומתאמת את הנושא ברמת הקבוצה. פעילות הניהול הפיננסי כוללת את ניהול התיק הבנקאי ואת התיק למסחר, וכן מתן שירות ללקוחות הפועלים בשוקי ההון והכספים לרבות הלקוחות המוסדיים. הפעילות בתיק הבנקאי מנוהלת במערך ניהול פיננסי וכוללת את ניהול המקורות והשימושים, ואת החשיפות לסיכוני שוק ונזילות ותיקי הנוסטרו. הפעילות למסחר מתבצעת על ידי חדר עסקות ויחידות הנוסטרו בשקלים ובמט"ח.

הכלים המרכזיים לניהול התיק הבנקאי הינם מחירי מעבר, פעילות בתיק הנוסטרו הזמין למכירה, התיק לפדיון ושימוש במכשירים נגזרים.

תחומי האחריות העיקריים של אגף ALM הם ניהול ההון הפיננסי של הבנק והחשיפות לסיכוני שוק, ניהול הנזילות העסקית והסטטוטורית וסיכון הנזילות, וכן הקצאת המקורות לשימושים השונים באמצעות יישום מדיניות מחירי המעבר. מדיניות זו נקבעת בהתאם לצורכי הבנק, לתכנון וניהול תמהיל המקורות והשימושים ולהתפתחויות בסביבה העסקית ובתחזיות. במסגרת זו נקבעת גם המתודולוגיה להתחשבות בין מרכזי הרווח, וכן מתומחרות עסקאות מורכבות ומיוחדות.

הניהול השוטף של הנזילות מיושם בהתאם למדיניות הבנק ועל פי ההוראות המחייבות. הניהול מתבצע על ידי יחידה ייעודית שתפקידה המרכזי הינו תכנון וניהול אופטימלי של יתרות הנזילות, בכפוף לתיאבון הסיכון, תוך הבטחת רמת נזילות המאפשרת פעילות עסקית, עמידה בכל ההתחייבויות הכספיות של הבנק בסביבה עסקית רגילה, וגם בתרחישי קיצון. המדידה, הניתוח, התכנון, והדיווח מתבצע באמצעות מערכת לניהול סיכונים OneSumX, המספקת מידע רחב על כל הפעילות הפיננסית של הבנק ועל סיכוני השוק והנזילות הגלומים בה. המערכת מאפשרת בחינה ומעקב אחר ההשפעה של תרחישים שונים (מחיר וכמות), על הרווחיות הפיננסית והון הבנק.

לתיאור עיקרי מדיניות ההשקעות בניירות ערך (נוסטרו) ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון סעיף [ניירות ערך](#).

רווח המגזר

רווח המגזר מושפע בעיקר מפעילות הנוסטרו, חדר העסקות וניהול ALM ומניהול לקוחות ותאגידיים אחרים בעלי פעילות נרחבת בשוק ההון וכן התוצאות של החברות הכלולות הריאליות. להלן המרכיבים העיקריים של הרווח הנקי:

- התוצאות של ניהול סיכוני השוק, ובכלל זה השינויים החלים במחירי המעבר. הכנסות והוצאות כתוצאה משינויים במחירי המעבר נזקפים במלואם למגזר הפיננסי, שאליו מועברים גם כל סיכוני השוק ממגזרי הפעילות האחרים.
- רווחים/הפסדים ממימוש ניירות ערך והפרשות לירידת ערך בנין ירידת ערך של ניירות ערך שאינן בעלות אופי זמני ורווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי שוק של ניירות ערך למסחר.
- התאמות לשווי שוק של מכשירים נגזרים.
- השפעות הפרשי שער מט"ח/שקל ומדד המחירים לצרכן, לרבות התאמות מתרגום של ההשקעות בחו"ל כולל השפעת המס המתייחס.

- הכנסה הנובעת מפעילות עשיית שוק.
- הכנסות/הוצאות הנובעות מהשקעת יעודות לפנסיה, לחופשת יובל, וחופשה רגילה.
- עלויות מסוימות הקשורות להתחייבויות פנסיוניות המחושבות על בסיס אקטוארי.
- רווחי חברות כלולות.

ההוצאות התפעוליות של המגזר כוללות בעיקר את ההוצאות התפעוליות הישירות וכן הוצאות עקיפות, הכרוכות בניהול סיכוני השוק, ניהול תיקי ניירות הערך העצמיים (הנוסטרו), וניהול חדר העסקות.

התפתחויות בשווקים

בשנת 2020 חוו שווקי המניות והחוב תנודתיות עצומה, בתחילת משבר הקורונה במהלך הרבעון הראשון חוו השווקים ירידות שערים חדות ועלייה במרווחי החוב והחל מרבעון שני התהפכה המגמה וחלה התאוששות משמעותית. במהלך הרבעון הראשון של 2020 ריבית הפד ירדה בחדות מטווח של 1.75%-1.5% לטווח של 0.25%-0% וריבית בנק ישראל ירדה בחודש אפריל מ-0.25% ל-0.1%, בהמשך השנה הריביות הנ"ל נותרו יציבות.

מוצרים ושירותים

עיקר הפעילות במגזר זה היא שירותי קסטודי, ברוקראז' ונגזרים סחירים ולא סחירים. כמו כן, הבנק נותן שירותים תפעוליים לחברות ניהול קופות גמל, קרנות נאמנות וקרנות השקעה.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם חברות ביטוח, קופות גמל, קרנות השתלמות, קרנות פנסיה, קרנות נאמנות, קרנות סל, בנקים מסחריים ובנקים להשקעות, וכן לקוחות אחרים הפעילים באופן אינטנסיבי בשוקי ההון.

שיעורי הכנסות והוצאות^(א) וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית
חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

2018			2019			2020			
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית	
באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח	
נכסים נושאי ריבית									
אשראי לציבור ^(ג)									
3.65	8,887	243,675	3.46	8,648	249,881	3.07	8,029	261,743	בישראל
4.88	1,198	24,530	4.84	1,178	24,333	3.97	940	23,656	מחוץ לישראל
3.76	10,085	268,205	3.58	9,826	274,214	3.14	8,969	285,399	סך הכל ^(ט)
אשראי לממשלה									
4.59	33	719	4.46	32	717	3.26	24	737	בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	-	מחוץ לישראל
4.59	33	719	4.46	32	717	3.26	24	737	סך הכל
פיקדונות בבנקים									
1.44	130	9,032	1.70	172	10,115	0.77	85	11,096	בישראל
0.76	3	395	1.39	5	359	-	-	197	מחוץ לישראל
1.41	133	9,427	1.69	177	10,474	0.75	85	11,293	סך הכל
פיקדונות בבנקים מרכזיים									
0.12	57	49,146	0.25	122	48,514	0.13	90	68,836	בישראל
1.07	21	1,958	1.33	14	1,053	0.24	3	1,240	מחוץ לישראל
0.15	78	51,104	0.27	136	49,567	0.13	93	70,076	סך הכל
ני"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר									
0.19	2	1,042	0.45	4	886	0.31	6	1,915	בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	-	מחוץ לישראל
0.19	2	1,042	0.45	4	886	0.31	6	1,915	סך הכל
אג"ח זמינות למכירה ^(ד)									
1.26	819	64,904	1.62	1,087	66,968	1.13	859	76,264	בישראל
2.96	156	5,269	2.66	143	5,375	2.44	114	4,675	מחוץ לישראל
1.39	975	70,173	1.70	1,230	72,343	1.20	973	80,939	סך הכל
אג"ח למסחר ^(ד)									
0.64	38	5,929	0.60	32	5,347	0.32	25	7,735	בישראל
3.57	2	56	-	-	-	-	-	-	מחוץ לישראל
0.67	40	5,985	0.60	32	5,347	0.32	25	7,735	סך הכל
2.79	11,346	406,655	2.77	11,437	413,548	2.22	10,175	458,094	סך כל הנכסים נושאי ריבית
		6,695			5,901			5,284	חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית
		38,348			41,050			49,990	נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ^(ה)
	11,346	451,698		11,437	460,499		10,175	513,368	סך כל הנכסים
4.28	1,380	32,208	4.31	1,340	31,120	3.55	1,057	29,768	סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילות מחוץ לישראל

הערות ראה [עמוד 339](#)

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

		2018			2019			2020		
		הוצאות	יתרה	הוצאות	יתרה	הוצאות	יתרה	הוצאות	יתרה	
		ריבית	ממוצעת ⁽²⁾	ריבית	ממוצעת ⁽²⁾	ריבית	ממוצעת ⁽²⁾	ריבית	ממוצעת ⁽²⁾	
		באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח	
התחייבויות נושאות ריבית										
פיקדונות הציבור										
	בישראל	(0.64)	(1,585)	247,570	(0.67)	(1,736)	258,793	(0.33)	(940)	285,623
	לפי דרישה	(0.08)	(90)	114,355	(0.12)	(152)	126,291	(0.02)	(33)	150,125
	לזמן קצוב	(1.12)	(1,495)	133,215	(1.20)	(1,584)	132,502	(0.67)	(907)	135,498
	מחוץ לישראל	(1.66)	(262)	15,756	(1.87)	(290)	15,549	(0.79)	(113)	14,361
	לפי דרישה	(1.32)	(72)	5,453	(1.33)	(77)	5,781	(0.37)	(25)	6,788
	לזמן קצוב	(1.84)	(190)	10,303	(2.18)	(213)	9,768	(1.16)	(88)	7,573
	סך הכל	(0.70)	(1,847)	263,326	(0.74)	(2,026)	274,342	(0.35)	(1,053)	299,984
פיקדונות הממשלה										
	בישראל	(1.67)	(4)	240	(1.52)	(3)	198	(1.55)	(3)	193
	מחוץ לישראל	-	-	329	-	-	307	-	-	80
	סך הכל	(0.70)	(4)	569	(0.59)	(3)	505	(1.10)	(3)	273
פיקדונות מבנקים מרכזיים										
	בישראל	-	-	35	(2.38)	(1)	42	(0.11)	(3)	2,847
	מחוץ לישראל	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	סך הכל	-	-	35	(2.38)	(1)	42	(0.11)	(3)	2,847
פיקדונות מבנקים										
	בישראל	(0.57)	(28)	4,905	(0.52)	(26)	4,993	(0.19)	(11)	5,687
	מחוץ לישראל	(1.79)	(1)	56	-	-	50	-	-	155
	סך הכל	(0.58)	(29)	4,961	(0.52)	(26)	5,043	(0.19)	(11)	5,842
ני"ע שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר										
	בישראל	(0.42)	(2)	477	(0.78)	(3)	384	(0.74)	(8)	1,080
	מחוץ לישראל	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	סך הכל	(0.42)	(2)	477	(0.78)	(3)	384	(0.74)	(8)	1,080
אגרות חוב										
	בישראל	(3.41)	(574)	16,812	(2.70)	(537)	19,896	(1.88)	(374)	19,935
	מחוץ לישראל	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	סך הכל	(3.41)	(574)	16,812	(2.70)	(537)	19,896	(1.88)	(374)	19,935
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית										
		(0.86)	(2,456)	286,180	(0.86)	(2,596)	300,212	(0.44)	(1,452)	329,961
פיקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית										
				95,821			91,061			112,246
זכאים בנין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית										
				6,297			3,945			1,725
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית ⁽¹⁾										
				29,104			29,304			32,241
	סך כל ההתחייבויות	(2,456)	417,402	(2,596)	424,522	(1,452)	476,173			
	סך כל האמצעים ההוניים		34,296		35,977		37,195			
	סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים	(2,456)	451,698	(2,596)	460,499	(1,452)	513,368			
	פער הריבית	1.93	8,890		1.91	8,841		1.78	8,723	
תשואה נטו⁽¹⁾ על נכסים נושאי ריבית⁽²⁾										
	בישראל	2.08	7,773	374,447	2.04	7,791	382,428	1.82	7,779	428,326
	מחוץ לישראל	3.47	1,117	32,208	3.37	1,050	31,120	3.17	944	29,768
	סך הכל	2.19	8,890	406,655	2.14	8,841	413,548	1.90	8,723	458,094
	סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל	(1.63)	(263)	16,141	(1.82)	(290)	15,906	(0.77)	(113)	14,596

הערות ראה [טקסט 339](#).

חלק ג' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל

2018			2019			2020		
שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)
באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים
מטבע ישראלי לא צמוד								
2.42	6,593	272,333	2.51	6,854	272,720	2.20	6,649	302,496
(0.22)	(437)	195,011	(0.29)	(580)	200,685	(0.20)	(451)	226,950
2.20			2.22			2.00		
מטבע ישראלי צמוד מדד								
4.28	1,959	45,767	3.36	1,563	46,504	2.44	1,160	47,620
(3.23)	(1,000)	30,994	(2.42)	(720)	29,722	(1.32)	(316)	23,962
1.05			0.94			1.12		
מטבע חוץ (לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ)								
2.51	1,414	56,347	2.66	1,680	63,204	1.67	1,309	78,210
(1.72)	(756)	44,034	(1.87)	(1,006)	53,899	(0.89)	(572)	64,453
0.79			0.79			0.78		
סך פעילות בישראל								
2.66	9,966	374,447	2.64	10,097	382,428	2.13	9,118	428,326
(0.81)	(2,193)	270,039	(0.81)	(2,306)	284,306	(0.42)	(1,339)	315,365
1.85			1.83			1.71		

הערות ראה [עמוד 339](#).

חלק ד' - ניתוח השינויים בהכנסות ריבית והוצאות ריבית

2020 לעומת 2019		2019 לעומת 2018			
שינוי נטו	גידול (קטיון) בגלל שינוי ^(ח)	שינוי נטו	גידול (קטיון) בגלל שינוי ^(ח)	מחיר	כמות
במיליוני ש"ח					
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור					
364	(983)	(619)	215	(454)	(239)
בישראל					
(27)	(211)	(238)	(10)	(10)	(20)
מחוץ לישראל					
337	(1,194)	(857)	205	(464)	(259)
סך הכל					
נכסים נושאי ריבית אחרים					
223	(583)	(360)	19	351	370
בישראל					
(13)	(32)	(45)	(21)	1	(20)
מחוץ לישראל					
210	(615)	(405)	(2)	352	350
סך הכל					
547	(1,809)	(1,262)	203	(112)	91
סך הכל הכנסות הריבית					
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
88	(884)	(796)	75	76	151
בישראל					
(9)	(168)	(177)	(4)	32	28
מחוץ לישראל					
79	(1,052)	(973)	71	108	179
סך הכל					
התחייבויות נושאות ריבית אחרות					
57	(228)	(171)	68	(106)	(38)
בישראל					
-	-	-	-	(1)	(1)
מחוץ לישראל					
57	(228)	(171)	68	(107)	(39)
סך הכל					
136	(1,280)	(1,144)	139	1	140
סך הכל הוצאות הריבית					
411	(529)	(118)	64	(113)	(49)
סך הכל ריבית, נטו					

הערות:

- (א) הנתונים בלוחות אלה ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
- (ב) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, חברות בנות בחו"ל על בסיס יתרות לתחילת הרבעונים.
- (ג) לפני ניכוי היתרה הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
- (ד) מהיתרה הממוצעת של אג"ח למסחר ושל אג"ח זמינות למכירה נוכחה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר וכן של רווחים/הפסדים בגין אג"ח זמינות למכירה הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בסך של 1,675 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 418 מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2018 - 274 מיליון ש"ח).
- (ה) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית, נכסים לא כספיים ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
- (ו) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, והתחייבויות לא כספיות.
- (ז) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו, לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.
- (ח) השינוי המיוחס לשינוי בשינוי בכמות. השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.
- (ט) עמלות בסך של 400 מיליון ש"ח נכללו בהכנסות ריבית מאשראי לציבור (31 בדצמבר 2019 - 399 מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2018 - 365 מיליון ש"ח).
- (י) התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית (NIM) לרבעון הרביעי לשנת 2020 ולשנת 2019 הינה כ-1.88% וכ-2.13%, בהתאמה.

רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2019				2020				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
2,679	3,556	2,526	2,676	2,593	2,498	2,582	2,502	הכנסות ריבית
559	1,090	434	513	424	377	366	285	הוצאות ריבית
2,120	2,466	2,092	2,163	2,169	2,121	2,216	2,217	הכנסות ריבית, נטו
(18)	288	181	158	860	875	547	270	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
2,138	2,178	1,911	2,005	1,309	1,246	1,669	1,947	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית								
665	333	305	383	(660)	690	457	539	הכנסות מימון שאינן מריבית
809	817	800	799	893	776	788	824	עמלות
81	44	27	18	13	15	8	23	הכנסות אחרות
1,555	1,194	1,132	1,200	246	1,481	1,253	1,386	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות								
1,136	1,125	1,043	1,021	935	911	942	954	משכורות והוצאות נלוות
375	370	379	397	408	367	371	385	אחזקה ופחת בניינים וציוד
435	455	514	658	460	391	436	486	הוצאות אחרות
1,946	1,950	1,936	2,076	1,803	1,669	1,749	1,825	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
1,747	1,422	1,107	1,129	(248)	1,058	1,173	1,508	רווח לפני מיסים
621	499	324	386	(39)	359	432	604	הפרשה למיסים על הרווח
1,126	923	783	743	(209)	699	741	904	רווח לאחר מיסים
(24)	10	(8)	7	(14)	1	8	(8)	חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) נטו, של חברות כלולות לאחר השפעת המס
רווח נקי:								
1,102	933	775	750	(223)	700	749	896	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(10)	(10)	(10)	(8)	(9)	(6)	1	(6)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,092	923	765	742	(232)	694	750	890	המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים):								
0.73	0.62	0.52	0.51	(0.16)	0.48	0.52	0.61	רווח נקי בסיסי ומדולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

הוצאות בגין הפסדי אשראי

שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2019				2020				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
(124)	73	68	42	104	175	(5)	395	הוצאה (הכנסה) פרטנית בגין הפסדי אשראי
106	215	113	116	756	700	552	(125)	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
(18)	288	181	158	860	875	547	270	סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי
מזה:								
(22)	203	146	127	739	615	498	253	הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
(9)	24	(1)	8	31	107	52	(15)	הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור
14	60	38	22	87	155	(5)	34	הוצאות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
(1)	1	(2)	1	3	(2)	2	(2)	הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות
(18)	288	181	158	860	875	547	270	סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי
יחסים באחוזים:								
(0.18)	0.10	0.10	0.06	0.14	0.24	(0.01)	0.55	שיעור ההוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ^(א)
(0.03)	0.41	0.26	0.22	1.20	1.19	0.76	0.37	שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ^(א)
^(ב) (0.02)	^(ב) (0.07)	^(ב) (0.08)	^(ב) (0.06)	(0.07)	(0.06)	(0.03)	(0.02)	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
^(ב) (1.87)	^(ב) (6.05)	^(ב) (7.30)	^(ב) (4.90)	(4.96)	(4.06)	(1.44)	(1.34)	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

(א) על בסיס שנתי.
(ב) סווג מחדש.

ברבעון הרביעי לשנת 2020 השינוי בהרכב ההוצאות להפסדי אשראי נובע, בין היתר, ממעבר של הוצאות קבוצתיות שנרשמו בתקופות קודמות להוצאות פרטניות המשקפות התממשות חלקית של הסיכון בגין לקוחות ספציפיים.

הכנסות שאינן מריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2019				2020				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
665	333	305	383	(660)	690	457	539	הכנסות מימון שאינן מריבית
809	817	800	799	893	776	788	824	עמלות
81	44	27	18	13	15	8	23	הכנסות אחרות
1,555	1,194	1,132	1,200	246	1,481	1,253	1,386	סך הכל

עמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2019				2020				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
175	172	172	171	172	155	161	154	ניהול חשבון
71	85	74	80	85	78	82	82	כרטיסי אשראי
160	158	163	156	198	177	165	187	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים
57	59	60	62	58	51	53	54	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
19	19	17	17	21	21	21	17	ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים
55	45	44	53	43	39	42	49	טיפול באשראי
91	91	91	88	137	85	84	86	הפרשי המרה
31	29	31	28	28	26	28	32	פעילות סחר חוץ
3	3	3	2	2	2	3	2	הכנסות נטו משירות תיקי אשראי
13	17	16	12	14	13	11	14	דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות
109	114	103	105	108	103	111	120	עמלות מעסקי מימון
25	25	26	25	27	26	27	27	עמלות אחרות
809	817	800	799	893	776	788	824	סך כל העמלות

הוצאות שכר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2019				2020				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
1,055	1,035	953	926	855	823	851	845	שכר ונלוות
81	90	90	95	80	88	91	109	הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה
1,136	1,125	1,043	1,021	935	911	942	954	סך הכל הוצאות שכר

מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני

31 בדצמבר								
2019				2020				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
נכסים								
76,380	83,605	63,066	76,213	103,171	100,982	117,555	136,194	מזומנים ופיקדונות בבנקים
79,553	80,763	85,781	84,949	94,012	98,672	95,164	92,297	ניירות ערך
682	2,646	662	1,117	1,664	1,892	2,333	3,019	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ^(א)
280,854	280,988	283,646	285,806	298,455	290,977	291,461	300,631	אשראי לציבור
(3,308)	(3,354)	(3,272)	(3,328)	(3,969)	(4,633)	(5,087)	(5,290)	הפרשה להפסדי אשראי
277,546	277,634	280,374	282,478	294,486	286,344	286,374	295,341	אשראי לציבור, נטו
723	734	672	744	728	739	726	632	אשראי לממשלות
601	690	668	765	741	748	801	795	השקעות בחברות כלולות
2,863	2,940	2,973	3,043	2,956	2,910	2,886	2,932	בניינים וציוד
17	16	16	16	16	16	16	15	מוניטין
9,408	11,099	12,321	10,970	24,901	14,796	12,551	15,252	נכסים בגין מכשירים נגזרים
8,450	8,092	8,584	8,486	8,860	9,749	9,644	9,558	נכסים אחרים
456,223	468,219	455,117	468,781	531,535	516,848	528,050	556,035	סך כל הנכסים
התחייבויות והון								
364,019	374,007	359,896	373,644	418,627	416,956	427,115	447,031	פיקדונות הציבור
4,488	4,939	4,295	6,176	6,172	6,659	10,685	15,143	פיקדונות מבנקים
424	437	439	315	313	230	232	208	פיקדונות מממשלות
400	637	365	123	3,714	483	695	605	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר ^(א)
20,951	19,981	20,002	19,958	22,530	19,519	17,368	16,303	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
9,519	11,626	13,251	11,528	24,946	15,810	13,559	17,315	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
20,001	20,339	21,266	21,163	18,524	20,598	20,813	21,335	התחייבויות אחרות
419,802	431,966	419,514	432,907	494,826	480,255	490,467	517,940	סך כל ההתחייבויות
35,940	35,795	35,144	35,406	36,245	36,132	37,128	37,664	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
481	458	459	468	464	461	455	431	זכויות שאינן מקנות שליטה
36,421	36,253	35,603	35,874	36,709	36,593	37,583	38,095	סך כל ההון
456,223	468,219	455,117	468,781	531,535	516,848	528,050	556,035	סך כל ההתחייבויות וההון

(א) סווג מחדש.

רווח והפסד מאוחד לשנים 2016-2020 - מידע רב שנתי

2016	2017	2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח					
9,552	10,069	11,346	11,437	10,175	הכנסות ריבית
2,026	2,023	2,456	2,596	1,452	הוצאות ריבית
7,526	8,046	8,890	8,841	8,723	הכנסות ריבית, נטו
(125)	172	519	609	2,552	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7,651	7,874	8,371	8,232	6,171	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
					הכנסות שאינן מריבית
1,282	919	682	1,686	1,026	הכנסות מימון שאינן מריבית
3,887	4,052	4,121	3,225	3,281	עמלות
159	371	68	170	59	הכנסות אחרות
5,328	5,342	4,871	5,081	4,366	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
					הוצאות תפעוליות ואחרות
4,778	4,591	4,544	4,325	3,742	משכורות והוצאות נלוות
1,697	1,661	1,569	1,521	1,531	אחזקה ופחת בניינים וציוד
2,025	2,163	2,224	2,062	1,773	הוצאות אחרות
8,500	8,415	8,337	7,908	7,046	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,479	4,801	4,905	5,405	3,491	רווח לפני מיסים
1,717	1,692	1,619	1,830	1,356	הפרשה למיסים על הרווח
2,762	3,109	3,286	3,575	2,135	רווח לאחר מיסים
66	92	36	(15)	(13)	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת המס
					רווח נקי
2,828	3,201	3,322	3,560	2,122	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(37)	(29)	(65)	(38)	(20)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,791	3,172	3,257	3,522	2,102	המיוחס לבעלי מניות הבנק
					רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים):
1.85	2.08	2.15	2.37	1.44	רווח נקי בסיסי המיוחס לבעלי מניות הבנק
1.84	2.08	2.15	2.37	1.44	רווח נקי מדולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

מאזן מאוחד ליום 31 בדצמבר - מידע רב שנתי

2016	2017	2018	2019	2020	
במיליוני ש"ח					
					נכסים
74,757	81,333	80,113	76,213	136,194	מזומנים ופיקדונות בבנקים
77,201	77,299	74,571	84,949	92,297	ניירות ערך
1,284	1,161	1,037	1,117	3,019	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
265,428	271,977	275,954	285,806	300,631	אשראי לציבור
(3,471)	(3,213)	(3,352)	(3,328)	(5,290)	הפרשה להפסדי אשראי
261,957	268,764	272,602	282,478	295,341	אשראי לציבור, נטו
642	715	782	744	632	אשראי לממשלות
901	807	623	765	795	השקעות בחברות כלולות
3,147	2,986	2,853	3,043	2,932	בניינים וציוד
17	16	17	16	15	מוניטין
10,654	9,573	12,750	10,970	15,252	נכסים בגין מכשירים נגזרים
8,043	8,262	6,642	8,486	9,558	נכסים אחרים
-	-	8,570	-	-	נכסים המוחזקים למכירה ^(א)
438,603	450,916	460,560	468,781	556,035	סך כל הנכסים
					התחייבויות והון
346,854	362,854	364,714	373,644	447,031	פיקדונות הציבור
3,394	4,858	5,210	6,176	15,143	פיקדונות מבנקים
900	452	709	315	208	פיקדונות מממשלות
539	558	321	123	605	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
22,640	15,577	17,798	19,958	16,303	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
10,677	9,740	12,089	11,528	17,315	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
21,885	23,324	14,780	21,163	21,335	התחייבויות אחרות
-	-	8,778	-	-	התחייבויות המוחזקות למכירה ^(א)
406,889	417,363	424,399	432,907	517,940	סך כל ההתחייבויות
367	386	856	468	431	זכויות שאינן מקנות שליטה
31,347	33,167	35,305	35,406	37,664	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
31,714	33,553	36,161	35,874	38,095	סך כל ההון
438,603	450,916	460,560	468,781	556,035	סך כל ההתחייבויות וההון

(א) למידע נוסף ראה [ביאור 36](#). בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.

מילון מונחים

מונח

הגדרה

א

אובליגו

מייצג את סך החבות שהועמדה ללקוח ומהווה את החבות הכוללת לבנק.

איגוח

פעולה של הפיכת הלוואות ואשראי בנקאי להלוואה ארוכת טווח, באמצעות אגרות חוב.

אירוע קיברנטי (סייבר)

אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשב ו/או מערכות ותשתיות משוכצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר לרבות ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.

אנשים פרטיים

יחידים שאינם תאגידים (רשומים או לא רשומים) ואינם עוסקים בפעילות עסקית. אנשים פרטיים מוגדרים בהתאם להוראות בנק ישראל כך שבקטגוריה זו נכללות הלוואות ליחידים שאינן למטרות עסקיות אשר מסווגים לענף משק אנשים פרטיים בהתאם להגדרות אחידות של הלמ"ס לרבות משקי בית ובנקאות פרטית.

ארגון מחדש של חוב בעייתי

חוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים.

אשראי on call

אשראי שניתן למספר ימים ונפרע על פי קריאה בהתאם לתנאי ההסכם בין הבנק ללקוח.

אשראי בהשגחה מיוחדת

אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.

אשראי דוקומנטרי מותנה - SBLC

אשראי דוקומנטרי מותנה הוא ערבות בנקאית בניסוח של אשראי דוקומנטרי מסחרי, אשר מטרתו העיקרית היא להבטיח ביצוע תשלום. אשראי דוקומנטרי מותנה דומה לערבות בכך שהוא מהווה התחייבות של בנק לשלם את הסכום הנקוב בו כנגד מסמך דרישת תשלום מהמוטב, בעוד שלאשראי דוקומנטרי מסחרי בו נדרשת הצגת מסמכים שונים על מנת להפוך את התחייבות הבנק למחולטת.

אשראי נחות

אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק על ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.

<p>אשראי מאזני הנבחן על בסיס פרטני, ואשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהתאגיד הבנקאי לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו (תשלומי קרן וריבית) לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. חוב הנבחן על בסיס פרטני יסווג כפגום בכל מקרה כאשר קרן או ריבית מצויים בפיגור של 90 ימים רצופים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה.</p> <p>אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי פגום אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות ההתחייבות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.</p> <p>בנוסף, חוב פגום ייחשב גם חוב שנבחן פרטנית ואשר תנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי.</p>	<p>אשראי פגום</p>
<p>הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS), העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.</p>	<p>ב באזל 2/באזל 3</p>
<p>הון על בסיס מתמשך - going concern capital. הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".</p>	<p>ה הון עצמי רובד 1</p>
<p>הון המשמש לחישוב יחס הלימות הון של הבנק ויחסים רגולטוריים נוספים (כגון: יחס מינוף, ריכוזיות אשראי ועוד). רכיבי הון חשבונאי ומכשירי הון פיקוחי כשירים נוספים (כגון כתבי התחייבות נדחים הכשירים להיכלל כהון רגולטורי).</p>	<p>הון פיקוחי</p>
<p>שכבת הון הנכללת בחישוב ההון הרגולטורי הכשיר. הון רובד 2 הינו הון נחות יותר (gone concern capital) והוא כולל בעיקר מכשירי הון כשירים שהונפקו על ידי הבנק בעבר אשר נכללים בהון זה בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל 3 וכן מכשירי ההון החדשים הכשירים שמהווים הון המותנה (contingent convertible - CoCo) שהונפקו על ידי הבנק ושיומרו למניות הבנק בקרות אירוע מוכן (point of non viability). כמו כן, במסגרת הון זה נכללים פריטים נוספים כגון: יתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.</p>	<p>הון רובד 2</p>
<p>ההיקף הצפוי של חשיפתו של צד נגדי בעת כשל אשראי.</p>	<p>החשיפה בעת הכשל EAD - (Exposure At Default)</p>
<p>הסכמי ריפוי אלה הם הסכמים לרכישה או למכירת נייר ערך תמורת מזומנים או ניירות ערך כאשר בעת העסקה מסכימים המוכר והקונה לבצע עסקה חוזרת, הפוכה מזו שבוצעה לראשונה, במועד ובמחיר מוסכמים מראש.</p>	<p>הסכמי רכש/מכר חוזר (Repurchase agreement or reverse repurchase)</p>

<p>הפרשה שנקבעת לגבי כל חוב שנבחן פרטנית (ובכלל זה כל חוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי וכפוף לבחינה פרטנית בהתאם למדיניות הבנק). סכום ההפרשה נאמד בהתאם לתזרים המזומנים הצפוי המהווה בשיעור הריבית המקורית של החוב או כאשר החוב מוגדר כחוב מותנה ביטחון, בהתאם לשווי הוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש ותוך הפעלת מקדמי ביטחון זהירים. לצורך קביעת ההפרשה הנאותה, הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את הלוחים הרלבנטיים. בנוסף, הפרשה פרטנית מבוצעת על כל חוב הכפוף לבחינה פרטנית כאמור לעיל והמצוי בפיגור של 90 יום.</p>	<p>הפרשה פרטנית</p>
<p>הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, וכן בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.</p>	<p>הפרשה קבוצתית</p>
ח	
<p>סך חשיפות האשראי של הבנק כלפי הלווה או קבוצת לווים שכוללת אשראי באחריות הבנק, השקעה בניירות ערך של הלווה, התחייבויות התאגיד הבנקאי לשלם כסף על חשבון הלקוח (לרבות ערבויות ואשראי תעודות) ועסקאות בנגזרים מעבר לדלפק (OTC). חבות מחושבת בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 של הפיקוח על הבנקים.</p>	<p>חבות</p>
<p>פיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. החוב נמצא בפיגור אם הוא (כולו או חלקו) לא נפרע תוך 30 יום מהמועד שנקבע לפירעון. לעניין זה, חוב בחשבון עובר ושב ייחשב כחוב בפיגור, אם חריגות ממסגרות אשראי מאושרות לא תיפרענה תוך 30 יום ממועד היווצרותן או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה שנקבעה על ידי הנהלת הבנק.</p>	<p>חוב בפיגור</p>
<p>מתחלקים לחוזי רכש (CALL) ולחוזי מכר (PUT). חוזה רכש הוא הזכות לקנות כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופית) תאריך מסוים. חוזה מכר הוא הזכות למכור כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופית) תאריך מסוים.</p>	<p>חוזה אופצייה</p>
<p>כל חישוב הנותן ביטוי לתנאי אי וודאות, כלומר, מותאם לסיכון. לדוגמה, משקף את ניסיון העבר והערכת ההנהלה לגבי מועדי הפרישה הצפויים של עובדי הבנק וההטבות הצפויות עם הפרישה, המיוחסות ליניארית על פני תקופת העבודה הצפויה.</p>	<p>חישוב אקטוארי</p>
<p>חשיפות אלו נובעות ממחויבות שנטל הבנק כלפי הלווים שלו אך לתאריך הדיווח טרם מומשו/נוצלו על ידי הלווים ולאור זאת חשיפות אלו טרם באות לידי ביטוי ברישום נכס או התחייבות מאזנית. דוגמה לחשיפות אלו הן, בין היתר:</p> <ul style="list-style-type: none"> • התחייבויות למתן אשראי שטרם נוצלו; • מסגרות אשראי לא מנוצלות; • התחייבויות בהתאם להסכמי ערבות; • התחייבויות בהתאם לאישור עקרוני המחייב את הבנק לשמור על ריבית לתקופה מסוימת. • ועוד. 	<p>חשיפות חוץ מאזניות</p>

<p>החשיפה לסיכון הבסיס מתבטאת בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש בין שווי הנכסים להתחייבויות, כולל השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה. החשיפה לסיכונים הבסיס נמדדת כאחוז מההון החשוף של הקבוצה. ההון החשוף ברמת הבנק, כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות מוחזקות.</p>	<p>חשיפת בסיס הצמדה ושער חליפין</p>
<p>י</p>	
<p>יחס הלימות ההון</p> <p>יחס בין ההון הרגולטורי הכשיר שברשות הבנק לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נוקט הבנק במהלך הפעילות.</p>	
<p>יחס כיסוי נזילות</p> <p>יחס כיסוי הנזילות הינו יחס הבוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.</p>	
<p>יחס מינוף</p> <p>מוגדר כמדידת ההון (המונה) מחולק במדידת החשיפה (המכנה), כאשר היחס מבוטא באחוזים.</p>	
<p>כ</p>	
<p>כתבי התחייבות נדחים</p> <p>כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים מאותו סוג.</p>	
<p>מ</p>	
<p>מבני איגוף</p> <p>מבנים שהוקמו במטרה להעביר לבעלי האג"ח תזרימים הנובעים ממכשירים/נכסים אחרים. לצורך כך, מוקמת חברה יעודית (Entity SPE – Special Purpose) שקולטת את הנכסים היוצרים תזרים מזומנים שמועבר על ידי יוצרם (originator) ומסיטה את תקבולי תזרים המזומנים המסוים ממנה אל בעלי האג"ח זאת בהתאם למבנה שמוסכם עם בעלי האג"ח לפי סדר הקדימויות הגלום בסדרות האג"ח השונות (tranche). המחאת הזכויות כאמור יוצרת מבנה משפטי שבו נושי ה-SPE לא יוכלו לרדת לנכסי הישות המעבירה וגם לא יהיו חשופים לסיכונים הגלומים מפעילויות האחרות של הישות, וכי כל מהותה של ה-SPE היא קבלת תקבולי תזרים המזומנים המדובר והעברה לבעלי האג"ח.</p>	
<p>מודל ההון הכלכלי</p> <p>הבנק נעזר במודל ההון הכלכלי, המתבסס על דירוגי הלווים, על מנת להעריך את סיכון האשראי ברמת המכלול של תיק האשראי ובחתיכים שונים מתוכו.</p>	
<p>מכשירים נגזרים משובצים (Embedded Derivative)</p> <p>נגזרים משובצים הינם מכשירים נגזרים, אשר משובצים (embedded) במסגרת חוזים ומכשירים פיננסיים אחרים או חוזים מסחריים לרכישה או מכירה של מוצרים ושירותים (חוזים אלו מכונים בספרות החשבונאית כ"חוזים מארחים" (Host Contract).</p> <p>הטיפול החשבונאי מבוצע בהתאם למהות הכלכלית של הפריטים והעסקאות ולא בהתאם לצורתם המשפטית ולאור זאת, מכשירים נגזרים משובצים שעל פי מאפיינים כלכליים אינם קשורים באופן ברור והדוק לחוזה המארח מופרדים ממנו לצורכי המדידה בספרי הבנק.</p>	
<p>מניות רדומות</p> <p>מניות המוחזקות במישרין על ידי החברה עצמה. ממניות אלה נשללו הזכויות בהון ובהצבעה בחברה.</p>	

<p>המרווח בין מחיר הרכישה ומחיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.</p>	<p>מרווח Bid-Ask</p>
<p>משך חיים ממוצע (מח"מ) נמדד בשנים ומשקלל את תשלומי הריבית התקופתיים של המכשיר הפיננסי לאורך חייו עד לפדיון הסופי.</p>	<p>משך חיים ממוצע (מח"מ)</p>
נ	
<p>חוזה המעביר סיכון אשראי מקונה למוכר. נגזרי אשראי יכולים ללבוש צורות שונות כמו: אופציות להגנה על כשל אשראי, שטר לכיסוי חלקי של סיכון האשראי, SWAP לכיסוי מלא של הסיכון וכו'.</p>	<p>נגזר אשראי</p>
<p>הקצאת הון מזערי כנגד סיכונים אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים, בשיטה הקושרת את היקף החשיפות לסיכונים השונים לדרישת ההון הרגולטורית. הוראות נדבך 1 שנקבעו על ידי ועדת באזל אומצו במסגרת הוראות נוהל בנקאי תקין מספר 201 עד 209 והם קובעים שיטה פיקוחית לחישוב נכסים משוקללים בסיכון ואופן החישוב של דרישות ההון בגין נכסי סיכון כאמור.</p>	<p>נדבך 1</p>
<p>ניהול נכסי בנק והתחייבויותיו במגמה ליצור הקבלה מתאימה ביניהם ולהכביר את הונו של הבנק בטווח הארוך, לטובת בעלי מניותיו.</p>	<p>ניהול נכסים והתחייבויות - ALM</p>
<p>נכסי סיכון משקפים חשיפה מאזנית וחוזי מאזנית שנוצרת בגין פעילויות הבנק, משוקללת בסיכון המיוחס לה בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקין מספר 203 עד 209 בכלל הקשור לסיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי. נכסי סיכון כאמור נועדו לשקף את הסיכון המשוקלל בגינו נדרש הבנק להחזיק דרישת ההון הרגולטורי במסגרת הדרישות להלימות ההון.</p>	<p>נכסים משוקללים בסיכון או נכסי סיכון (RWA)</p>
<p>מאית של אחוז אחד המשמש כמודד לגבי שיעורי ריבית.</p>	<p>נקודת בסיס - BP</p>
ס	
<p>סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שלווה/צד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו.</p>	<p>סיכון אשראי</p>
<p>סיכון ה-Conduct (התנהלות מול לקוחות) הינו הסיכון שהתנהלות מול הלקוחות אשר אינה הוגנת, שקופה ומתאמת לצרכיו תוביל להפסדים כתוצאה מנזקים משפטיים, קנסות או נזקי מוניטין.</p>	<p>סיכון ה-Conduct (התנהלות מול לקוחות)</p>
<p>סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי.</p>	<p>סיכון נזילות</p>
<p>סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הגדרה זו כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון תדמיתי.</p>	<p>סיכון תפעולי</p>
<p>הסיכון השיורי, הוא הסיכון שנשאר אחרי שיוך כל הסיכונים הספציפיים. לדוגמה: כאשר אדם רוכש נכס, הוא נחשף לחבילה של סיכונים שונים. רבים מהסיכונים הללו אינם ייחודיים לנכס שנרכש, אלא משקפים תרחישים רחבים יותר, כמו למשל עלייה או ירידה של מניות, העלאה או הורדה של שערי ריבית או שינוי קצב הצמיחה בכלכלה או בתעשייה מסוימת. ניתן לצמצם את החשיפה אליו באמצעות גיוון.</p>	<p>סיכון שיורי</p>

סיכוי בסיס	סיכון הבסיס, אשר מתבטא בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים להתחייבויות, כולל השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.
סיכוי ריבית	סיכון להפסד או לירידת ערך כתוצאה משינויים בשערי הריבית במטבעות השונים.
סיכון אסטרטגי	סיכון עסקי הכולל את ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על הון, רווחים, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של ההחלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטורים וטכנולוגיים.
סיכון מוניטין	הסיכון שפרסום או גילוי ציבורי של עסקה או נוהג הקשור ללקוחות, כמו גם תוצאות עסקיות ואירועים הקשורים לקבוצה, ישפיע באופן שלילי על אמון הציבור בקבוצה או יגרמו לירידה בבסיס הלקוחות או יגררו עלויות משפטיות גבוהות או ירידה בהכנסות.
סיכוי שוק	סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשערי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים).
סינדיקציה	עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להפרע ממנו. לעיתים קרובות, קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.
ע	
עלות ריבית	מרכיב הריבית שמוקצה לשנה שוטפת ומסווג כחלק מהוצאות אחרות.
עלות שירות	כל מרכיבי עלות ההטבה לעובדים המוקצים לתקופה מסוימת.
ר	
רווח בסיסי למניה	הרווח הבסיסי למניה יחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי מניות רגילות של החברה האם (המונה), בממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות הקיימות במחזור (המכנה) במהלך התקופה.
רווח מדולל למניה	חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי המניות הרגילות של החברה האם, ובממוצע המשוקלל של מספר המניות הקיימות במחזור, בהתחשב בהשפעת כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות.
רווח/הפסד אקטוארי	בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף השנה של תכניות פנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.
ריבית העוגן	ריבית הנקבעת לפי בסיס אובייקטיבי חיצוני הינו, שלתאגיד לא תהיה השפעה ישירה בקביעתה, על פי נוסחה קבועה מראש.

ש

שווי הוגן

ערך המשקף את המחיר שלפיו ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתייכות הפיננסית בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית:

- רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק;
- רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים;
- רמה 3 - שווי המוערך תוך שימוש טכניקות הערכה שכוללות גם נתונים לא נצפים.

שוק פעיל

שוק בו עסקאות בנכס או בהתייכויות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.

שיעור התשואה הפנימי (שת"פ)

מדד לבחינת כדאיות ביצוע השקעות. המדד מצביע על יעילותה ואיכותה של השקעה ספציפית לעומת ערך נוכחי נקי המצביע על ערכה וגודלה. שיעור התשואה הפנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים מהמכשיר הפיננסי אל היתרה המאזנית בדוח הכספי.

שיעור התשואה להון

היחס בין התשואה של עסק (רווח נקי) לבין ההון העצמי שלו. שיעור זה מודד את יכולות הבנק ביצירת רווחים מהנכסים נטו, וממחיש עד כמה יעיל הבנק בניצול השקעות נוספות ליצירת גידול בהכנסותיו.

התשואה להון בבנקים מתבטאת ביחסים אלה:

- רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע;
- רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע בניכוי יתרה ממוצעת של מניות בכורה שנכללו בהון העצמי.

ת

תאגיד עזר

תאגיד שאינו עצמו תאגיד בנקאי שעיסוקיו הם רק בתחום הפעולה המותר לתאגיד בנקאי השולט בו, למעט עיסוקים שהתייחדו לתאגידים בנקאיים בהתאם לחוק.

תהליך הסקירה הפיקוחי SREP – (Supervisory Review Process)

התהליך נועד להבטיח כי התאגידים הבנקאיים יקצו הון הולם על מנת לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכמו כן לעודד את התאגידים הבנקאיים לפתח להשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך ניטור וניהול סיכונים. במסגרת התהליך בוחן הפיקוח את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי וכן התהליך הפנימי שנקט על ידי הבנק להערכת נאותות כוללת של הלימות ההון הרגולטורי המוחזק על ידי הבנק כנגד החשיפות. תהליך זה נועד לתת לרגולטור כלים להערכה עצמאית של פרופיל הסיכון של הבנק וניהול הסיכונים ולקבוע צעדים להתערבות מוקדמות במטרה למנוע פגיעה ביציבות הבנק והאיתנות הפיננסית שלו.

תכנית הטבה מוגדרת

סכומי קצבה או ביטוח קבועים וידועים מראש המשולמים לזכאים, בין שאלה תלויים בתוצאות ההשקעות של קרן הקצבה או המבטח.

תשואה להון

רווח נקי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע.

	A
נייר ערך שהבטוחות שניתנו לו, או השיעבוד, לגבי תשלומי הריבית והקרן, הינם תשואה על מסמך פיננסי מסוים.	ABS – Assets Back Securities (אגרות חוב מגובי נכסים)
	B
כלי ניהולי למדידת ביצועי הבנק וקווי העסקים שלו במגוון נושאים כמותיים ואיכותיים אותם הגדירה הנהלת הבנק במסגרת התכנית האסטרטגית	BSC – Balanced Score Card
מימון פרויקטיים ציבוריים בו גוף פרטי מקבל זיכיון מגוף ציבורי כדי לממן, לתכנן, לבנות ולהפעיל מתקן ציבורי לתקופה קצובה בסופה עוברת הבעלות על הפרוייקט לממשלה.	B.O.T – Build Operate Transfer
	C
אגרות חוב המגובים על ידי תיק אגרות חוב ו/או הלוואות ברמות "בכירות" (seniority) ובדירוגים שונים.	CDO – Collateralized Debt Obligation
מכשיר פיננסי המעביר חשיפת אשראי למנפיק בין הצדדים לעסקה.	CDS – Credit Default Swap
אגרת חוב המגובה בתיק הלוואות.	CLO – Collateralized Loan Obligation
מודל מובנה של בקרה פנימית. מטרת מסגרת המודל הינה לסייע לעסקים ולישויות אחרות להעריך, לאמוד ולהעצים את מערכות הבקרה הפנימית הפועלות אצלם.	COSO – Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission
מונח המתייחס להסדרי מימון שונים שחוצים גבולות לאומיים, כגון מתן הלוואות לאנשים וגופים במדינה אחרת, מכתבי אשראי, קיבולים בנקאיים וכו'.	Cross Border Activity (“פעילות חוצת גבולות”)
חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.	CVA – Credit Valuation Adjustment
	D
ה-(DFA) הינו חוק פדראלי אמריקאי אשר נכנס לתוקף ב-28 ביולי 2010 ומכיל רפורמה מקיפה ברגולציה הפיננסית, שלה השלכות שונות על קבוצת לאומי, שהעיקרית בהן מתייחסת לעסקאות בנגזרים מעבר לדלפק (OTC) מתחום החלף (Swap).	DFA – Dodd Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act
	E
רגולציה של האיחוד האירופי שנועדה להגדיל את יציבותם של השווקים מעבר לדלפק (OTC) בכל מדינות האיחוד האירופי.	EMIR – European Market infrastructure Regulation
	F
חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארה"ב.	FATCA – Foreign Accounts Tax Compliance Act
התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות ואחת מרשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב.	FDIC – Federal Deposit Insurance Corporation
סוכנות המסונפת לממשלת ארה"ב הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן לציבור. (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).	FHLMC – Freddie Mac
חברה ציבורית בחסות ממשלת ארה"ב הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן בשוק החופשי (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).	FNMA – Fannie Mae

חוזת בין שני צדדים למכירת כמות נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזת קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזת זה אינו חוזת סטנדרטי ואינו נסחר בשוקי הון מאורגים אלא נעשה לפי צרכי הלקוח.	FORWARD (חוזת אקדמה)
חוזת בין שני צדדים למכירת כמות נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזת קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזת עתידי זה הוא חוזת סטנדרטי הנסחר בשוקי הון מאורגים.	FUTURE (חוזת עתידי)
	G
חברת פדראלית למשכנתאות. האג"ח המונפקות על ידה זוכות לערבות של הסוכנות הממשלתית למשכנתאות (Government National Mortgage Association).	GNMA - Ginnie Mea
	I
תהליך הערכת הלימות ההון משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם. על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן.	ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process
	L
השיעור מתוך חשיפת האשראי הכללית של הלווה במועד הכשל (EAD) אשר צפוי לגרום נזק לבנק בקרות אירוע הכשל.	LGD - Loss Given Default (שיעור הפסד בהינתן כשל)
השיעור שמהווה המימון של הבנק בעסקת הרכישה ביחס לשווי הנכס הנרכש. שיעור המימון משקף מימד אחד של סיכון ההלוואה, כאשר יחס LTV גבוה משקף סיכון גבוה יותר לבנק נותן האשראי.	LTV (שיעור המימון)
	M
אגרות חוב המגובות בנכסים פיננסיים שבהן תשלומי הריבית והקרן מתבססים על תזרים מזומנים הנובע מפירעון הלוואות המובטחות בנכסים פיננסיים. הנכסים המגבים עשויים להיות קבוצות של הלוואות, לרבות משכנתאות למגורים, או נכסים פיננסיים אחרים.	MBS - Mortgage Back Securities (אגרות חוב מגובי משכנתאות)
	N
היחס שבין הכנסות ריבית נטו ליתרה ממוצעת של נכסים נושאי ריבית.	NIM - Net Interest Margin
אשראי פגום שאינו צובר ריבית.	NPL - Non Performing Loan
	O
ארגון בינלאומי של המדינות המפותחות המקבלות את עקרונות הדמוקרטיה הליברלית והשוק החופשי. הארגון הינו פלטפורמה לדיון במדיניות, השוואת ביצועים, איתור פתרונות לקשיים וגיבוש קודים, עקרונות מנחים וסטנדרטים משותפים לביצוע מדיניות כלכלית וחברתית ברמה הלאומית. במסגרת הארגון כל מדינה חברה יכולה לתרום באופן משמעותי לקביעת מדיניות הארגון וניסוח קווי פעולה משותפים.	OECD

	P
מונח המתאר את ההסתברות שהלווה יגיע למצב של כשל אשראי בתוך תקופת זמן נתונה ממועד ביצוע הדרוג. המונח מספק הערכה של הסבירות שלוה לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו כפי התנאים החוזיים של חובותיו.	PD - Probability of Default (כשל תוך שנה מיום הדרוג בתקופה נתונה)
מענק בצורת מניות אשר הינן חסומות ותלויות בביצועים עתידיים של התאגיד הבנקאי.	PSU (יחידות מניה חסומות תלויות ביצוע)
	R
שיטה המשווה תשואות על השקעות שונות הלוקחת בחשבון את הסיכון. התשואה בפועל מתואמת על ידי מדידת חשיפות הנכס לסיכון ומתאמת כלפי מטה את התשואה על נכסים מסוכנים יותר. יעילות השיטה תלויה בדיוק הערכה של הסיכון בנכסים שונים, ועד כמה ה"עונש" המוטל על נכסים מסוכנים יותר אכן משקף את דרגת סלידת הסיכון של כל משקיע נתון. לסוגים חדשים של נכסים, כמו נגזרים פיננסיים הערכת סיכון הוא דבר מאוד לא ודאי, לאור הניסיון בדבר התנהגות מחיריהם בפועל.	RORAC (תשואה להון מותאמת סיכון)
מניה רגילה שעל פי תנאי ההנפקה שלה לא ניתנת למסחר חופשי במשך פרק זמן מסוים או עד שיקרה או שלא יקרה אירוע מסוים ופרק זמן זה טרם חלף ו/או אירוע זה עוד לא התממש.	RSU (יחידות מניה חסומות)
	S
סוכנות ממשלתית אמריקאית לתמיכה בעסקים קטנים בארה"ב.	SBA - Small Business Administration
הסכם המגובה על ידי תיק CDS (שהינן נגזרות) ברמות בכירות (Seniority) שונות.	SCDO - Synthetic collateralized Debt Obligation
סדרת חוזים עתידיים או סדרת חוזי אקדמה למספר תקופות ידוע מראש אשר בהם שני הצדדים מסכימים להחליף זרמי תשלומים על קרן מושגית.	SWAP
	V
הינו מודל למדידת ההפסד המקסימאלי הצפוי בשל התממשות סיכונים השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש. השימוש בשיטה זו מצריך שיערוך שוטף של כל הפוזיציות של התאגיד בהתבסס על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות. מטרת המודל הינן לאמוד את הסיכונים שהמוסדות הפיננסיים חשופים להם, וכן להחזיר הון הולם לכיסוי הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכונים השוק בפעילויות שונות.	VaR - Value at Risk (ערך בסיכון)

אינדקס

א

אומדנים חשבונאיים קריטיים 3

איגוח 349,346,314,260

אקטוארי 351,348,335,193,192,191,189,185,161,135

ארגון מחדש של חובות בעייתיים 250,249

ב

באזל 350,347,319,208,204,183,85,79,51,39,36,35

בטחונות 259,217,216,215,129,99,56

בנינים וציוד 178,152,140,137,121,119,118,115,113,26,23

345,344,343,340,308,290,289,265,264,180,179

בקריות 3,292,134,110,109,108,107,105,99,91,90,89,18

354,347,309

ג

גורמים סביבתיים 129,101

גידור 143,142,134,133,124,121,114,94,80,79,44,25,22

225,222,221,219,218,217,162,161,160,150,148

ד

דוח מאוחד על הרווח הכולל 114,4

דוח על השינויים בהון 116,4

דוח על תזרימי מזומנים 120,119,118,4

דוח רווח והפסד 344,340,293,289,113,20,12,4

דיבידנד 203,202,200,199,149,119,118,116,48,38,37,12

352,291

ה

הון והלימות ההון 35,26,3

הון מניות 116

הון עצמי רובד 1 200,199,98,40,39,38,37,36,35,20,18,11

347,325,292,206,205,204,203

הון רובד 1 נוסף 36,35

הון רובד 2 347,206,205,183,36,35

הלבנת הון 328,326,321,94,93

הלוואות לדיור 73,70,63,62,58,57,55,52,45,40,37,36,27

232,205,200,172,171,145,144,129,126,101,77,76,75,74

325,319,263,262,260,257,251,249,248,247,246,245,233

331

הנכסים המשועבדים 216,215

הנפקה 324,322,215,214,181,138,33

הסביבה הכלכלית 124,123,122

הפחתת סיכון אשראי 223,207

הפרשה לירידת ערך 149,140,128,118

הפרשה למס 11

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 250,249,128

התחייבויות בגין הטבות לעובדים 184,114,35

ו

ועדת 295,214,208,201,200,190,189,188,187,85,51,39

350,347,303,300,299

ח

חובות בעייתיים 257,256,255,254,253,129,60

חובות פגומים 171,157,144,129,128,101,60,59,58,57,53

250,249,248,245,235,234,233,232,230,228,226,204,172

339,270,256,255,254,253,252,251

י

יעד הון 325,292,203,200,199,37,36,18

ירידת ערך 140,138,137,133,132,131,126,124,118,103,29

334,164,142,141

ל

לקוחות עסקיים 314,13,7

לקוחות קמעונאיים 323,86

מ

מאזן מאוחד 345,343,293,115,4

מבנה ארגוני 332,314,293,50,4

מגבלות 83,82,79,78,69,68,67,63,62,61,51,37,36,15,13

326,319,284,282,259,223,200,110,97,89,88,86,84

מגרי פעילות 3,228,226,225,181,121,61,56,45,44,41,4

293,242,241,240,239,238,237,236,235,234,233,232,230

330,325,310

מגרי פעילות - גישת ההנהלה 330,239,41,3

מגרי פעילות פיקוחיים 3,228,226,225,181,121,56,45,44

238,237,236,235,234,233,232,230

מדד המחירים לצרכן 186,125,122,16

מדינות זרות 94,68

מדיניות חשבונאית 101,60,38,3

מדיניות ניהול סיכונים 89,50

מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים 206

מוסדות פיננסיים זרים 275,273,166,164,163,70,69,29

מוסדיים 7,189,182,151,150,103,87,70,45,44,33,31,10

342,334,231,229,227,225,215,201

מזומנים ושווי מזומנים 291,119,118

מיזוגים ורכישות 332,48,47

מימון ממונף 77

מינוף 349,347,207,204,200,121,40,37,36,11

מיסוי 328,94

מיסים נדחים 206,181,157,156,155,154,139,123,118,104

מכשירי הון 347,36

ממשלה 336,333,265,264,213,209,174,128,119,54,16,15

353,337

מסגרות אשראי 348,332,327,324,260,26

מקורות מימון 124,86,48

נ

נגזרים 80, 79, 77, 76, 75, 74, 70, 68, 63, 62, 44, 26, 22, 20, 19, 134, 133, 128, 127, 126, 123, 121, 118, 115, 102, 87, 83, 81, 222, 221, 220, 219, 218, 217, 207, 151, 150, 149, 148, 143, 137, 268, 266, 265, 264, 263, 262, 260, 259, 237, 236, 225, 224, 223, 339, 334, 290, 281, 280, 279, 278, 276, 275, 274, 273, 272, 271, 355, 349, 345, 343, 342

ניירות ערך 44, 40, 38, 33, 32, 31, 30, 29, 28, 26, 25, 17, 13, 12, 119, 118, 115, 114, 104, 103, 95, 94, 93, 92, 88, 76, 70, 63, 62, 163, 162, 161, 160, 148, 135, 134, 132, 131, 128, 126, 122, 121, 221, 217, 215, 214, 210, 207, 201, 199, 184, 170, 169, 168, 164, 276, 275, 274, 273, 272, 271, 270, 265, 264, 261, 237, 236, 225, 345, 343, 334, 324, 322, 321, 320, 300, 290, 284, 282, 281, 279, 347

פ

פחת והפחתות 23
פיקדונות הציבור 148, 121, 115, 86, 76, 46, 45, 43, 42, 31, 26, 12, 242, 241, 240, 237, 236, 235, 234, 233, 232, 230, 228, 226, 182, 290, 288, 284, 282, 276, 274, 272, 271, 270, 268, 266, 265, 264, 345, 343, 339, 337

פנסיה 193, 191, 186, 185, 153, 152, 135, 114, 103, 99, 44, 23, 351, 342, 335, 305, 304, 272, 271, 225, 194

צ

צדדים קשורים 288, 287, 286, 285, 283, 122, 66

ק

קיזוז נכסים והתחייבויות 139, 137

ר

רגולציה 353, 322, 320, 318, 97, 93, 92, 50, 19, 9, 8, 4

רואי החשבון המבקרים 302, 298, 112, 111, 110, 105, 4

רוח למניה 159, 140, 121

ריכוזיות לווה 99

ריכוזיות ענפית 99

ש

שווי הוגן 127, 124, 122, 121, 114, 103, 102, 81, 80, 78, 70, 29, 25, 163, 161, 160, 150, 146, 141, 140, 138, 134, 133, 132, 130, 128, 272, 271, 270, 259, 237, 236, 223, 221, 220, 217, 192, 166, 164, 352, 339, 281, 280, 279, 278, 277, 276, 275, 274, 273

שכר רואי החשבון המבקרים 302

ת

תגמול 293, 288, 200, 198, 190, 189, 188, 187, 186, 146, 136, 4, 306, 305, 303, 295

תיאבון הסיכון 98, 78, 74, 64, 53, 51, 50, 28, 13, 9

תיק בנקאי 82, 81

תיק למסחר 99, 30

תכנון וניהול ההון 314

תשואה להון 355, 352, 20

תשלום מבוסס מניות 198, 152, 136, 121, 118, 116

נ

נגזרים 80, 79, 77, 76, 75, 74, 70, 68, 63, 62, 44, 26, 22, 20, 19, 134, 133, 128, 127, 126, 123, 121, 118, 115, 102, 87, 83, 81, 222, 221, 220, 219, 218, 217, 207, 151, 150, 149, 148, 143, 137, 268, 266, 265, 264, 263, 262, 260, 259, 237, 236, 225, 224, 223, 339, 334, 290, 281, 280, 279, 278, 276, 275, 274, 273, 272, 271, 355, 349, 345, 343, 342

ניירות ערך 44, 40, 38, 33, 32, 31, 30, 29, 28, 26, 25, 17, 13, 12, 119, 118, 115, 114, 104, 103, 95, 94, 93, 92, 88, 76, 70, 63, 62, 163, 162, 161, 160, 148, 135, 134, 132, 131, 128, 126, 122, 121, 221, 217, 215, 214, 210, 207, 201, 199, 184, 170, 169, 168, 164, 276, 275, 274, 273, 272, 271, 270, 265, 264, 261, 237, 236, 225, 345, 343, 334, 324, 322, 321, 320, 300, 290, 284, 282, 281, 279, 347

נכסי סיכון 233, 232, 230, 228, 226, 205, 204, 141, 40, 39, 35, 350, 347, 237, 236, 235, 234

נכסים אחרים 264, 192, 181, 138, 130, 121, 118, 115, 102, 70, 349, 346, 345, 343, 339, 336, 290, 284, 282, 265

ס

סיכר 346, 315, 309, 214, 100, 90, 89, 13

סיכון מוניטין 351, 99, 97, 96, 50

סיכון נזילות ומימון 85, 13, 3

סיכון ריבית 99, 81, 78

סיכונים אשראי 60, 52, 50, 46, 42, 40, 31, 28, 27, 21, 20, 18, 13, 3, 224, 223, 222, 221, 220, 219, 218, 134, 121, 101, 97, 74, 71, 65, 350, 315

סיכונים שוק 351, 350, 217, 205, 87, 78, 50, 35, 13, 3

סיכונים אחרים 98, 92, 3

סיכונים תפעוליים 327, 93, 91, 89, 50, 13, 3